

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ * SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI PROGRAMI

**SÜLEYMANİYE KÜTÜPHANESİ ZÜHDÜ BEY BÖLÜMÜ 00244
NUMARADA KAYITLI ŞİİR MECMUASI (TRANSKRİPSİYONLU METİN-İNCELEME)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Nazan ÂŞİK

KASIM-2018

TRABZON

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ * SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI PROGRAMI

**SÜLEYMANİYE KÜTÜPHANESİ ZÜHDÜ BEY BÖLÜMÜ 00244
NUMARADA KAYITLI ŞİİR MECMUASI (TRANSKRİPSİYONLU METİN-İNCELEME)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Nazan ÂŞİK

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Savaşkan Cem BAHADIR

KASIM-2018

TRABZON

ONAY

Nazan ÂŞIK tarafından hazırlanan “Süleymaniye Kütüphanesi Zühdü Bey Bölümü 00244 Numarada Kayıtlı Şiir Mecmuası (Transkripsiyonlu Metin-İnceleme)” adlı bu Çalışma 7/12/2018 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği / oyçokluğu ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı’nda **yüksek lisans tezi** olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyesi		Karar		İmza
Unvanı – Adı ve Soyadı	Görevi	Kabul	Ret	
Prof. Dr. Beyhan KESİK	Başkan	☐	☐	
Doç. Dr. Savaşkan Cem BAHADIR	Üye	☐	☐	
Dr. Öğretim Üyesi Seda UYSAL BOZASLAN	Üye	☐	☐	

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduklarını onaylıyorum.

Prof. Dr. Yusuf SÜRMEŒEN
Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu ayrıca KTÜ - Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kılavuzu'na uygun olarak hazırlanan bu çalışmada yararlanılan kaynakların tümüne eksiksiz atıf yapıldığını, aksinin ortaya çıkması durumunda her tür yasal sonucu kabul edeceğimi beyan ederim.

Nazan ÂŞIK

2/11/2018

ÖN SÖZ

Mecmualar, hem sayılarının çokluğu hem de içeriklerinin zenginliği ile klasik Türk edebiyatı için hazine niteliğinde eserlerdir. Eskiden beri edebiyat araştırmacıları tarafından kaynak olarak kullanılan mecmualar, son yıllarda başlı başına birer tez konusu olarak ele alınmakta çeviri ve incelenmeleri yapılarak araştırmacıların hizmetine sunulmaktadır. Bu çalışmalar birbirinden kopuk ve farklı metotlarla hazırlandığı için mecmuaların incelenmesinden beklenen faydaya ulaşamamaktadır. Bu konudaki eksiklik ve dağınıklık 2011 yılında başlatılan MESTAP (Mecmuaların SistematiK Tasnifi Projesi) ile giderilmeye başlanmıştır. Bu tez çalışması ile Süleymaniye Kütüphanesi Zühdü Bey Bölümü 00244 numarada kayıtlı şiir mecmuası incelenerek hem projeye hem de klasik Türk edebiyatı alanına katkıda bulunmak hedeflenmiştir.

Çalışma bir giriş ve iki ana bölümden oluşmaktadır. “Giriş” bölümünde mecmua teriminin tanımı yapılarak kısaca tarihî gelişimine değinilmiş, mecmualara yönelik tasnif çalışmalarından ve klasik Türk edebiyatı açısından şiir mecmualarının öneminden bahsedilmiştir. “Birinci Bölüm”de tez konusu olan şiir mecmuası şekil ve içerik olarak incelenmiş, MESTAP’a göre muhteva tablosu hazırlanmıştır. “İkinci Bölüm”de ise metni kurarken takip edilen yöntemlere ve Arap harfli mecmua metninin transkripsiyon harfleriyle çevirisine yer verilmiştir. Mecmuadaki şiirler, şairlerin divanlarıyla; divanlarda bulunmayıp makale, tezkire gibi eserlerde rastlanan şiirler ise bu kaynaklarla karşılaştırılmıştır. Çalışmanın amacı, mecmua metnini tam ve doğru bir biçimde ortaya koymak olduğundan şiir karşılaştırmalarında hatalı bile olsa mecmuadaki metin esas alınmış, farklılıklar ve doğru olan şekil dipnotlarda belirtilmiştir.

Bu tezin hazırlanmasında bilgisini, mesaisini ve sabrını benden esirgemeyen; tereddüde düştüğüm konularda bana yol gösteren danışman hocam Sayın Doç. Dr. Savaşkan Cem Bahadır’a sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Mecmuadaki şiirlerin, şairlerin divanlarıyla karşılaştırmasını yapmak için ihtiyaç duyduğum tez çalışmalarına ulaşmamda bana yardımcı olan Sayın Prof. Dr. Mücahit Kaçar’a ve mecmuada yer alan Arapça şiirlerin çevirisini yapan TÜ İlahiyat Fakültesi öğretim görevlisi Sayın Aydın Kurt’a teşekkürü borç bilirim.

Kasım, 2018

Nazan ÂŞIK

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	IV
İÇİNDEKİLER	V
ÖZET.....	VII
ABSTRACT	VIII
TABLolar LİSTESİ.....	IX
KISALTMALAR LİSTESİ.....	X
GİRİŞ.....	1-6

BİRİNCİ BÖLÜM

1. ZÜHDÜ BEY 00244 NUMARALI ŞİİR MECMUASININ İNCELENMESİ.....	7-58
1.1. Mecmuanın Fiziksel Tavsifi.....	7
1.2. Mecmuanın İçerik Tavsifi.....	8
1.2.1. Mecmuada Yer Alan Şairler.....	8
1.2.2. Mecmuada Kullanılan Nazım Şekilleri.....	10
1.2.3. Mecmuada Kullanılan Nazım Türleri.....	13
1.2.4. Mecmuada Kullanılan Aruz Kalıpları.....	14
1.2.5. Mecmuadaki Tahmis, Tesdis ve Nazireler.....	15
1.3. Mecmuanın İmla Özellikleri.....	17
1.4. Mecmuadaki Şiirlerin Şairlerin Divanlarındaki Şiirleriyle Karşılaştırılması.....	21
1.4.1. Şiirlerin Şairlerin Divanlarında Olup Mecmuada Olmayan Kısımları.....	21
1.4.2. Şiirlerin Şairlerin Divanlarında Olmayıp Mecmuada Olan Kısımları.....	22
1.4.3. Mecmuada Olup Şairlerin Divanlarında Bulunmayan Şiirler.....	22
1.5. Mecmuadaki Şiir Başlıklarıyla İlgili Eksiklik veya Yanlışlıklar.....	23
1.6. MESTAP'a Göre Mecmuanın Tasnifi.....	24

İKİNCİ BÖLÜM

2. METİN.....	57-327
2.1. Metnin Kurulumunda Uygulanan Esaslar.....	57
2.2. Transkripsiyonlu Metin.....	60

SONUÇ.....	328
YARARLANILAN KAYNAKLAR.....	330
EKLER.....	339
ÖZGEÇMİŞ.....	348

ÖZET

Şiir mecmuaları, divanı olan şairlerin divanlarında bulunmayan şiirlerinin tespiti; divanı olmayıp tezkirelerde adı geçen şairlerin şiirlerinin derlenmesi; bilinmeyen veya nadir görülen nazım şekillerinin, kafiye tiplerinin, aruz kalıplarının keşfedilmesi ve mecmuanın yazıldığı dönemin edebî zevkinin anlaşılması hususlarında değerli bilgiler içerir. Bu tezin konusu olan Süleymaniye Kütüphanesi Zühdü Bey Bölümü 00244 numarada kayıtlı şiir mecmuasının, klasik Türk edebiyatına yukarıda sayılan hususlarda katkı sağlamak amacıyla transkripsiyon harfleriyle çeviri yazısı yapılmış ve MESTAP'a uygun içerik tablosu hazırlanmıştır. 73 varaktan oluşan mecmuada 192'si Türkçe, 3'ü Arapça ve 1'i Farsça olmak üzere toplam 196 şiir vardır. Bu şiirlerden 8'inin şairi tespit edilememiştir. Mecmuada yer alan şiirler, 14 ve 19. yüzyıllar arasında yaşamış 91 farklı şaire aittir. En fazla şiiri bulunan şair Râsîh'tir. Beyitlerle oluşturulmuş nazım biçimlerinin de bulunduğu mecmuanın çoğunluğunu musammat biçimindeki şiirler oluşturur. 12'li, muaşşer, tetsi gibi örneğine sık rastlanmayan nazım şekillerinin de bulunduğu mecmuada en fazla kullanılan nazım şekli ise müseddestir. İçerik açısından yapılan incelemede münacat, na't, ilahi gibi dinî temalı şiirlerin mecmuada yoğunlukta olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Şiir mecmuası, MESTAP, Klasik Türk edebiyatı

ABSTRACT

Poetry journals prove to be invaluable source of information since they, firstly enable to unearth previously unheard of poems by a poet who holds a divan and secondly help to compile the poems by a poet who does not hold a divan but is mentioned by name is tezkires, thirdly to discover unknown or rare forms of verse, rhyme types, aruz meters and find about the literary taste of the epoch in which the journal was written. The journal under the name Zuhdu Bey with registry number 00244 in Suleymaniye Library, which is the subject of this thesis, is here studied, a table of contents in MESTAP format is prepared and translation in transcription letters is given. The journal is composed of 73 leaves which contain 192 poems in Turkish, 3 in Arabic and 1 Persian language, a total of 196 poems. The poet of the eight of these poems remained identified. The journal contained poems by 91 poets who lived between 14. and 19. centuries. The poet with the highest number of poems in the journal is Râsîh. The journal displaying poems formed in couplets is mostly composed of poems in musammat type. The most common poetic form in the journal is six-line museddes (sestet) whereas rare poetic forms such as twelve-line, ten-line muassers (decastich) and also nine-line tetsi forms exist. Studied in regard with content, the journal found to be containing mostly religious poetry such as munacaat (invocation), naat (a poem praising prophet Hz. Mohammad) and ilahi (hymn).

Keywords: Poetry Journal, MESTAP, Classic Turkish Literature

TABLolar LİSTESİ

Tablo Nr.	Tablo Adı	Sayfa Nr.
1	Mecmuada Yer Alan Şairlerin Yaşadıkları Yüzyıla Göre Dağılımı ve Şiir Sayıları.....	9
2	Mecmuada Yer Alan Nazım Şekilleri ve Bunların Şairlere Göre Dağılımı.....	10
3	Mecmuada Yer Alan Aruz Kalıpları ve Sayıları.....	14
4	Tahmisler Tablosu.....	15
5	Tesdisler Tablosu.....	16
6	Nazireler Tablosu.....	17
7	Şairlerin Divanlarında Olup Mecmuada Olmayan Kısımlar Tablosu.....	21
8	Şairlerin Divanlarında Olmayıp Mecmuada Olan Kısımlar Tablosu.....	22
9	Şairlerin Divanlarında Bulunmayan Şiirler Tablosu.....	23
10	MESTAP'a Göre Hazırlanmış Tasnif Tablosu.....	25
11	Transkripsiyon Alfabeti.....	60

KISALTMALAR LİSTESİ

age.	: adı geçen eser
bkz.	: bakınız
D	: divan
H.	: hicri
HN	: Hoca Neş'et
İBB	: İstanbul Büyükşehir Belediyesi
İÜNEK	: İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi
K	: Hasan Ali Kasır
MESTAP	: Mecmuaların Sistematiik Tasnifi Projesi
M.	: miladi
nr.	: numara
OH	: Osman Horata
ö.	: ölümü
Ör.	: Örnek
TDK	: Türk Dil Kurumu
TDVİA	: Türk Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi
TÜ	: Trabzon Üniversitesi
vb.	: ve benzerleri
vd.	: ve diğerleri
vr.	: varak

GİRİŞ

Mecmuanın Tanımı ve Tarihî Gelişimi

Mecmua, Arapça kökenli bir kelime olup “dağınık şeyleri toplamak, dermek, bir araya getirmek” anlamındaki cem’ mastarından türetilen “toplanmış, derilmiş” anlamındaki mecmu’ kelimesinin müennesidir.¹ Günümüzde daha ziyade dergi kelimesinin karşılığı olarak kullanılan mecmua, Kitapbilim Terimleri Sözlüğünde “yazma ya da eski basma kitaplarda birden çok kitapçanın yer aldığı cilt bütünü”² olarak tarif edilmektedir. Mecmua kelimesinin Kâmûs-ı Türki’de üç ayrı anlamı verilmektedir:

- 1) Toplanmış ve tertip edilmiş şeyler heyeti
- 2) Eşâr vesâir âsâr-ı müntahabe cem’ ve kaydıyla hâsıl olmuş risâle, bu gibi âsâr-ı müntehabenin kaydına mahsus cüzdan
- 3) Ulûm ve fûnûn ve edebiyata müteallik mebâhisi câmi’ olarak neşr olunan risâle-i mevkûte³

Günümüz Türkçesine “Şiir ve diğer türden seçme eserlerin toplanması ve kaydedilmesiyle oluşmuş kitapçık, bu gibi seçilmiş eserlerin kayıtlı olduğu defter” şeklinde çevirebilecek olan ikinci madde, mecmua kelimesinin edebiyat terimi olarak karşılığını vermektedir.

Mecmua, belirli bir düzen ve türüne göre bazı farklılıklar gösteren bir telif çeşidi özelliği kazanmadan önce ayetler, hadisler, fetvalar, dualar, hutbeler, şiirler, ilahiler, şarkılar, mektuplar, latifeler ile lugaz ve muammaların, ilaç tarifleri ve faydalı bilgilerin, notların, tarihi belge ve kayıtların derlendiği birer not defteri şeklindeydi.⁴

İslam sahasında ilk mecmualar, Hz. Muhammed’in sözlerinin sahabe tarafından yazılmasıyla ortaya çıkmıştır. Hadis literatüründe cüz, sahife ve kitap olarak anılan bu eserler, tamamen mürettibin tercihinine ve ihtiyacına göre şekillenen derleme eserlerdir. Hadis dışındaki alanlarda da İslam’ın ilk yıllarından itibaren adı camî, mecmû’ veya mecmu’ olan dinî içerikli mecmua türünde pek çok eser yazılmıştır. Bunların yanı sıra Arap edebiyatının seçme şiirlerinin toplandığı eserler de

¹ Günay Kut, “Mecmua”, *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi içinde*, 6 (170-173), Dergah Yayınları, İstanbul, 1986.

² http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5aae1b5505f159.15250671 (01.05.2018)

³ Şemsettin Sâmî, *Kâmûs-ı Türki*, İkdâm Matbaası, Dersaadet, (H.1317), s. 1293.

⁴ Mustafa Uzun, “Mecmua”, *TDVİA içinde*, 28 (265), Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 2003.

mecmua adı taşımayan ilk mecmua örnekleri arasında sayılabilir. Mecmua adını taşıyan bilinen en eski iki eserse ibn Abdus el-Kayrevani'nin (ö. 260/874) Maliki fıkhına dair kaleme aldığı el-Mecmû'a'sı ve Ahmed b. Hüseyin el-Beyhaki'nin Mecmû'atü kelâmi's-Şafi'î fi ahkâmî'l-Kur'ân adlı çalışmasıdır.⁵

Araplar arasında oldukça eskiye dayanan ve yaygın olan mecmua kültürünün Osmanlıda önem kazanması ise 15. yüzyıldır. 16. yüzyıldan sonra mecmuaların hem sayısında hem de çeşidinde artış olmuş, özellikle şiir mecmuası düzenlemek bir moda halini almıştır. Bu mecmuaların kimisi içeriğinin tertibi, cildi, kağıt kalitesi ve süslemeleriyle birer sanat eseri niteliğinde iken kimisi de son derece özensiz hazırlanmış yazım hatalarıyla dolu karalama defterleri şeklindedir. Mecmualar 16. yüzyıldan başlayarak defterü'l-kütüblerde ve devr-i Hamîdî defterleri denilen kataloglarda kayıt altına alınmaya başlanmıştır. Osmanlıda mecmua adı altındaki ilk kayıt örneklerinden biri Umur Bey'in H.861/M.1457'de hazırlattığı Arapça vakfiyedeki "tıbdan Arabî mecmua" kaydıdır.⁶

Mecmuaların Sınıflandırılması

Bugün özel ve resmî kurumlara ait kütüphanelerin yanı sıra şahsi kitaplıklarda çok sayıda mecmua bulunmaktadır. Mecmû'a-i fevâid, mecmû'a-i fetavâ, mecmû'a-i eş'âr, mecmû'a-i eş'âr ve münşeât, mecmû'a-i hikâyât, mecmû'a-i ed'îye, mecmû'a-i tevârih vb. isimlerle raflarda yerini alan bu yazmalar muhtevalarındaki çeşitlilik ve yapılarındaki düzensizlikle sınıflandırılması son derece güç eserlerdir. Mecmualara yönelik ilk tasnif çalışması Âgâh Sırrı Levend tarafından yapılmıştır. Âgâh Sırrı Levend mecmuaları beş bölüme ayırır:

- a) Nazire mecmuaları,
- b) Meraklılarca toplanmış, birer antoloji niteliğinde seçme şiirler mecmuaları,
- c) Türlü konulardaki risalelerin bir araya getirilmesiyle meydana gelen mecmualar
- d) Aynı konudaki eserlerin bir araya getirilmesiyle meydana gelen mecmualar
- e) Tanınmış kişilerce hazırlanmış, birçok yararlı bilgileri, fıkraları ve özel mektupları kapsayan mecmualar⁷

Mecmualara ait ikinci tasnif çalışması Günay Kut'a aittir. Kut da Levend gibi mecmuaları beş başlık altında toplar:

- I. Nazire mecmuaları,
- II. Seçme şiir mecmuaları (mecmû'a-i eş'âr, mecmû'a-i devâin)

⁵ Uzun, age., s. 266.

⁶ Uzun, age., s. 268.

⁷ Âgâh Sırrı Levend, **Türk Edebiyatı Tarihi**, 1, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 2008, s. 166-167.

III. Aynı konu ile ilgili eserlerin bir araya getirilmesi ile oluşan mecmualar (mecnû'a-i edviye, mecmû'a-i ed'îye, mecmû'a-i tevârih, mecmû'a-i muammeyât, mecmû'a-i münşeât, mecmû'atü'r-resâil gibi).

IV. Karışık mecmualar (Bu tür mecmualar nazım nesir karışık olabilir. Ayrıca Arapça, Türkçe ve Farsça gibi farklı dillerde de yazılmış olabilir.)

V. Tanınmış kişilerce veya derleyeni belli kişilerce hazırlanmış mecmualar.⁸

Yakın tarihte Atabey Kılıç tarafından mecmualara yönelik son derece kapsamlı bir tasnif yapılmıştır. Bu tasnifte Kılıç mecmuaları; tertip, şekil, dil, muhteva ve şahısların tertip etmesi veya şahıslar için tertip edilmesi açısından değerlendirerek sınıflandırır.⁹

Genel anlamda mecmualara yönelik bu sınıflandırmaların yanında Mehmet Gürbüz tarafından sadece şiir mecmualarını kapsayan bir tasnif de yapılmıştır. Sınıflandırmasını mürettibi yönlendiren temel etkenleri göz önünde bulundurarak yapan Gürbüz, şiir mecmualarını beş ana başlık altında toplar.¹⁰

I.Şiirlerin şekil özelliklerine göre oluşturulan şiir mecmûaları

Şiir mecmuaları, mürettiplerinin ilgi alanlarına ve estetik beğenelerine göre seçilmiş farklı şekil ve türdeki şiirlerde oluşur. Eldeki seçme şiir mecmuaları çoğunlukla gazel, kıt'a, tercî-bend, terki-bend gibi değişik nazım şekillerinden şiirleri ihtiva etmekle birlikte bunlardan farklı olarak tamamıyla ya da çoğunlukla tek bir nazım şekline odaklanan mecmualar da bulunmaktadır. Mürettibin seçimini yönlendiren etkenin nazım şekli olduğu düşünülüyorsa mecmuayı içerdiği nazım şekillerine göre şu alt başlıklarda değerlendirmek mümkündür:

1. Gazel mecmûaları (Mecnû'a-i gazeliyyât)
2. Kaside mecmûaları (Mecnû'a-i kasâid)
3. Müstezad mecmûaları
4. Matla mecmûaları (Mecnû'a-i metâli')
5. Beyit mecmûaları (Mecnû'a-i ebyât)
6. Mısra mecmuaları (Mecnû'a-i mesari')
7. Farklı nazım şekilleriyle yazılmış şiirlerden oluşan mecmûalar

II. Şiirlerin konularına göre oluşturulan (tematik) şiir mecmûaları

Mecmûaların büyük çoğunluğu farklı konulardaki şiirleri bir araya getirirken belli konulara odaklanmış şiirleri toplayan mecmûalar da görülür. Tema esas alınarak hazırlanan mecmuaları şu şekilde sınıflandırmak mümkündür:

1. Tarih mecmûaları (Mecnû'a-i tevârîh)
2. Na't mecmûaları (Mecnû'a-i nu'ût)
3. Mu'ammâ mecmûaları (Mecnû'a-i mu'ammeyât)

⁸ Kut, age., s.170-173.

⁹ Konuyla ilgili olarak bkz. Atabey Kılıç, "Mecnûa Tasnifine Dâir", **Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı**, 1. Baskı içinde (77-96), Turkuaz Yayınları, İstanbul, 2012.

¹⁰ Mehmet Gürbüz, "Şiir Mecmûaları Üzerine Bir Tasnif Denemesi", **Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı**, 1. Baskı içinde (107-112), Turkuaz Yayınları, İstanbul, 2012.

4. Lugaz mecmûaları (Mecmû'a-i elgâz)
5. Medhiye mecmûaları (Mecmû'a-i medâyah,
6. Şehrengiz mecmûaları
7. Farklı konularda yazılmış şiirleri içeren mecmûalar

III. Nazire mecmûaları

Birbirlerine nazire olarak yazılan şiirleri toplayan mecmûalar bu kategoride değerlendirilmelidir. Söz konusu şiirlerin nazım şekilleri ve içerik özellikleri ne olursa olsun derleme sürecinde mürettibi yönlendiren asıl saika, bu şiirlerin birbirlerine nazire olarak yazılmaları olduğundan bu başlık altında değerlendirilmeleri daha doğru olacaktır. Benzer şekilde içerik ya da şekil bakımından ortak özellikler gösteren şiirlerin değerlendirilmesinde de asıl sorgulanması gereken husus, mürettibin hangi ölçüte göre derleme faaliyetini yaptığı olmalıdır. Bu sorgulama sonucunda ulaştığımız tespitlere göre de mecmuanın hangi başlık altında değerlendirilmesi gerektiğine karar vermek gerekecektir.

Şairlerin kimliği etrafında oluşturulan mecmûalarsa içerdikleri şiirlerin mensubiyetine göre iki başlık altında değerlendirilebilir:

IV. Şairlerin aidiyeti/mensubiyeti esasına göre hazırlanan mecmûalar

1. Aynı zümreye (tasavvufî oluşum, meslek grubu vb.) mensup şiirlerin şiirlerini toplayan mecmûalar

- a. Mevlevî şairlerin şiirlerini toplayan mecmûalar
- b. Hurufî Bektaşî şairlerin şiirlerini toplayan mecmûalar

2. Aynı coğrafyada ya da aynı şehirde yetişmiş veya aynı milliyete mensup şairlerin şiirlerini toplayan mecmûalar

V. Bir mensubiyet ilişkisi gözetmeksizin belirli şairlerin dîvânlarını/şiirlerini bir araya getirmeyi amaçlayan mecmûalar

Yine mürettibin beğenisi çerçevesinde belirlediği belli başlı birkaç şairin dîvânlarını ya da şiirlerini bir araya getirmeyi hedefleyen mecmûalar bu başlık altında değerlendirilmelidir. Burada diğer mecmua çeşitlerinden farklı olarak seçki faaliyetinin merkezine şiirden çok şairin alınması söz konusudur. Bu tip mecmûalarda genellikle mürettipler kendi beğendiği şairlerin şiirlerini bir araya getirerek adeta yeni bir divan nüshası yeni bir dîvân nüshası oluştururlar. Kimi zaman da şairlerin şiirleri içerisinden bir seçkiye giderler. Her iki koşulda da mecmûayı oluşturan mürettip üzerinde etkili olan asıl belirleyici şiirler değil şairlerdir. Bu tür mecmûalarda şiirlerin diziminde de şairleri belirleyici konumdadır.

Şiir Mecmualarının Klasik Türk Edebiyatına Katkıları ve MESTAP Projesi

Klasik Türk edebiyatı şiir üzerine kurulu bir edebiyattır, dolayısıyla bu edebiyatın mecmua geleneğinde şiir mecmualarının önemi ve yeri büyüktür. Osmanlı toplumunda şiir mecmuaları her zaman ilgi görmüş, hatta mecmua denilince kastedilen ya da anlaşılan şey çoğunlukla şiir mecmuaları olmuştur. Sayılarının fazlalığı ve içeriklerinin çeşitliliği ile şiir mecmuaları, klasik

Türk edebiyatı için önemli kaynaklardır. Bu eserlerin alana katkılarını şu şekilde sıralamak mümkündür:¹¹

1) Tezkirelerde ve diğer biyografik kaynaklarda adı geçmeyen unutulmuş şairleri ortaya çıkarmak. Örneğin Mecma‘u‘n-Nezâ‘ir’de şairleri olan fakat diğer kaynaklarda adı geçmeyen Azâd, Azlî, Cüllî, Cüllabî, Derdî, Ecrî, Ekmelî, Gaffârî, Harîfî, Heves, Kıyâmî, Namûsî, Pelâsî, Rahmânî, Sarrafî, Vesilî, Yâdî vd. mahlaslı 50 civarında yeni şaire rastlanmıştır.

2) Bilinen şairlerin bilinmeyen ya da divanlarında bulunmayan şiirlerine ulaşmak

a) Divanı bulunmayan şairlerin divanının oluşturulması.

Bu tarz çalışmalar iki biçimde yapılmaktadır. İlki mecmualardan derlenen şiirlerin “Dîvân” adı altında hazırlanmasıdır. Mehmed Çavuşoğlu’nun hazırladığı “Helâkî Divanı” bu tarz bir çalışmadır. İkincisi ise mecmualardan derlenen şiirlerin “Dîvân” adı verilmeden kitap halinde yayımlanmasıdır. Ahmet Kartal’ın “Basîrî ve Şiirleri” ile Ömer Zülfe’nin “16. yy Şairi Selkî ve Şiirleri” adlı kitapları bu türden çalışmalara örnek verilebilir.

b) Divanı bulunan şairlerin mecmualarda bulunan şiirlerle divanlarının hacminin genişletilmesi.

Hatice Aynur’un “15. yy Şairi Çâkerî ve Divanı”, Mustafa Erdoğan’ın “Bursalı Rahmi Divanı”, Yaşar Aydemir’in “Behiştî Divanı” ve Mehmet Çavuşoğlu’nun “Amrî Divanı” bu şekilde hazırlanmış divanlardandır.

c) Divanı yayımlanmış şairlerin bu divanda yer almayan şiirlerinin makale olarak yayımlanması.

Bu tarz çalışmalara M. F. Köksal’ın “Seyyid Nesîmî’nin Bilinmeyen Tuyuğları” ve “Bâkî’nin Bilinmeyen Veda Gazeli ve Divanında Bulunmayan Bazı Şiirleri”, Özer Şenödeyici’nin “Nâilî’nin Bilinmeyen Şiirleri ve Onlar Hakkında Bazı Mülâhazalar”, İrina Saraivonava’nın “Barışın Güzel Yüzü Aşk: Bir 19. Yüzyıl Elyazma Mecmuasında Gevherî’nin Bilinmeyen Şiirleri Üzerine Düşünceler” ve Savaşkan Cem Bahadır’ın “Hayâlî Bey’in Bilinmeyen Gazelleri” başlıklı makaleleri örnek verilebilir.

3) Şairlerin divanlarındaki şiirlerinin farklı şekillerine rastlamak böylece mecmuayı divanın bir nüshası gibi kullanabilmek.

4) Varlığı bilinen fakat nüshası tespit edilemeyen eserlere rastlamak.

Bu türden bir eseri M. F. Köksal “Eski Anadolu Döneminde Yazılan Meçhul Eserlerden: Name-i Mahşer” başlıklı makalesinde tanıtmıştır.

5) Bilinmeyen veya örneğine az rastlanan nazım şekilleri, kafiye biçimleri, vezin türlerine vb. rastlamak. Örneğin Edirneli Nazmi’nin Mecma‘u‘n-Nezâir’inde 130 civarında yeni aruz kalıbına rastlanmıştır.

6) Şairlerin hayatları ve birbirleriyle etkileşimi hakkında bilgilere rastlanabilir.

7) Dönemin genel beğenisi hakkında fikir verebilir.

¹¹ M. Fatih Köksal, “Şiir Mecmualarının Önemi ve Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi Mestap”, **Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı**, 1. Baskı içinde (415-431), Turkuaz Yayınları, İstanbul, 2012.

8) Mecmuaların özellikle kenarlarında rastlanan ilaç tarifi, tılsım, fal vb. edebiyat dışı konulara ait veriler sosyoloji, tarih, folklor ve daha birçok alana kaynaklık edebilir.

Görüldüğü üzere mecmualar klasik Türk edebiyatı için zengin ve değerli kaynaklardır. Fakat bu değer nispetinde üzerinde çalışılmış eserler değildir. Yapılan sınırlı sayıdaki çalışma ise birbirinden kopuk ve ortak bir hedefe yönelik değildir. Bu durum mecmualardan beklenen faydanın elde edilmesini azaltmakta ya da engellemektedir. İşte bu problemi ortadan kaldırmak ve mecmua neşirlerini bir merkezde toplayıp araştırmacıların hizmetine sunmak amacıyla M. Fatih Köksal önderliğinde MESTAP projesi başlatılmıştır. Projenin öncelikli hedef kitlesi üniversitede eski Türk edebiyatı alanında tez hazırlayan lisansüstü öğrencileridir. Bu öğrenciler MESTAP tablosuna uygun biçimde mecmuaları tez olarak hazırlayacak böylelikle mecmuaların ayrıntılı tasnif ve dökümleri yapılmış olacaktır. Amaç kütüphanelerde bulunan 4000 civarında mecmuanın en geç beş yıl içinde bu şekilde sahaya kazandırılmasıdır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. ZÜHDÜ BEY 00244 NUMARALI ŞİİR MECMUASININ İNCELENMESİ

1.1. Mecmuanın Fiziksel Tavsifi

Mecmua kahverengi meşin ciltlidir. Metin kısmının başladığı 1b sayfasında basit bir serlevha vardır. Bunun dışında herhangi bir süsleme yoktur. Kapağın iç kısmında farklı şairlere ait şu iki mısra yazılıdır.

Gün ola mı gözümüz vuşlat-ı yâri göre mi¹²
Çeşm-i inşâf kadar ‘ağıla mîzân [olmaz]¹³

Mecmuanın 1a sayfasında bazı karalamalar ve bir mühürle beraber şu ibare yer almaktadır.

Yetmiş beş kağıtdır. Kağ‘ yüz elli guruşa olur, dostum. Yetmiş beş kağıtdır(?)

Mecmuanın fiziksel tavsifine ait diğer bilgiler şunlardır:

a. Eserin adı:

Münacat, na’atlar, gazeller, tahmis ve tasdisler vs. mecmuası

b. Kütüphane demirbaş numarası:

Süleymaniye Kütüphanesi Zühdü Bey 00244

c. Nüshanın ilk ve son beyitleri:

Dergeh-i luţfuñda bir mücrim gedâyem yâ Resûl

Dîde-düz-ı rahm u ihsân u ‘atâyem yâ Resûl

Yâ Bâkî vü daği Mucîb

Yessir lenâ hayre’l-umûr

d. Hattın türü:

Talik; Türkçe

e. Varak, satır ve sütun sayıları:

Mecmuanın varak sayısı 73’dür. Bu rakam katalog fişinde 74 olarak geçmektedir. Sayfalar kırımızı mürekkeple cetvelenmiştir. Her sayfa iki sütun olup satır sayıları değişkendir. Sayfalar

¹² Metinde “vuşlât” şeklinde yanlış yazılmıştır. Bu mısra Âşık Ömer’e aittir. Mısranın orijinal hali şu şekildedir: Gün ola mı bu gözüm vuslat-ı yâri göre mi Bkz. Şükrü Elçin, **Âşık Ömer**, 1. Baskı, Kültür Bakanlığı Yayınları, Nr. 826, 1987, Ankara, s. 93.

¹³ Çeşm-i insâf gibi ârife mîzân olmaz

Kişi noksanını bilmek gibi irfan olmaz (Bursalı Tabip Muhammet Bey)

numaralandırılmış olup metin kısmı 1b'den başlamaktadır. Mecmuanın 65a, 66a-b, 67a-b ve 70b, 71a sayfaları boştur.

f. Mürekkep:

Mecmuada başlıklar, üzerine tazmin edilen mısra ve beyitler ile “velehū”, “eyzan” vb. ifadeler birkaç yer hariç kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Aynı şekilde mahlas beyitlerinde geçen şair adları da yer yer kırmızı mürekkeple yazılıdır. Bunun dışında siyah mürekkep kullanılmıştır.

g. Ebatları:

213*138; 155*85 mm

h. İstinsah tarihi ve müstensih:

Eserin müstensihî ve istinsah tarihine ait bilgi yoktur. Mecmuada yer alan şairlerden (Râsih, Şâkir, Vâsîf gibi) yola çıkılarak mecmuanın en erken 19. yy'ın ilk yarısında istinsah edildiği söylenebilir.

1.2. Mecmuanın İçerik Tavsifi

1.2.1 Mecmuada Yer Alan Şairler

Mecmuada 91 şaire ait 90 farklı mahlas vardır. En fazla adı geçen şair 24 şiirle Râsih'tir. Tezkirelerde Râsih mahlaslı pek çok şair bulunmaktadır. Bu şairlerden divanları çalışılmış olanların hiçbirinde bu şiirlere rastlanmamıştır. Araştırma sürecinde incelenen ve Enderunlu İbrahim Râsih'in gayri mürettep divan nüshalarından biri olan İBB Atatürk Kitaplığı Bel_Yz_K.000093/01¹⁴ numaralı yazmada söz konusu şiirlerin 14 tanesine tesadüf edilmiş, böylece mecmuada adı geçen şairin Enderunlu İbrahim Râsih (ö. 1837-8) olduğu anlaşılmıştır. Şairin divanı, içindeki birkaç şiir hariç neşredilmemiştir. Divanın bilinen dört nüshası vardır. Bunlardan üçü Türkiye'de biri de İngiltere'deki British Library'de bulunmaktadır.¹⁵ Türkiye'de yer alan Râsih divanı yazmalarının ikisine bu çalışma kapsamında ulaşılabilmiş, İngiltere'de bulunan müellif nüshasına ise ulaşılamamıştır. Bu sebepten Râsih mahlaslı diğer 10 şiirin kesin olarak Enderunlu İbrahim Râsih'e ait olduğunu söylemek mümkün değildir. Fakat hem diğer Râsihlere ait çalışılmış divanlarda bu şiirlere rastlanmaması hem de incelenmemiş bir müellif nüshasının bulunması bu şiirlerin Enderunlu Râsih'e ait olma ihtimalini kuvvetlendirmektedir.

¹⁴ Kütüphane kaydında divan, Balıkesirli Ahmet Râsih'e ait olarak gösterilmektedir. Fakat hem Enderunlu İbrahim Râsih'e ait olduğu bilinen iki şiirin bu divanda yer alması hem de Enderunlu İbrahim Râsih Divanının İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesindeki nüshasıyla yapılan karşılaştırma söz konusu yazmanın Enderunlu İbrahim Râsih'e ait olduğunu göstermektedir. Konuyla ilgili olarak bkz. Abdullah Bulut, “Râsih'in Okçulukla İlgili Bir Manzumesi”, *A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 17, 2001, s. 95-104. Hakan Yekbaş, “Fihrist-i Makâmât Ahmed Avni Konuk'a mı Aittir”, *Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi*, 31, 2014, s. 205-238. Divan-ı Râsih, İstanbul Üniversitesi, NEKTY10527.

¹⁵ <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=3111> (10.12.2017)

Mecmuadaki şiir sayısı açısından ikinci sırada 17 şiirle Şâkir (ö. 1836) bulunmaktadır. Babasının ismine nispetle Çukadâr Ahmed Ağazâde olarak tanınan Şâkir Mehmed Efendi tıpkı Râsih gibi enderunda yetişmiş bir şairdir. Şâkir'i 9 şiirle Dâniş(i)¹⁶, 8 şiirle Vâsıf (ö.1824-25) ve 5 şiirle Bağdatlı Rûhî (ö.1605-6) takip etmektedir. Dâniş(i)'nin kim olduğu tespit edilememiştir, Vâsıf ise Mîr Vâsıf olarak da tanınan Enderunlu Vâsıf Osman Bey'dir.

Mecmuada yer alan şairlerin geneline bakıldığında aynı tarikata veya mesleğe mensup olmak, aynı şehirden veya milletten olmak gibi belirgin bir ortak özellik görülmemektedir. Dolayısıyla mürettibin mecmuayı tertip etmesindeki saik şairlere ait ortak bir mensubiyet değildir. 14. yüzyıldan 19. yüzyıla kadar pek çok şairin olduğu mecmuada, aşağıdaki tabloda görüleceği üzere en fazla 16 ve 18. yüzyılda yaşamış şairler yer almaktadır. Fakat şiir sayısı açısından bakıldığında 19. yüzyılda yaşamış şairlerin şiirlerinin ağırlıkta olduğu görülür.

Mecmuada mahlası geçen şairlerin yaşadıkları yüzyıllara göre dağılımı ve şiir sayıları şu şekildedir:

Tablo 1: Mecmuada Yer Alan Şairlerin Yaşadıkları Yüzyıla Göre Dağılımı ve Şiir Sayıları

Yaşadığı Yüzyıl	Şair Adedi	Şairler	Şiir Adedi
14. yy	1	Nesîmî	1
15. yy	3	Çâkerî, Molla Câmî, Ra'dî	3
16. yy	17	Âzerî, Cinânî, Fevrî, Fuzûlî, Gelibolulu Mustafa 'Âlî, Hâletî, Hatâyî, Huzûrî, İbn Kemâl, Rûhî Bağdâdî, Sâni, Saydî, Seher Abdal, Seyfî, 'Ulvî, Usûlî, Vaslî	29
17. yy	13	'Âkılî, Beyânî, Hâkî, Kul Nesîmî, Kuloğlu, Meftûnî, Nâdirî, Niyâzi-i Mısrî, Âşık 'Ömer, Sabûhî, Şehidî, Şinâsî, Veysî	16
18. yy	18	'Ârif, Esad Bağdâdî, Esrar Dede, Fâzıl, Fennî, Gurbî, Haşmet, Hoca Neşet, İlhâmî, İzzet, Nahîfî, Nazîm, Pertev, Râmiz, Râtıb, Ref'î, Şâhin Girây, Şeyh Gâlib	33
19. yy	5	Ferîd, Halîm Girây, Râsih, Şâkir, Vâsıf	52
Bilinmeyen	34	'Abdî, 'Adnî, 'Âkif, 'Azîz, 'Azmî, Belîğî, Dâniş(i), Emnî, Esîrî, Halîlî, Hassân, Hasan, Hâşimî, Hızrî, Hüdâyî, Lütfî, Medhî, Meşâmî, Müfid, Nazîfî, Nedîm, Nisârî, Remzî, Resmî, Sabrî, Sâdık, Sâkıb, Sıdkî, Su'âlî, Süleymân, Şerîfî, Tâhir, Zekî, Zihnî	53

¹⁶ Mecmuada yer alan şiir başlıklarında şairin mahlası Dâniş, mahlas beyitlerinde ise -137 ve 147 numaralı iki şiir hariç Dânişî olarak geçmektedir. Dâniş ve Dânişî'ye ait çalışılmış divanlarda da söz konusu şiirler bulunamadığından mecmuadaki şiirlerin iki farklı şaire mi yoksa tek bir şaire mi ait olduğu ve bu şairin mahlasının Dâniş mi Dânişî mi olduğu kesin olarak tespit edilememiştir.

Divan şairleri arasında ortak mahlas kullanımının yaygın olması divanlarda yer almayan bir şiirin kime ait olduğunu tespit etme konusunda araştırmacıların işini güçleştirmektedir. Özellikle mecmua incelemelerinde, müstensih kaynaklı hataların eklenmesiyle bu zorluk kendini daha da fazla belli etmektedir. Nitekim mecmuadaki 90 mahlastan 34'ünün hangi şaire ait olduğu kesin olarak tespit edilememiştir. Tespit edilebilen şairlerin ise divanlarında yer almayan şiirlerinin kime ait olduğu tartışmaya açıktır. Mecmuada yer alan Nesîmî'ye ait şiirlerde böyle bir problemle karşılaşmıştır¹⁷. Fakat bu problem bizzat o şairler üzerinde çalışma yapacak olan araştırmacıların konusu olup bu çalışmanın sınırlarını aşmaktadır.

1.2.2. Mecmuada Kullanılan Nazım Şekilleri

Mecmuada toplam 196 şiir vardır. Bunlardan 40'ı beyitlerle 156'sı bendlerle oluşan nazım şekilleridir. Mecmuada beyitlerle oluşturulan nazım şekillerinden en fazla kullanılanı sayısı 24 olan gazeldir. Onu 8 ile kaside takip etmektedir. Bendlerle oluşturulan nazım şekillerinde ise birinci sırada 73 ile altı mısralı musammatlar olan müseddes ve tesdis, ikinci sırada 38 ile beş mısralı musammatlar olan muhammes ve tahmis vardır. Bunların dışında 17 terki-bend; 11 murabba'; 4'er müsemmen, muaşşer ve terci'-bend; 3 tane 12'li; 1'er tane de müsebba ve tetsi vardır. Mecmuada yer alan nazım şekilleri ve bunların şairlere göre dağılımı şu şekildedir:

Tablo 2: Mecmuada Yer Alan Nazım Şekilleri ve Bunların Şairlere Göre Dağılımı

	Şairin Mahlası	Ölüm Tarihi	Müfret	Gazel	Müstezad	Kaside	Mesnevi	Dörtlük/ Kıta-i Kebire	Murabba	Muhammes /Tahmis	Müseddes /Tesdis	Müsebba'	Müsemmen	Tetsi	Muaşşer	12'li	Terki-bend /Terci'-bend	Toplam
1	'Abdî									1								1
2	'Adnî								1	1								2
3	'Âkılî	17. yy								1								1
4	'Âkif																1	1
5	'Ârif	1769-70						1	1	1							1	4
6	Âzerî									2								2
7	'Azîz																1	1

¹⁷ Mecmuada yer alan Nesîmî mahlaslı üç şiir Cahit Öztelli'nin Kul Nesîmî kitabında yer almaktadır. Öztelli'nin kitabı Nesîmî Divanı'nı hazırlayan Hüseyin Ayan tarafından her iki Nesîmî'nin şiirlerinin birbirine karıştırılması açısından eleştirilmiş ve sağlam bir kaynak olarak değerlendirilmemiştir. Bkz. Hüseyin Ayan, "Kul Nesîmî'ye Ait Olduğu Sanılan Şiirler", *Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Araştırma Dergisi*, 6, 1973, s. 21-33. Bu sebepten hangi Nesîmî'ye ait olduğu tartışmalı olan bu şiirlerden 57a'da yer alan 166 numaralı şiir için Fatih Köksal'ın makalesi esas alınmış ve söz konusu şiir Kul Nesîmî'ye değil Seyyid Nesîmî'ye ait olarak gösterilmiştir. Bkz. Fatih Köksal, "Seyyid Nesîmî'nin Yayımlanmamış Şiirleri", *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Dergisi*, 50, 2009, s. 133-134. Nesîmî'ye ait diğer iki şiir için ise (167-168/57b) elde başka kaynak olmamasından dolayı Öztelli'nin kitabı esas alınmış ve şiirler Kul Nesîmî'ye ait olarak gösterilmiştir.

Tablo 2 (devamı)

	Şairin Mahlası	Ölüm Tarihi	Müfret	Gazel	Müstezad	Kaside	Mesnevi	Dörtlük/ Kıta-i Kebire	Murabba	Muhammes /Tahmis	Müseddes /Tedis	Müsebba'	Müsemmen	Tetsi	Muaşşer	12'li	Terkib-bend /Tercî'-bend	Toplam
8	'Azmi									/1								1
9	Belîgî									/1								1
10	Beyânî	17. yy								/3								3
11	Cinânî	1595							1	/2								3
12	Çâkerî	1495												1				1
13	Dâniş(î)									8/1								9
14	Emnî								/1	/1								2
15	Es'ad Bağdâdî	1781															1	1
16	Esîrî											1						1
17	Esrâr Dede	1796			1												1	2
18	Fâzıl	1810		1						/2								3
19	Fennî	1745	1															1
20	Ferîd	19. yy								/1								1
21	Fevrî	1571								1		1						2
22	Fuzûlî	1556	1															1
23	Gurbî	1769-70								/1								1
24	Gelibolulu Mustafa' Âlî	1600															/1	1
25	Hâkî	1667-8															/1	1
26	Hâletî	16. yy	1															1
27	Halîlî									/1								1
28	Halîm Girây	1823-24								/1		1						2
29	Hassân								1									1
30	Hasan				1													1
31	Hâşimî									1								1
32	Haşmet	1768	1							/1								2
33	Hatâyi	1524						1										1
34	Hızrî													1				1
35	Huzûrî	16. yy								/1								1
36	Hüdâyi																1	1
37	İbn Kemâl	1534								1								1
38	İlhâmî	1808	1														1	2
39	'İzzet	1809								/1								1
40	Kul Nesîmî	17. yy	2															2

Tablo 2 (devamı)

	Şairin Mahlası	Ölüm Tarihi	Müfret	Gazel	Müstezad	Kaside	Mesnevi	Dörtlük/ Kıta-i Kebire	Murabba	Muhammes /Tahmîs	Müseddes /Tedis	Müsebba'	Müsemmen	Tetsi	Muaşşer	12'li	Terkib-bend /Tercî'-bend	Toplam
41	Kuloğlu	17. yy						1										1
42	Lütfî									1								1
43	Medhî										1							1
44	Meftûnî	1703															/1 ¹⁸	1
45	Meşâmî									/1								1
46	Molla Câmî	15. yy	1															1
47	Müfid			1														1
48	Nâdirî	1626									1							1
49	Nahîfî	1738		1						/1	1							3
50	Nazîfî									1								1
51	Nazîm	1727				1												1
52	Nedîm										2						1	3
53	Nesîmî	1404-05		1														1
54	Neş'et	1807		1					1	1					1			4
55	Nisârî										1							1
56	Niyâzi-i Mısırî	1694		2														2
57	'Ömer	17. yy								1								1
58	Pertev	18. yy		1				/1										2
59	Ra'dî	16. yy									1							1
60	Râmiz Paşa	1811														1		1
61	Râsîh	1837-8		2		2				5/2	1/11						1	24
62	Râtîb	1762								1								1
63	Refî'	1816															1	1
64	Remzî										/1							1
65	Resmî										1							1
66	Rûhî (Bağdatlı)	1605-6		1							/1		1			1	/1	5
67	Sabrî					1				/2								3
68	Sabûhî	1647		1														1
69	Sâdık		1								1							2
70	Sâkıb			1					1		1						1	4

¹⁸ Kafiyeleniş şekline göre söz konusu şiir; beyitlerle yazılırsa musammat kıta, bentlerle yazılırsa vasıtası tek mısra olan terci'-benddir. Mecmuada dörtlükler halinde yazıldığı için şiirin nazım şekli terci'-bend olarak adlandırılmıştır. Konuyla ilgili olarak bkz. Cemal Kurnaz ve Halil Çeltik, **Divan Şiiri Şekil Bilgisi**, 1. Baskı, Kurgan Edebiyat Yayınları, Nr. 97, Ankara, 2013, s. 387-389.

Tablo 2 (devamı)

	Şairin Mahlası	Ölüm Tarihi	Müfret	Gazel	Müstezad	Kaside	Mesnevi	Dörtlük/ Kıta-i Kebire	Murabba	Muhammes /Tahmîs	Müseddes /Tedis	Müsebba'	Müsemmen	Tetsi	Muaşşer	12'li	Terkib-bend /Tercî'-bend	Toplam
71	Sânî	1586-7								1								1
72	Saydî	16. yy								/1								1
73	Seher Abdal	16. yy								1								1
74	Seyfî	1601		1						1								2
75	Sıdkî									1								1
76	Su'âlî									1								1
77	Süleymân													1				1
78	Şâhîn Girây	1787		1														1
79	Şâkir	1836				1	2		3	1/1	2/4			1			2	17
80	Şehîdî	1671-2								1								1
81	Şerîfî										1							1
82	Şeyh Gâlib	1799								1							1	2
83	Şinâsî	1702															1	1
84	Tâhir										1	1						2
85	'Ulvî	1585		1							3							4
86	Usûlî	1538								/1								1
87	Vâsîf	1824-5							2	1/1	2/1						1	8
88	Vaslî	16. yy									1							1
89	Veysî	1628															1	1
90	Zekî										1							1
91	Zihnî					1												1
92	-----		1	2					2	/1	1					1		8
	Toplam		3	24	1	8	2	1/1	11	18/20	42/31	1	4	1	4	3	17/4	196

1.2.3. Mecmuada Kullanılan Nazım Türleri

Mecmua Râsîh'e ait bir na't ile başlamaktadır. Ardından iki beyitlik şairi belli olmayan bir münâcât gelmektedir. Mecmuanın genelini bu tür dinî içerikli şiirler oluşturmaktadır. Hz. Muhammed'i öven şiirlerin yanında Hz. Ali ve on iki imamı öven şiirler de mecmuada oldukça fazladır. Mecmuada ayrıca Hz. Hüseyin'in katledilmesini anlatan iki tane de mersiye (79/27b ve 125/43b) vardır. Mecmuada toplam dört mersiye olup diğer ikisi Revanici Derviş Mustafa (138/47a) ve Sultan III. Selim (140/47b) için yazılmıştır. Mecmuanın son varakları mürettip tarafından ilahilere ayrılmıştır. Mürettip mecmua metnine 65a'da ara verip birkaç sayfa boş bıraktıktan sonra 67b'den itibaren sadece ilahileri kaydetmiştir.

1.2.4. Mecmuada Kullanılan Aruz Kalıpları

Mecmuadaki 196 şiirin biri hece vezniyle geri kalanı aruz vezniyle yazılmıştır. 20 farklı aruz kalıbının bulunduğu mecmuada en fazla “fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilün” kalıbı kullanılmıştır. Mecmuada kullanılan aruz kalıplarını ve bunların sayısını gösteren tablo aşağıdadır.

Tablo 3: Mecmuada Yer Alan Aruz Kalıpları ve Sayıları

	Aruz Kalıbı	Sayısı
1)	Fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilün	49
2)	Fā‘ilātün/fā‘ilātün/fā‘ilün	1
3)	Fā‘ilātün/fā‘ilün/fā‘ilātün/fā‘ilün	1
4)	Fā‘ilātün/fā‘ilün	1
5)	Fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilün	66
6)	Fe‘ilātün/mefā‘ilün /fe‘ilün	1
7)	Fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilün	2
8)	Mef‘ülü/mefā‘ilü/mefā‘ilü/fe‘ülün	17
9)	Mef‘ülü/mefā‘ilü/mefā‘ilü/fe‘ülün mef‘ülü/fe‘ülün	1
10)	Mef‘ülü/fā‘ilātü/mefā‘ilü/fā‘ilün	3
11)	Mef‘ülü/fā‘ilātün/mef‘ülü/fā‘ilātün	2
12)	Mefā‘ilün/fe‘ilātün/mefā‘ilün/fe‘ilün	1
13)	Mefā‘ilün/mefā‘ilün/mefā‘ilün/mefā‘ilün	36
14)	Mefā‘ilün/mefā‘ilün/fe‘ülün	3
15)	Mefā‘ilün/mefā‘ilün/mefā‘ilün/fe‘ülün	1
16)	Müfte‘ilün /fā‘ilün/müfte‘ilün/fā‘ilün	1
17)	müfte‘ilün/ müfte‘ilün/fā‘ilün	2
18)	Müstef‘ilün/müstef‘ilün/müstef‘ilün/müstef‘ilün	2
19)	Müstef‘ilün/fā‘ilün/müstef‘ilün/fā‘ilün	3
20)	Müstef‘ilün/müstef‘ilün	2

1.2.5. Mecmuadaki Tahmis, Tesdis ve Nazireler

Mecmuada 21 tahmis tespit edilmiştir. Bunlardan birinde tahmis eden şairin, ikisinde de tahmis edilen şairin kim olduğu tespit edilememiştir. Mecmuada yer alan tahmisleri gösteren tablo aşağıdadır:

Tablo 4: Tahmisler Tablosu

Şiir Numarası	Tahmis Edilen Şair	Tahmis Eden Şair
3	Fâzıl	Şâkir
5	Şâkir	Râsîh
32	Seyyid Nesîmî	Usûlî
33	Şem'î	Saydî
40	Sâfî	Beyânî
41	Sâfî	Beyânî
56	Nâbî	Nahîfî
73	Yetîmî	Beyânî
77	Pertev	İzzet
95	Hoca Neş'et	Şâkir
104	Kâmî	Sabrî
105	Fezâyî	Sabrî
108	?	Emnî
109	?	Vâsîf
140	Fâzıl	?
151	Hayâlî	Meşâmî
152	Halîlî	Belîğî
153	Pertev	Râsîh
157	Nâbî	Haşmet
164	Fehîm	Halîm
165	Nakşî	Halîlî

Mecmuada 30 tesdis bulunmaktadır. Bunlardan bazılarının kimin şiirine ek yapılarak tesdis haline getirildiği tespit edilememiştir. Başlığında verilen bilgiye dayanarak tesdis kategorisinde değerlendirilen bu şiirlerin, mürettibin zaman zaman nazım şekilleri konusunda yaptığı yanlışlıklar dikkate alındığında müseddes olma ihtimali de vardır. Mecmuadaki tesdisleri gösteren tablo aşağıdadır.

Tablo 5: Tesdisler Tablosu

Şiir Numarası	Tesdis Edilen Şair	Tesdis Eden Şair
4	Râmî	Şâkir
10	?	Râsih
14	Şeyh Gâlib	Râsih
16	Fehîm	Râsih
17	?	Râsih
18	Mevlânâ	Râsih
19	Mevlânâ	Vâsif
23	Bâki	Râsih
25	?	Huzûrî
27	Hayâlî	Cinânî
31	?	‘Âkılî
37	Celâl Bey	Âzerî
38	Fuzûlî	‘Azmî
50	?	Remzi
61	Emrî	Fâzıl
64	Zâtî	Âzerî
66	Nedîm	Fâzıl
82	?	Râsih
83	?	Râsih
101	?	Şâkir
102	Şeyh Gâlib	Şâkir
103	?	Rûhî
107	?	Emnî
116	?	Râsih
124	Sırrî	Cinânî
127	?	Ferîd
136	?	Râsih
154	Şeyh Gâlib	Râsih
170	?	Şâkir
171	?	Dâniş(î)

Mecmuada tespit edilebilen iki grup nazire şiir vardır. İlk grubu Remzî'nin Tesdîs-i Remzî (50/17b) başlıklı şiirine Sıdkî ve Vaslî'nin yaptığı nazireler oluşturur. Bu nazireler Nazîre-i Sıdkî

(51/18a), ve Nazîre-i Vaslî (52/18a) başlıklarıyla mürettip tarafından da belirtilmiştir. Mecmuadaki diğer nazire grubunu ise Niyâzi-i Mısrî'nin (26/10b) şiirine Nahîfî (60/20a) ve Fennî'nin (28/11a) yaptığı nazireler oluşturmaktadır. Aşağıdaki tabloda zemin şiirler ve bunlara yapılan nazireler gösterilmiştir.

Tablo 6: Nazireler Tablosu

Şair	Zemin Şiir	Nazire	Nazire
Remzî	Kılam ben cân u dilden şad hezârân ol zemân feryâd Ola ehl-i behîşt tâ ağlamamda şâd iken nâ-şâd Şu deñlü âh idem kim hırmen-i şabrum kılam berbâd Giribânundan el çekmem irince Remzî 'ye imdâd Yüzüm yırtup dökem yaşum kılam feryâd u efgânı Benüm da'vâmı o zâlimle tâ faşl ide Rabbânî	Alınca gönlümü ol merhabâ itdi diyem yâ Rab Beni 'aşka düşürdi mübtelâ itdi diyem yâ Rab Mekânın Şıdık nuñ künc-i belâ itdi diyem yâ Rab Baña 'âlemdede çok cevri ü cefâ itdi diyem yâ Rab Yağasından tutam rüz-ı cezâda ol zemân yârı Ki tâ faşl ide da'vâmızı anda hâzret-i Bârî	Kılam cân u gönülden ol zemân bîñ nâle vü efgân Figânüm maşşer ehline ola bir âteş- i süzân Benüm süz-ı derünümde cehennem tâ ola lertzân Olalar hâlûme ey Vaslî maşşer halkı hep hayrân Açam başum dökem yaşum yüzüm yırtam kılam zârı O zâlûmle benüm da'vâmı tâ faşl ide Bârî
Niyâzî	Geldim o dost ilinden koça koça gülinden Niyâzî nün dilinden çağıruram dost dost	Cezbe-i şevk-i vişâl buldı Nahîfî kemâl Yünusla Mısrî mişâl çağıruram dost dost	Fennî iderken su'âl Mısrîde bulup kemâl Şimdi Nahîfî mişâl çağıruram dost dost

1.3. Mecmuanın İmla Özellikleri

14. yüzyıldan 19. yüzyıla kadar her yüzyıldan şairin şiirinin bulunduğu mecmua, dudak eklerinin uyumu açısından karışık imlali bir yapıya sahiptir. Bilindiği üzere Türkçe 18. yüzyılda dudak uyumunu büyük ölçüde tamamlamıştır. Fakat bu uyum kalıplaşan imla yüzünden 20. yüzyıla kadar daha ziyade halka hitap eden veya ağız özelliklerinin yansıdığı eski harfli metinlerde kendini gösterir.¹⁹ Bu çalışmanın konusu olan ve en erken 19. yüzyılın ilk yarısında yazıldığı anlaşılan mecmuada da bu durumu gözlemek mümkündür. Çoğunluğu kalıplaşmış imlaya uygun biçimde yazılmış olan mecmuada müstensihin zaman zaman 16. ya da 17. yüzyılda yaşamış şairlerin şiirlerini bile klasik imlayla değil yaşamış olduğu 19. yüzyılın konuşma diline uygun imlayla yazdığı görülür. Bu şiirlerin transkripsiyonunda şayet vokal ses metinde harfle gösterilmişse aynen alınmış; aksi söz konusu ise ek dudak uyumuna uygun olarak aktarılmıştır. Örnek olarak Şehidî'nin (ö. 1671-2) aşağıdaki mısrası verilebilir.

Bu pendimi güş eyle dilâ bu durur evlâ (6/1)²⁰

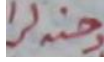
¹⁹ Kartalioğlu, Yavuz (2008), "Osmanlı Türkçesinde Ekler Dudak Uyumuna Göre Nasıl Okunmalıdır?", **Turkish Studies**, 3 (6), s. 478.

²⁰ Parantez içindeki ilk rakam şiirin ikinci rakam beyit/bendin numarasını göstermektedir.

Mecmuada bazı kelime ve eklerin yazılışında hatalar ve tutarsızlıklar görülmektedir. Müstensih kaynaklı bu hataların çoğu düzeltilmiş bir kısmı ise dil araştırmalarına kaynaklık edebileceği düşüncesiyle muhafaza edilmiştir.

Mecmuada en sık rastlanan hata خ, ج, د, ذ, ر, ز gibi harflerin noktalarında görülmektedir. Bu harflerin kimi zaman aşağıdaki örneklerde olduğu gibi noktası unutulmuş, kimi zaman da noktasız yazılması gerekirken üstüne nokta koyulmuştur. Bu hatalar transkripsiyon esnasında düzeltilmiştir.

Gele ey rūḥ-ı revān zaḥmıma merhem gibisin (3/1)

Küfr-i zülfüñ şalalı raḥneler İmānımuza (59/1)

Seyrümde gezerken bir gice derd ile maḥzūn (6/4)

Ceyb-i endīşeye çek başuñı fikr it ḥālūñ (8/2)

Tīġ-ı bürrāne şalā itme efendim luḥ it (12/5)

Derdi mi bāri füzūn eyle devādan geçdim (16/1)

Ey şāh-ı enbiyā sen o ḥikmet-şi'ārsın (104/1)

Arapça ve Farsça kelimelerde zaman zaman harf yanlışlıkları yapıldığı görülmektedir. Gayn (غ) yerine kef (ك) , te (ت) yerine tı (ط) veya dat (ض) yerine zı (ظ) yazılması gibi. Bu hatalar transkripsiyonlu metinde düzeltilmiştir.

İrdi cān kulaġına peyk-i 'adem peyġāmı (30/1)

Şalāt virmez isen evlāda fāsiddür şalātun hep (87/4)

Gerek mızrāb ġamıñla naġme-i siḥ-ıztırāb olsun (109/1)

Ne kanlar dökdüğüm her an göreler yādīgārumdan (117/4)

Bazı Arapça ve Farsça kelimelerde elif (ا), vav (و) veya ya (ی) harfleri eksik ya da fazla yazılmıştır. Bu hatalar transkripsiyon esnasında düzeltilmiştir.

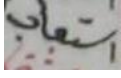
Ḥayf ki bīġāne vü bī-dāre-i ḥ'āb oldı gönül (59/2)

Mürīd ol kendini ku[r]tar bugün İmān zevālinden (87/3)

Med harflerinin bazen kelimedeki zihafı göstermek için müstensih tarafından bilinçli olarak yazılmadığı görülür. Örneğin kalıbı fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilātün/fe‘ilün olan aşağıdaki beyitte “perhîz” kelimesinin ع harfi yazılmayarak zihaf yazıda gösterilmiştir.

Tutalum **perhîz**-i evhaş ne alur var ne şatar (184/3)

Bir diğer örnek “İstî‘âb” kelimesindedir.

İstî‘âb itdi muhaşşal dilimi derd-i füzûn (177/3)

Nice kelimesi bazen niçe, hîç kelimesi bazen hîc, gönçe kelimesi bazen gönçe şeklinde yazılmıştır. Bu kelimeler yazım birliğini sağlamak için tek biçimde transkribe edilmiştir.

Şâh-bâz-ı nazarum **nice**ye dek beste kıla (8/5)

Nice dem dergeh-i ihsâna niğebân oldum (16/3)

Bulamam bir diyecek **hîç** daği bundan a‘lâ (12/6)

Düşmüşem ‘ummân-ı ‘aşka **hîç** görünmez kıaresi (135/1)

Öldürürse beni hasretle o gönçe dehenüm (33/1)

Bâğ-ı ‘âlemde daği gönçe dehânum sensin (174/2)

“Elbette” kelimesi bazen “elbetde” şeklinde yazılmıştır. Yazım birliğini sağlamak açısından bu kelimeler de “elbette” şeklinde transkribe edilmiştir.

Elbette netîce virir eltâfına mâtem (93/2)

Virir **elbette** mükâfâtı cenâb-ı Kâdir (4/5)

Gelür **elbette** zuhûra ne ise hüküm-i kader (115/1)

Yoğsa kelimesi iki yerde klasik imlasının dışında “yoğsa” şeklinde yazılmıştır. Bu ikili imla dil araştırmaları için çeviriyazılı metinde muhafaza edilmiştir.

Yoğsa dîvân-ı kıyâmet günü bi’llâh cânâ (183/6)

Rehber emriñ ider sevğ u delâlet **yoğsa** (85/4)

Yârda **yoğsa** mağabbet eşeri (132/5)

“Hizmet” kelimesi metinde 9 yerde geçmektedir. Bunların bir tanesi Arapça aslına uygun olarak “hidmet” diğerleri ise ses değişimini gösterir şekilde “hizmet” olarak yazılmıştır. Çeviriyazılı metinde bu farklılık muhafaza edilmiştir.

Hidmeti nezd-i Hudā mūcib-i ğufrān olsun (140/15)

Saňa hizmet idenüñ her biri ‘aşık denile (37/3)

Aslı b ile yazılan Arapça ve Farsça kökenli bazı kelimelerde bu sesin p ile yazıldığı görülmektedir. Örneğin pazar kelimesi iki farklı imla ile yazılmıştır. Müstensih kelimeyi hem klasik imlasıyla hem de konuştuğu biçimde yazmıştır. Bu tutarsızlığa aynı sayfada bile rastlanmaktadır. Çeviriyazılı metinde kelime Farsça aslına uygun olarak “bāzār” biçiminde transkribe edilmiştir.

Satup bu bendeñi gel başlama herkesle bāzāre (9/2)

Ƙo gitsün var raķib ile yine bir maħfi bāzāruñ (9/3)

İbtilā-yı berzaħ isem mübtelāyem ben saňa (112/4)

Farsça “büt” kelimesi metinde iki yerde klasik imlasının dışında yazılmıştır.

Put-ħāne-i put-ħāne kilisā be kilisā (185/5)

Zāhidā ma‘būd idinme zühdi olma put-perest (152/6)

Türkçe bazı eklerin ve kelimelerin yazılışında tutarsızlıklar görülmektedir. Müstensih bir kelimeyi bazen aynı şiir içinde bile farklı harflerle yazdığı görülmektedir.

Duyulmaz nesne olmaz her ne deñlü olsa pinhānī (9/1)

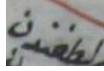
Ʀuyulmaz şanma meylüñ ğayra yañlışdur ğaṭā itme (9/5)

Eski harfli metinlerde –Up eki Türkçe kelimelerin sonunda b sesi olmamasına rağmen her zaman Ɛ harfi ile yazılmıştır. Mecmuada bu ekin bazen konuşma dilini yansıtabilecek şekilde Ɛ ile yazıldığı görülmektedir.

Çün ezel kātibi bu resme çalupdur kalemî (29/2)

Bir olupdur nazār-ı himmetüme kūh ile kāh (63/1)

Mecmua metninde nazal n'nin yazımında da hatalar yapılmıştır. Bu hatalar çeviriyazılı metinde muhafaza edilmiştir.

Ey bizi maḥz-ı kemāl-i kerem [u] luṭfundan (8/4)

İtme ḳurbānım olam semt-i cefāya seferi (48/1)

Öksüzündür ğarībündür ḳuluñdur derdmendündür (71/5)

El kelimesi bazen ع ile bazen ع'siz yazılmıştır. Bu sebeple çeviriyazılı metinde kelime hem “il” hem de “el” olarak transkribe edilmiştir.

Fuḳarānuñ **ele** al göñlüni iḥsān eyle (169/4)

İl terennüm eyleye ben göğsüm dögüp nālān olam (34/1)

1.4. Mecmuadaki Şiirlerin Şairlerin Divanlarındaki Şiirleriyle Karşılaştırılması

1.4.1. Şiirlerin Şairlerin Divanlarında Olup Mecmuada Olmayan Kısımları

Şiirlerin, şairlerin divanlarıyla karşılaştırılması yapılırken mecmuadaki 15 şiirde mısra, beyit veya bend eksikliği olduğu görülmüştür. En fazla eksiklik Niyâzî'nin “çağıruram dost dost” redifli şiiri ve Nahîfî'nin ona nazire olarak yazdığı şiirdedir. Şairlerin divanlarında olup mecmuada olmayan kısımlar sayısal olarak aşağıdaki tabloda verilmiştir. Divanı olmadığı için aşağıdaki tabloda yer almayan Sâni'ye ait 35 numaralı şiirde de 1 bend eksiktir.

Tablo 7: Şairlerin Divanlarında Olup Mecmuada Olmayan Kısımlar Tablosu

Şairin Mahlası	Şiir Numarası/ Eksik Mısra Sayısı	Şiir Numarası/Eksik Beyit veya Bend Sayısı
Şâkir	22/1	
Niyâzî		26/8 beyit
Cinânî		27/1 bend
Râtib		57/1 bend
Neş'et		58/7 beyit
Nahîfî		60/12 beyit
Rûhî	63/1	
Refî	74/2	
İzzet		77/1 bend
Şâkir	99/1	

Tablo7 (devamı)

Şairin Mahlası	Şiir Numarası/ Eksik Mısra Sayısı	Şiir Numarası/Eksik Beyit veya Bend Sayısı
Nâdirî		123/1 bend
Haşmet		157/2 bend
Fuzûlî		161/2 beyit
Esad Bağdâdî		183/2 bend
Nazîm		194/2 beyit

1.4.2. Şiirlerin Şairlerin Divanlarında Olmayıp Mecmuada Olan Kısımları

Şiirlerin, şairlerin divanlarıyla karşılaştırılması neticesinde mecmuadaki 5 şiirde mısra, beyit veya bend fazlalığı olduğu görülmüştür. Bu şiirleri ve divanda olmayıp mecmuada olan kısımları sayısal olarak gösteren tablo aşağıdadır:

Tablo 8: Şairlerin Divanlarında Olmayıp Mecmuada Olan Kısımlar Tablosu

Şairin Mahlası	Şiir Numarası/ Fazla Mısra Sayısı	Şiir Numarası/Fazla Beyit veya Bend Sayısı
Refî	74/1	
Vâsîf		115/1 bend
Şinâsi		146/1 bend
Hâletî		155/1 beyit
Esad Bağdâdî	183/2	

1.4.3. Mecmuada Olup Şairlerin Divanlarında Bulunmayan Şiirler²¹

Mecmuada bulunan şiirlerin, şairlerin kitap olarak basılmış ya da tez olarak çalışılmış divanları ile karşılaştırılması neticesinde bazılarının bu eserlerde bulunmadığı görülmüştür. Bu şiirler, şairlerin divanlarında yer almayan şiirleri olabileceği gibi karşılaştırma yapılan eserler dışında aynı mahlası kullanan pek çok şairden birine de ait olabilir. Söz konusu şiirler ve şairlerini gösteren tablo aşağıdadır. Şiirlerin hangi divanlarda tarandığı metin kısmında ve MESTAP tablosunda gösterilmiştir.

²¹ Mecmua metni oluşturulurken yayımlanmış divan ya da yayımlanmamış tezlerin yanı sıra yayımlanmamış divanların ulaşılabilen yazma nüshalarından da faydalanılmıştır. Enderunlu İbrahim Râsîh ve Enderunlu Fâzıl'ın divanları bu şekilde faydalanılan kaynaklardır. Bu divanlar şiirlerin mukayesesinde kullanılmakla birlikte bütün nüshaları görülemediği için bu bölümde değerlendirmeye alınmamıştır.

Tablo 9: Şairlerin Divanlarında Bulunmayan Şiirler Tablosu

Şairin Mahlası	Şiirin Sayfa/Sıra Numarası	Şairin Mahlası	Şiirin Sayfa/Sıra Numarası
Abdî	58a/169	Nedîm	52b/148, 59b/174, 60a/175
Adnî	15a/43, 22a/73	Nesîmî	57a/166
Âkif	51a/145	Nisârî	42b/121
Ârif	27a/78, 34a/97, 58b/172	Niyâzî	69a/191
Azîz	25a/76	Remzî	17b/50
Azmî	13b/38	Sabrî	36b/104, 37a/105, 37b/106
Dâniş(î)	45a/130, 45b/131-132, 46a/133-134, 46b/135, 47a/137, 52a/147, 58b/171	Sâdık	24b/75, 55b/160
Gurbî	49a/141	Sâkıb	38b/110, 39a/111-112, 44a/126
Hâşimî	4b/9	Sıdkî	18a/51
Hüdâyi	47b/139	Şâkir	43b/125, 69a/192-193
İbn Kemâl	42a/120	Şerîfî	16b/47
İlhâmî	29a/86	Tâhir	60b/177, 61a/178
Lütfî	53a/150	Zihnî	70a/195
Nahîfî	63b/184		

1.5. Mecmuadaki Şiir Başlıklarıyla İlgili Eksiklik veya Yanlışlıklar

Mecmuada yer alan bütün şiirlerin başlığı vardır. Bu başlıkların bazılarında mürettip tarafından şiirin sadece nazım türü veya şekli belirtilmiş bazılarında ise bunların yanı sıra şairin adı, kimin kime nazire veya tazmin yaptığı gibi ayrıntılara da değinilmiştir. Mecmuanın incelenmesi esnasında mürettibin bu işlemi yaparken dikkatsizlik ya da bilgi eksikliğinden dolayı bazı şiir başlıklarında hatalar yaptığı görülür. Mürettibin nazım şekilleriyle ilgili yaptığı başlık hataları şunlardır:

Şehîdî'nin 2b'deki muhammesi gazel, Veysi Efendi'nin 3b'deki terki-bendi terci'-bend, Râsîh'in 5a'daki bir tesdisi ve muhammesi gazel, Vâsîf'ın 8b'deki iki murabbası gazel, Ra'dî'nin 12b'deki müseddesi gazel, Azmi'nin 13b'deki tesdisi müseddes, Rûhî'nin 15b'deki terci'-bendi, 16a'daki müsemmeni ve 21a'daki 12'lisi terki-bend, Çâkerî'nin 17a'daki muaşşeri terci'-bend, Ömer'in 17b'deki muhammesi gazel, Râtîb'in 19b'deki muhammesi gazel, Azerî'nin 21b'deki tesdisi müseddes, Neş'et'in 22b'deki muaşşeri terki-bend, Azîz'in 25a'daki terki-bendi terci'-bend, Ârif'in 27a'daki müseddesi gazel, İlhâmî'nin 29a'daki terki-bendi gazel, Hatâyî'nin 29b'deki murabbası gazel, Seherî'nin 30a'daki müseddesi gazel, Âlî'nin 33b'deki terci'-bendi

terkib-bend, Emnî'nin 37b'deki tesdisi tahmis, Vâsîf'ın 40a ve 40b'deki iki müseddesi tesdis, Râmiz Paşa'nın 44b'deki 12'lisi terkib-bend, Dâniş'in 45a-47a arasındaki yedi müseddesi gazel, Hüdâyî'nin 47b'deki terkib-bendi gazel, Âkîf'in 51a'daki terkib-bendi müseddes, Şinâsî'nin 51b'deki terkib-bendi terci'-bend, Lütfî'nin 53a'daki muhammesi gazel, Halîm'in 56a'daki müsemmeni ve 56b'deki tahmisi gazel, 62a'daki şairi tespit edilemeyen 12'li terkib-bend, Nahîfî'nin 63b'deki müseddesi muhammes, 64a'daki şairi tespit edilemeyen murabba gazel başlığıyla yanlış adlandırılmıştır.

Burada bir hususa dikkat çekmek gerekir, mürettip şiirlerin nazım şekilleri konusunda bazı yanlışlıklar yapmış olsa da gazelle müseddesi ya da muhammesi karıştırması mümkün değildir. O halde mürettibin farklı nazım şeklindeki şiirlere gazel başlığını koyması bilinçli bir tercihtir. Bunun nedeni bu şiirlerin musiki eşliğinde icra edilen şiirler olduklarını belli etmek olabilir. Zira 19. yüzyılda şarkı türü son derece revaçtadır ve klasik şarkı biçimi dışında muhammes ve müseddesler de bestelenmektedir.²² Nitekim Râsîh'in 28a'da yer alan muhammesinin "Gazel-i Muhammes-i Râsîh" şeklinde hem muhammes olduğunun belli edilmesi hem de gazel olarak nitelendirilmesi, Âşık Ömer'in 17b'de yer alan ve divan nüshasında "Âşık Ömer der makam-ı Hüseyinî" şeklinde geçen muhammesinin Gazel-i Ömer başlığıyla verilmesi bu ihtimali kuvvetlendirmektedir.

Mürettibin şairlerle ilgili yaptığı başlık hataları ise şunlardır:

20a'daki Nahîfî'ye ait şiir Yunus Dede başlığıyla kaydedilmiştir. 14b'de Beyânî'nin tahmis ettiği gazel Sâfî'nin olmasına rağmen 'Âlî'ye ait olarak gösterilmiştir. Aynı şekilde 24a'da Beyânî'nin Yetîmî'nin gazeline yaptığı tahmis Fuzûlî'nin gazeline yapılmış gibi gösterilmiştir. 55a'daki Nâbî'nin gazeline Haşmet'in yaptığı tahmis tam tersi şekilde Haşmet Nâbî'ye tahmis yapmış gibi "Gazel-i Haşmet Tahmis-i Nâbî" , 57a'daki Nakşî'nin gazeline Halîlî'nin yaptığı tahmis de ters biçimde Nakşî Halîlî'ye tahmis yapmış gibi "Gazel-i Halîlî Tahmis-i Nakşî" başlığıyla yanlış kaydedilmiştir.

1.6. MESTAP'a Göre Mecmuanın Tasnifi

Mecmuanın MESTAP'a göre hazırlanmış tasnif tablosu şu şekildedir:

²² İsmail Ünver, "XIX. Yüzyıl Divan Şiiri", *Ankara Üniversitesi DTCF Dergisi*, 32 (1-2), 1988, s. 137.

Tablo 10: MESTAP'a Göre Hazırlanmış Tasnif Tablosu

Yer Numarası: Süleymaniye Kütüphanesi Zühdü Bey 00244 numaralı şiir mecmuası							
Yp nr.	Mahlas	Matla' beyti / bendi	Makta' beyti / bendi	Nazım şekli / birimi	Nazım türü	Vez.	Açıklamalar
1b	Râsih	Dergeh-i luţfuında bir mücrim gedâyım yâ Resül Dîde-düz-ı rahm u ihsân u 'atâyım yâ Resül	Nüş-dârü-yı şefâ'atle devâ kıl Râsihâ Derd-i 'işyân u hâţâyâ mübtelâyım yâ Resül	Kaside/9	Na't	-.--/ .-./- .-./- .-	Râsih Divanı'nda bulunamamıştır. Bkz. 25 numaralı dipnot.
1b	-----	Ey şifâsâz-ı dil-i mecrûh-ı zaħm-ı ma'siyet Haste-i künc-i nedâmetdür ğuluñ vir 'âkıbet	Şerbet-i luţfuñ dil-i bîmârdan itme dirîĝ Mu'terif geldüm der-i ihsânına ğıl merħamet	Gazel /2	Münâcât	-.--/ .-./- .-./- .-	
2a	Şâkir	Bilürem ey müje sen nîze-i Rüstem gibisin Sen de ey talî'-i bed ğam ile hem-dem gibisin Gele ey rûh-ı revân zaħmıma merhem gibisin Bezm-i fikrimde döner bir kadeh-i Cem gibisin Târ-ı çeşmimde benim bir meh-i 'âlem gibisin	'Akl u hüşı giderir fikr-i ruħı ey 'âkil Ğam-ı gerdündan olur 'âlim [ü] dâna câhil Olur endîşe-i ruhsâr ile Şâkir kâmil Geh hayâl-i hâţ u geh fikr-i ruħundan Fâzıl Dil-i sevdâzede-i sine-i pür-ĝam gibisin	Tahmis/5		..-- ./..-- ./..-- ./.-	
2a	Şâkir	Kesr iden ğalbimi sa'yinde ğo meşķür olsun Çeşm-i bed-bîn-i 'adüdan daħi mestür olsun Kim ki ğaħķımda benim dirse ki mehcür olsun âfet alsın zâlimden o da dür olsun Sa'y iden gönlümi yığmağlıĝa ma'mür olsun Beni nâ-şâd iden 'âlemde ğo mesrür olsun	Rûh-ı Râmî bana bu maţla'ı virdi Şâkir Didi rencide iden olsa daħi bir kâfir Virir elbette mükâfâtı cenâb-ı Kâdir Vird idüp maţla'-ı ĝarrâmı hemân ol şâbir Sa'y iden gönlümi yığmağlıĝa ma'mür olsun Beni nâ-şâd iden 'âlemde ğo mesrür olsun	Tesdis/5		..-- ./..-- ./..-- ./.-	
2b	Râsih	Cân u dil çeşm-i füsûn-sâzınla teshîr oldı âh Sâf iken mir'ât-i dil cevriñle tekdîr oldı âh âh-ı ğasret dem-be-dem hicriñle tekşîr oldı âh Sûziş-i nâlemden 'âlem cümle dil-ĝîr oldı âh Ğamzenîñ her pâresi sinemde bir tîr oldı âh	Cünbiş-i vaşlıñ ümîd eyler iken dil ey melek Zulmet-i hicrâna düş itdi beni âhir felek Dir iken Râsih fiĝânım tuymasun aĝyâr tek Şıyt-ı 'aşķı Şâkir ñ gittü verâ-yı Kâfa dek Nâle vü fiĝân ile 'âlemde teshîr oldı âh	Tahmis/5		-.--/ .-./- .-./- .-	
2b	Şehîdi	Mir'ât-i muşaffâ mı degül rüy-ı dil-ârâ Kim görmeyesin anda bugün Ħağķı hüveydâ Bu pendimi ĝuş eyle dilâ bu durur evlâ Dil virdiĝüne cânıñ vir sıdķ-ıla zîrâ <i>Men mâte mine'l- 'aşķı fekad mâte şehîdâ</i>	Her kim ki dilerse ide her derdine dermân Ħâk-ı reh-i cânâne ide cânımı ğurbân Bunu dir iken ĝuşuma irişdi hoş elhân Bu mışra'ı yâd eyle Şehîdi daħi vir cân <i>Men mâte mine'l- 'aşķı fekad mâte şehîdâ</i>	Muhammes /5		--. ./..- ./..- ./..-	Şiirin nazım şekli başlıkta gazel olarak geçmektedir
3a	Esrâr Dede	Yâ Rab bu benim baħt-ı siyâhim ne belâdır Ħurşîd-i cihâne nazâr itsem de ğaradır	Ammâ ki ne çâre dimez imiş o cefâķâr Esrâr benim 'âşķım olmaĝa sezâdır	Kaside/20		--. ./..- ./..- ./..-	

Tablo 10 (devamı)

Yp nr.	Mahlas	Matla' beyti / bendi	Makta' beyti / bendi	Nazım şekli / birimi	Nazım türü	Ve.	Açıklamalar
3b	Veysi	Yeter ey dil heves-i zülf-i siyehkâr yeter Yeter ey cân-ı belâ-dîde bu efkâr yeter ----- Yeter oldı bu hevâyı hevesi terk idelüm Yönelüp Hakkâ reh-i şıdk [u] sedâde gidelüm	Yâ ilâhî şeref-i hazret-i Peygamber için Sipih-r-i mâhı iki pâre iden server için ----- Lutf idüp eyledigüm cürm ü fesâda bakma Veysi -i rü-siyehi nâr-ı cahîme yakma	Terkib-bend /9	Münâcât	...-- /...-- /...-- /...-	
4b	Hâşimî	Bilünmez şanup itme gayrılarla 'ahd ü peymânı Duyulmaz nesne olmaz her ne deñlü olsa pinhânî Meşeldür gözlüye yok gizlü dirler cânımuñ cânı Kerem kıl göz göre göre itme rakîbe lutf u ihsânı Dime ağıyâra lutf itsem nihânî kim tıyar anı Olur râz-ı nihânî 'aşıkâ ilhâm-ı Rabbânî	Elün yüze tutup ağıyâre sen vefâ itme El altından ile lutfu bize cevri ü cefâ itme Bu yüzden Hâşimî miskîne her bâr [sen] ezâ itme Tuyulmaz şanma meylün gayra yañlışdur hañâ itme Dime ağıyâra lutf itsem nihânî kim tıyar anı Olur râz-ı nihânî 'aşıkâ ilhâm-ı Rabbânî	Müseddes/5		...-- /...-- /...-- /...--	Karşılaştırma yapılan divanlarda bulunamamıştır. Bkz. 39 numaralı dipnot.
5a	Râsih	Var mıdır 'âlemde bilmem ben gibi baht-ı siyâh Dem-be-dem hasretle kârım girye vü feryâd u âh Kâfir olsa şefkât eyler hâlîme bi-iştibâh Taş mıdur bağırñ seniñ itmezsin ey zâlim nigâh <i>Zübtidâ-yı 'ahd-i Âdem tâ-be-devr-i pâdşâh</i> <i>Ez-büzürgân 'afv büdest ez-fürü-destân günâh</i>	Râsih ñ rahm it efendim dîde-i giryânına Bir günehkâr 'abd-i kemter mu'terif 'işyânına Bendeni redd eyleme geldi der-i ihsânına Ey kerem-kârım seniñ düşmez bu işler şânına <i>Zübtidâ-yı 'ahd-i âdem tâ-be-devr-i pâdşâh</i> <i>Ez-büzürgân 'afv büdest ez-fürü-destân günâh</i>	Tesdis/6		...--/ ...--/ ...--/ ...-	Şiirin nazım şekli başlıkta gazel olarak geçmektedir
5a	Râsih	Gördük de hadeng-i nigeñiñ gitti arada Koydum koşuya cânımı meydân-ı rızâda Yokdur bedel ey yoşma saña şahn-ı cefâda Âh itse n'ola zür-ı firâkıñla fütâda Tâkat mi gelür ey kaşı yâ böyle küşâda	Şâyeste havâdarñ olursa seniñ âfâk Râsih dañi ey şüh-ı kemânkeş saña müştâk Bend ile idüp kavı-ı diliñ tâkatımı tâk Yâ Hâk çağırır çille-i cevriñ çeken 'uşşâk Tâkat mi gelür ey kaşı yâ böyle küşâda	Muhammes /6		--. /...-- /...-- /...--	Şiirin nazım şekli başlıkta gazel olarak geçmektedir
5b	Râsih	Ey lebi gönçe-i şevk-âver-i câm-ı bade Nigeñi hün-ı ciger-hürdelige âmâde ----- Merhâmet senden efendim yine şefkât senden Kerem ü 'afvıña şâyestedir ey meh benden	Niye küsdün niye ey şüh-ı letâfet-i ter Nedir âyâ bizi gördükçe şitâ bile güzer ----- Öyle feryâd ideyim 'âleme süzân olsun Saña Râsih degil 'âlem dañi kurbân olsun	Terkib-bend /7		...-- /...-- /...-- /...-	
6a	Molla Câmi	Her güyâ hey ki ez-zemîn rüyed <i>Vahdehü lâ şerîke leh güyed</i>		Müfret		...-- /...-- /...-	

Tablo 10 (devamı)

Yp nr.	Mahlas	Matla' beyti / bendi	Makta' beyti / bendi	Nazım şekli / birimi	Nazım türü	Vez.	Açıklamalar
6a	Râsîh	Gâh ceys-i heves-i nefsim olur râhzenim Gâh şad-pâre ider tîğ-ı nedâmet bedenim Hûn-ı eşkimle boyansa n'ola beytül-hazenim Lerzenâk olmada farḡ-ı taḥayyürle tenim Niye müncer ola ḥâlim bu televvünle benim Dil peşimân-ı güneḥ tevbeye varmaz dehenim	Ne kadar olsa da 'ișyânına Râsîḥ nâ' ib Nefsiñ iğvâsı ile gâḥ olur dil tâlib Gâḥ i' râz ider 'âlemden olur geh râğıḅ Ḥasbiḥâl oldu baña işte bu beyt-i Ġalîb Niye müncer ola ḥâlim bu televvünle benim Dil peşimân-ı güneḥ tevbeye varmaz dehenim	Tesdis/5		...-- /..-- /..-- /..-	
6b	Râsîh	Bir zemân bizken nigâhı iltifâtüñ hürremi Bezm-i ḥâs-ı luḡfunuñ şimdi 'adûdur maḥremi Yakdı yandırdı vücûdum âteş-i hicr ü gamı Öyle süz itmege didim görmez oldu 'âlemi Tek öleydim de n'olaydı görmeyeydim bu demi	Eski ülfetler bu gam-ḥ'âre ḥayâl oldu ḥayâl Ağlamaḡdan bakmaḡa ruḥsârına yokdur mecâl Terki müşkil şabrı güc şoḥbet daḥi emr-i muḥâl Râsîḥ -i zâre bu mışra' oldu âḫir ḥasbiḥâl Tek öleydim de n'olaydı görmeyeydim bu demi	Muhammes /4		...--/ ...--/ ...--/ ..-	
6b	Râsîh	Heves-i zülfün ile zîb ü riyâdan geçdim Ḥayli sevdâya düşüp 'ays u şafâdan geçdim Gayrı ey mâḥveşim edeble hevâdan geçdim Fikr-i vaşlın bıraḡup luḡ u 'atâdan geçdim Cevr it ey şûḥ-ı cefâ-pîşe vefâdan geçdim Derdimi bâri füzün eyle devâdan geçdim	Maḡla' -ı nazm-ı Fehîm nüşâ-i cânımdır bu Ya'ni esrâr-ı dile şerḥ ü beyânımdır bu Edhem-i kelmiñe fikrimde 'inânımdır bu Râsîḥ endîşe-i dil derd-i zebânımdır bu Cevr it ey şûḥ-ı cefâ-pîşe vefâdan geçdim Derdimi bâri füzün eyle devâdan geçdim	Tesdis/5		...-- /..-- /..-- /..-	
7a	Râsîh	İtdi hicrân-ı ruḡuñ eşk-i dü-çeşmim ḥün-âb Merdüm-i dîde sirişk-i gam ile 'ayn-ı sehâb Seyl-i bârân-ı hümüm itmede her demde şitâb Müjeler dîde-i aḫzânıma güyâ mîzâb Düşdüm 'ummân-ı gama semt-i mürüvvet nâ-yâb Zevrâḡ-ı dil ise girdâb-ı elemde bî-tâb	Râsîḥ engîn-i cefâda nice demler yanarak Düşmenân gülle-i sengîn-i ta' arruz atarak 'Aḡle yelken iderek baḡr-i belâya batarak Gâḥ orsa poça geh seng-i kazâya çatarak Düşdüm 'ummân-ı gama semt-i mürüvvet nâ-yâb Zevrâḡ-ı dil ise girdâb-ı elemde bî-tâb	Tesdis/6		...-- /..-- /..-- /..-	
7a	Râsîh	Olmadı ḡamdan gönül aşlâ teḫi Kaldı faḡat câm-ı ferâḡ-zâ teḫi Bezm teḫi sāḡar-ı şaḡbâ teḫi Çeşmime 'âlem daḫi ḥâlâ teḫi <i>Âḫ mine'l- 'aşkı ve ḥâlâtihî</i> <i>Aḫraḡa ḡalbi bi-ḫarârâtiḫî</i>	Şanma 'abeş Râsîḥ idersem fiḡân Süz-ı maḡabbetle yanup cism ü cân Olmada seyl-âb-ı dü-çeşmüm revân Oldı bu maḡla' baña vird-i zebân <i>Âḫ mine'l- 'aşkı ve ḥâlâtihî</i> <i>Aḫraḡa ḡalbi bi-ḫarârâtiḫî</i>	Tesdis/7		...--/ ...--/ ..-	
7b	Vâsîf	N'eyledi gör baña o mâḫ u meḫi Dâḡa düşürdi bu dil-i vâlihi Geşt iderim 'aşḡ-ıla deşt ü teḫi Nâle vü efgânımı şanma teḫi <i>Âḫ mine'l- 'aşkı ve ḥâlâtihî</i> <i>Aḫraḡa ḡalbi bi-ḫarârâtiḫî</i>	Düşdi gönül Vâsîf o meh-tâl' ate N'eyleyim imezse elim vuşlate Şabr olunur mı bu kadar firḡate Fülk-i dili şaldı yemm-i firḡate <i>Âḫ mine'l- 'aşkı ve ḥâlâtihî</i> <i>Aḫraḡa ḡalbi bi-ḫarârâtiḫî</i> <i>Mâ naḡara'l- 'aynü ilâ ḡayrikum</i> <i>Uḡsumu bi'llâhi ve âyâtihî</i>	Tesdis/16		...--/ ...--/ ..-	

Tablo 10 (devamı)

Yp nr.	Mahlas	Matla' beyti / bendi	Makta' beyti / bendi	Nazım şekli / birimi	Nazım türü	Ve.	Açıklamalar
8b	Vâsıf	'Afv eyle şuçum ey gül-i ter başıma kaçma Bir bağı yanık 'aşıkam itdigime bakma Gönlüm yeñiden ateş-i hicrâna bırakma Yağduñ beni bâri a begim cânımı yakma	Biñ yıl o mehiñ 'aşkına yansam yine kanmam Vâsıf bu ne esrâr ki yanmağdan uşanmam Ben nâr-ı maħabbet ile yandığım yanmam Yağduñ beni bâri a begim cânımı yakma	Murabba/5		--. /..- /..- /..-	Şiirin nazım şekli başlıkta gazel olarak geçmektedir
8b	Vâsıf	Dil virilden yâre oldı 'âlem âğyârım benim N' işleyim rahm eylemez şüh-i sitemkârım benim Bilse de bilmezlenür hâl-i dil-zârım benim Pek sever cevri ü cefâyı bî-vefâ yârim benim	Terk-i cevri itdürmeniñ Vâsıf olaydı kâbili Saña göñlüm gibi ol virdim o şüh-i mâ' ili Tarz-ı tavri benzemez hûbân-ı ğayra hâşılı Pek sever cevri ü cefâyı bî-vefâ yârim benim	Murabba/5		---/ -/-/ -/-/ -	Şiirin nazım şekli başlıkta gazel olarak geçmektedir
9a	Şâkir	Bir şehiñ şimdi göñül bende-i efgendesidir Mâ' il-i luğf-ı dil-âviz-i şeker-ħandesidir ----- ----- Şühür gerçi dili bilmiyor âyîn-i vefâ Çün 'aşıkla ider bezm-i şabühî ihyâ	Ben gibi şâ'ir-i mümtâze ne küsdün küsme 'Aşık-ı zâr [u] ser-efrâzına ne küsdün küsme ----- ----- Şâkiriñ olsa n' olur luğf ile mümtâz-ı cihân Hüsniñ evşâfını âfâka ider neşri ü beyân	Terkib-bend /7		--- /..- /..- /..-	
9b	Râsih	Ne füsün eyledi bilmem niğeh-i işvegeriñ Öldüm ey mâh ğamıñıla daħi yok mu haberiñ Göster âyine gibi 'aşıkâ simin-berin Şöyle ey şüh-i sefâ-pişe nedendir ğazeriñ Gonciler içre nihân eyleme gül-berg-i teriñ Ya' ni seyr eyleyelim sîneñi çözü dümeleriñ	Meclis-i ğamda kerem it bırakma 'uşşâkı Bâde-i luğf-ile mest eyle dil-i 'uşşâkı Cân bağışla dil-i bîmâre amân ey sâkî Râsiha vird-i zebân oldı bu beyt-i Bakî Gonciler içre nihân eyleme gül-berg-i teriñ Ya' ni seyr eyleyelim sîneñi çözü dümeleriñ	Tesdis/5		--- /..- /..- /..-	
10a	'Ulvi	Kıl nazar hâlime ey kişver-i hüsniñ şâhı Ĝâh cevri eyleriseñ bâri esirge ğâhi Çoma tenhâda [vü] firkatle bu dil-i gümrâhı İrmesün çarħa dilerseñ bu ğaribuñ âhi Bezme gel bu gice ey 'âlem-i hüsniñ mâhı Yoħsa yerden göge dek incinürüm bi'llâhi	Ĝayrılarla nice bir câm-ı mey nüş idesin Cür'aveş ğâke şalup ' Ulvi [yi] bî-ħoş idesin Nice bir kavm-i ğaşuduñ sözini güş idesin Nice bir eyledigün 'ahdi ferâmüş idesin Bezme gel bu gice ey 'âlem-i hüsniñ mâhı Yoħsa yerden göge dek incinürüm bi'llâhi	Müseddes/6		--- /..- /..- /..-	
10a	Huzûri	Baħa hicrân belâsı hep bu çarħ-i bî-vefânuñdur Şefâ'at merħamet şefkat rasül-i kibriyânuñdur 'Atâ vü renciş ancak Hâlik-i kevn ü mekânüñdur Dilâ bî-hüdedür şanma bu söz bir nüktedânuñdur Erenlerden ümidün kesme himmet evliyânuñdur Tevekkül kıl vişâl-i yâre virmek çün Hudânuñdur	Yüri âlüde dâmân ol maħabbet nükteğâhında Beğâ yokdur bilürsin 'âkıbet devlet kelâmında Huzûri aldanup kalma cihânuñ 'izz u câhında Murâda irmek isterseñ bu 'âlem bezmğâhında Erenlerden ümidün kesme himmet evliyânuñdur Tevekkül kıl vişâl-i yâre virmek çün Hudânuñdur	Tesdis/5		--- /..- /..- /..-	
10b	Niyâzi-i Mısrî	Bakup cemâl-i yâre çağıruram dost dost Dil oldı pâre pâre çağıruram dost dost	Geldim o dost ilinden koğa koğa gülünden Niyâziñ dilinden çağıruram dost dost	Gazel/6	İlahi	---/ -/- -/-	

Tablo 10 (devamı)

Yp nr.	Mahlas	Matla' beyti / bendi	Makta' beyti / bendi	Nazım şekli / birimi	Nazım türü	Vez.	Açıklamalar
10b	Cinânî	Nigārâ 'aşk-ı pākūñ nice bir dilde nihân olsun Demidür 'äleme şıdk-ı derünüm dāstān olsun Bilünsün müdde'İNÜN cümle aḥvālî 'ayān olsun Kapuñda imtiyāzum ḥalk içinde bî-gümān olsun Gerek dervîş-i dil-rîş [ü] gerek şāh-ı cihān olsun Saña 'āşık olan evvel benümle imtiḥān olsun	Kapuñda pādîşāhum kullaruñ çok gerçi kim şādık Cinānî bir baña benzer ola mı 'āşık-ı şādık Bi-ḥamdi'llāh ki akrān arasında olmuşam fāyık Maḥabbet tekyesinde pîr-i 'aşk oldum disem lāyık Gerek dervîş-i dil-rîş [ü] gerek şāh-ı cihān olsun Saña 'āşık olan evvel benümle imtiḥān olsun	Tesdis/5		--- /--- /--- /---	
11a	Fennî	'Āşık oldum bir güle çağıruram dost dost Hem-dem olup bülbüle çağıruram dost dost	Fennî iderken su'āl Mışrîde bulup kemāl Şimdi Naḥifî mişāl çağıruram dost dost	Gazel/10	İlahi	---/- -/- -/-	
11a	Su'ālî	Yine nakḳāş-ı ezel nakş-ı ruḥuñ sâde ḳodı Yüzüne karşı gönül murğımı feryāda ḳodı Beni gözyaşı gibi bir ulu deryāda ḳodı Seni cān gülşenine servveş-i āzāde ḳodı Kimini sevdi Ḥudā kimini sevdāda ḳodı Güli ārāyiş idüp bülbülü ḡavḡada ḳodı	Görelî sen güli dīdem gibi kan oldı yürek Göge yer yer dikilüp āh-ı duḡānumla direk Beni ağlatma didim didi dilber gülerrek Nazar it ḥāl-i Su'ālî ye gel ey ḳatı yürek Kimini sevdi Ḥudā kimini sevdāda ḳodı Güli ārāyiş idüp bülbülü ḡavḡada ḳodı	Müseddes/5		--- /--- /--- /---	
11b	'Ulvî	Ber-murād itdi felek gerçi dil-i nā-kāmı Şundi ammā n'idelüm zehr ile tolu cāmı İrdi cān ḳulaḡına peyk-i 'adem peyḡāmı Āh kim geldi meded ḡuşsa vü ḡam hengāmı Ne 'aceb tîz geçer zevḳ u sürür eyyāmı İrmeden nişf-i nehāri irişür aḡşamı	Cān virüp hicr ile ' Ulvî olcaḳ mürde tenüm Tolıcaḳ şiven-i aḡbāb ile beytü'l-hazenüm Yazalar seng-i mezārumda bu ebyātum bentüm Baña telkîn idicek okuyalar bu sūḡanum Ne 'aceb tîz geçer zevḳ u sürür eyyāmı İrmeden nişf-i nehāri irişür aḡşamı	Müseddes/5		--- /--- /--- /---	
11b	'Ākılî	Gelmez oldı āh kim ol pādîşāhum yanuma Ḥālūmi 'arż idemem ḡayfā ben ol sulṭānuma Ḳaşd ider girmege her dem tîḡ-ı ḡasret ḳanuma Söyle ey bād-ı şabā luṭf eyle ol cānānuma Nār-ı ḡasret kār idüpdür şimdi muḡkem cānuma Şabrımı sen vir ilāhî bu dil-i vezānuma	Her kim āmîn dirise iş bu du'āya yā Mu'in Sen anuñ eyle maḳāmın ravza-i ḡuld-ı berîn 'Ākılî nün bu durur senden temennāsı hemîn Cevr-i dilberden ḡalās it yā İlāhü'l-'ālemîn Nār-ı ḡasret kār idüpdür şimdi muḡkem cānuma Şabrımı sen vir ilāhî bu dil-i vezānuma	Tesdis/5	Münâcât	---/- -/- -/- -	
12a	Usûlî	Yā ilāhî vādi-i 'işyānda ḳaldum bî-meded 'Abd-i 'āşiyem suçum bî-hadd cürmüm bî-'aded Şimdi şeydu'llāha (?) geldüm ḳılma ben dervîşi red Fazluña bel bağladum yā Vāḡid u Ferd u Aḡad Cümleñün ma'būdî sensin dā'imā ḡayyü'l-ebed	Ey Usûlî zāt-ı dā'im Ḥaḳdan özge nesne yok Dillere zıkr-i mülāyim Ḥaḳdan özge nesne yok Zāḡir u bātında ḳā'im Ḥaḳdan özge nesne yok Seyyidüñ göñlünde dā'im Ḥaḳdan özge nesne yok Ol faḳıruñ hem dilinde her dem eydür yā aḡad	Tahmis/7	Tevhid	---/- -/- -/- -	Şiirin nazım şekli başlıkta muhammes olarak geçmektedir.
12b	Saydî	Öldürürse beni ḡasretle o ḡonce dehenüm Derdümi söyleye ḳabrümde biten her çementüm Ḳana ḡarḳ olsa n'ola gözyaş-ıla pîrehentüm 'Ār idemiş beni öldürmeḡe ol sîm-tenüm Varayum yalvarayum boynuma ṭaḳup kefenüm	Geldi düşdi yine şevḳ ile gönül bir meleḡe 'İlm-i 'aşḳında anuñ geldi baña çok meleke Geldi bîñ derd ile Saydî saña ḡālîn dimege Şem 'iyem küşe-i mey-ḡāneyi virmem felege Gülşen-i baḡ-ı İremden baña yegdür vatanum	Tahmis/5		--- /--- /--- /---	

Tablo 10 (devamı)

Yp nr.	Mahlas	Matla' beyti / bendi	Makta' beyti / bendi	Nazım şekli / birimi	Nazım türü	Vez.	Açıklamalar
12b	Ra' dî	Şevk-ı hüsnüfle umarım gül gibi hândân olam Seyr idüp şol serv-kaddûn dem-be-dem hayrân olam İrmişem 'ıyd-i vişâle cân ile kurbân olam Kim der idi bülbül-i şürîdeveş nâlân olam Bu ne 'ıyd olsun cihân hândân ben giryân olam İl terennüm eyleye ben gögsüm döğüp nâlân olam	'ıyd olsa Ra'diyâ ben şalunup ol yâr ile Seyr iderdüm gülşeni serv-kad-i dildâr ile Leb-be-leb iken çemende ol şeker güftâr ile Şimdi uzaqdan bakar dil ağlayup biñ zâr ile Bu ne 'ıyd olsun cihân hândân ben giryân olam İl terennüm eyleye ben gögsüm döğüp nâlân olam	Müseddes/5		---/ --/ --/ -	Şiirin nazım şekli başlıkta gazel olarak geçmektedir.
13a	Sânî	Ölürsem zahm-ı tîğ-ı hün-feşân-ı şeh-süvârumla Ten-i mecrûhumı yuñ âb-ı çeşm-i cüybârumla Ser-i küyında defn eyleñ ki derd-i 'aşk-ı yârumla Dem-i ihyâ-yı emvât olıcak feryâd u zârumla Eger haşr olmaz isem ol kıyâmet-kadd nigârumla Gezem mahşerde gögsüm döğerek seng-i mezârumla	Der-i dâr-ı şifâ-yı yârda yatup bu dil-i haste Vaşiyet itmege yok iktidârı kaldı dem-beste Devât u kâğıd ihzâr eyleñüz 'uşşâk-ı ser-meste Diyem derd-i dil-i takrîr idüp âheste âheste Eger haşr olmaz isem ol kıyâmet-kadd nigârumla Gezem mahşerde gögsüm döğerek seng-i mezârumla	Müseddes/4		---/ /---/ /---/ /---	
13a	Nazîfî	Gerçi kim ol şâh ben bir 'aşık-ı lâ'ubâliyem Bendesiyem şıdık-ıla anuñ muhibb-i âliyem Kalb-i şâfî şüfiyem gıll u gışdan hâliyem Şanma ben sencileyin tâc u kabâ hammâliyem Pâ bürehne (...) ben baş açık 'abdâliyem	Tîğ-ı firkatden Nazîfî şerha şerha olsa ten Lâleveş kanlara garç olup boyansa bu beden Ben şehîd-i 'aşk için hâcet degül hergiz kefen Çün zıkr idüp diye kabrümde biten her çemen Pâ bürehne (...) ben baş açık 'abdâliyem	Muhammes /5		---/ --/ --/ -	
13b	Âzerî	Dimişidûn ki belâkeşleri mi yâd ideyüm Dil-i vîrânelerin luğf-ıla âbâd ideyüm Hicrime şabr ideni vaşluma mu 'tâd ideyüm Der iken 'aşkum-ıla zâr olanı şâd ideyüm Bunca feryâdum işitdûn dimedûn dâd ideyüm Sen ki dâd itmeyesin ben kime feryâd ideyüm	Âzerî veş reh-i 'aşkunda olup etkende Seni terk eylemezem nitekim cânım tende 'Arz-ı hâl itmege yok gayrıya kudret bende Senün ihsânuña qalmışdı ümidüm sende Bunca feryâdum işitdûn dimedûn dâd ideyüm Sen ki dâd itmeyesin ben kime feryâd ideyüm	Tesdis/6		---/ /..-/ /..-/ /..-	
13b	'Azmi	Resm olaldan üstüme bu kârgâh-ı bî-sütün Olmadım âlâm-ı derd ü miñnet-i gamdan maşûn Menzil-i maşşüdîma yok n'eyleyim bir reh-nümün Yıldızum düşkün sitârem nahs bahtum bed-gün Yâr bî-pervâ felek bî-rahm gerdün bî-sükün Derd çok dermân yok düşmen kavî tâli' zebûn	Firkat-i yâr ile geçdi ' Azmi eyyâmum benüm Zulmet-i gamdan bir oldı şubhıla şâmun benüm Kimse yâd itmez ölürsem derd ile nâmun benüm Bilmezem yâ Rab n'ola âhir ser-encâmum benüm Yâr bî-pervâ felek bî-rahm gerdün bî-sükün Derd çok dermân yok düşmen kavî tâli' zebûn	Tesdis/5		---/ --/ --/ -	Karşılaştırma yapılan divanlarda bulunamamıştır. Bkz. 98 numaralı dipnot.
14a	Fevrî	Baňa yâ Rab cihânda dimezem tâc-ı hilâfê vir Ne sultân-ı cihân 'âlem-gîr idüp külli riyyâset vir Ne bir şâh-ı Süleymân-şâna destür it vezâret vir Ne erbâb-ı menâşib gibi 'izzet vir siyâset vir Cihânı ehline sevç eyle baňa şevk u hâlet vir Keşâfet kalbe zeng itdikçe şaykal kıl letâfet vir Kemâl u fazl u küt-ı lâ-yemût ile sa'âdet vir Dem-i âhirde îmân dünyede şabr u kanâ'at vir	İlâhî Fevrî nün itdigi zıkr u âh hakkı'çün Yoluñda baş u cân viren gedâ vü şâh hakkı'çün Müsemma-yı maşâm-ı kurb olan dergâh hakkı'çün O dergâh içre olan süz-ıla eyvâh hakkı'çün Havâşî tapuña irişdiren hem-râh hakkı'çün O râh içre bulunan fazl u 'izz u câh hakkı'çün Cemi'-i enbiyâ-y-ile Resûlu'llâh hakkı'çün Dem-i âhirde îmân dünyede şabr u kanâ'at vir	Müsemmen /5	Münâcât	---/ /---/ /---/ /---	

Tablo 10 (devamı)

Yp nr.	Mahlas	Matla' beyti / bendi	Makta' beyti / bendi	Nazım şekli / birimi	Nazım türü	Veç.	Açıklamalar
14b	Beyânî	Tob idüp atdı felek 'arşa-i devrâna beni Dest-i çevgân-ı kazâ şaldı bu meydâna beni Kimse yokdur ki varup aňlada yâ[râ]na beni Kim bilür atmayalardı katı yâbâna beni Taş toğursaydı toğurmağdan ise ana beni	Künc-i miñnetde Beyânî günüm oldı şeb-i târ Rüzigârumsa gelüp geçmededür leyl ü nehâr Gün gibi rif' ate irdürse sipihr-i ğaddâr Komasa maħlaş-ı Şâfi gibi ayakda ne var Bâri fi'l-cümle karîn eylese akrâna beni	Tahmis/5		...-- /..-- /..-- /..-	
14b	Beyânî	Eyledi tâ kim ezel gevher-i yek-dâne seni Virdi hıfz itmek için hâzin-i devrâna seni Getürünce ne belâ çekdi bu meydâna seni Bildî bir dürr idügin atmadı devrâna seni Toğduğın gibi şarup şarmaladı ana seni	Diñle pendini Beyânî nün ilet başa işi İtmese kendüye himmet kalur ayakda kişi Gıtse jeng âyînenen rüşen olur gösterişi Maħlaşuñ Şâfi ise terk ideğör gıll u ğişi İrgüre göre himmet-i 'âlî daħi akrâna seni	Tahmis/5		...-- /..-- /..-- /..-	Üzerine tahmis yapılan gazelin şairi başlıkta Âlî olarak geçmektedir
15a	Fevrî	Dil-i virâneveş bir tekye-i âbâdımız yokdur Yoluñda pîr-i 'aşkın kimseden irşâdımız yokdur Şu süde şâdikuz zikr eylerüz icâdımız yokdur Cefa vü cevri yâd eyler diyu üstâdımız yokdur Belâ dildendür ol cânân elinden dâdımız yokdur Gönüldendir şikâyet kimseden feryâdımız yokdur	Sever her gördüğü hübi dil ü cândan hazer itmez Kabül itmez aña sözüm aşlâ benden eşer itmez Cihânî ğarka virdi eşk-i çeşmüm bir nazar itmez Gönül itdigüni_ey Fevrî baña hiç kimseler itmez Belâ dildendür ol cânân elinden dâdımız yokdur Gönüldendir şikâyet kimseden feryâdımız yokdur	Müseddes/5		...-- /..-- /..-- /..--	
15a	'Adnî	Âh kim âb gibi âşik-ı didâr oldum Bir boyı serv-i hevâ-bahşe hevâdâr oldum Kara toprak başuma derd ile nâ-çâr oldum 'Aşkla bu haste-i nâr-ı ğama yâr oldum Dostlar ne 'aceb zâr u dil-efğâr oldum Ne 'aceb olmyacak derde giriftâr oldum	' Adnî nün kadrini bilmez n'ideyim ol hünî Kendüye dost şanur yüze gülen mel'ünü Şırçadan fark idemez ki dür-i meknünü Düşmene uydu harîk itdi dil-i maħzünü Dostlar ne 'aceb zâr u dil-efğâr oldum Ne 'aceb olmyacak derde giriftâr oldum	Müseddes/4		...-- /..-- /..-- /..-	Bilal Yüce'nin hazırladığı Adnî Divanı'nda bulunamamıştır.
15b	Rûhî	Âh kim hâke bırağdı beni bir tâze nihâl Sâyeveş olmadayım râh-ı fenâda pâ-mâl ----- ----- Ben sitem dîde vü dildâr-ı kalîlü'l-inşâf Nazar it hâlüme ey şâh-ı keşîrû'l-eltâf	Âh idersem n'ola müştâk-ı vişâl-i yaram Bende-i 'aşkam u sevdâ-zede-i dîdâram ----- Düşeli firqate Rûhî gibi bî-miğdâram ----- Ben sitem dîde vü dildâr-ı kalîlü'l-inşâf Nazar it hâlüme ey şâh-ı keşîrû'l-eltâf	Terci'-bend /5		...-- /..-- /..-- /..-	Şiirin nazım şekli başlıkta terki-bend olarak geçmektedir.
16a	Rûhî	Ğamuñla ağlamağdan görmez oldı çeşm-i giryânım Tutuldı inlemekden hasretüñle kalb-i nâlânım Yedi kat yire indi [cüy]-ı çeşmümden ağan kanım Derün-ı çarğdan geçdi hadeng-i âh u efgânım Perişân itdi hâlk-ı 'âlemi hâl-i perişânım Eşîr-i derd-i 'aşk oldum bulunmaz oldı dermânım Belâ-yı 'aşkuñla yaklaşdı kim tenden çıka cânım Meded devletlü başuñçün baña rahm eyle sultânım	Yeter Rûhî gibi ben haste-i hicrûñle zâr itdüñ Dil-i bî-tâkatümden şabrum alduñ bî-karâr itdüñ Enîsim oldun evvel şöhbetümden soñra 'âr itdüñ Ten-i mecrûhumı râh-ı maħabbetden ğubâr itdüñ Dil-i maħzünümü şemşîr-i miñnetle figâr itdüñ Raķibe merħametler baña zulm-ı bî-şümâr itdüñ Belâ-yı 'aşkuñla yaklaşdı kim tenden çıka cânım Meded devletlü başuñçün baña rahm eyle sultânım	Müsemmen /5		...-- /..-- /..-- /..--	Şiirin nazım şekli başlıkta terki-bend olarak geçmektedir.

Tablo 10 (devamı)

Yp nr.	Mahlas	Matla' beyti / bendi	Makta' beyti / bendi	Nazım şekli / birimi	Nazım türü	Vez.	Açıklamalar
16b	'Ulvi	Biñ su'âl itsem birine gelmez o mehden cevâb Tâlib olduqça aña ol benden eyler ictinâb Hiçbir vech ile olmaz işigünde feth-i bâb Derd ü miñnet bî-kıyâs u dâğ-ı hasret bî-hisâb Yâr bî-pervâ dirîgâ guşşadan hâlüm harâb Sevmesün 'âlemde kimse dilber-i 'âlî-cenâb	Gördigüm dem düşdi gönlüm 'aşkına biñ cân-ile Olmadı vuşlat müyesser ol şeh-i hûbân-ile ' Ulviyâ çün geçdi 'ömrüm miñnet ü hicrân-ile Âh kim qaldum hemân ben derd-i bî-pâyân-ile Yâr bî-pervâ dirîgâ guşşadan hâlüm harâb Sevmesün 'âlemde kimse dilber-i 'âlî-cenâb	Müseddes/5		---/ -/-/ -/-/ -	
16b	Şerifi	Düşüp hengâme-i 'aşka yine şâhib-serir oldum Mağabbet n'idügin bildüm dil ü serden habir oldum Ma'ârif âsitânında ne bir mâh-ı münir oldum Bu dil uşlanmadı gitdi ganî oldum fakir oldum Kemend-i kâ'kül-i yâre düşüp bend-i esir oldum Mey-i mañbübdan el çekmek nasib olmadı pîr oldum	Hayâl-i hâl [u] hañt-ile işim zâr u fiğân oldı Kaşı turrâsı fikri-y-le elif kadem kemân oldı Firâk-ı âteşe sinem yanup dilden nihân oldı Şerifi 'aşk-ı sevdâya düşüp hayli zemân oldı Kemend-i kâ'kül-i yâre düşüp bend-i esir oldum Mey-i mañbübdan el çekmek nasib olmadı pîr oldum	Müseddes/4		---/ /---/ /---/ /---	Sadık Yazar'ın hazırladığı Seyyid Şerifi Mehmed Efendi Hayatı, Divanı ve Hilyesi'nde bu şiir bulunamamıştır.
17a	Çâkeri	Sensin ey şüh bu çarh-ı felegün 'işvegeri Dağdur nîm-nigehün dildeki hüzn ü kederi Dökicek 'arızuña zülfünü mânend-i perî Kayd-ı zencire düşürdüñ dil-i divaneleri Küllü dâğuñla bulur gülşen-i dil zib ü ferî Tîr-i müjgânunuñ ey meh dil ü cândur siperi Gide tâ mañşere dek nâvek-i gamzeñ eseri Dil-i miñnet-zedenün âteş-i 'aşk oldı yeri Eyle ben zâruñ amân âh-ı gamından hazeri İtme kurbânın olam semt-i cefâya seferi	İtme ağıyar ile şöhet şakın ey meh تنها Kılma cevri ü siteme bende-i nâ-çarı sezâ Beni öldür eger eyler isem ey mâh hañtâ Saña varmada fedâ cân da fedâ ben de fedâ Câ-be-câ Çâkeri -i bi-çäreye kıl luñ u 'atâ Görmedüm sen gibi bir şüh-ı şeker-leb aslâ Şerbet-i la'lün ile eyle bu bîmâra devâ Oldı dil 'aşk ile gencine-i hüzn ü sevdâ Eyle ben zâruñ amân âh-ı gamından hazeri İtme kurbânın olam semt-i cefâya seferi	Muaşşer/5		---/ /---/ /---/ /..-	Şiirin nazım şekli başlıkta terci'-bend olarak geçmektedir.
17b	'Ömer	'Acebâ şâh-ı mañşüde gözümüz yüz süre mi Yâ baña bir dañi [bu] baht-ı siyâh el vire mi Yoğsa engüşt-i kazâ defter-i 'ömrüm düre mi Gün ola [mı] gözümüz vuşlat-ı yâri göre mi Yoğsa hasret bizi tâ menzil-i haşre süre mi	Ey ' Ömer tâ' ir-i cân terk-i diyâr eylemeden Şeb-i gam 'âlem-i ikbâlümü târ eylemeden Didemüz bād-ı ecel zeng-i gubâr eylemeden Gün ola [mı] gözümüz vuşlat-ı yâri göre mi Yoğsa hasret bizi tâ menzil-i haşre süre mi	Muhammes /5		---/ /---/ /---/ /..-	Şiirin nazım şekli başlıkta gazel olarak geçmektedir
17b	Remzi	Sevelden cân ile bir âhü gözlü şâh-ı hûbânı Gözümde nehr-i dehr âsâ akıtdı yaş ile kanı Baña nisbet idüp dünyâda yâr ağıyar-ı nâ-danı Eger destüme mañşerde girer ise giribânı Yüzüm yırtup dökem yaşum kılam feryâd u efgânı Benüm da'vâmı o zâlimle tâ faşl ide Rabbânî	Kılam ben cân u dilden şad hezârân ol zemân feryâd Ola ehl-i behişt tâ ağlamamda şad iken nâ-şâd Şu deñlü âh idem kim hürmen-i şabrum kılam berbâd Giribânundan el çekmem irince Remziye imdâd Yüzüm yırtup dökem yaşum kılam feryâd u efgânı Benüm da'vâmı o zâlimle tâ faşl ide Rabbânî	Tesdis/5		---/ /---/ /---/ /---	Ahmet Güven'in Remzi Divançesi ve Yaşar Aydemir'in Remzi Divanı'nda bu şiir bulunamamıştır.

Tablo 10 (devamı)

Yp nr.	Mahlas	Matla' beyti / bendi	Makta' beyti / bendi	Nazım şekli / birimi	Nazım türü	Vez.	Açıklamalar
18a	Sıdkî	Meded bir yavru şahîn gözlünüñ oldum giriftarı Şikâr itdi gönül murğın işitmez eyleşem zârı Vefâsı yok cihânda 'aşka cevri ü cefâ kârı Meğer rûz-ı cezâda bulmayam ben ol sitemkârı Yağasından tütam rûz-ı cezâda ol zemân yârı Ki tâ faşl ide da 'vâmızı anda hazret-i Bârî	Alınca gönlümü ol merhabâ itdi diyem yâ Rab Beni 'aşka düşürdi mübtelâ itdi diyem yâ Rab Mekânın Şıdkınuñ künc-i belâ itdi diyem yâ Rab Baña 'âlemde çok cevri ü cefâ itdi diyem yâ Rab Yağasından tütam rûz-ı cezâda ol zemân yârı Ki tâ faşl ide da 'vâmızı anda hazret-i Bârî	Müseddes/4		...- /...- /...- /...-	
18a	Vasfî	Bir âfet gözlü dil şayyâdınıñ oldum giriftarı Cihânda görmedüm hiç öyle bir yâr-ı cefakârı Beni ağlatdı dünyâda varup güldürdi ağyârı Bulursam arşa-i mahşerde ben ol bi-vefâ yârı Açam başum dökem yaşum yüzüm yırtam kılam zârı O zâlümle benüm da 'vâmı tâ faşl ide Bârî	Kılam cân u gönülden ol zemân bîñ nâle vü efgân Fiğânüm mahşer ehline ola bir âteş-i süzân Benüm süz-ı derünümün cehennem tâ ola lertzân Olalar hâlümey Vasfî mahşer halkı hep hayrân Açam başum dökem yaşum yüzüm yırtam kılam zârı O zâlümle benüm da 'vâmı tâ faşl ide Bârî	Müseddes/5		...- /...- /...- /...-	
18b	Sabûhî	Anup zülf ü kadûñ her dem dil inler dide kan ağlar Hadeng-i gamzeñ için tende zağm-ı hün-feşân ağlar	Şabûhî kâmet-i dil-cüyün añdıkça leb-i cüda Dolab inler döküp gözyaşını âb-ı revân ağlar	Gazel/5		...- /...- /...- /...-	
18b	Neş'et	Gönül pür-dâğ-ı hasret sîne pür-hün Gözüm yaşı Kızılurmağ [u] Ceyhün Perişân hâtırım hâlüm diger-gün Harâb-ı derd ü gam vîrân-ı 'aşkam	Sirişküm dâne dâne lü'lü'-i ter Gözümün hün u dil yâküt-ı ahmer N'ola Neş'et nişarım olsa gevher Mağabbet kâniyam 'ummân-ı 'aşkam	Murabba/4		...- /...- /...-	
19a	Haşmet	Hem-nişinüm derd-i firkat hem-zebânüm âhdur Hem-dem-i hâtır-nüvâzum nâle-i cângâhdur	Kimseden ümmîdvâr-ı maşad olmam Haşmetâ İlticâğahum melâzum hazret-i Allâhdur	Gazel/5		...-/ -/ -/ -	
19a	Nahîfî	Çok niyâz eyledüm ol şûha civânüm diyerek Nuçka gel ey şanem-i nâdire-dânüm diyerek Hele güş eyle biraz âh u fiğânüm diyerek Yâr[ı] açdum açıl ey gonce dehânüm diyerek Bezme geldi gele ey rûh-ı revânüm diyerek	Oldı âmâde yine 'ays u tarâb esbâbı Destüme şundi o gül çehre şarâb-ı nâbı Getürüp şevke Nahîfî bu dil-i pür-tâbı Yâr söyletdi baña bu gazeli ey Nabî Söyle söyle ey taze zebânüm diyerek	Tahmis/5		...- /...- /...- /...-	
19b	Râtib	Râh-ı firkatde gönül vâlih u hayrân olsun 'Aşkuñ hicr[üñ] ile yoluña kurbân olsun Gam degül cüy-ı sirişküm yine cüyân olsun Dîdeler hün ile reşk-âver-i mercân olsun Tek hemân gonce femüm gül gibi handân olsun	Kanı ey şûh-ı cefâ-pişe 'uh[ü]d u mîşâk Oldı yâd ilde benüm hâlümey nâlân âfâk Zağm-ı ef'î-i firâka nice mümkün tiryâk Hâşılı geçdi meded cânuma bu derd ü firâk Nice bir Râtib -i şeydâ yine nâlân olsun	Muhammes /4		...- /...- /...- /...-	Şiirin nazım şekli başlıkta gazel olarak geçmektedir

Tablo 10 (devamı)

Yp nr.	Mahlas	Matla' beyti / bendi	Makta' beyti / bendi	Nazım şekli / birimi	Nazım türü	Vez.	Açıklamalar
19b	Neş'et	Perişānum hevāsında perişān oldığım kaldı Maḥabbetden hemān Mecnūn-ı pāyān oldığım kaldı	Neden kaçdumsa düşdüm ḥāşılı Neş'et ben ol dāma Telāş-ı ıztırāb ile girizān oldığım kaldı	Gazel/6		--- /--- /--- /---	
20a	Esîrî	Āh kim kıydı yine cevr ü sitem cānımıza Kandı ğam leşkeri şehir-i dil-i vîrānımıza Bağmaduñ luḫ ile bu dîde-i giryānımıza Dūd-ı efgān yakıldı ser ü sāmānımıza Āteş-i derd urup ḥırmen-i derbānımıza Kara gün toğdı yine külbe-i aḫzānımıza Küfr-i zülfūn şalalı raḥneler îmānımıza Kāfir aḡlar bizim aḫvāl-i perişānımıza	Cāndan eyledi bîzār beni hicr ü elemi Cān atardum bulabilsem idi rāh-ı 'ademi Şanma şekvā iderem çekmege bu derd ü ğamı Kim çeker lîk bu rütbe elemi dem-be-demi Felegūñ şimdi bize kıldığı cevr ü sitemi Gör Esîrî n'iledi kāfir-i bî-dîn u deni Küfr-i zülfūn şalalı raḥneler îmānımıza Kāfir aḡlar bizim aḫvāl-i perişānımıza	Müsemmen /4		--- /..-- /..-- /..-	
20a	Nahîfî	Bülbül-i nālān olup çağıruram dost dost Ol güle ḥayrān olup çağıruram dost dost	Cezbe-i şevk-i vişāl buldı Nahîfî kemāl Yūnusla Mışrî mişāl çağıruram dost dost	Gazel/5		---/- -/ ---/- -	Başlıkta "Yūnus Dede" yazmaktadır.
20b	Fāzıl	Raḥm ider yok baña hiç nālelerimden ğayrı Hiç bir aḡlar bulamam çeşm-i terimden ğayrı Hem-demüm yok daḫi āh-ı şererimden ğayrı Beni yoklar bulunur mı kederimden ğayrı Bir yanar yok benim için cigerimden ğayrı Bir acır mı bulunur yārelerimden ğayrı	Ne arar var ne şorar var ḥāl-i dil-i nā-şadı Herkesiñ şimdi vefāsızlık olup mu 'tādı Kimseye Fāzıl işitdiremedim feryadı Kaldı dünyāda hemān merḥametiñ bir adı Bir yanar yok benim için cigerümden ğayrı Bir acır mı bulunur yārelerümden ğayrı	Tesdis/5		--- /..-- /..-- /..-	
20b	Neş'et	Bezmi-i vuşlatde 'aceb hicr-keş-i yār oldum Nüş-dārü-yı şifā-baḫş ile bimār oldum Düşdüm o şāh-ı gülüñ dāmenine ḥār oldum Goncama jāle gibi n'eyleyeyim bār oldum Şabrı güc çāresi güc derde giriftār oldum	Ġālibā mā'il o şeh nāle vü efgānımıza Yoḫsa bilmem 'acebā kaçdımı var cānımıza Teşnedir ğamze-i ḥunḫ'ār[ı] hemān kanımıza Nice zālîm dimeyem ḥazret-i sulṫānımıza Neş'etā cān u cihāndan hele bîzār oldum	Muhammes /5		--- /..-- /..-- /..-	
21a	Rûhî	Dil-i sevdā-zedemi cezb ideli ḥubb-ı İlāh Bir olupdur nazar-ı himmetüme küh ile kâh ----- ----- Var ümîdüm ki idem rüy-ı dil-ārāña niġāh Mazhar it nūr-ı tecellāña beni yā Allāh	Eyledüñ çün beni Rûhî gibi müştāk-ı cemāl Lāyık oldur daḫi göstermeyesin rüy-ı celāl ----- ----- Var ümîdüm ki idem rüy-ı dil-ārāña niġāh Mazhar it nūr-ı tecellāña beni yā Allāh	12'li/5	Münâcât	--- /..-- /..-- /..-	Şiirin nazım şekli başlıkta terki-bend olarak geçmektedir.

Tablo 10 (devamı)

Yp nr.	Mahlas	Matla' beyti / bendi	Makta' beyti / bendi	Nazım şekli / birimi	Nazım türü	Veç.	Açıklamalar
21b	Äzerî	İtme vîrâne meded zulm ile beytü'l-hazenüm Hâfırım yıkma harâb eyleme iklim-i tenüm Baña cevri itmege kâfidür o gül pîrehenüm Beni öldürmege yetmez mi o nâzûk-figenüm Gel gel ey toḫ-ı felek ḳalbüme toḫunma benüm Taş mı şanduñ yüregüm ḳal'a mı şanduñ bedenüm	Cân u dilden o şehe Äzeriyâ bende iken Gice gündüz ḡam-ı zülf ile ser-efgende iken Sîne nâr-ı elem-i 'aşḳ ile ṭabende iken Bu cihânuñ götüri ḡuşşaları bende iken Gel gel ey toḫ-ı felek ḳalbüme toḫunma benüm Taş mı şanduñ yüregüm ḳal'a mı şanduñ bedenüm	Tesdis/5		...-- /..-- /..-- /..-	Şiirin nazım şekli başlıkta müseddes olarak geçmektedir.
21b	Şeyh Gâlib	Tâ-be-key 'arşa çıka âh-ı dil-i nâ-şâdım Gökleri aḡlada ḡasretle giden feryâdım Nice bir cânı yaḳa nâle-i âteş-zâdım Müsta'id ḳıl yoḡısa luṭfuña isti'dâdım Saña ḡüclik mi var ey şâh-ı kerem-mu'tâdım	'Afv ḳıl Gâlib -i nâ-pâk [u] sefâhatkârı O da olsun kerem ü cüdına lâyıḳ bârî Bî-nevâdur diyu redd eyleme bu nâ-çârı Müsta'id ḳıl yoḡısa luṭfuña isti'dâdım Saña ḡüclik mi var ey şâh-ı kerem-mu'tâdım	Muhammes /6	Münâcât	...-- /..-- /..-- /..-	
22a	Fâzıl	Ya bir kendiñ gibi şuh-ı sitemkâra hevâdâr ol Ya hâl-i şihhâtiñde mübtelâ-[y1] çeşm-i bîmâr ol Muḡaşşal vâkıf-ı hâl-i dil-i 'uşşâḳ-ı nâ-çâr ol Yeter ey mest-i naḡvet ḡ'âbdan bir kere bîdâr ol Hücüm-ı nâle-i şeb-ḡirden zâlim ḡaberdâr ol Beni bîmâr-ı hicrân eylediñ sen daḡı bîmâr ol	Maḳâlîmnden bülendi behre-yâb-ı feyz-i eşhâruz Ki biz rüşen-zamîrânız seher vâktinde bîdâriz Nedîm âsâ anuñçün Fâzıla pâkîze-ḡüftâriz Gehî dil-şâd olursâḳ ḡâhice dil-ḡaste bîmâriz Hücüm-ı nâle-i şeb-ḡirden zâlim ḡaberdâr ol Beni bîmâr-ı hicrân eylediñ sen daḡı bîmâr ol	Tesdis/5		...-- /..-- /..-- /..--	
22a	'Adnî	Şalınup nâz ile seyr itmege serv-i semeni Ḳademüñ ḳılsa müşerref n'ola şahn-ı çemeni Cilve eyyâmıdur amma ki bu ḡam aldı beni Nice toyunca görem sen gül-i nâzûk-bedeni Kendi kirpigüm olupdur baña gözüm diken	Gerçi 'Adn itdi behiştîye cihân baḡını gel Ravzada kevşere raḡbet ḳomadı Ka'be-i mül Derd ü ḡam âblar ile def' olunursa degül Şerbet-i vaşluñ irişmezse olur ḡaste ḡoñül Doyamaz cevruñe cânım seven ölsün mi seni	Muhammes /5		...-- /..-- /..-- /..-	Bilal Yüce'nin hazırladığı Adnî Divanı'nda bu şiir bulunamamıştır.
22b	Neş'et	Fırkatîñle ey perî hâlim perîşân oldu gel Başuma teng oldu 'âlem çâh-ı zindân oldu gel ----- ----- Bu esîr-i derd ü miḡnet raḡme şâyân oldu gel Merḡametkârım efendim vâkt-i iḡsân oldu gel	Ey sitemkâr u cefa-cü merḡametsüz dil-rubâ Ḥâk-ı pâyıñ dîde-i ḡâm dîdemizde tütiyâ ----- Neş'etiñ bu rütbe bî-kes olduḡın görme revâ ----- Nev-civânsın ḳıl enînimden ḡazer ey pür-cefâ Âh u zâr u nâlemüzden 'arş lerzân oldu gel	Muaşşer/5		...--/ ...--/ ...--/ ...--	Şiirin nazım şekli başlıkta terki-bend olarak geçmektedir.
23a	Cinânî	Gördüğümce sen gül-i nevrete-i nâzûk-teni 'Aşḳum artar vâlih-i dîvâne eylesin beni Açmayup mihr u ruḡ-ı zîbâña çeşm-i rüşeni Küşe-i fırkatde eyleserem 'aceb mi meskeni Görmemek yegdür görüp dîvâne olmakdan seni	Her kaçan görsem seni hem-dem yürür a'dâ ile Taḡlıur 'aḳlum Cinânî veş gider sevdâ ile Eyleyüp terk-i vaṭan fikrin dil-i ḡo[d]râ ile Geçmeyüp küyuñ yolından heftelerce ay ile Görmemek yegdür görüp dîvâne olmakdan seni	Muhammes /5		...--/ ...--/ ...--/ ...--	

Tablo 10 (devamı)

Yp nr.	Mahlas	Matla' beyti / bendi	Makta' beyti / bendi	Nazım şekli / birimi	Nazım türü	Vez.	Açıklamalar
23a	Medhî	Çü gördüm dil-rubâlardan dilâ hergiz vefâ gelmez Anuñçün kalb-i mañzûna nice demdür şafâ gelmez Bu pendî güş iden dânalara derd ü belâ gelmez Ki ya 'ni yañşı âdemden yed-ile kim hañâ gelmez Aşıl azmaz cihânda merd-i kâmiden hañâ gelmez Vefâ resmin mücerred fehm idenlerden cefâ gelmez	Gerek bir kâmet-i ÷ubâ gerekse bir semen-büdur Yâñud bağ-ı melâhâtdede gerekse serv-i dil-cüdur Gerek a 'lâ gerek ednâ gerekse bir melek-ñudur Hele ey Medhî -i şeydâ benim de bildigüm budur Aşıl azmaz cihânda merd-i kâmiden hañâ gelmez Vefâ resmin mücerred fehm idenlerden cefâ gelmez	Müseddes/5		--- /--- /--- /---	
23b	'Ulvî	Şehâ küyında gönül bir gedâ-yı müstemendündür İrenler hañka cânâ başa bakmaz bir levend[ün]dür	Nazar kıl fakîre şâhum kapunda bunca yıllardur Öksüzündür garîbündür ÷uluñdur derdmendündür	Gazel/5		--- /--- /--- /---	
23b	'Arif	Ey gül-i tâze-bahâr çemen-i bağ-ı vefâ Câne kâr itdi yeter nişter-i hâr-ı cefa ----- Neden 'uşşâkına tâ böyle cefâkâr olmak Mübtelâya bu kadar zâlim u gaddâr olmak	Derd-i hicrûñle ölürsem dañı âh itmeyeyim Râh-ı 'aşkuñda senüñ hâli tebâh itmeyeyim ----- ' Arif asâ yañılıp böyle günâh itmeyeyim Yağduñ âteşlere b 'illâh beni inşâf it Nice tutmaz hele bu âh seni inşâf it	Terkib- bend /6		--- /..- /..- /..-	
24a	Beyânî	Sürinür yerde yüzüm kâhr-ıla çârüb miyem 'Arşâ-i dehrde galñan olurum ben ÷ob miyem Hele idrâk idemem ben beni meczûb miyem Ağlarum tâ şubñ olunca derd-ile Eyyûb miyem Dökerem gözyaşını hem hüzn ile Ya 'kûb miyem	Kimseler saña Beyânî gibi bel bağlamasun Âteş-i güşâ ile cân u dilin dağlamasun Cüvyveş eşk-i revânüm güzelüm çağlamasun Ey lebi gonca Fuzûlî nice kan ağlamasun Dest-i cevruñle bükersin belümi mektûb miyem	Tahmis/5		--- /..- /..- /..-	Üzerine tahmis yapılan gazel Fuzûlî'ye değil Yetîmî'ye aittir.
24b	Refî'	Ey benim bâ 'iş-i teskîn-i dil-i süzânım Dil-pesendim güzelim pâdişeh-i hûbânım ----- Ben senüñ çün hedef-i nâvek-i bî-dâd olayım Bu revâ mı ki yine derd-ile nâ-şad olayım	Beni cevri ile ider terk-i mahabbet şanma Lîk var bende dañı cevrine ÷âkat şanma ----- Diñle añvâl-i Refî' âyı hikâyet şanma ----- Gün ola bir mehe sen 'aşık-ı hayrân olasıñ Baña itdüklerine soñra peşimân olasıñ	Terkib- bend /5		--- /..- /..- /..-	
24b	Sâdık	Hep dağdağa u mağlañadur bâñın u zâhir Bir nokta imiş aşl-ı sühân evvel ü âñir		Müfret		--- /..- /..- /..-	Karşılaştırma yapılan divanlarda bulunamamıştır. Bkz. 156 numaralı dipnot

Tablo 10 (devamı)

Yp nr.	Mahlas	Matla' beyti / bendi	Makta' beyti / bendi	Nazım şekli / birimi	Nazım türü	Vez.	Açıklamalar
25a	'Aziz	Hasbiya'llāh zehī mağfiret-i Rabbi Raḥīm Ni'me Mevlā-yı 'atā-baḥş-ı Ḥudāvend Kerīm ----- Ey kerem ıssı Ḥudā gerçi günāhum çokdur Sañadur rüy-i recā gayrı penāhum yoçdur	Çeşm-i 'āşıkda olan eşk-i revān hürmetine Dil-i şādıkda olan süz-ı nihān hürmetine ----- Ecel alur yolumu bağlıcaç rāh-ı keriz Ola tevhid-i Ḥudā ḥātime-i 'ömr-i ' Aziz	Terkib- bend /10	Münacāt	...- /..- /..- /..-	Ömür Zehra Yılmaz'ın hazırladığı Morali Aziz Divanı'nda bulunamamıştır. Ayrıca şiirin nazım şekli başlıkta terci'-bend olarak geçmektedir.
26b	'İzzet	Gül gibi cüyā-yı destār olmadım olmam yine Ḥ'arḥarım var ise ḥār olmadım olmam yine Ben bu meslekden ki bızār olmadım olmam yine Jāle-i gül-berg-i gülzār olmadım olmam yine Gül-nihāl-i bülbüle ḥār olmadım olmam yine	Çeşm-i ḥāk-bīnimde yeksān oldı sultān u gedā Eyledim fakr-ı ḥākiki ile tahsīl-i ğinā Kām-cū-yı dehr olan ' İzzet gibi uysun baña Birdir 'indimde benim Perteve 'abā ile qaba Ma'il-i eşvāb-ı zer-tāb olmadım olmam yine	Tahmis/6		...-/ ..-/ ..-/ .-	
27a	'Arif	Ben eleste ḥandāne kul olup didim belī Gelüben bu 'āleme virdim yedu'llāha eli 'Aşık-ı şūrdeyem dā'im akar çeşmüm seli Bu kelāmı rüz [u] şeb evrād ider cümle velī Nesli pāk şāh-ı levlāk sırr-ı sübhānem 'Alī İbn-i(?) evlād-ı Muḥammed şīr-i Yezdānem 'Alī	Vuşlatūnle ' Arif ün kalbini itdūn şādmān Nūr-ı vechūñden senūñ buldı ziyā kevn [ü] mekān Sen velāyet şāhisuñ ḥükmine rāmdur dü-cihān Bābısuñ şeh-r-i 'ulūmuñ sendedür darū'l-emān Nesli pāk şāh-ı levlāk sırr-ı sübhānem 'Alī İbn-i(?) evlād-ı Muḥammed şīr-i Yezdānem 'Alī	Müseddes /10	Medhi- ye	...-/ ..-/ ..-/ .-	Karşılaştırma yapılan divanlarda bulunamamıştır. Bkz. 171 numaralı dipnot.
27b	Râsîh	İtdi bu 'aşr-ı Muḥarremde 'adūlar sūr u 'ıyd Kıydı evlād-ı Resūl-ı Ḥākka ol kavm-i 'anid İtmesiñ ceddı Muḥammediñ şefā'at hiç ümid Defter-i rahmetden itsün nāmını Mevlā resid Bende-i Şāh-ı Hüseynim düşmen-i cān-ı Yezid	Şu diyu ol gāziyān-ı Kerbelā itdikçe zār Virmedi ruşat idüp düşmenliğini aşikār Ḥün-ı eşkimle olursa n'ola çeşmim cüy-bār Ümmet-i Aḥmed olan olmaz mı Râsih bî-ḳarār Bende-i şāh-ı Hüseynim düşmen-i cān-ı Yezid	Muhammes /5	Mersiye	...-/ ..-/ ..-/ .-	Râsih Divanı'nda (İBB Atatürk Kitaplığı, Bel_Yz_K.000093/ 01) bulunamamıştır.
27b	Râsîh	Dergeh-i dār-ı rızāña her kim itmezse duḥül Melce-i 'afv-ı cenāb (...) bulmazsa vuşul Redd idersen sen eger Mevlā daḥi itmez kabül Sen şehe kul omadıkça hiçbir iş bulmaz ḥuşul Maḥzen-i sırr-ı Ḥudā şāh-ı bekāsın yā Resūl	Nüş idenler şerbet-i luḥfūñ bulurlar 'āfiyet 'İllet-i 'işyān ile bīmārim eyle merḥamet Nüş-dārū-yı şefā'atle beni kıl mültefit Râsih -i bî-çāreye eyle recā-yı mağfiret Maḥzen-i sırr-ı Ḥudā şāh-ı bekāsın yā Resūl	Muhammes /5	Na't	...-/ ..-/ ..-/ .-	Râsih Divanı'nda (İBB Atatürk Kitaplığı, Bel_Yz_K.000093/ 01) bulunamamıştır
28a	Râsîh	Şehinşāh-ı dü-ğitü ḥākim-i iḳlīm-i ḥikmetsin Enīs-i bezm-i ḥāş-ı lā-mekān kurb-ı 'izzetsin Vücūduñ bādī-i ḥālḳ-ı cihāndır maḥz-ı rahmetsin Cebīñiñ şubḥ-ı devlet matla'-ı mihr-i hidāyetsin Sen ol kān-ı 'ināyet menba'-ı cüy-ı şefā'atsin	Hevā-yı arzū-yı nefis-i emmāre olup serde Dil-i bî-çāreyi uğratdı her sâ'atde derde Rezil itme kerem kıl Râsih -i ğam-ḥ'arı maḥşerde Faḳir-i ḥāme-i 'afvıñla mestür eyle defterde Sen ol kān-ı 'ināyet menba'-ı cüy-ı şefā'atsin	Muhammes /5	Na't	...- /...- /...- /...-	Râsih Divanı'nda (İBB Atatürk Kitaplığı, Bel_Yz_K.000093/ 01) bulunamamıştır

Tablo 10 (devamı)

Yp nr.	Mahlas	Matla' beyti / bendi	Makta' beyti / bendi	Nazım şekli / birimi	Nazım türü	Vez.	Açıklamalar
28a	Râsîh	Ey haṭā-pūş u kerîm u ḥālîk-i kevn [û] mekân Hep saña ma'lûmdur rāz-ı derûn-ı ins ü cân 'İlm-i zâtında senûñ her zerrenûñ ḥālî 'ayân İtmege ḥâcetimi varur dil-i zânı beyân Müznibem müznib bilürsin ḥâl-i zârum el-amân 'Âcizem 'âciz amân ey çâre-sâz-ı 'âcizân	Eyleme yevm-i ḥaşrde derd-i ḥüsrâna düçâr Rište-i reddiñ ile itme derûnum şerḥa-dâr Zaḥm-ı tîğ-ı ma'siyetle oldı Râsîh bî-karâr Dergeh-i iḥsâna geldi merhem-i şefkat arar Müznibem müznib bilürsin ḥâl-i zârum el-amân 'Âcizem 'âciz amân ey çâre-sâz-ı 'âcizân	Tesdis/5	Münâcât	---/ -/-/ -/-/ -	Râsîh Divanı'nda (İBB Atatürk Kitaplığı, Bel_Yz_K.000093/01) bulunamamıştır
28b	Râsîh	Ey meh-i burç-ı şeref matla' -ı feyz-i ebedî 'Ârız-ı enveriñ âyine-i nûr-ı Şamedî Yokdur iḥsânımıñ ey kân-ı mürüvvet 'adedi Sensin 'âşî vü zelîlîñ sened ü mu'temedi Koma yüz üzre bu üftâdene eyle mededi Meded ey kafile-sâlâr-ı rusûl <i>ḥuğ bi-yedî</i>	Ârzü-yı heves nefse olup vâbeste Derd-i 'isyân ile oldı dil-i zârım ḥaste Luṭf idüp Râsîh kıl bîm-i ḥatardan reste Ne kadar 'afve degilsem de eger şâyeste Koma yüz üzre bu üftâdene eyle mededi Meded ey kafile-sâlâr-ı rusûl <i>ḥuğ bi-yedî</i>	Tesdis/5	Na't	---/ -/-/ -/-/ -/-	Râsîh Divanı'nda (İBB Atatürk Kitaplığı, Bel_Yz_K.000093/01) bulunamamıştır
28b	-----	Var mı haberûñ bād-ı şâbâ tâze gülümden Bir nesne getürdüñ mi baña cân u dilümden		Müfret		---/ -/-/ -/-/ -/-	
28b	Râsîh	Ey şeh-i maḥrem-i ḥalvetgede-i kurb-ı İlâh Lâ-mekân itdi mi senûñ mesned-çâhuñ Allâh	Âb-ı iḥsânımıñ ile naḫş-ı günehden pâk it Görmeyim defter-i a'mâlîmi cürmümle siyâh	Kaside/10	Na't	---/ -/-/ -/-/ -/-	Râsîh Divanı'nda (İBB Atatürk Kitaplığı, Bel_Yz_K.000093/01) bulunamamıştır
29a	İlhâmî	Zühde zâhid bulunmaz çünki cennâtü'n-na'îm Tut yolun sübhâneniñ hazâ şîrât-ı müstakîm	Nazm-ı eş'âr-ı hazenden oldı 'aynî câriye Feyz-i ḥâḫdur sözleri <i>kad cæ min ḳalbi Selîm</i>	Gazel/5		---/ -/-/ -/-/ -	Kaşif Yılmaz'ın hazırladığı İlhâmî Divanı'nda bu şiir bulunamamıştır.
29a	Seyfî	Cihânî rahmet-i Râḫmân şefâ'at ıssı Aḫmeddür Maḥabbet kıl anuñ evlâdına aynı sa'âdetdür Muḥibb-i âl-i beyt olmak iki 'âlemde 'izzetdür Maḥabbet itmeyen 'âlî Resûle şanma ümmetdür Bi-ḥamdi'llâh benüm pîrim ezel 'âlî Muḥammeddür Ayağnı basdığı toprak başuma tâc-ı devletdür	Hüseyni koyup eyler mi Yezîde iktidâ mü'min Olur mı ehl-i beytünden Resûle cüdâ mü'min Seversen Muştafa neslûñ olursun bî-riyâ mü'min Ümidüm var ki Seyfu'llâh [1] itmişdür Hudâ mü'min Bi-ḥamdi'llâh benüm pîrim ezel 'âlî Muḥammeddür Ayağnı basdığı toprak başuma tâc-ı devletdür	Müseddes/5	Nefes	---/ -/-/ -/-/ -/-	Şiirin nazım şekli başlıkta gazel olarak geçmektedir.
29a	İlhâmî	İlâhî ey kerem kânı baña mülki vir[en] sensin Vücûdum eyleyüp ihyâ bu vaḫte irdüren sensin Gehî bu kulların giryân idüp hem güldüren sensin Benim bu fırkat-i hicr ile boynum egdiren sensin Seniñ sâyeñde lâyıḫ mı ki ma'yüb olam yâ Rab Zebûn-ı peñçe-i a'dâ-yı dîn u dün olam yâ Rab	Hudâyâ dâr-ı dünyâya geelden gülmedim ḥâlâ Ne ise cürmimi 'afv it ger kıl bilmedim ḥâlâ Aḫan bu çeşmimiñ yaşın daḫi ben silmedim ḥâlâ 'Adûya gâlib olup bir murâda ırmadım ḥâlâ Dir İlhâmî baña olan daḫi olmaya bir dosta Rezîl itme beni yâ Rab ki ḥürmet eyle bu posta	Terkib-bend/4	Münâcât	---/ -/-/ -/-/ -/-	Şiirin nazım şekli başlıkta gazel olarak geçmektedir.

Tablo 10 (devamı)

Yp nr.	Mahlas	Matla' beyti / bendi	Makta' beyti / bendi	Nazım şekli / birimi	Nazım türü	Vez.	Açıklamalar
29b	Hatâyi	Bendeyem ben cân u dilden pâdişâhumdur 'Alî Gözlerüm [nûru] ziyâsı bedr-i mâhumdur 'Alî Yoluna hâk olduğum çeşm-i siyâhumdur 'Alî Kıblegâhumdur Muḥammed secdegâhumdur 'Alî	Ey Ḥatâyi gâfil olma işbu dünyâ fânîdür Her ne kim geldi vücûda 'âlemün mihmânıdur Bu kelâmı vird idinmek 'ârifün erkânıdur Kıblegâhumdur Muḥammed secdegâhumdur 'Alî	Murabba'/7	Düvaz-nâme	---/ ---/ ---/ -.	Şiirin nazım şekli başlıkta gazel olarak geçmektedir.
30a	Seyfi	Bi-ḥamdî'llâh ki İslâma delîlüm Muştafâ geldi Emîrüm rehberüm şâhum 'Aliyyu'l-Murtezâ geldi	Sözüñ Seyfi ilâhîdür cevâb[un] nutkı şâhîdür Ḥaḳîḳat burc-ı mâhîdür bu yola bî-riyâ geldi	Gazel/11	Düvaz-nâme	--- /--- /--- /---	
30a	Seher Abdal	Yine seyyâh oluben destüme aldum teberi Yine ben 'azm-i diyâr itmege kıldum seferi Dün ü gün âh iderek yârime buldum şeheri Münkerün taşına ben gerçi ki virdüm siperi Tevbeler tevbesi men kimseye itmem kederi Yürü ey zülf-i siyâh nokḫadan aldum ḫaberi	Her ne bulduk ise gönül cümlesi âdemde imiş Şeş cihet anlamayın ye's ile mâtemde imiş Seher Abdal olup hem-dem olup demde imiş Derd ü miḫnetde olup yâr ile bâzârde imiş Tevbeler tevbesi men kimseye itmem kederi Yürü ey zülf-i siyâh nokḫadan aldum ḫaberi	Müseddes/5	Nefes	--- /--- /--- /..	Şiirin nazım şekli başlıkta gazel olarak geçmektedir.
30b	Şâkir	Seyl-i şahrâ-yı maḫabbet eyledi cânım ḫarâb Bir dil-i âvâre kaldı ol daḫi pür-ıztırâb Gâh ğarḫ-âb-ı taḫassür gâh târ-ı inḫilâb Gâh şayyâd-ı hevâ vü gâh naḫcîr-i kebâb Yâr ise çeşm-i ğazâbla kılmada dâ'im 'itâb	Ben helâk-ı ğamze-i ḫün-ḫ'ârı oldum ḫayli dem Dem-be-dem dökmeḫdeyim çeşm-i terimden ḫün-ı ğam Hiçbirinden gelmedi Şâkir dile rüy-ı elem Ben niyâzı eyledikçe âh-ı âteş-bâra zamm Yâr ise çeşm-i ğazâbla kılmada dâ'im 'itâb	Muhammes /5		---/ ---/ ---/ -.	
30b	Şâkir	Peygüle-i hicrân bizim meskenimizdir Şahrâ-yı şebistân elem me'menimizdir ----- Zâhirde ne da'vâ idelüm bî-ḫude cânâ Maḫlûb degil kimseden imdâd u müdâvâ	Ḥâmüş ḫâmüş ey kilk-i beyânım Ĝayrı yetişür ḫalmadı hiç tâb u tüvânım ----- Şimdi yoḫdur ḫâme-i nuḫkum dile geldi Şâkir yetişür nâme-i luḫfüm dile geldi	Terkib-bend /28	Münâcât	---/ ---/ ---/ ---	
32b	Şâkir	Deşt-i temennâda nedir o piç u tâb Çekmem o vâdide yekim ıztırâb Gâh ğazâb gâh nigâh-ı 'itâb Hep seniñ olsun saña benden cevâb Pençe-i nâziñ yüze kıлма niḫâb Ĝayrı bize düşdi 'ulüvv-i cenâb	Vaḫt ola kim biline âdemliĝiñ Şâkir ine eyledigiñ kemliĝiñ Gördigiñ aḫbâb ile maḫremligiñ Aḫiri ḫasret ola hem-demliĝiñ Pençe-i nâziñ yüze kıлма niḫâb Ĝayrı bize düşdi 'ulüvv-i cenâb	Müseddes/6		---/ ---/ ---/ -.	

Tablo 10 (devamı)

Yp nr.	Mahlas	Matla' beyti / bendi	Makta' beyti / bendi	Nazım şekli / birimi	Nazım türü	Vez.	Açıklamalar
33a	Şâkir	Hâk-i pây olmuşdı gönlüm şevk-i aşka bir zemân Tîr-i çevre sîne-i pür-süz idi her-dem nişân ----- Gördigin her yâr ile tarh-ı tekellûf eyleyen Ehl-i dil kadrini bilmez bi-vefâ küsdüm saña	'Ahd u peymânîñ nic'oldı yok mıdur dîvân-ı Hâk Kimden aldîñ bi-vefâlık tavrına bilmem sebak ----- Sen gibi hercâyiye Şâkir ne olsun mübtelâ ----- Dimediñ mi geçmezem bi'llâh senden Neş'etâ Hâtır[ıñ] hoş tut ki virmişdik kazâya bir rızâ Mâ-şaşal cümle kelâmım ben saña küsdüm saña	Tetsi/5		---/ -/-/ -/-/ -	Şiirin nazım şekli ile ilgili bkz. 206 numaralı dipnot
33b	Gelibolulu Mustafa' Âli	Bir seher cân gözini açmış idüm uyhudan Dâmenüm çekmiş idüm h'âb-geh-i kaygudan ----- Hör bakma dil-i virânuma gencîne benem Beni gör kim bu kadar şüret-i âyîne benem	Sergüzeştüm haberin anlayacak âdem yok Himmetüm bezmgehinden öte bir 'âlem yok ----- ' Âliyâ dâr-ı cihânda kademünde nem yok ----- Hör bakma dil-i virânuma gencîne benem Beni gör kim bu kadar şüret-i âyîne benem	Terci'-bend /5		---/ /..-/ /..-/ /..-	Şiirin nazım şekli başlıkta terki-bend olarak geçmektedir.
34a	'Ârif	Nâr-ı derd ü firkatüñle her dil-eğârüñ senüñ Oldı süzân u kebâb 'uşşâk-ı pür- zârüñ senüñ Görmek olmaz bir daği 'alemde ruhsârüñ senüñ Şeh Selîm Hân haşre kaldı âh dîdârüñ senüñ	Havfum oldur ki bu 'aşk saht cângâh derün ' Ârifâ eyler seni bir gün helâk u ser-nigün Yok teselli gül cemâl görmege ey çarh-ı dün Şeh Selîm Hân haşre kaldı âh dîdârüñ senüñ	Murabba/4		---/ -/-/ -/-/ -	Karşılaştırma yapılan divanlarda bulunamamıştır. Bkz. 212 numaralı dipnot
34b	Şâkir	Seheri eyler idim fikr-i vişâl Ya' ni ol beyt-i şerîfe isâl	Gerçi Şâkir didiler ismimize Bir 'azîm iftirâdır üstümize ----- Lîk var bunda luţf-ı Yezdânî Ki ene 'inde zanni 'abdî	Mesnevi/47		---/ /..-/ /..-	
35a	Şâkir	Ey meh-i burc-ı risâlet vey şehinşâh-ı kerîm Hâk-i pâyîñ tütîyâ-yı dîdedir Allâh 'alîm	Ey şeffî'u'l-müznibâ mahbûb-ı dergâh-ı Hudâ Mazhar-ı luţf olmak ister Şâkir -i zâr u gedâ ----- 'Arz-ı hâl itdim kuluñ dergâh-ı vâlâ-şânına Cennet-i a'lâda yüz sürmek diler dâmânına	Mesnevi/13	Na't	---/ -/-/ -/-/ -	
35b	Şâkir	Ey şehinşâh-ı serîr-i ıştîfâ Vey sipeh-sâlâr-ı cünd-i enbiyâ	Ey Nebî şihne-i çârüm-kitâb Bir kuluñdur Şâkir -i zâr u gedâ ----- Lîk ümmîdim budur senden benim Olmazam me'yûs ben rûz-ı cezâ	Kaside/27	Na't	---/ -/-/ -	

Tablo 10 (devamı)

Yp nr.	Mahlas	Matla' beyti / bendi	Makta' beyti / bendi	Nazım şekli / birimi	Nazım türü	Vez.	Açıklamalar
36a	Şâkir	Fezâ-yı bezm-i tarâbda Cemiñ nesin gördük [Hezâr] neş'e vü zevk ü demiñ nesin gördük Şafâ-yı zülf-i ham-ender-hamıñ nesin gördük Velî ne yüzle diriz mâtemiñ nesin gördük Fiğân idüp dimeziz ki gamıñ nesin gördük Gam olmasa dir idik 'âlemiñ nesin gördük	Fehîm-i pür-dile kıldım bu hâli ben işrâb Fiğânımı işidüp eyledi hezâr 'itâb Didi şikâyeti terk eyle Şâkir -i bî-tâb Bu beyt-i pür-hikem işte saña cevâb-ı şavâb Fiğân idüp dimeziz ki gamıñ nesin gördük Gam olmasa dir idik 'âlemiñ nesin gördük	Tesdis/5		.-.- /..- /..- /..-	
36a	Şâkir	Dili gehvâre-i nefret uyutdı hâtırın hoş tut Kâbâ-yı câna nev-kâlâ tokutdı hâtırın hoş tut Akan seyl-âb-ı gayrı el kurutdı hâtırın hoş tut Mütün-ı derde şerh-i terk okutdı hâtırın hoş tut Göñül ders-i gamıñ çokdan unutdı hâtırın hoş tut O murğı başka bir şayyâd tutdı hâtırın hoş tut	Olur pey-rev reg-i tanbüra târ-ı rişte-i naleme Nice âheng olur her bî-nevâya nağme-i sînem Virirken güş-mâl[i] tel kırar Şâkir -i dil-i pür-gam Hemen âgâze kıl bu matla'-ı Galib ile her-dem Göñül ders-i gamıñ çokdan unutdı hâtırın hoş tut O murğı başka bir şayyâd tutdı hâtırın hoş tut	Tesdis/6		.-.- /..- /..- /..-	
36b	Rûhî	Âh kim ol gün ki başdum 'âlem-i 'aşka kadem Geldi istiğbâlûme derd ü belâ vü renc ü gam İrdi bir hâlet baña kim kendimi bildüm 'adem Âh u zâra başladum cân u göñülden dem-be-dem Guşşadan ben haste-dil bir lahza hâlî olmadum Geçdi 'ömrüm âh-ile 'âlemde bir dem gülmedüm	Şöyle olmuşdur mükedder tab'-ı pür-şâfum eger Şâfî mey içsem virir elbette şafâya bir keder Kalmamışdur hâsılı bende şafâdan bir eşer Muttaşıl Rûhî gibi guşşayla evkâtum geçer Guşşadan ben haste-dil bir lahza hâlî olmadum Geçdi 'ömrüm âh-ile 'âlemde bir dem gülmedüm	Tesdis/5		.-.-/ .-./- .-./- .-	
36b	Sabrî	Bir mihr-i pür-ziyâ vü meh-i tâb-dârsın Şâhenşeh-i rusül gül-i ra'nâ 'izârsın Bî-şek habîb-i hazret-i perverdigârsın Ey şâh-ı enbiyâ sen o hikmet-şi 'ârsın Âhîr zamâne bir gül-i evvel-bahârsın	Rüz-ı cezâda Şabrî kuluñ itme red yetiş Cürm ü günâhı oldı anuñ bî-'aded yetiş Öldüm ki zîr-i hâk ola cây-ı cesed yetiş Kâmi -i dil-figâra amân el-meded yetiş Ol günde müznibîne şefâ'at-medârsın	Tahmis/7	Na't	.-./- .-./- .-./- .-	Karşılaştırma yapılan divanlarda bulunamamıştır. Bkz. 226 numaralı dipnot
37a	Sabrî	Kelâmuñ dil-fezâ-yı pür-hikemdür yâ Resûla'llâh Hayâlün şevk-bağşâ-yı ümemdür yâ Resûla'llâh Dil-i mecrûha nuţkuñ emdür yâ Resûla'llâh Vücuduñ 'âleme mağz-ı keremdür yâ Resûla'llâh Cemâlün pertev-i nür-ı kademdür yâ Resûla'llâh	Şefî'-i rüz-ı mağşer olduğun vârid haberlerde Yazılmış mu'cizâtuñ şafha-i divân u defterde İder ümmîd-i şefkat hazretüñden Şabrî kemter de Fezâyî derdemde kıl şefâ'at rüz-ı mağşerde Senüñ mağcûbuñ olmuş pür-elemdür yâ Resûla'llâh	Tahmis/7	Na't	.-.- /..- /..- /..-	Karşılaştırma yapılan divanlarda bulunamamıştır. Bkz. 226 numaralı dipnot
37b	Sabrî	Ey cemâlün kible-i erbâb-ı hâcât u recâ Vey nihâl-i kâmetün ârâyış-i arz u semâ	Derdmendün Şabrî 'âciz [u] günehkâr ümmetün Eyler ümmîd-i şefâ'at hazretüñden bî-nevâ	Kaside/10	Na't	.-.-/ .-./- .-./- .-	Karşılaştırma yapılan divanlarda bulunamamıştır. Bkz. 226 numaralı dipnot

Tablo 10 (devamı)

Yp nr.	Mahlas	Matla' beyti / bendi	Makta' beyti / bendi	Nazım şekli / birimi	Nazım türü	Vez.	Açıklamalar
37b	Emnî	Aldı_ 'aklıma yine beri evlād-ı betülün Kim hüsn-i pesendidesi aşhāb-ı kabülün Derki idemez nāzı hayāline uķuluñ Artırdı figānuñ dil-i ālām-ı ĥumūluñ Bī-hüde degül nāleleri cān-ı melülün Oldum yine aşüftesi bir āl-i Resūluñ	Mihri daĥi meh-pāresi ol zāt-ı şerīfün Her bir gören āvāresi ol zāt-ı şerīfün Aşüfte vü bī-çāre[si] ol zāt-ı şerīfün Emnî gibi pür-yāresi ol zāt-ı şerīfün Bī-hüde degül nāleleri cān-ı melülün Oldum yine aşüftesi bir āl-i Resūluñ	Tesdis/5	Na't	--. / --./ --./ ---	Şiirn nazım şekli başlıkta tahmis olarak geçmektedir
38a	Emnî	Efendüm pādīşāhum devletüm şefkatli sultānum Ĥabībüm nāzenīnum sevdiğüm pür- 'işve cānānum Zarīfüm ehl-i tab 'um nükte-pervāzum sūĥandānum Ĥasībüm hem nesībüm kurretü'l- 'aynum benüm cānum Şerīfüm seyyidüm āl-i Resūlum pāk-i dāmānum	Hezārān var cemālün hüsnüne 'ālemde dildāde Reh-i 'aşķuñda bī-ĥadde ĥāk ile yeksān üftāde Egerçi zātu[nu]ñ meddāĥı çok a 'lāda ednāda Bulunmaz bir daĥi vaşşāfuñ Emnî gibi dünyāda Şerīfim seyyidüm āl-i Resūlum pāk-i dāmānum	Tahmis/5	Na't?	--- /--- /--- /---	
38a	Vāsif	Derünüm inlesün hicrimde dem-sāz-ı rebāb olsun Bu ķānūn-ı maĥabbetdir dem-ā-dem piç ü tāb olsun Gerek mızrāb ġamıñla naġme-i sīĥ-ıztrāb olsun Dimem dil-i vaşl-ı yār ile cihānda kām-yāb olsun Yıkıldı ĥātırım şimden gerü 'ālem ĥarāb olsun	Diler bu Vāsif -ı bī-çāre yā Rab senden istimdād Kerem kıl luĥf-ı iĥsānıñla ġamdan eyle sen āzād Şeb-i ĥasretde bī-kes bī-nevā kalsun mı [dil] nā-şād İder bu mışra '-ı dil-süz ile tā-be-seĥer feryād Yıkıldı ĥātırım şimden gerü 'ālem ĥarāb olsun	Tahmis/7		--- /--- /--- /---	
38b	Sākıb	Ey gül-i bāġ-ı leĥāfet bülbül-i nālānuñam Āteş-i 'aşķuñda pervāne-şifāt sūzānuñam	Eyleyüp düşmenle ülfet Sākıba cev eyledün İñlerem derd u elemle ĥaste-i hicrānūnam	Gazel/14		---/ --/ --/ -	Karşılaştırma yapılan divanlarda bulunamamıştır. Bkz. 237 numaralı dipnot
39a	Sākıb	Ey şeh-i vālā-neseb 'Āleme sensin sebeb Eyler ĩmā bunı hep Şāh-ı maĥmūdu'l-ĥışāl	'Ālem-i imkān senün Emriñe fermān yerün Sākıbu ñdur kemterün Şāhid Ĥakk-ı Zü'l-celāl	Murabba ' /5	Na't	---/ -	Karşılaştırma yapılan divanlarda bulunamamıştır. Bkz. 238 numaralı dipnot
39a	Sākıb	Āteş-i firķatle cānā pek yanar oldı gönül Cüst ü cüy-ı vuşlatūñle bī-ķarār oldı gönül ----- ----- Bir 'aceb divānedir gönüm ki bilmem nidüġin İtdiġi āh u enñ zevķi mi bilmem nidüġin	Olmasun aşlā gönül derd ü ġamuñdan āzād Nār-ı 'aşķuñla yanup ehl-i ĥarābāt ber-bād ----- ----- Öldürürsen bāz-ı ġamla düşmen olsun vaşl-ı yār Şubĥa dek cev u miĥenle Sākıbu ñ encüm-şümār	Terkib- bend /5		---/ --/ --/ -	Karşılaştırma yapılan divanlarda bulunamamıştır. Bkz. 240 numaralı dipnot

Tablo 10 (devamı)

Yp nr.	Mahlas	Matla' beyti / bendi	Makta' beyti / bendi	Nazım şekli / birimi	Nazım türü	Veç.	Açıklamalar
39b	Vâsıf	Yaradup Hâk baña bir rāhber-i āgāhı Bende-i halka-be-güş itdi dil-i güm-rāhı Cān u dilden bu yola oldum anıñla rāhı 'Ābid u fāsıka Mevlānıñ açık dergāhı Beni de böyle kabūl itdi erenler şāhı	Eyleyüp mahz-ı kerem bende-i bī-çāresine Merhem ü şefkat u lutf urdı diliñ yāresine Feyz-i himmet ile kıydı meded āvāresine Bağmayup hāşıl[1] Vâsıf yüzimiñ karesine Beni de böyle kabūl itdi erenler şāhı	Muhammes /7		...- /...- /...- /..-	
40a	Vâsıf	Yāra mecbūr olan 'aşık olamaz bī-ağyār Bāğ-ı 'ālemde olur gül diken āzūrde-i hār Hiç mümkün mi hāzān görmeye berg-i eščār Geh bahār-ı ferağ u gāh hāzān-ı efkār Kanı ol zevk [u] şafā k'olmaya encāmı hūmār Ne mey-i şevk ile şād ol ne de elemden bīzār	Vâsıf 'ālem didigin dā'ire-i miñnetdir Halkıñ ülfet diyu itdigi 'abeş külfetdir Meşreb-i ehl-i mürüvvetde vefā zimmetdir Zevk-i erbāb-ı maħabbetde elem 'ādetdir Kanı ol zevk [u] şafā k'olmaya encāmı hūmār Ne mey-i şevk ile şād ol ne de elemden bīzār	Müseddes/7		...- /...- /...- /..-	Şiirin nazım şekli başlıkta tesdis olarak geçmektedir
40b	Vâsıf	Kim olur zūr ile makşūdına reh-yāb-ı zafer Gelür elbette zuhūra ne ise hūkm-i kader Hakka tefvīz-i umūr it ne elem çek ne keder Kıl sözüm 'ārif iseñ güş-ı kabūle gevher Miñneti kendine zevk itmedir 'ālemde hūner Gam u şādī-i felek böyle gelür böyle gider	Diñleme her birini nāsıñ 'abeşdir faşlı Kalmasun zeng-i mezemmetle derüniñ paşlı Elemiñ 'an-aşıl 'ālemde emeldir aşlı Vâsıf zevkine bak yok gamıñ aslı faşlı Miñneti kendine zevk itmedir 'ālemde hūner Gam u şādī-i felek böyle gelür böyle gider	Müseddes/8		...- /...- /...- /..-	Şiirin nazım şekli başlıkta tesdis olarak geçmektedir
41a	Râsih	Şāh-ı 'aşk itmege iklīm-i derūna seferi Şerha-i sine imiş şāh-reh-i mu'teberi Dāğ imiş şāh-ı dile sūz-ı maħabbet eşeri Şerhalar dāğlar açdım ki ola reh-gūzeri İdeli cāy-ı süveydā-yı derūnum o perī Zāt-ı vahdet ne imiş noktadan aldım haberi	İdemez kimse mu'ammā-yı kem u keyfini hāl <i>Mā 'arafnāke</i> degil mi aña mā-ğall u dil Çekeli semt-i dile şem'-i maħabbet meş'al Güft ü güyabulamaz Râsih -i kem-māye maħal İdeli cāy-ı süveydā-yı derūnum o perī Zāt-ı vahdet ne imiş noktadan aldım haberi	Tesdis/5	Tevhid	...-/ ...-/ ...-/ ..-	Râsih Divanı'nda (İBB Atatürk Kitaplığı, Bel_Yz_K.000093/01) bulunamamıştır
41a	Süleymân	Size şerh [u] beyān idem neler itdi baña cānān Cihān bağında ey mü'min ki bir kez olmadum hāndān ----- ----- Alup seng-i mezārımı dögüp sīnem gezem 'üryān Benüm bu da'vām anuñla ki tā faşl eyleye Sübhān	'Araşatda uram na're duram anuñla hāsmāne Yitirdüm şubh ile şāmı gezem 'aşk-ıla mestāne ----- Diyeler çatı zulm itmiş yazık hayfā Süleymāne ----- Alup seng-i mezārımı dögüp sīnem gezem 'üryān Benüm bu da'vām anuñla ki tā faşl eyleye Sübhān	Mu'aşşer/5		...-/ ...-/ ...-/ ...-	

Tablo 10 (devamı)

Yp nr.	Mahlas	Matla' beyti / bendi	Makta' beyti / bendi	Nazım şekli / birimi	Nazım türü	Vez.	Açıklamalar
41b	Hızrî	Hüdâyâ 'izzetin hakkı emîn eyle celâlünden Senüñdür kuvvet [u] kudret bilürsen 'abd hâlünden ----- Emîn eyle hemîşe sen yaruñ kabrûñ su'âlünden Ayırma rüz-ı maşşerde meded nür-ı cemâlünden	Hidâyet şâhibi luţf-ı kâdimümsin meded senden Baña ism-i şerîfüñle nedimümsin meded senden ----- Gulâmuñ Hızri yem yâ Rab 'alimümsin meded senden Emîn eyle hemîşe sen yaruñ kabrûñ su'âlünden Ayırma rüz-ı maşşerde meded nür-ı cemâlünden	Mu'aşşer/4	Münâcât	--- /--- /--- /---	
42a	Hâkî	Şâh-ı iklîm-i risâletdür mu'azzam pâdişâh Nâzenin-i Rabb-i 'izzet bende hâlis-i ilâh ----- <i>Sellimü şallü 'alâ bedru'd-dücâ şemsü'l-hüdâ</i> Nür-ı Hâkdur Muştafâ maşşub-ı dergâh-ı Hüdâ	Yâd iden ism-i şerîfüñ şevk ile pür-nür olur Mu'cizâtuñ güş iden maşşün gönül mesrûr olur ----- Ey Yehüdâ 'aşık-ı maşşub-ı Hâk maşşur olur <i>Sellimü şallü 'alâ bedru'd-dücâ şemsü'l-hüdâ</i> Nür-ı Hâkdur Muştafâ maşşub-ı dergâh-ı Hüdâ	Terci'-bend /5	Na't	---/ ---/ ---/ --	
42a	İbn Kemâl	Çande gitseñ dehrde 'avn-i İlâh eksük degül Hâke yeksânem velî üstümde mâh eksük degül Hüküm ider dil mülkine bir pâdişâh eksük degül Sâye-i luţfuñda şâhuñ 'izz u câh eksük degül Başum üstünde döner düd-ı siyâh eksük degül Kelle sağ olsun cihânda bir külâh eksük degül	Tutalum şâh-ı cihân olduğ ser-â-ser 'âleme Hüküm idüp dünyâya kabz itdük berâber hâkime Gel tefekkür eyle bu dünyâ kime çaldı kime Gey kabâ-yı köhneyi zerrîn libâsum yok dime Her tarafdan bu şadâ ider müdâmî sem'ime Kelle sağ olsun cihânda bir külâh eksük degül	Müseddes/5		---/ ---/ ---/ --	Bu şiir Mustafa Demirel'in hazırladığı İbn-i Kemal Divanı'nda bulunamamıştır.
42b	Nisârî	Vücüdün âşafâ gülşenüne 'âlemde bir güldür Du'â-güy u şenâkârûñ olanlar aña bülbüldür Elem çekme şaşın Bârî Te'âlâ hâfiz-ı güldür Bu fikr-i dil-pesendüm zâde-i fikr-i te'emmüldür Kazâya râzî olmak kâr-ı erbâb-ı tevekküldür Mükâfâtı virür Hâk çâresi şâbr u taşammüldür	Nisârî dergeh-i cüdunda 'abd-i bî-liyâkatdür Du'â-yı hayrûñ itmek rüz [u] şeb aña 'ibâdetdür Ki zîrâ bâ'îş-i emn ü emân-ı dîn u devletdür Vücüd-ı (...) âşaf-ı şâhib-i mürüvvetdür Kazâya râzî olmak kâr-ı erbâb-ı tevekküldür Mükâfâtı virür Hâk çâresi şâbr u taşammüldür	Müseddes/9		--- /--- /--- /---	Bu şiir Nagihan Çağlayan'ın hazırladığı Nisârî Divanı'nda bulunamamıştır.
43a	Rûhî	Cân dirîğ itmedügüm yolına ol mâh bilür Kavline şâdik olan bendesini şâh bilür	Götürülmez dime âgyarı aradan Rûhî Sen kayırma orayı âh-ı seşergâh bilür	Gazel/5		---/ --- /--- /---	
43a	Nâdirî	Yâ İlâhî baña şadî vü melâlet senden Dile zaşm-ı elem [ü] merhem-i râhat senden Cânâ düşdi yine bir nâr-ı melâmet senden Dâğ-ı firâkatle irişdi dile âfet senden Meded Allâh meded 'avn [u] inâyet senden Bu firâk âteşine itmege tâkat senden	Nâdirî haste[yi] öldürdi meded renc-i firâk Oldı her lahza belâ çekmek ile tâkat[i] tâk Düd-ı âhi olup âteş-fiken-i seb' tabak Görineñ şanma şafak yandı ser-â-ser âfâk Meded Allâh meded 'avn [u] inâyet senden Bu firâk âteşine itmege tâkat senden	Müseddes/5		--- /--- /--- /---	

Tablo 10 (devamı)

Yp nr.	Mahlas	Matla' beyti / bendi	Makta' beyti / bendi	Nazım şekli / birimi	Nazım türü	Vez.	Açıklamalar
43b	Cinâni	Ber-çarâr olmaz dil[a] ahvâl-i dehr-i pür-sitem Menzilüñ eyler kişinüñ gâh zîr ü gâh yem Rûzgârüñ şiddetüñ haşm eyleyüp mänend-i yem Kısmet ü takdire ol râzi ne gelse bîş ü kem Vuşlate hândân olup hicrân için çekme elem Böyledir ahvâl-i 'âlem gâh şâdi gâh elem	'Âlemüñ hâli budur itme şikâyet ol hamüş Ki naşibi niş olur halk-ı cihânuñ gâh nüş Geçme teslim-i rızâdan var ise başuñda hüş Hâline şükr it Cinâni den eyle bu pendi güş Vuşlate hândân olup hicrân için çekme elem Böyledir ahvâl-i 'âlem gâh şâdi gâh elem	Tesdis /5		---/ ---/ ---/ --	Şiirin nazım şekli başlıkta müseddes olarak geçmektedir
43b	Şâkir	Ağla ey 'âşık ki mâtemdir bugün Her ağan gözyaşı bir demdir bugün Lânet olsun kim ki hürremdir bugün Hüzün ile âh it Muharremdir bugün	Eyle Şâkir ceddiniñ kaniñ taleb Dimesün zâhid ki buğzun bî-sebeb Yağ derünüñ âteş-i haşretle hep Hüzün ile âh it Muharremdir bugün	Murabba/4	Mersiye	---/ ---/ ---/ -	Semra Yanbal'ın hazırladığı Şâkir Mehmed Efendi Divanı'nda bu şiir bulunamamıştır.
44a	Sâkıb	Yâ Rab ne esir u ne men-i tâc olayım Maşûbe-i devletde ne (...lâc) olayım Vahtde hemân sırr ile intâc olayım Dârü-yı şifâdan daği ihrac olayım Yâ Rab saña muhtâcına muhtâc itme Muhtâc isem ancak saña muhtâc olayım	Elden ne gelür Sâkıb -ı bî-çâre kuluñdan Geldim el açup dergehe red itme kapuñdan Şems ile kâmer tal'at olur nür-i ruhuñdan Ayrılmaya bir dem senüñ özge tapuñdan Yâ Rab saña muhtâcına muhtâc itme Muhtâc isem ancak saña muhtâc olayım	Müseddes /5	Münâcât	---/ ---/ ---/ --	Karşılaştırma yapılan divanlarda bulunamamıştır. Bkz. 267, numaralı dipnot
44a	Ferîd	Bir kula hâzret-i Hâkkıñ ola feyz-i nazarı Kişver-i 'aşka ider cân u gönülden seferi Âhdan gayrı n' olur zâd-ı reh-i mâ-hazarı Ben bu yolda hele terk eylemişem cân u seri İdeli cây-ı süveydâyı derünüm o perî Zât-ı vahdet ne imiş noktadan aldım haberi	Cây-ı bî-minnet imiş küşe-i 'uzlet bildim Bâdî-i vuşlat imiş hâşıl-ı firkat bildim Künc-i vahdetse Ferîd cânına minnet bildim Ne imiş deşt-i temennâdaki zillet bildim İdeli cây-ı süveydâyı derünüm o perî Zât-ı vahdet ne imiş noktadan aldım haberi	Tesdis/8		---/ /..--/ /..--/ /..-	
44b	Râmiz Paşa	Nevâ yok bezm-i gurbette figân u âhdan gayrı Kim[e] dem-sâz olur dil nâle-i cângâhdan gayrı ----- ----- Garîbim bî-kesim yokdur enîsim âhdan gayrı Penâhim dest-girim kalmadı Allâhdan gayrı	Gönül oldısa da mışdâk-ı naşş-ı " <i>esrefü</i> " yâ Rab Terahhüm kıl bi-hakk-ı âyet-i " <i>lâ-taknetü</i> " yâ Rab ----- Bu Râmiz bendeni itdirme gayra ser-fürü yâ Rab ----- Garîbim bî-kesim yokdur enîsim âhdan gayrı Penâhim destgirim kalmadı Allâhdan gayrı	12'li	Münâcât	---/ /..---/ /..---/ /..---/	Şiirin nazım şekli başlıkta terkeb-bend olarak geçmektedir.
45a	Pertev	Yâ Rab dil-i gam-dîdemi luţfuñ ile şâd it Bir demde beni vâşıl-ı ser-ıadd-i murâd it	Pertev şalayum 'âleme hırşid-i cihânveş İkbâlümü günden güne çün mâh ziyâd it	Gazel/5	Münâcât	---/ ---/ ---/ ---	

Tablo 10 (devamı)

Yp nr.	Mahlas	Matla' beyti / bendi	Makta' beyti / bendi	Nazım şekli / birimi	Nazım türü	Vez.	Açıklamalar
45a	Dâniş(i)	Yoldan çıkarur âdemi bu nefs-i bed-gümrahdur Bîdâr ider cân dîdesin Hâkdan ol kim âgâhdur Zâr u devârum rûz [u] şeb gözüm yaşıyla âhdur Bî-çâre dil vaşf-ı Hâhibu'llâh ile hem-râhdur Zâhir nihân cismümde cân Allâhdur Allâhdur Allâh birdür cânumuñ cânı Hâhibu'llâhdur	Ey Dânişî gel şıdık-ıla sen 'âlem-i vahdetde ol Zilletde kıl kesb-i şafâ bu zevk ile 'izzetde ol Ur kendiñi yerden yere eflâke çık rif' atde ol Ben Hâkkı buldum zâhidâ sen yûri var gafletde ol Zâhir nihân cismümde cân Allâhdur Allâhdur Allâh birdür cânumuñ cânı Hâhibu'llâhdur	Müseddes/5		--/- -./- .-/- .-	Karşılaştırma yapılan divanlarda bulunamamıştır. Bkz. 281 numaralı dipnot
45b	Dâniş(i)	Hâzret-i Mevlâ hûlûş-ı kalbden âgâhdur Bu tarîk-ı 'aşk râh-ı Hâkka toğrı râhdur Cânımı bî-hûş iden bir âfet-i dil-h'âhdur Kâr-ı bîşüm 'aşkdur Hâkdan naşibüm âhdur Bir fakîrem gerçi benüm ceddüm Hâhibu'llâhdur Ne fakîrem pâdişâhem sevdiğüm Allâhdur	Gönlüm alçağdur egerçi 'âlem-i velâ benüm Şem '-i vahdet tür-ı Sînâ mu 'ciz-i Mûsâ benüm Dânişî bezm-i bekâya sâgar-ı şahbâ benüm Bendedür 'anka-yı 'irfân Kâf-ı istiğnâ benüm Bir fakîrem gerçi benüm ceddüm Hâhibu'llâhdur Ne fakîrem pâdişâhem sevdiğüm Allâhdur	Müseddes/5		---/ .-/ .-/ .-	Karşılaştırma yapılan divanlarda bulunamamıştır. Bkz. 281 numaralı dipnotlar
45b	Dâniş(i)	Derd-i 'aşka nice olsun dermân Çâre bulmadı bu derde Lokmân 'Aşkdur mürde dile râhat-ı cân Ehl-i dilden soruñ ol zevki hemân 'Âlem-i 'aşkı ne bilsün nâ-dân <i>Cezbe-i min cezebâti 'r-rahmân</i>	Yârda yoksa mahabbet eseri Yâ niçün şive ider gâmezleri Dânişî bendesine var nazarı Herkesün 'aşkdan olamaz haberi 'Âlem-i 'aşkı ne bilsün nâ-dân <i>Cezbe-i min cezebâti 'r-rahmân</i>	Müseddes/5		---/ ./-/ ./-	Karşılaştırma yapılan divanlarda bulunamamıştır. Bkz. 281 numaralı dipnot
46a	Dâniş(i)	Kan yuatarsam gam yemem hicr-i leb-i dildardan Sâgar-ı şahbâ şunarsa istemem âgyardan Dâ'imâ rencide-dil olsam rakîb-i hârdan Vâzgelmem bâğ-ı 'âlemde o gül-ruhsârdan Geçmezem hergiz belâ-yı derd-i 'aşk-ı yârdan Dönmezem " <i>kâlû bela</i> "da itdigüm ikrârdan	Tek vişâlûñ va 'de kalsun bir kez ol 'İsâ dehen Kâfir olsun cân [u] baş yolunabezl itmeyen İtmeyüp cevre tahammül 'aşkdan geçsün geçen Baş u cândan eger ey Dânişî geçsem de ben Geçmezem hergiz belâ-yı derd-i 'aşk-ı yârdan Dönmezem " <i>kâlû bela</i> "da itdigüm ikrârdan	Müseddes/5		---/ .-/ .-/ .-	Karşılaştırma yapılan divanlarda bulunamamıştır. Bkz. 281 numaralı dipnot
46a	Dâniş(i)	Ey şehinşâh-ı hâkîkat rahmeten li'l-'âlemîn Rehber-i râh-ı tarîkat şâdîku'l-va'du'l-emîn Saña virildi şefâ'at şad hezârân âferîn Ehl-i 'işyân olmasun mı kayd-ı düzağdan emîn Sâye-i râhat resânuñdur penâh-ı mücrimîn <i>Ente ta'lem keyfe hâlî yâ şefî u'l-müznibîn</i>	Dânişî -i zâre dîvâr-ı günâh çekdi sedd Hâkka lâyıq kârı yok ammâ ki cürmi bî-'aded Bende-i fermân-beruñ lutf it kapuñdan itme red Rû siyâhem mücrimem senden meded senden meded Sâye-i râhat resânuñdur penâh-ı mücrimîn <i>Ente ta'lem keyfe hâlî yâ şefî u'l-müznibîn</i>	Müseddes/5	Na't	---/ .-/ .-/ .-	Karşılaştırma yapılan divanlarda bulunamamıştır. Bkz. 281 numaralı dipnot
46b	Dâniş(i)	Hâl-i rüy-ı dilberânuñ olmuşam âvâresi Düşmüşem 'ummân-ı 'aşka hîç görünmez çaresi Gamzesinüñ 'aşka eksik degüldür yâresi Tîğ-ı hicrîñ dem-be-dem sinemde işler pâresi Yâ İlahî hâzretüñdür çâresizler çâresi Ben ğarîb üftâdeyem bî-çâreler bî-çâresi	Ol perî cânım gibi dîdemden olmuşdur nihân Nice olmasun gözüm yaşı-y-la esrârum 'ayân İrmesün mi her gice eflâke feryâd u figân Dânişî bî-çâreyem kaldum ğarîb-i nâ-tüvân Yâ İlahî hâzretüñdür çâresizler çâresi Ben ğarîb üftâdeyem bî-çâreler bî-çâresi	Müseddes/5	Münâcât	---/ .-/ .-/ .-	Karşılaştırma yapılan divanlarda bulunamamıştır. Bkz. 281 numaralı dipnot

Tablo 10 (devamı)

Yp nr.	Mahlas	Matla' beyti / bendi	Makta' beyti / bendi	Nazım şekli / birimi	Nazım türü	Vez.	Açıklamalar
46b	Râsih	Ebr şanmañ anı kim derd-i dil-i pür-âhdır Süz-ı sinem şereri şâ'ıkaya eşbâhdır Ra'd degil velvele-i na're-i cângâhdır Yokdur nâle-i feryâd sebeb ol mâhdır Baña derd ü elem ü miñnet ü gam hem-râhdır Dest-gırım iki 'âlemde hemân Allâhdır	Vaşl-ı yâr Râsih -i âvâreye olsaydı naşib Kayd degil nağd-i hayât olsa da itlâfa karîb Dîde pür-hûn u derûn 'aşk ile pür-süz-ı lehîb Çâre yok çâre devâ itmez ise derde tabîb Baña derd ü elem ü miñnet ü gam hem-râhdır Dest-gırım iki 'âlemde hemân Allâhdır	Tesdis/7		...-- /..-- /..-- /..-	Râsih Divanı'nda (İBB Atatürk Kitaplığı, Bel_Yz_K.000093/01) bulunamamıştır
47a	Dâniş(i)	Arturan derd-i dilüm çarh-ı sitemkâr degül Cânıma âteş uran âh-ı dil-zâr degül Cevr iden baña hemân yalñuz agyâr degül Beni rencide kılan tali'-i bed-kâr degül Bilmez n'eyleyeyüm yâr baña yâr degül Düşmen ise uyumaz baht ise bîdâr degül	Kâr idindi baña cevri itmegi şimdi yârum Dâniş -i haste şaf-ı göklere çıkdı zârum Bağmadı hâlûme hergiz o gözi bîmârum Hayrete düşdüm İlâhî saña kaldı kârum Bilmez n'eyleyeyüm yâr baña yâr degül Düşmen ise uyumaz baht ise bîdâr degül	Müseddes/6		...-- /..-- /..-- /..-	Karşılaştırma yapılan divanlarda bulunamamıştır. Bkz. 281 numaralı dipnot
47a	Pertev	Dervîş Muştafâ-[y1] revânî-fürûş kim Rûh-ı revânî şâd ola ehl-i vefâ imiş	Ben Pertev öyle bir kırî da'vâyî dinlemem 'Aşk dimek de işte bu zâta sezâ imiş	Kıta-i Kebire/6	Mersiye /Tarih	--./ --./ --./ --	
47b	Hüdâyi	Nice bir derdiñe bu dîde-i terler nice bir Nice bir yağa beni âteş-i hicrân nice bir Nice bir zâyî' ola bunca güherler nice bir Âh idem hâşret ile şâm u şehirler nice bir Tutdı âfâkı meded dūd-ı dil-i sūzânım Garazuñ cevri ü cefâ ise yeter sultânım	Varaben derdün ile 'âleme dâstân olayın Düşeyek tağlara Mecnûn gibi 'üryân olayın Künc-i 'aşkuñla Hüdâyi gibi vîrân olayın Sâyeveş mihrün ile hâk ile yeksân olayın Şehr-i hûsn içre şalın serv gibi ey cânım Şulasun yollarını dîde-i h'ün eñşânım	Terkib-bend /4		...-- /..-- /..-- /..-	Mehmet Demiralay'ın Hüdâyi-i Kadîm ve H. Kamil Yılmaz'ın Aziz Mahmud Hüdâyi divanlarında bulunamamıştır.
47b	---	Rüz [u] şeb kaşr-ı felek kulbe-i ahzân olsun Sâz-ı nâhîd tarab-nağme-i efgân olsun Kâr-ı ikbâli anıñ müntic-i hûsrân olsun Felegüñ kübbe-i firûzesi vîrân olsun 'Âlemün enfes-i âfâkı perîşân olsun	Hâşıl-ı tuğme-i 'ifrî-i nihâd-ı sifle Kâr-ı kübhîyyetini cümle çıkardı fi'le Zîkr-i tevhîd-i ilâhîde iken bi'l-fi'le Bir süri kelb-i 'akûr itdi o şîre hamle Her biri nâr-ı cehennem ile büryân olsun	Tahmis/25	Mersiye	...-- /..-- /..-- /..-	Tahmis yapılan şiir Enderunlu Fazıl'a aittir.
49a	Gurbî	Ne şafâdan kederüm var ne cefâdan hazerüm Düşmeni dost bilürem ikisini bir sezertüm Kimsenün hayrına vü şerrine yokdur nazarum Hep kuru lağlakadur elde olan hünerüm Ne alandan haberüm var ne şatandan haberüm Serseri kevne gelelden berü serserem gezerüm	Gâh olur Gurbî gibi derd-i derünüm diyemem Kimseye hâl-i dil-i zârımı hiç söyleyemem Yârî idrak idemem fark-ı 'adü eyleyemem Vâ'izuñ pendini zâhid yorımaz dinleyemem Ne alandan haberüm var ne şatandan haberüm Serseri kevne gelelden berü serserem gezerüm	Müseddes/5		...-- /..-- /..-- /..-	Sibel Akbulut Selçuk'un XVIII. Yüzyıl Şairi Gurbî'nin Divanı çalışmasında bulunamamıştır.

Tablo 10 (devamı)

Yp nr.	Mahlas	Matla' beyti / bendi	Makta' beyti / bendi	Nazım şekli / birimi	Nazım türü	Veç.	Açıklamalar
49a	Şâhîn Girây	Yâver olursa eger luţf-ı Hudâ bir kula Bir pula muhtâc iken dehre olur pâdişây	Yâre ider ehl-i aşk turtmayup 'arz-ı hüner Nebet-i 'arz-ı hüner sende mi Şâhîn Girây ----- Yan virüp ol meh-likâ kaçma bu gam-hâneden Âteş-i hicrânına yanmağa görme revây	Gazel/13		..-/- .-/- ..-/- .-	
49b	Şeyh Gâlib	Âh kim düşdi gönül bir şeh-i 'âlî câha Kim hayâlî-y-le gelür lerze-i dehşet mâha ----- Derd-i hasretle neler çekdiğimi ben bilürem Yâreme şimdi ne zehr ekdiğimi ben bilürem	Leb-i la'li'nde bulur Hızr-ı sülhân âb-ı hayât 'Âşık-ı dil-şüde hasretle ölü mi heyhât ----- Gâlib ölmekle seniñ çeşmiñe şîhhat gelmez Baña bu dertden ölsem de ferâgat gelmez	Terkib- bend /6		...-- /..-- /..-- /..-	
50a	Vâsıf	Ey nihâl-i semen-i zîb-i hırâmende-i nâz Vey 'izâr-ı gül-i nestrîn [ü] hezâr ehl-i niyâz ----- Nazar it hal-i perîşânıma bir kere benim Yanayor nâr-ı firâkıñla ser-â-pâ bedenim	Tâli'imde baña bildim ki'adûdur el'ân Hele bahtımdan ümîd eylemezem ben dermân ----- Dimezem Vâsıf -ı nâende gibi zâr olasın Beddu'â eylemezem sağ olasın var olasın	Terkib- bend /7		...-- /..-- /..-- /..-	
51a	'Âkif	Ey nihâl-i semen-i gülbün-i zibende hırâm Yeter olduk yeter âgyâr-ı firîbendeye râm ----- Beni ferdâya şalup gayrıya 'izâz itmeñ Böyle bî-hüde yere 'aşıkına nâz itmen	Cevr ü âzâr-ı sitemle beni giryân itme Varup âgyâr-ı cefâkârımı hândân itme ----- Yetişür ' Âkif i bülbül gibi nâlân itme Beyt-i ahzânuma gel Yûsuf-ı gül-pîrehenim Tâ-be-key âteş-i hicrânımı yansun bu tenim	Terkib- bend /5		...-- /..-- /..-- /..-	Şirin Aydoğan'ın Selanikli Âkif Divanı ve Aysel Admış'ın Akif Divanı'nda bulunamamıştır.
51b	Şinâsi	Ey hırâm-ı revîşi cilve-i tāvus-ı cinân Vey meyân [u] keremi menba'-ı âb-ı hayevân ----- Gelmesün hâtıra bir vech ile ey şüh gümân Ben de cânım da gönül de saña olsun kurbân	Çünkü mümkün degül evvel gibi dildâr olasın Ya'ni âgyâr-ı koyup bendene de yâr olasın ----- Bilesin sen de Şinâsi 'ye cefâ eyledigün Baña rağm eyleyüp âgyâre vefâ eyledigün	Terkib- bend /7		...-- /..-- /..-- /..-	Şiirin nazım şekli başlıkta terci'-bend olarak geçmektedir.
52a	Dâniş(i)	Mâ-beynimüze ol gül bizle ne girersin Ey nâle baña derd-i derünüm dir yirersin Şandum seni ey âh-ı seher iş bitirirsin Gül-hânde-i ikbâl ile kendün yitirirsin Gül-çide-i ruhsârına müjde ne virirsin Bu tâze peyâma dil-i şürîde ne dirsin	Şeh beyt-i me'ânî şeh-i iklim-i 'atânun Mazmûn-ı şafâ-perveridür râhat-ı cânun Bu nükte-i gıdâ ile Dâniş fuşâhânun Kesr eyle dimiş şânını cümle bülegânun Gül-çide-i ruhsârına müjde ne virirsin Bu tâze peyâma dil-i şürîde ne dirsin	Müseddes/8		--/ ..-/ ..-/ ..--	Karşılaştırma yapılan divanlarda bulunamamıştır. Bkz. 281 numaralı dipnot

Tablo 10 (devamı)

Yp nr.	Mahlas	Matla' beyti / bendi	Makta' beyti / bendi	Nazım şekli / birimi	Nazım türü	Vez.	Açıklamalar
52b	Nedim	Kime takrîr ideyim hâl-i dil-i gam-ı'ârı Kime fâş eyleyeyim çekdicegüm efkârı Kime ta'rif ideyim derd [ü] gam-ı eşrârı Kimedür va 'de-i vaşluñ 'acebâ eş'ârı Baña rahm eyle efendüm güzelüm sen bâri Kime 'arz eyleyeyem sen var iken ben zârı	Komadın dilde hele 'ukde-i sāmān amān Buna tākāt mı gelür ey şeh-i hübān amān Baña çekdürme cefādan gam [u] efgān amān Eyle bezmünde Nedim 'āşık[a] her an amān Baña rahm eyle efendüm güzelüm sen bâri Kime 'arz eyleyeyem sen var iken ben zârı	Müseddes/5		...-- /..-- /..-- /..-	Karşılaştırma yapılan divanlarda bulunamamıştır. Bkz. 326 numaralı dipnot
53a	Resmî	Gün bugün zıkr ile fikrim ola ism-i Ahadı Cān u dil 'ārif idüp çekmege vird-i şamedî Kıl müyesser baña yārumla bulam ittiḥadı Buluna bu yolda ide bir kişi hem mededi Varamam yārime a' mā şıfat oldum ebedî Vāşıl it yāre beni yā <i>raculun huz bi-yedî</i>	Mürşide varmayacak bir kişi irşād olamaz Nefs lezzetini terk itmese āzād olamaz Hüs-n-i zan eylemese herkese dil-şād olamaz Nefsini bilmede Resmî gibi üstād olamaz Varamam yārime a' mā şıfat oldum ebedî Vāşıl it yāre beni yā <i>raculun huz bi-yedî</i>	Müseddes/7		...-- /..-- /..-- /..-	
53a	Lütfî	Burc-ı eşref tāli 'imden toğdı çün nür-ı şafak Anuñ için gitti serden devletüm zeyn oldı ḥaḳ Kā' ilem cism-i firāk-ı âteş-i sūzāna yaḳ Rāz açup hıç kimseye ben dimezem ḥālūme baḳ Saña ḳalmışdur işim ey 'ālemüñ mi' mār[ı] Ḥaḳ	Almış etrāfımı gamlar bende bilmem n'ideyim Bulmadum def'ine çäre 'āciz u şermendeyim Lutfi yem dehr içre gerçi bir güneḥkār bendeyim Rāz açup hıç kimseye ben dimezem ḥālūme baḳ Saña ḳalmışdur işim ey 'ālemüñ mi' mār[ı] Ḥaḳ	Muhammes /4		...--/ ...--/ ...--/ ..-	Günay Karaağaç'ın Lutfi Divanı ve Bilal Kemikli'nin Alvarlı Muhammed Lutfi: Divan-ı İlahiyat çalışmalarında bulunamamıştır
53b	Meşâmî	Yolumda toğruyum cānā Resül-ı Kibriyā ḥaḳḳı Yüzüm döndürmezem senden 'Aliyyu'l-Murtezā ḥaḳḳı Gözün luṭf değerek kaḫr it dānişüm yoḳ Ḥudā ḥaḳḳı Rızānı gözlerem senden gelen derd ü belā ḥaḳḳı Sözümden dönmezem olsam şehid-i Kerbelā ḥaḳḳı	Şehid-i 'aşkîdür dil ḫançer-i şāh-ı şehidānuñ Yürek dil teşnesidür Kerbelā-yı küy-ı cānānuñ Meşâmî kanberidür ḫāndān-ı şāh-ı merdānuñ Ḥayālî Ḥaydārîdür tavḳ-ı zülfüñ ḥaḳḳıdır anuñ Begüm teslîm kıl boynuñda n'eyler bir gedā ḥaḳḳı	Tahmis/5		...-- /...-- /...-- /...--	
53b	Belîğî	Tā göreliden vech-i pākūñ gayrıdan kıldum 'ubür Kılmazın gayra nazar ḫüsnuñ yeter cennāt-ı ḫür Sensin ol maḫbūb-ı Ḥaḳ şāhiddür İncil u Zebür Ey ruḫuñ şānında münzel āyetu'llāh-ı nūr Leblerüñ ḫaḳḳında vardır nükte-i mā-i ṭahür	Sensin ol 'İsî nefes vaşf-ı ḫabîb oldı sözüñ Cān bağışlar mürdeye siḫr-ı 'acîb oldı sözüñ Ḥaste cānına Belîğî 'nüñ ṭabîb oldı sözüñ Ey Ḥalîlî hadd-i 'icāza ḫarîb oldı sözüñ İstimā'ından n'ola ḫay olsa " <i>men fi'l-ḳubūr</i> "	Tahmis/9	Na't	...--/ ...--/ ...--/ ..-	
54a	Râsîh	Göñül bezm-i rızādan dūr olup hicr āşinā ḳaldı Nice demdir zebün-ı pençe-i nefis u hevā ḳaldı Dil-i bîmār-ı işyāna ne dārū-yı şifā ḳaldı Ne zaḫm-ı ḳalb-i mecrūḫumda ümîd-i devā ḳaldı Amān ey luṭfi çok perverdigārim iş saña ḳaldı	Şifā-sāz ol bu bîmār-ı firāş-ı cürme iḫsān it Yüzüm ḳarasına baḳma beni memnün-ı dermān it Bırakma künc-i ḡamda Râsîh -i nālān-ı ḫāndān it Eger lâyıḳ degilsem luṭfiña luṭf eyle şāyān it Amān ey luṭfi çok perverdigārim iş saña ḳaldı	Tahmis/5	Münâcât	...-- /...-- /...-- /...--	

Tablo 10 (devamı)

Yp nr.	Mahlas	Matla' beyti / bendi	Makta' beyti / bendi	Nazım şekli / birimi	Nazım türü	Vez.	Açıklamalar
54a	Râsîh	İrişürse n'ola tāk-ı felege feryādım Tîşe-i cevr [u] ğumüm ile ħarāb-ābādım Heves-i nefis u hevā ile amān ber-bādım Eyle luṭfıñla ferāhnāk dil-i nā-şādım Müsta'id kıl yoğısa luṭfıña isti'dādım Saña güçlük mi var ey şāh-ı kerem mu'tādım	Nice mestür ideyim hep saña ħālim ma'lüm Eyledi ceyš-i nedāmet dil-i ğam-ĥ'ara hücum Râsîh i kılma amān rüz-ı cezāda mağmüm Eyleme zevk-i visāl-i keremiñden maħrüm Müsta'id kıl yoğısa luṭfıña isti'dādım Saña güçlük mi var ey şāh-ı kerem mu'tādım	Tesdis/7	Münâcât	...-- /..-- /..-- /..-	
54b	Hâletî	يا عينى ارحمنى روح انا فداكى العبد الحريق بالنار عشق چاقى	قال الحبيب انت مجنون حالتى يا رديت اللجواب يا ليلى قد اناكى	Gazel/5		--./- .-/- -/- .-	
54b	Müfid	Ey kaşuñ 'unvāni bismi'l-lāhi'r-raħmāni'r-raħīm Gözlerin bādām-ı 'ayn-ı ħür-ı cennātu'n-na'īm	Ey Müfid i terk-i sevdā-yı zül(ü)f-i dilberi Ĥağ rızāsı yağşı gözle “indehü ecrun 'azīm”	Gazel/5		---/- .-/- .-/- .-	
55a	Ĥaşmet	Meş'al-i āhum olur şu'le-ver in-şāa'llāh Rāh-ı maḡsūda delālet ider in-şāa'llāh Oluruz kāf ile-bend-i zafer in-şāa'llāh Kalmadı rāh-ı talebde ĥatır in-şāa'llāh İderüz küy-ı murāda sefer in-şāa'llāh	Zīb-i āğüş-ı nigh ile ruħ-ı pür-tābı Zīver-i şîşe-i şevk eyleye gül-i şād-ābı Ĥaşmet üm dilde görür şüret-i āb u tābı Olsa bir kere vezān bād-ı kerem ey Nabî Komaz āyine-i dilde keder-i in-şāa'llāh	Tahmis/5		...-- /..-- /..-- /..-	Başlıkta yanlış bilgi verilerek gazel Ĥaşmet'e tahmis Nâbi'ye ait gösterilmiştir.
55a	Râsîh	Göricek şu'le-i envār ile ol gül bedeni Yapuşup şerm ile çāk eyledi gül pîreheni	Çāk çāk itse sezādır yağasın Râsîh -i zār Alsa āğüşına bir kerecik ol sîm teni	Gazel/5		...-- /..-- /..-- /..-	
55a	Râsîh	Mehtāba mı çıkmış'aceb ol āfet-i devrān Cān atdı şabāħa şaşırup māh-ı dirāħşān	Ĝam çekmez idi öldüğine Râsîh -i ğamkeş Ölseydi eger bir gice āğüşına miħman	Gazel/5		--./- .-./- .-./- .-	
55b	Sâdik	Ĥudāyā itme ħālî dā'imā dilden Şekür ismüñ Baña 'afv it müyesser kıl daħi virdim Ĝayūr ismüñ Gözümden dür kılma pertev-i envār Nür ismüñ Enis it dem-be-dem bu kalbe bi-şabre Şabūr ismüñ Yā maħv it levħ-i 'isyāndan bu 'abdin pür-kuşūr ismüñ Yāħud esmā-i ĥüsnādan çıkar yā Rab Ĝafūr ismüñ	Du 'āsın müstecāb it Sâdik ün şubħ u mesā ĥağkı Resülün Muştafā ile cemī'an evliyā ĥağkı Ĥarīn-i dergehuñ olan bütün ehl-i şafā ĥağkı Tevākküfsuz kabül it dergehuñ olan du'ā ĥağkı Yā maħv it levħ-i 'isyāndan bu 'abdin pür-kuşūr Yāħud esmā-i ĥüsnādan çıkar yā Rab Ĝafūr ismüñ	Müseddes/5	Münâcât	...-- /...-- /...-- /...--	Karşılaştırma yapılan divanlarda bulunamamıştır. Bkz. 351 numaralı dipnot

Tablo 10 (devamı)

Yp nr.	Mahlas	Matla' beyti / bendi	Makta' beyti / bendi	Nazım şekli / birimi	Nazım türü	Vez.	Açıklamalar
55b	Fuzûlî	Ey kemân-ebrû helâk-ı hañçer-i müjgânuñam Bulmuşum feyz-i nazâr senden sentüñ kurbânufiam	Ey Fuzûlî âteş-i 'aşkuñla yañdurduñ beni Galibâ şañdun ki şem '-i kulbe-i aħzânunam	Gazel/8		---/ -./- -./- -	
56a	Râsih	Ferâgat eyleyüp her nesneden hâl-i tebâhım var Sevâba yokdurur meylim ne bir fikr-i günâhım var Olup nefis ile şeytâna ne hüd zühd-i penâhım var Ne raħ-ı müstakîmdeyim ne bir terk-i menâhım var Namâzım yok niyâzım yok hemân bir qurı âhım var Ümidim kesmezem Hağdan Muħammed gibi şâhım var	Nice bir geşt idem Mecnûn şıfat dâmân-ı şahrâda Hevâ-yı leyl-i zülf-i yâr ile ser ise sevdâda Günâhım fikr idüp Râsih didim bu kalb-i nâ-şâda Baña kısmet bu imiş n' eyleyem "naħnu kasemnâ" da Namâzım yok niyâzım yok hemân bir qurı âhım var Ümidim kesmezem Hağdan Muħammed gibi şâhım var	Müseddes/6		--- /--- /--- /---	Râsih Divanı'nda (İBB Atatürk Kitaplığı, Bel_Yz_K.000093/ 01) bulunamamıştır
56a	Halîm	Esrâr-ı 'aşka cân u dili mahrem eyledim Yâriñ hayâl-i ğamzesini hem-dem eyledim ----- Çeşm-i 'âlîli ħasret ile pür-nem eyledim İl 'ıyd-i ekber eyledi ben mâtem eyledim	Yazdım Halîm hâl-i dil-i [pür] melâlimi Serd eyledim sipihre olan infî 'âlimi ----- Çeşm-i 'âlîli ħasret ile pür-nem eyledim İl 'ıyd-i ekber eyledi ben mâtem eyledim	Müsemmen /5		-. / - -. / .- -. / - .-	Şiirin nazım şekli başlıkta gazel olarak geçmektedir.
56b	Halîm	Olsañ daħi yıllarca işiginde mülazım Derd-i diliñi söylemek ol şüħa ne lâzım Raħm itmiyor 'uşşâkına ol şu 'bede bâzım Bağmaz n'ideyim 'aşkına ol şeh-i nâzım Günden güne artırmadadır süz u güdâzım	Ĝam-hâneme gelseydi 'iyâdet için amma Dil-ħastesine bir kerecik eylese imâ Cân virmek anuñ yoluna bir şey mi Halîmâ Ölmek ne idi derd-i maħabbetle Fehîmâ Gelseydi eger kılmağa ol şüħ namazım	Tahmis/5		-. / -. / -. / --	Şiirin nazım şekli başlıkta gazel olarak geçmektedir.
57a	Halîlî	Cemâlûñ vaşfın ey dilber egerçi tende cân söyler Lebûñ esrârını anda velikin râyegân söyler Ki nuñkuñ emr-i Hağdur <i>men 'aref</i> sırrın 'ayân söyler Eyâ sen şanma kim senden bu güftârı dehân söyler Veyâ terkîb olan 'unşur <i>yaħud</i> laħm-ı zebân söyler	Gönül gözini ğafletten açan 'aşıklar ey Nağşî Olardur hağkı bâtıldan seçen 'aşıklar ey Nağşî <i>Sekâhum Rabbuhum</i> ħamrın içen 'aşıklar ey Nağşî Halîlî gibi varından geçen 'aşıklar ey Nağşî İrer ma 'şükına anlar mekândan lâ-mekân söyler	Tahmis/7		--- /--- /--- /---	Başlıkta belirtilenin aksine Nağşî'nin gazeline Halîlî tahmis yapmıştır.
57a	Nesîmî	Mü' minüñ kalbinde rûh u cism ile cândur 'Alî Ka'be-i Hağdur cemâli vech-i sübhândur 'Alî	Ey Nesîmî medħini yâd eylegil her şubħ u şâm Kaşif-i sırr-ı velâyet şîr-i Yezdândur 'Alî	Gazel/7	Medhi- ye	---/ -./- -./-	Bkz. 363 numaralı dipnot
57b	Kul Nesîmî	İbn-i 'amm-ı Muştafâ maħbûb-ı Raħmândur 'Alî Evliyânuñ serveri hem şâh-ı merdândur 'Alî	Ey Nesîmî <i>men 'aref</i> sırrın bilendir Âdemî Âdemilik şüretinde harf-ı Ğur'ândur 'Alî	Gazel/5	Medhi- ye	---/ -./- -./- -	Bkz. 17 numaralı dipnot

Tablo 10 (devamı)

Yp nr.	Mahlas	Matla' beyti / bendi	Makta' beyti / bendi	Nazım şekli / birimi	Nazım türü	Veç.	Açıklamalar
57b	Kul Nesimî	Âsumân tonandı atlas giydi dibâlar gibi Yir yüzi şâh 'aşkına giyindi kemhâlar gibi	Ey Nesimî bir gönülde hubb-ı Haydâr olmasa Anda çanlar çalınur güya kilisâlar gibi	Gazel/5		---/ -/-/ -/-/ -	Bkz. 17 numaralı dipnot
58a	'Abdî	Hırka-i fakr ile fahr itse n'ola ehl-i hüner Zer-i hâlis döşeğe hâk-i siyâh nazar Nâzırî sîret olup olduñ ehl-i başâr Fevt-i nefis virme şâkın âyîne-i kalbe keder İtme dervîş-i 'abâ-püşe hâkaretle nazar O da hâlince fenâ mülketinüñ şâhı geçer	'İzzet it ehl-i dile eyleme 'unf ile gurûr Kalb-i 'ârifden ider sırr-ı velâyet çü zuhûr Nuţk-ı Hâkdur fukarâdan ki ne eylerse zuhûr ' Abdiyâ kalbine olsun der iseñ zevk u sürûr İtme dervîş-i 'abâ-püşe hâkaretle nazar O da hâlince fenâ mülketinüñ şâhı geçer	Müseddes/6		---/ /..-/ /..-/ /..-	Hacer Sağlam'ın Abdi-i Karahisârî ve Hakan Yalap'ın Subhizâde Abdî divanlarında bulunamamıştır.
58a	Şâkir	Terk idince âkl u fikrim şabr u sâmanım gibi Hep harâb olsa vücudum kalb-i virânım gibi Olsa da bî-hüde sa'yim eşk-i cüyânım gibi Hâşılı olsam perişân zülf-i cânânım gibi Çâk olunca câme-i 'ömrüm girîbânım gibi Şaklarım esrâr-ı la'liñ sîned e cânım gibi	Serv ü nazım bağ-ı istîgnâda itdikçe hîrâm ' Âşık-ı bî-çâre gördükçe olur dünyâ harâm ' Şâkirâ dürlü hâkaretle eylese yârim müdâm Eyledi baña naşîhat pîr-i 'aşk hoş kelâm Çâk olunca câme-i 'ömrüm girîbânım gibi Şaklarım esrâr-ı la'liñ sîned e cânım gibi	Tesdis/5		---/ -/-/ -/-/ -	
58b	Dâniş(i)	Pertev-i hüsnî o mâhuñ çeşm-i giryânımdadır Gül gibi şevk-ı cemâli cism-i süzânımdadır Bende-i şâh-ı gamem fakr-ı fenâ şânımdadır Genc-i esrâr-ı maħabbet kalb-i virânımdadır ' Âşık u ma'sûk u 'aşkuñ nûrî kim cânımdadır Cân degül bi'llâhi tâ dînimde îmânımdadır	Bilmegi bilmezligi her kim iderse ber-ıtaraf İtmez ol 'irfân yolunda gevher-i cân-ı telef Zâhir olur neşve-i rüyında sırr-ı <i>men 'aref</i> Dir bu remzi Dânişî feryâd degül nây u def ' Âşık u ma'sûk u 'aşkuñ nûrî kim cânımdadır Cân degül bi'llâhi tâ dînimde îmânımdadır	Tesdis/5		---/ -/-/ -/-/ -	Karşılaştırma yapılan divanlarda bulunamamıştır. Bkz. 281 numaralı dipnot
58b	'Ârif	Fedâ olsun rehinde baş u cânım Kuluñ olmak sa'âdetdür îmânım Olur ma'mûr kapuñda bu cânım Benüm şâhum şeh-i kevn ü mekânım İmânım nûr-ı 'aynum 'âşikânem	Şâkinin (?) ' Ârif ' e yoğdur gümânı Muħammed dergehi dâru'l-emânı İmâm-ı işnâ 'aşerdür hânümânı Benüm şâhum şeh-i kevn ü mekânım İmânım nûr-ı 'aynum 'âşikânem	Muhammes /6		---/ /..-/ /..-	Karşılaştırma yapılan divanlarda bulunamamıştır. Bkz. 373 numaralı dipnot
59a	Şâkir	Sen bir şeh-i 'âlî vü ser-âmedsin efendim Her vech ile müstahsen u es'adsin efendim Maħbûb-ı Hudâ hem daħi Aħmedsin efendim Sen maħrem-i halvetgehi emcedsin efendim Sen Aħmed ü Maħmûd u Muħammedsin efendim Hağdan bize sen şâh-ı mü'eyyidsin efendim	' Şâkir ideyor şâhn-ı fenâda yine cevlan İster ki beğâda bula ol kendine meydân Sensin sebeb ol mertebede itmege seyrân Ser-geşteleriñ derdine sensin yine dermân Sen Aħmed ü Maħmûd u Muħammedsin efendim Hağdan bize sen şâh-ı mü'eyyidsin efendim	Müseddes /11	Na't	---/ -/-/ -/-/ --	

Tablo 10 (devamı)

Yp nr.	Mahlas	Matla' beyti / bendi	Makta' beyti / bendi	Nazım şekli / birimi	Nazım türü	Vez.	Açıklamalar
59b	Nedîm	Ey lebi gıbtakeş-i cām-ı Cem-i bezm-i cihān Daħi reng-āver-i minā-yı mey-i meclis-i cān ----- Yohsa lāyık mı felekler işide efgānum Bu kâdar cevre taħammül mi olur sulṭānum	Eyleme derd [u] gamuñla dil-i zārum ğam-ḥ`ār Bedel-i merḥametüñ olmasun ey şeh-āzār ----- Merḥamet eyle Nedîm 'aşık ey gönçe-i ter Şarıla hāle ğibi sen mehe şeb-tābe-seher	Terkib- bend /5		...-- /..-- /..-- /..-	Karşılaştırma yapılan divanlarda bulunamamıştır. Bkz. 377 numaralı dipnot
60a	Nedîm	Ey cefā-pişe baña yār olalı baht-ı siyāh Gelmedin kevkeb-i āġūşuma ey pertev-i māh Olmadun hiç şeb-i zulmetde baña sen hem-rāh Ḥālime eylemedüñ bir gıcekik luṭf-ı nigāh Āh ey çarḥ-ı felek yandım elinden şad āh Seni Allāh ide derd [u] ğam-ı dilden āġāh	Bezm-i 'uşşāka Nedîm eylemedüñ dūr itdüñ Şeb-i firkatde koyup şubḥı da mestür itdüñ Tāb-ı ruḥsār ile meclisleri pür-nür itdüñ Virdüñ aġyāra icāzet anı mesrūr itdüñ Āh ey çarḥ-ı felek yandım elinden şad āh Seni Allāh ide derd [u] ğam-ı dilden āġāh	Müseddes/5		...-- /..-- /..-- /..-	Karşılaştırma yapılan divanlarda bulunamamıştır. Bkz. 378 numaralı dipnot
60b	---	'Aşk āteşi etrāfım alup yanmadayum ben Āh u dilüm olduġa derūna şerer-i süz-efġen Germiyet-i 'aşk ile idüp sīne mi küllhan Çün ṭab'-ı semender idüp āteşleri mesken Bir āteşe yakduñ beni ey māh-ı felek sen Dūd-ı şererüm evce çıkar kaşr-ı bedenden	Ben cāndan 'aşık geçinürken saña cānā Ya 'ni ki olup bende-i fermān-ı müdāmā Her emrine ser-dāde iken bende ki hayfā Dār-ı işkene-i aşka düşürdin beni rüsvā Bir āteşe yakduñ beni ey māh-ı felek sen Dūd-ı şererüm evce çıkar kaşr-ı bedenden	Müseddes/5	Kalende rî	--./ --./ --./ --	
60a	Tâhir	Ey ruḥı gül lebi mül dişleri dürr-i 'adenüm Beñlerin fülül-i hindü gibi gönçe dehenüm Perçemün ṭureleri 'anber [ü] müşk-i ḥotenüm Deşt-i ğam şimdi teferrüç ġeḥ' bāġ-ı çemenüm Kalmadı hicrütüñ ile dilde meġer şevk [u] şenüm Gel 'azizüm başuñçün ḥālime raḥm eyle benüm Senüñ iḥsānuña muḥtācum eşirin sūḥanum	12h19 (?) her 'abeş efkāre özüñ düş itme Ba 'de-zīn dīdelerin eşkini pür-cüş itme Mey-i ḥasretle müdām kendini bî-hüş itme Beni ġiryān rakībuñ ḥāṭırını ḥüş itme Raḥm idüp eyledigüñ 'ahdi ferāmüş itme Gel 'azizüm başuñçün ḥālime raḥm eyle benüm Senüñ iḥsānuña muḥtācum eşirin sūḥanum	Müsebba'/4		...-- /..-- /..-- /..-	Dedebey Kılıç'ın hazırladığı Mehmed Tahir Selam Divanı'nda bulunamamıştır.
61a	Tâhir	Çāre vir yā Rab belā-yı derdime Eyyüb isem Hürrem it beytū'l-ḥazende ḥüzün ile Ya'küb isem Ḥāk-ı zilletden meded kırtar beni çārüb isem Şevk-ı zencīruñla merbūd olmuşam meczüb isem 'Afv idüp 'isyānumuzdan geç eger maġzüb isem Luṭfuña herḥâlde muḥtācum eger merġüb isem	12h19 (?) luṭf eyle olmuş 'ömrüm ifnā-yı hebā Raḥm idenler baña itsün disünler ḥā' ifā 'Abd-i pür-takşir [u] mücrim bendenem yā Rabbenā Sen 'ināyet şāhibisin zü'l-keremsin zü'l-'atā 'Afv idüp 'isyānumuzdan geç eger maġzüb isem Luṭfuña herḥâlde muḥtācum eger merġüb isem	Müseddes/4	Münâcât	-.--/ -.--/ -.--/ .-	Dedebey Kılıç'ın hazırladığı Mehmed Tahir Selam Divanı'nda bulunamamıştır
61a	Esrâr Dede	Beni hicrân ile dil-ḥaste-i zār u ġiryān Bıraġup gitdi o bî-raḥm [u] mürüvvet el'ān ----- Bāri yā Rab ten-i efsürdemi bî-cān eyle Beni ḥāk eyle rakībānumı ḥandān eyle	'Acebā sende biraz luṭf u mürüvvet yok mı Saña 'aşık olana kaṭre-i raḥmet yok mı ----- Bir ramağ kaldı ki Esrâr -ı perişān gidecek Bir nefes kaldı hemān cānını teslim idecek	Terkib- bend/5		...-- /..-- /..-- /..-	

Tablo 10 (devamı)

Yp nr.	Mahlas	Matla' beyti / bendi	Makta' beyti / bendi	Nazım şekli / birimi	Nazım türü	Vez.	Açıklamalar
61b	Zekî	Fakîrem hâk-i dergâhuñ yerümdür leyl ü nehârum Senüñ nûruñla rûşen-gîr olupdur çün şeb-i târum Giceler şubha dek 'aşkuñla encüm gibi bîdârum Senüñ ismüñden özge yok yine evrâd u ezkârum Erenler dest-gîrim pîrim olmuşdur meded-kârum 'Inâyet hazretüñdendür mürüvvet kâni hünkârum	Bilürsin ey Zekî remzüm saña ifşâ-yı râz itdüm 'Acâyib perdelerde ben dañi çok söz ü sâz itdüm Bi-hamdi'llâh hele ben kendimi ehl-i niyâz itdüm Geçer pîrimde cürmümden ki zîrâ çok niyâz itdüm Erenler dest-gîrim pîrim olmuşdur meded-kârum 'Inâyet hazretüñdendür mürüvvet kâni hünkârum	Müseddes/7		--- /--- /--- /---	
62a	---	Beni üftâde kılup kendine ey 'âlî-vaqâr Gün bugün itmedesin hâlimi cânâ düşvâr ----- ----- Bu mezelletde bırakma beni yâ Rab kırtar Sen medâr itmez isen kimden ola baña medar	Leb-i şîrinine dil teşne olup şan Ferhâd Gezerim hüzn ile şahrâ-yı gamı çün nâ-şâd ----- ----- Koma mâtemde beni şevk ile hürrem agyâr Nice bir pür-nem ola gamla derûnum her bâr	12'li/3		--- /--- /--- /..-	Şiirin nazım şekli başlıkta terkib-bend olarak geçmektedir.
62a	Hassân	Nür-i 'aşkuñla bulan dil yâ Resûlullâh sürür Bî-zalâm gam aña mahşer ola mânend-i sür Eylesem bu matla'-ı nûri n'ola vird-i şu'ür Ey cemâlün âfitâb-i(?) matla'-ı(?) Allâh nûr Vey kemâlün bedr-i mişbâhu'l-hedî medde'd-dühür	Olmayınca mahrem-i râz "mea' Allâh" her sürüş Pes muhâl ol perdeden itmek künd-i cäsüs-i hüş Güş-ı cânâ irdi bu fikr ile şavt-ı dil-hurüş Eyleme hâdden tecävüz kıl edeb Hassân hamüş Kandesin sen kânde na't-ı Muştafâ heyhât hür	Muhammes /11	Na't	---/ ---/ ---/ ..-	
63a	Es'ad Bağdâdî	Ey lebün mâye-i hâşiyet-i âb-ı hayevân La'l-i 'İsâ nefesün gonce-i gülzâr-ı cinân ----- ----- Şem'-i ruhsârına hürşid-i mücellâ mı disem Kadd-i mevzünüñ için nañl-ı tecellâ mı disem	Mâ-şâş şimdi eyâ hâk-i rehün kühl-i cilâ Ey temâşâ-yı ruñuñ âyine-i kalbe şafâ ----- ----- Yine bir çâre olursa sen idersin çâre Yoñsa bî-çâre kalur mahşere dek bî-çâre	Terkib-bend /7		--- /--- /--- /..-	
63b	Nahîfî	Ey gönül garka-i deryâ-yı felâket nice bir Küşte-i tîg-ı felek hün-ı cerâhat nice bir Âteş-i âh u ciger-süz u harâret nice bir O olup endîşe ile zâr-ı zelâlet nice bir Arzû-yı dil için hüzn ü melâmet nice bir Buna tâkat mı gelür merg-i kâşâvet nice bir	Ey Nahîfî bu teşekküli ider icâb hâlel Bu şikâyetleri sen itme şakın çarha mañal Bil ki kesmiş tîg-ı "lâ yüs'elu ammâ yef'al" Bes umûrunda şakın eyle şekib itme 'acel Açılır bâb-ı fütühât def' olur bunca gülâl Bu şikâyet degül ammâ ki hikâyet nice bir	Müseddes/6		--- /--- /--- /..-	A. İrfan Aypay'ın hazırladığı Nahîfî Süleyman Efendi Divanı'nda bulunamamıştır.
64a	---	Ey muğbeçe ey dilber-i Rüm ey büt-i tersâ Çün şem'-i Kumâme ten-i sâf ey gül-i zibâ Yakdın beni bir âteş-i 'aşkıña dirîğâ Âteş gicesi şandı beni kavm-i Mesîhâ	Gel 'ıyd-ı tecellîli vaşl-ı hâleti için Mîlâd şeb-i paskalya günü hürmeti için Hem et kesimi beyza-i surh himmeti için Kılsa bu panayır beni vaşlın ile ihyâ	Murabba/9		---/ ---/ ---/ ---	

Tablo 10 (devamı)

Yp nr.	Mahlas	Matla' beyti / bendi	Makta' beyti / bendi	Nazım şekli / birimi	Nazım türü	Vez.	Açıklamalar
64b	Fâzıl	Tîr atmada ol kaşî kemân hey ne yamandır Güyâ ki bir âteş Dil gâzsesiñ oğlarına şimdi nişândır Sînem dağî terkeş	Tîr-i siteme Fâzıl -ı zârî siper itme Rağm eyile efendim Çekdiği elem gördüğü gam dolduğu kıandır Gâyetle müşevveş	Müstezâd/5		--./ --./ --./ -- --./ --	Bu şiir, Enderûnî Fâzıl Bey Divanı'nda (Enderûnî, 1842) bulunamamıştır.
67b	Hasan	يارب صل على المختار سيدنا والال و الصحب اهل الحكم و الحكم	يارب فاسمع له بالنصر يا سندی يكون دوماً دوماً ثابت القدم	Kaside/26		--./ - --/-- ./ -- -	
68a	Kuloğlu	Gözüm nür-ı fahr-i cihân Yetiş yâ Muhammed yetiş 'Âleme nür gibi toğan Yetiş yâ Muhammed yetiş	Şul Muştafa cânlar câmı İki cihânuñ sultânı Dertlileruñ ol dermânı Yetiş yâ Muhammed yetiş	Dörtlük/6	İlâhi	8'li hec. ölç.	
68b	---	ضبي النقا والمروتي اكف سهام المقتلين ماهاكذا فعل الضبا احزن علينا يا حسين	صلوة مولى العالمين على النبي طه الامين من جاء بالنور المبين اضاء منه الحافقين	Murabba /4	İlâhi	--./ --.-	
68b	---	İlâhî dilerem senden Muhammed Muştafa hâkķı Ayırma İmâni bizden Muhammed Muştafa hâkķı	Hidâyet kapusın açgıl bize rahmetini saçgıl Gögnimüñ gözini açgıl Muhammed Muştafa hâkķı	Gazel/5	İlâhi	--- /--- /--- /---	
69a	Niyâzi-i Mısrî	Dermân arardum derdime derdüm baña dermân imiş Burhân arardum aşıma aşıum baña burhân imiş	İşit Niyâzi nün sözüñ bir nesne örtmez Hağ yüzüñ Hağdan 'ayân bir nesne yok kör gözlere pinhân imiş	Gazel/8	İlâhi	--.-/ --/-- .-/-- .-	Kenan Erdoğan'ın hazırladığı Niyazi-i Mısrî Divanı'nda bulunamamıştır.
69a	Şâkir	Nedir derdiñ seniñ bu mâtemiñ ne Göñül n'olduñ ne ağlarsıñ gamıñ ne 'İlâcın nerde_ 'aceb kim merhemiñ ne Göñül n'olduñ ne ağlarsıñ gamıñ ne	Seni senden alan kimdir bilürsin Seni hıcre şalan kimdir bilürsin Bu Şakir le kıalan kimdir bilürsin Göñül n'olduñ ne ağlarsıñ gamıñ ne	Murabba' /4	İlâhi	--- /--- /---	Semra Yanbal'ın hazırladığı Şakir Mehmed Efendi Divanı'nda bulunamamıştır.
69b	Şâkir	Ey sâlik olan düşdüñ ise ben gibi derde Allâh diyelim 'aşk-ıla şâm u şeherde Her lahzada her biri nefesiñ kaldığı yerde Allâh diyelim 'aşk-ıla gel şâm u şeherde	'Aşk içre bugün Şakire kim kılsa refâkat Elbette anuñ şanı olur neyl-i sa'âdet Gir halka-i zikre vire Allâh selâmet Allâh diyelim 'aşk-ıla gel şâm u şeherde	Murabba' /4	İlâhi	--./ --./ --./ --	Semra Yanbal'ın hazırladığı Şakir Mehmed Efendi Divanı'nda bulunamamıştır

Tablo 10 (devamı)

Yp nr.	Mahlas	Matla' beyti / bendi	Makta' beyti / bendi	Nazım şekli / birimi	Nazım türü	Vez.	Açıklamalar
69b	Nazım	Girāndur çeşm ü dilde ḥāb-ı gaflet yā Resūla'llāh Meger bīdār ide şubḥ-ı hidāyet yā Resūla'llāh	Günehkārum günehkārum günehkārum Nazım āsā Şefā'at kıl şefā'at kıl şefā'at yā Resūla'llāh	Kaside /8	Na't	.--- /--- /--- /---	Yahya Nazım'e ait bu şiir III. Selim tarafından bestelenmiştir.
70a	Zihnî	Rızāmı dutmaktur kār-ı aḳdem yā Resūl Dü 'ālemde seni sevmekdür elzem yā Resūl	Zihnî geh rû-siyeh 'āşî geh muhtāc şefā'ate Nigāh-ı luṭfiñ ile eyle ḥürrem yā Resūl	Kaside /4	Na't	.--- /--- /--- /---	Karşılaştırma yapılan divanlarda bulunamamıştır. Bkz. 421 numaralı dipnot
70a	Meftûnî	Allāhu Rabbī lā-yezāl Yā Vāhid [u] yā Zü'l-celāl Ey Pādişāh-ı bī-zevāl <i>Yessir lenā ḥayre'l-umūr</i>	Meftûnî 'āşidur ḡarīb Luṭfuñdan itme bī-nasīb Yā Bākî vü daḥi Mucīb <i>Yessir lenā ḥayre'l-umūr</i>	Terci'-bend /5	İlāhi	--./- -.-	Şiirin nazım şekliyle alakalı olarak bkz. 18 numaralı dipnot

İKİNCİ BÖLÜM

2. METİN

2.1. Metnin Kurulumunda Uygulanan Esaslar²³

- 1) Her şiire, beyit/bende numara verilmiştir.
- 2) Metnin akışını bozmamak için “velehū”, “eyzan”, “temmet” vb. ifadeler yazılmamıştır.
- 3) Dudak uyumu ve ünlülerin yazımı konularında –ünlülerin metinde gösterildiği durumlar hariç- şairlerin yaşadıkları yüzyıl dikkate alınarak metnin çevirisi yapılmaya çalışılmış, şairi tespit edilemeyen şiirlerin çevirisinde ise klasik Osmanlıca dönemi göz önünde bulundurulmuştur.
- 4) Metnin çeviriyazımı yapılırken İsmail Ünver’in “Çeviriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler”²⁴ başlıklı makalesindeki esaslar uygulanmaya çalışılmıştır.
- 5) Arapça kelimelerin ortasındaki kırık hemzelerin kendilerinin yazılmayıp sadece kürsüsü durumundaki “ye”nin yazıldığı hallerde metne sadık kalınmıştır. Hercā’ī yerine hercāyī; fā’ik yerine fāyik gibi.
- 6) Belirtme hali ekinin hemze işareti ile ya da terkip “i”sinin “ye” ile yazıldığı yerlerdeki ibareler metne bakılmaksızın kurala uygun bir biçimde yazılmıştır.
- 7) Bihişt- behişt, firişte-ferişte, küster-güster gibi iki türlü okunuşu bulunan kelimelerde yazım birliğini sağlamak açısından bir tanesi tercih edilmiştir.
- 8) Vezin gereği yapılan hece düşmesi ve hece birleştirmeleri n’oldu, k’oldu gibi kalıplaşmış olanlar hariç “_” işareti ile gösterilmiştir.
- 9) Bezm, haşr, burc vb. kelimelerde vezin gereği ortaya çıkan ünlü yazıda parantez içerisinde gösterilmiştir. Bez(i)m, bur(u)c gibi.
- 10) Uzun ünlü olduğu halde vezin gereği kısa okunan yerlerde zihaf yapılan ses italik olarak yazılmıştır. Pāre kelimesinde olduğu gibi. Şayet zihaf yazıda da gösterilmişse- جبرائیل yerine جبرئیل gibi-metne sadık kalınmış ve zihaf yapılan harf Cebra’ıl kelimesinde olduğu gibi hem kısa hem de italik olarak yazılmıştır. Fakat vezin gereği Türkçe kelimelerdeki kısa ünlülerin normal imlanın dışında uzun yazıldığı yerler gösterilmemiştir.
- 11) Bazı kelimeler metinde şeddeli olduğu halde vezin gereği hafifletilerek okunmuştur. “Mübeddel” kelimesinin “mübedel” olarak okunması gibi.

²³ Bu bölüm hazırlanırken M. Fatih Köksal’ın “Metin Neşrinin Ana Esasları” ve “Metin Neşrinde Vezinle İlgili Problemler, Bazı Tespit ve Teklifler” başlıklı makalelerinden faydalanılmıştır.

²⁴ İsmail Ünver, “Çeviriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler”, *Turkish Studies*, 3 (6), 2008, s. 1-46.

- 12) Metinde eksik olan ek veya kelimeler köşeli parantez “[]” içinde yazılmıştır.
- 13) Okunamayan kelimeler parantez içinde üç nokta “(…)” ile belirtilerek dipnotta Arap harfli metnin görüntüsü verilmiştir.
- 14) Okunuşundan emin olunamayan ya da okunduğu halde anlamlandırılmayan kelimelerin yanına “(?)” konulmuştur.
- 15) Arapça ve Farsça ibareler, kelâm-ı kibarlar, iktibaslar ile hadisler italik; ayetler ise italik ve tırnak içinde yazılmıştır. Bütün Arapça ve Farsça ibarelerin Türkçeleri dipnotta verilmiştir.
- 16) Tamamı Arapça olan şiirler mecmua metnindeki sırasında ve Arap harfli olarak aktarılmış, dipnotta Türkçeleri verilmiştir.
- 17) Mecmuadaki şiirlerin divanlarda ve çeşitli yerlerde neşredilmiş olanlarının bu eserlerle karşılaştırılması yapılmış; nüsha farkları dipnotta gösterilmiştir. Yayınlanmış olmayan divanların ulaşabilen nüshaları da şiir karşılaştırmalarında kullanılmıştır. Çalışmanın amacı mecmua metnini tam olarak vermek olduğundan şiir karşılaştırmalarında hatalı bile olsa mecmuadaki metin esas alınmış, vezni ve anlamı bozan kısımlar dipnotta parantez içinde ayrıca belirtilmiştir.
- 18) Nüsha farklarını gösterirken önce kelimenin mecmuadaki şekli sonra divandaki şekli yazılmıştır. Aynı mısradaki farklı kelimeleri gösterirken araya virgül (,) konulmuştur.
- 19) Nüsha farklarını gösterirken mısralar a, b, c, d, e, f, g, h, ı, j, k, l, şeklinde alfabetik olarak numaralandırılmıştır.
- 20) Nüsha farkı gösterilen kelimenin bulunduğu beyit/bend veya mısranın sıralaması divanda farklı ise divandaki numaralandırma kelimenin yanında gösterilmiştir. Bunun dışındaki sıralama farklılıkları dipnotta gösterilmemiştir.
- 21) Mecmua metninde noktalı harflerin yazımında-ğ yerine ğ yazılması gibi yapılan hatalar dipnotta belirtilmeden doğru imlasiyle yazılmıştır. Metinde taht kelimesinin taht şeklinde , hayrân kelimesini ħayrân şeklinde yazılması gibi.
- 22) Mecmuadaki şiirlerin karşılaştırmasının yapıldığı divanlarda baskı hatası olduğu belli olan farklılıklar nüsha farkı olarak gösterilmemiştir. Örneğin mecmuada geçen Şâkir’e ait aşağıdaki beyit

Kuḥsâr-ı **ğam**-ı Kays hele dâmenimizdir

Kālâ-yı **ğama** sîne vü dil maḥzenimizdir (93/1)

karşılaştırma yapılan Semra Yanbal’ın hazırladığı Şâkir Divanı’nda

Kuḥsâr-ı **ām**-ı Kays hele dâmenimizdir

Kālâ-yı **āma** sîne vü dil maḥzenimizdir (676/I-2) şeklindedir.

Aynı eserde bu şekilde yazılmış pek çok “ğ” harfli kelime vardır.

İster beri **olmağlıā** ḥüsrânıma bâ’ iş (678/IV-3)

Çekdim ḥaylice şiklet reh-i **dağdaāda** (679/VII-2)

- 23) Metnin çeviriyazımında kullanılan transkripsiyon işaretleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 11: Transkripsiyon Alfabeti

ا, اء	a, e	ش	ş
ا, آ	ā	ص	s
ء	'	ض	z, d
ب	b	ط	ṭ
پ	p	ظ	ẓ
ت	t	ع	'
ث	s	غ	g
ج	c	ف	f
چ	ç	ق	q
ح	ḥ	ك, ك	k, g, ñ
خ	ḫ	ل	l
د	d	م	m
ذ	ẓ	ن	n
ر	r	و	v, u, ü, ū, o, ö
ز	z	ه, ه, ه	h, e, a
ژ	j	ى	y, i, î, î
س	s	vâv-1 ma'dûle	˘

2.2. Transkripsiyonlu Metin

[1b]

1

Münacât²⁵

-.-- / -.-- / -.-- / -.--

- 1 Dergeh-i luţfuñda bir mücrim gedâyım yâ Resûl
Dîde-düz-ı raħm u iħsân u ‘atâyım yâ Resûl
- 2 Sensin ‘aşî vü günehkârıñ şeff‘i şefkat it
Ben siyeh-rüyum zelîlim bî-nevâyım yâ Resûl
- 3 Rüz-ı maħşerde ayağ altında kılsun mı kuluñ
Râh-ı ‘aşkıñda seniñ ben ħâk-i pâyım yâ Resûl
- 4 Dest-gîr ol kıyma girdâb-ı taħassürde beni
Ėavta-ħ̃âr-ı lücce-i fısk u ħaţâyım yâ Resûl
- 5 Nâhun-ı bağı ile rîşe rîşe kıldı göñlümi
‘Ăciz-i ser-pençe-i nefis ü hevâyım yâ Resûl
- 6 Şem‘-i isti‘dādımı söndürme dest-i redd ile
Mûm olup bezm-i maħabbetde yanayım yâ Resûl
- 7 Dâmen-i luţfuñla mestûr it günâh u cürmümi
Çâker-i cân-dâde-i âl-i ‘abâyım yâ Resûl
- 8 Teşne-leb geldim der-i iħsânıña redd eyleme
Bende-i maħz-ı Hüseyin-i Kerbelâyım yâ Resûl
- 9 Nüş-dârü-yı şefâ‘atle devâ kııl Râsiħâ
Derd-i ‘işyân u ħaţâya mübtelâyım yâ Resûl

²⁵ Bu şiir Özge Öztekin’in hazırladığı “Râsiħ Divanı (İnceleme- Tenkitli Metin-Özel Adlar Dizini)” ve Abdullah Bulut’un hazırladığı “Sofyalı Yusuf Râsiħ Hayatı, Edebî Şahsiyeti, Divanının Tenkitli Metni” başlıklı tezlerde yer almamaktadır. Mecmuada yer alan Râsiħ mahlaslı şiirlerin yarısından fazlası Enderunlu İbrahim Râsiħ’ in gayrı mürettep divanında geçmektedir. Enderunlu İbrahim Râsiħ’in divanı yayınlanmamış olup divanın bilinen dört yazma nüshası vardır. Bu nüshalardan ulaşabildiğimiz iki tanesinde de (İÜNEK, NEKTY10527 ve İBB Atatürk Kitaplığı, Bel_Yz_K-000093/01) bu şiire rastlanmamıştır.

Kıt'a²⁶ Münacât

-.- / -.- / -.- / -.-

- 1 Ey şifâ-sâz-ı dil-i mecrûh-ı zaḥm-ı ma'şiyet
Ḥaste-i künc-i nedâmetdür kuluñ vir 'âkıbet
- 2 Şerbet-i luṭfuñ dil-i bîmârdan itme dirîğ
Mu'terif geldüm der-i iḥsânına kıl merḥamet

[2a]

Taḥmîs-i Şâkir Efendi Ğazel-i Fâzıl Mîr²⁷

..- / ..- / ..- / ..-

- 1 Bilürem ey müje sen nîze-i Rüstem gibisin
Sen de ey ṭalı'-i bed ğam ile hem-dem gibisin
Gele ey rûḥ-ı revân zaḥmıma merhem gibisin
Bezm-i fikrimde döner bir kadeḥ-i Cem gibisin
Târ-ı çeşmimde benim bir meh-i 'âlem gibisin
- 2 Yine ben 'âşıq-ı dil-ḥasteye çok nâz itdiñ
Bî-vefâ luṭf u tarahḥum hele pek az itdiñ
Beni ey mâh-liqâ bülbüle hem-râz itdiñ
Yine bîğâne edâ itmege âğâz itdiñ
Ğâlibâ râz-ı nihân-ı dile maḥrem gibisin
- 3 Merhem-i vuşlat-ı cânân ola ben zâre naşîb
La'l-i nâbı ile ma'cûn-ı ferâḥ virse ṭabîb
Mani'-i bezm-i emel olma degil elde şekîb
Vakt-i fırsatda görünme şaḥın ey rûy-ı rakîb
Dîde-i 'âşıka sen çehre-i mâtem gibisin

²⁶ Şiirin nazım şekli kafiyelenişi açısından kıtaya, vezin olarak da tuyuk ve rubaiyle örtüşmemektedir. Kanaatimizce 2 beyitli bir gazeldir. Konuyla ilgili olarak bkz. Cemal Kurnaz ve Halil Çeltik, **Divan Şiiri Şekil Bilgisi**, 1. Baskı, Kurgan Edebiyat Yayınları, Nr. 97, Ankara, 2013, s. 146-170.

²⁷ Semra Yanbal, **Şâkir Mehmed Efendi Divanı (Metin-İnceleme)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2009, s. 742-744.

3/ Taḥmîs-i Şâkir Efendi Ğazel-i Fâzıl Mîr : Taḥmîs-i Ğazel-i Fâzıl Mîr

- 4 Zāhidā ehl-i diliñ hālını [gel] hezl itme
Kim didi zūlfine yāriñ dil u cān bezl itme
Manşıbından o şehī haṭṭ geliyor ‘azl itme
Mū-be-mū pīç u perākende diyu daḥl itme
Sen de ey baḥt-ı siyeh kākül-i pür-ḥam gibisin
- 5 ‘Aql u hūşı giderir fikr-i ruḥı ey ‘ākil
Ġam-ı gerdūndan olur ‘ālim [ü] dānā cāhil
Olur endīşe-i ruḥsār ile Şākir kāmil
Geh ḥayāl-i ḥaṭ u geh fikr-i ruḥundan Fāzıl
Dil-i sevdā-zede-i sīne-i pür-ḡam gibisin

4

Tesdīs-i Şākir Maṭla‘-ı Rāmī Pāşā²⁸

..- / ..- / ..- / ..-

- 1 Kesr iden ḡalbimi sa‘yinde ḡo meşḡūr olsun
Çeşm-i bed-bīn-i ‘adūdan daḡı mestūr olsun
Kim ki haḡḡımda benim dirse ki mehcūr olsun
Āfet alsın zālîmden o da dūr olsun²⁹
Sa‘y iden ḡöñlümi yıḡmaḡlıḡa ma‘mūr olsun
Beni nā-şād iden ‘ālemde ḡo mesrūr olsun
- 2 Dili şād-āb-ı vişāl itmedi ol meh-pāre
Ḥurḡat-ı cevri ü elem eyledi aḡker-pāre
Beddu‘ā itmegi de istemezem dildāre
Şaḡ olsun beni cānımdan iden āvāre
Sa‘y iden ḡöñlümi yıḡmaḡlıḡa ma‘mūr olsun
Beni nā-şād iden ‘ālemde ḡo mesrūr olsun
- 3 Ne ḡadar yaḡsa beni āteş-i ‘aşḡıñ şereri
Ben şikāyetle daḡı meclise virmem kederi

²⁸ Yanbal, age., s. 788-789.

4/ Tesdīs-i Şākir Maṭla‘-ı Rāmī Pāşā : Tesdīs-i Maṭla‘-ı Rāmī Pāşā

2b beddu‘ā : bir du‘ā (?)

4d yine yoḡsa saña : saña yoḡsa yine

²⁹ Vezin bozuktur.

Zahm-ı tîğ-ı hicr ile ālūde kıldıñ [sen] beni
Dest-i cevriñ şol kadar āzürde itmişdir beni
Dilde cānā şad-hezārān pençe-i şîr oldı āh

3 ‘Arız-ı şad-berg-i alı dīdede cāy eyleyüp
Hāsret-i rūyuñ melāli dīdede cāy eyleyüp
Lem‘a-i hūrşīd mişāli dīdede cāy eyleyüp
Reng-i ruhsārīñ hayāli dīdede cāy eyleyüp
Nār-ı hāsretle efendim şimdi taķtîr oldı āh

4 Bir zemān sen şūha eylerdiñ efendim ser-fürū
Zerre inşāf itmediñ ben zārına ey māh-rū
Hātır-ı nā-şādımı tā yıkdığın demden berū
Şöyle vīrān eylediñ kalbim benim şimden gerū
Şanma kim ol kâbil-i termīm ü ta‘mīr oldı āh

5 Cünbiş-i vaşlıñ ümīd eyler iken dil ey melek
Zulmet-i hicrāna düş itdi beni āhir felek
Dir iken Rāsīh fiğānım tuymasun agyār tek
Şıyt-ı ‘aşkı Şākiriñ gitdi verā-yı Kāfa dek
Nāle vü fiğān ile ‘ālemde teşhīr oldı āh

6

Gazel-i³² Şehīdī³³

--. / .--. / .--. / .--

³² Şiirin nazım şekli muhammestir.

³³ İlhan Genç, **Esrar Dede Tezkire-i Şu‘arâ-yı Mevleviyye: İnceleme-Metin**, AKM Yayınları, Ankara, 2000, s.272-273.

6/ 1c dilā bu durur : gönül kim budur

1d cānuñı vir şıdkıla : şıdk ile vir cānuñı

2b olur : odur

2c ‘āmil : gāfil

3a gönül : dilā (4a)

3d ihvānınuñ : āhir anuñ (4d)

4a gezerken : gezerdüm (3a)

4b dīdesi : dīde-i (3b)

5a ki dilerse : diler ise

- 1 Mir'ât-i muşaffâ mı degül rûy-ı dil-ârâ
Kim görmeyesin anda bugün Hâkķı hüveydâ
Bu pendimi gûş eyle dilâ bu durur evlâ
Dil virdigüñe cânuñı vir şıdk-ıla zîrâ
*Men mâte mine'l- 'aşķı feķad mâte şehîdâ*³⁴
- 2 Cân vir yolına yâr ola dirsensañâ Aħmed
Zîrâ ki olur 'âşķ-ı şadıķlara maķşad
Bu mışra' ile 'âmil olanlar ola sermed
Yâd [it]medi mi bunı cihân faħrı Muħammed
Men mâte mine'l- 'aşķı feķad mâte şehîdâ
- 3 Aldanma gönül bâķî şanup fânî cihânı
Senden ilerü bunda gelenler göre ķanı
Şadıķlıķ-ıla ķunki dilâ sevdüñ o cânı
İhvânıñuñ 'aşķı ile vir rûķ-ı revânı
Men mâte mine'l- 'aşķı feķad mâte şehîdâ
- 4 Seyrümde gezerken bir gice derd ile maħzûn
Bir na'ra işıtdüm didi ey dîdesi pür-hûn
Bâķî mi şanursın 'acebâ kec-rev-i gerdün
Vir cânuñı cânân yolına olma diğergün
Men mâte mine'l- 'aşķı feķad mâte şehîdâ
- 5 Her kim ki dilerse ire her derdine dermân
Hâk-ı reh-i cânâne ide cânını ķurbân
Bunı dir iken gûşuma irişdi hoş elhân
Bu mışra'ı yâd eyle Şehîdî daħi vir cân
Men mâte mine'l- 'aşķı feķad mâte şehîdâ

[3a]

7

Mevlevî Esrâr Dede³⁵

³⁴ “Her kim aşktan ölürse şehit olarak ölür” anlamına gelen cümle “Kim âşık olur, iffetini muhafaza eder sonra da ölürse şehit olarak ölür” mevzu hadisinden iktibastır. Bkz.Ufuk Dağlıoğlu, **Hükmi Şehitlikle İlgili Rivâyetlerin Tedkiki**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi – Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2014, s.59.

³⁵ Hasan Ali Kasır, **Esrar Dede: Hayatı, Edebî Kişiliği ve Divanının Karşılaştırmalı Metni**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1996, s. 296-298.

Osman Horata, **Esrar Dede: Hayatı, Eserleri, Şiir Dünyası ve Divanı**, 1. Baskı, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1998, s. 383-385.

7/ 2b bañadır : bükâdur (K); bañadır (OH)

- 1 Yā Rab bu benim baht-ı siyāhım ne belādır
Hürşīd-i cihāna nazar itsem de karadır
- 2 Feryād elinden saña yā Rab bu bahtıñ
Dünyāda ‘adāveti anıñ dağı bañadır
- 3 Yā Rab ne dükenmez bu muşībet bu melāmet
Cān yandı gönül kalmadı cism ise fenādır
- 4 Yā Rab hele bu halka ne kıldım ki dem-ā-dem
Gördükçe gam-ı derdimi dirler ki sezādır
- 5 Her lahza beni bir büte meftūn ider ‘aşk
Her sevdiğim āfet dağı mecbūr-ı cefādır
- 6 Gezdikçe düşer silsile-i zūlf-i bütāne
Yā Rab dil-i divāne ne özge budelādır
- 7 Ben derd ü cefā çekmedeyim halka ne olmuş
Her birisi bir şūret ile ta‘na sezādır
- 8 Yārān-ı tarīkat beni tekfīr iderler
Kim bir şaneme bende olup ehl-i hevādır
- 9 Bir yañadan ağıyār yaçar bir yañadan yār
Bu āteş ile yandı gönül cümle hebādır
- 10 Ta‘n eyleme ‘uşşāk-ı perişāna ‘azīzim
Geldi mi seniñ başına hīç hük-m-i kazādır

6b budelādır : belādur (K); budadadır (OH)

7b ta‘na sezādır : ta‘na sezādur (K), ta‘ne-serādır (OH)

14a şanemde : şanemden (K); şanemden (OH)

14b bir küfr ü : küfr ü bu (K); küfr ü bu (OH)

17a luţf u tekellüm : luţf-ı tekellüf (K); luţf-ı tekellüm (OH)

19b ihsān-ı revādır : ihsān u revādur(K); ihsān-ı revādır(OH)

- 11 Dervîş ola da düşmeye derd-i ğam-ı ‘aşka
Bi’llāhi anıñ sikkesi ālāt-ı riyādır
- 12 Baş koydum öñinde hele ben bir şanemiñ kim
Her secdesine dīn ile īmān fedādır
- 13 Bir serv-kadiñ sāye gibi pāyına düşdüm
Kim kāmeti tūbā-yı cinān dinse sezādır
- 14 Ben nūr-ı Muḥammed görürüm rüy-ı şanemde
Sen söyle ki ey şūfī bu bir küfr ü ḥaṭādır
- 15 Bu tarz-ı melāmet baña tā ḥükm-i kaderdir
Men’ eyle eger kādir isen ‘aşk ‘aṭādır
- 16 Ol şūḥ cefā eylesün ancak baña dā’im
Bu düşdi benim hişşeme taqdīr-i Ḥudādır
- 17 İtmezse baña n’ eyleyeyim luṭf u tekellüm
Bir derd ki bu çāresi her laḥza rızādır
- 18 Ağyāra uyup eyledi bu bendeyi nālān
‘Aşkında ise şādık olan bir bu gedādır
- 19 Şanma uşanur cevri ü cefā ile bu ‘āşık
Cevri baña her vech-ile iḥsān-ı revādır
- 20 Ammā ki ne çāre dimez imiş o cefākār
Esrār benim ‘āşıkım olmağa sezādır

[3b]

8

Terci’-bend-i³⁶ Veysī Efendi³⁷

³⁶ Şiirin nazım şekli terkīb-benddir.

³⁷ İbrahim Halil Tuğluk, “Klasik Türk Şiirinde Manzum Tevbe-nâmeler”, *EKEV Akademi Dergisi*, 13 (38), 2009, s. 200-204.

8/ Terci’-bend-i Veysī Efendi : Terkiḅ-i Bend-i Veysi

1k hevāyı hevesi : hevā vü hevesi

2c o : ol, olalı : olalum

2j dikilen : dökülen

- 1 Yeter ey dil heves-i zülf-i siyehkār yeter
Yeter ey cān-ı belā-dīde bu efkār yeter
Ceyb-i endīşeye çek başuñı fikr it hālūñ
Halk-ile eyledigün bī-hude güftār yeter
Murg-ı ‘anķā-[per]-i nazmuñ yetür ol yirlere kim
Şah-bāz-ı nazar-ı himmet-i ebrār yeter
Rişte-i fikr[e] dür-i eşk-i nedāmet nazm it
Ārzū-yı dil içün didigūñ eş‘ār yeter
Der-i Mevlāya yüzūñ sür yeter itdūñ kendūñ
Bende-i halka be-gūş-ı der-i eşrār yeter

Yeter oldı bu hevāyı hevesi terk idelüm
Yönelüp Hakkā reh-i şıdk [u] sedāde gidelüm

- 2 Evvelā ‘azm idelüm bārgēh-i iclāle

3b lālegün : lāle-hūn

3j o kadem cāy-ı hālilü’ş-şānı : kadem-i celilü’ş-şānı

3k bārgēh : kıblegēh

3l var iden : yaradan

4d kılup : idüp

4f kimimüz : kimini

4g kimimüz devlet-ile şāh-ı cihāndār iden : kimini zillet ile nekbeti vü hār iden

4l āteş-i sūzān : derd-i firāvān

5ı aķ u : aķ (7ı)

6a şadme-i kahr ile bir gün yıkılur taķ-ı nitāk : āh kim kalmaya bir gün yıkıla tāk-be-tāk (5a)

6b bir efrāşte-i : ser-efrāşte (5b)

6d yaraķ : buraķ (5d)

6e gicemüz gündüzimiz : geceler gündüzler (5e)

7d sözimüz : yüzimiz (6d)

7e erbāb : ebvāb (6e)

7h ber-bād ola : bir bād ide (6h)

7l işimiz imān : işim āsān (6l)

8b belā : hevā

8j reh-ber-i : reh-siperi

9b sipihr : siper (“sipihr” kelimesi vezni bozmaktadır.)

9e cihān-sūzı : cihān sözi

9j kurretü’l-‘ayn : kurretiye’l-‘ayn (“kurretü’l-‘ayn” ifadesi vezni bozmaktadır.)

9k eyledigüm cürm ü fesāda baķma : eyledigü cürm ü günāha

Ravza-i şāh-ı rūsūl merķad-i şahb u āle
O şehūñ ġāşiye(?) ber-dūş olalı maħmiline
Yüz sürüp hāk-i reh-i nāka-i zer-ħalħāle
Yollaruñ ħar-ı muġaylānına yüzler sürelüm
Lāleveş ġarķ idelüm çehre-i ħūn-ı āle
Eşķ-i ħasret şaçalum reh-güzer-i hüccāce
Şürezārında Ħicāzuñ bite sünbül lāle
Sünbül[i] āteş-i dilden şaçılan dūd-ı kebūd
Lālesi ħūn-ı ciğerden dikilen perġāle

Gel senüñle varalum yüz sürelüm dergāha
Ya'ni dergāh-ı mu'allā-yı Resūlu'llāha

3 Ravzası ħākine fersüde kılup pīşānī
Lālegūn eyleyelüm dīde-i ħūn-efşānı
Diyelüm aña eyā ümmetinüñ ġam-ħ'arı
Ħasteler çāresi bī-çārelerüñ dermānı
Enbiyā mefħarı Ħallāk-ı cihān maħbūbı
İki 'ālem güneşi iki cihān sulţānı
Feyz-i luţf [u] keremüñden bizi maħrūm itme
Raħmet-i 'ālem iken devletüñüñ 'unvānı
Yüz sürerken o şafāġāh-ı bülend-eyvāna
Būs iderken o ķadem-cāy-ı ħalīlü'ş-şānı

Ķaldırup dest-i du'ā bārgēh-i a'lāya
Yalvaralum bizi yokdan var iden Mevlāya

4 Diyelüm ey bizi yokdan getürüp var iden
Cevher-i 'aķl-ıla tıfl-ı dili hüşyār iden
Tāc-ı imān [u] itā'atle ser-efrāz iden
Dīn-i İslāma itā'atle kemer-beste-i aħrār iden
Ķalbimüz ġonce-i serbeste-i taħķīķ kılup
Dilimüz bülbül-i destān-zen-i iķrār iden
Kimimüz devlet-ile şāh-ı cihāndār idüp
Kimimüz genc-i ķanā'atle sebük-bār iden
Ey bizi maħz-ı kemāl-i kerem [u] luţfundan
Dār-ı dünyāda bu elţāfa sezāvār iden

[4a]

Soñra lāyık mı bizi ħaste-i hicrān itmen

Mübtelâ-yı elem-i âteş-i sūzân itmen

- 5 Geçdi 'ömrüm heves-i zülf-i mu'anberde benüm
Kaldı 'aqlum girih-i kākül-i dilberde benüm
Tīğına hançerine mā'il olup dildāruñ
Çekdigüm derd ü belā söylene dillerde benüm
Şāh-bāz-ı nazarum niceye dek beste kala
Dām-ı dil-gīr-i haṭ-ı yār-ı semen-berde benüm
Seyyi'ātum yazan ol kātib-i a'māl-nüvīs
Vay eger itdigümü hep yaza defterde benüm
Şakalum aḳ u yüzüm kara sözüm 'ayn-ı haṭā
Baña ağlan baña kim 'arşa-i maḥşerde benüm

Ne yüzüm var nazar-ı ḥazret-i Ḥaḳka varacak
Ne sözüm var varıcaḳ ḥazretine yalvaracak

- 6 Şadme-i ḳahr ile bir gün yıkılır ṭaḳ-ı niṭāk
Bu bir efrāşte-i eyvān-ı zer-endü[d]e-revāk
Vaḳtidür āhıñı tīr it ḳadūñi eyle kemān
Sefer-i āḫirete saña gerekmez mi yaraḳ
Āh kim fişḳ-ıla geçdi gicemüz gündüzimiz
Ne 'ibādet ne teheccüd ne şalāt-ı işrāk
İtdigüm cürme benüm yir ile gök şāhiddür
Bize yirden göge dek var ḡazaba istiḥḳaḳ
Virme dāmānumı dest-i ḥusemāya yā Rabb
Varıcaḳ ḥazretüne yalın ayak başı ḳabaḳ

Virmek olursa eger ḥaşma benüm dāmānum
Yine iḥsān u kerem senden olur sultānum

- 7 Mest olup bāde-i ḡafletle yitürdük özimiz
Bilmedük düş gibi geçdi gicemüz gündüzimiz
Zıkr [u] tesbīhine şarf eylemedük 'ömrümüzi
Ḥazret-i Ḥaḳka niyāz itmege yokdur sözümüz
Çehre-fersüde-i erbāb-ı erāzil olduk
Kalmadı ḥazretine varmaḡa hergiz yüzümüz
Ten-i ḥākimüzi bir gün götüre şarşar-ı merg
Şöyle ber-bād ola kim görmeye kimse tozımız
Görsek ey dīde neler gelse gerek başımıza

Bilsek ey dil ki neler görse gerekdür gözümüz

Zü'l-celâl[ā] baña ol demleri āsān eyle
İşimüz zıkr-i cemīlūñ işimüz îmān eyle

[4b] 8 Tevbe yā Rab[bi] giriftār-ı belā oldıguma
Tevbe yā Rab[bi] talebkār-ı belā oldıguma
Tevbe yā Rab[bi] esīr-i mey-i gül-renk olup
Bende-i muğbeçe-i 'işve-nümā oldıguma
Ārzū-yı şanem-i māh-likā itdigüme
Mübtelā-yı heves-i mihr [ü]vefā oldıguma
Tevbe yā Rab[bi] 'ibādet şanup itdüklerime
Dāmen-ālūde-i çirk-āb-ı riyā oldıguma
Pey-rev oldum o sūhan-pervere itdüm tevbe
Dā'imā rehber-i 'amd u haṭā oldıguma

Tevbe yā Rab[bi] haṭā yoluna gitdüklerime
Bilüp itdüklerime bilmeyüp itdüklerime

9 Yā İllāhī şeref-i ḥazret-i Peygamber için
Sipih-r-i māhı iki pāre iden server için
Şeb-i İsrāda olan sırr-ı muḳaddes ḥaḳḳı
Leyle-i ḳadrdeki vaḳt-i [şafā]-güster için
Ḥande-i ḥüsn-i cihān-sūzı için Şiddīḳun
Girye-i ḥazret-i Ya'ḳūb-ı belā-[per]ver için
Nūr-ı Şiddīḳ-ı Nebī ma'delet-i Fārūḳī
Hilm-i 'Osmān u kerem-güsteri-i Ḥaydār için
Ol iki dürr-i dil-efrüz-ı³⁸ binā-güş-ı felek
Ya'ni ol kurretü'l-'ayn-ı şeh-i Ḥayber için

Luṭf idüp eyledigüm cürm ü fesāda bakma
Veysi-i rü-siyehi nār-ı caḥīme yakma

9

Müseddes-i Ḥāşimī³⁹

³⁸ Metinde “dil-fırüz” şeklinde yazılı olup vezin gereği “dil-efrüz” okunmuştur.

³⁹ Ayşe Bulan'ın hazırladığı “Ḥāşimī Hayatı, Edebî Kişiliği ve Divanının Tenkidli Metni” ile Nesrin Ünlütürk'ün hazırladığı “Ḥāşimī Emīr Osmān Divançesi (Metin-Muhtevâ-Tahlil)” başlıklı yüksek lisans tezlerinde ve Mehmet Akif Yalçınkaya'nın hazırladığı “Bandırmalızāde Ḥāşim Baba Divanı”nda bu şiir yer almamaktadır.

- 1 Bilünmez şanup itme ğayrılarla ‘ahd ü peymānī
Duyulmaz nesne olmaz her ne deñlü olsa pinhānī
Meşeldür gözlüye yoğ gizlü dirler cānımuñ cānı
Kerem kıł göz göre itme raķıbe luř u iħsānı
Dime ađyāra luş itsem nihānī kim tıyar anı
Olur rāz-ı nihānī ‘āşıķa ilhām-ı Rabbānī
- 2 Lebiñi düşleyüp kaşd-ı işāret itme ađyāre
Acıtma cānumı gel gör de geçme bu dil-i zāre
Göz ucuyla beni ğamz itme gel her ĥas u ĥāre
Şatup bu bendeñi gel başlama herkesle bāzāre
Dime ađyāra luş itsem nihānī kim tıyar anı
Olur rāz-ı nihānī ‘āşıķa ilhām-ı Rabbānī
- 3 Alup satmaķdadur ‘uşşāķı her dem ĥāşılı kārūñ
Ķo gitsün var raķıb ile yine bir maĥfi bāzārūñ
Şehādet eyler iken ĥāşılı evzā‘ u eřvārūñ
Ĥabībim fā‘ide itmez senūñ yođ yere bāzārūñ
Dime ađyāra luş itsem nihānī kim tıyar anı
Olur rāz-ı nihānī ‘āşıķa ilhām-ı Rabbānī
- 4 Ola şanma şaķın ‘uşşāķ senden ey perī ğāfil
Döyülmez añlayup olma raķıb-i dīve gel mā‘il
Egerçi dürlü dürlü perde aşmak şoñra hep ķābil
Fe-emmā ‘āşıķuz olmaz bize kevn ü mekān ĥā‘il
Dime ađyāra luş itsem nihānī kim tıyar anı
Olur rāz-ı nihānī ‘āşıķa ilhām-ı Rabbānī
- 5 Elüñ yüze tıutup ađyāre sen vefā itme⁴⁰
El altından ile luşfu bize cevr ü cefā itme
Bu yüzden Ĥāşimī miskīne her bār [sen] ezā itme
Tıyulmaz şanma meylüñ ğayra yañlışdur ĥařā itme
Dime ađyāra luş itsem nihānī kim tıyar anı
Olur rāz-ı nihānī ‘āşıķa ilhām-ı Rabbānī

⁴⁰ Vezin bozuktur.

Gazel-i⁴¹ Râsih Efendi⁴²

-.- / -.- / -.- / -.-

- 1 Var mıdır 'âlemde bilmem ben gibi baht-ı siyâh
Dem-be-dem hasretle kârım girye vü feryâd u âh
Kâfir olsa şefkat eyler hâlime bî-iştibâh
Taş mıdır bağırñ seniñ itmezsın ey zâlim nigâh
Zübtidâ-yı 'ahd-i Âdem tâ-be-devr-i pâdşâh
Ez-büzürgân 'afv bûdest ez-fürû-destân günâh⁴³
- 2 Diñleyüp ey meh nifâk-ı düşmene ip takma sen
Sîneme şeşhâne-i hicriñ gâzabla çaqma sen
Âteş-i cevre bu cism-i nâ-tüvânı yakma sen
Bende-i giryendenim cürm ü haţâya bakma sen
Zübtidâ-yı 'ahd-i Âdem tâ-be-devr-i pâdşâh
Ez-büzürgân 'afv bûdest ez-fürû-destân günâh
- 3 Sen gibi bir şâh-ı vâlâ-[şâne]? düşmez bu edâ
Sîne-i pür-dâğı kıldıñ püte-i cevr ü cefâ
Ey kemân ebrû ne deñlü eyledimse ben haţâ
'Afv ile sultânıma lâyıq olan ancaq 'atâ
Zübtidâ-yı 'ahd-i Âdem tâ-be-devr-i pâdşâh
Ez-büzürgân 'afv bûdest ez-fürû-destân günâh
- 4 Şanma senden ayrılır cevriñle dil ey nev-nihâl
Ölme âsândır seni terk eylemek emr-i muhâl
Hışm-ıla itme niyâzımdan benim sen infî 'âl
Tâkatım tâk oldu gayrı kalmadı şabre mecâl
Zübtidâ-yı 'ahd-i Âdem tâ-be-devr-i pâdşâh
Ez-büzürgân 'afv bûdest ez-fürû-destân günâh

⁴¹ Şiirin nazım şekli tesdistir.⁴² Râsih, age., vr. 33a-33b

10/ Gâzel-i Râsih Efendi : Tesdîs-i Matla'

3b cevr ü cefâ : tîr-i cefâ

5a eyle : itdi

⁴³ Âdem (a.s.) zamanından padişahın devrine kadar geçerli olan kural budur: Küçüklerden günah büyüklerden af beklenir.

5 Söyle ey mihr ü civān luṭf eyle kim itdi yasağ
Açdı bu cism-i za‘īfe her gamıñ biñ dürlü dāğ
Haşre dek mümkün degildir eylemek senden ferāğ
Bāri elṭāf-ı nigāhıñla kuluñ olsun çerāğ
Zübtidā-yı ‘ahd-i Ādem tā-be-devr-i pādşāh
Ez-büzürgān ‘afv būdest ez-fürū-destān günāh

6 Rāsihiñ raḥm it efendim dīde-i giryānına
Bir günehkār ‘abd-i kemter mu‘terif ‘işıyānına
Bendeni redd eyleme geldi der-i iḥsānına
Ey kerem-kārım seniñ düşmez bu işler şānına
Zübtidā-yı ‘ahd-i Ādem tā-be-devr-i pādşāh
Ez-büzürgān ‘afv būdest ez-fürū-destān günāh

11

Ġazel-i⁴⁴ Rāsiḥ Efendi⁴⁵

-. / .-. / .-. / .-

1 Gördük de ḥadeng-i nigeḥiñ gitdi arada
Koydum koşuya cānımı meydān-ı rızāda
Yoğdur bedel ey yoşma saña şahn-ı cefāda
Āh itse n’ola zūr-ı firākıñla fütāda
Ṭākat mi gelür ey kaşı yā böyle küşāda

2 Göñlüm siper-i tūr-i müjen sīne fezādır
Şāhid dil ü cāndır nigeḥiñ sehm-i kazādır
Biñ kez sarıķ eylerse de ‘uşşāk sezādır
Rüstem bu keş-ā-keşde pes eylerse revādır
Ṭākat mi gelür ey kaşı yā böyle küşāda

3 Bu kuvvet-i bāzū ile çok menzili başdıñ
Geh çilleye koydun bizi geh yay gibi yaşdıñ
Tīmār niyāz eylediñ ip taķmadan aşdıñ
Halka hemān itmek mi kepāze bizi kaşdıñ

⁴⁴ Şiirin nazım şekli muhammestir.

⁴⁵ Rāsiḥ, age., vr. 52a. Bu şiir Abdullah Bulut tarafından neşredilmiştir. Bkz. Abdullah Bulut, “Rasih’in Okçulukla İlgili Bir Manzumesi”, *A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 17, 2001, s. 95-104.

Ṭāḳat mi gelür ey ḳaşı yā böyle küşāda

4 Her bir nigehiñ göz göz idüp pūte-i cāmı
Aldı yeñiden nāvek-i müjgān ile şānı
Şahn-ı dile taş dikdi bozup Tozḳoparamı
Zih-gīr gibi çeşmime tār itdi cihānı
Ṭāḳat mi gelür ey ḳaşı yā böyle küşāda

5 Mişliñ felege gelmemiş ey şūḥ-ı dil-ārām
Meydān seniñdir yūri nāz eyle bir eyyām
Var_iken bu omuzdan atış üftādeñi mādām
Ger oḳ da tamām ḳabza da dirse n'ola Behrām
Ṭāḳat mi gelür ey ḳaşı yā böyle küşāda

[5b] 6 Şāyeste havādārıñ olursa seniñ āfāk
Rāsih daḥi ey şūḥ-ı kemānkeş saña müştāk
Bend ile idüp ḳavs-ı diliñ ṭāḳatımı ṭāk
Yā Ḥaḳ çağırır çille-i cevriñ çeken 'uşşāk
Ṭāḳat mi gelür ey ḳaşı yā böyle küşāda

12

Rāsih Efendi Terkīb-bend⁴⁶

..- / ..- / ..- / ..-

1 Ey lebi ḡonce-i şevḳ-āver-i cām-ı bāde
Nigehi ḥūn-ı ciġer-ḥürdelige āmāde
Beni āteşlere hicrānıñ idüp üftāde
Olmadı dūzaḥ-ı ḡamdan bu ḡöñül āzāde
Virdi ser-tābe-ḳadem mülk-i dili bir bāde
Ġayrıya itdiġin elṭāf gelince yāre
Öyle maḥzūn-ı dilim bir daḥi yoḳ dünyāde
Ġörüp aḥzānımı inşāfa gelür tersā de

⁴⁶ Rāsih, age., vr. 11b-12b.

12/ Rāsih Efendi Terkīb-bend : Terkīb-i Bend

2e hicrānıñla : hicrānıla ("hicrānıñla" kelimesi vezni bozmaktadır.)

3c pāre : yāre

Merhamet senden efendim yine şefkat senden
Kerem ü 'afvıña şâyestedir ey meh benden

- 2 Ğamz-ı ağyāra uyup kaçd-ı dil ü cān itme
Hıřm-ıla hañcer-i hūn-rīzini 'üryān itme
Dil-i bī-cānımı luşf it yine ħurbān itme
Tek ne eylersin amān arada bir ħan itme
Sūz-ı hicrānıñla gel dīdemi giryān itme
Ķā'ilem tāze dili cevr-i firāvān itme
Emriñiz her ne ise ğayrıya fermān itme
'Unf ile bāri cevābıñ daği pinhān itme

Nice bir ħasret-i luřfuñ ile me'yūs olayım
Nice bir řem'-i ğam-efrūzına fānūs olayım

- 3 Tīĝ-ı cevrinle gōñül oldu amān şad-pāre
Ķalmadı ğayrı taħammül sitem ü āzāre
Merhem-i 'āřifetiñ olsa řifā(?) pāre
Deĝme bir ħāl-ile te' şirine olmaz ħāre
Tāb-ı hicriñ beni ol rütbe bırağdı nāre
Gizlesem de yine āhım ħalıřur izhāre
Yok mı raħmıñ güzelim bu dil-i pūr-efkāre
Dir iseñ ğayrıya var kendine şefkat ara

Kime řekvā ideyim dergeh-i luřfuñ var iken
Kimlere bende_olayım ħalka-i zūlfuñ var iken

- 4 Bendedir ħüsnüne şems ü meh-i tābān bende
ŞevĶ-i ruřsārına tābende-i leme_ 'ān bende
Zūlf-i řebbūlarına sūnbül ü reyhān bende
Nāz u refitārına mecmu'-ı civānān bende
Ķātem-i la'line tā mühr-i Süleymān bende
'UĶde-i sineñe biñ şabr ile sāmān bende
Ķavs-ı ebrūlara da Rüstem-i devrān bende
Görse olmaz mı idi Yūsuf-ı Ken'an bende

Pertev-i ħüsn-i ciger-sūz ile devrān seniñ
Şeh-süvārım bu revişle yine meydān seniñ

- 5 Bendenim bende⁴⁷ fedā itme efendim luṭf it
Kuluna böyle edā itme efendim luṭf it
Çekdiğim derdi hebā itme efendim luṭf it
Sebze-i vaḳt-i ſitā itme efendim luṭf it
Ṭa‘n-ı aḡyāre sezā itme efendim luṭf it
Tīḡ-ı bürrāne ſalā itme efendim luṭf it
Ḥūn-ı ‘uſſāḳımı ḡidā itme efendim luṭf it
Cevr ü hıſmıñla ezā itme efendim luṭf it

[6a] Saña lāyık mı begim böyle edālarla reviş
Bizi gördükçe ḡazabnāk olup āḡirle seviş

- 6 Düzd-i çeşmiñ idüp ol rāḡat-ı ſabrım yaḡma
Geldi mülk-i dile hicrān-ı ruḡuñla sevdā
Zaḡm-ı ḡam itdi eşer bu dil-i ḡam-ḡārıma tā
Sīne kim ſerḡālanup rīşeler itdi peydā
Beni ḡayretde ḡodı ḡāşılı olma ḡālā
Görmemiş çeşm-i felek böyle sitemkār aşlā
Dimezem itdiğini bulsun o mihr ü ḡāşā
Bulamam bir diyecek hīç daḡı bundan a‘lā

Beni aḡlatdı ise kendisi ḡandān olsun
İki ‘ālemde hemān zevḡ-ile şādān olsun

- 7 Niye küsdüñ niye ey şūḡ-ı leṭāfet-i ter
Nedir āyā bizi gördükçe ſitā bile güzer
Söyle ‘iſyānımı incindigini ey gül-i ter
İtmem zıdduñ olan kimseye bir daḡı nazar
Baḡmayım vechine bir⁴⁸ vech-ile tā-be maḡşer
Dil-i sengīnine iḡlāsımız itmezse eşer
Yanayım aḡlayayım āteş ile şām u seḡer

Öyle feryād ideyim ‘āleme sūzān olsun
Saña Rāsiḡ degil ‘ālem daḡı ḡurbān olsun

⁴⁷ Kelimeyi hem “bende” hem de “ben de” olarak okumak mümkündür.

⁴⁸ Kelimeyi hem “bir” hem de “ber” olarak okumak mümkündür.

Beyt-i Monlā Cāmī

..- / .- / ..-

- 1 Her güyā hey ki ez-zemīn rüyed
*Vahdehū lā şerike leh*⁴⁹ güyed

Tedsīs-i Rāsih Matla‘-ı Şeyh Gālib⁵⁰

..- / ..- / ..- / ..-

- 1 Gāh ceşş-i heves-i nefsim olur rāhzenim
 Gāh şad-pāre ider tīg-ı nedāmet bedenim
 Hūn-ı eşkimle boyansa n’ola beytü’l-ħazenim
 Lerzenāk olmada farṭ-ı taħayyürle tenim
 Yine müncer ola ħālim bu televvünle benim
 Dil peşimān-ı güneħ tevbeye varmaz dehenim
- 2 Dili gül-ğonce-i ümmīde düşürdi gerdün
 Naḳş-ı elvāne hemān aldanup oldı meftün
 Geh peşimānlık ider bu dil-zār-ı pür-ħūn
 Renkden renge girüp oldı göñül buķalemün
 Yine müncer ola ħālim bu televvünle benim
 Dil peşimān-ı güneħ tevbeye varmaz dehenim
- 3 Gāh olur zevrāk-ı dil sūy-ı yem-i cürme revān
 Gāh limān-ı ferāgatde yatur ğamla hemān
 Poçalar ğāhi olup ‘āzim-i semt-i ‘işyān
 Şaşırup pus[u]layı ‘āķıbet oldum ħayrān
 Yine müncer ola ħālim bu televvünle benim
 Dil peşimān-ı güneħ tevbeye varmaz dehenim

⁴⁹ Lā ilāhe illa’llāhu vahdehū lā şerike leh lehū'l mülkü ve lehū'l hamdü ve hüve ‘alā külli şey’in kadır. “Allah'tan başka ilah yoktur, O tektir, O'nun ortağı yoktur, mülk O'nundur, hamd O'na aittir. O, herşeye kadirdir” anlamındaki duadan iktibastır.

⁵⁰ Rāsih, age., vr. 55a-55b

14/Tedsīs-i Rāsih Matla‘-ı Şeyh Gālib : Tedsīs-i Matla‘-ı Şeyh Gālib

4 Gülsitân-ı emel ü zevke düşer geh hevesim
Geh hâzân fikri ile bülbüle âteş nefesim
Şerer-i külhan-ı hayretde hemân hâr u hâsım
Felege sūz-ı nedâmetle gehî şu'le-resim
Yine müncer ola hâlim bu televvünle benim
Dil peşimân-ı güneh tevbeye varmaz dehenim

5 Ne kadar olsa da 'işyânına Râsih nâ'ib
Nefsiñ igvâsı ile gâh olur dil tâlib
Gâh i'râz ider 'âlemden olur geh râğib
Hasbihâl oldu baña işte bu beyt-i Gâlib
Yine müncer ola hâlim bu televvünle benim
Dil peşimân-ı güneh tevbeye varmaz dehenim

[6b]

15

Muhammes-i Râsih Efendi⁵¹

-.-- / -.-- / -.-- / -.--

1 Bir zemân bizken nigâh-ı iltifâtıñ hürremi
Bezm-i hâş-ı luṭfunuñ şimdi 'adûdur maḥremi
Yağdı yandırdı vücûdum âteş-i hicr ü ğamı
Öyle sūz itmege dîdem görmez oldu 'âlemi
Tek öleydim de n'olaydı görmeyeydim bu demi

2 Nâz ile dirken fedâ itmek ne mümkün ben seni
Aldadup sūz-ı hicrâne bırağdıñ bu teni
Semt-i ye's oldu dil-i zârıñ hulâşa meskeni
Kâfir âḥir tatlı cânımdan uşandırdı beni
Tek öleydim de n'olaydı görmeyeydim bu demi

3 Ğonca-i ruḥsârına baksam taḥammül nâ-bedîd
Ğamze-i hûn-ḥ'ârına baksam taḥammül nâ-bedîd

⁵¹ Râsih, age.,vr. 31b.

15/ Muhammes-i Râsih Efendi : Muhammes

1e n'olaydı : n'olaydım

2b sūz-ı :

Şive vü reftârına baksam taḥammül nâ-bedîd
Şabr idüp ikrârına baksam taḥammül nâ-bedîd
Tek öleydim de n'olaydı görmeyeydim bu demi

- 4 Eski ülfetler bu ğam-ḥ̄âre ḥayâl oldu ḥayâl
Ağlamağdan bakmağa ruḥsârına yokdur mecâl
Terki müşkil şabrı güç şohbet daḥi emr-i muḥâl
Râsiḥ-i zâre bu mısra'oldı âḥir ḥasbiḥâl
Tek öleydim de n'olaydı görmeyeydim bu demi

16

Tesdîs-i Râsiḥ Maṭla'-ı Fehîm⁵²

..- / ..- / ..- / ..-

- 1 Heves-i zülfün ile zîb ü riyâdan geçdim
Ḥaylî sevdâya düşüp 'ayş u şafâdan geçdim
Ġayrı ey mâhveşim edeble hevâdan geçdim
Fikr-i vaşlîñ birağup luṭf u 'aṭâdan geçdim
Cevr it ey şüh-ı cefâ-pîşe vefâdan geçdim
Derdimi bâri füzün eyle devâdan geçdim
- 2 N'olsun üftâde-i nâ-kâmına bîġâne edâ
Sâ'ire benzederek itdigiñ ülfet âyâ
Saña meftûn idigim bilmesin yoḥsa şehâ
İmtiyâz eyle de her laḥza emân ile cefâ
Cevr it ey şüh-ı cefâ-pîşe vefâdan geçdim
Derdimi bâri füzün eyle devâdan geçdim
- 3 Nice dem dergeh-i iḥsâna nigeḥbân oldum
Fikret-i zülfün ile silsile-cünbân oldum
İşte geldim kapuña bende-i fermân oldum
Öyle efkâr-ı ḥaṭâyâye peşimân oldum
Cevr it ey şüh-ı cefâ-pîşe vefâdan geçdim
Derdimi bâri füzün eyle devâdan geçdim

⁵² Râsiḥ, age., vr. 25a-25b.

16/ Tesdîs-i Râsiḥ Maṭla'-ı Fehîm : Tesdîs-i Maṭla'-ı Fehîm Efendî

5c kelmiñe : kiltime

4 Olalı kākül-i pür-çīnine göñlüm mā'il
Oldı her dürlü belāya dil ü cāndan kā'il
Zerrece şefkatine olmadım ašlā nā'il
Sitemiñle olamaz sūz-ı maħabbet zā'il
Cevr it ey şūh-ı cefā-pīşe vefādan geçdim
Derdimi bāri füzün eyle devādan geçdim

5 Maṭla'-ı nazm-ı Fehīm nüſha-i cānımdır bu
Ya'ni esrār-ı dile ſerh ü beyānımdır bu
Edhem-i kelmiñe fikrimde 'inānımdır bu
Rāsih endīşe-i dil derd-i zebānımdır bu
Cevr it ey şūh-ı cefā-pīşe vefādan geçdim
Derdimi bāri füzün eyle devādan geçdim

[7a]

17

Tesdīs-i Rāsih Efendi⁵³

..- / ..- / ..- / ..-

1 İtdi hicrān-ı ruħuñ ešk-i dü-çeşmim hūn-āb
Merdüm-i dīde sirişk-i ğam ile 'ayn-ı sehāb
Seyl-i bārān-ı hümüm itmede her demde ſitāb
Müjeler dīde-i aħzānıma güyā mīzāb
Düşdüm 'ummān-ı ğama semt-i mürüvvet nā-yāb
Zevrāk-ı dil ise girdāb-ı elemde bī-tāb

2 Nice bir va'd-i vişāliñle göñül aldansun
Nice üftāde temāşā-yı cemāle kıansun
Nice bir āteş-i tennūr-ı firāka yansun
Baħr-i ğamda nice bir keştī-i dil çalkansun
Düşdüm 'ummān-ı ğama semt-i mürüvvet nā-yāb
Zevrāk-ı dil ise girdāb-ı elemde bī-tāb

⁵³ Rāsih, age., vr. 32a-32b.

17/ Tesdīs-i Rāsih Efendi : Müseddes

1d dīde-i : giryē-i

3c tūfān elsem : tūfān-ı elem

5c kürek : direk

- 3 Cevr-i pey-der-pey ile dīde-i ye'sim pür-nem
Girye-i hicr ile deryā-yı melāmet sīnem
Gāh bārān-ı taḥassür gehi tūfān-ı elem
Kandedir kande 'aceb cāy-ı selāmet bilmem
Düşdüm 'ummān-ı ğama semt-i mürüvvet nā-yāb
Zevrāk-ı dil ise girdāb-ı elemde bī-tāb
- 4 Ğavṭa-ḫ̄ārım hicrānım 'ināyet yok mı
Yoḥsa hīç şurṭa-i iḥsān-ı mürüvvet yok mı
Kangi sūya gideyim sāḫil-i şefkat yok mı
'Acebā sende sevāb itmege niyyet yok mı
Düşdüm 'ummān-ı ğama semt-i mürüvvet nā-yāb
Zevrāk-ı dil ise girdāb-ı elemde bī-tāb
- 5 Rūzgār-ı sitem ü ṭa'n u ezā çekdirerek
Lücce-i firḳate fülk-i dili uğratdı felek
Ne dümen ne pusula ḳaldı ne yelken ne kürek
Bir ḳurı tekne hemān sādece bir çifte kürek
Düşdüm 'ummān-ı ğama semt-i mürüvvet nā-yāb
Zevrāk-ı dil ise girdāb-ı elemde bī-tāb
- 6 Rāsiḫ engīn-i cefāda nice demler yanaraḳ
Düşmenān gülle-i sengīn-i ta'arruz ataraḳ
'Aḳle yelken iderek baḫr-ı belāya bataraḳ
Gāh orsa poça geh seng-i ḳazāya çatarak
Düşdüm 'ummān-ı ğama semt-i mürüvvet nā-yāb
Zevrāk-ı dil ise girdāb-ı elemde bī-tāb

18

Tesdīs-i Rāsiḫ Efendi⁵⁴

-.- / -.- / -.-

- 1 Olmadı ğamdan göñül aḫlā tehī
Ḳaldı faḳaṭ cām-ı ferāḫ-zā tehī
Bezm tehī sāġar-ı şaḫbā tehī

⁵⁴ Rāsiḫ, age., vr. 39a-39b.

Çeşmime ‘ālem daḥi ḥālā teḥī
Āh mine’l- ‘aşkı ve ḥālātihī⁵⁵
Aḥraқа kalbi bi-ḥarārātihī

2 Āteş-i ğamla tutuşup mülk-i ten
Şardı hemān cāna geçüp sīneden
Oldı beden küllḥan-ı sūz-ı mihen
Ḥālimi ta‘rif idemem yāda ben
Āh mine’l- ‘aşkı ve ḥālātihī
Aḥraқа kalbi bi-ḥarārātihī

[7b] 3 Gāh dile cünbiş-i rāḥat virür
Gāh elem ü ğamla nedāmet virür
Gāh ferāḥ gāh melālet virür
Gāh yakup kalbi ḥarāret virür
Āh mine’l- ‘aşkı ve ḥālātihī
Aḥraқа kalbi bi-ḥarārātihī

4 Şām u seḥer sūziş-i tennüre var
Şanki derūnumda bir āteş yanar
Kārım olup ḥāşılı feryād u zār
Eylerim aḥvāl-i dili āşikār
Āh mine’l- ‘aşkı ve ḥālātihī
Aḥraқа kalbi bi-ḥarārātihī

5 ‘Aqlımı evvel alup ol pey diyu
Cām-ı elem virdi baña mey diyu
Sīnemi deldi ğam ile ney diyu
Başladım āġāzeye hey hey diyu
Āh mine’l- ‘aşkı ve ḥālātihī
Aḥraқа kalbi bi-ḥarārātihī

6 Kalmadı tebdīre bu dem ihtiyāc
Eyledi ḥaste dile ğamla ‘ilāc
Yakdı benim āḥir o āteş-mizāc

⁵⁵ “Hararetiyle kalbimi yakan aşk ve onun hallerinden” anlamına gelen ve Mevlana’ya nispet edilen meşhur kıtanın ilk iki mısrası Şeyh Gâlib tarafından “Terci’i-i Bend-i Beyt-i Şerîf-i Meşhûr li-Cenâb-ı Ḥazret-i Pîr başlıklı şiirde vasıta beyti olarak kullanılmıştır. Bkz. Muhsin Kalkışım, **Şeyh Gâlib Divanı**, Yayımlanmış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1992, s. 232-235.

Eşk ile sūz-ı dil ider imtizāc
Āh mine'l- 'aşkı ve hālātihī
Ahırağa kalbi bi-harārātihī

- 7 Şanma 'abeş Rāsih idersem figān
Sūz-ı maḥabbetle yanup cism ü cān
Olmada seyl-āb-ı dü-çeşmim revān
Oldı bu maṭla' baña vird-i zebān
Āh mine'l- 'aşkı ve hālātihī
Ahırağa kalbi bi-harārātihī

19

Tesdīs-i⁵⁶ Vâsıf Efendi⁵⁷

-.- / -.- / -.-

- 1 N'eyledi gör baña o māh u mehi
Dağa düşürdi bu dil-i vālihi
Geşt iderim 'aşk-ıla deşt ü tehī
Nāle vü efgānımı şanma tehī
Āh mine'l- 'aşkı ve hālātihī
Ahırağa kalbi bi-harārātihī
- 2 Bezm-i maḥabbetde o çeşm-i siyāh
Mest iken itdi baña bir nīm-nigāh
Kalmadı 'aşıklığıma iştibāh

⁵⁶ Şiir son bendi hariç tesdis biçimindedir. Son bendinin mısra sayısı sekizdir. Rahşan Gürel'in hazırladığı Enderunlu Vâsıf Divanı'nda da bu şiire "tesmîn (metinde müseddes şeklindedir)" notu düşülmüş ve bütün bendler sekizli olarak okunmuştur. Biz mecmuadaki biçimi koruyarak okumayı uygun gördük.

⁵⁷ Rahşan Gürel, **Enderunlu Vâsıf Divanı**, Kitabevi, İstanbul, t.y., s. 552-555.

19/ 1b dil-i vālihi : dil-i āgehi

1c deşt ü tehī : deşt-i rehi

4b sitem ü : sitem-i (5b)

4c vakf : vakt (5c)

8d dilbere : bir yere

9d gülüm : gül ü

10a degilim yā : degül de

12d n'ışleyeyim kalmadı şabre : n'ışleyem kalmadı bende

16d fülk-i dili : felek dili

Yandı kebāb oldu ciger āh āh
Āh mine'l- 'aşkı ve hālātihī
Ahraqa kalbi bi-harārātihī

3 Şundi o meh destime bir tolu cām
'Aqlım alup eyledi dest-i müdām
Farq idemem n'oldığımı şubḥ u şām
Cānıma kār itdi harāret tamām
Āh mine'l- 'aşkı ve hālātihī
Ahraqa kalbi bi-harārātihī

4 Derd ile dīdemden akan kanlı yaş
Niceye dek bu sitem ü cān-ı hırāş
Āhir idüp gönlümi vakf-ı telāş
'Āleme esrārımı itdirdi fāş
Āh mine'l- 'aşkı ve hālātihī
Ahraqa kalbi bi-harārātihī

5 Hancer-i hicrān ile encām-ı kār
Yāreleyüp sineciğim yardı yār
Dem-be-dem itsem n'ola feryād u zār
Yārdan 'aşk oldu baña yādgār
Āh mine'l- 'aşkı ve hālātihī
Ahraqa kalbi bi-harārātihī

[8a] 6 'Aşkıñ oñulmazmış ebed yāresi
Eyle ilāc uzamadan arası
Dönmem ölürsem de nedir çāresi
Oldum o meh-pāreniñ āvāresi
Āh mine'l- 'aşkı ve hālātihī
Ahraqa kalbi bi-harārātihī

7 Varımı yoğımı şatup bir yola
Girdim o dem ez-dil ü cān bu yola
Eylerisem da'vā-i 'aşkıñ n'ola
Çille-i 'aşkı çekene 'aşk ola
Āh mine'l- 'aşkı ve hālātihī
Ahraqa kalbi bi-harārātihī

- 8 Bād-ı maḥabbet yine esdi sere
Ḥasret ile batdı göñül kıan dere
Meyl ideliden berü ol dilbere
Sīnede şād-dāğ-ı elem dilbere
Āh mine'l- 'aşkı ve ḥālātihī
Aḥraқа kalbi bi-ḥarārātihī
- 9 Sen gideli ey meh-i sūz-efgenim
Şu' lelenüp döndi tenüre benim
Yanmak ise cānıma minnet benim
Dāğ-ı derün oldı gülüm gülşenim
Āh mine'l- 'aşkı ve ḥālātihī
Aḥraқа kalbi bi-ḥarārātihī
- 10 Ben saña meftūn degilim yā neyim
Āteşe düşsem n'ola pervāneyim
Söz mi bu kim yanmadan uşanayım
Bağrıma taşlar başayım yanayım
Āh mine'l- 'aşkı ve ḥālātihī
Aḥraқа kalbi bi-ḥarārātihī
- 11 Yanmaya şāyān mı değıl şānıma
Yanmaz iseñ gelme benim yanıma
Sūziş-i 'aşk itdi eşer cānıma
Añladamam ḥālimi sultānıma
Āh mine'l- 'aşkı ve ḥālātihī
Aḥraқа kalbi bi-ḥarārātihī
- 12 Ben nice ketm eyleyem ey verd-i al
Ḥālimi bilmez mi benim ehl-i ḥāl
Yakdı cigergāhımı dāğ-ı melāl
N'işleyeyim kıalmadı şabre mecāl
Āh mine'l- 'aşkı ve ḥālātihī
Aḥraқа kalbi bi-ḥarārātihī
- 13 Çeşm-i siyāhıñ gibi mestāneyim
Ḥūn-ı cigerle tolu peymāneyim
Ḥātırımı yıkıma ki vīrāneyim
Bağlanalı zūlfüne dīvāneyim

Āh mine'l- 'aşkı ve hālātihī
Ahraqa kalbi bi-harārātihī

14 İtmez iseñ ey perī baña 'itāb
Şerh ideyim 'aşkı saña bāb bāb
Bağ ne imiş derd ü ğamı ıztırāb
Kaşr-ı derūnum yıķup itdiñ harāb
Āh mine'l- 'aşkı ve hālātihī
Ahraqa kalbi bi-harārātihī

15 Ehl-i diliñ t̄ali' i firūz imiş
Her şeb u rüzı demi nev-rūz imiş
'Aşk meger sūz-ı dil-efrūz imiş
Nār-ı maħabbet ne ciger-sūz imiş
Āh mine'l- 'aşkı ve hālātihī
Ahraqa kalbi bi-harārātihī

[8b] 16 Düşdi gönül Vāşif o meh-ṭal' ate
N'eyleyim irmezse elim vuşlate
Şabr olunur mı bu kadar firķate
Fülk-i dili şaldı yemm-i firķate
Āh mine'l- 'aşkı ve hālātihī
Ahraqa kalbi bi-harārātihī
Mā nazara'l- 'aynü ilā ğayrikum
*Uķsumu bi'llāhi ve āyātihī*⁵⁸

20

Ġazel-i⁵⁹ Vāşif⁶⁰

--. / .--. / .--. / .--

1 'Afv eyle suçum ey gül-i ter başıma kaçma

⁵⁸ "Āh güzelin aşkına hālātına / Yandı yürek aşk harārātına / And içerem gayri güzel sevmezem / Tanrı'ya vü Tanrı'nın âyātına" şeklinde tercüme edilen ve Mevlevi ayinlerinde sıkça söylenen bu kıtanın sözleri Mevlânâ'ya nispet edilmektedir. Bkz. Mustafa Uzun, "Aşk", **TDVİA içinde**, 4 (21), Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 2003.

⁵⁹ Şiirin nazım şekli murabbadır.

⁶⁰ Gürel, age., s. 468.

20/ 2a nisbetiñe : nisbetime

3c cemālîñle : cemālûñde

- 2 Ne alur luṭfi lisāne ne vefāyı yād ider
Bir nigāh-ı iltifāt-ile ne gönlüm şād ider
Cevr-i ğayb olsa yeñi başdan velī icād ider
Pek sever cevır ü cefāyı bī-vefā yārim benim
- 3 Bülbül zār u nizār eylerse güller hāre ne
Cānıma minnet benim cevır ü sitem aġyāre ne
Şabrdan ğayrı buña sen söyle ey dil çāre ne
Pek sever cevır ü cefāyı bī-vefā yārim benim
- 4 Nice açsun ‘andelīb-i ‘aşk ol ğonce lebi
Meşk-i istıġnā ile ğeçmiş bütün rüz u şebi
Daħl olunmaz öyle alışmış küçükden meşrebi
Pek sever cevır ü cefāyı bī-vefā yārim benim
- 5 Terk-i cevır itdürmeniñ Vāşif olaydı kābili
Saña gönlüm ğibi ol dirdim o şūhuñ mā’ili
Ṭarz-ı ṭavrı benzemez hūbān-ı ğayra hāşılı
Pek sever cevır ü cefāyı bī-vefā yārim benim

[9a]

22

Terkīb-bend-i Şākir Efendi⁶³

..- / ..- / ..- / ..-

- 1 Bir şehiñ şimdi göñül bende-i efgendesidir

⁶³ Yanbal, age., s. 690-695.

22/ Terkīb-bend-i Şākir Efendi : Terkīb-i Bend

1ı dili : veli

2ı eyledigim : eyledi kim, tevbe : tevbeler

2j itdigim : itdi kim

3e niyāz : penāh

4b tūvānım : tūvān (“tūvānım” kelimesi vezni bozmaktadır.)

4ı hāṭırım hoş : hāṭırım-veş

5d hemān bu hayretle : bu hayretle hemān (mecmuadaki kelime dizilişi vezni bozmaktadır.)

5e pūr-‘irfānım : bir ‘irfānım

5j niġeh-i nāziñı : niġeh-i nārını

7b zār [u] ser-efrāzına : zār u efrāza

7c üftāde-i bī-nāzına : üftāde-i nāza

Mā'il-i luṭf-ı dil-āviz-i ŧeker-ḥandesidir
Merdüm-i çeŧm-i diliñ ŧū'le-i tābendesidir
Dem-be-dem sīne-i pür-derd ise nālendesidir
Tā seḥer çeŧm-i emel hicr ile giryendesidir
Ben degil 'ālem anıñ 'āŧık-ı ŧermendesidir
Serv-i bustān-ı İrem kāmetiniñ bendesidir
Nāzenīnān-ı cihāniñ katı nāzendesidir

Şūḥdur gerçi dili bilmiyor āyīn-i vefā
Çün 'āŧıkla ider bezm-i ŧabūḥi iḥyā

2 Her nigāhı ider üftādeyi mest ü bī-tāb
Ġamzeler sīneleri itmede ber-bād u ḥarāb
Bir ṯarafdan daḥi ebrūları itmekte 'itāb
Nābecā ḥıŧmı füzün nīm-tebessüm nā-yāb
Böyle evzā' neden eyledi ey meh ĩcāb
Ḥün-ı hicrān[a] gönül olmada her dem ğark-āb
Nemden incindiñ ise eyle efendim iŧrāb
Luṭf ile olmaz ise 'unf ile vir bāri cevāb
Tevbeler eyledigim cürm ü günāha tevbe
İtdigim çeŧm-i taḥassürle nigāha tevbe

3 İstemezsen güzelim bir daḥi āh itmeyeyim
Dūd-i pür-süz ile eflākı siyāh itmeyeyim
Tek yanarsam yanayım böyle günāh itmeyeyim
Söyle incindiğini eṯrāfa nigāh itmeyeyim
Sāyeñi itme dirīğ ğayrı niyāz itmeyeyim
Tāc-ı Keyḥüsrevi de olsa külāh itmeyeyim
Ḥālimi renciŧ-i ḥıŧmıñla tebāh itmeyeyim
Kendimi bī-hude üftāde-i çāh itmeyeyim

Merḥamet kıl yeter ey ŧūḥ-ı cefākār yeter
'Āŧık-ı dil-ŧüdeye yalıñuz ikrār yeter

4 Şol kadar zār u zebün eylediñ ey māh beni
Kalmadı tāb u tüvānım açmağā bir dem deheni
Baña yār eylediñ ey rūḥ-ı revān cān u teni
Ne günāh itdim 'aceb sehv ile sevdim seni

Böyle teng olmadı hîç kimseye beytü'l-ḥazeni
Koduñ endîşe-i 'aşkında hele yāsemeni
Büstān-ı emeliñ tāze nihāl-i çemeni
Bildim ammā saña ğamz eyleyeni söyleyeni

Ḥātırım hoş o daḥi hicr ile ber-bād olsun
Püte-i ḥayrete düş olmağa mu'tād olsun

5 Uyma a'dā sözine uyma amān sultānım
Kalmadı firķat u hicrāna benim dermānım
Nār-ı ḥasretle dilim ḥūn u ciger püryānım
Kūşe-i ğamda hemān bu ḥayretle giryānım
Bezm-i iḥsāna sezā bende-i pür-'irfānım
Luṭfa şāyesteyim Allāh bilür şāyānım
Sıķlet olmam güzelim ḥaylice var iz'ānım
Bir nigāhıñla dil-şād olur ḥandānım

[9b]

Cān ile bende-i ğam-ḥ'ārıñum ey māh seniñ
Görmedim bir nigeḥ-i nāzıñı eyvāh seniñ

6 Nice bir lāle gibi çāk u ciger-ḥūn olayım
Nice bir kūşe-i ğam-ḥānede maḥzūn olayım
Nice bir vādi-i bī-ġā[ye]de Mecnūn olayım
Nice bir ḥoķķa-i bāzīçe-i gerdūn olayım⁶⁴
Çarḥdan pertev-i luṭfuñ ile efzūn olayım
Söyle kurbān olayım zūlfüne meftūn olayım
Söyle kim söyle fedā-yı ruḥ-ı gülgūn olayım

Eyle elṭāfına şāyeste beni ey meh-rū
Çekinür n'işlesün āvāre göñül cāndır bu

7 Ben gibi şā'ir-i mümtāza ne küsdüñ küsme
'Āşık-ı zār [u] ser-efrāzına ne küsdüñ küsme⁶⁵

⁶⁴ Mecmuada şu mısra eksiktir: Yılda bir nīm tebessüm ile memnūn olayım (Yanbal, age., s. 694)

⁶⁵ 2. ve 3. mısraların vezinleri, mecmuada hece fazlalığından Yanbal'ın neşrinde ise hece eksikliğinden dolayı bozuktur. Bu durum düzeltildiğinde mısraların doğru şekli şu olmalıdır:

'Āşık-ı zār u ser-efrāza ne küsdüñ küsme

Böyle üftāde-i bī-nāza ne küsdüñ küsme

Böyle üftāde-i bī-nāzma ne küsdüñ küsme
Hayli demdir baña ey tāze ne küsdüñ küsme
Söyle efgende-i hem-rāza ne küsdüñ küsme
Ney gibi [bezmīne] demsāza ne küsdüñ küsme
Tutdı āfākı bu āvāze ne küsdüñ küsme
Eyle bir luṭf-ıla āgāze ne küsdüñ küsme

Şākiriñ olsa n'olur luṭf-ile mümtāz-ı cihān
Hüsnuñ evşāfımı āfāka ider neşr ü beyān

23

Tesdīs-i Rāsīḥ Maṭla'-ı Bākī⁶⁶

..- / ..- / ..- / ..-

- 1 Ne füsün eyledi bilmem nıgeh-i işvegeriñ
Öldüm ey māh gāmıñıla daḥi yoḡ mu ḥaberiñ
Göster āyīne gibi 'āşıka sīmīn-beriñ
Söyle ey şūḥ-ı sefā-pīşe nedendir ḥazeriñ
Ġonceler içre nihān eyleme gül-berg-i teriñ
Ya'ni seyr eyleyelim sīneñi çöz dügmeleriñ
- 2 N'olsun ey şāh-ı cihān böyle tecāhül luṭf it
Kalmadı şabre mecāl itme teġāfül luṭf it
Çāk çāk oldu girībān-ı taḥammül luṭf it
Olmasun 'uḡde-i dil itme ta'allül luṭf it
Ġonceler içre nihān eyleme gül-berg-i teriñ
Ya'ni seyr eyleyelim sīneñi çöz dügmeleriñ
- 3 Nice dem ḥaste-i hicrānım ey aşufte mizāc
Yaḡdı cevriñ dile şad-dāġ-ı elemden minhāc
Kaṭre-i bŷy-ı gül-i luṭfuñ ile eyle 'ilāc
Bŷlbŷl-i gülşen-i şevkiñ dehen-besteyiz ac

⁶⁶ Rāsīḥ, age., vr. 26b-27b.

23/ Tesdīs-i Rāsīḥ Maṭla'-ı Bākī : Tesdīs-i Maṭla'-ı Bākī Merḥŷm

3d dehen-besteyiz : dehen-bestesin

5a kerem it biraḡma : biraḡma kerem it (Kelimelerin mecmuadaki dizilişi vezni bozmaktadır.)

5b 'uşşākı : müştākı

Ġonceler içre nihān eyleme gūl-berg-i teriñ
Ya‘ni seyr eyleyelim sīneñi öz dūgmeleriñ

4 Eyledi tīr-i cefā tā dil-i ġam-ħ̃āre eᡣer
Bōyle nālān olayım mı gūzelim ŗām u seħer
Eyleme nāvek-i efgāna girībānı siper
Cān alup cān virecek demdir amān ey gūl-i ter
Ġonceler içre nihān eyleme gūl-berg-i teriñ
Ya‘ni seyr eyleyelim sīneñi öz dūgmeleriñ

5 Meclis-i ġamda kerem it bırakma ‘uŗŗāķı
Bāde-i luᡥf-ile mest eyle dil-i ‘uŗŗāķı
Cān baġıŗla dil-i bīmāre amān ey sākī
Rāsiħa vird-i zebān oldu bu beyt-i Bākī
Ġonceler içre nihān eyleme gūl-berg-i teriñ
Ya‘ni seyr eyleyelim sīneñi öz dūgmeleriñ

[10a]

24

Mūseddes-i ‘Ulvī⁶⁷

..- / ..- / ..- / ..-

1 Kıl nazar ġālime ey kiŗver-i ġüsnūñ ŗāħı
Ġāħ cevr eyleriseñ bāri esirge ġāħı
Ķoma tenhāda [vū] firķatle bu dil-i gūm-rāħı
İrmesün arħa dilerseñ bu ġarībuñ āħı
Bezme gel bu gice ey ‘ālem-i ġüsnūñ māħı
Yoħsa yerden ġōġe dek incinürüm bi’llāħı

2 Zūlmet-i firķate ŗalma dil-i nālānımuza

⁶⁷ İsmail etin, **Derzi-zāde Ulvī (Hayatı, Edebī ŗahsiyeti ve Divanının Tenkidli Metni)**, Yayınlanmamıŗ Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1993, s. 165-166.

24/ Mūseddes-i ‘Ulvī : Mūseddes ez-Ġüftehā-yı ‘Ulvī

1b ġāħ : ġāħı

1c firķatle bu : fūrķatde (“bu” kelimesi vezni bozmaktadır.)

1f incinürüm bi’llāħı : incinürüz va’llāħı

4a nāle vū āħ: derd ile āħ (5a)

4b rūy-ı siyāħ : dud-ı siyāħ (5b)

6a idesin : ideyin

Her dem ırgürme meded göklere efgānımuza
Merhamet kılmaz iseñ bāri gel al cānımuza
‘Arz-ı hüsn it görelüm şem‘-i şebistānımuza
Bezme gel bu gıce ey ‘ālem-i hüsnüñ māhı
Yoħsa yerden göge dek incinürüm bi’llāhi

3 Gözyaşın bezm-i mahabbetde şarāb eyleyelüm
Nāle vü āhı o meclisde rebāb eyleyelüm
Cigeri āteş-i şevkūñle kebāb eyleyelüm
Mey-i la‘lūñle dil-i mesti ħarāb eyleyelüm
Bezme gel bu gıce ey ‘ālem-i hüsnüñ māhı
Yoħsa yerden göge dek incinürüm bi’llāhi

4 Şeb-i ğamda şu kadar nāle vü āh eylemişüz
Yırları gökleri hep rüy-ı siyāh eylemişüz
Gerçi cān nakdini yoluñda tebāh eylemişüz
Nazaruñ yoħ bize bilsek ne günāh eylemişüz
Bezme gel bu gıce ey ‘ālem-i hüsnüñ māhı
Yoħsa yerden göge dek incinürüm bi’llāhi

5 Şems-i ‘ālem gibi gün yüziñi pinhān itdūñ
Ra’dveş işümi feryād ile efgān itdūñ
Ağladup gözlerimüñ yaşımı bārān itdūñ
Nice gündür ki beni hicr ile giryān itdūñ
Bezme gel bu gıce ey ‘ālem-i hüsnüñ māhı
Yoħsa yerden göge dek incinürüm bi’llāhi

6 Ğayrılarla nice bir cām-ı mey nūş idesin⁶⁸
Cür‘aveş ħāke şalup ‘Ulvi[yi] bī-ħoş idesin
Nice bir kavm-i ħasūduñ sözini gūş idesin
Nice bir eyledigūñ ‘ahdi ferāmūş idesin
Bezme gel bu gıce ey ‘ālem-i hüsnüñ māhı
Yoħsa yerden göge dek incinürüm bi’llāhi

⁶⁸ Vezin bozuktur.

- 1 Baña hicrân belâsı hep bu çarh-ı bî-vefânuñdur
Şefâ‘at merhamet şefkat resûl-ı kibriyânuñdur
‘A tâ vü renciş ancak Hâlik-i kevn ü mekânuñdur
Dilâ bî-hüdedür şanma bu söz bir nüktedânuñdur
Erenlerden ümîdüñ kesme himmet evliyânuñdur
Tevekkül kıl vişâl-i yâre virmek çün Hudânuñdur
- 2 Firâkunda şafâ kesb eyle yâruñ olma bîgâne
Derûnuñ derdini cânuñda şakla açma nâdâne
Çerâğ-ı sîneñi yandur getir şevk-ile meydâne
Göñül râh-ı maḥabbetde eger düşdüñse hicrâne
Erenlerden ümîdüñ kesme himmet evliyânuñdur
Tevekkül kıl vişâl-i yâre virmek çün Hudânuñdur
- 3 Recâyı kaṭ‘ idüp hicrândan itme kimseye şekvâ
Olursan cân ile tâlib seni maḥrûm ide ḥâşâ
Eger başuñda ‘akluñ var ise ey ‘âşık-ı şeydâ
Belâ vâdisinüñ mecnûnı ol olma ser ü bî-pâ
Erenlerden ümîdüñ kesme himmet evliyânuñdur
Tevekkül kıl vişâl-i yâre virmek çün Hudânuñdur
- [10b] 4 Ğam-ı hicrân beni öldürdi gördüm ğayrı yok tedbîr
Varup ağladum itdüm bir ‘azîze ḥâlimi taḥrîr
Firâk eyyâmınuñ hep sergüzeştin söyledim bir bir
Bu derde çâre olmaz mı didim baña didi bir pîr
Erenlerden ümîdüñ kesme himmet evliyânuñdur
Tevekkül kıl vişâl-i yâre virmek çün Hudânuñdur
- 5 Yüri âlüde dâmân ol maḥabbet nüktegâhında
Beḳâ yokdur bilürsin ‘âkıbet devlet kelâmında
Ḥuzûrî aldanup ḳalma cihânuñ ‘izz u câhında
Murâda irmek isterseñ bu ‘âlem bezmgâhında
Erenlerden ümîdüñ kesme himmet evliyânuñdur
Tevekkül kıl vişâl-i yâre virmek çün Hudânuñdur

Ġazel-i Niyāzī⁶⁹-- / - / - / -⁷⁰

- 1 Baķup cemāl-i yāre çağıruram dost dost
Dil oldu pāre pāre çağıruram dost dost
- 2 Geldüm cihāne ġarīb oldum güle ‘andelīb
Her dem ciğerler delüp çağıruram dost dost
- 3 Mescid ü mey-ġānede ġāne-i vīrānede
Ka ‘bede büt-ġānede çağıruram dost dost
- 4 Aradıġum sendedür sende degül tendedür
Benüm gönlüm şundadır çağıruram dost dost
- 5 Dergāh olunca nefes tā kesilince bu ses
Pārelenince kafes çağıruram dost dost
- 6 Geldim o dost ilinden kōka kōka gülingen⁷¹
Niyāzīnün dilinden çağıruram dost dost

Tedsīs-i Cinānī⁷²

⁶⁹ Şiirin tamamı 14 beyittir. Mecmuada iç kafiyelerine göre murabba gibi dörde ayrılarak yazılmıştır. Ayrıca divanda yer alan 2, 4, 6, 8, 9, 10, 12 ve 13 numaralı beyitler eksiktir.

Kenan Erdoğan, **Niyāzī-i Mısrī Divanı**, 1. Baskı, Akçağ Yayınları, Ankara, 1998, s. 30-31.

26/ 3a ġāne-i vīrānede : ġānede vīrānede

4a sendedür sende degül: cāndadır cānda vü hem (7a)

4b benüm gönlüm şundadır: bilür iken bendedür (7b) (mecmuadaki şekliyle mısranın vezni bozuktur.)

5a dergāh olunca nefes tā kesilince bu ses: deryā olunca nefes pārelenince kafes (11a)

5b pārelenince kafes: tā kesilince bu ses (11b)

⁷⁰ Erdoğan’ın neşrinde şiir 7+7=14 hece vezniyle gösterilmiştir.

⁷¹ Vezin bozuktur.

⁷² Cihan Okuyucu, **Cinānī Hayatı, Eserleri, Divanının Tenkidli Metni**, 1. Baskı, TDK Yayınları, Ankara, 1994, s. 289-290.

27/ Tedsīs-i Cinānī : Tedsīs-i Cinānī Efendi ser-bend-i ĩn ez-ān Ĥayālī’st raġīmehumu’llāhi Ta‘ālā

1d kapuñda: benüm de

1f olan: geçen

- 1 Nigārā ‘aşk-ı pākūñ nice bir dilde nihān olsun
Demidür ‘āleme şıdķ-ı derūnum dāstān olsun
Bilünsün müdde‘inūñ cümle aĥvāli ‘ayān olsun
Ķapuñda imtiyāzum ĥalk içinde bī-gümān olsun
Gerek dervīş-i dil-rīş [ü] gerek şāh-ı cihān olsun
Saña ‘āşık olan evvel benümle imtiĥān olsun
- 2 Kimi tālīb geĥer vaşla kimisi sāde pehlūya
Ķarazsız kimse meyl itmez şaķın sen serv-i dil-cūya
Ķanā‘at eylemez il ĥatt [u] ĥāl [u] ĥeşm [u] ebrūya
Sözüm tut i‘timād itme begüm aĥyār-ı bed-gūya
Gerek dervīş-i dil-rīş [ü] gerek şāh-ı cihān olsun
Saña ‘āşık olan evvel benümle imtiĥān olsun
- 3 Seni sevdüm diyü kim bezl iderse yoluna mālın
Reh-i ‘aşķuñda şādık zan idüp gūş itme aķvālin
Zemāne ĥalkınuñ ĥoĥdur bilürsin mekr ile ālin
Eger bilmek dilersen ‘āşıķuñ keyfiyyet-i ĥālin
Gerek dervīş-i dil-rīş [ü] gerek şāh-ı cihān olsun
Saña ‘āşık olan evvel benümle imtiĥān olsun
- 4 Şu kim eyler ĥabībüm vaşluñ için saña ibrāmı
Ķazer kıl anı ‘āşık şanma ĥayr olmaz ser-encāmı
Şaķın āl itmesünler sen hümā için ĥurup dāmı
Dil-i şūrīde gibi şanma puĥte gördüĥüñ ĥāmı
Gerek dervīş-i dil-rīş [ü] gerek şāh-ı cihān olsun
Saña ‘āşık olan evvel benümle imtiĥān olsun

2d begüm: varup

3d āşıķuñ: anlaruñ

4c āl: sayd

4d şanma puĥte: puĥte şanma

5a şādık: ‘āşık (VI-1a)

5b Cinānī bir baña benzer ola mı: cinānīyem ĥanı bir baña benzer (VI-1b)

5c Bi-ĥamdī‘llāh ki aķrān arasında olmuşam: benem aķrān içinde ĥamdüli‘llāh ‘ışķ ile (VI-2a)

5d maĥabbet: melāmet (VI-2b)

5⁷³ Kapuñda pādişāhum kullaruñ çok gerçi kim şādık
Cinānī bir baña benzer ola mı ‘āşık-ı şādık
Bi-ḥamdi’llāh ki akrān arasında olmuşam fāyık
Maḥabbet tekyesinde pīr-i ‘aşk oldum disem lāyık
Gerek dervīş-i dil-rīş [ü] gerek şāh-ı cihān olsun
Saña ‘āşık olan evvel benümle imtiḥān olsun

[11a]

28

Ġazel-i⁷⁴ Fenni⁷⁵

-- / -- / -- / --⁷⁶

1 ‘Āşık oldum bir güle çağıruram dost dost
Hem-dem olup bülbüle çağıruram dost dost
2 Yāruñ olup mā’ili zabt ideli bu dili
Maḥşere dek ḥaşılı çağıruram dost dost
3 Dīde tolup yaşıla cān virüben baş-ıla
Sīne dögüp taş-ıla çağıruram dost dost

⁷³ Şiirin tamamı 6 bend olup divandaki 5 numaralı bend mecmuada eksiktir.

Aķup dil cūy-ı gülşen gibi sen serv-i dilārāya
Şafā-yı kalb ile kānī’ dūrür ancak temaşaya
Girüp meydān-ı ‘ışka başlayup cān ile da’vāya
Direm bī-bāk olup her ‘āşık-ı miskin ü şeydāya
Gerek dervīş-i dil-rīş ü gerek şāh-ı cihān olsun
Saña ‘āşık geçen evvel benümle imtiḥān olsun (Okuyucu, age., s. 290)

⁷⁴ Şiir mecmuada dörtlük şeklinde dizilmiştir.

⁷⁵ Hacı İbrahim Demirkazık, 18. YY. **Şairi Mustafa Fenni Divan (İnceleme-Tenkitli Metin-Dizin) II. Cilt**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi-Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, 2009 , s.381-382.

28/ 1a oldum : olup (“oldum” vezni bozmaktadır. Vezne uygun olan divandaki “olup” kelimesidir.)

2b ideli : idemem

3a cān virüben : cānı virüp

5a virdigümi : virdügüm

6a meyini : meyin

9a bir daḥi : berzaḥı

10a virür iken : virürken

⁷⁶ Demirkazık’ın neşrinde vezin “müfte’ilün/fā’ilün/müfte’ilün/fā’ilün” olarak verilmiştir. Nazire olarak yazıldığı diğer şiirle vezin uyumunu sağlamak amacıyla burada “müstef’ilün/fā’ilün/müstef’ilün/fā’ilün” vezni tercih edilmiştir.

- 4 Vākıf-ı esrār olup vāşıl-ı dildār olup
Her gice bīdār olup çağıruram dost dost
- 5 Varımı yağmaya hep virdigümi_ itme ‘aceb
Şubḥ u mesādur rüz [u] şeb çağıruram dost dost
- 6 ‘Aşk meyini nüş idüp kendimi bī-hüş idüp
Dehri ferāmüş idüp çağıruram dost dost
- 7 Tab‘um[a] virüp küşād āhı idüp izdiyād
Tā olıcaḳ ber-murād çağıruram dost dost
- 8 Şeyḥ ayağına varup pāyine yüzler sürüp
Ḥalka-i zikre girüp çağıruram dost dost
- 9 Diñle sözüüm ey aḥī şorma baña bir daḥi
Cān virür iken daḥi çağıruram dost dost
- 10 Fennī iderken su’āl Mışrīde bulup kemāl
Şimdi Naḥīfī mişāl çağıruram dost dost

29

Müseddes-i Su’ālī

..- / ..- / ..- / ..-

- 1 Yine naḳḳāş-ı ezel naḳş-ı ruḥuñ sāde ḳodı
Yüzüñe ḳarşu gōñül murḡını feryāda ḳodı
Beni gözyaşu gibi bir ulu deryāda ḳodı
Seni cān gülşenine servveş-i āzāde ḳodı
Kimini sevdi Ḥudā kimini sevdāda ḳodı
Güli ārāyiş idüp bülbüli ğavġada ḳodı
- 2 N’ola yoluñda çekersem elem ü derd ü ğamı
Dünyede kimse mi var çekmeye işbu elemi
Hele sen zevḳ u şafā-y-ıla süregör bu demi
Çün ezel kātibi bu resme çalupdur ḳalemi
Kimini sevdi Ḥudā kimini sevdāda ḳodı
Güli ārāyiş idüp bülbüli ğavġada ḳodı

- [11b] 3 İřigüñ yaşlanuben ider-idim derd ile zār
 Őaķınurdum ki zafer eylesün sen güle hār
 Dehenüñ fikri ile oldu cihān başuma dār
 Saña gülmek řanemā ağlamak oldu baña kār
 Kimini sevdi Hüdā kimini sevdāda şodı
 Güli ārāyiř idüp bülbüli ğavğada şodı
- 4 N'ola ağlarsa gözüm gül gibi sen gül řanemā
 Yeridür bülbül-i dil eyleye ğulğul řanemā
 Ola bezmünde gözüm sāğar-ı pür-mül řanemā
 Kimini sevdi Hüdā kimini sevdāda şodı
 Güli ārāyiř idüp bülbüli ğavğada şodı
- 5 Görelî sen güli dīdem gibi şan oldu yürek
 Göge yer yer dikilüp āh-ı duĥānumla direk
 Beni ağlatma didim didi dilber gülerék
 Nazar it hāl-i Su'ālīye gel ey çatı yürek
 Kimini sevdi Hüdā kimini sevdāda şodı
 Güli ārāyiř idüp bülbüli ğavğada şodı

30

Müseddes-i 'Ulvī⁷⁷

..- / ..- / ..- / ..-

- 1 Ber-murād itdi felek gerçi dil-i nā-kāmı
 Sundı ammā n'idelüm zehr ile şolu cāmı

⁷⁷ Çetin, age., s. 161-162.

30/ Müseddes-i 'Ulvī : Müseddes ez-ğüftehā-yı 'Ulvī Çelebi

1b n'idelüm: yine, şolu: şolu bir

1e n'aceb şeklinde yazılı olup vezin gereği ne 'aceb okunmuştur.

1f irmeden: olmadın

2c kudret-i : kudret ü (IVc)

3c yār u ağyār ile her dem : yāri ağyār ile gördüm (IIa)

4b fedā idemedik sātī: řazā idemedēñ mā-fātı (IIIb)

4c künc : genc

4d bezm-i ğamla şeb-i zülmātı : tīre şeb-i ğam zülmātı (III d) (mecmuadaki şekliyle mısranın vezni bozuktur.)

5a cān virüp hicr ile 'Ulvī : 'Ulvī'yā derd ü ğam ile

5c ebyātum : ebyātı ("ebyātum" kelimesi vezni bozmaktadır.)

İrdi cān kulağına peyk-i 'adem peygāmi
Āh kim geldi meded guşsa vü ğam hengāmi
Ne 'aceb tīz geçer zevk u sürür eyyāmi
İrmeden nişf-i nehāri irişür aḥşāmi

2 Niceler 'ālem-i 'uqbāya revān olmaḡda
Niceler hırş ile sultān-ı cihān olmaḡda
Kudret-i ḡayl ü ḡaşem cümle yalan olmaḡda
Sā'at-i 'ömr ise her dem güzerān olmaḡda
Ne 'aceb tīz geçer zevk u sürür eyyāmi
İrmeden nişf-i nehāri irişür aḥşāmi

3 Siper-i ta'na olup derhem ile geçdi günüm
Şeb-i ğamda elem-i 'ālem ile geçdi günüm
Yār u aġyār ile her dem ğam ile geçdi günüm
Halk 'ıyd itdi benüm mātem ile geçdi günüm
Ne 'aceb tīz geçer zevk u sürür eyyāmi
İrmeden nişf-i nehāri irişür aḥşāmi

4 Zevk-i vuşlatde iken irdi firāk āfākı
Dem-i fırsatda fedā idemedik sā'atı
Künc-i miḡnetde geçürdük ğam ile evkātı
Rüzımız eyle[d]i bezm-i ğamla şeb-i zulmātı
Ne 'aceb tīz geçer zevk u sürür eyyāmi
İrmeden nişf-i nehāri irişür aḥşāmi

5 Cān virüp hier ile 'Ulvī olıcaḡ mürde tenüm
Tolıcaḡ şiven-i aḡbāb ile beytü'l-ḡazenüm
Yazalar seng-i mezārumda bu ebyātum benüm
Baña telkīn idicek oḡuyalar bu süḡanum
Ne 'aceb tīz geçer zevk u sürür eyyāmi
İrmeden nişf-i nehāri irişür aḥşāmi

31

Tesdīs-i 'Āqlī

-.-- / -.-- / -.-- / -.--

1 Gelmez oldu āh kim ol pādişāhum yanuma

Hälümi ‘arz idemem hayfâ ben ol sulţānuma
Kaşđ ider girmege her dem tîĝ-ı ĥasret kıanuma
Söyle ey bād-ı şabâ luţf eyle ol cānānuma
Nār-ı ĥasret kār idüpdür şimdi muĥkem cānuma
Şabrını sen vir İlähî bu dil-i vezānuma

2 ‘Aqlumı başumdan aldı ol gözi şehlâ benüm
Bağrımı pür-ĥün idüpdür cevr ile eyvâh benüm
Âh kim yazu imiş başumda bu sevdâ benüm
Kimseler bilmez çekdigüm hicrānda vāveylâ benüm⁷⁸
Nār-ı ĥasret kār idüpdür şimdi muĥkem cānuma
Şabrını sen vir İlähî bu dil-i vezānuma

[12a] 3 Yārimi benden ayırdı göz göre devr-i zemān
Dem-be-dem kıan ağladur bir dem baña virmez amān
Ağlasunlar ĥâlüme her ‘aşık-ı şeydâ olan
Kalmadı şabre mecālüm n’eyleyem ben nā-tüvān
Nār-ı ĥasret kār idüpdür şimdi muĥkem cānuma
Şabrını sen vir İlähî bu dil-i vezānuma

4 İrmedüm ol nev-civāne hey meded dünyāda ben
Bulmadum aşlâ vefâyı ol perî ra’nāda ben
Hicr-i firķatden dirîĝâ olmadum āzāde ben
Âteş-i ‘aşk içre kıaldum dostlar üftāde ben
Nār-ı ĥasret kār idüpdür şimdi muĥkem cānuma
Şabrını sen vir İlähî bu dil-i vezānuma

5 Her kim amîn dirise iş bu du‘āya yā Mu‘în
Sen anuñ eyle maķāmın ravza-i ĥuld-ı berîn
‘Aķılınuñ bu durur senden temennāsı hemîn
Cevr-i dilberden ĥalāş it yā İlähü’l-‘ālemîn
Nār-ı ĥasret kār idüpdür şimdi muĥkem cānuma
Şabrını sen vir İlähî bu dil-i vezānuma

⁷⁸ Vezin bozuktur.

- 1 Yā İlāhī vādi-i ‘iṣyānda ƙaldum bī-meded
‘Abd-i ‘āṣīyem ũuƙum bī-ħadd cürmüm bī-‘aded
Ŗimdi ũeydu’llāha (?) geldüm ƙılma ben dervīŖi red
Fazluña bel bağladum yā Vāħid u Ferd u Aħad
Cümleññ ma‘būdı sensin dā’imā ħayyü’l-ebed
- 2 Ĥamdü-li’llāħ buldı nām-ı a‘zamı ƙalb-i selīm
Sālik-i rāħa ‘ayān oldı Ŗırāt-ı mustaħīm
Ba‘de-zān kār eylemez vesvās-ı ũeytāni’r-rācīm
Oğurum ismüñde “bismi’llāhi’r-rahmāni’r-rahīm”⁸¹
Ey Ŗıfātuñdur Ŗıfātuñ “ƙul ħüve’llāhu aħad”⁸²
- 3 Ćār ismüñden bu ũeŖ Ŗü ƙubbe bulmazsa Ŗübüt
Pāydār olmaz bināsı hem-çü beyt-i ‘ankebüt
Feyz-i zātuñdan iriŖdi cism hem bu cāna ƙüt
Evvel ü āħir “ħüve’l-ħayyu’l-lezī”sin “lā-yemüt”⁸³

⁷⁹ Ŗiirin nazım Ŗekli tahmīs olup üzerine tazmin yapılan Ŗiir Nesīmî Divanı’nda geçmektedir. Bkz. Hüseyin Ayan, **Nesīmî Hayatı, Edebî KiŖiliği, Eserleri ve Türkçe Divanının Tenkidli Metni II. Cilt**, TDK Yayınları, Ankara, 2002, s. 227.

⁸⁰ Mustafa İsen, **Usûlf Divanı**, Akçağ Yayınları, Ankara, 1990, s.88-89.

32/ Muħammes-i UŖulî :Tahmīs-i UŖulî Ėazel-i Seyyid

1a İlāhî: ilāh-i

1b cürmüm: cürmün

1c Ŗeydu’llāha: Ŗey’ullāha

1e sensin: sensen, ħayyü’l-ebed : ħayy-ı ebed

2c ba‘de-zān kār eylemez : ba‘d-ezīn kār edemez

3c zātundan iriŖdi cism hem bu : cūdundan eriŖir cisme kuvvet

4b ism : zāt

4d lem yelid sensin : lem yelidsen sen

4e zātuñ : zāt u, lehü : ki (mecmuamızdaki Ŗekliyle mısranın vezni bozuktur.)

5a bulmadan: tutmuŖdur (6a)

5c ħalk ile melek: hulk-ı melek (6c)

5d ƙıldı: kıldım (6d)

6a öderdik biz: çün urdun bir (5a)

7a zāt-ı : sırrı

7b zıkr-i : zikri

⁸¹ Vezin bozuktur.

⁸²“De ki: O Allah tektir” Kur’an, İhlas Süresi, Ayet: 1

⁸³ “ÖlümŖüz olan O (Allah) diridir” anlamına gelen cümle Kur’an, Furkan Süresi, Ayet: 58’den iktibastır.

Zāhir u bāṭın hüve 'l-bāki⁸⁴ sin “Allāhu 'ş-şamed”⁸⁵

- 4 Ey ḥarīm-i dergehūñ ḥā' if gönüller me' meni
Vaşf-ı zātuñdur münezzeh ism-i pākūñdür ğanī
Kibriyān öñünde kimdir kim kıla mā' u meni
“Lem yelid” sensin oqurlar ey “ve lem yūled” seni⁸⁶
“Lem yekun” zātuñ şifātuñdur “lehū küfüven aḥad”⁸⁷
- 5 'Ālem-i vaḥdetde keşret daḥi bulmadan maḥar
Birbirinde münderic şankim nevāt içre şecer
Zāhir olmamışdı ḥalk ile melek ḥüsn-i beşer
Ol zemān kim luṭf ile bir gevhere kıldı nazār
Zāhir ol gevherden oldı cümle eşyā lā-'aded
- 6 Nükte-i sırr-ı “nefahtü”⁸⁸ den öderdik biz demi
Nokta-i vāḥidde derc itdūñ sevād-ı a'zamı
Ya'ni kılduñ nüşḥa-i kübrā vücūd-ı Ādemi
Kāf ile nūndan yaratduñ on sekiz biñ 'ālemi
Ḳudretūñle erba'in günde temām oldı cesed
- 7 Ey Uşulī zāt-ı dā'im Ḥaḳdan özge nesne yoḳ
Dillere zıkr-i mülāyim Ḥaḳdan özge nesne yoḳ
Zāhir u bāṭında kā'im Ḥaḳdan özge nesne yoḳ
Seyyidūñ gönülünde dā'im Ḥaḳdan özge nesne yoḳ
Ol faḳīruñ hem dilinde her dem eydür yā Aḥad

[12b]

33

Ġazel-i Şem'ī⁸⁹ Tahmīs-i Şaydī

..- / ..- / ..- / ..-

⁸⁴ O (Allah) bākīdir.

⁸⁵ “Allah sameddir”, Kur'an, İhlas Süresi, Ayet: 2

⁸⁶ “O'ndan çocuk olmamıştır. Kendisi de doğmamıştır.” Kur'an, İhlas Süresi, Ayet: 3

⁸⁷ “O'nun hiçbir dengi yoktur” Kur'an, İhlas Süresi, Ayet: 4

⁸⁸ “Ona tam şeklini verip ruhumdan da üflediğim vakit hemen onun için secdeye kapanın” mealindeki Kur'an, Hicr Süresi, Ayet: 29 ve Sad Süresi, Ayet: 72'den iktibaştır.

⁸⁹ Tahmis yapılan gazel Prizrenli Şem'ī'ye aittir. Bkz. Murat Ali Karavelioğlu, **Onaltıncı Yüzyıl Şairlerinden Prizrenli Şem'ī'nin Divanının Edisyon Kritiği ve İncelenmesi II. Cilt**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi-Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, 2005, s. 507.

- 1 Öldürürse beni hasretle o gönce dehenüm
Derdümi söyleye kabrümde biten her çemenüm
Kana ğark olsa n'ola gözyaş-ıla pîrehenüm
'Ār idemiş beni öldürmeğe ol sîm-tenüm
Varayum yalvarayum boynuma taqup kefenüm
- 2 Rāh-ı dildāra varup āh-ile pāk ideyüm
Gözyaş-ıla şulayup kūyını nem-nāk ideyüm
'Aql-ı hūşıla göñülde bunı idrāk ideyüm
Hülle-i cennet olursa çekeyüm çāk ideyüm
Dem-i vuşlatde baña hā' il olur pîrehenüm
- 3 Uyalı o yüzi gül zāğ-ı raķībün sözine
'Āşık-ı haste-dilün bakmaz olupdur yüzine
Açalı iki gözüm gözlerüm izün tozına
Duymaya girsem eger mūr-ı za'ifün gözine
Ey Süleymān-ı zemān şöyle hayāl oldı tenüm
- 4 Bülbül-i haste-dili ey yüzi gülzār eyle
Señ raķībün yanuna varma şaķın 'ār eyle
Kā'ilem her ne idersen baña ey yār eyle
Tek beni zülf-i dil-āvīzüne ber-dār eyle
Çekeyüm pādişehüm kendi elümle resenüm
- 5 Geldi düşdi yine şevķ ile göñül bir melege
'İlm-i 'aşķında anuñ geldi baña çok meleke
Geldi biñ derd ile Şaydī saña hālın dimege
Şem'iyem küşe-i mey-hāneyi virmem felege
Gülşen-i bağ-ı İremden baña yegdür vaţanum

34

Ġazel-i⁹⁰ Ra'dī

-.-- / -.-- / -.-- / -.--

- 1 Şevķ-ı hūsnūnle umarım gül gibi handān olam

⁹⁰Şiirin nazım şekli müseddestir.

Seyr idüp şol serv-ğaddüñ dem-be-dem hayrân olam
İrmişem ‘ıyd-i vişâle cân ile qurbân olam
Kim der idi bülbül-i şūrīdeveş nālân olam
Bu ne ‘ıyd olsun cihân ħandân ben giryân olam
İl terennüm eyleye ben göğsüm dögüp nālân olam⁹¹

2 Āsitānuñda dilerdüm ħaste gönüm şād idem
Ĥizmetüñde bu belākeş cānumı mu‘tād idem
Ĥalk bayram eyleye kan ağlayam feryād idem
Şānuña lāyık mı şāhum kim dil-i nā-şād idem
Bu ne ‘ıyd olsun cihân ħandân ben giryân olam
İl terennüm eyleye ben göğsüm dögüp nālân olam

3 Pādişāhum ħağ bilür devr olalı sen şāhdan
Ġam beni qurtarmadı bir dem figān u āhdan
Başımı kes kanımı dök çıkmazın ben rāhdan
Sen baña raħm itmedüñ qorqmaz mısın Allāhdan
Bu ne ‘ıyd olsun cihân ħandân ben giryân olam
İl terennüm eyleye ben göğsüm dögüp nālân olam

4 Saña ħalkı ‘ādet ide yalvarıran Ĥāliqa
Nitekim ħübān-ı ‘ālem raħm iderler ‘āşıqa
Şıdķına baķup virir Allāh murādın şādıķa
Gör deli dīvāne mey eyler temennā Rāzıķā
Bu ne ‘ıyd olsun cihân ħandân ben giryân olam
İl terennüm eyleye ben göğsüm dögüp nālân olam

5 ‘ıyd olsa Ra‘diyā ben şalunup ol yār ile
Seyr iderdüm gülşeni ol serv-ğad-i dildār ile
Leb-be-leb iken çemende ol şeker güftār ile
Şimdi uzağdan baķar dil ağlayup biñ zār ile
Bu ne ‘ıyd olsun cihân ħandân ben giryân olam
İl terennüm eyleye ben göğsüm dögüp nālân olam

[13a]

35

Müseddes-i Şāni⁹²

⁹¹ Vezin bozuktur.

- 1 Ölürsen zaḥm-ı tîğ-ı hūn-feṣān-ı ŧeh-sūvārumla
Ten-i mecrūḥumı yuñ āb-ı çeṣm-i cūybārumla
Ser-i kūyında defn eyleñ ki derd-i ‘aşk-ı yārumla
Dem-i iḥyā-yı emvāt olıcaḳ feryād u zārumla
Eger ḥaşr olmaz isem ol kıyāmet-ḳadd nigārumla
Gezem maḥşerde göğsüm dögerek seng-i mezārumla
- 2 Dem-i nez’-i ḥayātumda ümīdi ḳaṭ’ iden benden
Vedā’ eyler ḥayāl-i yār zīrā çeṣm-i rüşenden
Ferāğat eyleñüz bir laḥza kim feryād u şivenden
Diyem Rūḥu’l-Emīne ḳabz iderken cānumı tenden
Eger ḥaşr olmaz isem ol kıyāmet-ḳadd nigārumla
Gezem maḥşerde göğsüm dögerek seng-i mezārumla
- 3 Bu derd-i ‘aşk [u] ālām-ı firāk-ile ölürsen ger
Ser-i ḳabrümde telḳin itmege gelsün hem o dilber
Diyem bu maṭla’-ı cān-baḥşı aña ey melek-manzar
İşitsün baña geldükde su’āl içün daḥi Münker
Eger ḥaşr olmaz isem ol kıyāmet-ḳadd nigārumla
Gezem maḥşerde göğsüm dögerek seng-i mezārumla
- 4⁹³ Der-i dār-ı şifā-yı yārda yatup bu dil-i ḥaste

⁹² Ali Nihad Tarlan, **Şiir Mecmualarında XVI. ve XVII. Asır Divan Şiiri: Revānī-Hayreti-Hāverī-Aḥī-Peyāmī-Sānī**, 4. Fasikül, İstanbul Üniversitesi Yayınları, Nr. 356, İstanbul, 1949, s. 101-102.

35/ Müseddes-i Şānī : Müseddes

1d dem-i iḥyā-yı: diyem aḥbāba

2a ḥayātumda: ḥayātumdur, iden: edüñ

2d cānumı: rūḥumu

3b ḳabrümde: ḳabrüme, hem: deñ

3d baña: tā ki, daḥi: baña (3c)

4a dār-ı şifā : darüşşifa

4c eyleñüz : eyleyüp

4d derd-i dili taḳrīr idüp: derd ile taḳrīr eyleyüp

⁹³ Şiirin tamamı 5 bend olup sonuncu bend mecmuada eksiktir.

Ṭabībā eyledüm niyyet dil-i bīmār u zārumda

Mecālüm ḳalmayup Şānī gibi cism-i nizārumda

Müyesser olıcak ölmek baña kūy-ı nigārumda

Vaşıyet itmege yok iktidârı kaldı dem-beste
Devât u kâğad ihzâr eyleñüz ‘uşşâk-ı ser-meste
Diyem derd-i dil-i takrîr idüp âheste âheste
Eger haşr olmaz isem ol kıyâmet-ğadd nigârumla
Gezem maşşerde göğsüm dögerek seng-i mezârumla

36

Muhammes-i Nazîfî

-.-- / -.-- / -.-- / -.--

- 1 Gerçi kim ol şâh ben bir ‘aşık-ı lâ’ ubâliyem
Bendesiyem şıdk-ıla anuñ muhibb-i âliyem
Kalb-i şâfî şüfiyem ğıll u ğışdan hâliyem
Şanma ben sencileyin tâc u kabâ hammâliyem
Pâ bürehne (...) ⁹⁴ ben baş açık abdâliyem
- 2 Dehr-i dünüñ şöretinden geçmişem ben el yuyup
Hân-kâh-ı ‘aşkınuñ abdâlı oldum şoyunup
Çekmişem yer yer bur(u)clar sînemi ser-tâ yakup
N’ola dirsem derd-ile her dem-be-dem göğsüm dögüp
Pâ bürehne (...) ben baş açık abdâliyem
- 3 Râziyam ser virmege bu yolda ben sırr virmezem
Tâ ölünce bu sözi ben söylerim terk itmezem
Çâr-yâr-ı Muştafâ hakkı birinden dönmezem
Şad hezâr olsa raķîb hâricî ğam çekmezem
Pâ bürehne (...) ben baş açık abdâliyem
- 4 Düşmüşem çün Kerbelâ-yı hicrinüñ şahrâsına
Uymazam hergiz Yezîd-i münkirüñ igvâsına
Yok durur meylüm cihânuñ aţlas u dîbâsına
Teşne-dil oldum meded la’l-i leb-i sevdâsına

Diyem yârâna bu beyti yazıñ seng-i mezârumda

Eger haşr olmaz isem ol kıyâmet-ğad nigârumla

Gezem maşşerde göğsüm dögerek seng-i mezarumla (Bkz. Tarlan, age.,s. 102.)

Pā bürehne (...) ben baş açık abdāliyem

- 5 Tīg-ı fırkatden Nazīfī şerha şerha olsa ten
Lāleveş kanlara ğarķ olup boyansa bu beden
Ben şehīd-i ‘aşķ için hācet degül hergiz kefen
Çün zikr idüp diye kabrümde biten her çemen
Pā bürehne (...) ben baş açık abdāliyem

[13b]

37

Tesdīs-i⁹⁵ Āzerī

..- / ..- / ..- / ..-

- 1 Dimişidüñ ki belākeşleri mi yād ideyüm
Dil-i vīrānelerin luţf-ıla ābād ideyüm
Hicrime şabr ideni vaşluma mu ‘tād ideyüm
Der iken ‘aşķum-ıla zār olanı şād ideyüm
Bunca feryādum işitdün dimedün dād ideyüm
Sen ki dād itmeyesin ben kime feryād ideyüm
- 2 Nāvek ey dil āh-ı sıhr(?) eylemedi hergiz eşer
Dil-i sengüñ ne ‘aceb saht imiş ey ğonce-i ter
Ser-i kūyında fiġān eyler iken şām u seher
Saht-dil olduġuña şāhid işte bu yeter
Bunca feryādum işitdün dimedün dād ideyüm
Sen ki dād itmeyesin ben kime feryād ideyüm
- 3 Saña hizmet idenüñ her biri ‘aşık degül a
Da‘va-i ‘aşķ idenüñ sözleri şādık degül a
‘Aşık olana cefā ‘adle muvāfık degül a
Bir senüñ gibi kerem kânına lāyık degül a
Bunca feryādum işitdün dimedün dād ideyüm
Sen ki dād itmeyesin ben kime feryād ideyüm
- 4 ‘Ādetüñ ehl-i dili luţf-ıla yād itmegin
Kahr-ıla düşmen-i bed-ġuya ‘inād itmegin

⁹⁵ Üzerine tesdis yapılan beyit Celāl Bey’e aittir. Bkz. Murat Güneş, **Manastırlı Celāl Bey Divanı (İnceleme-Metin)** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2013, s.554.

Derd-i ‘aşkuñ-la fiġān ideni şād itmegin
Āh işitdik de işüñ ‘adl-ile dād itmegin
Bunca feryādum işitdũñ dimedũñ dād ideyũm
Sen ki dād itmeyesin ben kime feryād ideyũm

5 Kırılaldan beri bu ħayme-i zerrīne tınāb
 Kapuñı ħalka penāh eyledi Rabbü’l-erbāb
 Ĥālını hep saña ‘arz eyler iken şeyĥ ile şābb
 Sende inşāf ide ey ħüsrev-i seyyāre cenāb
 Bunca feryādum işitdũñ dimedũñ dād ideyũm
 Sen ki dād itmeyesin ben kime feryād ideyũm

6 Āzerīveş reh-i ‘aşkuñda olup efkende
 Seni terk eylemezem nitelim cânım tende⁹⁶
 ‘Arz-ı ħāl itmege yok ħayıya kudret bende
 Senũñ iĥsānuña ħalmışdı ümīdũm sende
 Bunca feryādum işitdũñ dimedũñ dād ideyũm
 Sen ki dād itmeyesin ben kime feryād ideyũm

38

Müseddes-i⁹⁷ ‘Azmi⁹⁸

-. - / -. - / -. - / -. -

1 Resm olaldan üstüme bu kārġāh-ı bī-sütũn
 Olmadım ālām-ı derd ü miĥnet-i ġamdan maşũn
 Menzil-i maĥşũdıma yok n’eyleyim bir reh-nũmũn
 Yıldızum dũşkũn sitārem naĥs baĥtum bedġũn
 Yār bī-pervā felek bī-raĥm gerdũn bī-sũkũn
 Derd çok dermān yok dũşmen ħavī ṭālī‘ zebũn

⁹⁶ Vezin bozuktur.

⁹⁷ Şiirin nazım şekli tesdistir. Tekrar eden beyit Fuzûlî’ye aittir ve divanında şu şekilde geçmektedir:

Döst bī-pervā felek bī-raĥm devrān bī-sũkũn

Derd çok hem-derd yok dũşmen kavī ṭālī‘ zebũn

Bkz. Abdülbâki Gölpınarlı, **Fuzûlî Divanı**, 2. Baskı, İnkılap Kitabevi, İstanbul, 1961, s.119.

⁹⁸ Mehmet Duymaz’ın hazırladığı “Diyarbakırlı Azmî ve Divançesi” başlıklı yüksek lisans tezi ile Adem Ceyhan’ın hazırladığı “On Altıncı Asır Osmanlı Alimlerinden Azmî Pîr Mehmed Bey ve Divanı” isimli kitapta bu şiir yer almamaktadır.

- 2 Yağdırup tîr-i kazâ bārân yerine āsumân
Sîne-i şad-pāre itdi aña berîd-i nişân
Tolsa çok mı na're-i âh-ı derûnumdan cihân
Nice nālân olmayım yâ nice olam şād u kām
Yâr bî-pervâ felek bî-rahm gerdûn bî-sükûn
Derd çok dermân yok düşmen kavî t̄ali' zebûn
- 3 Ğarķ ider gāhî cihānı pāşından çeşmüm ter⁹⁹
Gāh dehr-i dūn elinden ser nice ağrı çeker
Yok kanā'at devlet-i firķat vişāl ümmîd ider
Ey görüp hāl-i digergünüm şoran benden haber
Yâr bî-pervâ felek bî-rahm gerdûn bî-sükûn
Derd çok dermân yok düşmen kavî t̄ali' zebûn
- [14a] 4 Oldı ten derd ü nizâr ālām-ı ğamdan hem-çü nāl
Şabre t̄āķat kalmadı ğāyet de oldum bî-mecāl
Eylemez derd-i derûnumdan gelüp bir kez su'āl
Çāresiz peygüle-i miħnetde kaldum haste hāl
Yâr bî-pervâ felek bî-rahm gerdûn bî-sükûn
Derd çok dermân yok düşmen kavî t̄ali' zebûn
- 5 Firķat-i yâr ile geçdi 'Azmi' eyyāmum benüm
Zulmet-i ğamdan bir oldı şubh-ıla şāmum benüm
Kimse yād itmez ölürsem derd ile nāmum benüm
Bilmezem yâ Rab n'ola āħir ser-encāmum benüm
Yâr bî-pervâ felek bî-rahm gerdûn bî-sükûn
Derd çok dermân yok düşmen kavî t̄ali' zebûn

39

Müşemmen-i Fevrî¹⁰⁰

⁹⁹ Vezin bozuktur.

¹⁰⁰ Ali Nihad Tarlan, **Şiir Mecmualarında XVI. ve XVII. Asır Divan Şiiri: Rahmî ve Fevrî**, 1. Fasikül, İstanbul Üniversitesi Yayınları, Nr. 356, 1948, s. 72-73.

39/ Müşemmen-i Fevrî : Müşemmen

1a yâ Rab cihānda: dünyāda yâ Rab, t̄ac-ı: t̄ac u

1b ne sultān-ı cihān 'ālem-gîr idüp külli : yâ sultān-ı cihān-gîr eyleyüp küll-ü (Mecmuadaki şekliyle mısranın vezni bozuktur.)

1c ne : yâ, destür it : Āşāf kıl

1d ne : yâ, 'izzet vir siyāset : bir özge siyādet

- 1 Baña yā Rab cihānda dimezem tāc-ı hılāfet vir
Ne sultān-ı cihān ‘ālem-gīr idüp külli riyāset vir
Ne bir şāh-ı Süleymān-şāna destūr it vezāret vir
Ne erbāb-ı menāşıb gibi ‘izzet vir siyāset vir
Cihānı ehline sevķ eyle baña şevķ u hālet vir
Keşāfet ķalbe zeng itdikçe şayķal ķıl letāfet vir
Kemāl u fazl u kūt-ı lā-yemūt ile sa‘ādet vir
Dem-i āhirde īmān dünyede şabr u ķanā‘at vir
- 2 Şeref ‘add eyleyüp fāzl u kemāl u ‘izz u nāzum yok
Cihānuñ manşıb u cāhına çokluk hırş u āzum yok
Ķazā-yı devlet-i mā-fāt için suz u güdāzum yok
İñen dünyā için tūl-ı emel fikr-i dırāzum yok
Edāniye denī dünyā için aşlā niyāzum yok
Tapuñdan ğayrı bir ferde cihānda keşf-i rāzum yok
Faķirim derdmendüm senden özge çāre-sāzum yok
Dem-i āhirde īmān dünyede şabr u ķanā‘at vir
- 3 Olaldan cari şahrā-yı vücūde ķulzüm-i ‘ālem
‘Adem bahrinde nā-peydā idüm çün rişte-i mübhem
Yaķın eyleyüp ‘itā mişāl-i ķatre-i şebnem

1f ķalbe zeng itdikçe şayķal : ķalbi zeng etse muşayķal

1g kemāl u : kemāl-i

2a eyleyüp: etmezem, kemāl u : kemali

2b cihānuñ : zemānuñ, çokluk : çendān

2d iñen dünyā için : cihān için inen

3a şahrā : mekra

3b rişte : reşha

3c yaķın : ta‘ayyün (“yaķın” kelimesi vezni bozmaktadır.)

3e eyleyüp : eyledün

4a Ĥudāyā : İlāhī

4c hidāyet : kerāmet

4g ‘ibādet : ‘ināyet

5a İlāhī : Ĥudāyā, zıkr u āh: āh u vāh

5d içre : için (5c), sūz-ıla eyvāh: nāle ile āh (5c)

5e hem-rāh : şeh-rāh

5g enbiyā-y-ile : enbiyā ĥaşşa

Düşürdün rahme dem kılduñ dönüp feyz eyledüñ cān hem
Çıkarduñ ‘ākıbet rüy-ı zemāne eyleyüp ādem
Benī-nev’üñ cihānda ekşerinden eyledüñ ekrem
Bugünden şöñra yā Rabbi *bi-ḥaqqı ismike’l-a’zām*¹⁰¹
Dem-i āḥirde ĩmān dünyede şabr u kanā’at vir

4 Hüdāyā fazl u cūduñ gibi luṭf-ı bī-nihāyet kıl
Ṭarīk-i şer’i faḥr-i ‘āleme sevḳ it hidāyet kıl
Dil ü cānı şürūr-ı nefis ü şeyṭāndan ḥimāyet kıl
Gice gündüz işim gücüm riyāzat kıl ‘ibādet kıl
Kesel geldikçe şevḳuñ birle kuvvet vir i’ānet kıl
Kemāl ü fazl u ‘ilm ü ḥilmi dā’im baña ‘ādet kıl
Kamu cürm ü günāhum maḡfired eyle ‘ibādet kıl
Dem-i āḥirde ĩmān dünyede şabr u kanā’at vir

5 İlähī Fevrinüñ itdiği zıkr u āḥ ḥaqqı’çün
Yoluñda baş u cān viren gedā vü şāḥ ḥaqqı’çün
Müsem mā-yı maḳām-ı ḳurb olan dergāḥ ḥaqqı’çün
O dergāḥ içre olan sūz-ıla eyvāḥ ḥaqqı’çün
Ḥavāşı tapuña irişdiren hem-rāḥ ḥaqqı’çün
O rāḥ içre bulunan fazl u ‘izz u cāḥ ḥaqqı’çün
Cemi’-i enbiyā-y-ile Resūlu’llāḥ ḥaqqı’çün
Dem-i āḥirde ĩmān dünyede şabr u kanā’at vir

[14b]

40

Ġazel-i Şāfi Ṭahmīs-i Beyānī¹⁰²

¹⁰¹ İsm-i a’zamın hakkı ile

¹⁰² Mecmuada bulunan Beyānī’ye ait üç tahmis de Fatih Başpınar’ın hazırladığı “17. Yüzyıl Şairlerinden Beyānī’nin Divanı (İnceleme-Tenkitli Metin)” başlıklı yayımlanmamış doktora tezinde yer almamaktadır. Söz konusu tahmislere Yasemin Bayraktar’ın hazırladığı yüksek lisans tezinde rastlanmıştır. “Dīvān-ı Beyānī-i Karahisāri” başlıklı bir yazmanın neşri olan bu tezde Bayraktar, tahmislerin sahibinin F. Başpınar’ın çalışmış olduğu Afyonkarahisarlı Beyānī değil büyük ihtimalle 17. Yy’ın ilk yarısında yaşamış olan Sinoplu ya da Samsunlu Beyānī olduğunu belirtmiştir. Konuyla ilgili yakın tarihte yapılmış olan bir diğer çalışma olan Salih Yapınca’nın hazırladığı “Beyānī-i Karahisāri Divanı (İnceleme- Metin)” başlıklı yüksek lisans tezine ise 2020 yılına kadar kullanım kısıtlaması getirildiği için bakılamamıştır.

Yasemin Bayraktar, **Beyānī ve Tahmisleri (Yapı Kredi Sermet Çifter Kütüphanesi y-0463 Numaralı Yazma Eser-Transkripsiyonlu Metin-İnceleme)**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Giresun Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2017, s. 255-256.

40/ 2b durur : dürür

2d bilmezim : bilmezem

3a vālih ü : vālih-i

3d çāre : çāh-ı

- 1 Tob idüp atdı felek ‘arşa-i devrāna beni
Dest-i çevgān-ı kazā şaldı bu meydāna beni
Kimse yokdur ki varup añlada yā[rā]na beni
Kim bilür atmayalardı katı yābāna beni
Taş toğursaydı toğurmağdan ise ana beni
- 2 Yok durur hāşılı hıç Hağka yarar bende ‘amel
Cümle bī-hūde durur māzī eger müstağbel
‘Acebā kim ide bu mes’ele-i müşkil[i] ħall
Bilmezin ħazret-i “lā-yūs’elü ‘ammā yef’āl”¹⁰³
Ne için koydı ola hey’et-i insāna beni
- 3 Benem ol vālih ü rüsvā-yı cihān-ı bī-dil
Pāy-māl-i reh-i miñnet-zede vü lā-ya ‘kıl
Gelmedinse bu vücūd ‘ālemine ve’l-hāşıl
Kā’ il idüm ki yatam çāre ‘ademde nice yıl
Mālik idince Ĥudā Yūsuf-ı Ken’āna beni
- 4 İl düşmen baña kimseyle benüm yok ħarbüm
Çok velī dest-i sitem birle cefādan ħarbüm
Bunca derdüm var iken bir de aña mużtaribüm
Bilüñüz bu ne cefādur ki şafā-yı ħalbüm
Bā’ iş-i ħıkd ü ħased eyledi yārāna beni
- 5 Künc-i miñnetde Beyānī günüm oldu şeb-i tār
Rüzgārumsa gelüp geçmededür leyl ü nehār
Gün gibi rif’ate irdürse sipihr-i ħaddār
Koması mağlaş-ı Şāfī gibi ayakda ne var
Bāri fi’l-cümle ħarīn eylese akrāna beni

3e mālīk : kābil, Yūsuf-ı Ken’āna: şüret-i ‘irfāna

4a düşmen baña: baña düşmen (mecmuadaki kelime dizilişi vezni bozmaktadır.)

4d bilüñüz bu ne cefādur : yalnız bu ne belādur

4e eyledi : eyleye

5c irdürse : irgürse

5e akrāna : yārāna

¹⁰³“ Allah, yaptığından sorumlu tutulamaz” Kur’an, Enbiyâ Süresi, Ayet: 23.

Gazel-i 'Âlî Tahmîs-i Beyânî¹⁰⁴

..- / ..- / ..- / ..-

1 Eyledi tâ kim ezel gevher-i yek-dâne seni
Virdi hıfz itmek için hâzin-i devrâna seni
Getürünce ne belâ çekdi bu meydâna seni
Bildi bir dürr idügin atmadı devrâna seni
Toğduğun gibi şarup şarmaladı ana seni

2 Evvelâ bu ki vücûd 'âlemine gelmek için
Hizmetüñde çü şabâ şubh u mesâ bilmek için
Sa'y idüp Ka'be-i kûyına varup irmek için
Ko bu bilmez gibi kendüyi bildürmek için
Koydı Hallâk ezel hilkat-i insâna seni

3 Sen ki âzâde idün bende-i nâ-çâr olduñ
Hüzn-i Ya'kûb gibi hasret-ile zâr olduñ
Göz açup hâb-ı 'ademden yine bîdâr olduñ
Raḥm-ı mâder gibi zindâne giriftâr olduñ
Mâlik idince Hudâ Yûsuf-ı Ken'âna seni

[15a] 4 Gün gibi virdi şeref dehre ziyâ-yı ıalbüñ
Vâsi' olsa n'ola her demde kazâ-yı ıalbüñ
Reşk ider ehl-i ḥased görse ğinâ-yı ıalbüñ

¹⁰⁴ Bayrakdar, age., s. 256-257.

41/ Gâzel-i 'Âlî Tahmîs-i Beyânî : Gâzel-i Şâfî Tahmîs-i Beyânî

1b hâzin-i devrâna : hâzin-i dürdâne

1d devrâna : yâbâna

1e Toğduğun : Toğduğuñ, ana : aña

2a ki : kim

2b Hizmetüñde : Hizmetinde, şubh u mesâ bilmek : şubh-ı mesâ yelmek

2d bu bilmez gibi : bulamazlığı kim

2e hilkat-i : şüret-i

3b gibi : çeküp

3e Ken'âna : 'irfâna

4b kazâ-yı : fezâ-yı

5e daḥi akrâna : daḥl-i iḥsâna

Sükker-i nazm ile mir'at-i şafâ-yı kalbün
Dilledürse n'ola tūfī gibi yārāna seni

- 5 Diñle pendini Beyānīnün ilet başa işi
İtmese kendüye himmet alur ayada kişi
Gitse jeng āyīneden rüşen olur gösterişi
Malaşuñ Şāfī ise terk idegör ıll u ışi
İrgüre himmet-i 'ālī daı akrāna seni

42

Müseddes-i Fevrī

.--- / .--- / .--- / .---

- 1 Dil-i vīrāneveř bir tekve-i ābādımız yodur
Yoluñda pīr-i 'aşın kimseden irřādımız yodur
řu sūde(?) řādıkuz zıkr eylerüz İcādımız yodur
Cefā vü cevri yād eyler diyu üstādımız yodur
Belā dildendür ol cānān elinden dādımız yodur
Gönüldendür řikāyet kimseden feryādımız yodur
- 2 Yine dil bülbüline hār-ı miħnet mesken olmuşdur
O gül-ruhsārsız 'ālem gözime külħan olmuşdur
Ne oldıysa baña ben bildüm anı kimden olmuşdur
şuı yo yāruñ ařlā bu belālar dilden olmuşdur
Belā dildendür ol cānān elünden dādımız yodur
Gönüldendür řikāyet kimseden feryādımız yodur
- 3 Olup bir řaı Leylāya gōñül Mecnūn-řıfat abdāl
Reh-i āřında olsa baş aı yalın ayak abdāl
Cefā-yı yār ile olsam degüldür am periřān ħāl
Belā bu alb-i meyyālüm olur gördüğine meyyāl
Belā dildendür ol cānān elünden dādımız yodur
Gönüldendür řikāyet kimseden feryādımız yodur
- 4 Olup hicr-ile giryān görmedim şabr-ile ben ülmek
Müyesser olmadı dāmān-ı luşfla yaşımı silmek
Bu dirlikden ise o yeg durur şimdi baña ölmek
Gōñülden ekdigümdür yo yalanum her sōzüm gerek

Belâ dildendür ol cânân elünden dâdımız yokdur
Gönüldendür şikâyet kimseden feryâdımız yokdur

- 5 Sever her gördüğü hûbı dil ü cânandan hazer itmez
Kabûl itmez aña sözim aşlâ benden eşer itmez¹⁰⁵
Cihânı garğa virdi eşk-i çeşmüm bir nazâr itmez
Göñül itdigüni_ ey Fevrî baña hiç kimseler itmez
Belâ dildendür ol cânân elünden dâdımız yokdur
Gönüldendür şikâyet kimseden feryâdımız yokdur

43

Müseddes-i ‘Adnî¹⁰⁶

..- / ..- / ..- / ..-

- 1 Āh kim āb gibi āşık-ı dīdār oldum
Bir boyı serv-i hevā-bahşe hevādār oldum
Kara toprak başuma derd-ile nā-çār oldum
‘Aşkla bu haste-i nār-ı gama yār oldum
Dostlar ne ‘aceb zār u dil-efgār oldum¹⁰⁷
Ne ‘aceb olmyacak derde giriftār oldum
- 2 Ne kadar ağlar isem hālümü cânân bilmez
Bī-vefādur ki hūkūq-ı nemek ü nān bilmez
Yağdı gam ‘askeri dil şehrinî_o sultān bilmez
Ben helāk oldum inanmaz daği el’ān bilmez
Dostlar ne ‘aceb zār u dil-efgār oldum
Ne ‘aceb olmyacak derde giriftār oldum
- [15b] 3 Derdimi anmağa bir kimseye dermānum yok
Göñlümi alanuñ adın dimege cânum yok
Düşmüşem firkat-ile ğurbete yārānum yok
‘Arz-ı hāl itmege ol dilbere imkānum yok
Dostlar ne ‘aceb zār u dil-efgār oldum

¹⁰⁵ Vezin bozuktur.

¹⁰⁶ Bilal Yücel’in hazırladığı “Adnî Dîvânı”nda bu şiir yer almamaktadır.

¹⁰⁷ Metinde n’aceb ve dil-figār şeklinde yazılı olan kelimeler vezin gereği ne ‘aceb ve dil-efgār şeklinde okunmasına rağmen vezindeki aksaklık giderilememiştir.

Ne ‘aceb olmayacak derde giriftār oldum

- 4 ‘Ādnīnūñ kadrini bilmez n’ideyim ol hūnī
Kendüye dost şanur yüze gülen mel‘ūnı
Şırçadan fark idemez ki dür-i meknūnı
Düşmene uydı harīk itdi dil-i maḥzūnı
Dostlar ne ‘aceb zār u dil-efgār oldum
Ne ‘aceb olmayacak derde giriftār oldum

44

Terkīb-bend-i¹⁰⁸ Rūḥī¹⁰⁹

..- / ..- / ..- / ..-

- 1 Āh kim ḥāke bırağdı beni bir tāze nihāl
Sāyeveş olmadayım rāh-ı fenāda pā-māl
Bülbül cānumı çarḥ itdi şikeste-per ü bāl
Ṭüt̄-i ṭab‘umı hem-ğam-ı hicr eyledi lāl
Kāse kāse niceye dek çekeyin zehr-i melāl
Nice bir ğayra felekden şunıla cām-ı vişāl
Ğayrılar rüz [u] şeb itmekde temāşā-yı cemāl

¹⁰⁸ Şiirin nazım şekli terci‘-bendir.

¹⁰⁹ Coşkun Ak, **Bağdatlı Rūḥī Divanı Karşılaştırmalı Metin I**, Uludağ Üniversitesi Yayınları, Bursa, 2001, s. 199-201.

44/ Terkiḅ-bend-i Rūḥī : Mu‘aşşer Ma‘a Bend

1b olmadayım : gönlüm olur

1d hem-ğam : zehr-i ğam

1e niceye dek : nice bir ben, melāl : hilāl

1f felekden : felekde

1h ise : isem, ğazab : çekeyin

2a bir : her (3a)

2f senden ola ol : ol ola senden (3f)

2j el-ḥāşıl : ve‘l-ḥāşıl (3j)

3a fikr ile yār gehī: beni şanmañ ki ğam-ı (2a)

3e şahrā vü gehī kūşe-i : şahrāda vü geh kūçe vü (2e)

3ı girye : yetine (2g), firḫat : miḥnet (2g)

4d zevkūme şoḥbetde : ḥālūme vuşlatde

4f vuşlatde : şoḥbetde

4ı diyu bu ḥālūme : bu diyu ‘ālemi

5j cefākāram : cefā-girdāram (5h) (“cefākāram” kelimesi vezni bozmaktadır.)

Ben ise ölmeye ammā gāzab-ı tūr-i celāl
Raḥm ider ḥālūme bir gün diyu ol ḥüb-ı ḥıṣāl
Dil-i şūrīde müdām itmede bī-hüde ḥayāl
Ben sitem-dīde vü dildār ḳalīlū'l-inşāf
Nazar it ḥālūme ey şāh-ı keşīrū'l-elṭāf

2 Ne belādur viresün bir büt-i pür- 'işveye dil
Ḳatlıñe ḳaşd ide her çeşmi ola bir ḳātil
Bāde-i hicr ile [kim] ide seni lā-ya' ḳıl
Her gününñ ola firāḳında ḥuşuşā bir yıl
Sen aññ cān viresin ğayra ola ol mā'il
Sen cefāsın çekesin senden ola ol ğāfıl
Ben şataşdum bu belāya işüm oldı müşkil
Göñlümi 'aşḳa esīr eyledi bir mihr-i güsil
Dün esīr itdi bugün bağladı öldürmege bil
Derd çok ḳankı birin söyleyeyin el-ḥāşıl

Ben sitem-dīde vü dildār ḳalīlū'l-inşāf
Nazar it ḥālūme ey şāh-ı keşīrū'l-elṭāf

3 Fikr ile yār gehī cübbe vü destārdayam
Nām ḳaydın çekerem yā elem-i 'ārdayam
Düşmişem vesvese-i 'aşḳa 'aceb kārdayam
İşüm āh eylemedür ḥasret-i dīdārdayam
Gāh şahrā vü gehī kūşe-i bāzārdayam
Yok ḳarārım gice gündüz ṭaleb-i yārdayam
Bilmezem n'eyleyeyim hicr ile āzārdayam
Neye varur ola ḥālüm diyu efkārdayam
Girye-i derd ü ğam [u] firḳat-ı eş'ārdayam
İşide yār diyu ḥālümü izḥārdayam

Ben sitem dīde vü dildār ḳalīlū'l-inşāf
Nazar it ḥālūme ey şāh-ı keşīrū'l-elṭāf

4 Ḳanı ol dem ki mey-i vaşl-ile 'işretde idüm
Yār yanında yerüm var idi 'izzetde idüm
İçdigüm şerbet-i dīdār idi şıḥḥatde idüm
Reşḳ iderdi niceler zevḳüme şöḥbetde idüm

[16a]

Şubha dek dün gice ğam-hâne-i firkatde idüm
Miḥnet [ü] derd ü ğam-ı [yār] ile vuşlatde idüm
Yād idüp ğayra olan ‘izzeti zilletde idüm
Fikr idüp eyledigüm zevki meşakḳatde idüm
Ne belādur diyu bu ḥālūme ḥayretde idüm
Bu belāyı çeken anlar ki ne miḥnetde idüm

Ben sitem dīde vü dildār ḳalīlū’l-inşāf
Nazar it ḥālūme ey şāh-ı keşīrū’l-elṭāf

5 Āh idersem n’ola müştāk-ı vişāl-i yāram
Bende-i ‘aşkam u sevdā-zede-i dīdāram
Vireli derd [u] ğam-ı ‘aşka gönül bīmāram
Giceler şubha dek efgān¹¹⁰ iderem bīdāram
‘İzzetüm ḳalmadı dildār yanında ḥāram
Düşeli firḳate Rūḥī gibi bī-miḳdāram
Cānuma geçdi ḥadeng-i ğam-ı hicr efgāram
Beni ḳātl idene [biñ] cān ile minnetdāram
Bī-dil ü bī-kes ü ğamgīn ü ḥazīn [ü] zāram
Bā ‘iṣ-i ḥande-i aġyār-ı cefākāram

Ben sitem dīde vü dildār ḳalīlū’l-inşāf
Nazar it ḥālūme ey şāh-ı keşīrū’l-elṭāf

45

Terkīb-bend-i¹¹¹ Rūḥī¹¹²

¹¹⁰ Metinde “fiġān” yazılmakta olup vezin gereği “efġān” okunmuştur.

¹¹¹ Şiirin nazım şekli müsemmendir.

¹¹² Ak, age., s. 207-208

45/ Terkīb-bend-i Rūḥī : Müseddes-i Ma’a’t-Terci’

1b İñlemekden ḥasretüñle : ḥasretüñle iñlemekden

1f ‘aşk : hicr

1g ‘aşkuñla : ‘aşk ile (“aşkuñla” kelimesi vezni bozmaktadır.)

2a dil-efgāram : giriftāram

2d tā şubḥ olunca : giceler tā şubḥ

2e müşġinüñe : miskīnüñe , dil-efgāram : giriftāram

3c bī-tāḳatümün : bī-tāḳatümde

3d diyār-ı ġurbete düşdüm hem dem ü : tarīḳ-ı ‘aşka düşdüm hem-rehüm yok (Mecmuadaki şekliyle vezin bozuktur.)

3e añlar: diñle (3f)

- 1 Ğamuñla ağlamakdan görmez oldu çeşm-i giryānum
Tutuldu inlemekden hasretüñle kalb-i nālānum
Yedi kat yire indi [cūy]-ı çeşmümden akan kanum
Derün-ı çarhıdan geçdi hadeng-i āh u efgānum
Periřān itdi halk-ı ‘ālemi hāl-i periřānum
Esir-i derd-i ‘aşk oldum bulunmaz oldu dermānum
Belā-yı ‘aşkuñla yaklaşdı kim tenden çıka cānum
Meded devletlü başuñçün baña raħm eyle sultānum
- 2 Bilürsin miħnet-i hicrūñ esiri bir dil-efgāram¹¹³
Siyeh zūlfūñ gibi āřüfte çeşmūñ gibi bīmāram
Söyinmez āteřüm bir bağrı yanmuş ‘āřık-ı zāram
Gözime uyhu girmez tā řubħ olunca bīdāram
Kemend-i kā’kül-i müřgīnūñe çođdan dil-efgāram
Nice āh itmeyem yanūnda yođdur ‘izzetüm hāram
Belā-yı ‘aşkuñla yaklaşdı kim tenden çıka cānum
Meded devletlü başuñçün baña raħm eyle sultānum
- 3 Ğapuñdan dūr olalı ağlamakdan ğayrı kārūm yođ
Başumda kalmadı ‘aqlum elümde iħtiyārum yoğ
Dil-i bī-tākatümūñ zerrece řabr u qarārum yođ
Diyār-ı ğurbete düřdüm hem-dem ü sāzkārūm yođ
Beni añlar bu yād illerde bir hāl ehli yārūm yođ
Dilümde bīn ğamum var āh kim bir ğam-ğüsārūm yođ
Belā-yı ‘aşkuñla yaklaşdı kim tenden çıka cānum
Meded devletlü başuñçün baña raħm eyle sultānum
- 4 Nice bir eyleyem ben āh u efgān [u] kılam zārı
Nice bir sen ğapuñda muħterem eylersin ađyārı
Giriftār eyleyüp yüz luşf-ile evvel dil-i zārı
řalup hicrāne řoñra eyledūñ miħnet giriftārı

4b sen ğapuñda muħterem eylersin : tutasın sen muħterem ğapuñda

4c eyleyüp : eyledūñ

4f biz : ---

5d maħābbetden ğubār : belāda hāksār

¹¹³ Metinde dil-figār yazılmakta olup vezin gereği dil-efgār okunmuştur.

Senüñ gibi cefākāruñ olam müştāk-ı dīdārı
Ġaraz ne böyle mehcūr eylemekden biz¹¹⁴ dil-efgārı
Belā-yı ‘aşkuñla yaklaşdı kim tenden çıka cānum
Meded devletlü başuñçün baña raħm eyle sulṭānum

- [16b] 5 Yeter Rūhī gibi ben ĥaste-i hicrūñle zār itdüñ
Dil-i bī-ṭākatümden şabrum alduñ bī-ķarār itdüñ
Enīsım oldun evvel řoħbetümden řoñra ‘ār itdüñ
Ten-i mecrūħımı rāh-ı maħabbetden ğubār itdüñ
Dil-i maħzūnumı řemřīr-i miħnetle fiĝār itdüñ
Raķībe merħametler baña zulm-ı bī-řümār itdüñ
Belā-yı ‘aşkuñla yaklaşdı kim tenden çıka cānum
Meded devletlü başuñçün baña raħm eyle sulṭānum

46

Müseddes-i ‘Ulvī Ćelebi¹¹⁵

-.-- / -.-- / -.-- / -.--

- 1 Biñ su’āl itsem birine gelmez o mehden cevāb
Ṭālīb olduķça aña ol benden eyler ictināb
Hīĉbir vech ile olmaz iřiĝüñde fetħ-i bāb
Derd ü miħnet bī-ķıyās u dāĝ-ı ĥasret bī-ħisāb
Yār bī-pervā dirīĝā ĝuřşadan ĥālüm ĥarāb
Sevmesün ‘ālemde kimse dilber-i ‘ālī-cenāb
- 2 Ĥāṭır-ı ĝamĝīnūmi raħm eyleyüp řād eylemez
Cānumı bir laħza bend-i ĝamdan āzād eylemez
Bu dil-i vīrānumı luṭf idüp ābād eylemez

¹¹⁴ Metinde “biz” yazmakla birlikte anlam açısından “ben” daha uygundur.

¹¹⁵ Ćetin, age., s. 155-156.

46/ Müseddes-i ‘Ulvī Ćelebi : Müseddes ez-Ġüftehā-yı Merħūm ‘Ulvī Ćelebi

1a o : ol

3d ĝam-ı hicr-ile : ĝam u miħnetle

4a dilde : ey dil

5a ‘aşkına : ‘aşka yüz

5c çün : kim, miħnet ü : miħnet-i

5d ben derd-i bī-payān: bu derd ü bī-dermān

Aylar yıllar geçer bir gün beni yād eylemez
Yār bī-pervā dirīgā guşşadan hālüm hārāb
Sevmesün ‘ālemde kimse dilber-i ‘ālī-cenāb
3 Heftede bir gün baña ‘arz-ı cemāl itmez o māh
Ben gedā-yı bī-nevāyem ol serīr-i hūsne şāh
Hāsret ü derd ile ‘ömrüm hicr-ile oldı tebāh
N’eyleyem ben haste yā Rab bu gam-ı hicr-ile āh
Yār bī-pervā dirīgā guşşadan hālüm hārāb
Sevmesün ‘ālemde kimse dilber-i ‘ālī-cenāb

4 Oldı gitdükçe esās[ın] mihiri dilde üstüvār
Benden ol fāriğ benüm derd-i derūnum bī-şümār
Sīne sūzān dīde giryān ten za‘if ü cān figār
Kalmadı şabr u qarārüm olmışam hayrān u zār
Yār bī-pervā dirīgā guşşadan hālüm hārāb
Sevmesün ‘ālemde kimse dilber-i ‘ālī-cenāb

5 Gördigüm dem düşdi göñlüm ‘aşkına biñ cān-ile
Olmadı vuşlat müyesser ol şeh-i hūbān-ile
‘Ulviyā çün geçdi ‘ömrüm miñnet ü hicrān-ile
Āh kim kaldum hemān ben derd-i bī-pāyān-ile
Yār bī-pervā dirīgā guşşadan hālüm hārāb
Sevmesün ‘ālemde kimse dilber-i ‘ālī-cenāb

47

Müseddes-i Şerīf¹¹⁶

.--- / .--- / .--- / .---

1 Düşüp hengāme-i ‘aşka yine şāhib-serīr oldum
Maḥabbet n’idügin bildüm dil ü serden ḥabīr oldum
Ma‘ārif āsitānında ne bir māh-ı münīr oldum
Bu dil uşlanmadı gitdi ğanī oldum faķīr oldum
Kemend-i kā’kül-i yāre düşüp bend-i esīr oldum
Mey-i maḥbūbdan el çekmek nasīb olmadı pīr oldum

¹¹⁶ Bu şiir Sadık Yazar’ın hazırladığı “Seyyid Şerīf Mehmed Efendi; Hayatı, Divanı ve Hilyesi” başlıklı yüksek lisans tezinde yer almamaktadır.

- 2 Ne yüzden 'arz-ı hâl itsem 'aceb ol şâh-ı hübâna
Nice bir derd-i hasretle yanam bu nâr-ı hicrâna
Güzeller cevri ni çekmek ezelden 'âdet insâna
Sezâ eyler diyu bir gün leb-i luţfuñla ihsâna
Kemend-i kâ'kül-i yâre düşüp bend-i esîr oldum
Mey-i maĥbûbdan el çekmek nasîb olmadı pîr oldum
- [17a] 3 Sever göñlüm görince gözleri âhûde reftârı
Sevilmez mi behey cânâ müselle m tarz-ı etvârı
Cemal-i Ĥaĥka ey 'âbid nazar kı l itme inkârı
Cünûn-ı 'aşk-ıla rüsvâ olan söyler bu güftârı
Kemend-i kâ'kül-i yâre düşüp bend-i esîr oldum
Mey-i maĥbûbdan el çekmek nasîb olmadı pîr oldum
- 4 Ĥayâl-i hâl [u] ĥaţ-ile işim zâr u figân oldu
Kaş ı turrâsı fikri-y-le elif kadem kemân oldu
Fırâk-ı âteşe sînem yanup dilden nihân oldu
Şerîfî 'aşk-ı sevdâya düşüp ĥaylî zemân oldu
Kemend-i kâ'kül-i yâre düşüp bend-i esîr oldum
Mey-i maĥbûbdan el çekmek nasîb olmadı pîr oldum

48

Terci'-bend-i¹¹⁷ Çâkerî¹¹⁸

..- / ..- / ..- / ..-

- 1 Sensin ey şüh bu çarĥ-ı felegüh 'işvegeri
Dağıdur nîm-nîgehüh dildeki ĥüzn ü kederi
Dökicek 'arızuñla zülfüñi mânend-i perî
Ka yd-ı zencîre düşürdüh dil-i dîvâneleri
Küllî dâguñla bulur gülşen-i dil zîb ü ferî

¹¹⁷Şiirin nazım şekli muaşşerdir.

¹¹⁸ Hatice Aynur, 15. Yy Şairi Çâkerî ve Divanı: İnceleme-Tenkitli Metin, 1. Baskı, Scala Yayıncılık, İstanbul, 1999, s. 74-76.

48/ Terci'-bend-i Çâkerî : Mu'aşşer-i Çâkerî

1c dökicek : degicek

2b luţfuñla : luţfuñla

5e Çâker-i : Çâkerî

Tîr-i müjgânunun ey meh dil ü cāndur siperi
Gide tā maḥşere dek nāvek-i gamzeñ eşeri
Dil-i miḥnet-zedenüñ āteş-i ‘aşk oldu yeri
Eyle ben zāruñ amān āh-ı gamından ḥazeri
İtme ḳurbānın olam semt-i cefāya seferi

2 Olalı sen şeh-i ḥübāne efendim mā’ il
Der-i iḥsāne gelüp luṭfuña oldum sā’ il
Lezzet-i vaşluña kı l bendeni ey meh nā’ il
Olmasun düşmen-i bed-ḥ̄āhe arada ḥā’ il
Her ne eyler isen [it] cān ile oldum ḳā’ il
Olamaz sūz-ı maḥabbet sitemüñle zā’ il
Olma āsān seni terk itme degüldür ḳābil
Yandurur nālelerüm soñra seni ve’ l-ḥāşıl
Eyle ben zāruñ amān āh-ı gamından ḥazeri
İtme ḳurbānın olam semt-i cefāya seferi

3 Ḥüsn ile sensin efendim şeh-i mülk-i devrān
Eyle bî-çāre-i gam-dīdeñe luṭf u iḥsān
Āteş-i ‘aşk[uy]ile oldu derūnum sūzān
Ṭoyamaz bakmaḳ ile vechüñe çeşm-i giryān
Seni seyr itmek için geldi hemān ağzıma cān
Düşmen oldu ḳuluñā rāḥat-ı şabr u sāmān
‘İyd-ı vaşluñda beni eyle efendim ḳurbān
Nice şabr eylesün ey şūḥ bu cevre insān
Eyle ben zāruñ amān āh-ı gamından ḥazeri
İtme ḳurbānın olam semt-i cefāya seferi

4 Reng-i şad-berg-i ruḥuñ seyr idecek gül utanur
Güş idüp şoḥbetini reşk ile bülbül utanur
Ḳadeḥe sāğar-ı mey dökmege ḳulḳul utanur
Āh o gerdendeki ḥāli göricek fül utanur
Baḳsa gīsū-yı siyeh-tābuña sünbül utanur
Ser-te-ser hep ser-i ḥübāndaki kākül utanur
Eyleme bāri bu gam-ḥ̄āra tecāhül utanur

.....
Eyle ben zāruñ amān āh-ı ğamından ħazeri
İtme ħurbānın olam semt-i cefāya seferi

[17b] 5 İtme aġyār ile ōĥbet ōakın ey meh tenhā
Kılma cevr ü siteme bende-i nā-ĉārı sezā
Beni öldür eger eyler isem ey māh ħatā
Saña varmada fedā cān da fedā ben de fedā
Cā-be-cā Çāker-i bī-ĉāreye kıl luġ u ‘atā
Görmedüm sen gibi bir ōūĥ-ı ōeker-leb aſlā
ōerbet-i la‘lūñ ile eyle bu bīmāra devā
Oldı dil ‘aſĥ-ile gencīne-i ħüzn ü sevdā
Eyle ben zāruñ amān āh-ı ğamından ħazeri
İtme ħurbānın olam semt-i cefāya seferi

49

Ġazel-i¹²⁰ ‘Ömer¹²¹

..- / ..- / ..- / ..-

1 ‘Acebā ōāh-ı maĥſūda ğözümüz yüz süre mi
Yā baña bir daĥi [bu] baĥt-ı siyāh el vire mi
Yoĥsa engüſt-i ħazā defter-i ‘ömrüm düre mi
Ġün ola [mı] ğözümüz vuſlat-ı yāri ğöre mi
Yoĥsa ĥasret bizi tā menzil-i ĥaſre süre mi

¹¹⁹ Bu mısra hem mecmuada hem de divan neſrinde eksiktir. Bkz. Aynur, age., s. 76.

¹²⁰ Şirin nazım ōekli muhammestir.

¹²¹ Sadeddin Nüzhet Ergun, **Āſık Ömer Hayatı ve Őirleri**, Semih Lütfi Matbaası ve Kitabevi, İstanbul, 1936, s. 86-87.

49/ Ġazel-i ‘Ömer : ‘Āſık Ömer der makam-ı Hüseyñi

1a ‘acebā ōāh-ı maĥſūda ğözümüz : ‘aceb ol ōāhid-i maksūda ğözüm (Mecmuadaki ōekliyle vezin bozuktur.)

1d ğözümüz : bu ğözüm

1e bizi : beni

2a sen söyleme ĥālin : ĥālim diyemem kim

2b alĉaĥ : ednā

3a bulamam : dilemem

3b ğülemem yaſımı : ğözümün yaſını

3c ğitdi ‘aĥlum bulamam : ōeb-i ğamda yitirüp

5a ōā‘ir-i cān : tā ki bu cān

5c zeng : dolu (5b)

- 2 Hâk bilür kimseye sen söyleme hâlin nicedür
Bunda alçak olanuñ pāyesi anda yücedür
Şeb-i hicrūñ seheri yok ne karanlık gicedür
Gün ola [mı] gözümüz vuşlat-ı yāri göre mi
Yoḥsa ḥasret bizi tā menzil-i ḥaşre süre mi
- 3 Hele ğamsız olamam rāḥat anuñçün bulamam
Ağlamağdan gülemem yaşıımı bir dem silemem
Gitti ‘aqlum bulamam kendi[mi] kendim bilemem
Gün ola [mı] gözümüz vuşlat-ı yāri göre mi
Yoḥsa ḥasret bizi tā menzil-i ḥaşre süre mi
- 4 Ne ‘aқıllar irişür bu felegüñ gerdişine
Ne fikirler yeter eyyām-ı ğamuñ cünbişine
Ne taḥammül olunur hicr-i firāk āteşine
Gün ola [mı] gözümüz vuşlat-ı yāri göre mi
Yoḥsa ḥasret bizi tā menzil-i ḥaşre süre mi
- 5 Ey ‘Ömer tã’ir-i cãn terk-i diyār eylemeden
Şeb-i ğam ‘ālem-i iқbālümü tār eylemeden
Dīdemüz bād-ı ecel zeng-i ğubār eylemeden
Gün ola [mı] gözümüz vuşlat-ı yāri göre mi
Yoḥsa ḥasret bizi tā menzil-i ḥaşre süre mi

50

Tesdīs-i Remzī¹²²

.--- / .--- / .--- / .---

- 1 Sevelden cãn-ile bir āḥī gözlü şāh-ı ḥübānı
Gözümde nehr-i dehr āsā aқıtdı yaş ile kanı
Baña nisbet idüp dünyāda yār ağıyār-ı nā-dānı
Eger destüme maḥşerde girer ise girībānı
Yüzüm yırtup dökem yaşum kılam feryād u efgānı
Benüm da ‘vāmı o zālimle tā faşl ide Rabbānı

¹²² Bu şiir Ahmet Emin Güven’in hazırladığı “Remzî Divançesi-Kayserili Mehmed Remzi Efendi” ve Yaşar Aydemir’in hazırladığı “Remzî Divanı “ isimli kitaplarda bulunamamıştır.

- 2 Ola ŧāyi‘ benüm ħālüm bütün ŧamuya me‘vāya
Ki tā feryād u efgānum iriŧe ‘arŧ-ı a‘lāya
Aŧılam keff-i mīzāna yine tek yāre ağlaya
Tutup dāmānuñ anuñla gidem dīvān-ı Mevlāya
Yüzüm yırtup dökem yaŧum kılam feryād u efgānı
Benüm da‘vāmı o zālidle tā faŧl ide Rabbānī
- [18a] 3 Beni ‘ālemde derde mübtelā itdi diyem yā Rab
Getürdi baŧuma ‘aŧkuñ belā itdi diyem yā Rab
Baña dūnyāda¹²³ çoğ cevı ü cefā itdi diyem yā Rab
Bilürsin hep geçen ‘ömrüm hebā itdi diyem yā Rab
Yüzüm yırtup dökem yaŧum kılam feryād u efgānı
Benüm da‘vāmı o zālidle tā faŧl ide Rabbānī
- 4 Araram tā bulancayın anı dīvānda bulmazsam
Tetebbu‘ eylerem ħaŧr yerinde anda bulmazsam
İderem cüst [ü] cü her künc ger meydānda bulmazsam
ŧırađda bulurum elbet eger mīzānda bulmazsam
Yüzüm yırtup dökem yaŧum kılam feryād u efgānı
Benüm da‘vāmı o zālidle tā faŧl ide Rabbānī
- 5 Kılam ben cān u dilden ŧad-hezārān ol zemān feryād
Ola ehl-i behiŧt tā ağlamamda ŧād iken nā-ŧād
ŧu deñlü āh idem kim ħırmen-i ŧabrum kılam ber-bād
Girībānundan el çekmem irince Remziye imdād
Yüzüm yırtup dökem yaŧum kılam feryād u efgānı
Benüm da‘vāmı o zālidle tā faŧl ide Rabbānī

51

Nazīre-i ŧıdkī¹²⁴

.--- / .--- / .--- / .---

- 1 Meded bir yavrı ŧāhīn gözlünüñ oldum giriftarı
ŧikār itdi göñül murğın iŧitmez eylesem zārı

¹²³ Bu kelime satırın üstüne yazılmıştır.

¹²⁴ Bu ŧiir, Baki Yaŧa Altınok’un hazırladığı “ŧıdkı Baba Divanı”nda ve Muhsin Gül’ün hazırladığı “ŧıdkı Baba Hayatı ve Divanından Örnekler” isimli kitapta bulunamamıştır.

Vefâsı yok cihânda ‘âşıka cevır ü cefâkârı
Meğer rûz-ı cezâda bulmayam ben ol sitemkârı
Yağasından tutam rûz-ı cezâda ol zemân yârı
Ki tâ faşl ide da‘vâmızı anda hâzret-i Bârî

2 Şu deñlü eylerem maşşer yerinde nâle vü efgân
Zibâ n’eyler baña raħm ideler aña degül gılmân
Beni dünyâda bu itdi Ĥudâyâ böyle bî-dermân
Diyem aħvâlümü bir bir olursa Rabbîden iħsân
Yağasından tutam rûz-ı cezâda ol zemân yârı
Ki tâ faşl ide da‘vâmızı anda hâzret-i Bârî

3 Beni teşhîr-i ‘âlem eyledi kaddüm kemân itdi
Cihânda çok cefâlar eyledi işim figân itdi
Akıtdı dîdeden yaşum benüm seyl-i revân itdi
Ne itdiyse baña dünyâda bu şîrîn zebân itdi
Yağasından tutam rûz-ı cezâda ol zemân yârı
Ki tâ faşl ide da‘vâmızı anda hâzret-i Bârî

4 Alınca gönlümü ol merħabâ itdi diyem yâ Rab
Beni ‘aşka düşürdi mübtelâ itdi diyem yâ Rab
Mekânın Şıdķınıñ künc-i belâ itdi diyem yâ Rab
Baña ‘âlemde çok cevır ü cefâ itdi diyem yâ Rab
Yağasından tutam rûz-ı cezâda ol zemân yârı
Ki tâ faşl ide da‘vâmızı anda hâzret-i Bârî

52

Nazîre-i Vaşlî

.--- / .--- / .--- / .---

1 Bir âfet gözlü dil şayyâdınuñ oldum giriftârı
Cihânda görmedüm hiç öyle bir yâr-ı cefâkârı
Beni ağlatdı dünyâda varup güldürdi ağıyârı
Bulursam arşa-i maşşerde ben ol bî-vefâ yârı
Açam başum dökem yaşum yüzüm yırtam kılam zârı
O zâlümle benüm da‘vâmı tâ faşl ide Bârî

2 Şerâr-ı düd-ı efgânımla maşşer ol âlüde

Günāh āsā aşılam boynuna yāruñ terāzūde
Kıomayam kimseyi ağlatmaduğ cennetde tāmuda
Alup anı gidem anuñ ile dīvān-ı ma‘būda
Açam başum dökem yaşum yüzüm yırtam kılam zārı
O zālümle benüm da‘vāmı tā faşl ide Bārī

3 Cihānda rüz [u] şeb işim fiğān itdi diyem yā Rab
Yaşum enhār[ı] nehr āsā revān itdi diyem yā Rab
Beni cevr ü sitemle nā-tüvān itdi diyem yā Rab
Bilürsin dār-ı dünyāda baña n’itdi diyem yā Rab
Açam başum dökem yaşum yüzüm yırtam kılam zārı
O zālümle benüm da‘vāmı tā faşl ide Bārī

[18b] 4 O deñlü arayup kılsam gerek feryād u efğānı
Ki bī-tāb ola āhumdan behiştüñ hūr u ğılmānı
Bulamazsam terāzūde şırađda beklerem anı
Mürür eyler iken ol destüme girdikde dāmānı
Açam başum dökem yaşum yüzüm yırtam kılam zārı
O zālümle benüm da‘vāmı tā faşl ide Bārī

5 Kılam cān u göñülden ol zemān bīñ nāle vü efğān
Fiğānum maşşer ehline ola bir āteş-i sūzān
Benüm sūz-ı derūnumdan cehennem tā ola lertzān
Olalar hālüme ey Vaşlī maşşer halkı hep hayrān
Açam başum dökem yaşum yüzüm yırtam kılam zārı
O zālümle benüm da‘vāmı tā faşl ide Bārī

53

Şabūhī¹²⁵

.--- / .--- / .--- / .---

1 Anup zūlf ü kadūñ her dem dil iñler dīde kan ağlar
Hadeng-i ğamzeñ için tende zaħm-ı hūn-feşān ağlar

¹²⁵ Mehmet Sarı, **Sabūhī Şeyh Ahmed Dede Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Türkçe Divanının Tenkitli Metni**, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1992. s. 244.

53/ 1a zūlf ü: zūlfün

2a nişār: niyāz

- 2 Şabā esdükçe şebnem şanma güllerden nişār eyler
Nesīm iñler ruhuñ fikri-y-le her dem gülsitān ağlar
- 3 ‘Aceb mi cenk idüp nāle şurāhī katreler eyler
Şehā bezm-i ğam-ı ‘aşkuñda pīr iñler civān ağlar
- 4 Şadā-yı ra‘d u bārān şanma kim āhumla eşkümden
Biraz iñler felek ben haste için bir zemān ağlar
- 5 Şabūhī kāmēt-i dil-cüyın añdıqça leb-i cūda
Dolāb iñler döküp gözyaşını āb-ı revān ağlar

54

Murabba‘-ı Neş‘et¹²⁶

.--- / .--- / .--

- 1 Göñül pür-dāğ-ı hasret sīne pür-hūn
Gözüm yaşı Kızılıрмаğ [u] Ceyhūn
Perişān hātırım hālüm digergūn
Harāb-ı derd ü ğam vīrān-ı ‘aşkam
- 2 Derūnum maşşer-i şūr-ı nedāmet
Kopar āh u fiġānumdan kıyāmet
Gelür mi āteş-i hicrāna tākāt
Caħīm-i firqate sūzān-ı ‘aşkam
- 3 Belā vādilerinde şīr ü merdem
Cefākeş ‘aşıkam ben ehl-i derdem
Ĝam [u] miħnet sipāhım şāh-ı ferdem
Melāmet tahtına sultān-ı ‘aşkam

¹²⁶ Rıza Oğraş, **Hoca Neş‘et Divanı (İnceleme – Tenkidli Metin)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1991, s. 178.

54/ Murabba‘-ı Neş‘et : Murabba‘-ı Şarkı

1c hālüm ‘ālem-i

2b fiġānumdan : fiġanımla

4b gözümden : gözümde

- 4 Sirişküm dāne dāne lü'lü'-i ter
Gözümden hūn u dil yāķūt-ı aķmer
N'ola Neş'et nişārum olsa gevher
Maķabbet kāniyam 'ummān-ı 'aşķam

[19a]

55

Ġazel-i Ħaşmet¹²⁷

-.-- / -.-- / -.-- / -.--

- 1 Hem-nişīnūm derd-i fırķat hem-zebānum āhdur
Hem-dem-i ħātır-nüvāzum nāle-i cāngāhdur
- 2 Bir işaretle bilür mā fi'z-zamīr-i 'aşıkı
Dilber-i 'ālī cenābum 'ārif [u] āgāhdur
- 3 Sāyesinde ħāksār olsañ da girmez destine
Dāmen-i vaşlı o şūhuñ servveş kütāhdur
- 4 Ħāk-i pāye varmağa māni' hevā-yı ārzū
Gird-bād-ı şarşar-ı āh ile dil güm-rāhdur
- 5 Kimseden ümmīdvār-ı maķşad olmam Ħaşmetā
İlticāgāhum melāzum ħāzret-i Allāhdur

56

Ġazel-i Nābī Tahmīs-i Nahīfī¹²⁸

..- / ..- / ..- / ..-

- 1 Çok niyāz eyledüm ol şūħa civānum diyerek
Nuţķa gel ey şanem-i nādire-dānum diyerek
Hele gūş eyle biraz āh u fiğānum diyerek

¹²⁷ Mustafa Aslan, **Ħaşmet Divanı: Ħayati, Edebī Kişiliği, Eserleri ve Divanının Tenkidli Metni**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Erciyes Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1995, s. 323

55/ 1a derd-i : derd ü

¹²⁸ A. İrfan Aypay, **Nahifī Süleymān Efendi (Ħayati, Eserleri, Edebī Kişiliği ve Divanının Tenkitli Metni) I. Cilt**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1992, s. 326.

56/ 4c didüm ey şūħ amān ķoma beni : ķalmayup şābra meded 'aşık-ı pür (IVa)

Yār[1] açdum açıl ey gonce dehānum diyerek
Bezme geldi gele ey rūḥ-ı revānum diyerek

2 Rūzgār olsa müsā'id bu dil-i bī-hūşa
Ruḥşat el virse o dildār ile 'ayş u nūşa
Gelse biñ ḥasret ile baḥr-ı mürüvvet cūşa
Åh bir kerre meyānını alup āgūşa
Sīneye çeksem o sīmīn teni cānum diyerek

3 Cāna kār itmededür derd ü ğamı dildāruñ
Bir maḥallin düşürüp şimdi o gül ruḥsāruñ
Ḥālını arz idebilsem bu dil-i ğam-ḥāruñ
Pāyine bārī bu takrīb ile düşsem yāruñ
Kalmadı āh meded tāb u tūvānum diyerek

4 'Arz-ı ḥāl itse n'ola 'ālem-i germiyyetde
Nice biñ nāz u niyāz ile şeb-i 'işretde
Didüm ey şūḥ amān koma beni miḥnetde
Ḥaṭ ber-āverde olan tāze dem-i vuşlatde
Başka bir zevk virir geçdi zemānum diyerek

5 Oldı āmāde yine 'ayş u ṭarāb esbābı
Destüme şundi o gül çehre şarāb-ı nābı
Getürüp şevke Naḥīfī bu dil-i pür-tābı
Yār söyletdi baña bu ğazeli ey Nābī
Söyle söyle ey tāze zebānum diyerek

[19b]

57

Ġazel-i¹²⁹ Rātīb-i Şeydā¹³⁰

¹²⁹ Şiirin nazım şekli muhammestir

¹³⁰ Yasin Kılıç, **Rātīb Ahmed Paşa: Hayatı, Edebî Şahsiyeti, Divanının Tenkitli Metni ve İncelenmesi**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1996, s. 363-364.

57/ Ġazel -i Rātīb-i Şeydā : Muḥammes

2b zemānum : ezmānum (3b)

2e nā'il : hā'il (3e)

3c līk : kīm (4c)

3e kadd-meniş: ḥud'a-meniş (4e)

4d meded: dil ü (5d), derd ü: derd-i (5d)

- 1 Rāh-ı firkatde gönül vālih u hayrān olsun
'Āşıkuñ hicr[üñ] ile yoluña qurbān olsun
Ġam degül cūy-ı sirişküm yine cūyān olsun
Dīdeler hūn ile reşk-āver-i mercān olsun
Tek hemān gonce-femüm gül gibi handān olsun¹³¹
- 2 Ey benüm burc-ı letāfetde meh-i tābānum
Künc-i miḥnetde kederle geçeyor zemānum
Behey āşüb-ı cihān velvele-i devrānum
Vuşlat olmazsa da bārī ne olur sulṭānum
Bir selāmuñla gönül nā'il-i iḥsān olsun
- 3 Gerçi kim mihr-i vefā-pīşe meh-i enversin
Cümle eṭvārı müselleme büt-i sīmīn-bersin
Līk söz vuşlata geldik de dilüñ çiynersin
Miyve-i naḥl-i vişālüm saña olmaz dirsın
Olsun ey kıdd-meniş dilber-i fettān olsun
- 4 Kıamı ey şūḥ-ı cefā-pīşe 'uh[ū]d u mīşāk
Oldı yād ilde benüm ḥālüme nālān āfāk
Zaḥm-ı ef'ī-i firāka nice mümkin tiryāk
Ḥāşılı geçdi meded cānuma bu derd ü firāk
Nice bir Rātīb-i şeydā yine nālān olsun

¹³¹ Şiirin tamamı 5 bend olup divan neşrindeki 2 numaralı bend mecmuada eksiktir.

Sa'id-i ğayreti ey dil yine temşir idelüm
Mihre-i ğamla dili şimdi kalem-gır idelüm
Niyet-i ḥālīşeyi ol şehe taḥrīr idelüm
Aña i'cāz ile derd-i dili takrīr idelüm
Fıkra-i ātiye ser safḥa-i 'ünvān olsun

¹³² Şiirin tamamı 13 beyit olup divan neşrindeki 3, 4, 7, 8, 9, 11, 12 numaralı beyitler mecmuada eksiktir.

Oĝraş, age., s. 327.

58/ 1b pāyān : yaban

4a kıdret : taḥdīr

.--- / .--- / .--- / .---

- 1 Perîşānum hevāsında[n] perîşān olduğum kaldı
Maḥabbetden hemān Mecnūn-ı pāyān olduğum kaldı
- 2 Ümīd-i ‘aşk ile döndüm tolandum çok bu devrānı
Hemān sersemleyüp halk içre seyrān olduğum kaldı
- 3 Hevā-yı zülf ile cem‘iyyet-i ḥātır ḥayālinden
Hemān ḥātırıcığum gibi perîşān olduğum kaldı
- 4 ‘Aceb ḥaṭ-ile yazmış ser-nüviştüm ḥāme-i kudret
Okur yok şafḥa-i ‘ālemde dīvān olduğum kaldı
- 5 Yıkıldum çok ḥarābāt içre ümmīd-i ‘imāretle
Göñül gibi ḥarāb-ābād [u] vīrān olduğum kaldı
- 6 Neden kaçdumsa düşdüm ḥāşılı Neş’et ben ol dāma
Telāş-ı ıztırāb ile girīzān olduğum kaldı

[20a]

59

Esīrī

..- / ..- / ..- / ..-

- 1 Āh kim kıydı yine cevr ü sitem cānımuza
Kondı ğam leşkeri şehri dil-i vīrānımuza
Baḳmaduñ luṭf-ile bu dīde-i giryānımuza
Dūd-ı eḡgān yakıldı ser ü sāmānımuza
Āteş-i derd urup ḥırmen-i derbānımuza
Kara gün toğdı yine külbe-i aḥzānımuza
Küfr-i zülfuñ şalalı raḥneler imānımuza
Kāfir ağlar bizim aḥvāl-i perîşānımuza
- 2 Çille-i şaḥt-ı firākuñla ḥarāb oldu göñül
Nāle vü āh ile bī-ṭāḳat [u] tāb oldu göñül
Kadd-i ḥam-geştemi çeng itdi rebāb oldu göñül
Ḥayf ki bīḡane vü bī-dāre-i ḥ‘āb oldu göñül
Düşdi sevdālara gitdükçe yebāb oldu göñül

SİNEMİ ATEŞ-İ ĞAM YAĞDI KEBĀB OLDI GÖNÜL
KÜFR-İ ZÜLFÜŦ ŞALALI RAĞNELER İMĀNIMUZA
KĀFİR AĞLAR BİZİM AĖVĀL-İ PERİŞĀNIMUZA

3 'Aqlum alduñ beni ŧivende řoduñ ey zālim
Fikr-i zūlfūñle perākende řoduñ ey zālim
Ža'fum ile bir ađır(?) bende řoduñ ey zālim
Beni ġirān rakīb ĥande řoduñ ey zālim
Nā-ümīd-i kerem-i zinde řoduñ ey zālim
Şanı inŧāf 'aceb çande řoduñ ey zālim
Küfr-i zūlfūñ ŧalalı raĖneler İmānımuza
Kāfir ađlar bizim aĖvāl-i perišānımuza

4 Cāndan eyledi bīzār beni hier ü elemi
Cān atardum bulabilsem idi rāh-ı 'ademi
Şanma ŧekvā iderem çekmege bu derd ü ġamı
Kim çeker līk bu rütbe elemi dem-be-demi
Felegūñ ŧimdi bize kıldıđı cevri ü sitemi
Gör Esīrī n'iledi kāfir-i bī-dīn u denī
Küfr-i zūlfūñ ŧalalı raĖneler İmānımuza
Kāfir ađlar bizim aĖvāl-i perišānımuza

60

Yūnus Dede¹³³

-- / - / - / -

1 Būlbūl-i nālān olup çağıruram dost dost
Ol ġüle ĥayrān olup çağıruram dost dost

2 Derd-i dilūmden eger ister iseñ bir ĥaber
'Aŧķ ile ŧām u ŧeĥer çağıruram dost dost

¹³³ Bu ŧiir Nahīff'ye ait olup murabba ŧeklinde yazılmıŧtır ve tamamı 17 benddir. Divandaki 3, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 15, 16 numaralı bendler mecmuada eksiktir. Aypay, age., s. 297-299.

60/ 3a tā tūkenince: ŧıdķ ile ben her (IV-2a)

4a zikr: zikri (XI-1a), bend olalum: bendeyem (XI-1b) (mecmuadaki ŧekliyle vezin bozuktur)

4b řabrūñ: řabrūm (XI-2a)

5b Yūnusla: Yūnus u (XVII-2a)

- 3 Zıkr-i Hudā baña bes ğayrıya itmem heves
Tā tükenince nefes çağıruram dost dost
- 4 Zıkr şafādur dile bend olalum ihlās-ile
Kabrüñ içinde bile çağıruram dost dost
- 5 Cezbe-i şevk-i vişāl buldı Naḥîfî kemāl
Yūnusla Mışrî mişāl çağıruram dost dost

[20b]

61

Tesdīs-i Fâzıl¹³⁴

..- / ..- / ..- / ..-

- 1 Raḥm ider yok baña hîç nâlelerimden ğayrı
Hîçbir ağlar bulamam çeşm-i terimden ğayrı
Hem-demim yok daḥi âh-ı şererimden ğayrı
Beni yoqlar bulunur mı kederimden ğayrı
Bir yanar yok benim için cigerimden ğayrı¹³⁵
Bir acır mı bulunur yârelerimden ğayrı
- 2 Beni şād eyle diyu kimlere feryād ideyim
Kime taqrîr-i ğumûm-ı dil-i nâ-şād ideyim
Daḥi kimden taleb-i himmet-i imdād ideyim
Dil-i nâ-şādımı bu hâletle nice şād ideyim
Bir yanar yok benim için cigerimden ğayrı
Bir acır mı bulunur yârelerimden ğayrı
- 3 Âh u zâr itmedigim ḥâşılı bir dem yoḡdur
Yine bir şefkat ider ḥālîme âdem yoḡdur
Yâḥud ehl-i elem ü miḥnet[e] maḥrem yoḡdur
Güyyiâ şimdi cihân içre ki ‘âlem yoḡdur
Bir yanar yok benim için cigerimden ğayrı

¹³⁴ Hüseyin Fazıl Enderunî, **Divân-ı Fâzıl Bey Enderunî**, Bulak Matbaası, Kahire, 1842, s. 17, <http://kutuphane.atauni.edu.tr/pdf/0161904.pdf> (08.08.2017)

61/ Tesdīs-i Fâzıl : Müseddes

2d nâ-şādımı : nâ-şādı (“nâ-şādımı” vezni bozmaktadır.)

¹³⁵ Üzerine tesdisin yapıldığı bu beyit Emrî’ye aittir. Bkz. Mehmet A. Yekta Saraç, **Emrî Divanı**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, t.y., s.282, <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/10607,emridivani.pdf?0> (13.02.2018)

Bir acır mı bulunur yârelerimden ğayrı

4 Meded ey feyz-i Hüdâ derdime bir çâre meded
Âteş-i mihnete yandı dil-i bî-çâre meded
Sen eger itmez iseñ luğf-ile bir pâre meded
Yâ kim itsün dil-i mihnetkeş-i ğam-ğâre meded
Bir yanar yok benim için cigerimden ğayrı
Bir acır mı bulunur yârelerimden ğayrı

5 Ne arar var ne şorar hâl-i dil-i nâ-şâdı
Herkesiñ şimdi vefâsızlık olup mu'tâdı
Kimseye Fâzıl işitdiremedim feryâdı
Kaldı dünyâda hemân merhâmetiñ bir adı
Bir yanar yok benim için cigerimden ğayrı
Bir acır mı bulunur yârelerimden ğayrı

62

Muhammes-i Neş'et¹³⁶

..- / ..- / ..- / ..-

1 Bezm-i vuşlatde 'aceb hicr-keş-i yâr oldum
Nüş-dârü-yı şifâ-bağış ile bîmâr oldum
Düşdüm o şâh-ı gülüñ dâmenine hâr oldum
Ğoncama jâle gibi n'eyleyeyim bâr oldum
Şabri güç çâresi güç derde giriftâr oldum

2 Kim arar kanıma girsen de begim bende seniñ
Dil-i dîvâneceğim yavrucağım bende seniñ
Cümle varım ile cânım da seniñ ben de seniñ
Şânına her ne düşerse anı kıl bende seniñ
Merhâmet eyle efendim hele nâ-çâr oldum

3 Müjde-i vuşlat olan şîrîn edâdan geçdim
Baña maşşûş olunan mihr ü vefâdan geçdim

¹³⁶ Oğraş, age., s.160

62/ Muhammes-i Neş'et : Muhammes

3b olunan: olan

Meclis-i hâş-ı şebistân-ı şafâdan geçdim
Nigeh-i merhamet ü luḡ u 'aṭâdan geçdim
Bezm-i 'aşkıñda hemân kâni' -i dîdâr oldum

4 İltifâtuñ ile akrânıma fâ'ik degilem
Gerçi kim tab'-ı şerîfiñe muvâfık degilem
Bilürem ben daḡı şulṭânıma lâyıḡ degilem
Ḳuluñum añla efendim saña 'aşıḡ degilem
Tevbe tevbe seni sevdim_ise günehkâr oldum

5 Ğâlibâ mâ'il o şeh nâle vü eḡgânımıza
Yoḡsa bilmem 'acebâ ḡaşdımı var cânımıza
Teşnedir ḡamze-i ḡün-ḡ'âr[1] hemân ḡanımıza
Nice zâlim dimeyem ḡazret-i sulṭânımıza
Neş'etâ cân u cihândan hele bîzâr oldum

[21a]

63

Terkîb-bend-i¹³⁷ Rûḡi¹³⁸

..- / ..- / ..- / ..-

1 Dil-i sevdâ-zedemi cezb ideli ḡubb-ı İläḡ
Bir olupdur naḡar-ı himmetüme kûḡ ile kâḡ

¹³⁷Şiirin nazım şekli 12'lidir. Konuyla ilgili bkz. Cemal Kurnaz ve Halil Çeltik, age., s. 358-361.

¹³⁸ Ak, age., s. 61-62.

63/ Terkîb-bend-i Rûḡi : Münacat-ı be-Dergâḡ-ı Kaḡıyu'l-Hâcât

1b himmetüme : himmete

1f bu : --

1h ağlarum : ağların

2c Ḥudâ: -- ("Ḥudâ" kelimesi vezni bozmaktadır.)

2f sen olasın perde-i ḡayb içre nihân: perde-i ḡayb içre olasın pinhân

4e 'âlî : ehl-i

4f râḡ : bezm, gezüp itmedeyüm : müdâm itmedeyin

4h bilürem : bilürin

5d gezerüm : gezerin

5f yüzime : yüzine

5g eylemeden : eylemedin

5h kılmadan pây-ı ecel cism-i nizârum : kılmadın ḡayl-i ecel ḡâk-i vücüdüm

5i olmadan : olmadın, teessüfle: siyâhile

Muztarib eylemez oldu beni endîşe-i cāh
Rūz [u] şeb hubb-ı İlāh oldu baña hātır-h̄āh
Halk-ı ‘ālemse degül hāl-i dilümden āgāh
Ta‘n iderler baña kim oldu bu bī-çāre tebāh
Ben ise bir yere düşdüm arayup bulmam rāh
Ağlarum hüzn-ile geh āh iderin derd-ile gāh
Daği doğmaz mı hidāyet güneşi başuma āh
Āh kim rūz-ı ümīdüm nice bir ola siyāh
Var ümīdüm ki idem rüy-ı dil-ārāña nigāh
Mazhar it nūr-ı tecellāña beni yā Allāh

2 Bir seher hāke sürüp yüzümi giryān giryān
Dergeh-i Hākka teveccüh idüp itdüm efgān
Didim ey feyz-i Hudā resānende-i hācet-mendān
Cümle bīmāruñ iden derdine sensin dermān
Nice bir şevk-i cemālūñle derūnum ola kan
Nice bir sen olasin perde-i gayb içre nihān
Güşuma irdi bir āvāz ki ey ferd-i cihān
İste maqsūduñ[1] Hākdan yeter oldun nālān¹³⁹
Okudum geldi bu maṭla‘ dilüme anda hemān
Var ümīdüm ki idem rüy-ı dil-ārāña nigāh
Mazhar it nūr-ı tecellāña beni yā Allāh

3 Vaşl-ı dermānuñ uman hicr ile bīmār gerek
Kaçmaz ağıyār eleminden kime kim yār gerek
‘Aşk peymānesini içmege hüşyār gerek
Taleb-i Hākda olan kimsede ikrār gerek
Bu sözüñ rāzına irmek dileyen zār gerek
Şubḥ olunca giceler dīdesi bīdār gerek
‘Aşkdan dem uran üftāde dil-efgār gerek
‘Āşık olan kişi dīdāre talebkār gerek
Bu cihān halkına seyr-i gül-i gülzār gerek
Seyr-i gülzār gerekmez baña dīdār gerek
Var ümīdüm ki idem rüy-ı dil-ārāña nigāh
Mazhar it nūr-ı tecellāña beni yā Allāh

4 Māsivā terkin urup nice zemāndur yā Rab

¹³⁹ Sonrasında gelen şu mısra mecmuuda eksiktir: Bu beşşet haberi gönlümi itdi ḥandān

Eylerüm cān u göñülden seni her şeyde taleb
Bulsa cānum der-i luṭfuñda taḳarrüb n'aceb
Çünkü lâzım degül iḥsānuña 'alemde sebeb
Ben kimüm zevḳ-i talebkārı bir 'ālī meşreb
Rāh-ı 'aşḳuñda gezüp itmedeyüm kesb ṭarab
İtmezem zāhid-i sālūs gibi baḥş-i neseb
Kendimi ögmegi maḥza bilürem terk-i edeb
Şevḳ-i dīdāra şafā baḥşuñ ile rüz ile şeb
Yazdığım okudığım şimdi benüm budur heb
Var ümīdüm ki idem rüy-ı dil-ārāña nigāh
Mazhar it nūr-ı tecellīne beni yā Allāh

5 Eyledün çün beni Rūḫī gibi müştāk-ı cemāl
Lāyık oldur daḫi göstermeyesin rüy-ı celāl
Māsivā fikrini ben kim bilürem fikr-i muḫāl
Seni ister gezerüm şubḫ u mesā vü meh u sāl
Ġayrı ḳodı saña meyl eyledi tab'-ı meyyāl
N'ola luṭfuñdan açılsa yüzime bāb-ı vişāl
Vehm-i ḳabr eylemeden ṭab'ımı dem-beste vü lāl
[21b] Ḳılmadan pāy-ı ecel cism-i nizārüm pā-māl
Olmadan ḫāk-i teessüfle gözüm māl-ā-māl
Var iken ḫazretüñe derdümü izḫāre mecāl
Var ümīdüm ki idem rüy-ı dil-ārāña nigāh
Mazhar it nūr-ı tecellāña beni yā Allāh

64

Müseddes-i¹⁴⁰ Āzerī

..- / ..- / ..- / ..-

1 İtme vīrāne meded zūlm-ile beytü'l-ḫazenüm
Ḥāṭırım yıḳma ḫarāb eyleme iḳlīm-i tenüm
Baña cevr itmege kāfidür o gül-pīrehenüm
Beni öldürmege yetmez mi o nāzūk-figenüm

¹⁴⁰ Şiirin nazım şekli müseddes değil tesdistir. Üzerine tesdis yapılan beyit Balıkesirli Zâtî'ye (ö. 1546) aittir. Beyit, Zâtî Divanı'nda şu şekildedir:

Her dem ey tōp-ı elem göñlüme ṭoḳunma benüm

Ṭaş mı şanduñ yüregüm kal'a mı şanduñ bedenüm (Bkz. Ali Nihad Tarlan, **Zatî Divanı II. Cilt**, İstanbul Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul, 1970, s. 448)

Gel gel ey ʔob-1 felek ʔalbüme ʔoʔunma benüm
Taş mı şanduñ yüregüm ʔal'a mı şanduñ bedenüm

2 Bir yüzi mihr-i cihān-tāb içün oldum sūzān
Zerreveş eyledi yollarda beni ser-gerdān
Hey meded bükdi belüm bār-1 belā-yı hicrān
Çekdigüm baña yeter bir yanadan sen de hemān
Gel gel ey ʔob-1 felek ʔalbüme ʔoʔunma benüm
Taş mı şanduñ yüregüm ʔal'a mı şanduñ bedenüm

3 Ben mi ʔaldum gün-be-gün derd ile hicrān olacak
Āteş-i āh-1 cihān-sūz-ile sūzān olacak
Yıkılıp hātırı biñ zulum ile vīrān olacak
Ben miyim cevri ile her rüz [u] şeb 'üryān olacak
Gel gel ey ʔob-1 felek ʔalbüme ʔoʔunma benüm
Taş mı şanduñ yüregüm ʔal'a mı şanduñ bedenüm

4 Nice sultānlara oldı bu gönül dār-1 selām
Dest-i ʔudret-le virildi aña zīb ü itmām
'Aşğ hāki-y-le yapıldı der ü dīvārı tamam
Ya'ni oldum harem-i Ka'be-i hācāt-eyyām
Gel gel ey ʔob-1 felek ʔalbüme ʔoʔunma benüm
Taş mı şanduñ yüregüm ʔal'a mı şanduñ bedenüm

5 Cān u dilden o şehe Āzeriyā bende iken
Gice gündüz ğam-1 zülf ile ser-efgende iken
Sīne nār-1 elem-i 'aşğ ile tābende iken
Bu cihānuñ götüri guşşaları bende iken
Gel gel ey ʔob-1 felek ʔalbüme ʔoʔunma benüm
Taş mı şanduñ yüregüm ʔal'a mı şanduñ bedenüm

65

Muhammes-i Ğālib Efendi¹⁴¹

¹⁴¹ Kalkışım, a.g.e, s. 255.

65/ 2b ser-māyeyi : ser-māye-i (3b)

2c ʔālîmi hāle : hālîmi ʔāle (3c)

3c mükşir: kemter (4c)

- 1 Tā-be-key ‘arşa çıka āh-ı dil-i nā-şādım
Gökleri ağılada hasretle giden feryādım
Nice bir cāmı yağa nāle-i āteş-zādım
Müsta‘id kıl yoğısa luţfuña isti‘dādım
Saña güclik mi var ey şāh-ı kerem-mu‘tādım
- 2 Kābiliyyet vir eger vaşlına nā-kābil isem
Yeñiden vir baña ser-māyeyi bī-ḥāşıl isem
Kālimi ḥāle bedel eyle eger nākıl isem
Müsta‘id kıl yoğısa luţfuña isti‘dādım
Saña güclik mi var ey şāh-ı kerem-mu‘tādım
- 3 Müslimān eyle eger kāfir isem kudretiñi
Şākir it luţfuña ger münkir isem ni‘metiñi
Daḥi efzūn it eger mükşir isem raḥmetiñi
Müsta‘id kıl yoğısa luţfuña isti‘dādım
Saña güclik mi var ey şāh-ı kerem-mu‘tādım
- 4 Mūr isem şem‘iñe pervāne kılup eyle kabūl
Āb isem gevher-i yek-dāne kılup eyle kabūl
Seng [isem] Ka‘be [vü] kāşāne kılup eyle kabūl
Müsta‘id kıl yoğısa luţfuña isti‘dādım
Saña güclik mi var ey şāh-ı kerem-mu‘tādım
- [22a] 5 Maқşadıñ bey‘ u şirā ribḥ u ḥasāret degil a
Keremiñ beste-i ser-rişte-i ‘illet degil a
Bī-garaż luţfuñ ümīd itme kabāḥat degil a
Müsta‘id kıl yoğısa luţfuña isti‘dādım
Saña güclik mi var ey şāh-ı kerem-mu‘tādım
- 6 ‘Afv kıl Ğālib-i nā-pāk [u] sefāhatkāri
O da olsun kerem ü cūdına lāyık bārī
Bī-nevādır diyu redd eyleme bu nā-çarı
Müsta‘id kıl yoğısa luţfuña isti‘dādım
Saña güclik mi var ey şāh-ı kerem-mu‘tādım

Teds̄is-i Fāzıl¹⁴² Ğāzel-i Nedīm

.--- / .--- / .--- / .---

- 1 Ya bir kendiñ gibi şuh- ı sitemkāra hevādār ol
Ya hāl-i şihhatiñde mübtelā-[y1] çeşm-i bīmār ol
Muhaşşal vākıf-ı hāl-i dil-i ‘uşşāk-ı nā-çār ol
Yeter ey mest-i naḥvet ḥ̄ābdan bir kere bīdār ol
Hücüm-ı nāle-i şeb-gīrden zālīm ḥāberdār ol
Beni bīmār-ı hicrān eylediñ sen daḥi bīmār ol
- 2 Ser-ā-pā sīne-çāk-ı tīg-ı nāz-ı ğamze-i yārız
Mey-i ḥayretle dā’im dīde-düz-ı çeşm-i bīmārız
Bu ‘işretgehde bilmem ğāh mestüz ğāh hüşyārız
Bu mātem-ḥānede ḳan aglaruz biz ‘āşık-ı zārız
Hücüm-ı nāle-i şeb-gīrden zālīm ḥāberdār ol
Beni bīmār-ı hicrān eylediñ sen daḥi bīmār ol
- 3 Kimine çākerem bir şāh-ı vālādan niyāzım var
Beni ğāh ağladır geh güldürür bir tıfl-ı nāzım var
Zebūn-āvāreyem murġan içinde imtiyāzım var
Şikeste-bāl iden ey dil beni bir şāh-bāzım
Hücüm-ı nāle-i şeb-gīrden zālīm ḥāberdār ol
Beni bīmār-ı hicrān eylediñ sen daḥi bīmār ol
- 4 Güler yüz görmemiş çeşm-i dil-i nā-şādımız ağlar
Açılmaz tāli’im hem baḥt-ı bed-bünyādımız ağlar
Perişān ḥālime ol şuh-ı fettān-zādımız ağlar
Baña sū-yı teraḥḥumdan gelen imdādımız ağlar
Hücüm-ı nāle-i şeb-gīrden zālīm ḥāberdār ol
Beni bīmār-ı hicrān eylediñ sen daḥi bīmār ol
- 5 Maḳālimden bülendī behre-yāb-ı feyz-i eşhārız
Ki biz rüşen-zamīrānız seḥer vaḳtinde bīdārız

¹⁴² Fāzıl Enderunî, age., s.15-16.

Nedīm āsā anuñçün Fāzılā pākīze-güftārız
Gehī dil-şād olursaķ gāhice dil-ħaste bīmārız
Hücüm-ı nāle-i şeb-gīrden zālīm ħaberdār ol
Beni bīmār-ı hicrān eylediñ sen daħi bīmār ol

67

Muħammes-i ‘Adnī¹⁴³

..- / ..- / ..- / ..-

- 1 Şalınup nāz ile seyr itmege serv-i semeni
Kademüñ kılsa müşerref n’ola şahn-ı çemeni
Cilve eyyāmıdur amma ki bu ğam aldı beni
Nice toyunca görem sen gül-i nāzük-bedeni
Kendi kirpigüm olupdur baña gözüm diken
- 2 Bürüyüp derd ü elem olmasa ger pīrehenüm
Ser ü pāyüñ gibi ħalurdı bürehne bedenüm
Döndi ħākistere ğam aħkeri üstünde tenüm
Çıķmasun āhum felege aĝzımı açdurma benüm¹⁴⁴
Yakmasun sūz-ı derūnum seni söyletme beni
- 3 Ey sehī-ħadd ħuluñum nāmumı āzār oķuma
Gözlerüm merdümeĝi lāle gibi ħana yuma
Yüz süregeldüm efendim ħapuña himmet uma
Dest-gīr ol beni sayeñ gibi ayakda ħoma
22b Böyle ħāk itme efendim yoluña cān vireni
- 4 Olmaduñ rāzı ki kūyuñda şabā gibi yelem
Bezm-i cān-baħşuña kimler gelür anları bilem
Āh idüp aĝlıyacaķ yaşumı luţfuñla silem
Ney gibi baĝrımı deldüñ ħomaduñ nāle kılam
Ne imişsin neye uğramışam eyvāħ beni
- 5 Gerçi ‘Adn itdi behiştiye cihān baĝını gel
Ravzada kevşere raĝbet ħomadı Ka‘be-i mül

¹⁴³ Bilal Yücel’in hazırladığı “Adnī Divanı”nda bu şiir bulunamamıştır.

¹⁴⁴ Vezin bozuktur.

Derd ü ğam āblar ile def^c olunursa degül
Şerbet-i vaşluñ irişmezse olur¹⁴⁵ haste göñül
Doyamaz cevruñe cānum seven ölsün mi seni

68

Terkīb-bend-i¹⁴⁶ Neş'et Efendi¹⁴⁷

-.-- / -.-- / -.-- / -.--

- 1 Fırkatiñle ey perī hālīm perīşān oldı gel
Başıma teng oldı 'ālem çāh-ı zindān oldı gel
Hānumānım sensiz ey meh beyt-i aḫzān oldı gel
Pādişāhım mülket-i dil yandı vīrān oldı gel
Seyl-i eşkimle dü-çeşmim 'ayn-ı tufān oldı gel
Hūn-ı dil çıkdı gözümden eşkim al kan oldı gel
'Ālemi ğarḫ eyledi deryā-yı 'ummān oldı gel
Hātırım maḫzūn u kārım zār u efgān oldı gel
Bu esīr-i derd ü miḫnet raḫme şāyān oldı gel
Merḫametkārım efendim vaḫt-i iḫsān oldı gel
- 2 Ey meh-i nā-mihribānım ḫayli müddet gelmediñ
Terk idüp ben bendeñi ey bī-mürüvvet gelmediñ
Kimler ile eylediñ nev-ṭarḫ-ı 'işret gelmediñ

¹⁴⁵ Kelimeyi hem “olur” hem de “ölür” şeklinde okumak mümkündür.

¹⁴⁶ Şiirin nazım şekli muaşşerdir.

¹⁴⁷ Oğraş, age., s. 142-144

68/ Terkīb-bend-i Neş'et Efendi : Mu'aşşer

1c beyt-i aḫzān : beytū'l-aḫzān

1ı derd ü miḫnet : derd-i ḫasret

2f eyledik : eyledim

3b bī-ḫarār: Baykara bir (Anlam açısından uygun olan “Baykara”dır)

3g çeşm : cism, cenāb : ḫayāt

3j hālīm : 'ālem

4e āverde : āvāre

4g yer yer: bir bir

4j şerḫa ile dāğ ile : şerḫa eyle dağıla

5f recā : fedā

5g görme : görse

5j zār u: zār-ı

Eylediñ biġānelerle germ-i ũlfet gelmediñ
Dād-ı hā'in eyleyüp luřf u mürüvvet gelmediñ
Hāy zālim eyledik biñ kerre da'vet gelmediñ
Ben kuluña eyleyüp hıç raħm u ũefķat gelmediñ
Eylediñ peymān ũikest yok mı fütüvvet gelmediñ
Mümkin iken ũevķ u ũādī ile ũoħbet gelmediñ
ũimdi aħvālim efendim pek perīũān oldu gel

3 Ol zemān kim ũem'-i bezm-i ħāzret-i yārān idik
Reũk-i bezm bī-karār [bir] meclise ser-ħ~ān idik
Gülsitān-ı 'ayũ u ũevķe bülbul-i ħoũ-ħ~ān idik
Devlet-i aħbābımızla 'āleme sultān idik
Cümleye fermān-revā bir ũāħib-i dīvān idik
Pīũvā-yı 'arifān ser-mezheb-i zindān idik
Çeũm-i aħbāba cenāb-ı cāvidān-ı cān idik
Sāki-i ũāħbā-yı ũevķ ħāzret-i rindān idik
ũānımız dūnyā bilür bir ũoħre-i devrān idik
Bir ũorar yok ũimdi ħālim baũka devrān oldu gel

4 Mevsim-i 'ayũ u şarabdır irdi faũl-ı nev-bahār
Kıldı yārān-ı ũafā gül-geũt-i 'azm-ı mürġzār
Gül-'izār[ı] ile herkes 'andelīb-i kāmķār
Men ġarīb āverde dil-sūz-ı derūnum daġdār
Derd u dāġ-ı ħasret ile ũāħn-ı sīnem lālezār
Oldı çeũmim 'aynı ile iki ħūnīn cūybār
Ĥūn-ı dilden yer yer açılmış ũükūfe bī-ũūmār
Murġ-ı cān ũāh-ı ye' isde bülbul-i ũeydā vü zār
[23a] Kendi bāġıñdır temāũā eyle gel ey yād-ġār
ũerħa ile dāġ ile sīnem gülistāñ oldu gel

5 Ey sitemķār u cefā-cū merħametsiz dil-rubā
Ĥāk-i pāyın dīde-i ġām dīdemizde tūtiyā
Hıçe ũatdı bizi Yūsuf gibi iħvān-ı ũafā
Men ġarīb[i] itme sen bārī ferāmūũ u fedā
Senden ummam ey perī hıç zerrece mihr [u] vefā
Līk nā-çārem anıñcūn eylerem luřfuñ recā
Neũ'etiñ bu rütbe bī-kes oldıġın ġörme revā
Saña ħaldı ancak ũmmīd-i vefā ey bī-vefā

Nev-civānsın kıl enīnimden hāzer ey pür-cefā
Āh u zār u nālemüzden ‘arş lerzān oldı gel

69

Muḥammes-i Cinānī¹⁴⁸

-.-- / -.-- / -.-- / -.--

- 1 Gördüğümce sen gül-i nevrete-i nāzük-teni
‘Aşķum artar vālih u dīvāne eylersin beni
Açmayup mihr u ruḥ-ı zībāña çeşm-i rüşeni
Küşe-i firķatde eylersem ‘aceb mi meskeni
Görmemek yegdür görüp dīvāne olmaķdan seni
- 2 ‘Āşıķa ey māh-rū ‘arz eylemekden ṭal‘atūñ
‘Aşķ-ıla mecnūn u şeydā eylemekdür niyyetūñ
Kaṭ‘ idüp ve’l-hāşıl[1] dilden recā-yı vuşlātūñ
Ben anuñçün ihtiyār itdüm belā-yı firķatūñ
Görmemek yegdür görüp dīvāne olmaķdan seni
- 3 İstemezdi kūyuñı varup ‘azīmet kılmağa
Mūnis olmışdur ḥayālūñle kanā‘at kılmağa
Çāre yoķdur gerçi vaşluñdan ferāgat kılmağa
Vechi var kaşd eylesem hicrūñle ūlfet kılmağa
Görmemek yegdür görüp dīvāne olmaķdan seni
- 4 Pāyuña cānın nişār eyler gören reftāruñı
Şevķinden bī-hūş olur gūş eyleyen güftāruñı
Bende ķudret yoķ temāşā itmege ruḥsāruñı
Göz yumup geçsem n’ola seyr itmeden dīdāruñı
Görmemek yegdür görüp dīvāne olmaķdan seni

¹⁴⁸ Okuyucu, age., s. 249-250.

69/ Muḥammes-i Cinānī : Taḥmīs-i Merḥūm Cinānī Efendi

1c mihr u : mihr-i

2b mecnūn u şeydā : mecnūn-ı şeydā

3a istemezdi kūyuñı: istemez dil kūyuña

5b şevķinden: şevķden (“şevķinden” vezni bozmaktadır.)

6a yürür: olup

- 5 Her kaçan görsem seni hem-dem yürür a‘dā ile
Tağılır ‘aqlum Cinānīveş gider sevdā ile
Eyleyüp terk-i vaţan fikrin dil-i ho[d]rā ile
Geçmeyüp kūyuñ yolından heftelerce ay ile
Görmemek yegdür görüp dīvāne olmağdan seni

70

Müseddes-i Medhi-i Şeydā

.--- / .--- / .--- / .---

- 1 Çü gördüm dil-rubālardan dilā hergiz vefā gelmez
Anuñçün kalb-i maħzūna nice demdür şafā gelmez
Bu pendi gūş iden dānālara derd ü belā gelmez
Ki ya‘ni yaħşī ādemden yed-ile kim ħaţā gelmez
Aşıl azmaz cihānda merd-i kāmilden ħaţā gelmez
Vefā resmin mücerred fehm idenlerden cefā gelmez
- 2 Şu kim yār-ı kadīmüñdür ‘adū-yı bī-amān olmaz
Göñül sen iħtirāz itme saña andan ziyān olmaz
Meşeldür mā-tekaddemden bu söz hergiz yalan olmaz
Yamanlar yaħşī vü yaħşī olanlar hīç yaman olmaz
Aşıl azmaz cihānda merd-i kāmilden ħaţā gelmez
Vefā resmin mücerred fehm idenlerden cefā gelmez
- [23b] 3 Marīz-i derd-i ‘aşk olan kişi ister mi dermānı
Şeb-i vaşluñ şoñunda yok mıdur yā rüz-ı hicrānı
Cefāya şabr ider her dem anuñ kim ola iz‘ānı
Oğur bu maţla‘ı gördüm bu dehrüñ bir sūħan-dānı
Aşıl azmaz cihānda merd-i kāmilden ħaţā gelmez
Vefā resmin mücerred fehm idenlerden cefā gelmez
- 4 Gerekse Mışr-ı dilde Yūsuf-ı ħüsn [ü] bahā olsun
Gerek rāh-ı mezelletde yatur bir bī-nevā olsun
Gerekse pādişāh olsun gerekse bir gedā olsun
Gerek bīgāne ve‘l-ħāşıl gerekse āşinā olsun
Aşıl azmaz cihānda merd-i kāmilden ħaţā gelmez
Vefā resmin mücerred fehm idenlerden cefā gelmez

- 5 Gerek bir k̄āmet-i ṭubā gerekse bir semen-būdur
Yāḥud bāğ-ı melāhātde gerekse serv-i dil-cūdur
Gerek a' lā gerek ednā gerekse bir melek-ḥūdur
Hele ey Medḥi-i şeydā benüm de bildigüm budur
Aşıl azmaz cihānda merd-i kāmilden ḥaṭā gelmez
Vefā resmin mücerred fehm idenlerden cefā gelmez

71

Ġazel¹⁴⁹

.--- / .--- / .--- / .---

- 1 Şehā kūyında gönül bir gedā-yı müstemendündür
İrenler ḥaḳḳa cāna başa baḳmaz bir levend[ün]dür
- 2 Gülünden bülbülünden cümle 'uzlet viren ḥalkā
Cemāl-i dil-pesendünden nihāl olmuş bülemdündür
- 3 Sevüp her bir sitemkârı şikāyet itme baḥtındur
Seni rüsvā-yı 'ālem iden hep kendi kendündür
- 4 Cefā ṭaşın atup dostlar iderler saña düşünāmı
Gerek dögsin gerek sögsin gönül sabr it efendündür
- 5 Nazar kıl fakīre şāhum ḳapunda bunca yıllardur
Öksüzündür ğarībündür ḳuluñdur derdmendündür

¹⁴⁹ Bu gazel Derzizāde 'Ulvī'ye aittir. Bkz. Çetin, age., s. 289.

71/ Ġazel : Mollā Çelebi ḥaḳḳında söylenilmişdür ve merḥūmuñ maḳbül gazellerindendir

1b ḥaḳḳa cāna başa baḳmaz : ḥaḳḳı baş u cāna ḳalmaz

2a bülbülünden cümle : gülbeninden gülşenün

2b dil- pesendünden nihāl olmuş bülemdündür : dil-pesend güle nihāl-i ser-bülemdündür

3a İtme baḥtındur : ḳılma ṭāli'den (4a)

3b rüsvā-yı 'ālem iden hep : ey dil iden rüsvā-yı 'ālem(4b) (Kelimelerin mecmuadaki sıralanışı vezni bozmaktadır.)

4a dostlar iderler saña : incinme yār itdükçe (3a)

4b sabr it : ḥoş ṭut (3b)

5a fakīre şāhum ḳapunda : 'Ulvī'ye ḳapunda şāhā

5b öksüzündür ğarībündür : ğarībündür fakīründür

Terkīb-bend-i 'Ārif¹⁵⁰

..- / ..- / ..- / ..-

- 1 Ey gül-i tāze-bahār çemen-i bağ-ı vefā
 Cāna kār itdi yeter nīşter-i hār-ı cefā
 Nice şabr itsün aña 'aşık-ı [bī]-berg [ü] nevā
 Yādıña gelmez esīrān-ı firākuñ aslā
 Bu da lāyık mıdır ey pādīşeh-i mülk-ārā
 Şūhsın yok sözimüz hüsniñe ey mäh-liķā

Neden 'uşşākına tā böyle cefākār olmak
 Mübtelāya bu kadar zālīm u ğaddār olmak

- 2 Giceler şem'-i şeb-i meclis-i aġyār olduñ
 Yār-ı aġyār u sitemkār u dil-āzār olduñ
 Ğayrılarla yeter ey şūh yeter yār olduñ
 Baña geldikçe hemān böyle cefākār olduñ
 Giderek hāşılı ğaddār u sitemkār olduñ
 'Āşık öldürmede üstād-ı ciger-h'ār olduñ

Ben ölürsem ġām-ı 'aşkuñla yaman söylerler

¹⁵⁰ Mustafa Tankuş, **Ārif Süleyman Divanı (Hayatı, Eserleri ve Divanı)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2002, s. 356-358.

72/ Terkīb-bend-i 'Ārif : Terci' Bend-i Ğarrā

1a vefā : bahā

1f liķā : ammā

2b yār-ı : yār u, sitemkār u dil-āzār : sitemkār-ı dil-i zār

2f ciger-h'ār : ciger-kār

3a hāk-i pāy : pāyiñe (mecmuadaki şekliyle vezin bozuktur.)

3d nūr : n'olur

3f yār : bār

4b miñnetle : maħabbetle (mecmuadaki şekliyle vezin bozuktur.)

5a derd-ile : derdine

5b elem ü : elem-i

5c yār : şād

5e sevmede : sevse de

6e tebāh : kütāh

Nāmuñ ‘aşıq-küş idüp halk-ı cihān söylerler

- 3 Nice bir yüz sürerek hāk-i pāy nālānuñ olam
Ġam-ı zülfüñle senüñ böyle perīşānuñ olam
Tā-be-key āteş-i hicrān ile sūzānuñ olam
Bārī bir şebde nūr-ı şem‘-i şebistānuñ olam
Ben senüñ cānum ile bende-i fermānuñ olam
Ġayrılar yār ola ben küşte-i hicrānuñ olam

Bir zemān ben daḥi nāz itmede cānān olayım
Yād idersem seni ben hāk ile yeksān olayım

- [24a] 4 Saña dil verdigime hayf haṭā eylemişem
Kaddimi bār-ı miḥnetle dü-tā eylemişem
Dilüm āzürde-i şemşīr-i cefā eylemişem
Hayf kim ben saña isnād-ı vefā eylemişem
Dil-i bīmārıma ümmīd-i devā eylemişem
Zehre tiryāk diyu kaşd-ı şifā eylemişem

Hāk olursam reh-i ‘aşkuñda güzār itmezsün
Beni lāyık görüp ‘aşıklıġa yār itmezsün

- 5 Nice bir āh iderek derd ile mu‘tād olayım
Bī-sütun-ı elem ü hicriñe Ferhād olayım
Ġayrılar yār ola ben derd ile nā-şād olayım
Ben de Mecnūn gibi ‘ālemde biraz yād olayım
Dil-rubā sevmeye şimden gerü üstād olayım
Dād-ḥāh olmayayım ṭālib-i bī-dād olayım

Şarṭ-ı inşāf u mürüvvet ne imiş bilmezsün
Resm ü āyīn-i maḥabbet ne imiş bilmezsün

- 6 Derd-i hicrūñle ölürsem daḥi āh itmeyeyim
Rāh-ı ‘aşkuñda senüñ ḥāli tebāh itmeyeyim
Sen degül taḥt-ı dile kimseyi şāh itmeyeyim
Ġayrı bir dilbere diġkatle nigāh itmeyeyim
Kışsa-i zülfüñ ile ‘ömri tebāh itmeyeyim
‘Ārif āsā yañılup böyle günāh itmeyeyim

Yakduñ āteşlere b'illāh beni inşāf it
Nice tıtmaz hele bu āh seni inşāf it

73

Beyānī Ğazel-i Fuzūlī¹⁵¹

..- / ..- / ..- / ..-

- 1 Sürinür yerde yüzüm kahr-ıla çārüb miyem
'Arşa-i dehrde ğaltān olurum ben tıob miyem
Hele idrāk idemem ben beni meczüb miyem
Ağlarum tā şubh olunca derd-ile Eyyüb miyem
Dökerem gözyaşını hem hüzn ile Ya 'küb miyem
- 2 Yaluñuz ben degülem ğamda durur hep 'ālem
Düşdi derd ü elemüñ dāmına ceddüm Ādem
İntikāl itdi baña atamdan irş ile elem

¹⁵¹ Üzerine tahmis yapılan gazel Fuzūlī'ye deĝil, Yetimī'ye aittir.

Bayrakdar, age., s. 201-202.

73/ Beyānī Ğazel-i Fuzūlī : Ğazel-i Yetimī Tahmīs-i Beyānī

- 1a ben : - (mecmuada fazladan yazılan "ben" kelimesi vezni bozmaktadır.)
1d ağlarum tā şubh olunca : inlerüm her gice ben (mecmuadaki haliyle vezin bozuktur.)
1e hem hüzn : hicr (mecmuadaki haliyle vezin bozuktur.)
2b derd ü elemüñ : dām-ı elem
2c baña atamdan : atamdan baña (mecmuadaki sıralama vezni bozmaktadır.)
2e gözine : 'aynına
3a bulmadum : olmadum, ben : -
3c ne_iki ben ile : nık benümle
3d yā : ey, baña derd ü : olan derd-i (mecmuadaki haliyle vezin bozuktur.)
3e eyle aĝı ben saña : itmedüñüz ben size
4a derd ü belādan ĩbā : derd-i belalardan abā
4b qarīb olmada n'eylerse : qarın olmada anlarsa
4c 'arz-ı maĝabbet olıcaĝ : mihr-i muĝabbetse ancak
4d birbirinden öĝürenür : bir birinden üĝürtler
4e çerkerem bunları ben rāĝıb-ı : bilmezem ben ki 'aceb bunlara
5a kimseler : kimse hiç , bel : dil
5c revānum : derün
5d lebi ĝonca Fuzūlī : leb-i ĝonca Yetimī
5e cevrüñle : hicr ile, belümi : beni

Ana rahmine düşelden beni terk itmedi ğam
Bilmezem ben bu ğamuñ gözine maħbüb miyem

3 Bulmadum zerrece ‘ālemde hele ben rāħat
Baña miħnetle neden böyle idersin rahmet
‘Acebā ne_ iki ben ile bu kadar ünsiyyet
Yā neden t̄alib baña derd ü belā her sâ‘at
Beni terk eyle aħî ben saña maħlûb miyem

4 Ne kadar itdüm ise derd ü belādan îbā
Gün bugün yine qarîb olmada n’eylerse baña
Hāşılı ‘arz-ı maħabbet olıcağ ancak evlā
Birbirinden öğürenür beni bu derd ü belā
Çekerem bunları ben rāĝıb-ı mergûb miyem

5 Kimseler saña Beyānî gibi bel bağlamasun
Āteş-i ğuşşa ile cān u dilin daĝlamasun
Cüyveş eşk-i revānum güzelüm çaĝlamasun
Ey lebi ğonca Fuzûlî nice kan aĝlamasun
Dest-i cevruñle bükersin belümi mektûb miyem

[24b]

74

Terkîb-bend-i Refî‘î Kiyālî (?)¹⁵²

¹⁵² İbrahim Ahmet Aydemir, **Refî‘ Âmidî Divanı (Edisyon-Kritik)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1989, s. 278-279.

74/ Terkîb-bend-i Refî‘î Kiyālî : Terkîb-i Bend

1c nür daħi çeşm-i : mihr-i ruħı nür-ı

1g cānānım : sultanım

1h kerem: sitem

2c gönlümüñ hier : gönlümi ‘aşk

2d seniñ : seni

2ı şimdi muħaşşal : küh-ı belāda

3d aşıkān : aşıkūñ

3e yādlar : ğaynlar

4b beter : ber-ter

4c meclis-i tende elemünden : bu kafes-i tende ğamuñdan

4d ārzü : verziş

4f bir gün : elbet

4g tafşîli : tafşîl

- 1 Ey benim bā'ış-i teskīn-i dil-i sūzānım
Dil-pesendim güzelim pādişeh-i hūbānım
Pertev-i nūr daḥi çeşm-i çerağ-ı cānım
Kadd-i nāzendesi āşüb-ı cihān fettānım
Luṭf idüp diñle meded ḥasret ile efgānım
Tā-be-key kan aqıda dīde-i hūn-efşānım
El-amān luṭfuña muḥtācım amān cānānım
Ġayrı inşāfa gel ey şāh-ı kerem-‘ünvānım

Ben seniñçün hedef-i nāvek-i bī-dād olayım
Bu revā mı ki yine derd-ile nā-şād olayım

- 2 Dil-sitānım seni mekkār idügiñ bilmez idim
Yār u cānım idüñ ağıyār idügiñ bilmez idim
Göñlümün hicr ile bīmār idügiñ bilmez idim¹⁵³
Ben seniñ böyle cefākār idügiñ bilmez idim¹⁵⁴
Hele bu mertebe gaddār idügiñ bilmez idim
Şoñı ‘aşk [u] hevesün zār idügiñ bilmez idim
Tā bu deñlü seni hūn-ḥār idügiñ bilmez idim¹⁵⁵

Āh itsem bile āh itmege başlar kühsār
Āh dir āh işidir şimdi muḥaşşal dil-i zār

- 3 Ko benim çeşm-i terim hicr ile giryān olsun
Āteş-i ‘aşkıñ ile dil daḥi sūzān olsun
Tek seniñ la‘l-i lebiñ gül gibi ḥandān olsun
‘Āşıkān cevriñ ile zār u perīşān olsun

4ı mişāl : ma‘l

5c biraç : berç-ı

5d sen : --

5e dünyede : dehrde

5h derd ü hacālet : derd-i maḥabbet

5ı ola: olur

¹⁵³ Sonrasında gelen şu mısra mecmuada eksiktir: Saña cānım da giriftar idügin bilmez idim

¹⁵⁴ Sonrasında gelen şu mısra mecmuada eksiktir: Baña āzāruñı her-bār idügin bilmez idim

¹⁵⁵ Bu mısra divanda yoktur.

Yādlar yā ne sebep luṭfuña şāyān olsun
Ben degül ḥalk-ı cihān hep saña ḳurbān olsun
Pāy-māl olmağa bārī bize imkān olsun
Gāh ‘uşşāka vefā ‘adet-i ḥübān olsun

Baña raḥmīñ yoğısa resm-i ri‘āyet yok mı
Sende ey māh meded hīç ḥamiyyet yok mı

4 Ol ḳadar sīneme tīr-i sitemiñ itdi güzer
Oldı her zaḥm-ı tenim ḥūn ile yemden beter
Cān ise meclis-i tende elemūñden iñler
Dil yine derd ü ğamiñ çekmeğe ārzū eyler
Baña oldı olacak her ne ise hükm-i ḳader
Saña da bir gün ider āh-ı ciger-sūzum eşer
Ḥāl-i ‘aşkı hele tafşīli ne mümkin ezber
İşte icmāl-i mişāl oldı bu beyt-i ḥūşter

Çekilür aĝrı degül şıḳlet-i bār-ı ‘aşkıñ
Niceler oldı seniñ zār u nizār-ı ‘aşkıñ

5 Beni cevri ile ider terk-i maḥabbet şanma
Līk var bende daḥi cevrine ṭāḳat şanma
Bıraḳ āh-ı dilimi eyü ‘alāmet şanma
Bu sitemkārılıĝı sen ḥayra delālet şanma
Şoñı ğaddār olanıñ dünyede rāḥat şanma
Diñle aḥvāl-i Refī‘āyı ḥikāyet şanma
Dā’imā böyle ḳalur ḥüsn ü leṭāfet şanma
Sen daḥi çekmeyesin derd ü ḥacālet şanma

Gün ola bir mehe sen ‘āşık-ı ḥayrān olasıñ
Baña itdüklerine şoñra peşīmān olasıñ

75

Şadık Efendi -rahmeḥ-¹⁵⁶

-- / .-- / .-- / .--

¹⁵⁶ Bu beyit Suzan Ay’ın hazırladığı “Ahmet Sadık Ziver Paşa Divanı”, Süleyman Eroĝlu’nun hazırladığı “Sadık Hayatı, Edebî Kişiliĝi ve Divanının Tenkitli Metni” ve Savaş Günbaş’ın hazırladığı “XV. Yüzyıl Şairlerinden Sâdıkî’nin Şiirleri” başlıklı yüksek lisans tezleri ile Arif Sunal’ın hazırladığı “Sâdık Divanı” başlıklı doktora tezinde bulunamamıştır.

Hep dağdağa u mağlaıadur bāıın u zāhir
Bir nokta imiş aıı-ı sūhan evvel ü āhir

[25a]

76

Terci '-bend-i¹⁵⁷ 'Azīz¹⁵⁸

..- / ..- / ..- / ..-

- 1 Hasbiya 'llāh zehī mağfıret-i Rabbi Rahīm
Ni 'me Mevlā-yı 'atā-baııı-ı Hūdāvend Kerīm
Çün ihsānı küıāde der-i bī-derbāndur
Sufre-i ni 'met u luıı u keremi ħalka 'amīm
Dāmen-i merĥameti perde-keıı-i rüy-ı günāh
Setr ider kıllarınun cürmün o Settār [u] Hālīm
Fazl-ı Mevlā-yı Kerıme ola ğālib ħāıā
Her ne deñlü çoğısa ma 'ııyet-i 'abd-i le 'ım
Ehl-i tā 'at 'amelün tuĥfe-i dergāh idicek
Bu günehkāruñ ola pıııkeııi cürm-i 'azım
Yā ide fāzl beni dāhil-i Firdevs-i berın
Yā olam 'adlı ile ğavıta-ĥ 'ār-ı nār-ı cehım
Tutmuııumdur yüzümü çünkü Kerımu 'llāha
Umarum fazlı ile menzil ola dār-ı Na 'ım
Hāne-i kılbimi tevhıde maıam itmiııken
Beni ħāıā idesin ĥufre-i dūzaııda muıım

Ey kerem ıssı Hūdā gerçı günāhum çokdur
Saııadur rüy-ı recā ğayrı penāhum yokdur

- 2 Hāb-ı ğafletden uyanmaz bu hevāı meııreb
Gūıına ırmeyecek velvele-i nefıa-i şür
Gelmiyor yādına ĥıç keıımekeıı-i rüz-ı hesāb
Göre ĥālın tırıcak maııkeme-i yevm-i nüııur
Ne yüz ile tırayım kıarıııa söz söyleyeyim
Hıkmün ızĥār ider ise ger o dem ism-i ğayūr
Yaııııup yol ne 'aceb deııt-i kıvāya dıııdüm

¹⁵⁷Şiirin nazım şekli terkīb-benddir.

¹⁵⁸ Bu şiir Ömür Zehra Yılmaz'ın hazırladığı "Moralı Aziz Divanı: İnceleme-Metin" başlıklı yüksek lisans tezinde bulunamamıştır.

Oldı ma'müre-i 'ismet baña şad merhale dūr
Kim bilür rast yolu reh-nümā olmaz ise
Raḥmet-i ḥazret-i 'ādī(?) kerem-i Rabb Ğafūr
Pādişehā saña şāyeste 'amel yok bende
Bende-i mu'terif-i rū-siyehem 'acz [u] kuşūr
Rūz-ı ferdā olıcaḡ ḥazretine a'mālüm
Tuḥfe-i cürmimi ey kân-ı kerem tut ma'zūr

Nazarından beni bî-çāreyi mehcūr itme
'Ām olan merḥametüñden beni dūr itme

3 Menhec-i zühdi koyup özlemişem semt-i fesād
Āh kim kaldı muḡālif taraf-ı rüşd-i sedād
Nefs-i emmāre ile düşmen-i dīrīne uyup
Uzaḡ oldı baña ma'müre-i iqlīm-i reşād
Gitmişem bir yola kim aña nihāyet düzaḡ
Yā İlähī reh-i taḡvāya kıl beni irşād¹⁵⁹
İdeyor bād-ı ecel hırmen-i 'ömri tārāc
Yāda gelmez gideyor ḡayf zād-ı me'ād¹⁶⁰
Nefs-i serkeş ne 'aceb gelmedi hīç inşāfa
Arturur ma'siyeti ni'meti oldukça ziyād
'Afv [u] ḡufrānuña yā Rabb ümīdim muḡkem
Bende yok gerçi ki luḡf u kereme isti'dād
Bilmeyüp ḡadr-i 'ubūdiyyeti ser çekmiş idim
Ey Ḥudāvend-i ḡaḡā-puş [u] 'aḡā-baḡş-ı 'ibād
Şeref-i ḡizmet-i dergāhım şimdi bildüm
Ḳulluḡa eyle ḡabül itme ḡapuñdan ib'ād

Āsitānuñ var iken ḡangi ḡapuya varayum
Yā kimüñ dergehine yüz süreyim yalvarayum

[25b] 4 İtdi bir ḡāl beni sū'-i 'amel-i ḡül-i emel
Merḡamet senden eyā ḡazret-i Ḥaḡḡ 'izz u cell
Luḡfuña ḡaldı hemān ḡayrıdan ümīdüm yok
Āh eger irmez ise dāmen-i iḡsānuña el
Gıtdi sermāye-i 'ömr oldı telef bî-hüde

¹⁵⁹ Vezin bozuktur.

¹⁶⁰ Vezin bozuktur.

Rüz-ı ferdāya sezā eylemedüm hüsni ‘amel
Benim ol kīse-tehī müflis-i naqd-i t̄ā‘at
H̄āce-i şehri-i betālet şeh-i iklīm-i kesel
Yeter ey nefis yeter cünbiş-i t̄ıflāneyi қо
Nāşih-ı rīş-i sepīdūñ sözini gūş it gel
K̄alb mir’atini aç mişkala-i tevbe ile
Eyle ol āyīneyi pāk-i mücellā evvel
Dürr-i eşk-i teri h̄ün-āba ile h̄all eyle
Şafha-i rüyına çek sürh-ıla iki cedvel
Āteş-i āh-ı nedāmetle yanup kal olagör
Sikke-i feyz kabüle olasın t̄ā ki maḥal

Hayf [u] efsūs ki naqdīne-i ‘ömr oldı telef
Gelmiyor h̄ātıra ammā ğam-ı takşīr-i selef

- 5 Dāmen-ālūde-i çirkāb-ı haḫāyem şad āh
Seyyi’ātum ‘amelüm şuhfeleri cümle siyāh
Yire geçmek dilerem şerm u hayādan yā Rab
H̄ātıra gelse kaçan eyledigüm cürm ü günāh
Nice olur h̄ālüm o gün çün t̄ura dīvān-ı haşr
H̄älüme maḫkeme-i h̄ükm u kazā ola İlāh
Huşemā dāmenüme dest-i tazallum uralar
Anlaruñ itdigi da ‘vāya Hudā ola güvāh
‘İlm-i kağı var iken h̄ükm çün yok inkāra¹⁶¹
Haşma virmege cevāb ola zebānuñ kütāh
Bir taraftan saña irişmeye bī-çāre meded
Sū-be-sū eyleyesin dīde-i ḫasretle nigāh
Māsivādan nazar-ı rağbeti şarf it imdi
Tut yüzüñ dergeh-i Mevlāya anı eyle penāh
Zikrūñ olsun gice t̄ā vakt-i seher yā Mevlā
Gündüz aḫşama deĝin vird-i zebānuñ Allāh

Dāmen-i fazl-ı Hudāvend-i enāma el ur
Girye-i nāle ile h̄āk-i niyāze yüz sür

- 6 Z̄ulmet u ğaflet ile h̄āne-i dil tāre(?) vü tār
Tarfetü’l-‘ayn göz açdırmadı derd-i evzār

¹⁶¹ Vezin bozuktur.

Ser-girān itdi beni o deñlü şahbā-yı hevā¹⁶²
Şanuram itmeye gavğa-yı kıyāmet hüşyār
Dem-i tā‘atde riyā çıkmadı hīç hātırdan
İki rek‘atde gelür gönülüne yüz biñ efkār
Üstüvār eylemedüm ‘ahd bināsın hergiz
Bozılır ‘aqd şebābe irecek hükmi bahār
Gāh olur rind-i harābāt gāh¹⁶³ zāhid-i şer
İtmedi bu reviş üzre dil-i şūrīde karar
Gerçi sābit-ka-dem-i tā‘at-ı Mevlā degilem
Hamdū-li’llāh hele yok ma‘şiyet üzre ısrār
Dest-gīr olmaz iseñ kaldum ayakda yā Rab
Eyledi şad-reh-i gaflet beni üftāde vü h‘ār
İtdigüm rızk-ı riyā ‘amd-ı haṭāya tevbe
Bildigüm bilmedigüm cürme hıvār istiğfār

Baña ‘özr itmege bir vech-ile kadir mi zebān
Yüz urup yalvarayım dergeh-i Bārī’ye hemān

[26a] 7 Bilürem işledigüm işleri cürmüm bī-ḥad
Maḥz-ı ihsānıña kaldı işim ey Ḥayy u Aḥad
Nice ölürem yüzüm yok tutacak ḥazretüñe¹⁶⁴
Ḥaşr olunduğda ne şüretle varam āh meded
Saña tutdum yüzüm ey kıble-i ḥācet-mendān
Naẓar-ı rahmet olursa zehī‘izz u ebed
Gelmişem dergehüñe tīg-ı kefen-der gerden(?)
Emriñe muntazıram itme İlāhī beni red
İlticā eyledigüm çünki der-i Mevlādur
Bāb-ı ihsānuñı hāşā ki bize eyleye sed
Cürmimüñ ḥaddi yoğısa keremi bī-‘adeddür¹⁶⁵
‘Abd-i Mevlāyı yanında ne durur ḥadd u ‘aded
Şafḥa-i ma‘şiyeti eylemişem amāde
Der-nihān olmak için şahid-i faşl-ı sermed
Ḥüsn-i zannum bu ki olduğda kıyāmet kā’im
Raḥmet-i Ḥaḥḥ ire yā ide şefā‘at Aḥmed

¹⁶² Vezin bozuktur.

¹⁶³ Kelime “gehi” okunduğunda vezin düzelmektedir.

¹⁶⁴ Vezin bozuktur.

¹⁶⁵ Vezin bozuktur.

Umaram kim ola zāhir eṣer-i fazl-ı ‘amīm
İ’tikādumda beni itmeye hā’ib o Kerīm

- 8 Ateş-i āh-ı ğam-ıla bu dil-i pür-tef [u] tāb
Yeridir ki tutuşup mülk-i vücūd ola hārāb
Seyl-i eşkim tökünüp ağlamadan şām u seher
Ne ‘aceb çeşme-i cismimden aķarsa hūn-āb
İtmişem hizmet-i dergāh-ı risāletde kuşūr
Hürmetin gözlemedim āh zehī şerm ü hicāb
Nice olur şāh-ı resül rüz-ı kıyāmetde eger
Gösterüp rencişi-ı hātır baña eylerse hitāb
Yüzime bakmaya yalvardığımı diñlemeye
‘Arz-ı hālüm okuyup eylemeye redd-i cevāb
Nā-şavāb ‘özrimi maķbūl tutup luţfuñdan
İtmeye bendesine hūsn-i teveccühle hitāb
Ey mu‘īn-i zu‘afā *dest-i men u dāmen-i tū*¹⁶⁶
Kõmam elden etegin kesse başum tīg-ı ‘itāb
Kazm-ı ğayz eylemedür lāyık u şānuñ çü senüñ
Raħmet-i ‘ālemiyān diyu okur naşş-ı kitāb
Hāk-i dergāh-ı Resül’e sürerüm rüy-ı niyāz
Dilerem kim yüzime bāb-ı şefā‘at ola bāz

- 9 Rūh-ı pākini ide hāzret-i Kuddūs selām
Dem-be-dem mazhar-ı şad-güne teşārīf selām
Yazıla nāmına menşūr-ı maķām-ı maħmūd
Rüz-ı maħşerde ide şadr-ı şefā‘atde maķām
Ümmetinden vire ol hāzret-i Hāķ hayr-ı cezā
Şaf-ı tevħīd-i Hūdāda bize ol ola imām
Şefķati böyle gerek itdi dem-i āħirde
Ümmeti lafz-ı güher-bārı ile hatm-i kelām
Yā İlāhī kerem it eyle müyesser ki ola
Tāmme-i ‘ömrimizi aña selām eyle hitām
Bir niyāzum daħi bu kim göresin şāyeste
Bu günehkāra bu küstāħa civārında maķām
Şad-taħiyyāt veredur āline aşhābına hem
Buldı kånūn-ı şer‘i bunlar ile hūsn-i nizām

¹⁶⁶ Benim elim ve senin etegin

Mücrimüm gerçi yüzüm yok ki açam dest-i recā
Ey Hudāvend-i kerem-güster [u] yā Rabb-i enām

Beni şāhib-i kıdem dā'ire-i ĩmān it
Meslegüm şer'-i Nebī rāhberüm Qur'an it

[26b] 10 Çeşm-i 'āşıkda olan eşk-i revān hürmetine
Dil-i şādıkda tüten sūz-ı nihān hürmetine
Girye-i şām-ı ğarībāndaki te'sīr için
Nāle-i secdedeki tātīyān hürmetine
“Cāhidū”¹⁶⁷ hükmüne dil-beste mücāhidler için
Harc olan rāh-ı ğazāda ser [ü] cān hürmetine
Da'vet-i hāzret-i lebbeyk diyen diller için
Ka'be ol kıblegeh-i 'ālemyān hürmetine
'Arşdan kadr-i mu'allāter olan ravza için
Şadef-i dürr-i risālet o mekān hürmetine
Kütüb-i münzel[e] esmā-i ilāhiyye için
Şeb-i mi'rācdaki rif'at u şān hürmetine
'İzzet-i pāk-i nebī ālī vü aşhābı için
Rağbet-i bāĝ-ı cinān fahr-i cihān hürmetine

Ecel alur yolunu baĝlıyacaĝ rāh-ı kerīz
Ola tevhīd-i Hudā hāttime-i 'ömr-i 'Azīz

77

Ġazel-i Pertev Taħmīs-i 'İzzet¹⁶⁸

-.--/-.--/-.--/-.--

¹⁶⁷ “Cihat edin” anlamındaki bu kelime Kur'an-ı Kerim'de dört ayette geçmektedir: Mā'ide Süresi, Ayet: 35; Tevbe Süresi, Ayet: 41, 86; Hac Süresi, Ayet:78.

¹⁶⁸ Fatma Meliha Şen, **Beylikçi İzzet Bey Divanı (İnceleme-Metin)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1995, s. 34-35.

77/ Ġazel-i Pertev Taħmīs-i 'İzzet : Taħmīs

1b hārḥārım var ise : hārḥār varsa da

2b bürdbār : bir diyar, şurḥa : şartı

5a ğāh bülend : geh bülendim (6a)

6c uysun : olsun

6e zer-tāb : zer-tār (7e)

- 1 Gül gibi cüyā-yı destār olmadım olmam yine
Hārḥārım var ise ḥār olmadım olmam yine
Ben bu meslekden ki bīzār olmadım olmam yine
Jāle-i gülberg-i gülzār olmadım olmam yine
Gül-nihāl-i bülbüle ḥār olmadım olmam yine
- 2 Yār olup bār olmamaqdır mezhebimde kār u bār
Bürdbār-ı digerānveş gerçi bir güç şurta var
Hāşılı ben bu cihetle olmuşam herkesle yār
Şemse taḥvīl eylemem ḥaml-i ḥaffīm zerre var
‘Ömrüm içre kimseye bār olmadım olmam yine
- 3 Tecrübe kıldım cihānıñ ‘ākıl u divānesin
Lāne-i büm añladım kaşr-ı şehinşāhānesin
‘Ākıbet taḥrīb ile ta‘mīr idüp dil-ḥānesin
Eyledim vīrān hevā vü ārzü kāşānesin
Ben serāy-ı nefse mi‘mār olmadım olmam yine¹⁶⁹
- 4 Hāḫḫı bildim her umurumda müsebbib hem sebeb
Oldı bu yüzden ğam-ı ‘ālem baña ‘ayn-ı tarab
Añladım mażmūn-ı terkīb-i şafā-yı dehri hep
Virmedim kesb-i ma‘āş ile dil ü zāra ta‘ab
Fıkr-i dünyā ile ğam-ḥār olmadım olmam yine
- 5 Gāh pest ü gāh bülend olmuşam güya ki mīg
Mihrbānın dostu ḥaşmıñ düşmeniyem hem-çü tīg
İşte ḥüccetdir benim da‘vāma bu beyt-i belīg
Eylemem ehl-i vefādan olsa biñ cānım dirīg
Bī-vefā yārān ile yār olmadım olmam yine
- 6 Çeşm-i ḥaḫ-bīnimde yeksān oldı sultān u gedā
Eyledim faḫr-ı ḥaḫikī ile taḥsīl-i ğınā

¹⁶⁹ Tamamı yedi bend olan bu tahmisin dördüncü bendi mecmuada yoktur.

Devlet- bī-minneti taḫşile düşdü ḥāhişim
‘Arz-ı istiğnaya maşrūf oldu sa‘y u verzişim
Ya‘ni bābu’llāha ḥaşr itdim niyāz u nālişim
Cüst-cū-yı kūçe-i semt-i kana‘atdir işim
Kār-ı dünyāyı talebkār olmadım olmam yine

Kām-cūy-ı dehr olan ‘İzzet gibi uysun baña
Birdir ‘indimde benim Pertev ‘abā ile kıba
Mā’ il-i eşvāb-ı zer-tāb olmadım olmam yine

[27a]

78

Ġazel-i¹⁷⁰ ‘Ārif¹⁷¹

-.--/-.--/-.--/-.--

- 1 Ben elestde ħāndāne kıl olup didim belī
Gelūben bu ‘āleme virdüm yedu’llāha eli
‘Āşık-ı şūrideyem dā’im aķar çeşmüm seli
Bu kelāmı rüz [u] şeb evrād ider cümle velī
Nesli pāk şāh-ı levlāk sırr-ı sübhānem ‘Alī
İbn-i(?) evlād-ı Muħammed şīr-i Yezdānem ‘Alī
- 2 Sen imāmsuñ ezelden saña itdim iktidā
Olsa biñ cānum daħi şāhum saña olsun fedā
Sen seħāvet kānisuñ muħtāc saña pā-yı gedā
Eyledüm her bir sözümde bu kelāmı ibtidā
Nesli pāk şāh-ı levlāk sırr-ı sübhānem ‘Alī
İbn-i evlād-ı Muħammed şīr-i Yezdānem ‘Alī
- 3 On sekiz biñ ‘ālemūñ faħriyle oldur bir vücūd
“*Laħmūke laħmi*¹⁷²” ħadīsın dir bize zīrā şühūd
Bu ħadīse *lā* diyen müsliim degül vallāh yehūd
Şāfi’-i rüz-ı cezādur kapisında it ku’ūd
Nesli pāk şāh-ı levlāk sırr-ı sübhānem ‘Alī
İbn-i evlād-ı Muħammed şīr-i Yezdānem ‘Alī
- 4 Nice şāhlar kıl olup terk itdiler taħt u zeri
Şaķınup uyma münāfık sözine durma geri
Bābını çekdi kopardı feth idüp çün Ħayberi
Ehl-i imān[a] yediyle viren oldur Kevşeri

¹⁷⁰Şiirin nazım şekli müseddestir.

¹⁷¹ Hersekli Ārif Hikmet Divanı’nda, Kethüdāzāde Ārif Divanı’nda, Mustafa Tankuş’un hazırladığı Ārif Süleyman Divanı’nda ve Bekir Çınar tarafından hazırlanan Visālizāde Ārif ve Divanı adlı eserlerde bu şiir yer almamaktadır.

¹⁷² “Etin etimdir” anlamındaki bu söz, Hz. Muhammed’in Hz. Ali için söylediği “Ey Ali! Senin etin benim etimdir, senin cismin benim cisimindir, senin kanın benim kanımdır” hadisinden alıntıdır.

Nesli pāk şāh-1 levlāk sırr-1 sübhānem ‘Alī
İbn-i evlād-1 Muḥammed şīr-i Yezdānem ‘Alī

5 Kim ki bildi şāhumı cānum fedā ‘irfānına
Aña buğz iden Yezīdüñ la‘net olsun cānına
“*Hel etā*¹⁷³” didi Ḥudā Qur‘ān’da şāhum şānına
Çün livā-i ḥamd ile varan Resūlüñ yanına
Nesli pāk şāh-1 levlāk sırr-1 sübhānem ‘Alī
İbn-i evlād-1 Muḥammed şīr-i Yezdānem ‘Alī

6 Bulmağ istersen eger kenz-i İlähīye vuşul
Gel tarīk-1 ḥaqqı bul budur hemīn uşl-1 vuşul
Taht-1 dilde pādīşāhumdır benim āl-i Resūl
Fātiḥ[a] her müşkilātım işlerim iden ḥuşul
Nesli pāk şāh-1 levlāk sırr-1 sübhānem ‘Alī
İbn-i evlād-1 Muḥammed şīr-i Yezdānem ‘Alī

7 Çünkü tevfiḳ-i ilāhī olmayınca bir çula
Virselers biñ genc-i ‘uzmā nā’il olmaz bir pula
Çok ara bir kāmili bul kim saña mürşīd ola
Bu sözi yād eyle kim dil-ḥānesi ma‘mūr ola
Nesli pāk şāh-1 levlāk sırr-1 sübhānem ‘Alī
İbn-i evlād-1 Muḥammed şīr-i Yezdānem ‘Alī

8 Dime şu bu gir yola budur tarīk-i müstaḳīm
İns ü cinne “*fe’zḳuru’llāh*¹⁷⁴” didi ol Rabbu’r-rahīm
Sür yüzüñ ḥāke sücūd it olma şeytānu’r-racīm
Rūz-1 maḥşerde dilersüñ dimesün saña saḳīm
Nesli pāk şāh-1 levlāk sırr-1 sübhānem ‘Alī
İbn-i evlād-1 Muḥammed şīr-i Yezdānem ‘Alī

9 Er olam dirseñ ‘azīzüm mürşīde şarf it emek
Kendüñ ‘iz‘ān it ne ḥācet saña sır bir söylemek
Hīç olur mı kenz-i ḥaqqı herkese bezl eylemek
Bu kelāmı zıkr idüp dā’im döner bu nüh felek

¹⁷³ “Gerçek şu ki, insanın yaratılış tarihinde onun henüz anılan bir şey olmadığı bir dönem gelip geçmiştir” mealindeki Kur’an, İnsan Süresi, Ayet: 1’den iktibastır.

¹⁷⁴ “Allah’ı zikret” anlamına gelmekte olup Kur’an-ı Kerim’de فَانكروا الله “Allah’ı zikredin” şeklinde çoğul sigasında Bakara Süresi, Ayet: 198, 200, 239 ve Nisâ Süresi, Ayet: 103’de geçmektedir.

Nesli pāk şāh-ı levlāk sırr-ı sübhānem ‘Alī
İbn-i evlād-ı Muḥammed şīr-i Yezdānem ‘Alī

- 10 Vuşlatüñle ‘Ārifüñ kalbini itdüñ şādmān
Nūr-ı vechüñden senüñ buldı ziyā kevn ü mekân
Sen vilāyet şāhısuñ ḥükmine rāmdır dü-cihān
Bābısuñ şehir-i ‘ulūmuñ sendedür dārü’l-emān
Nesli pāk şāh-ı levlāk sırr-ı sübhānem ‘Alī
İbn-i evlād-ı Muḥammed şīr-i Yezdānem ‘Alī

[27b]

79

Muḥammes-i Rāsīḥ Na‘t¹⁷⁵

---/---/---/---

- 1 İtdi bu ‘aşr-ı Muḥarremde ‘adūlar sūr u ‘ıyd
Kıydı evlād-ı Resūl-ı Ḥaḳḳa ol kavm-i ‘anīd
İtmesiñ cecdi Muḥammediñ şefā‘at ḥiç ümīd
Defter-i raḥmetden itsün nāmını Mevlā resīd
Bende-i Şāh-ı Hüseynim düşmen-i cān-ı Yezīd
- 2 İtmeyüp şehzāde-i sultān-ı dehre inkıyād
İtdi biñ dürlü ḥaḳāretle aña baḡy u ‘inād
Yād idüp ol vaḳ‘ayı leheb-ḡazab olup ziyād
Eylerim cān-ı ḥabīş-i kāfiri la‘netle yād
Bende-i Şāh-ı Hüseynim düşmen-i cān-ı Yezīd
- 3 Ehl-i beyt-i Muştafā’niñ baḳmadı efgānına
Girdi āl-i şāh-ı kevneyniñ o kāfir ḳanına
İtdi bu ḥā’inligi ol ‘ālemiñ şultānına
Şad-hezārān la‘net ü nefrīn Yezīd’ün cānına
Bende-i Şāh-ı Hüseynim düşmen-i cān-ı Yezīd
- 4 La‘net itmekdir ‘adū-yı ḥānedāna meşrebim
Bu me’ālī ḳalb ider icrā sūkūt itse lebim
Ta‘n idenler eylesün budur benim de mezhebim
İntisāb-ı faḫr-i ‘ālemdir bu yüzden maḫlabım

¹⁷⁵ Bu şiir Rāsīḥ Divanı’nda (İBB Atatürk Kitaplığı, Bel_Yz_K_000093/01) yer almamaktadır.

Bende-i Şāh-ı Hüseynim düşmen-i cān-ı Yezīd

- 5 Şu diyu ol gāziyān-ı Kerbelā itdikçe zār
Virmedi ruḥṣat idüp düşmenligini āşikār
Hün-ı eşkimle olursa n'ola çeşmim cūybār
Ümmet-i Aḥmed olan olmaz mı Rāsiḥ bī-ḳarār
Bende-i şāh-ı Hüseynim düşmen-i cān-ı Yezīd

80

Muḥammes-i Rāsiḥ Na't¹⁷⁶

-.--/-.--/-.--/-.--

- 1 Dergeh-i dār-ı rızāña her kim itmezse duḥūl
Melce-i 'afv-ı cenāb (...) ¹⁷⁷ bulmaz vuşūl
Redd idersen sen eger Mevlā daḥi itmez ḳabūl
Sen şehe ḳul olmadıkça hīçbir iş bulmaz ḥuşūl
Maḥzen-i sırr-ı Hūdā şāh-ı beḳāsın yā Resūl
- 2 Buldı fer çeşm-i felek ravzañ türābından seniñ
Cebra'ıl ayrılmadı bir dem cenābından seniñ
Buldı rif'at dergeh-i raḥmet-me'ābından seniñ
Kimseyi dūr itmesiñ Allāh bābından seniñ
Maḥzen-i sırr-ı Hūdā şāh-ı beḳāsın yā Resūl
- 3 Oldı ḥubb-ı çār-yāriñ 'unşur-ı çār-beden
Merdüm-i çeşm-i cihān-bīnim Hüseyn ile Ḥasan
Rūḥsın mülk-i vücudumdasın ey ḥulḳı ḥasen
Luṭf idüp bu (...) ¹⁷⁸ nā-çārına raḥm eyle sen
Maḥzen-i sırr-ı Hūdā şāh-ı beḳāsın yā Resūl
- 4 Ümmetinde ben gibi 'āşī bulunmaz bir aḥad
Her işim sehv ü ḥaṭā fışḳ u günāhım lā-yu'ad

¹⁷⁶ Bu şiir Rāsiḥ Divanı'nda (İBB Atatürk Kitaplığı, Bel_Yz_K_000093/01) bulunamamıştır.

177

178

Seyl-i 'afve olamaz h̄āsā ki cürmüm gerçi sed
Bu günāhkâr u zelîli eyleme luţfuñla red
Maĥzen-i sırr-ı H̄udā şāh-ı beĥāsın yâ Resûl

- 5 Nüş idenler şerbet-i luţfuñ bulurlar 'āfiyet
'İllet-i 'isyān ile bīmārım eyle merĥamet
Nüş-dārū-yı şefā'atle beni kıl mültefit
Rāsîh-i bî-ĉāreye eyle recā-yı maġfîret
Maĥzen-i sırr-ı H̄udā şāh-ı beĥāsın yâ Resûl

[28a]

81

Gazel-i Muĥammes-i Rāsîh Na 't¹⁷⁹

.---/---/---/---

- 1 Şehinşāh-ı dü-gītî hâkim-i iklîm-i hikmetsin
Enîs-i bezm-i h̄ās-ı lā-mekân ģurb-ı 'izzetsin
Vücūduñ bādî-i ĥalk-ı cihāndır maĥz-ı rahmetsin
Cebîniñ şubĥ-ı devlet maţla'-ı mihr-i hidāyetsin
Sen ol kân-ı 'ināyet menba'-ı cüy-ı şefā'atsin
- 2 Gelüp Cibrîl da'vet eyledükde ģurb-ı Mevlāya
Saña ey şāh-ı kevneyn oldı sidre olayın perde
Ĝubār-ı h̄āk-i pāyîñ tütüyādır 'arş-ı a'lāya
'Uşāta 'afv luţfuñdur tesellî-baĥş-ı sermāye
Sen ol kân-ı 'ināyet menba'-ı cüy-ı şefā'atsin
- 3 Cenāb-ı Aĥmed-i mürsel ĥabîb-i kibriyāsın sen
Şefî'-ı 'arşa-i maĥşer şeh-i şāhib-livāsın sen
Resûl-i müctebā cedd-i H̄üseyn-i Kerbelāsın sen
Ümîd-i rahm ider senden cihān şāhib-'atāsın sen
Sen ol kân-ı 'ināyet menba'-ı cüy-ı şefā'atsin
- 4 Beyān itdi H̄udā Ķur'an-ı münzelde seniñ şanıñ
Elem görmez olanlar bendesi sen şāh-ı vālāniñ
Tutanlar ĥâksâr olmaz seniñ elbette dāmāniñ
Umarlar 'āşî vü mücrim dem-a-dem luţf u iĥsāniñ

¹⁷⁹ Bu şiir Rāsîh Divanı'nda (İBB Atatürk Kitaplığı, Bel_Yz_K_000093/01) bulunamamıştır.

Sen ol kân-ı 'ināyet menba'-ı cūy-ı şefā'atsin

- 5 Hevā-yı ārzū-yı nefis-i emmāre olup serde
Dil-i bī-çāreyi uğratdı her sâ'atde biñ derde
Rezīl itme kerem kıl Rāsih-i ğam-ħ̃ārı mahşerde
Faķīr-i hāme-i 'afvıñla mestūr eyle defterde
Sen ol kân-ı 'ināyet menba'-ı cūy-ı şefā'atsin

82

Tesdīs-i Rāsih Na^t¹⁸⁰

-.--/-.--/-.--/-.--

- 1 Ey hātā-pūş u kerīm u hālīk-i kevn [ü] mekân
Hep saña ma'lūmdur rāz-ı derūn-ı ins ü cān
'İlm-i zātında seniñ her zerrenüñ hāli 'ayān
İtmege hācetimi vardır dil-i zārı beyān
Müzñibem müznib bilürsin hāl-i zārum el-amān
'Ācizem 'āciz amān ey çāre-sāz-ı 'ācizān
- 2 Ben ne yüz ile diyem bī-hūde ehl-i tā'atim
Hīç itā'atle benim devr itmedi bir sâ'atim
Terk-i zevk-i nefse kudret vir ki yokdur kudretim
'Afv-ı cürm eyle kabūl olmağdır ancak hācetim
Müzñibem müznib bilürsin hāl-i zārum el-amān
'Ācizem 'āciz amān ey çāre-sāz-ı 'ācizān
- 3 Hāyra şarf itdir benim yā Rabbi isti'dādımı
Defter-i baħş u kabūl[e] eyle mestūr adımı
Eyle gūş 'afvıña peyveste bu feryādımı
Luţf u ihsānıñla şād it hātır-ı nā-şādımı
Müzñibem müznib bilürsin hāl-i zārum el-amān
'Ācizem 'āciz amān ey çāre-sāz-ı 'ācizān
- 4 Oldı meyl-i zevk-i fānī rüy-ı maħsūda niķāb
Māsivādır dīde-i ğam-dīdeme ancak hicāb
Tīşe-i sevķ-i hevā ile gönül oldı hārāb

¹⁸⁰ Bu şiir Rāsih Divanı'nda (İBB Atatürk Kitaplığı, Bel_Yz_K_000093/01) bulunamamıştır.

ıl tecellî hâtır-ı vîrânemi lu eyle yap
Müznibem müznib bilürsin hâl-i zârum el-amân
‘Ăcizem ‘ăciz amân ey çâre-sâz-ı ‘ăcizân

- 5 Eyleme yevm-i haş(i)rde derd-i hüsrâna dūçâr
Rişte-i reddiñ ile itme derūnum şerha-dâr
Zaħm-ı tūğ-ı ma‘şiyetle oldu Râsiħ bî-ķarâr
Dergeh-i iħsâna geldi merhem-i şefķat arar
Müznibem müznib bilürsin hâl-i zârum el-amân
‘Ăcizem ‘ăciz amân ey çâre-sâz-ı ‘ăcizân

[28b]

83

Tesdîs-i Râsiħ Na‘t¹⁸¹

..-./..-./..-./..-

- 1 Ey meh-i burc-ı şeref mala‘-ı feyz-i ebedî
‘Ărız-ı enveriñ âyîne-i nūr-ı Şamedî
Yoķdur iħsânıñ ey kân-ı mürüvvet ‘adedi
Sensin ‘ăşî vü zelîliñ sened ü mu‘temedi
oma yüz üzre bu üftâdene eyle mededi
Meded ey ķâfile-sâlâr-ı rusûl *ħuz bi-yedî*¹⁸²
- 2 Hâķ resûl olduğına itdi delâlet ur‘ân
Eyledi medħ ile mümtâz cenâb-ı Yezdân
Kimden ümîd ideyim derdime ğayrı dermân
Sen idersin yine mücrimlere ‘afv u iħsân
oma yüz üzre bu üftâdene eyle mededi
Meded ey ķâfile-sâlâr-ı rusûl *ħuz bi-yedî*
- 3 Oldı ħurşîd-i cihân-tâba ruħuñ me‘ħaz-ı nūr
‘Ămmı sensin iden lu u keremle mesrūr
Ne ķadar var ise bu bende-i zârînda ķuşūr
Dergeh-i ‘âfetiñden ķulını eyleme dūr
oma yüz üzre bu üftâdene eyle mededi

¹⁸¹ Bu şiir Râsiħ Divanı’nda (İBB Atatürk Kitaplığı, Bel_Yz_K. 000093/01) bulunamamıştır.

¹⁸² “Elimden tut” anlamındaki ibare “Esselâtü vesselâmü aleyke yâ seyyidî ya Resulallâh ħuz bi yedî kallet hilleti edriknî” duasından iktibastır.

Meded ey kâfile-sâlâr-ı rusûl *huz bi-yedî*

- 4 Benim ol 'âşî-i pür-cürm ü zelîl ü aḥḳar
İtdi her sâ'atim 'iṣyân u ḥaṭâ ile keder
Sen ḳabûl itmez iseñ bendene şefkat kim ider
Kerem ü 'afvîñi ḳıl rûz-ı cezâda yâver
Ḳoma yüz üzre bu üftâdene eyle mededi
Meded ey kâfile-sâlâr-ı rusûl *huz bi-yedî*

- 5 Ârzü-yı heves-i nefse olup vâbeste
Derd-i 'iṣyân ile oldı dil-i zârım ḥaste
Luṭf idüp Râsiḥ ḳıl bîm-i ḥaṭardan reste
Ne ḳadar 'afve degilsem de eger şâyeste
Ḳoma yüz üzre bu üftâdene eyle mededi
Meded ey kâfile-sâlâr-ı rusûl *huz bi-yedî*

84

Beyit

--./--./--./--

Var mı ḥaberüñ bād-ı şabâ tâze gülümden
Bir nesne getürdüñ mi baña cân u dilümden

85

Ġazel-i Râsiḥ Na't¹⁸³

..-./..-./..-./..-

- 1 Ey şeh-i maḥrem-i ḥalvetgede-i ḳurb-ı İlâh
Lâ-mekân itdi seniñ mesned-çâhıñ Allâh
- 2 İdeli bûy-ı şafâ-baḥşını çarḥ istiṣmâm
Teşnedir itmege sen ḡonce-femi zîb-i külâh
- 3 Oldı ervâḥ-ı muḳaddes nüdemâ-yı bezmiñ
Cebra'îl oldı seniñ ḥâdim-i ḥâşîñ her gâh

¹⁸³ Bu şiir Râsiḥ Divanı'nda (İBB Atatürk Kitaplığı, Bel_Yz_K. 000093/01) bulunamamıştır.

- 4 Rehber emriñ ider sevķ u delālet yoksa
Kimse bulmaz idi hīç bārgēh-i ‘izzet[e] rāh
- 5 ‘Āleme oldu vücūdiñ şeref u raḥmet-i maḥz
Şālih u tālih ider dergehini cāy-ı penāh
- 6 Rezmgāhında hemān ey şeh-i taḥt-ı nuşret
‘Avn u tevfiķ-i Ḥudā oldu saña ḥayl u sipāh
- 7 Bābıña geldi temennī-i kabūlüñle seniñ
Bende-i Rāsiḥ-i ‘āşī vü zelīl ü gümrāh
- 8 Cürümü dāmen-i ‘afvıñ ile mestūr eyle
Ṭavr-ı küstāhıma luḥf eyle benim itme nigāh
- 9 Kimden ümmīd-i şefā‘at ideyim maḥşerde
Var iken sen gibi bir kān-ı kerem şāhenşāh
- 10 Āb-ı iḥsāniñ ile naķş-ı günehten pāk it
Görmeyim defter-i a‘mālimi cürümle siyāh

[29a]

86

Ġazel-i Cāriye Selīm Ḥan¹⁸⁴

-.--/-.--/-.--/-.--

- 1 Zūhdle zāhid bulunmaz çünki cennātü’n-na‘īm
Ṭut yolun sübhāneniñ hāzā sırat-ı müstaķīm
- 2 Bāde-i ehl-i şafādan şafā olu[r]? mir’at-i dil¹⁸⁵
Cām nūş it ḥürmet-ile bismi’llāhi’r-raḥmāni’r-raḥīm¹⁸⁶
- 3 Tevbe-i zūhd-ile çek rindāne zāhid bādeyi
Sākin-i mey-ḥāne o la’l zālike faẓlu’l-‘aẓīm¹⁸⁷

¹⁸⁴ Bu gazel Kaşif Yılmaz’ın hazırladığı “III. Selim (İlhâmi) Hayatı, Edebî Kişiliği ve Divanının Tenkitli Metni” isimli eserde bulunamamıştır.

¹⁸⁵ Vezin bozuktur.

¹⁸⁶ Vezin bozuktur.

¹⁸⁷ İşte bu büyük cömertliktir.

- 4 Būy-ı zūlf-i yār-ile hem-dest olup bād-ı şabā
Cāne rāḥat baḥş olur ol nefḥa-i anber-nesīm
- 5 Nazm-ı eş‘ār-ı ḥazenden oldı ‘aynī cāriye
Feyz-i ḥaḫdır sözleri *kad cāe min ḳalbi Selīm*¹⁸⁸

87

Ġazel-i¹⁸⁹ Seyfī¹⁹⁰

.---/---/---/---

- 1 Cihānī raḥmet-i Raḥmān şefā‘at ıssı Aḥmeddür
Maḥabbet ḳıl anuñ evlādına aynı sa‘ādetdür
Muḥıbb-i āl-i beyt olmaḫ iki ‘ālemde ‘izzetdür
Maḥabbet itmeyen ‘ālī Resūle şanma ümmetdür
Bi-ḥamdi’llāh benüm pīrim ezel ‘ālī Muḥammeddür
Ayağnı başdığı toprak başuma tāt-ı devletdür
- 2 İdersen bunda evlād-ı Muḥammede eger bī‘at
Bulursun rüz-ı maḥşer cennet-i me‘vāda sen ḥürmet
Anlar kim bilmez evlādı ne bilsün mezheb-i millet

¹⁸⁸ Selim’in kalbinden gelmişti.

¹⁸⁹ Şiirin nazım şekli müseddestir.

¹⁹⁰ Canan Özdemir, **Seyyid Nizamoğlu Divanı**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1996, s. 68-69.

87/ 1a cihānī : cihān

1c āl : ehl

1d ‘ālī : Al-ı

1e Bi-ḥamdi’llāh : Muḥammedullah, ‘ālī : Al-ı

2b cennet-i me‘vāda sen ḥürmet : cennetü’l-me‘vāda koy nimet

2c anlar : şular

2d itmeyen : kılmayan

3a faḫrın : faḫr-i

3b içim pek: niçün onları beğ, müslimān : müselmān, cānımdan : cānından (mecmuadaki şekliyle vezin bozuktur.)

3c şeytānuñ : şītānın

3d ḳu[r]tar bugün : ḫalās eyleye

4a şalāt virmez isen fāsiddir : şalavāt vermezsin evlāda fesādetdir

4b yoluna cān u baş virmez isen mekrūh : anın önünde eğilmezse mühmeldir.

4c āb-ı ḫayātuñ : bi-ḫayātun

5d Seyfu’llāh[ı] : Seyfu’llāh

Maḥabbet itmeyen ‘ālī Resūle şad-hezār la‘net
Bi-ḥamdi’llāh benüm pīrim ezel ‘ālī Muḥammedür
Ayağnı başdığı toprak başuma tāt-ı devletdür

3 Etinden eti var faḥrın cihānuñ kani kaniından
İçim pek sevmez anları müslimān kendi cānımdan
Muḥibb-i ḥānedāndur kırtulan şeytānuñ elinden
Mürīd ol kendini ku[r]tar bugün ĩmān zevālinden
Bi-ḥamdi’llāh benüm pīrim ezel ‘ālī Muḥammedür
Ayağnı başdığı toprak başuma tāt-ı devletdür

4 Şalāt virmez isen evlāda fāsiddür şalātun hep
Yoluna cān u baş virmez isen mekrūh memātuñ hep
Bugün evlād sevmekdür senüñ āb-ı ḥayātuñ hep
Şalavāt-ıla kā’imdür kıyām-ı kā’inātuñ hep
Bi-ḥamdi’llāh benüm pīrim ezel ‘ālī Muḥammedür
Ayağnı başdığı toprak başuma tāt-ı devletdür

5 Hüseyni kıoyup eyler mi Yezīde iktidā mü’min
Olur mı ehl-i beytūñden Resūle cüdā mü’min
Seversen Muştafā neslüñ olursun bī-riyā mü’min
Ümīdüm var ki Seyfu’llāh[ı] itmişdür Hūdā mü’min
Bi-ḥamdi’llāh benüm pīrim ezel ‘ālī Muḥammedür
Ayağnı başdığı toprak başuma tāt u devletdür

88

Gazel-i¹⁹¹ Sulṭān Selīm Ḥan¹⁹²

¹⁹¹Kafiyeleniş şekli açısından şiirin nazım şekli terki b-benttir.

¹⁹² Kaşif Yılmaz, III. Selim (İlhâmî) Hayatı, Edebî Kişiliği ve Divanının Tenkitli Metni, Trakya Üniversitesi Yayınları, Nr. 52, 2001, s. 12-13.

88/ Gazel-i Sulṭān Selīm Ḥan : Müseddes-i Ḥazret-i İllāhī

1c hem : geh

1d fırkāt-i : fırkāt ü

1e ki ma’yüb: ben mağbün

2b kanlar : ḥün (“kanlar” kelimesi vezni bozmaktadır.)

2f benim giryānıma : bu ben karşıma

3a ‘azāb-ı : ‘azāb u

3d saña : de

3f luṭfuñla yā Rab eyle şādān : yā Rabbi didem eyleme giryān

1 İlāhī ey kerem kānı baña mülki vir[en] sensin
Vücūdum eyleyüp ihyā bu vaqte irdüren sensin
Gehī bu kulların giryān idüp hem güldüren sensin
Benim bu firkat-i hicr ile boynum egdiren sensin

Seniñ sāyeñde [hīç] lāyık mı ki ma'yüb olam yā Rab
Zebūn-ı pençe-i a'dā-yı dīn u dūn olam yā Rab

[29b] 2 Hüdāyā bu elem zaḥmı derūnum taḡlıyor her dem
Şehīdāndan aḡan ḡanlar baña rūşen çaḡlıyor her dem
Olup sed rāh-ı İslāmı bu düşmen baḡlıyor her dem
Esīr olmuş nice nisvān u şıbyān aḡlıyor her dem

İlāhī luṭfuñ-ile bunların gözyaşına raḡm it
'İnāyet vaḡtidir yā Rab benüm giryānıma raḡm it

3 Nedir böyle 'azāb-ı ḡam bizim de cānımız yoḡ mı
'Adū hep bed-nigāh eyler bizim Yezdānımız yoḡ mı
Muḡammed ümmetiyiz hīç bizim de şānımız yoḡ mı
Ne deñlü cürmümüz var_ise saña İmānımız yoḡ mı

Yüzüm ḡarasına baḡma beni sen eyleme nālān
Bu yıl mansūr idüp luṭfuñla yā Rab eyle şādān

4 Hüdāyā dār-ı dūnyāya geelden ḡülmedim ḡālā
Ne ise cürmümi 'afv it ger ḡīl bilmedim ḡālā
Aḡan bu çeşmimiñ yaşın daḡı ben silmedim ḡālā
'Adūya ḡālib olup bir murāda irmedim ḡālā

Dir İlhāmī baña olan daḡı olmaya bir dosta
Rezīl itme beni yā Rab ki ḡürmet eyle bu posta

4a Hüdāyā : geelden, geelden : İlāhī

4b ger ḡīl: Hüdāyā

4d murāda: merāma

4f Rab ki: Rabbi

-./-./-./-./-./-

- 1 Bendeyem ben cān u dilden pādişāhumdur ‘Alī
Gözlerüm [nūru] ziyāsı bedr-i māhumdur ‘Alī
Yoluna ḥāk olduğum çeşm-i siyāhumdur ‘Alī
Kıblegāhumdur Muḥammed secdegāhumdur ‘Alī
- 2 Men Ḥasan Ḥulku’r-Rızā’nuñ bir muḥibb-i ‘āliyem
Ḥamdü-li’llāh kim ḥasedle kibr u kīnden ḥāliyem
Şāh Ḥüseyn-i Kerbelā’nuñ baş açık abdāliyem
Kıblegāhumdur Muḥammed secdegāhumdur ‘Alī
- 3 Şāh Zeyne’l-‘ābidindir Bākır ile Ca‘feri
Bunları bilmekdür bilin dīn u imānuñ yeri
Dā’imā söyler bu nuḥkı olmayasın serserī
Kıblegāhumdur Muḥammed secdegāhumdur ‘Alī
- 4 Mūsā-i Kāzım’ı her kim bildi oldı ehl-i Ḥāk
Gel şehinşāhı ‘Alī Mūsā Rızādan al sebaḳ
Ten gözini giderüp cān gözi-ile (...) baḳ
Kıblegāhumdur Muḥammed secdegāhumdur ‘Alī

¹⁹³ Şiirin nazım şekli murabbadır

¹⁹⁴ Sadeddin Nüzhet Ergun, **Hatâyî Divanı Şah İsmail Safevî**, 2. Baskı, İstanbul Maarif Kitaphanesi, İstanbul, 1956, s. 185.

89/ 1a bendeyem ben : bendesiyem

1c çeşm-i siyāhumdur : püştü penāhumdır

3a Zeyne’l-‘ābidindir : Zeyne’l-‘ābidin hem

3b bunları bilmekdür bilin dīn u imānuñ yeri : biliniz bunları sevmektir imān ey din eri (Mecmuadaki şekliyle vezin bozuktur.)

3c söyler: söyle

4b şehinşāhı: şehim şāhı

4c : ana

5c olanlara : olanlar, eylediler : zikr ederler

6a benām : hümām

6b ḥānedānı : ḥānedāna

6c imāmeyn Mehdīdür beyne’l-imām : İmāmet Mehdi’de beyn’el-enām

- 5 Şāh Taķī vü bā-Naķī'nüñ ҡulı ol [ey] baħtiyār
Bunları sevene raħmet eyledi Perverdigār
Mü'min olanlara bu nuţķı_eylediler āşikār
Қıblegāhumdur Muħammed secdegāhumdur ‘Alī
- 6 ‘Askerī’ye ‘asker olmaķ diler iseñ ey benām
Қıl tevelli ħānedānı Aħmed’i bulğıl tamam
Ĥatm olııardur imāmeyn Meħdīdür beyne’l-imām
Қıblegāhumdur Muħammed secdegāhumdur ‘Alī
- 7 Ey Ĥaťāyī gāfil olma işbu dūnyā fānīdür
Her ne kim geldi vüçüda ‘ālemüñ miħmānıdur
Bu kelāmı vird idinmek ‘ārifüñ erkānıdur
Қıblegāhumdur Muħammed secdegāhumdur ‘Alī

[30a]

90

Ġazel-i Seyfi¹⁹⁵

.---/.---/.---/.---

- 1 Bi-ħamdi’llāh ki İslām’a delīlüm Muştafā geldi
Emīrüm rehberüm şāhum ‘Aliyyu’l-Murtezā geldi
- 2 İmām[um] ol kerem kānı nice ben sevmeyem anı
Rasūlun kurretü’l-‘ayn[ı] Ĥasan Ĥulķu’r-Rızā geldi
- 3 Fedā olsun aña cānım hem oldur dīn u ĩmānım

¹⁹⁵ Özdemir, age., s. 280-281.

90/ 3a dīn u : dīnim

4a bende en : benden

5a Ca’ferdir : Ca’fer dirür

5b bunlardan : bulardan (“bunlardan” vezni bozmaktadır.)

6a yüzünde : yüzündür

7b bunlar : bular (“bunlar” vezni bozmaktadır.)

8a İmām ‘Askeri : Hasan el-‘Askeri

8b dil : baş

10a ‘āşık gözün baķ ciħāna : derviş göz açup yak ciħān (Her iki metinde de vezin bozuktur.)

10b bunlaruñ: bunlardır (Vezin gereği “bunlaruñ” olması gerekir)

- İki 'âlemde sultānım Hüseyn-i Kerbelā geldi
- 4 Aña ins ü melek bende en ednā bendesi ben de
Cihānuñ kuṭb-ı 'âlemde 'Alī Zeyne'l-'Abā geldi
- 5 Muḥammed Bākır ol şāhum imām Ca'ferdir māhum
Bunlardan Mūsā-yı Kāzım ki ol nūr-ı Hüdā geldi
- 6 Yüzünde kâf ve'l-Ḳur'ân mezârı Ka'be-i 'irfân
Cihāna rahmet-i Raḥmān 'Alī Mūsā Rızā geldi
- 7 Takī şāh-ı velāyetdür Naķī nūr-ı hidāyetdür
Bunlar maķbūl ḥazretdür ki bize reh-nümā geldi
- 8 İmām 'Askerī kıblem eşigi taşıdur Ka'bem
Yoluna cān u dil virmem baña gayet şafā geldi
- 9 Muḥammed mehdi-i āḥir gele bir gün ola zāhir
O vaķtin ḥāricī münkir bu dergāhdan cüdā geldi
- 10 Behey 'āşık gözün baķ cihāna bunlardur revnaķ
Bunlaruñ başdıđı toprak gözime tūṭiyā geldi
- 11 Sözüñ Seyfī ilāhīdür cevāb[un] nutķ-ı şāhīdür
Ḥaķīķat burc-ı māhīdür bu yola bī-riyā geldi

91

Ġazel-i¹⁹⁶ Seheri¹⁹⁷

¹⁹⁶ Şiirin nazım şekli müseddestir.

¹⁹⁷ Abdūlbaki Gölpmarlı, **Alevî Bektâşî Nefesleri**, 2. Baskı, İnkılap Kitabevi, İstanbul, 1992, s. 146-147.

91/ 1c yāreme : yārimi

1d virdüm : kurdum

1e tevbesi men : bir dağı ben

2a iderüm şükri Hüdā'ya faķr ile buldum: ederiz şükr-i Hüdā fahr ile bulduk (4a) (Mecmuadaki şekliyle vezin bozuktur.)

2b Ḥaķdan olur: Hak'ta olagör (4c) (Mecmuadaki şekliyle vezin bozuktur.)

2d 'ayn-i cemi : ayni cemi (4d)

3b Her.....diyemem: Çekerim her ne olur köhne bu şalim giyemem (2b)

3c bellileyup dinleyemem: anlıyamam belliyemem (2c)

- 1 Yine seyyāh oluben destüme aldum teberi
Yine ben ‘azm-i diyār itmege kıldum seferi
Dün ü gün āh iderek yārime buldum seheri
Münkirüñ taşına ben gerçi ki virdüm siperi
Tevbeler tevbesi men kimseye itmem kederi
Yüri ey zülf-i siyāh noqtadan aldum haberi
- 2 İderüm şükri Hudāya faqr ile buldum bu demi
Tarf-ı Haqdan olur baq nice eyler keremi
Giderek artıra ol Bārī Hudā mertebemi
Varalum kırklar ile eyleyelüm ‘ayn-i cemi
Tevbeler tevbesi men kimseye itmem kederi
Yüri ey zülf-i siyāh noqtadan aldum haberi
- 3 Oluben ehl-i hicāb kimseye hālüm diyemem
Her ne_olursa çekerüm köhne-i şālüm diyemem
Vā‘izüñ pendini [ben] bellileyup dinleyemem
Yāri idrāk iderem fark-ı ‘adū eyleyemem
Tevbeler tevbesi men kimseye itmem kederi
Yüri ey zülf-i siyāh noqtadan aldum haberi
- 4 Varalum Ka‘be-i ‘uşşākı tavāf eyleyelüm
Silelüm āynemüzi şu gibi şāf eyleyelüm
Oturup yāren ile daḥi güzāf eyleyelüm
Dem idüp menzil alup gāhice lāf eyleyelüm
Tevbeler tevbesi men kimseye itmem kederi
Yüri ey zülf-i siyāh noqtadan aldum haberi

3d iderem: edemem (2d)

4a ‘uşşākı : ‘uşşāka (3a)

4b āynemüzi : gönlümüzü (3c)

4c yāren ile daḥi güzāf : meclise yārān ile lāf (3d)

4d idüp menzil alup gāhice lāf : alıp menzil edip devr-i arāf (3b)

5a bulduk ise : buldumsa

5b anlamayın:anlıyamam

5c Abdalı olup hem-dem olup : Abdal da Hüdā hemdemidir

5d ü mihnetde olup : ile mihnet ile, bāzārde : cemde

- 5 Her ne bulduk _ise göñül cümlesi âdemde imiş
Şeş cihet anlamayın ye's ile mâtemde imiş
Seher Abdâlı olup hem-dem olup demde imiş
Derd ü miḥnetde olup yâr ile bâzârde imiş
Tevbeler tevbesi men kimseye itmem kederi
Yürü ey zülf-i siyâh noḡtadan aldum ḡaberi

[30b]

92

Muḡammes-i Şâkir¹⁹⁸

-.--/-.--/-.--/-.--

- 1 Seyl-i şahrâ-yı maḡabbet eyledi cânım ḡarâb
Bir dil-i âvâre ḡaldı ol daḡı pür-ıztırâb
Ġâh ḡarḡ-âb-ı taḡassür ḡâh târ-ı inḡılâb
Ġâh şayyâd-ı hevâ vü ḡâh naḡcîr-i kebâb
Yâr ise çeşm-i ḡazabla ḡılmada dâ'im 'itâb
- 2 Bir nigâh-ı luḡfa şâyân olması emr-i muḡâl
Ḡande ḡaldı ârzü-yı vuşlatı itmek ḡayâl
Dilde zaḡm-ı ḡançer-i ḡün-rîzden ḡılma su'âl
Yârelerden pîç ü tâb[a] ḡalmadı dilde mecâl
Yâr ise çeşm-i ḡazabla ḡılmada dâ'im 'itâb
- 3 Ben esîr-i derd ü miḡnet yâre yârimdir benim
Ebr-i zulmet dūd-ı âh-ı seyl-bârimdir benim
Cevr-keşlik 'âdetimdir nâle kârımdır benim
Şöhret-i ruḡsâra bâ'ış ḡâl-i zârımdır benim
Yâr ise çeşm-i ḡazabla ḡılmada dâ'im 'itâb

¹⁹⁸ Yanbal, age., s. 710-711.

92/ Muḡammes-i Şâkir : Muḡammes

1a cânım : ḡ'âbım

1c târ : nâr

1e çeşm-i : ḡışm u

3a derd ü : derd-i

4b nâle-i : nâle'i

4c cevr u : cevri

- 4 Dūd-ı āhım günbed-i gerdūna te'şīr eyledi
Nāle-i zārım beni āfāka teşhīr eyledi
Bir tarafından ta'n-ı a'dā cevri u tekdīr eyledi
Dūstānıñ pendı de bir gūne dil-gīr eyledi
Yār ise çeşm-i ğāzabla kılmada dā'im 'itāb
- 5 Ben helāk-ı ğamze-i hūn-h̄ārı oldum hayli dem
Dem-be-dem dōkmekdeyim çeşm-i terimden hūn-ı ğam
Hıçbirinden gelmedi Şākır dile rüy-ı elem
Ben niyāzı eyledikçe āh-ı āteş-bāra zamm
Yār ise çeşm-i ğāzabla kılmada dā'im 'itāb

93

Müseddes Terkīb-bend-i Şākır¹⁹⁹

¹⁹⁹ Yanbal, age., s.676-690

93/ Müseddes Terkīb-bend-i Şākır : Terkīb-i Bend-i Müseddes be-Tertīb-i Hurūf-ı Hecā

1a hicrān bizim : hicrān-ı bezm

2b merhem-i : merhem, eylesem: eylese (Vezne uygun olan "eylese" dir. Mecmuada vezin bozuktur.)

2c mātem : mādem

3c in'am-ı : in'am u

3d kıymet gehī : kıymet-i güher (Vezne uygun olan kıymet-i güher"dir.)

4a dūr : dūr

7c Çekdim bu reh-i dağdağada haylice şiklet : Çekdim haylice şiklet reh-i dağdağada

7d bende-i : bendeñi

8a rāh : reh (Vezne uygun olan "reh"dir. Mecmuada yanlış yazıldığı için vezin bozulmuştur.)

8c (...): ki ...

8f nedāmet ki : nedāmetde

10e-f katı : kanı

11a bī-ḥoş : medhūş

11e bādeyi : bāde-i

13c rīk: reng

17b muḥaldır : maḥaldır

17d ol: o

17e olcağ: alcağ

19f zūll : dil, kaluba : kālūye

20f oldumdı : ol demdi

21f itmelisin : eylemelisin

22e ḥaṭve : ḥaṭra, eflāk : ihlāk

23f menziline : menzil-geh-i , 'aqlı-la : 'aqlına

24a mürşide : mürşid ü

- 1 Peygüle-i hicrân bizim meskenimizdir
Şahrâ-yı şebistân-ı elem me' menimizdir
Kuhsâr-ı ğam-ı Kays hele dâmenimizdir
Kâlâ-yı gama sîne vü dil maḥzenimizdir

Zâhirde ne da'vâ idelüm bî-hude cânâ
Maṭlûb degil kimseden imdâd u müdâvâ

- 2 Çekmem sitem-i çarḥ-ı denî-perveri bir dem
Her şerḥama biñ merhem-i luṭf eylesem munzam
Elbette netice virir elṭâfına mâtem
Her cür'a-i iḥsânîñ olur 'âkıbeti semm

Işmârlama dünyâya devâ-yı dili yâ Rab
Kıl zât-ı rızânı baña her ânda maṭlab

- 3 Envâr-ı kerem dîde-i ğam-dîdeye senden
İkbâl-i sa'âdet dil-i ḥ'âbîdeye senden
În'âm-ı devâ bu dil-i pâyideye (?) senden
Kıymet gehî nazm-ı pesendîdeye senden

[31a] Âlâyiş-i dünyâ ile virme baña hayret
Tâ gelmeye endîşe-i aḥvâlîme dehşet

- 4 Dür eyleme ikbâl-i nazardan dil ü cânım
Gerçi reh-i 'işyâna aḫar seyl-i revânım
Âlûde-i çirk-i beze rüsvây-ı cihânım
Kesdi iki düşmân benim tâb u tûvânım

İster beri olmaḫlıġa ḫüsrânıma bâ'ış

25e ser-defter-i: ser-deftere

26e ğam : ğam-ı

26f elem : elem-i

27f 'adem 'arż-ı: 'adem-i 'arż

28c yetmez: bitmez

28e kadar : kader, nuṭkum : luṭfum

Âhir olur endîşe-i hicrânıma bâ' is

- 5 Dāmān-ı dilim eyleme a' dāya sipāriş
Kām-ı dil-i bî-tābımı ferdāya sipāriş
Ser-riştemi kıılma kef-i sevdāya sipāriş
Ya' ni ki beni itme dil-ārāya sipāriş

Yā Rab baña ebvāb-ı füyūzāt-ı kerem aç
Deryā-yı ni' am cevherini rüy-ı dile saç

- 6 Dāmān-ı haş(i)rde koma ben zārımı hayrān
Hevl-i gāzābıñ eylesün bendeni nālān
Envār-ı cemālīñle olam gül gibi handān
Reşk eyleye bu mertebe-i şānıma Rıdvān

Āb-ı keremiñ itmese bir kimseyi işlāh
Olmaz idi [bu] zāt u zemānī ile iflāh

- 7 Luṭf eyle beni eyleme pā-māl-i mezellet
Lāyık mı olam sīlī-ḥor-ı dest-i meşakḳat
Çekdim bu reh-i dağdağada ḥaylice şiklet
Kıl bende-i şāyeste-i in'ām u 'ināyet

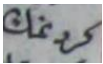
Maḥşerde yüzüm olmaya ḥaclet ile tā sürḥ
Ḥün-ı elem-i dīde ile dest-i nevā sürḥ

- 8 Kıldım rāh-ı endîşe-i vuşlatde tekāpū
Taḥhīr-i sivā ile olur añladığım bu
(...) ²⁰⁰ gayr ile mir'ātını yā hū
İşkeste idüp olma 'abeş soñra devā-cū

Bī-hūde olur vaḳt-i nedāmet ki feryād
Zād-ı rehi ḥāzırla muḳaddem dil-i nā-şād

- 9 Her bezm-i dil-efrüz-i ²⁰¹ tarab-zāya ḳapılma

200

²⁰¹ Metinde dil-fürüz yazılmakta olup vezin gereği dil-efrüz okunmuştur.

Gülzār-ı emelde gül-i ra'nāya k̄apılma
Yek s̄ā'a neşāt-ı mey-i h̄amrāya k̄apılma
Her şūle-i cān-sūz-ı dil-ārāya k̄apılma

Bir neş'e taleb kıl ola cānuñ mütelezziz
Bir mey ki olur rūh-ı revānuñ mütelezziz

- 10 Leylī-i şeb-efrūzı ider cūr'ası Mecnūn
Her k̄atre-i cān-bahşı olur hem-ser-i Ceyhūn
Bir neş'esine cān virir 'uşşāk-ı ciğer-hūn
Her çāšnī bir dürlü vü her zevki digergūn

Mey-hāne-i vahdetde bu şahbā katı vāfir
Ammā katı ol bādeyi nūş itmege kādır

- [31b] 11 Bir bāde-i serşār ile kıl bendeni bī-hoş
'Aql-ı küli kılsun neğam-ı gülğuli medhūş
Mürgān-ı şad-elhān olur ol mey ile hāmūş
Deryā-yı şuverden başılır mevce-i pür-cūş
Lezzet alan ol bādeyi dünyāya degişmez
Dünyā ne demek gülşen-i 'uqbāya degişmez

- 12 Ey āh bu vādīde saña ızın-i neğam yok
Reh-rev ne kadar çok ise hīç naqş-ı kadem yok
Her sīnede biñ şerha velī zahm-ı elem yok
Çok söz olur ol yirde belī lā vü ne'am²⁰² yok

Fehm eyleyemez hāşılı bu sözleri herkes
İmā vü işāretle geçer meclis-i aħres

- 13 Nādāna açılmaz bu sūhan gül gibi ašlā
Şeh-rāh-ı gam-ı nūkteleri itmede imā
Çok ābile-i pā görünür rīk-i gam āsā
Diğkat ile bak ey dil-i şūrīde vü şeydā

'Aqlıñ var ise bildigini eyle ferāmūş

²⁰²Arapçada "lā" hayır, "ne'am" evet anlamına gelmektedir.

Tā-key bu fiğān ey dil-i āteş-zede hāmūş

- 14 ‘Aşkıñ soñı elbette olur mevşil-i maqşūd
Qalmaz dil-i gam-dīdede bir zāhir u mevcūd
Yeksān olur ‘indinde anıñ būd ile nā-būd
Vaḥdetde qalır nūr gibi şāhid u meşhūd

Bu ḥāl-i ‘aceb ‘aşıq-ı dīvāneye maḥşūs
Bī-şıyt u şadā yanması pervāneye maḥşūs

- 15 Her gördigüñ ārāyiş ile olma tarab-sāz
Her bilmedigüñ şahsı şaқın eyleme hem-rāz
Her bir dehen-i bī-mezeye ney gibi dem-sāz
İfnā-yı vücūd eyle de hiç çıkmasun āvāz

Āsān şanup bezm-i gamı eyleme iğmāz
Dil riştesini kaṭ‘ ider endīşe çü mıkrāz

- 16 Şahrā-yı mecāzīde çok eglenme ḥaṭar var
Ḥaylice o yolda dil-i bī-tāba keder var
Müşkil hele ta‘ dādı o vādīde neler var
Ḥaққа ki ḥaқıqat yolıdır bunda eşer var

Līkīn şaқınup sürme kümeyt-i dili ifrāt
Çāh-ı reh-i idlāle ider zātını isḳāt

- 17 Ruḥsār-ı cihān-tāb-ı belī ḥaylī güzeldir
Bālā-yı sehī dil virecek gerçi muḥaldir
Ammā ki netīce aña gāhīce zeeldir
Şāyān-ı maḥabbet hele ol nūr-ı ezeldir

Ma‘nā olıcaқ güm-şüdedir zāhir-i elfāz
Bilmez bu me‘ānī ki nedir māhir-i elfāz

- [32a] 18 Sīneñ hedef-i tīr-i bütān eyleme bī-cā
Zīrā ki ider gamze-i ḥūnī seni rüsvā
Her ānda bir ḥāl görünür çeşm-i dil-ārā
Ebrū ise itmekde hemān ḥışm ile ĩmā

Bî-hûde yanar rûz-ı taḥayyülde dil-i şem‘
Târ-ı şeb-i gîsû ile olmaz hele bu cem‘

- 19 Cānān didigüñ şūḥ ki āh itmege degmez
Dūd-ı elemlî kalb-i siyāh itmege degmez
Bu nazra-i yek sâ‘a günāh itmege degmez
Belki ruḥ-ı gülgünü nigāh itmege degmez

Her ğamze açar sîne-i bî-kînene şad-dāğ
Eñ soñra ider züll ile bir ƙaluba ifrāğ

- 20 Cānān²⁰³ olamaz cān diyu cān virenler
Biñ miḥnet ile ‘aşıƙa iḥsān virenler
Ārāyiş ile kendülere şān virenler
Taƙbîl-i yed-i ülfet-i dāmān virenler

Ben ḥaylî zemān idi[m] o peygülede ‘ākif
Oldumdı ḥaƙîkatde mecāz ‘ilmine vāƙıf

- 21 Rūḥānî şafā eglemedim ben o fezāda
Şarf eyleme gel bāğ-ı taḥayyürde irāde
Eyle ser-i teslîmi reh-i Ḥaƙƙa nihāde
Elbette olur ƙadriñ o dergehde ziyāde

Olmaz bu mecāz ehline esrār-ı muḥaƙƙaƙ
Terk itmelinis diñle benim nuşımı muṭlaƙ

- 22 Gülzār-ı ḥaƙîkatde ḥazāndan eşer olmaz
Bir bergine biñ rîḥ-i elemden zarar olmaz
Hep şevƙ u ƙarab anda nevā-yı keder olmaz
Germî-i hevādan o maḥalde ḥazer olmaz

Yek ḥaṭve-i ehl-i dil olur zirve-i eflāk
Ser-menzil-i maƙşūda varır ‘izz ile bî-bāk

- 23 Güm-rāh olamaz kimse reh-i ‘aşƙ-ı Ḥudāda
Fānî olagör pertev-i envār-ı beƙāda

²⁰³ Kelimenin üst tarafında satır arasına “bedel” yazılmıştır.

Şarf eyleme kālā-yı diliñ nefis ü hevāda
Eglenme şaşkın ğayr ile bāzār-ı fenāda

Ālāyiş ile hāsseni kılma mu‘aṭṭal
Menziliñe maqşūdını al ‘aqlı-la evvel

[32b] 24 Gerçi bu rehe ‘aql olamaz mürşide rehber
‘Aşk oldu sülük ehline bu ‘arşada yāver
Yā Rab beni kıl cām-ı mey-i ‘aşkı-la pür-fer
Hem nūr-ı tecellīye dil ü dīdemi mazhar

Ben kanzil-i yek cūr‘a mey-i mest-i elestim
Mest oldum o dem şimdi daħi öylece mestim

25 Peymāne-i serşār benim mūnis-i cānım
Kaynar reg-i endīşede şahbā ile kanım
Ben sāye-i ‘aşk kerem-i dilde nihānım
Evc-i şerefe uçmadadır rūh-ı revānım

Şimdi benim ol levḥa-i ser-defter-i ‘irfān
Āyīne-i qalbimde cihān oldu nümāyān

26 İstersen eger ḥālet-i gītīyi nezāre
Diġkat ile baġ āyīne-i ‘āşık-ı zāra
Döndürdi zalām-ı şebi nūrı-yla nehāra
Bī-şıyt ü şadā kıldı fedā cānını nāra

Yā hū seni ey ‘ālem-i ğam ‘aşkı-la yā hū
Yā hū seni ey derd-i elem ‘aşkı-la yā hū

27 Ben bedreka-i maḥmil-i ‘aşkım ezeliñden
Geldim bu fezā-yı eleme şehr-i beliden
Keşf eyleyemem ğayrı bu esrārı celiden
Remz ile didim söyledigim mā-ḥaşaliden

Fehm eyleyegör fā’ide virmez saña eyvāh
Şeh-rāh-ı ‘adem ‘arz-ı emārāt ide nā-ġāh

28 Hāmūş hāmūş ey kilk-i beyānım²⁰⁴
Ġayrı yetişür kalmadı hīç tīb u tūvānım
Yetmez sūhan-ı ‘aşk yeter kesdiñ amānım
Bu ‘aşk ile ben gerçi ki meşhūr-ı cihānım

Şimdi bu kadar hāme-i nuṭkum dile geldi
Şākir yetişür nāme-i luṭfum dile geldi

94

Müseddes-i Şākir²⁰⁵

-.--/-.--/-.--

1 Deşt-i temennāda nedir pīç ü tīb
Çekmem o vādīde yekim ıztırāb
Gāh ğazab gāh nigāh-ı ‘itāb
Hep seniñ olsun saña benden cevāb
Pençe-i nāziñ yüze kılma niķāb
Ġayrı bize düşdi ‘ulüvv-i cenāb

[33a] 2 Bī-hude şarf eylemişem vāh vāh
Naķd-i bīzā‘ım benim oldu tebāh
Kalmadı şimden gerü hīç iştibāh
Haķ diyü itdiklerim olmuş günāh
Pençe-i nāziñ yüze kılma niķāb
Ġayrı bize düşdi ‘ulüvv-i cenāb

3 Bārgeh-i ķurba virüp ‘arz-ı hāl
Eyledim Allāha niyāz u su‘āl
Maḥkeme-i Haķda bu cümle me‘āl
Belli olur hāşılı bu ķil u ķāl

²⁰⁴ Vezin bozuktur.

²⁰⁵ Yanbal, a.g.e, s. 783-784

94/ Müseddes-i Şākir : Müseddes

1b yekim : begim

4a rāhına : rūhına

5b endişeni : endişemi

6b eyledigiñ : eyledigim

Pençe-i nāziñ yüze kıлма niķāb
Ġayrı bize düşdi ‘ulüvv-i cenāb

4 Rāhına şarf eyledigim cān idi
Ĥün-ı dil ü dīde-i nālān idi
Ta‘n u sitemle yidigim kıan idi
Ĥālime sa‘yim daĥı burhān idi
Pençe-i nāziñ yüze kıлма niķāb
Ġayrı bize düşdi ‘ulüvv-i cenāb

5 Çekdüm o vādī-i emelden ayaĝ
Eyledüm endīşeni ĝayrı ferāĝ
Añladım itmiş seni dostuñ yasaĝ
Ġayrı ıraĝ ol baña cānā ıraĝ
Pençe-i nāziñ yüze kıлма niķāb
Ġayrı bize düşdi ‘ulüvv-i cenāb

6 Vaķt ola kim biline ādemliĝiñ
Şākirine eylediĝiñ kemliĝiñ
Gördiĝiñ aĥbāb ile maĥremliĝiñ
Āĥiri ĥasret ola hem-demliĝiñ
Pençe-i nāziñ yüze kıлма niķāb
Ġayrı bize düşdi ‘ulüvv-i cenāb

95

Taĥmīs-i²⁰⁶ Murabba‘-ı Şākir²⁰⁷

²⁰⁶ Şākir bu tazminini Hoca Neş‘et’in “küsdüm sana” redifli şarkısına yapmıştır. Bkz. Oĝraş, age., s.179.

Şākir’in beş mısra ekleyerek oluşturduğu bu şiirin nazım şekli konusunda net bir şey söylemek zordur. Divandaki başlıkta belirtildiği üzere Şākir burada yeni bir biçim denemesi yapmıştır. Dokuzar mısralık bentlerden oluşan bu şiir mısra sayısıyla tahmise, kafiyelenişi ile de tetsi tanımına tam olarak uymamaktadır.

²⁰⁷ Yanbal, ag.e., s. 771-773

95/ Taĥmīs-i Murabba‘-ı Şākir : Def‘a Taĥmīs-i Murabba‘-ı Nev Üslüb

1h gördiĝin her yār : gördiĝim hep yār (D), gördüğü her yād (HN)

2ı mā-ĥaşal : ĥāşıl-ı (D), ĥāşılı (HN)

3a bī-mürüvvetlik : bī-mürüvvetiñ(D)

3f şöyle : öyle (HN)

3ı kıalsun : kıaldı (HN)

4f Şöyle vīrān eyledin : öyle yıkdıñ ĥatırım (HN)

4g Şöyle tekdīr : öyle dil-ĝīr (HN)

4h bī-namaz : beynimiz (HN)

1 Hāk-i pāy olmuşdı gön̄lüm şevk-i aşka bir zemān
Tīr-i cevre sīne-i pūr-sūz idi her dem nişān
Cān fedā itmekdi niyyet rāhına ey bī-amān
Hep hevā oldu hebā cümle bu feryād u fīgān
Gördüm olmuş şimdi hem-dem nā-sezā küsdüm saña
Ey cefā-cū cevre mā'il dil-rubā küsdüm saña
Ey felek-meşreb hezārān āşinā küsdüm saña
Gördiğin her yār ile ıarh-ı tekellūf eyleyen
Ehl-i dil ıadrini bilmez bī-vefā küsdüm saña

2 Şanma kim ağıyāra ünsiyyetle dil tekdīr olur
Bez-i ihsān itdigüñden bī-hıde dil-gīr olur
Sen cihān ile şafā sür dil niçün teşhīr olur
Şūr-ı İsrāfīle dek şerh-i cefā tefsīr olur
Mācerā zīrā çoğaldı vaqt-i firkatden berū
Var kimüñle ister iseñ ülfet it şimdengerü
Yetişür gayrı bu yolda dökdigimiz āb-ı rū
'Azra'ıl olsa firākıñ saña itmem ser-fürū
Mā-ıaşal cānım isen itdim fedā küsdüm saña

3 Bī-mürüvvetlik olursa böyle olsun mā-ıaşal
Eylediñ ağıyār-ı bī-dīne beni cānā bedel
Ārzü-yı vuşlatıñdan işte 'ömrüm çekdim el
Eylemem aslā bu endişeyle gön̄lüm mübtezel
Hep ferāmüş oldu dilden sevdiğim va'd u va'īd
[33b] Şöyle mahzūnum ki olsa leyle-i ıadr-i sa'īd
Gelse bu eşnāda eyyām-ı mübārek rüz-ı 'ıyd
Sīne şāf olmak barışmak ben seniñle pek ba'īd
Hāşre ıalsun ba'de-zīn bu mācerā küsdüm saña

4 Eylediñ bir tarz ile işkeste kim yok kābili
Yüz yüze bakmaılığa yüz ıalmadı hīç hāşılı
Kim olursa olsun artık bāğ-ı vaşlıñ nā'ili
Ben ferāğat eyledim aldım bu sevdādan dili
İkimiz ıalsak cihānda istemem senden vişāl

Şöyle vîrân eylediñ ta‘mîridir emr-i muhâl
Şöyle tekdîr eylediñ kim i‘tizâra yok mecâl
Bî-namaz ıslâhına dünyâda virme ihtimâl
İster olsun mahşer-i rûz-ı cezâ küsdüm saña

5 ‘Ahd u peymânîñ nic’oldı yok mıdur dîvân-ı Hâk
Kimden aldıñ bî-vefâlık tavrına bilmem sebağ
Yâ neden olduğ bu rûtbe cevre ey meh müsteħağ
Eyledim ben bendeki tahvîl-i ‘aşkı iki şağ
Sen gibi hercâyiye Şâkir ne olsun mübtelâ
Eylediñ mi düşmene karşı beni ahîr fedâ
Dimediñ mi geçmezem bi’llâh senden Neş’etâ
Hâtır[ıñ] hoş tut ki virmişdik kazâya bir rızâ
Mâ-ħaşal cümle kelâmım ben saña küsdüm saña

96

Terkîb-bend-i²⁰⁸ ‘Âlî²⁰⁹

..-/-..-/-..-/-..-/-

1 Bir seher cân gözini açmış idüm uyğudan
Dâmenüm çekmiş idüm h̄‘âb-geh-i kayğudan
Sîne mir’atı mücellâ idi zeng-i ğamdan
Yeg idi şafvet[i] her vec[h]-ile aqarşudan
Bir ‘aceb pîr-i cihân-dîdeye düş oldı gözüm
Şadefin açdı baña ‘arza kı lup lü’lüden
Didi ey dürr-i girân-mâye-i deryâ-yı vücüd
Yusañ olmaz mı ta‘alluğ elini her şudan
Perde-i râzuñı çâk itdi hevâ-yı gön lüñ

²⁰⁸ Şiirin nazım şekli terci‘-benddir.

²⁰⁹ İ. Hakkı Aksoyak, **Gelibolulu Mustafa Âli ve Divanlarının Tenkitli Metni**, Yayımlanmış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1999, s.477-480.

96/ 1e düş : tuş

3f nâyem : yayam

3l kendüye : kendine

4a irdürdi : irgürdi

4h zengdâr : zeng irgürmeye

5c añıldığı kişilerle : añılmadığı kişvere

5d meclisde : meclise bir (“meclisde” yanlış olup vezni bozmaktadır)

İhtirāz itme misin nefis gibi bed-ḥūdan
Didüm ey ‘aşık-ı şāfī dil ü rüşen-tedbīr
Ġarazuñ ḥāle vuḳūf ise bu güft u gūdan

Ḥor baḳma dil-i vīrānuma gencīne benem
Beni gör kim bu ḳadar şūret-i āyīne benem

- 2 Ḥayr u şer her ne ise ‘azm u ṭaleb bendendür
‘Ayş u ‘işret bu ḳadar lehv [u] ṭarab bendendür
Mülk-i vaḥdetde şehinşāh-ı serīr-ārāyam
Kışver-i Rūm u ‘Acem ḥayl-i ‘Arab bendendür
Ma‘den-i luṭf-ı ilāhī dil-i vīrānumdur
Bunca dünyāda olan sīm ü zeheb bendendür
Cilvegāhum dur[ur] āyīne-i *levlāke*²¹⁰ benüm
Men ‘aref²¹¹ remzi şudūrına sebep bendendür
Gerçi yok zerrece dünyāda şebātum ammā
Gün gibi rif‘at ile nūr-ı edeb bendendür
Başuñ aḡrıtmayalum kışşayı icmāl idelüm
Māsivā ḥaylī vüçüd illeri hep bendendür

Ḥor baḳma dil-i vīrānuma gencīne benem
Beni gör kim bu ḳadar şūret-i āyīne benem

- [34a] 3 Zāhiren bādiye-i vaḥdete reh-peymāyem
Ma‘nīde ṭıynet-i pākumla cihān-ārāyem
Māsivā ḳatrelere sīnede nā-yāb itdüm
Dürr-i şehvār ile ḳa‘rı pür olan deryāyem
Māverā-yı felege ‘arşageh-i heyhāte
Ma‘rifet tīrini pür-tāb idici bir nāyem
Şöhre-bend anlama ben şöhrete mā’il degilem
Muttaşıl ser-zede-i bāliş-i istiḡnāyem
Münderic genc-i vüçümda tılısmāt-ı ‘adem
Kendi kendüye niḡebān olan ejderhāyem
Şafvetümden niceler kesb-i leṭāfet eyler
Ḥalkı kendüye muḳallid idici ḥod-re’yem

²¹⁰“Levlāke levlāke le-mā ḥalaḳtu’l-eflāke” (Sen olmasaydın, felekleri yaratmazdım) hadisinden iktibastır.

²¹¹“Men ‘arefe nefsehū feḳad ‘arefe Rabbehū” (Kendini bilen Rabbini bilir) hadisinden iktibastır.

Hor bakma dil-i vîrânuma gencîne benem
Beni gör kim bu kadar şüret-i âyîne benem

- 4 Bir ‘aceb ‘âleme irdürdi beni rāh-ı vücūd
Eylemiş her kişi seccāde-i vahdetde sücūd
Ma‘rifet Ka‘besi yoluna ‘aşâyı dikmiş
Şöyle ser-geşte turur kıble-nümā-yı maḫsūd
Herkesüñ hil‘at idi cismine nūr-ı muḫlaḫ
Gerçi gerdenlerine geçmiş idi bend-i ḫuyūd
Birbirinden şaḫınurlar idi âyînelerin
Zengdār itmeye tā āh idecek anları dūd
Baş çıkarmışlar idi bir yaḫadan ser-cümle
Dil-i vîrānları memlū idi gencîne-i cūd
Anlara vird-i zebān olmuş idi bu maḫla‘
Zann iderler idi mir‘at-i vücūdı ma‘dūd

Hor bakma dil-i vîrânuma gencîne benem
Beni gör kim bu kadar şüret-i âyîne benem

- 5 Sergüzeştüm haberin anlayacak âdem yok
Himmetüm bezmgehinden öte bir ‘âlem yok
Adum añıldığı kişverlere girmez insān
Şi‘rim oḫunmadığı meclisde hem-dem yok
Mācerā ile yaşum ‘âlemi ḡarḫ-āb itdi
‘Āliyā dār-ı cihānda ḫademünde nem yok
Rüz [u] şeb çeşm-i başiretle cemāl-i Ḥaḫḫı
Rüz-ı rüşen gibi seyr itmedigüm bir dem yok
Mārveş ḫalka olup zātumı hıfz itdi felek
Mazhar-ı pertev-i āşāra benüm şübhem yok

Hor bakma dil-i vîrânuma gencîne benem
Beni gör kim bu kadar şüret-i âyîne benem

97

‘Ārif Efendi²¹²

²¹² Hersekli Arif Hikmet Divanı’nda, Kethüdâzâde Ârif Divanı’nda, Mustafa Tankuş’un hazırladığı Ârif Süleyman Divanı’nda ve Bekir Çınar tarafından hazırlanan Vısalizade Ârif ve Divanı adlı eserde bu şiir yer almamaktadır.

-.--/-.--/-.--/-.--

- 1 Nār-ı derd ü firkatüñle her dil-efgāruñ²¹³ senüñ
Oldı sūzān u kebāb ‘uṣṣāk-ı pür-zāruñ senüñ
Görmek olmaz bir daḥi ‘ālemde ruḥsāruñ senüñ
Şeh Selīm Ḥan ḥaṣre ḳaldı āḥ dīdāruñ senüñ
- 2 İltifātuñ yād idüp biñ kerre giryān oldı dil
Luṭfuñı ta‘dād idüp şad-bār nālān oldı dil
İştıyāk-ı vech yanuñda perīşān oldı dil
Şeh Selīm Ḥan ḥaṣre ḳaldı āḥ dīdāruñ senüñ
- 3 Gün bugün ḥālīm digergün itdı farṭ-ı ḥasretüñ
Merg-i ceyš olmaḳdayım añdıḳça nūr-ı tal‘atüñ
‘Aḳl u ḥālın bī-ser ü sāmān ḳıldı firkatüñ
Şeh Selīm Ḥan ḥaṣre ḳaldı āḥ dīdāruñ senüñ
- [34b] 4 Ḥavfım oldur ki bu ‘aşḳ saḥt u cāngāḥ derün
‘Ārifā eyler seni bir gün helāk u ser-nigün
Yok tesellī gül cemāl görmege ey çarḥ-ı dūn
Şeh Selīm Ḥan ḥaṣre ḳaldı āḥ dīdāruñ senüñ

98

Münācāt-ı Şākir²¹⁴

..--/..--/..--

- 1 Seḫerī eyler idim fikr-i vişāl
Ya‘ni ol beyt-i şerīfe işāl

²¹³ Metinde dil-fiğāruñ yazılmakta olup vezin gereği dil-efgāruñ okunmuştur.

²¹⁴ Yanbal, age., s. 365-370.

98/ Münācāt-ı Şākir : Münācāt

8b yarın : yārin

9b zebānım yā : zebanımdır

17a mātemi : temāmı (Vezin ve anlam açısından uygun olan “temāmı”dır.)

19b sibteyn : sibteyn-i

39a kevineyn : kevineyne

43a şer u : şerr-i

45a vücüdüm : vücüdü

- 2 Didim āyā ola mı ben ‘abde
Ki ḥabībiñ vaṭanından behre
- 3 Ḥāṭıra itdi bu esrār ḥuṭūr
Na‘t-ı Aḥmedle bulam belki surūr
- 4 Yā İlāhī keremiñ dūr itme
Bendeñi cāhile mağrūr itme
- 5 İctināb eylemedim nehyinden
Hiçbirin işlemedim emrinden
- 6 Mezra‘amda ne ḥaşād var biçeyim
Kābili yok ki sıratdan geçeyim
- 7 Yā seniñ mağfiretiñ bula vuşul
Yā şefā‘atle murād ola ḥuşul
- 8 Dünyede ḥacc-ı şerīfiñ ideyim
Yarın ol nūr cemāliñ göreyim
- 9 Bu durur maṭlab u maḳşūd ancak
Dā‘imā vird-i zebānım yā Ḥaḳ
- 10 Ya‘ni ol faḥr-i cihān ḥürmetine
Efḍal-i kevn ü mekān ḥürmetine
- 11 Ki odur efser-i şāhān-ı cihān
Ki odur mürsel-i insān ile cān
- 12 Hem anıñ şānına geldi *levlāk*
Āyet-i sırr-ı “*ve mā erselnāk*”²¹⁵
- 13 Zātidır rehber-i cennāt-ı na‘īm
Hem odur mürşid-i ḍallīn-i ḳadīm
- 14 Ya‘ni ol şāhib-i Mi‘rāc u Burāk

²¹⁵ “Seni ancak alemlere rahmet olarak *gönderdik*” mealindeki Kur’an, Enbiyâ Süresi, Ayet: 107’den iktibastır.

- ‘Aşkına halk olundı nüh-tāk
- 15 Cümle mürselleriñ ol hātemidir
Cümleniñ eşrefi vü ekremidir
- 16 Enbiyā zümresiniñ ser-tācı
Evliyā cümle anıñ muhtācı
- 17 Eyledi mäh-ı mātemi iki şāk
Şehr-yār-ı rusül-ı mäh-esbāk
- 18 Cümle evşāfi anıñ müstāhsen
Halkı vü hulkı daħi cümle hasen
- 19 Kim odur hāşılı faħru’l-kevneyn
Cedd-i sıbteyn nebiyyu’s-şekaleyn
- 20 Nice vaşf eyleyeyim ben anı kim
Vaşfınıñ gāyeti yoħ kim diyeyim
- 21 Hāşılı merħamet itmezse baña
Nic’olur hāl-i perīşān ‘acebā
- 22 Defter-i ma’şiyetim leb-ber-leb
Karadır baħt-ı siyāhım gibi hep
- 23 Hāsenātımda hele yoħ nokta
Varayım anıñ ile ben Haħka
- 24 Yā İlāhī beni mesrūr eyle
Dil-i vīrānemi ma’mūr eyle
- [35a] 25 Āl u āşhāb-ı nebī hürmetine
Siyyemā merd-i velī hürmetine
- 26 Ya’ni ol yār-ı vefādār-ı resül
Dīn için cānını kıldı mebzül
- 27 Kim Ebā Bekr-i refiħ u şiddiħ

- Şeb-i Mi'râcını itdi taşdîk
- 28 Anı Hâk cümleye ser-tâc itdi
Muştafâ dînine minhâc itdi
- 29 Hem daği yâr-ı düvüm ol seyyid
Oldı ol şer'-i nebîde mürşid
- 30 Ya'ni kim hâzret-i Fârûk-ı (?) 'Ömer
Çeşme-i 'adle anıñ zâtı memerr
- 31 Haddi yok seyfine karşı a'dâ
Olayım dise mukâbil farza
- 32 Hem daği yâr-ı süvüm kân-ı hayâ
Ya'ni 'Oşmân-ı zevi'l-cüd u 'aṭâ
- 33 Hâzret-i câmi'-i Kur'an-ı Kerîm
Ma'den-i 'ilm u hayâ zât-ı ḥalîm
- 34 Baḥşîş u cüdda yok aḳrânı
Oldı zi'n-nüreyn anıñ 'unvânı²¹⁶
- 35 Hem daği yâr-ı çehâрім o velî
Ya'ni ol şâhib-i heybet ki 'Alî
- 36 Şîr-i meydân-ı vegâ ol hâzret
Eyler a'dâyı zebûn bî-minnet
- 37 Zü'l-fiḳâruñ ele alsa meşelâ
Ḥavfdan dıtrer idi arz u semâ
- 38 Hem daği ol iki şehzâde-i pāk
Görmedi anlara mânend eflāk
- 39 Faḫr-ı kevneyne olup ḳurre-i 'ayn
Ya'ni şâhân-ı velâyet Ḥasaneyn

²¹⁶ Vezin bozuktur.

- 40 Kerbelāda birisi oldu şehīd
Semm ile buldı biri cāh-ı sa‘īd
- 41 Cümle aşhāb ile āle birden
Şad-dürūd anlara olsun bizden
- 42 Eylesün bizleri maḥfūz u emīn
Ḥürmet-i Aḥmed ü aşhāb-ı güzīn
- 43 Şer u şeytān u daḥi nefs-i la‘īn
Olmasun bizlere yā Rabbi ḡarīn
- 44 Pāk ola ḥāṭıramız vesveseden
Sū-i encām daḥi ḥātimeден
- 45 Nār-ı düzaḥla vücūdum yaḡma
Cürm ü ‘iṣyāna kerem ḡıl baḡma
- 46 Gerçi Şākir didiler ismimize
Bir ‘azīm iftirādır üstümize
- 47 Līk var bunda luṭf-ı Yezdānī
Ki *ene ‘inde zanni ‘abdi*²¹⁷

99

Na‘t-ı Ḥabīb-i Ekrem²¹⁸

-.--/-.--/-.--/-.--

²¹⁷ “Ben kulumun zanni üzereyim” anlamındaki bu hadiste geçen ‘inde kelimesi metinde ‘abd şeklinde yazılmıştır.

²¹⁸ Naatın tamamı 14 beyit olup aşağıdaki 4.beyit mecmuada eksiktir:

Sensin ol naḥl-ı bülend-i pür-şemer kim dā‘imā

Mīve çīn-i luṭfuñ olmaḡda bütün arz u sema

Yanbal, age., s. 370-372.

99/ Na‘t-ı Ḥabīb-i Ekrem : Na‘t-ı Şerīf-i Ḥabīb-i Ekrem

3a peyḡamberāna : peyḡamber ana

4a raḥīm u : raḥım-i (5a)

4b dergeh : derin (5b)

11a cürm ü : cürm-i

- 1 Ey meh-i burc-ı risālet vey şehinşāh-ı kerīm
Hāk-i pāyiñ tūtiyā-yı dīdedir Allāh ‘alīm
- 2 Sensin ol zīnet-fezā-yı gülşen-i şer‘-i mübīn
Sensin ol ārāyiş-i kevineyn u şāh-ı ‘ālemīn
- 3 Sensin ol ser-tābe-pā peygamberāna tāc-ı ser
Cümleten fermānberīñ ins ü melā’ik baħr u ber
- 4 Sensin ol maħbūb-ı dergāh-ı Raħīm u Zū’l-celāl
Melce’-i cümle ‘uşāt olmuş dergeh-i bī-ķīl u ķāl
- 5 Sensin ol faħr-i beşer sultān-ı vālā-rütbe kim
Bir işāret ile engüştüñ ider māhı dü-nīm
- 6 Gel kerem ķıl bende-i dergāhını sen itme red
Cürmimi ‘afv it efendim her ne ise nīk u bed
- [35b] 7 Defter-i ma‘şiyetim ser-tā-ķadem olmuş siyāh
Yokdur a‘mālim içinde noķta-i mevħūme āh
- 8 Sen şefā‘at itmeyüp red eyler isen ben faķīr
N’işleyim bir ğayrı melce var mı kim varsun ħakīr
- 9 Ey şefi‘u’l-müzhibā maħbūb-ı dergāh-ı Ĥudā
Mazhar-ı luţf olmaķ ister Şākīr-i zār u gedā
- 10 Dergeh-i vālāniñ ey şāhım bir ednā bendesi
Olsa lāyıķdır felekde pāyesi hem rütbesi
- 11 Cürm ü ‘işyān u günāha mürteķib bir bendenim
Luţf u iħsān u şefā‘at eyle ey kān-ı kerem
- 12 Dest-gīr-i mücrimīnsin ķıl sezā iħsānına
Dāmen-i ‘afv u kerem çek cürm-i bī-pāyānına
- 13 ‘Arz-ı ħāl itdim kuluñ dergāh-ı vālā-şānına
Cennet-i a‘lāda yüz sürmek diler dāmānına

100
Na't-ı Şâkir²¹⁹

-.--/--/--/--

- 1 Ey şehinşâh-ı serîr-i ıstıfâ
Vey sipeh-sâlâr-ı cünd-i enbiyâ
- 2 Sensin ol hâkân-ı baħr-ı ma'rifet
Tâc-ı levlâk ile olduñ rû-nümâ
- 3 Sensin ol sulţân-ı vâlâ-mertebe
'Âlemîn me'mûr-ı bî'atdır saña
- 4²²⁰ Sensin ol ki "kâbe kavseyn"-i serîr
Bil ki "ev ednâ" saña oldu serâ
- 5 Sensin ol şems-i sa'âdet bedr-i dîn
Lem'ası eyler cihâni pür-ziyâ
- 6 Sensin ol şâh-ı risâlet kim seniñ
Oldı meddâhiñ cenâb-ı Kibriyâ
- 7 Sensin ol meb'ûs-ı ins ü cân kim
Kıldı Hâk zâtuñ imâm-ı enbiyâ
- 8 Ĥubb-ı zâtuñ bâ'ış-i kevn ü mekân
Ĥilkat-ı ekvâna sensin ibtidâ
- 9 Deşt-i hayretten hâlâşa Âdeme
İsm-i pâkindir sebep yâ müctebâ
- 10 Nüh olmasa şadef sen dürre ger
Ġavţa-i tûfanda bulmazdı rehâ

²¹⁹ Yanbal, age.,s. 90-93

100/ Na't-ı Şâkir : Na't-ı Resûl

15a Eyyûb : Eyyûba

²²⁰ Beyitteki ayet parçaları "İki yay kadar hatta daha yakın oldu" mealindeki Kur'an, Necm Süresi, Ayet: 9'dan alıntıdır.

- 11 Ceddi pākiñ oldığı İbrāhimiñ
Bādī-i gülzārī-i nār oldı yā
- 12 Olmasa ger hāmīl-i nūruñ seniñ
Kebş İsmā'īle olmazdı fedā
- 13 İtmese Ya'kūb istimdād eger
Büy-ı pīrāhen yetişmezdi aña
- 14 Yūsuf-ı şiddīk қа'ı-ı çāhda
Meclisinde senden itdi ilticā
- 15 İsm-i pākin olmasa Eyyūb ger
Yalıñuz şabr ile bulmazdı şifā
- 16 Ey Nebī şihne-i çārüm-kitāb
Bir қuluñdur Şākir-i zār u gedā
- 17 Sen şefi' u'l-müzhibīnsin қıl meded
Қalmasun rüz-ı haşirde bī-nevā
- 18 Ey şifā-sāz-ı 'uşāt-ı müslimīn
Şübhesiz sensin bütün derde devā
- 19 Dest-gīr ol bu dil-i dermāndeye
Olmasun bī-çāre pā-māl-ı cefā
- 20 Dāmen-i luţfuñla setr eyle benim
Zulmet-i 'işyānım ey nūr-ı Hudā
- 21 Şā'irāniñ 'ādet-i me'lūfesi
Nazm ile eylerler ümmīd-i 'atā
- 22 Ben seniñ üftāde-i dergāhınım
Bendeni pā-būsine eyle seza
- 23 Vech-i pākiñ günde biñ kerre gönül
Görse eyler biñ dağı görmek du'a

- 24 N'eyleyim kim aldılar eṭrāfımı
'Asker-i vesvās ile nefis u hevā
- [36a] 25 'Arz- hāl itdim saña ey şāh-ı dīn
Şaḳḳ idersin 'arz-ı hālīñ vay aña
- 26 Boynını bükdi gelüp dergāhına
Cürmüme sensin iden ancak recā
- 27 Līk ümmīdim budur senden benim
Olmazam me'yūs ben rüz-ı cezā

101

Tesdīs-i Şākir²²¹

.-./...-./.-./...²²²

- 1 Fezā-yı bezm-i ṭarabda Cemiñ nesin gördük
[Hezār] neş'e vü zevḳ ü demiñ nesin gördük
Şafā-yı zülf-i ḥam-ender-ḥamiñ nesin gördük
Velī ne yüzle diriz mātemiñ nesin gördük
Fiğān idüp dimeziz ki ğamiñ nesin gördük
Ĝam olmasa dir idik 'ālemiñ nesin gördük
- 2 Enīs-i künc-i firāḳım zemān-ı miñnetde
Hemīşe hem-ser-i pister şeb-i felāketde
Bu ni'meti nice inkār olur ki şiddetde
Bırakmadı beni tenhā fezā-yı ğurbetde
Fiğān idüp dimeziz ki ğamiñ nesin gördük
Ĝam olmasa dir idik 'ālemiñ nesin gördük
- 3 Cihān cihān olalı rüy-ı dil nedir bilmem
Neşāt-ı bezm-i Cemi derd-i ser ile tev'em
Ne minnet eyler idi ḥaşılı bize 'ālem

²²¹ Yanbal, age., s. 793-795

101/ Tesdīs : Tesdīs-i Şākir

4b ğam ile : ğam-ı

²²² Bu tesdisin vezni Yanbal'ın hazırladığı tezde “mefā'ılün/mefā'ılün/mefā'ılün/fa'ülün” olarak gösterilmiştir.

Eger ki olmasa bî-intihā hazîne-i gam
Figân idüp dimeziz ki gamıñ nesin gördük
Gam olmasa dir idik 'âlemiñ nesin gördük

4 Gam ile oldı dil-i zâr fâyiķu'l-aķrân
Gam ile milket-i dünyâda buldı şöhet ü şân
Gam açdı hâşılı derd-i derûna zaķm-ı nihân
Göz açdı gördi gamı tıfl-ı dâde-i giryân
Figân idüp dimeziz ki gamıñ nesin gördük
Gam olmasa dir idik 'âlemiñ nesin gördük

5 Fehîm-i pür-dile kıldım bu hâli ben işrâb
Figânımı işidüp eyledi hezâr 'itâb
Didi şikâyeti terk eyle Şâkir-i bî-tâb
Bu beyt-i pür-ķikem işte saña cevâb-ı şavâb
Figân idüp dimeziz ki gamıñ nesin gördük
Gam olmasa dir idik 'âlemiñ nesin gördük

102

Tesdîs-i Şâkir Ğâlib Efendi²²³

.---/.---/.---/.---

1 Dili gehvâre-i nefret uyutdı hâtırınñ hoş tüt
Ķabâ-yı câna nev-kâlâ toķutdı hâtırınñ hoş tüt
Aķan seyl-âbı ĝayrı el ķurutdı hâtırınñ hoş tüt
Mütün-ı derde şerħ-i terk oķutdı hâtırınñ hoş tüt
Ğöñül ders-i gamıñ çoķdan unutdı hâtırınñ hoş tüt
O murĝı başķa bir şayyâd tütü hâtırınñ hoş tüt

²²³ Yanbal, age., s.806-807

102/ Tesdîs-i Şâkir Ğâlib Efendi : Tesdîs

2c âzâde : âzâra

2d elden : elde

3c çîn-i cebîndir : çin çindir

3d h'âhişger-i vuşlat : h'âhişger u vuşlat

4c ülfete : ülfet

5a virir : viri

- 2 Gezerken kolda şāhīn-i hayāli kıldıñ āvāre
O dest-āmūzıñı şaldıñ hevā-yı ta'n-ı aǵyāra
Bu ser-bāz-ı cihāndır qonmaz artık naḥl-ı āzāde
Şikārın qaçdı elden çāresin bul sen de bī-çāre
Göñül ders-i ğamıñ çoqdan unutdı hātırıñ hoş tut
O murǵı başqa bir şayyād tutdı hātırıñ hoş tut
- 3 Olur tūtī-i taḅ'im kaḅı mir'at olsa germ ülfet
Şükür Ḥālik mezākı zehr-i qahra eylemez raǵbet
Bu dem jeng-āver-i çīn-i cebīndir bādī-i nefret
Şaḳın şanma dili şimden gerü ḥāhişger-i vuşlat
Göñül ders-i ğamıñ çoqdan unutdı hātırıñ hoş tut
O murǵı başqa bir şayyād tutdı hātırıñ hoş tut
- 4 Küçükden gerçi dolāb-ı ğamıñ perverdesidir dil
Rehāvī sāz olup ders-i nevāyı eyledi hāşıl
'Aceb ta'līk-i bām-ı ülfete olmış iken qābil
Uçurduñ revzen-i luḥfundan anı 'avdeti müşkil
Göñül ders-i ğamıñ çoqdan unutdı hātırıñ hoş tut
O murǵı başqa bir şayyād tutdı hātırıñ hoş tut
- [36b] 5 Virir her qatre-i būy-ı gülüñ biñ ḥār-ı istiǵnā
Döker reng-i elem şebnem-fezā-yı sāye-i zībā
Hezārān çeşm-i bülbül den dikilmiş kāle-i ma'nā
Bu keşret olmasun mı bā'ış-i tenfīr-i dil maḥzā
Göñül ders-i ğamıñ çoqdan unutdı hātırıñ hoş tut
O murǵı başqa bir şayyād tutdı hātırıñ hoş tut
- 6 Olur pey-rev reg-i tañbūra tār-ı rişte-i nālem
Nice āheng olur her bī-nevāya naǵme-i sīnem
Virirken gūş-māl[i] tel kırar Şākir-i dil-i pür-ğam
Hemen āǵāze kıl bu maḥla'-ı Ğālib ile her-dem
Göñül ders-i ğamıñ çoqdan unutdı hātırıñ hoş tut
O murǵı başqa bir şayyād tutdı hātırıñ hoş tut

²²⁴ Ak, age., s. 215-216.

- 1 Āh kim ol gün ki başdum ‘ālem-i ‘aşka kadem
Geldi istiḳbālūme derd ü belā vü renc ü ğam
İrdi bir hālet baña kim kendimi bildüm ‘adem
Āh u zāra başladum cān u göñülden dem-be-dem
Ġuşşadan ben ḥaste-dil bir laḥza ḥālī olmadum
Geçdi ‘ömrüm āh-ile ‘ālemde bir dem gülmedüm
- 2 Sen baña cevāb eyledikçe ben ‘arz-ı niyāz itdüm saña
Dostluḡ her kime itdümse itdi düşmenlik baña
Bir yaña ta‘n-ı raḳīb u cevri-i düşmen bir yaña
Ḳangi birin söyleyem ve‘l-hāşıl ey hem-dem saña
Ġuşşadan ben ḥaste-dil bir laḥza ḥālī olmadum
Geçdi ‘ömrüm āh-ile ‘ālemde bir dem gülmedüm
- 3 Encüm āsā ḥ‘āb görmez çeşm-i giryānum benüm
Giceler ḥalkı uyutmaz āh u efgānum benüm
Mużtaribdür derd-i ‘aşk-ı yār-ile cānum benüm
Cevri çok bī-raḥmdur ğāyetde cānā benüm
Ġuşşadan ben ḥaste-dil bir laḥza ḥālī olmadum
Geçdi ‘ömrüm āh-ile ‘ālemde bir dem gülmedüm
- 4 Zevḳ dir[ler] ben varup ‘ālemde anı görmedim
Açmadum hīç göz ‘anādan zevḳden dem urmadum
Ġayrılar gibi olup şādān şafālar sürmedüm
Pister-i ğamdan bulup şihḥat dirīġā tırmadum
Ġuşşadan ben ḥaste-dil bir laḥza ḥālī olmadum
Geçdi ‘ömrüm āh-ile ‘ālemde bir dem gülmedüm

103/ Tesdīs-i Rūḥī : Murabba‘-ı ma‘a‘t-tercī‘

2a sen baña cevāb eyledikçe ben ‘arz-ı niyāz itdüm saña : ğayr cevri itdükçe ben ‘arz-ı vefā itdüm aña

2b itdümse : itdüm (“itdümse” vezni bozmaktadır.)

2c düşmen : dilber

3d cānā : cānānum (4d)

4a ben varup : var ben (3a)

4b ğinādan : ‘anādan (3b)

4c gibi olup şādān : tek şād olup zevḳ u(3c)

5b şafāya : cāna

- 5 Şöyle olmuşdur mükedder tab‘-ı pür-şâfum eger
Şâfî mey içsem virir elbette şafâya bir keder
Kalmamışdur hâşılı bende şafâdan bir eşer
Muttaşıl Rûhî gibi guşşayla evkâtum geçer
Çuşşadan ben haste-dil bir lahza hâlî olmadum
Geçdi ‘ömrüm âh-ile ‘âlemde bir dem gülmedüm

104

Na’t-ı Şerîf-i Ğazel-i Hoş-Edâ-yı Kâmî Efendi²²⁵ Tahmîs-i Şabri²²⁶

--./-./.-./-.-

- 1 Bir mihr-i pür-zîyâ vü meh-i tâb-dârsın
Şâhenşeh-i rusul gül-i ra‘nâ ‘izârsın
Bî-şek habîb-i hazret-i perverdigârsın
Ey şâh-ı enbiyâ sen o hikmet-şi‘ârsın
Âhîr zamâna bir gül-i evvel-bahârsın
- 2 Kahr-ile cây-ı Bû Lehebi zîr-i hâk iden
Tîğ-ı şerî‘at ile düşmen-i dîni helâk iden²²⁷
Rûy-ı cihâni nûr-ı nübüvvetle pâk iden
Hürşîdi lerze-nâk mehi sîne-çâk iden
İki cihâna bir şeh-i şâhib-vağârsın
- 3 Zâtuñ cenâb-ı seyyid-i fahr-ı cihân iken
Âşâr-ı mu‘cizât-ı şerîfüñ ‘ayân iken
Meb‘ûş-ı kâ‘inât u zemîn u zemân iken
Zıllüñ cihâna mâye-i emn ü emân iken
Pinhân-ı bûy-ı gül gibi sen âşikârsın

[37a] 4 (...) ²²⁸ vaşf-ı pâki o meh-çal‘atüñ senüñ

²²⁵ Üzerine tahmis yapılan gazel Edirneli Mehmed Kâmî Efendiye (ö. 1724) aittir. Bkz. Kezban Özyılmaz, **Kâmî Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Divanının Tenkidli Metni**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi – Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1994, s. 3.

²²⁶ Mecmuada yer alan Sabri’ye ait şiirlerin hiçbirine, Cemal Kurnaz ve Kaplan Üstüner’in hazırladığı Ispartalı Mustafa Sabri Divanı, Ömer Savran’ın hazırladığı Malatyalı Sabri Divanı kitaplarıyla Hasan Kasır’ın hazırladığı Sabri Mehmed Şerif Divanı (İnceleme-Karşılaştırmalı Metin), Özkan Uz’un hazırladığı Sabri Divanı, Ferdi Çoşkun’un hazırladığı Sabri (Mehmet) Divanı Edisyon-Kritik-İnceleme, Mustafa Keçeci’nin hazırladığı Karayılan-zâde Mehmed “Emîn Sabrî Dîvanı”, Müslim Cahid Yılmaz’ın hazırladığı “Sabri-i Şâkir Divanı” ve Handan Belli’nin hazırladığı “Sabrî (Seyyid Muhammed Emin) Divanı (İnceleme-Metin)” başlıklı tezlerde rastlanmamıştır.

²²⁷ Vezin bozuktur.

Gün gibi zāhir olmuş iken ref' etüñ senüñ
Bu 'ācizān ümmete maşrūf himmetüñ senüñ²²⁹
Reşk-i selef olursa n'ola ümmetüñ senüñ
Peygamberān serveri 'ālī-tebārsın

5 Ol hak-i pāke 'izzete reh-yāb olanlaruñ
Feyz-i nesīm-i luţf-ile sīr-āb olanlaruñ
Evşāf-ı pāküñ-ile şafā-yāb olanlaruñ
Na't-ı şerīfūñ-ile şeref-yāb olanlaruñ
Müşkil deminde dürr-i teraḥḥum-nişārsın

6 Kim görse pertev-i ruḥ-ı ḥurşīd-fāmuñı
Sem'-i kabüle bī-şek alurdu peyāmuñı
Buldu ḥayāt-ı nev işidenler kelāmuñı
Ḥallāk-ı 'ālem itdi şalāt u selāmuñı
Zāt-ı sezā-yı āyīne-i Kirdgārsın

7 Rūz-ı cezāda Şabrī kuluñ itme red yetiş
Cürm ü günāhı oldu anuñ bī-'aded yetiş
Öldüm ki zīr-i ḥāk ola cāy-ı cesed yetiş
Kāmī-i dil-figāra amān el-meded yetiş
Ol günde müznibīne şefā'at-medārsın

105

Na't-ı Şerīf-i Mutazammın-ı Ğazel-i Fezāyī Efendi Tahmīs-i Ra'na Şabri Efendi²³⁰

.---/.---/.---/.---

1 Kelāmuñ dil-fezā-yı pür-ḥikemdür yā Resūla'llāh
Ḥayālūñ şevḳ-baḥşā-yı ümemdür yā Resūla'llāh
Dil-i mecrūḥa nuţkuñ emdür yā Resūla'llāh²³¹
Vücüduñ 'āleme maḥz-ı keremdür yā Resūla'llāh

²²⁹ Vezin bozuktur.

²³⁰ Bkz. 226 numaralı dipnot

²³¹ Vezin bozuktur.

Cemālũn pertev-i nũr-ı kademdũr yā Resũla'llāh

2 Hālīfeñdũr Ebũ Bekr u 'Ömer 'Oşmān-ı zi'n-nũreyñ
'Aliyyu'l-Murtezā şāh-ı velāyet vālid-i sıbteyn
Hābīb-i hāzret-i Hāksın gũzĩn-i server-i dāreyñ
Şalāt-ile selām itmek saña ey seyyidũ'l-kevneyñ
Hũlũş-ı kāl̄b-ile farz u āhumdũr yā Resũla'llāh

3 Eser bād-ı nesĩm-i şefkātũñ pũr-hāyretāñ üzre
Düşer zıll-ı hũmā-yı re' fetũñ hoş seyretāñ üzre
Tõgar hũrşĩd-i nũr-ı 'izzetũñ bĩ-tākatāñ üzre
Senũñ ũmmetlerũñ ser-cũmle sā'ir ũmmetāñ üzre
Hāķĩkatde mu'azzez muhteremdũr yā Resũla'llāh

4 Nũbũvvetde sen olduñ yek-sũvār-ı 'arşā-i levlā
Şehinşāh-ı risālet şehriyār-ı 'ālem-i bālā
Gũzĩn-i enbiyā kıldı seni çũn hāzret-i Mevlā
Senũñ nũr-ı cemālũñ görmeyen 'āşıkłaruñ hālā
Çekerler intizārũñ nice demdũr yā Resũla'llāh

5 Tāvāf-ı merķad-ı pũr-nũruñ iden ũmmetũñ hāķķa
Olur feyz-i rũhāniyyet-i kabrũñ-ile şevk-efzā
Ziyāretgāh-ı harem ravza-i pākũñ felek-fersā
O hāķ-pāyına yũz sũrmek mũyesser eyleye Mevlā
Hārim-i dergehũñ beytũ'l-hāramdũr yā Resũla'llāh

6 Seni medh eylemek haddũm degũl ey şāh-ı bĩ-hemtā
Ki bizzāt eylemişdũr ravzāñı ol Hālik-i yektā
Nebiyi-i muhterem sen fāhr-ı 'ālem hāce-i İsrā
N'ola nāle-kũnān meddāhuñ olsam 'andelĩb āsā
Der-i luţfuñ baña bāğ-ı İremdũr yā Resũla'llāh

[37b] 7 Şefĩ'-i rũz-ı maşşer olduğũñ vārid haberlerde
Yazılmış mu'cizātũñ şafħa-i dīvān u defterde
İder ũmmĩd-i şefkat hāzretũñden Şabrĩ kemter de
Fezāyĩ derdmende kıl şefā'at rũz-ı maşşerde
Senũñ maħcũbuñ olmuş pũr-elemdũr yā Resũla'llāh

-./-./-./-./-./-

- 1 Ey cemālũñ kıble-i erbāb-ı hācāt u recā
Vey niḫāl-i kāmētũñ ārāyiş-i arz u semā
- 2 Ey şeh-i taḫt-ı risālet ḫātem-i peygamberān
Evvelin ser-defter-i dīvān ḫalil-i enbiyā
- 3 Sensin ol maḥbũb-ı ḫazret şadr-ı bedr-i kâ'ināt
Nāzenin-i Rabb-i 'izzet şāfi'-i rûz-ı cezā
- 4 Şanıñi āyāt ile vaş itdi zāt-ı Zü'l-celāl
'İzz u ikbāl-ile olduñ ḫāce-i her dü-serā
- 5 Halk olundu ḫürmetũñle ser-te-ser kevn ü mekân
Bu idi revnağ-ı nūr (...) ²³³ bu cümle māsivā
- 6 'Arız-ı cān-perverũñ müştāk yekser ins ü cin
Ṭal'at-ı meh-peykerũñ meftũnidır şāh u gedā
- 7 Sen o zāt-ı muḫterem sen ḫāk-i pāy-ı maḫdemũñ
Büse eyler çeşmine şāhān-ı 'ālem tütüyā
- 8 Sen o şāh-ı pür-keremsin yüz süren dergāhına
'Afv ider 'işyānını bī-şek cenāb-ı Kibriyā
- 9 Serverānuñ şerm-ile na't-ı şerifũñ eyledim
Ziver-i ser-şafḫa-i dīvān-ı nazim-dil-fezā
- 10 Derdmendũñ Şabrī 'āciz [u] günehkār ümmetũñ
Eyler ümmid-i şefā'at ḫazretũñden bī-nevā

²³² Bkz. 226 numaralı dipnot

²³³

--./--./--./--

- 1 Aldı_ 'aqlıma yine beri evlād-ı betülüñ
Kim ḥüsn-i pesendīdesi aşḥāb-ı qabülüñ
Derki idemez nāzı ḥayāline uqūluñ
Artırdı fiğānuñ dil-i ālām-ı ḥumūluñ
Bī-hūde degül nāleleri cān-ı melülüñ
Oldum yine āşüftesi bir āl-i Resūluñ
- 2 Artarsa n'ola dil [ü] dīde-girye vü zārı
Pür-dāğ olurlar añup ol lāle-'izārı
Bir kerre teraḥḥümle nigāh eylese bārı
Efgān-ıla āh olmaz idi pīşe vü kārı
Bī-hūde degül nāleleri cān-ı melülüñ
Oldum yine āşüftesi bir āl-i Resūluñ
- 3 Bī-çāre gönül tāze enīn eyledi icād
Kılmış gibi ol gözleri bīmārı yine yād
Şebtāb-ı seḥer pister-i miḥnetde uma neşād
Derd-ile ider anuñiçün nāle vü feryād
Bī-hūde degül nāleleri cān-ı melülüñ
Oldum yine āşüftesi bir āl-i Resūluñ
- 4 İtdi beni şeydā yine bir āl-i Muḥammed
Mest-i mey-i sevdā yine bir āl-i Muḥammed
Biñ el ile cānā yine bir āl-i Muḥammed
Şundi baña şahbā yine bir āl-i Muḥammed
Bī-hūde degül nāleleri cān-ı melülüñ
Oldum yine āşüftesi bir āl-i Resūluñ
- [38a] 5 Mihri daḥi meh-pāresi ol zāt-ı şerīfūñ
Her bir gören āvāresi ol zāt-ı şerīfūñ
Āşüfte vü bī-çāre[si] ol zāt-ı şerīfūñ
Emnī gibi pür-yāresi ol zāt-ı şerīfūñ

²³⁴ Şiirin nazım şekli tesdistir.

Bî-hüde degül nâleleri cân-ı melûlûñ
Oldum yine âşüftesi bir âl-i Resûlûñ

108

Tahmîs-i Ğazel-i Emnî

.---/.---/.---/.---

- 1 Efendüm pâdişâhum devletüm şefkatli sulţânüm
Ħabîbüm nâzenînum sevdigüm pür-‘ işve cânânüm
Zarîfüm ehl-i tab‘um nükte-pervâzum süĥandânüm
Ħasîbüm hem nesîbüm kıurretü’l-‘aynum benüm cânüm
Şerîfüm seyyidüm âl-i Resûlum pâk-i dâmânüm
- 2 Emîr-i kişver-i ĥüsnüm şeh-i mülk-i melâĥâtsin
Kemâl-i luţf ile kân-ı zarâfetsin leţâfetsin
Hemîşe mazhar-ı elţâf-ı Ħak şâĥib-şa‘âdetsin
Bu aĥlâķ-ı ĥamîde_ile şeref-baĥşâ siyâdetsin
Şerîfüm seyyidüm âl-i Resûlum pâk-i dâmânüm
- 3 Emîn itsün ĥaţâlardan vücûdun ĥazret-i Bârî
Ba‘id itsün cemâlûñ ru‘yetinden çeşm-i aĥyârı
Mürüvvet eyle gûş eyle niyâz-ı ‘âşık-ı zârı
Güzel döşermiş²³⁵ senûñ ĥaĥķında üstâduñ bu güftârı
Şerîfüm seyyidüm âl-i Resûlum pâk-i dâmânüm
- 4 Gül-i ra‘nâ gibi ĥüsn-ile zâtuñ eyleyen yektâ
Beni de zâr u efgân ile itmiş bülbül-i şeydâ
Nazîr olmaz hele mışr-ı melâĥâde saña cânâ
Güzel destâruñ seyrek dir idi tûtî güyâ
Şerîfüm seyyidüm âl-i Resûlum pâk-i dâmânüm
- 5 Hezârân var cemâlûñ ĥüsnüne ‘âlemde dildâde
Reh-i ‘aşķuñda bî-ĥadde ĥâķ ile yeksân üftâde
Egerçi zâtu[nu]ñ meddâĥı çok a‘lâda ednâda
Bulunmaz bir daĥi vaşşâfuñ Emnî gibi dünyâda
Şerîfüm seyyidüm âl-i Resûlum pâk-i dâmânüm

²³⁵ -miş eki vezni bozmaktadır.

.---/.---/.---/.---

- 1 Derūnum iñlesün hicrimde dem-sāz-ı rebāb olsun
Bu k̄ānūn-ı maḥabbetdir dem-ā-dem pīç ü t̄āb olsun
Gerek mızrāb ğamıñla nağme-i sīḡ-ıztırāb olsun
Dimem dil-i vaşl-ı yār ile cihānda kām-yāb olsun
Yıķıldı ḡātırım şimden gerü ‘ālem ḡarāb olsun
- 2 Bu eşnāda eger ‘ıyd olsa da ben nūş-ı cām itmem
Serim bī-hūde sevdāya şalup mest ü müdām itmem
Bu keyfiyyetle ibrām-ı vişāle fikr-i ḡām itmem
Ben ol mest-i ğurūra ba‘de-zīn ‘arz u merām itmem
Yıķıldı ḡātırım şimden gerü ‘ālem ḡarāb olsun
- 3 Beni şol rütbe maḡzūn eylemişem kim vādi-i hicrān
Ne deñlü bī-mecāl olmuş kim ḡalsam vālih u ḡayrān
Yine ol bī-vefādan istemem ben zerrece dermān
Ger ābād olmaķ istersem derūnum eylesün vīrān
Yıķıldı ḡātırım şimden gerü ‘ālem ḡarāb olsun
- [38b] 4 Niyāzım geçmedi dildāra taşa eyledi te‘şīr
Hemān şimden gerü n’eylerse itsün itmesün te‘ḡīr
Eger isterse pey-der-pey derūnum eylesün tekdīr
Ḳabūl itmez benim vīrāne göñlüm ğayrı hīç ta‘mīr
Yıķıldı ḡātırım şimden gerü ‘ālem ḡarāb olsun

²³⁶ Gürel, age. , s. 513-514.

109/ 1a hicrimde : her demde

1c mızrāb ğamıñla nağme-i sīḡ-ıztırāb olsun : mızrāb-ı ğamla nağme-senc-i ıztırāb olsun

3a eylemişem kim : eylemiş bu (“eylemişem” vezni bozmaktadır.)

3b ne : o, olmuş kim ḡalsam : etmiş ki ḡaldım (“kim” vezni bozmaktadır.)

4c eger isterse : ger istersem de

5a çarḡ kīne verür : çarḡuñ kīnesin

6a fikr-i peyām : peyġām-ı fikr

6b ḡazenün : ḡazenden

6c belā : dilā

7b sen : ver

- 5 Bu çarh kîne verür Bārī dilerse mihribān itsün
Dilerse rüy-ı maḫsūdum nihān-ender-nihān itsün
Felek eylerse ehl-i ilticāya imtinān itsün
Baña ister_ise vaz‘-ı nā-be-cāyı her zemān itsün
Yıkıldı ḫātırım şimden gerü ‘ālem ḫarāb olsun
- 6 ‘Abeş fikr-i peyām-ı dil-rubā itdikçe her dem ben
Gelür beytü’l-ḫazenün ḫātırā hep ḫanlı pīrāhen
Belā bu bir taraıdan kendi baḫtım da baña düşmen
Ben el çekdim hele her vech-ile dāmān-ı maḫlabdan
Yıkıldı ḫātırım şimden gerü ‘ālem ḫarāb olsun
- 7 Diler bu Vāşif-ı bī-çāre yā Rab senden istimdād
Kerem kıl luḫf-ı iḫsānıñla ḡamdan eyle sen āzād
Şeb-i ḫasretde bī-kes bī-nevā kalsun mı [dil] nā-şād
İder bu mışra‘-ı dil-süz ile tā-be-seḫer feryād
Yıkıldı ḫātırım şimden gerü ‘ālem ḫarāb olsun

110

Ġazel-i Sākıb²³⁷

-.--/-.--/-.--/-.--

- 1 Ey gül-i bāḡ-ı leḫāfet bülbül-i nālānuñam
Āteş-i ‘aşḫuñda pervāne-şifat sūzānuñam
- 2 Luḫf u ḫahruñla ḡoñül lezzet-şinās olsun hemān
Her ne eylerseñ efendüm bende-i fermānuñam
- 3 Olsa biñ cānum fedādur yoluña ey māh senüñ
‘Iyd-i vaşluñda senüñ ben ḫuluñum ḫurbānuñam
- 4 Sāyeveş rāhında ḫāk olmakdan ancaḫ niyyetim
Pāyı būs itmek içün üftāde-i dāmānuñam
- 5 Cüş idüp tūfān-ı eşküm ḡark iderse ‘ālemi

²³⁷ Ahmet Arı'nın hazırladığı "Sakıb Dede ve Divanı" adlı eserle Mehmet Kırbıyık'ın hazırladığı "Katib-zāde Sakıb Mustafa Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Divanının Tenkidli Metni I-II" başlıklı doktora tezinde bu şiir yer almamaktadır.

- Çok midur seyl-i sirişküm çağlayup giryānuñam
- 6 Cevr bî-pāyān ise luţfuñ daħi bî-gāyedür
Her cihetle ben senüñ müstağrağ-ı ihsānuñam
- 7 Hıyli demdür ھاşret-i dīdār olup çekdüm firāk
Şimdi va ‘d-i vuşlatuñla hürrem ü şādānuñam
- 8 Bir kadeh mey şunduñ ammā ğamze-i hūn-ḥārdan
Çeşm-i mestüñ gibi cānā mest ü ser-gerdānuñam
- 9 Neş’e virmez bāde-i ğülfām içer şimdi n’ola
Ben senüñ la ‘l-i lebüñ serḥoş u mestānuñam
- 10 Āh u zārum diñleyüp dime ‘abeşdür nāleler
İhtiyār elde degüldür n’eyleyim ḥayrānuñam
- [39a] 11 Şol kadar ya duñ küñ itdüñ kalmadı nām u nişān
Var ise yanuñda senüñ ‘āşık-ı pinhānuñam
- 12 İptidā hışm-ı niğāhuñla alup cān na dini
Ey kaşı yāy ben şehīd-i ğamze-i fettānuñam
- 13 Çünkü zencīr-i cefādur ehl-i derdüñ meskeni
Bağlayup dīvāne göñlüm zülfüñe mihmānuñam
- 14 Eyleyüp düşmenle ülfet Sākıba cevri eyledüñ
İñlerem derd ü elemle ḥaste-i hicrānuñam

111

Medḥiyye-i Sākıb²³⁸

-.--/-.--

- 1 Ey şeh-i vālā-neseb
‘Āleme sensin sebeb

²³⁸Ahmet Arı'nın hazırladığı "Sakib Dede ve Divanı" adlı eserle Mehmet Kırbıyık'ın hazırladığı "Katib-zāde Sakib Mustafa Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Divanının Tenkidli Metni" başlıklı doktora tezinde bu şiir yer almamaktadır.

- Eyler ĩmā buni hep
Şāh-ı maħmūdu'l-ħışāl
- 2 Pertev-i nūr-ı münīr
Şāf-dil rūşen-ħamīr
Cān-ı 'ālemsin zahīr
Şāh-ı maħbūbu'l-cemāl
- 3 Mahzen-i sırr-ı Ĥudā
Menbā'ı feyz-i vefā
'Adl u dād u pūr-seħā
Şāh-ı mevcūdu'l-kemāl
- 4 Nūh-felek-i çārħ berīn
Zīr-i destūnde kemīn
Merħametden berterīn
Şāh-ı maκşūdu'l-me'āl
- 5 'Ālem-i imkān senūñ
Emriñe fermān yerūñ
Şāķıbuñdır kemterūñ
Şāhid Ĥaķķ-ı Zū'l-celāl²³⁹

112

Terkīb-bend-i Sāķıb Efendi²⁴⁰

-.--/-.--/-.--/-.--

- 1 Āteş-i firķatle cānā pek yanar oldu gōñül
Cüst ü cūy-ı vuşlatūñle bī-ķarār oldu gōñül
Çāk çāk dāmen-i ğayretümle ĥ'ār oldu gōñül
Açdıĝuñ dāĝı görünce şad-hezār oldu gōñül
Tatlı cānından daħi bīzār-ı zār oldu gōñül
Mihnet ü cevrūñ tobuma bir ĥışār oldu gōñül
Vādi-i deşt-i belāda yek-sūvār oldu gōñül

²³⁹ Vezin bozuktur.

²⁴⁰ Ahmet Arı'nın hazırladığı "Sakıb Dede ve Divanı" adlı eserle Mehmet Kırbıyık'ın hazırladığı "Katib-zāde Sakıb Mustafa Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Divanının Tenkidli Metni" başlıklı doktora tezinde bu şiir yer almamaktadır.

Jeng-i ğamla ʔoldı sīne pür-ğubār oldı ğöñül
Şu‘le-i şem‘-i ruĥuñdan pür-şerār oldı ğöñül
Seng-i mi‘yār-ı cünūd-ı kũhsār oldı ğöñül

Bir ‘aceb divānedür ğöñlüm ki bilmem nidüĝin
İtdiĝi āh u enīn zevĝi mi bilmem nidüĝin

- 2 Cenneti vaşluñda buldum sen perī-peykerin²⁴¹
Büse-cebīn miyve-i naĥluñ alup nāzikterin
Büy-ı şebbūsın şemīm eyler iken sen gül terin
Serv-ı kaddine şarılup şarmaşup sīmīn-berin
Ez-każā ğörmüş idim dāne-i ĥāl-i ‘anberīn
Eylemiş tākdīr ezel tāli‘im bed-aĥterin
Bulmadum ğüyā ʔa‘āmı bundan a‘lā berterīn
Terk idüp zevĝ u şafā-yı anuñ iĝün ğam berīn
Küşe-i miĥnet baña dār-ı fenādur kemterīn
Ger ğünāh itdiyse cānā ‘özrini ʔut çākerin
Āteş-i hicre biraĝma luţf idüp ey serv-i nāz
Cevri efzūn eyledikçe eylerim saña niyāz

- [39b] 3 ‘Aĝlumı başumdan alup ĥāk-la yeksān eyledüñ
Aĝladup ĥasret ile çeşmimi ʔūfān eyledüñ
Nev-heves kılduñ dil-i zārımı pūyān eyledüñ
Nār-ı ruĥsāruñla yaĝduñ cismi sūzān eyledüñ
Sūz-ı dil teskīn iĝün sen bahr[ı] ‘ummān eyledüñ
Tīr-i müĝānuñ anup biñ zaĥm-ı hicrān eyledüñ
Daĝıdup zūlf-i siyeh ĥālüm perīşān eyledüñ
İptidā ĥüsnüñ ğörünce mest ü ĥayrān eyledüñ
Vuşlat ārzūsı ile bī-şabr u sāmān eyledüñ
Öldürüp ĝan ilmegimi tiĝ-ı bürrān eyledüñ
Geçme ĝurbānuñ olam olsun saña ĝanum ĥelāl
Tek baña ğösterme bārī bir kere rüy-ı celāl
- 4 ‘Aks-i dīdāruñ olur baña reh dūzaĝ firĝatüñ²⁴²

²⁴¹ Vezin bozuktur.

²⁴² Vezin bozuktur.

Kimler ile eyleyem ben leb-be-leb hem şöhetüñ
Bilmem ayā kınkı ‘uşşākadır ancak ‘izzetüñ
Bendeñe cevır ü cefā mı yohsa ğayrı niyyetüñ
Her neye kıadır isen eyle efendüm zilletüñ
Tākatümce vir baña germ ile serd ü şiddetüñ
İmtihān itmekdür ‘uşşākına bunca miñnetüñ
Geçmezem bi’llāh senden çekerem ben hasretüñ
Terk-i cān u baş ider her kim ki ister vuslatüñ
Ben esīr-i dil-figār u hem ğarīb-i ğurbetüñ

Luţf u kıahruñ her ne ise eyle şāhum sen baña
İbtilā-yı berzah isem mübtelāyem ben saña

5 Olmasun aşlā ğoñül derd ü ğamuñdan āzād
Nār-ı ‘aşkuñla yanup ehl-i ğarābāt ber-bād
Ħançer-i āzāruña bel bağlaram itmem ‘inād
Ben niyāz itdüğe cevır ü miñnetüñ olsun ziyād
İl ğarīm-i vuslat olsun ben ğamuñla nā-murād
Bulmadı rāh-ı selāmet ‘acz ile zād-ı me’ād
Ğayrıya itmem şikāyet istemem merhem ü dād
Kerbelā-yı cevıre mu’tād iseñ itdüm inkıyād
Sālik-i ‘aşkuñ ola dā’im ezāsı ez-ziyād
Küllü şey’in hālik²⁴³ ile kıalmadı yād-ı fu’ād

Öldürürsen bāz-ı ğamla düşmen olsun vaşl-ı yār
Şubĥa dek cevır u miñenle Şākıbuñ encüm-şümār

113

Muĥammes-i Vāşıf²⁴⁴

²⁴³ Her şey yok olup gidicidir.

²⁴⁴ Gürel, age., s. 510-511

113/ 1a rāhber-i: rehberi-i

1d açık dergāhı : açıkdır rāhı

3c olur o derdüñ : āh-ı derünüm

4d kesret ü : kesret-i

5d sen : var

7b merhem ü : merhem-i

7c kıydı : kıldı (anlam açısından divandaki “kıldı” kelimesi doğrudur)

- 1 Yaradup Hâk baña bir rāhber-i āgāhı
Bende-i halka-be-güş itdi dil-i güm-rāhı
Cān u dilden bu yola oldum anıñla rāhı
‘Ābid u fāsıka Mevlānıñ açık dergāhı
Beni de böyle kabūl itdi erenler şāhı
- 2 Ne şekil ağlamayam inlemeyem itmeyem āh
Bilürem kimse de yok bende olan cürm ü günāh
Şañaram ‘āciz ider dahl u ta‘[ā]n vāh baña vāh
Görüp ālūde beni itme hākāretle nigāh
Beni de böyle kabūl itdi erenler şāhı
- [40a] 3 Derdi olan olur elbette hākeme muhtāc
Haste diller virir eczā-yı eṭibbāya revāc
Derdime olur o derdiñ benim olursa ‘ilāc
Merd-i ‘aşkam yine lāzım baña bu hırka vü tāk
Beni de böyle kabūl itdi erenler şāhı
- 4 Ola mādām erenler kapısı cilvegehim
Bāb-ı Mevlāya çıkar toğrı benim şāh-rehim
Toğrıdur Hākka özüm degme kec olsun külehim
Urma urma yüzüme keşret ü cürm [ü] günehim
Beni de böyle kabūl itdi erenler şāhı
- 5 Şūfī giymiş koca bir ‘örf-i siyāh[ī] kofi
Naḥvetinden²⁴⁵ kabarup koltuğı şişmiş şūfī
Almaz erbāb-ı hākīkat bu kurı yafı yufı
Sen ta‘aşşub-ile zühd şatmaña bak [sen] şūfī
Beni de böyle kabūl itdi erenler şāhı
- 6 Kimde var ‘adline Mevlānıñ ‘aceb tākat u tāb
Münkir-i ‘afv-ı İlāhī misin ey hāne-harāb
Hākdan itmez misin āyā bizi tekdīre hicāb
Gügenüp zühdine zāhid ne bu ‘unf ile hıṭāb
Beni de böyle kabūl itdi erenler şāhı

²⁴⁵ Metindeki imla, iki kere “t” yazılmasından ötürü “naḥvettinden” şeklindedir.

- 7 Eyleyüp maḥz-ı kerem bende-i bî-çāresine
Merhem ü şefkat u luṭf urdı diliñ yāresine
Feyz-i himmet ile kıydı meded āvāresine
Baḳmayup ḥāşıl[1] Vāşıf yüzümiñ ḳaresine
Beni de böyle ḳabül itdi erenler şāhı

114

Tesdīs-i Vāşıf²⁴⁶

..-/.-./..-/.-.-

- 1 Yāra mecbūr olan ‘āşık olamaz bî-ağyār
Bāğ-ı ‘ālemde olur gül diken āzūrde-i ḥār
Hīç mümkün mi ḥazān görmeye berg-i eşcār
Geh bahār-ı feraḥ u gāḥ ḥazān-ı efkār
Ḳanı ol zevḳ [u] şafā k’olmaya encāmı ḥumār
Ne mey-i şevḳ ile şād ol ne elemden bīzār
- 2 Neş’elense dil eger keyfe uyup ber taḳrīb
Şaḥne-i renc-i ḥumār eyler o sā‘at te’ dīb
Bezm-i ‘ālemde bu vādīye ḳurulmuş tertīb
Zevḳ u ḡam şevḳ u mihen birbirin eyler ta‘yīb
Ḳanı ol zevḳ [u] şafā k’olmaya encāmı ḥumār
Ne mey-i şevḳ ile şād ol ne elemden bīzār
- 3 Felegūñ ṭavrı budur ḥalka be-resm-i ‘ādī
Gāḥ ḳayd-ı ḡam [u] endūh gehī ‘āzādī
Olamaz her dem ü ān nağme-i şevḳ u şādī

²⁴⁶ Gürel, age., s. 548-549

114/ Tesdīs-i Vāşıf : Müseddes-i Mütekerrir

2a neş’elense dil : neş’e etse kişi

2c vādīye : vādīde

2d ta‘yīb : ta‘kīb

5a refāh u : refāh-ı (6a)

6a ḥātıra : ḥātır (5a)

6b ḡubār : ḥumār (5b)

6c ḡam u : ḡam-ı (5c) (anlam açısından divandaki “ḡam-ı” ifadesi doğrudur)

6d kāfir : kār-ı (5d) (Mecmuadaki “kāfir” kelimesi hem vezni hem de anlamı bozmaktadır.)

7b diyu itdigi : dediği

Ney gibi dāg-ı derūn[dan] o tehī feryādı
anı ol zev [u] şafā k'olmaya encāmı umār
Ne mey-i şev ile şād ol ne elemden bīzār

4 'Alemin bir pula demez urı ayl u aşemi
İtme ibāl-i heves kendine oş gör bu demi
At gönülden emeli ekmeyesin tā elemi
Ne nevā-yı neamı diñle cihānda ne amı
anı ol zev [u] şafā k'olmaya encāmı umār
Ne mey-i şev ile şād ol ne elemden bīzār

5 Cem' ider var mıdır ibāl u refāh u cāhı
Meşrebince kim olur nā'il-i ātır-āhı
İtme 'ālemde 'abeş yere bu āh u vāhı
Bulunur her kişinün bir elem-i cāngāhı
anı ol zev [u] şafā k'olmaya encāmı umār
Ne mey-i şev ile şād ol ne elemden bīzār

[40b] 6 Fikr-i ālām-ı güzeşteyle olup ātıra bār
Virmenin vechi nedir āyīne-i albe ubār
am u müstabel u mazīyi 'abeşdir tezkār
Kāfir ferdāyı bugünden yine lāzım efkār
anı ol zev [u] şafā k'olmaya encāmı umār
Ne mey-i şev ile şād ol ne elemden bīzār

7 Vāşif 'ālem didigin dā'ire-i miñnetdir
alkın ülfet diyu itdigi 'abeş külfetdir
Meşreb-i ehl-i mürüvvetde vefā zımmetdir
Zev-i erbāb-ı maabbetde elem 'ādetdir
anı ol zev [u] şafā k'olmaya encāmı umār
Ne mey-i şev ile şād ol ne elemden bīzār

115

Tesdīs-i Vāşif²⁴⁷

²⁴⁷ Şiir, divanda müseddes-i mütekerrir olarak geçmektedir ve yedi benddir. Şiirin mecmuadaki üçüncü bendi divanda yer almamaktadır. Gürel, age., s. 549-550.

115/ 1e kendine : kendüye

4b 'aş u miñnetde : ehl-i maabbetde ("miñnetde" kelimesi vezni bozmaktadır.)

4c o bu : sen o

- 1 Kim olur zūr ile makşūdına reh-yāb-ı zafer
Gelür elbette zuhūra ne ise hüküm-i kader
Hağğa tefvīz-i umūr it ne elem çek ne keder
Kıl sözüm ‘ārif iseñ gūş-ı kabüle gevher
Miñneti kendine zevk itmedir ‘ālemde hüner
Ġam u şādī-i felek böyle gelür böyle gider
- 2 Reh-i ‘irfān u hağkikatde budur de’b u uşul
Mağlabı terk iledir menzil-i mağsūda vuşul
Ne iliş kāma ne ol kağ‘-ı ümīd ile melul
Yār ise başına ‘aklıñ sözümi eyle kabul
Miñneti kendine zevk itmedir ‘ālemde hüner
Ġam u şādī-i felek böyle gelür böyle gider
- 3 Tut reh-i ‘aşkı iriş menzile bir rehbera uy
Yola gel rind [u] kalender-reviş ol pendimi tıy
Cāme-i fikr-i sivādan dil-i dīvāneyi şoy
Güft ü gū-yı ġamı kim dir ki saña gūşuña koy
Miñneti kendine zevk itmedir ‘ālemde hüner
Ġam u şādī-i felek böyle gelür böyle gider
- 4 Seni vāşıl idemez şehr-i murāda bu gidiş
Meclis-i ‘aşk u miñnetde edeb öğren alış
Ķo bu bīğāneligi mürşid-i rāh ile biliş
Yād olup hātır-ı ehl-i dile şekvā degül iş
Miñneti kendine zevk itmedir ‘ālemde hüner
Ġam u şādī-i felek böyle gelür böyle gider
- 5 Merd olan şöhet-i ālām-ı diline tolamaz
Dil-i ehl-i dile ġam anıñ-içün yol bulamaz
Tolsa dünyā ġam ile hātır-ı ‘ārif tolamaz
Elemi zevke buluşdurma kadar zevk olamaz
Miñneti kendine zevk itmedir ‘ālemde hüner
Ġam u şādī-i felek böyle gelür böyle gider
- 6 Zāhir-i hāle bağup itme dağil bir ferdi
Çekilür çille degil çille-i germ u serdi

Kendi hālince olur her kişiniñ bir derdi
Dükenür mi felegiñ miñnet-i germ u serdi
Miñneti kendine zevk itmedir 'ālemde hüner
Ġam u şādī-i felek böyle gelür böyle gider

7 Bir zemān nağme-i ney nāleme nisbet neydi
Tābiş-i mihr-i maħabbet ile yağım eridi
Zevk fark eylememek ğamdan o demlerde idi
Kime ğamdan bunalup derdimi yandımsa didi
Miñneti kendine zevk itmedir 'ālemde hüner
Ġam u şādī-i felek böyle gelür böyle gider

[41a] 8 Diñleme her birini nāsıñ 'abeşdir faşlı
Kalmasun zeng-i mezemmetle derūniñ paşlı
Elemiñ 'an-aşıl 'ālemde emeldir aşlı
Vāşifā zevkine bak yok ğamıñ aşlı faşlı
Miñneti kendine zevk itmedir 'ālemde hüner
Ġam u şādī-i felek böyle gelür böyle gider

116

Tesdis-i Rāsih²⁴⁸

..-/-..-/-..-/-

1 Şāh-ı 'aşk itmege iklīm-i derūna seferi
Şerħa-i sīne imiş şāh-reh-i mu'teberi
Dāğ imiş şāh-ı dile sūz-ı maħabbet eşeri
Şerħalar dāğlar açdım ki ola reh-güzeri
İdeli cāy-ı süveydā-yı derūnum o perī
Zāt-ı vaħdet ne imiş noĸtadan aldım ħaberi

2 Cüst u cū eyleyerek gezme mişāl-i pergār
Merkez-i noĸta-i vaħdetde hemān eyle karar
Zātını kendi bilür birliġiñ eyle ikrār
Ne ararsan yine sende bulunur her ne ki var
İdeli cāy-ı süveydā-yı derūnum o perī
Zāt-ı vaħdet ne imiş noĸtadan aldım ħaberi

²⁴⁸ Bu şiir Rāsih Divanı'nda (İBB Atatürk Kitaplığı, Bel_Yz_K_000093/01) bulunamamıştır.

- 3 Yanmayan añlayamaz sūz-ı maḥabbet ne imiş
Dūr olan feh̄m idemez lezzet-i vuşlat ne imiş
Kimse idrāk idemez gene ḥaḳīḳat ne imiş
Ehl-i zāhir ne bilür ḳāl ile vaḥdet ne imiş
İdeli cāy-ı süveydā-yı derūnum o perī
Zāt-ı vaḥdet ne imiş noḳtadan aldım ḥaberi
- 4 Ḳāl u ḳīl eyleme ḥaḳḳında anıñ zā'iddir
Eyleyen baḥşımı taṭvīl ḳurı zāhiddir
İden āşārını inkār anıñ mülhiddir
“Ḳul huve'llāhu aḥad”²⁴⁹ birliğine şāhiddir
İdeli cāy-ı süveydā-yı derūnum o perī
Zāt-ı vaḥdet ne imiş noḳtadan aldım ḥaberi
- 5 İdemez kimse mu'ammā-yı kem u keyfini ḥall
Mā 'arafnāke²⁵⁰ degil mi añā mā-ḳall u dil
Çekeli semt-i dile şem'-i maḥabbet meş'al
Güft ü gūya bulamaz Rāsiḥ-i kem-māye maḥal
İdeli cāy-ı süveydā-yı derūnum o perī
Zāt-ı vaḥdet ne imiş noḳtadan aldım ḥaberi

117

Mu'aşşer-i Süleymān-ı Şūfiye

.---/.---/.---/.---

- 1 Size şerḥ [u] beyān idem neler itdi baña cānān
Cihān bağında ey mü'min ki bir kez olmadum ḥandān
Ṭotalum kim gedāyem ben ol olmuş 'āleme şulṭān
Varayum rūz-ı maḥşerde dileyem ḥaḳḳına fermān
Şikāyetler idem Ḥaḳḳa ḥalāyık hep ide seyrān
O deñlü eyleyem da'vā taḥayyürde ḳala insān
Nedür aşlı diyu nuṭḳa ki ḳādir olmaya bir cān
Şaşalar ehl-i maḥşer hep duralar zār u ser-gerdān
Alup seng-i mezārımı döğüp sīnem gezem 'üryān
Benüm bu²⁵¹ da'vām anuñla ki tā faşl eyleye Sübhān

²⁴⁹ “De ki: O Allah tektir.” Kur'an, İhlas Süresi, Ayet: 1

²⁵⁰ “Seni bilemedik” anlamına gelen ibare “Sübhâneke mâ 'arafnāke hakka ma'rifetike yâ Ma'rûf” duasından iktibastır.

- 2 Yine varsa gerek hâlim ‘aceb ol yüzi mâhumla
Barışmaz yılduzum yâ Rab nedendür pâdişâhumla
Yitirdüm ‘aql u fikrimi düşüp ‘aşk içre râhumla
Şırâtuñ başına varam durup cümle günâhumla
Meyânuñdan tutam anı o gün emr-i İlâhumla
İdem feryâd u efğânı dökem kan rû-siyâhumla
Dola yerler u gökler hep melekler cümle âhumla
Eger maqşûda irmezsem gidersem böyle şâhumla
Alup seng-i mezârumı dögüp sinem gezem ‘üryân
Benüm bu da‘vâm anuñla ki tâ faşl eyleye Sübhân
- [41b] 3 Gözüm yaşın revân idüp qodı yâr beni firqatde
Gûyiyâ nem qalup gıtdi dirîğâ dest-i miñnetde
Geçirdüm ‘ömrümi hayfâ melâmet-ile meşkatle
Keremyâbuñ küşâd itmez kerem yok ehl-i himmetde
Zehî kudret temâşâ kıll neler var sırr-ı hikmetde
Kemâl ehline kim varsa olupdur renc u zañmetde
Gör ol şüh-ı cefâ-pîşe benümle hep ‘adâvetde
Arayam âh idüp yâri bulup rûz-ı kıyâmetde
Alup seng-i mezârumı dögüp sînem gezem ‘üryân
Benüm bu da‘vâm anuñla ki tâ faşl eyleye Sübhân
- 4 Varup şekvâ idem anda ben ol zülf-i nigârumdan
Melekler olalar ‘âciz o demde âh u zârumdan
Türâbum ditreye durur derûnî intizârumdan
Gelüp ğurbet ele yârân bakup hâk-i mezârumdan
Bileler çekdiğim ol dem o mihr-i tâbdârumdan
Ne kanlar dökdüğüm her an göreler yâdgârumdan
Sıkıla halkâ-i eşyâ benüm bu inkisârumdan
Murâdum²⁵² almaz disem âñir ölürsem böyle yârumdan
Alup seng-i mezârumı dögüp sînem gezem ‘üryân
Benüm bu da‘vâm anuñla ki tâ faşl eyleye Sübhân
- 5 ‘Araşâtda uram na‘re duram anuñla hâsmâne
Yitirdüm şubh ile şâmı gezem ‘aşk-ıla mestâne
Döner feryâd u âhumdan sînem çâk-ı girîbâne

²⁵¹ “Bu” kelimesi vezni bozmaktadır.

²⁵² “-um” eki vezni bozmaktadır.

‘Azāb itmek göre ol dem revā mı ehl-i ĩmāne
Nedür itdügimi bildim ben ol serv-i ĩrāmāne
Darılıp ehl-i maĥşer hep varalar cümle Raĥmāne
Diyeler katı zulm itmiş yazık ĥayfā Süleymāne
Girībānuñ alup anuñ sürüyeyem o dīvāne
Alup seng-i mezārumı döğüp sīnem gezem ‘üryān
Benüm bu da‘vām anuñla ki tā faşl eyleye Sübhān

118

Mu’aşşer-i Ĥızrī Münācāt

.---/.---/.---/.---

- 1 Ĥudāyā ‘izzetin ĥaĥķı emīn eyle celālūñden
Senūñdür kuvvet [u] kudret bilürsen ‘abd ĥālūñden
Ṭalebkārem ümīdüm kesmezem rüz-ı vişālūñden
Saña ma‘lūmdur aĥvālüm senūñ luṭf u kemālūñden
Dirīg itme hidāyet baĥriñi ben bī-mecālūñden
Şarāb-ı ‘aşķuña ṭoldur vücūdum la‘l-i nābuñdan
Geçürdüm ‘ömrümi ‘işyān ile ol māh-ı sālūñden
Cemālūñ cennetūñ ĥaĥķı hidāyet kıl ĥayālūñden
Emīn eyle hemīşe sen yaruñ ĥabrūñ su‘ālūñden
Ayırma rüz-ı maĥşerde meded nūr-ı cemālūñden
- 2 Bu dünyā bir vefāsız ĥānedür ‘ömre nihāyet yok
Hevā-yı nef(i)s-i cürme esīr oldum selāmet yok
Cihān bāğında bir ‘āsī baña beñzer nedāmet yok
Yitürdüm ‘aķ(1)l u fikrüm kıyāmetden delālet yok
Yüzüm ĥara güneĥkārum saña lāyık ‘ibādet yok
Baña ol raĥmet-i luṭfuñ gibi feyz-i ‘adālet yok
Senūñ ‘aşķuñdan özge başuma tāc-ı sa‘ādet yok
Ĥabāhat cümle bendendür saña senden şikāyet yok
Emīn eyle hemīşe sen yaruñ ĥabrūñ su‘ālūñden
Ayırma rüz-ı maĥşerde meded nūr-ı cemālūñden
- 3 Bağışla cürmümi yā Rabb cemī‘ enbiyā ĥaĥķı
Şefā‘at merĥamet kānı ĥabībūñ Muşṭafā ĥaĥķı
Ebū Bekir ‘Ömer ‘Oşmān ‘Aliyyu‘l-Murtezā ĥaĥķı
On iki ĩmām server-i ṭarīķ-i reh-nümā ĥaĥķı

İki şehzāde-i mazlūm şehīd-i Kerbelā ḥaḳḳı
Velīler bezmine serdār olan evliyā ḥaḳḳı
Be-ḥaḳḳ-ı Ka‘be [ü] zemzem o dergāh-ı şafā ḥaḳḳı
Ziyāret eyleyen ḥüccāc-ı ‘ālem pūr-du‘ā ḥaḳḳı
Emīn eyle hemīşe sen yaruñ kabrūñ su‘ālūñden
Ayırma rüz-ı maḥşerde meded nūr-ı cemālūñden

[42a] 4 Hīdāyet şāḥibi luṭf-ı ḳadīmümsin meded senden
Baña ism-i şerīfūñle nedīmümsin meded senden
Saña ‘arz eyledüm ḥālüm fehīmümsin meded senden
Ḳamu dil zaḥmına Lokmān hekīmümsin meded senden
Ḳuluna raḥmetūñ çokdur Raḥīmümsin meded senden
Şerīkin yoḳ nazīrin yoḳ Kerīmümsin meded senden
Bilürsin ḳalbūmi ṭab‘-ı selīmümsin meded senden
Ġulāmuñ Hızriyem yā Rab ‘alīmümsin meded senden
Emīn eyle hemīşe sen yaruñ kabrūñ su‘ālūñden
Ayırma rüz-ı maḥşerde meded nūr-ı cemālūñden

119

Erzurumī Ḥākī’nün Yehudiligi Ḥālinde Söyledigi Na’t-ı Şerīf²⁵³

-.--/-.--/-.--/-.--

1 Şāh-ı iḳlīm-i risāletdür mu‘azzam pādişāh
Nāzenīn-i Rabb-i ‘izzet bende ḥālīs-i İläh
Ḥāk-i pāyı olmayan bulmaz cenāb-ı Ḥaḳḳa rāh
Anuñ-içün ḥalḳ olupdur nüh felek şems-ile māh

*Sellimū şallū ‘alā bedru’d-ducā şemsü’l-hüdā*²⁵⁴

²⁵³ Bu şiirin ikinci bendi hariç tamamı <http://www.turkedebiyatuisimlersozlugu.com> sitesinde Hākī Mehmed Çelebi maddesinde neşredilmiştir. Sitede kaynak olarak Bursalı Mehmed Tahir’in Osmanlı Müellifleri eseri gösterilmesine rağmen söz konusu eserde bu şiirin sadece ilk bendi vardır. Karşılaştırma yapılırken ilk bend için Osmanlı Müellifleri kitabından diğerleri için siteden faydalanılmıştır.

Bursalı Mehmed Tahir, **Osmanlı Müellifleri**, Matbaa-ı Amire, İstanbul, 1333-42, s. 43

119/ 1b bende ḥālīs-i İläh : bende-i ḥāşş-ı İläh

1d felek şems-ile māh : felekle şems ü māh

4d oynadan : oynayan(3d)

5c sevse : sevdi (4c)

5d mağrūr : manzūr (4d)

²⁵⁴ Hidayet güneşi, karanlığın ayı salat ve selam senin üzerine olsun

Nür-1 Hâkdur Muştafâ maḥbûb-1 dergâh-1 Hudâ

- 2 Ravzasıdur gülşen-i cân-baḥş-1 Firdevs-i berîn
Âsitânuñ bekleyüp eyler nidâ rûḥu'l-emîn
“*Hâzihî cennâtü 'adnin fe'dḥulühâ ḥâlidîn*”²⁵⁵
Raḥmeten li'l-'âlemîn oldur şefî'u'l-müznibîn

Sellimū şallū 'alā bedru'd-düca şemsü'l-hüdâ
Nür-1 Hâkdur Muştafâ maḥbûb-1 dergâh-1 Hudâ

- 3 Mültecâ-yı ḥalk-1 'âlem bil anuñ dergâhıdur
Şadr-ı dīvân-1 risâlet enbiyânuñ şâhıdur
Kevkeb-i evc-i sa'âdet burc-1 ḥüsnüñ mâhıdur
Evvelîn u âḥirîn anuñ şefâ'at-ḥâhıdur

Sellimū şallū 'alā bedru'd-düca şemsü'l-hüdâ
Nür-1 Hâkdur Muştafâ maḥbûb-1 dergâh-1 Hudâ

- 4 Hâk-i dergâhına anuñ itmeyince intisâb
Ref' olup perde gönülden cân[a] olmaz fetḥ-i bâb
Ayağ[1] toprağınıñ her zerresi bir âfîtâb
Yoluna cân oynadan 'âşık bulur ḥüsnü'l-me'âb

Sellimū şallū 'alā bedru'd-düca şemsü'l-hüdâ
Nür-1 Hâkdur Muştafâ maḥbûb-1 dergâh-1 Hudâ

- 5 Yâd iden ism-i şerîfüñ şevk ile pür-nür olur
Mu'cizâtuñ güş iden maḥzûn gönül mesrûr olur
Her kim anı sevse cürmi 'afv olur mağfûr olur
Ey Yehüdâ 'âşık-ı maḥbûb-1 Hâk mağrûr olur

Sellimū şallū 'alā bedru'd-düca şemsü'l-hüdâ
Nür-1 Hâkdur Muştafâ maḥbûb-1 dergâh-1 Hudâ

120

Müseddes-i İbn Kemâl²⁵⁶

²⁵⁵ “İşte Adn cennetleri, [ebedi olarak] kalmak üzere oraya girin” manasına gelen cümle Taha süresi 76. ayet ile Zümer Süresi 73. ayetten iktibastr.

- 1 Kānde gitsen dehrde ‘avn-i İlāh eksük degül
Hāke yeksānem velī üstümde māh eksük degül
Hüküm ider dil mülkine bir pādişāh eksük degül
Sāye-i luṭfuñda şāhuñ ‘izz u cāh eksük degül
Başum üstünde döner dūd-ı siyāh eksük degül
Kelle sağ olsun cihānda bir külāh eksük degül
- 2 Tekye-i ğamdur yerüm bir yerde mihmān olmazam
‘Aşkdan özge ben esrāra ḥayarān olmazam
Māl için ğavġa çeküp ‘ālemde nālān olmazam
Başuma biñ biñ belālar gelse giryān olmazam
Meyli yok yāruñ diyu herġiz perīşān olmazam
Kelle sağ olsun cihānda bir külāh eksük degül
- [42b] 3 Mekteb-i dünyā fenādur nesne bünyād eyleme
Zāhiruñ vīrāne kıl ma ‘mūruñ ābād eyleme
Māle meyl eyleyüp reh-i ‘aşk içre kim ad eyleme²⁵⁷
‘İzz u cāhum yok diyu ḳalbūñi nā-şād eyleme
‘Āḳil ol nā-dānlıġı kendüñe üstād eyleme
Kelle sağ olsun cihānda bir külāh eksük degül
- 4 ‘Aşḳ cāmuñ nūş idüp deryā gibi cūş eyle gel
Mest olup ferdā ğamuñ añma ferāmūş eyle gel
Fırşat el virdikçe dildārı der-āġūş eyle gel
Cevr iderse terk idüp ğam çekme ḥāmūş eyle [gel]
‘Āḳil iseñ ey göñül bu pendümi ġūş eyle gel
Kelle sağ olsun cihānda bir külāh eksük degül
- 5 Tıtalum şāh-ı cihān olduḳ ser-ā-ser ‘āleme
Hüküm idüp dünyāya ḳabz itdük berāber ḥākime
Gel tefekkür eyle bu dünyā kime ḳaldı kime

²⁵⁶ Mustafa Demirel’in hazırladığı İbn-i Kemal Divanı’nda bu şiir bulunamamıştır. Fakat 285 numaralı gazelde şöyle bir beyit vardır:

Devletünde başumuza dūd-ı āh eksük degül
Baş sağ olduḳça cihānda bulunur aña külāh

²⁵⁷ Vezin bozuktur.

Gey kabā-yı köhneyi zerrîn libāsum yoğ dime
Her tarafdan bu şadā ider müdāmî sem 'ime
Kelle sağ olsun cihānda bir külāh eksük degül

121

Müseddes-i Nişârî²⁵⁸

.---/.---/.---/.---

- 1 Vücūduñ āşafā gülşenüñe 'ālemde bir güldür
Du 'ā-güy u şenākāruñ olanlar aña bülbüldür
Elem çekme şağın Bārî Te'ālā hāfız-ı güldür
Bu fikr-i dil-pesendüm zāde-i fikr-i te'emmüldür
Kazāya rāzı olmağ kār-ı erbāb-ı tevekküldür
Mükāfātı virür Hağ çāresi şābr u taħammüldür
- 2 Kemān-ı saħt-dest-i kudretüñ kim atıla tîri
Deler āhendende olsa sîne-i erbāb-ı tedbîri
Muşarraħdur²⁵⁹ bozamaz kimse tedbîr ile tağdîri
Budur ehl-i rızānuñ ma'nî-i pākize ta'biri
Kazāya rāzı olmağ kār-ı erbāb-ı tevekküldür
Mükāfātı virür Hağ çāresi şābr u taħammüldür
- 3 Dime ey pādişāh-ı 'ālemüñ destür-ı pür-cüdi
Beni de yağdı ħalkuñ āteş-i işyān-ı bî-südi
Ĥalîlu'llāhı gör kim luğf-ıla Ĥallāk-ı ma'büdi
Gülistān-ı muğarrā kıldı ana nār-ı Nemrüdi
Kazāya rāzı olmağ kār-ı erbāb-ı tevekküldür
Mükāfātı virür Hağ çāresi şābr u taħammüldür
- 4 Egerçi nîk u bed āmed-şüd evzā'-ı dünyādur
Ĥağīkatde kemāl-i kudret-i Ĥallāk-ı yektādur
Muħaşsal intihā-yı ġam sürür-ı ħālet-efzādur
Buyurmuş ħazret-i Bārî ki “ba 'de 'l- 'usri yūsra”dur²⁶⁰

²⁵⁸ Nagihan Çağlayan'ın yüksek lisans tezi olarak hazırladığı Nisârî Divanı'nda bu şiir bulunmamıştır.

²⁵⁹ Metinde bu kelimedden sonra üstü çizilmiş bir “ki” vardır.

²⁶⁰ “Güçlüğün ardından kolaylık vardır” anlamına gelen ibare Talak Süresi, 7. ayetten iktibastır. Ayette “...ba 'de 'usrin yūsra” şeklinde geçmektedir.

Ḳazāya rāzı olmaḵ kār-ı erbāb-ı tevekküldür
Mükāfātı virür Ḥaḳ çāresi şābr u taḥammüldür

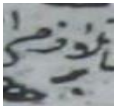
5 Keder-gīr olma ḥalkuñ sūziş-i vaż'-ı saḳīminden
Ḥudā-yı lem-yezel ecrüñ virür luṭf-ı 'amīminden
Ḳıyāmetde vücūduñ ḥıfz ider nār-ı caḥīminden
İşit bu pendi erbāb-ı dilüñ ṭab'-ı selīminden
Ḳazāya rāzı olmaḵ kār-ı erbāb-ı tevekküldür
Mükāfātı virür Ḥaḳ çāresi şābr u taḥammüldür

6 Cihānda her kimüñ kim 'adl-ile insāf ola kārı
Olur dünyāda vü 'uḳbāda āsān kār-ı düşvārı
Ḥuşūşa bir senüñ gibi vezīr-i dīde bī-dārı
Ḥaṭalardan maşūn ide cenāb-ı ḥazret-i Bārī
Ḳazāya rāzı olmaḵ kār-ı erbāb-ı tevekküldür
Mükāfātı virür Ḥaḳ çāresi şābr u taḥammüldür

7 Vücūd-ı pādişāhdur gerçi cism-i 'ālemüñ cānı
Velī zāt-ı şerīfe rūḥ-ı şānī dinse erzānī
Umūr-ı ḥāş u 'ilmüñ ḥāşılı sensin niğebānı
Ḳudümüñle müşerref eyle yine şadr u dīvānı
Ḳazāya rāzı olmaḵ kār-ı erbāb-ı tevekküldür
Mükāfātı virür Ḥaḳ çāresi şābr u taḥammüldür

[43a] 8 Be-ḥaḳḳ-ı vaḥşına Ādem be-ḥaḳḳ-ı girye-i Ḥavvā
Be-ḥaḳḳ-ı nār-ı gülzār-ı Ḥalīlu'llāh-ı bī-hemtā
Be-ḥaḳḳ-ı şabr-ı Eyyüb-ı belā-mu'tād-ı bī-şekvā
Muḳadder ide saña 'ömr-i Nūhı ḥazret-i Mevlā
Ḳazāya rāzı olmaḵ kār-ı erbāb-ı tevekküldür
Mükāfātı virür Ḥaḳ çāresi şābr u taḥammüldür

9 Nişārī dergeh-i cūdunda 'abd-i bī-liyāḳatdür
Du 'ā-yı ḥayrıñ itmek rüz [u] şeb aña 'ibādetdür
Ki zīrā bā'ış-i emn ü emān-ı dīn u devletdür
Vücūdı (...) ²⁶¹ āşaf-ı şāhib-i mürüvvetdür

Ḳazāya rāzı olmaḳ kār-ı erbāb-ı tevekküldür
Mükāfātı virür Ḥaḳ çāresi şābr u taḥammüldür

122

Ġazel-i Rūḫī²⁶²

..-/.-/.-/.-/.-

- 1 Cān dirīḡ itmedüġüm yolına ol māḥ bilür
Ḳavline şādıḳ olan bendesini şāḥ bilür
- 2 Ne ḳadar ḫüsni ziyād oldıġımı ister-iseñ
Yine ol şūḫ-ı cefā-cū bizi bed-ḫāḥ bilür
- 3 Şu ḳadar yāreledi derd-i firāḳuñ beni kim
Ne belā çekdigümi yaradan Allāḥ bilür
- 4 Tıtdı şemşīrūñe yüz gitmege mülk-i ‘ademe
Dil-i şeydā ne ḳadar tıfl ise de rāḥ bilür
- 5 Götürülmez dime aġyārı aradan Rūḫī
Sen ḳayıрма orayı āḥ-ı seḫergāḥ bilür

123

Müseddes-i Nādir[ī]²⁶³

²⁶² Ak, age., s. 516

122/ 3a yāreledi derd : pāreledi tīġ

3b yaradan : yārdan

5a aġyārı : aġyār

²⁶³ Numan Külekçi, **Gani-zāde Nādirī Hayatı, Edebī Kişiliġi, Eserleri, Divanı ve Şeh-nāmesinin Tenkidli Metni**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1985, s. 212-213.

123/ Müseddes-i Nādir[ī] : Müseddes-i Nādirī el-merḫum

1e ‘avn : luḫf

1f itmege : döġmeye

2a miḫnet ü : miḫnet-i, ideyim : ideyin (3a)

2c dīdemi : dīdeyi (3c)

2d bī-kīnemi : bī-kīneyi (3d)

3b çāk : ḫāk(2b)

3c her yāne : āfāḳa (2c)

- 1 Yā İllāhī baña şādī vü melālet senden
Dile zaḥm-ı elem [ü] merhem-i rāḥat senden
Cānā düşdi yine bir nār-ı melāmet senden
Dāğ-ı firḳatle irişdi dile āfet senden
Meded Allāh meded ‘avn [u]’ ināyet senden
Bu firāk āteşine itmege tākāt senden
- 2 Nice bir miḥnet ü hicrān ile efġān ideyim
Nice bir ḥasret-ile çāk-ı girībān ideyim
Nice bir dīde-i ġam dīdemi giryān ideyim
Nice bir sīne-i bī-kīnemi sūzān ideyim
Meded Allāh meded ‘avn [u]’ ināyet senden
Bu firāk āteşine itmege tākāt senden
- 3 Beni terk eyledi ol tāze civānum gitdi
N’ola çāk olsa ten-i ḥaste ki cānum gitdi
Ol mehi bulmaġa her yāne fiġānum gitdi
Mededüm ḳalmadı feryāda tüvānum gitdi
Meded Allāh meded ‘avn [u]’ ināyet senden
Bu firāk āteşine itmege tākāt senden
- 4 Cānā kār itdi dirīġā elem-i firḳat-i yār
Ḳalmadı zerre ḳadar sīnede ārām-ı ḳarār
Dīde pür-ḥün [u] dil āzürde vü ḥātır bīmār
Baḥt ber-geşte vü tākāt kem [ü] saḥt bisyār
Meded Allāh meded ‘avn [u]’ ināyet senden
Bu firāk āteşine itmege tākāt senden
- 5 Nādirī ḥaste[yi] öldürdi meded renc-i firāk
Oldı her lahza belā çekmek ile tākāt[ı] tāk
Dūd-ı āhı olup āteş-fiken-i seb’ tabaḳ
Görineñ şanma şafaḳ yandı ser-ā-ser āfāk

4b ārām-ı : ārām u

4d baḥt ber-geşte : sīne pür-āteş, saḥt : miḥnet

5a Nādirī ḥaste[yi] öldürdi : dil-i bīmārı zebūn itdi

5c seb’ : subu’

Meded Allāh meded ‘avn [u]‘ ināyet senden
Bu firāk āteşine itmege tākāt senden²⁶⁴

[43b]

124

Müseddes-i Cinānī²⁶⁵

-.--/-.--/-.--/-.--

- 1 Ber-ķarār olmaz dil[a] aḥvāl-i dehr-i pür-sitem
Menzilüñ eyler kişinüñ gāh zīr ü gāh yem
Rüzgāruñ şiddetüñ ḥaşm eyleyüp mānend-i yem
Kısmet ü taķdīre ol rāzı ne gelse bīş ü kem
Vuşlate ḥandān olup hicrān için çekme elem
Böyledir aḥvāl-i ‘ālem gāh şādī gāh elem
- 2 Sürmedüñ bir iki gün ‘aşık-ı safā-yı vuşlatı
Bī-ḥuzūr eyler anı yārin belā-yı firķati
Çün bilürsin böyledür devr ü zemānuñ ‘ādeti
Sen de el çek cümleden fikr eyleyüp bu ḥāleti
Vuşlate ḥandān olup hicrān için çekme elem
Böyledir aḥvāl-i ‘ālem gāh şādī gāh elem

²⁶⁴ Tamamı 6 bend olan müseddesin son bendi mecmuada eksiktir.

Raḥmetüñ ābını yā Rab dile bārān eyle
Külḥān-ı sīne-i sūzānı gülistān eyle
Nādirī ḥastayı garķ-ı yem-i iḥsān eyle
Söndürüp āteşini derdine dermān eyle
Meded Allāh meded luṭf u ‘ināyet senden
Bu firāk āteşine döğmeye tākāt senden (Küleķçi, age., s.213)

²⁶⁵ Okuyucu, age., s. 287-288

124/ Müseddes-i Cinānī : Tesdīs-i Cinānī ser-bendeş Sırrı’st

- 1b yem : bem
1c ḥaşm : ḥazm
1d kısmet ü : kısmet-i
3d zeng ü : jeng-i
4a itdin : itdük
4b eyledin : eyledük
4c düşdüñse ne var : düşdükse ne ğam
5c teslīm-i : teslim ü
5d eyle bu pendı : bu pendi eyle

- 3 Ehl-i ‘aşkuñ hâtır-ı zârın bu dehr-i kîne-ver
Vaşl-ıla şādān idüp hicr-ile geh gam-nāk ider
Her ne olsa nîk ü bed bâkî degül eyler güzer
Virme anuñ-çün gönül mir’âtine zeng ü keder
Vuşlate handān olup hicrān için çekme elem
Böyledir ahvāl-i ‘ālem gāh şādī gāh elem
- 4 Nice zevk itdin vişāl-i yār ile handān olup
‘Ālemi seyr eyledin hem şöhet- cānān olup
Hicre düşdüñse ne var bir iki gün nālān olup
Böyle qalmaz gam yime aşüfte vü hayrān olup
Vuşlate handān olup hicrān için çekme elem
Böyledir ahvāl-i ‘ālem gāh şādī gāh elem
- 5 ‘Ālemüñ hāli budur itme şikāyet ol hamüş
Ki naşibi nîş olur halk-ı cihānuñ gāh nüş
Geçme teslīm-i rızādan var ise başuñda hüş
Hāliñe şükr it Cinānīden eyle bu pendi güş
Vuşlate handān olup hicrān için çekme elem
Böyledir ahvāl-i ‘ālem gāh şādī gāh elem

125

Şâkir Merşiyeye²⁶⁶

-. -/-. -/-. -

- 1 Ağla ey ‘aşıq ki mātendir bugün
Her ağan gözyaşı bir demdir bugün
Lānet olsun kim ki hürremdir bugün
Hüzñ ile āh it Muharremdir bugün
- 2 Kıydılar şāh-ı Hüseyne kāfirān
Qan yudar oldu o demde āsumān
Nice la‘net itmeyem ben her zamān
Hüzñ ile āh it Muharremdir bugün
- 3 Yok mı idi hîç rahmîñ ey Yezîd

²⁶⁶ Bu şiir Yanbal’ın hazırladığı Şâkir Mehmed Efendi Divanı’nda yer almamaktadır.

Eylediñ ol nāzenin şāh-ı şehīd
Cümle a‘vānına la‘net ey Yezīd
Hüzñ ile āh it Muḥarremdir bugün

- 4 Eyle Şākir ceddiniñ kanıñ taleb
Dimesün zāhid ki buğzun bī-sebeb
Yağ derūnuñ āteş-i ḥasretle hep
Hüzñ ile āh it Muḥarremdir bugün

[44a]

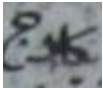
126

Sākıb Efendi²⁶⁷

--./.--./.--./.--

- 1 Yā Rab ne esīr u ne men-i tāc olayım
Manşūbe-i devletde ne (...lāc)²⁶⁸ olayım
Vaḥdetde hemān sırr ile intāc olayım
Dārū-yı şifādan daḥi iḥrāc olayım
Yā Rab saña muḥtācına muḥtāc itme²⁶⁹
Muḥtāc isem ancak saña muḥtāc olayım
- 2 Görmezsem eger şems-i ruḥuñ dīdede bir ān
Zinde mi ola kāleb-i bī-rūḥ hem-evān
Cānsın hele ey rūḥ-ı revān cümle-i cānān
Zerrāt-ı cihān senden alur pertevi elān
Yā Rab saña muḥtācına muḥtāc itme
Muḥtāc isem ancak saña muḥtāc olayım
- 3 Geçdim zarar u nef` ile hem ḥayr ile şerden
Çekdim elimi ben elem [u] ḥayr-ı beşerden
Umam kerem u luḫfunı bu dūn-deh(i)rden
Kurtar beni sen ḥāk-i mezelletde kederden
Yā Rab saña muḥtācına muḥtāc itme

²⁶⁷ Ahmet Arı'nın hazırladığı "Sakıb Dede ve Divanı" adlı eserle Mehmet Kırbıyık'ın hazırladığı "Katib-zāde Sakıb Mustafa Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Divanının Tenkidli Metni" başlıklı doktora tezinde bu şiire rastlanmamıştır.

²⁶⁸

²⁶⁹ Vezin bozuktur.

Muhtâc isem ancak saña muhtâc olayım

4 Aşâr u eşer cümle şifât zâtıña muhtâc
Tahrîk-i hevâ itmege hep hikmete muhtâc
Eşyâ daği ağzın açup kudrete muhtâc
Lâyık mı beni eylesesin gayrına muhtâc
Yâ Rab saña muhtâcına muhtâc itme
Muhtâc isem ancak saña muhtâc olayım

5 Elden ne gelür Sâkıb-ı bî-çâre kuluñdan
Geldim el açup dergehe red itme kapuñdan
Şems ile kamer tal' at olur nûr-ı ruhuñdan
Ayrılmaya bir dem senüñ özge tapuñdan²⁷⁰
Yâ Rab saña muhtâcına muhtâc itme
Muhtâc isem ancak saña muhtâc olayım

127

Ferîd İbrâhîm Mîr²⁷¹

..-/.-./..-/.-.-

1 Bir kula hazret-i Hakkıñ ola feyz-i nazarı
Kişver-i 'aşka ider cân u gönülünden seferi
Âhdan gayrı n' olur zâd-ı reh-i mâ-hazarı
Ben bu yolda hele terk eylemişem cân u seri
İdeli cây-ı süveydâyı derünüm o perî
Zât-ı vahdet ne imiş noktadan aldım haberi

2 Meş'ale meclis-i vahdetden alup dil pertev
Câm-ı kandîl dile virdi o meh şu'le-i nev
Oldum ol bezm-i şafâ-güstere şimdi pey-rev
Degil 'aynimde hele terk-i cihân dâne-i cev
İdeli cây-ı süveydâyı derünüm o perî
Zât-ı vahdet ne imiş noktadan aldım haberi

3 Beni yoldan çıkarup nefsimiñ âli evvel

²⁷⁰ Vezin bozuktur.

²⁷¹ Şiirin nazım şekli tesdistir. Râsih'in (116/41a) numaradaki şiiri de aynı beyte yapılmış bir tesdistir.

Bî-hude eylemişem ‘aşk-ıla kâli evvel
Göñül olur ise de Mecnûn mişâli evvel
Bilmedim bezm-i maḥabbetdeki ḥâli evvel
İdeli cāy-ı süveydāyı derûnum o perî
Zât-ı vaḥdet ne imiş noktadan aldım ḥaberi

4 Şöyle etrâfi sevdâ-yı maḥabbet şardı
Şarşar-ı âh ise iklîm-i dili şarşardı
Yâr-ı derd-ile göñül bize özüñ çarpardı
Gördüm ol dem ki cigergâhımı yârim yardı
İdeli cāy-ı süveydāyı derûnum o perî
Zât-ı vaḥdet ne imiş noktadan aldım ḥaberi

5 Şâh-ı ‘aşkıñ ayağı toprağına yüzüm²⁷² sürdüm
Mâsivâyı ‘adem-âbâda göñülde sürdüm
Ḥâb-ı ğâfletden uyardı gözüm açdım gördüm
Nefsi meydân-ı siyâsetde hemân öldürdüm
İdeli cāy-ı süveydāyı derûnum o perî
Zât-ı vaḥdet ne imiş noktadan aldım ḥaberi

6 *Men ‘aref*²⁷³ sırrı imiş ‘âşıka ola menzil
Bilegör nefsiñi kim olmayasın pâder-gil
Başdan ayağa göz ol yoḥsa ‘amâ pek müşkil
Gözün aç birliğı bul iki gözüm ve’l-ḥâşıl
İdeli cāy-ı süveydāyı derûnum o perî
Zât-ı vaḥdet ne imiş noktadan aldım ḥaberi

[44b] 7 ‘Arz-ı dîdâr idüp ol rûy-ı dirâḥşân şimdi
Oldı âyîne-i ḳalbimde nümâyân şimdi
Toldı envâr ile dil ‘âlemi tâbân şimdi
Gıtdi zûlmet eşeri var nice seyrân şimdi
İdeli cāy-ı süveydāyı derûnum o perî
Zât-ı vaḥdet ne imiş noktadan aldım ḥaberi

8 Cāy-ı bî-minnet imiş kûşe-i ‘uzlet bildim
Bâdî-i vuşlat imiş ḥâşıl-ı firḳat bildim

²⁷² -üm eki vezni bozmaktadır.

²⁷³ Bazı kaynaklarda hadis olarak nitelendirilen “Nefsini bilen Rabbini bilir” sözünden iktibastır.

Künc-i vahdetse Ferīd cānına minnet bildim
Ne imiş deşt-i temennādaki zillet bildim
İdeli cāy-ı süveydāyı derūnum o perī
Zāt-ı vahdet ne imiş noktadan aldım haberi

128

Terkīb-bend-i²⁷⁴ Rāmiz Pāşā²⁷⁵

.---/---/---/---

- 1 Nevā yok bezm-i ğurbetde figān u āhdan ğayrı
Kim[e] dem-sāz olur dil nāle-i cāngāhdan ğayrı
Ne hem-dem var ne sāķī bir dil-i gümrāhdan ğayrı
Haṭṭ-ı sāġarda yazmaz ḥayf-ıla eyvāhdan ğayrı
Bez(i)mde lāle yok dāġ-ı dil-i āgāhdan ğayrı
Gül-i ümmīd virmez bŷy-ı ye's-i cāhdan ğayrı
Sefer itsem refīķ olmaz ġubār-ı rāhdan ğayrı
Şorar yok ḥāṭırım hüzn ü ġam-ı cāngāhdan ğayrı
Karar itsem yerim yok bezm-i ŧivengāhdan ğayrı
Teselli-baḥş olur yok ṭālī '-i bed-ḥā'hdan ğayrı
Ġarībim bī-kesim yokdur enīsim āhdan ġayrı
Penāhım dest-ġīrim kalmadı Allāhdan ġayrı
- 2 Cüdā itdi beni gerdŷn o māh-ı mihr-bānımdan
Boyansun kana dāmānım sirişk-i ḥŷn-feşānımdan
Ocaġ-ı dil ķo yansun sŷziş-i āh u figānımdan

²⁷⁴ Şiirin nazım ŧekli onikilidir.

²⁷⁵ İsmail Avcı, "Kırımlı Abdullah Rāmiz Paşa ve Divançesi", *Turkish Studies*, 9 (3), 2014, s. 176-178.

128/ Terkīb-bend-i Rāmiz Pāşā : Tercī '-i Bend

1b olur dil : olursun

1h ġam-ı : ġam u (I-5a)

2b dāmānım : dāmānı

3e āzādesiyim : āvāresiyim

3g meh-rŷ : mihrı

3j āvāre vŷ : avareyim

4b derūnum : derūnuñ

5f a 'dā-yı : ġavġa-yı

5ı bu Rāmiz bendeni itdirme : ķuluñdur Rāmiz itmez

5j dŷksŷn eşk(-i)? çeşm u : dŷkdi eşk çeşm-i

Țutuşsun bām-ı çarḥ ol āteş-i dūzah-nişānımdan
Gül-i ḥurşīd şolsun reng-i te'şīr-i ḥazānımdan
Çerāğ-ı meh söyünsün bād-ı āh-ı bī-amānımdan
Kılıp āvāre tīr āsā beni kaşı kemānımdan
Diyār-ı ğurbete düşdüm ayırdı ḥānümānımdan
Ġınā-yı kālbi buldum şimdi geçdim naḳd-i cānımdan
Hümā-perverde faqr-ı himmet aldım üstüḥānımdan
Ġarībim bī-kesim yoḳdur enīsim āhdan ğāyır
Penāhım dest-ġırım kalmadı Allāhdan ğayır

3 Göñül sevdā-yı zülf-ile perīşān oldı ğurbetde
Şeb-i hicre nihāyet yoḳ meġer şubḥ-ı kıyāmetde
Ḥayāl-i 'arız-ıla gül açıldı çeşm-i ḥasretde
Mey-i fikr-i leb-ile ser-girānım bezm-i firḳatde
Beyābān-ı cünün āzādesiyim gerçi şüretde
Velī zencīr-i 'aşḳ-ı kākül-ile bend-i miḥnetde
İşitdim ki o meh-rū şimdi aġyār ile ülfetde
Ḳarīn-i 'akreb olmuş ṭālī'im ġayet nuḥūsetde
Ne ümmīd-i vişāl eyler göñül ne ye's-i rāḥatde
'Aceb āvāre vü bī-çāreyim şahrā-yı ḥayretde
Ġarībim bī-kesim yoḳdur enīsim āhdan ğāyır
Penāhım dest-ġırım kalmadı Allāhdan ğayır

4 Ḥudā rüzī-resāndır ġam yime ey dil a dīvāne
Gözün yaşı derūnum 'uḳdesidir āb ile dāne
Ezel "*naḥnü ḳasemnā*²⁷⁶"da şalā olduḳda insāne
Şarāb-ı ġām şunulmuşdur saña peymāne peymāne
Velī bezm-i elestde kıldıġuñ mīşāk u peymāne
Ḥıyānet itme 'ahde "*festekım*²⁷⁷"de ṭur ḥakīmāne
Sebāt u şabr u teslīm ile gir meydāne merdāne
Benim ḥālīm görüp sen tesliyet-baḥş ol dil ü cāne
Siperveş sīne ger sehm-i cefā-yı dehr-i fettāne
Benim ol bülbül-i naġme-serā bezm-i ġarībāne
Ġarībim bī-kesim yoḳdur enīsim āhdan ğāyır
Penāhım dest-ġırım kalmadı Allāhdan ğayır

²⁷⁶ "Dünya hayatında onların geçimlerini aralarında *biz paylaştırdık*" Kur'an, Zuhuf Süresi, Ayet:32'den iktibastır.

²⁷⁷ " O halde seninle beraber tevbe edenlerle birlikte emrolunduğun gibi *dosdoġru ol*" Kur'an, Hüd Süresi, Ayet: 112'den iktibastır.

- [45a] 5 Göñül oldısa da mışdāk-ı naşş-ı “*esrefü*²⁷⁸” yā Rab
Terahhum kıl bi-ħaqq-ı āyet-i “*lā-takneū*” yā Rab
Derūnum gülşen-i şıdķ u şafā kıl sū-be-sū yā Rab
Gül-i ‘irfānımı itme esīr-i reng ü bū yā Rab
‘Alāyık nüktesinden kalbim eyle şüst u şū yā Rab
Çoma ālūde-i çirk-āb-ı a‘dā-yı ‘adū yā Rab
Olupdur dāğ-ı ğurbet nā-pezīrā-yı rufū yā Rab
Yetişdir merhem-i kāfür-ı şubh- arzū yā Rab
Bu Rāmiz bendeni itdirme ğayra ser-fürū yā Rab
Der-i luţfuında döksün eşk-i çeşm u āb-ı rū yā Rab
Ġarībim bī-kesim yokdur enīsim āhdan ğāyır
Penāhım dest-ġirim kalmadı Allāhdan ğayır

129

Ġazel-i Pertev²⁷⁹

--./--./--./--

- 1 Yā Rab dil-i ğam-dīdemi luţfuñ ile şād it
Bir demde beni vāşıl-ı ser-ħadd-i murād it
- 2 Bir ben bileyüm pādişehüm bir daħi sen bil
Esrārımı nā-maħreme evrāk u midād it
- 3 Fazluñla beni eyleme bir kimseye muħtāc
Baña keremuñ bābını bī-sa‘y-küşād it
- 4 Feyzüñle kıl āşārımı taḅ‘a muvāfık
Her bir sözümi māye-i tefrīh-i fu‘ād it
- 5 Pertev şalayum ‘āleme ħurşīd-i cihānveş
İkbālümü günden güne çün māh ziyād it

²⁷⁸ De ki: "Ey kendi aleyhlerine olarak günahta *haddi aşan* kullarım! Allah'ın rahmetinden *ümit kesmeyin*" Kur'an, Zümer Süresi, Ayet: 53'den iktibastır.

²⁷⁹ Ekrem Bektaş, **Muvakkit-zāde Muhammed Pertev Hayatı, Sanatı ve Divanı'nın Tenkitli Metni**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2004, s. 33.

129/ 2b nā-maħreme : nā-maħrem-i

5b ikbālümü : mihruñ dile

--./--./--./--.-

- 1 Yoldan çıkarur âdemi bu nefsi bed-gümrâhdur
Bîdâr ider cân dîdesin Hâkdan ol²⁸² kim âgâhdur
Zâr u devârum rûz [u] şeb gözüm yaşıyla âhdur
Bî-çâre dil vaşf-ı Hâbîbu'llâh ile hem-râhdur
Zâhir nihân cismümde cân Allâhdur Allâhdur
Allâh birdür cânumuñ cânı Hâbîbu'llâhdur
- 2 Gâlib felek 'aşıkları vaşl-ıla handân istemez
Bu derde kim şabr eyleye derdine dermân istemez
Bil 'aşk-ı şâhî degme bir nâ-merdi mihmân istemez
Kim kaçıdan 'âlim iden dîvân-ı 'unvân istemez
Zâhir nihân cismümde cân Allâhdur Allâhdur
Allâh birdür cânumuñ cânı Hâbîbu'llâhdur
- 3 Şimdi benüm her güşede geh Kayş geh Ferhâd olan
Geh hicr-ile maḥzûn olup geh vaşl-ıla dil-şâd olan
Sevdâ-yı şâhîden geçer zîkr-i Hâka mu'tâd olan
Nâm-ı Muḥammedür dilümde rûz [u] şeb evrâd olan
Zâhir nihân cismümde cân Allâhdur Allâhdur
Allâh birdür cânumuñ cânı Hâbîbu'llâhdur
- 4 Dünyâ için olsam da ben nâdâne 'izzet eylemem
Nâ-ḥaḥ yere söz söylemem maḥlûka şıklet eylemem
Tuydum tevekkül 'âlemüñ nâ-merde minnet eylemem
Hiç mâsivâyı istemem gayra maḥabbet eylemem
Zâhir nihân cismümde cân Allâhdur Allâhdur
Allâh birdür cânumuñ cânı Hâbîbu'llâhdur
- 5 Ey Dânişî gel şıdk-ıla sen 'âlem-i vaḥdetde ol

²⁸⁰ Şiirin nazım şekli müseddestir.

²⁸¹ Hamdi Birgören'in hazırladığı Dâniş Divanı, Süreyya Özavar'ın hazırladığı Dâniş Mehmed Bey Hayatı, Sanatı ve Divanı ve Bülent Özer'in hazırladığı Dânişî Divanı başlıklı yüksek lisans tezlerinde mecmuuda yer alan Dâniş/Dânişî mahlaslı şiirlerin hiçbirini bulunamamıştır.

²⁸² "ol" kelimesi "o" olarak okunduğunda vezin düzelmektedir.

Zilletde kıl kesb-i şafâ bu zevk-ile 'izzetde ol
Ur kendiñi yerden yere eflâke çık rif'atde ol
Ben Hakkı buldum zâhidâ sen var yüri gafletde ol
Zâhir nihân cismümde cân Allâhdur Allâhdur
Allâh birdür cānumuñ cānı Hâbîbu'llâhdur

[45b]

131

Gazel-i²⁸³ Dāniş²⁸⁴

-.--/-.--/-.--/-.--

- 1 Hâzret-i Mevlâ hülûş-ı kalbden âgâhdur
Bu tarîk-ı 'aşk râh-ı Hakkâ toğrı râhdur
Cānumı bî-hûş iden bir âfet-i dil-h'âhdur
Kâr-ı bîşüm 'aşkdur Hakkdan naşîbüm âhdur
Bir fakîrem gerçi benüm ceddüm Hâbîbu'llâhdur²⁸⁵
Ne fakîrem pâdişâhem sevdigüm Allâhdur
- 2 Ehl-i fakre bendeyem devlet sa'âdet istemem
Ben kanâ'at şâhiyam dârât-ı şevket istemem
Pâ-bürehne 'âşıkam tâc-ı hilâfet istemem
Yerde gökde 'aşkdan gayrı kerâmet istemem
Bir fakîrem gerçi benüm ceddüm Hâbîbu'llâhdur
Ne fakîrem pâdişâhem sevdigüm Allâhdur
- 3 Ehl-i dünyâ gibi şanmañ 'izzete ben mâ'ilem
İki 'âlemde şarâb-ı 'aşk-ıla lâ-ya'kılem
Pâdişâh-ı 'âlemem dergâh-ı Hakkdan sâ'ilem
Fakr ile fakr eylerem erbâb-ı fakre mâ'ilem
Bir fakîrem gerçi benüm ceddüm Hâbîbu'llâhdur
Ne fakîrem pâdişâhem sevdigüm Allâhdur
- 4 Devletümdür fakr u fâka gayrı hâli n'eylerem
'Aşkdur 'ilmüm benüm fazl [u] kemâli n'eylerem
Zerre gerekmez baña bin u 'iyâli n'eylerem

²⁸³Şiirin nazım şekli müseddestir.

²⁸⁴Bkz. 281 numaralı dipnot

²⁸⁵Mısranın vezni bozuktur; "benüm" yerine "ben" yazıldığında vezin düzelmektedir.

‘Aşk yetmez mi baña māl ü menāli n’eylerem
Bir faķīrem gerçi benüm ceddüm Ḥabību’llāhdur
Ne faķīrem pādişāhem sevdigüm Allāhdur

- 5 Göñlüm alçaqdur egerçi ‘ālem-i velā benüm
Şem‘-i vaḥdet tūr-ı Sīnā mu‘ciz-i Mūsā benüm
Dānişī bezm-i beķāya sāgar-ı şahbā benüm
Bendedür ‘anķa-yı ‘irfān Kāf-ı istiğnā benüm
Bir faķīrem gerçi benüm ceddüm Ḥabību’llāhdur
Ne faķīrem pādişāhem sevdigüm Allāhdur

132

Gazel-i²⁸⁶ Dāniş²⁸⁷

..-/-..-/-..-

- 1 Dērd-i ‘aşķa nice olsun dermān
Çāre bulmadı bu derde Loķmān
‘Aşķdur mürde dile rāḥat-ı cān
Ehl-i dilden soruñ ol zevķi hemān
‘Ālem-i ‘aşķı ne bilsün nā-dān
*Cezbe-i min cezebāti’r-rahmān*²⁸⁸
- 2 ‘Aşķla cāndan o kim eyler güzer
Dü cihāñ gülmez aña zerre ķader
Zāhid[i] gör ki beni men‘ eyler
Sırr-ı ‘aşķı ne bilür her ebter
‘Ālem-i ‘aşķı ne bilsün nā-dān
Cezbe-i min cezebāti’r-rahmān
- 3 ‘Aşķ u sevdāsi göñülden gitmez
Sīneden zaḥm-ı maḥabbet bitmez
Cāhilüñ ‘aķlı bu sırra yetmez
Her kişi ‘aşķ nedür fehm itmez

²⁸⁶ Şiirin nazım şekli müseddestir.

²⁸⁷ Bkz. 281 numaralı dipnot

²⁸⁸ “Rahman’ın cezbelerinden bir cezbe” anlamına gelen ibare, bazı kaynaklarda hadis olarak geçen “Cezbetün min cezebāti’r-Rahmān tūvāzi min ‘ameli sekaleyn” sözünden iktibastır.

‘Ālem-i ‘aşkı ne bilsün nā-dān
Cezbe-i min cezebāti ’r-raḥmān

4 Āteş-i ‘aşk anı kim eyledi kāl
Görinür mi gözüne māl u menāl
Rūz [u] şeb fikri olur hicr [u] vişāl
Degme derd ile bilinmez bu ḥayāl
‘Ālem-i ‘aşkı ne bilsün nā-dān
Cezbe-i min cezebāti ’r-raḥmān

5 Yārda yoksa maḥabbet eseri
Yā niçün şīve ider gamzeleri
Dānişī bendesine var nazarı
Herkesün ‘aşkıdan olamaz ḥaberi
‘Ālem-i ‘aşkı ne bilsün nā-dān
Cezbe-i min cezebāti ’r-raḥmān

[46a]

133

Ġazel-i²⁸⁹ Dāniş²⁹⁰

---/---/---/---/---

1 Kān yuṭarsam gam yemem hicr-i leb-i dildārdan
Sāğar-ı şahbā şunarsa istemem ağıyārdan
Dā’imā rencīde-dil olsam raḳīb-i ḥārdan
Vāzgelmem bāğ-ı ‘ālemde o gül-ruḥsārdan
Geçmezem hergiz belā-yı derd-i ‘aşk-ı yārdan
Dönmezem “kālū belā”²⁹¹ da itdigüm ikrārdan

2 ‘Akl u fikrin zā’il itdi gül-ruḥun seyr eyleyen
Kendüden geçdi şarāb-ı la’li bir gün gören²⁹²
Girmesün meydān-ı ‘aşka cām-ı hicr-i çekmeyen
Ey baña ‘aşkından ol yāruñ ferāğat kıl diyen

²⁸⁹ Şiirin nazım şekli müseddestir.

²⁹⁰ Bkz. 281 numaralı dipnot

²⁹¹ “Rabbin Âdemoğulları’ndan -onların sırtlarından- zürriyetlerini alıp bunları kendileri hakkındaki şu sözleşmeye şahit tutmuştu: Ben sizin rabbiniz değil miyim? "Elbette öyle! Tanıklık ederiz" dediler” Kur’an, Araf Süresi, Ayet: 172’den iktibastır.

²⁹² Vezin bozuktur.

Geçmezem hergiz belā-yı derd-i ‘aşk-ı yārdan
Dönmezem “*kālū belā*”da itdigüm ikrārdan

3 İstemem ruḥsār-ı yār olmasa şem ‘-i rüşeni
Neylerim ol ḡonce lebsiz seyr-i bāḡ u gülşeni
Nār-ı firḡat yaḡsa yandırsa dil ü cān u teni
Pāre pāre kılsalar tīḡ-ı cefā-y-ile beni
Geçmezem hergiz belā-yı derd-i ‘aşk-ı yārdan
Dönmezem “*kālū belā*”da itdigüm ikrārdan

4 Āsitānından cüdāyım ḡayli var miḡnetdeyem
Bir ‘aceb vādiye düşdüm ‘ālem-i ḡayretdeyem
Māsivādan çekmişem el kūşe-i vaḡdetdeyem
Bu güzergāḡ-ı fenāda nitekim şıḡḡatdeyem
Geçmezem hergiz belā-yı derd-i ‘aşk-ı yārdan
Dönmezem “*kālū belā*”da itdigüm ikrārdan

5 Tek vişālūn va ‘de ḡalsun bir kez ol ‘Īsā dehen
Kāfir olsun cān [u] baş yoluna bezl itmeyen
İtmeyüp cevre taḡammül ‘aşḡdan geḡsün geḡen
Baş u cāndan eger ey Dānişī geḡsem de ben
Geçmezem hergiz belā-yı derd-i ‘aşk-ı yārdan
Dönmezem “*kālū belā*”da itdigüm ikrārdan

134

Ġazel-i²⁹³ Dāniş²⁹⁴

-.--/-.--/-.--/-.--

1 Ey şehinşāḡ-ı ḡaḡīḡat raḡmeten li’l-‘ālemīn
Rehber-i rāḡ-ı ḡarīḡat şādīḡu’l-va ‘du’l-emīn
Saḡa virildi şefā ‘at şad hezārān āferīn
Ehl-i ‘işiyan olmasun mı ḡayd-ı düzaḡdan emīn
Sāye-i rāḡat resānuḡdur penāḡ-ı mücrimīn
*Ente ta ‘lem keyfe ḡālī yā şefī ‘u ‘l-müznibīn*²⁹⁵

²⁹³Şiirin nazım şekli müseddestir.

²⁹⁴Bkz. 281 numaralı dipnot

²⁹⁵Ey günahkârların şefâatçisi (Hz. Muhammed), hâlimi sen bilirsin.

- 2 Ey nuḳūd-ı derd-i ‘aşḳuñ ‘āşıḳuñ sermāyesi
‘Arş-ı a ‘lādan bülend olsa ‘acemī pāyesi
Naḳş-ı ḥüsnüñdür serāy-ı ‘ālemüñ pīrāyesi
Ḥāke düşmezken ‘acebdür naḥl-ı ḳaddüñ sāyesi
Sāye-i rāḥat resānuñdur penāh-ı mücrimīn
Ente ta ‘lem keyfe ḥālī yā şefī ‘u ‘l-müznibīn
- 3 Ey ser-efrāz-ı mu ‘allā-pāye maḳbül-ı beşer
Sensin ol sulṫān-ı ‘ālem pādişāh-ı dādger
Mu ‘cizātuñ bī-nihāye cümleden ḳaṫ ‘-ı nazar
Himmetüñle nār-ı düzāḥ ‘āşıḳa itmez eşer
Sāye-i rāḥat resānuñdur penāh-ı mücrimīn
Ente ta ‘lem keyfe ḥālī yā şefī ‘u ‘l-müznibīn
- 4 Pādişāhlar dergeh-i devlet-me ‘ābuñda ḡulām
Yir [u] gök ins ü melek cān [u] dilden saña rām
Minber-i ‘arşa ḳazıldı nāmuñ ey faḥr-ı enām
Bāb-ı Firdevse yazıldı eş-şalātu ve ‘s-selām
Sāye-i rāḥat resānuñdur penāh-ı mücrimīn
Ente ta ‘lem keyfe ḥālī yā şefī ‘u ‘l-müznibīn
- 5 Dānişi-i zāre dīvār-ı günāh çekdi sedd
Ḥaḳḳa lāyık kārı yok ammā ki cürmi bī-‘aded
Bende-i fermān-berüñ luṫf it ḳapuñdan itme red
Rū siyāhem mücrimem senden meded senden meded
Sāye-i rāḥat resānuñdur penāh-ı mücrimīn
Ente ta ‘lem keyfe ḥālī yā şefī ‘u ‘l-müznibīn

[46b]

135

Ġazel-i²⁹⁶ Dāniş²⁹⁷

-.--/-.--/-.--/-.--

- 1 Ḥāl-i rūy-ı dilberānuñ olmuşam āvāresi
Düşmüşem ‘ummān-ı ‘aşḳa ḥiç görünmez ḳaresi
Ġamzesinüñ ‘āşıḳa eksik degüldür yāresi

²⁹⁶ Şiirin nazım şekli müseddestir.

²⁹⁷ Bkz. 281 numaralı dipnot

- Tîg-ı hicrũñ dem-be-dem sînemde işler pâresi
Yâ İlâhî hazretũndür çâresizler çâresi
Ben ğarîb üftâdeyem bî-çâreler bî-çâresi
- 2 Sâyeveş pâmâl ider ben ‘âşık[1] ol serv-kadd
Hîçbiri-y-le raḥm yok yapıdı vefâ rāhına sedd
Luṭf idüp ben ḥaste-i ‘aşkı kapuñdan kıılma red
Kalmışam bî-çâre baña dâ’imâ senden meded
Yâ İlâhî hazretũndür çâresizler çâresi
Ben ğarîb üftâdeyem bî-çâreler bî-çâresi
- 3 Ğonce âsâ tîg-ı hicr-i yâr-ıla şad-pâreyüz
Kana ğarḳ olmuş yatur başdan ayaĝa yâreyüz
Baĝrımız ḥũndur ḥabâb-ı mey gibi âvâreyüz
Başına dermânı yok biz bir alây bî-çâreyüz
Yâ İlâhî hazretũndür çâresizler çâresi
Ben ğarîb üftâdeyem bî-çâreler bî-çâresi
- 4 Kũşe-i mey-ḥâne bekler müdâm âvâreyin
Câmdan gitmez ḥabâb âsâ gözüm mey-ḥârın
Cür‘aveş ayaĝda kalmış ‘âşık-ı bî-çâreyin
Ben şürâḥiveş kime boynum egüp yalvarayın
Yâ İlâhî hazretũndür çâresizler çâresi
Ben ğarîb üftâdeyem bî-çâreler bî-çâresi
- 5 Ol perî cānum gibi dîdemden olmuşdur nihân
Nice olmasun gözüm yaşı-y-la esrārum ‘ayân
İrmesün mi her gice eflâke feryād u figân
Dānişî bî-çâreyem kaldum ğarîb-i nâ-tüvân
Yâ ilâhi hazretũndür çâresizler çâresi
Ben ğarîb üftâdeyem bî-çâreler bî-çâresi

136

Tesdîs-i Râsih²⁹⁸

..-./..-./..-./..-

²⁹⁸ Bu şiir Râsih Divanı’nda (İBB Atatürk Kitaplığı, Bel_Yz_K_000093/01) bulunamamıştır.

1 Ebr şanmañ anı kim derd-i dil-i pür-âhdır
Sûz-ı sînem şereri şâ'ıkaya eşbâhdır
Ra'd degil velvele-i na're-i cāngâhdır
Yoğdur nâle-i feryâd sebeb ol mâhdır
Baña derd ü elem ü miñnet ü gam hem-râhdır
Dest-gîrim iki 'âlemde hemân Allâhdır

2 Görmeyince gül-i handânımı handân olamam
Şöyle bülbül gibi nâlâneyem aşlâ gülemem
Âh vâh eylemeden özge tesellî bilemem
Mevsil-i semt-i rehâ olmağa bir yol bulamam
Baña derd ü elem ü miñnet ü gam hem-râhdır
Dest-gîrim iki 'âlemde hemân Allâhdır

3 Hâlet-i fikr-i hayâl-ile olup şermende
Ne şu 'ürum kalur elde ne liyâkat tende
Kalmadı bu çileyi çekmege tākāt bende
Hicr-i yâr bile keder gider isem her kande
Baña derd ü elem ü miñnet ü gam hem-râhdır
Dest-gîrim iki 'âlemde hemân Allâhdır

4 Âh u zâr itdigüme şanma sebeb ol yârdır
Çāk çāk oldığıma bā'ış olan ağıyârdır
Gâh olur ki başıma kûbbe-i gerdün târdır
İşte başımda benim böyle belâlar vardır
Baña derd ü elem ü miñnet ü gam hem-râhdır
Dest-gîrim iki 'âlemde hemân Allâhdır

5 'Alemüñ bādî-i bezmi gözüme kan görünür
Tağ-ı eyvân-ı bülendi katı vîrân görünür
Kûbbe-i nüh felegi hāk-ile yeksân görünür
'Azm-i vādî-i cünün benim pek âsân görünür²⁹⁹
Baña derd ü elem ü miñnet ü gam hem-râhdır
Dest-gîrim iki 'âlemde hemân Allâhdır

[47a] 6 Gör ne renk itdi ne renk bu sitem-âmîz felek
Âsiyâb oldu benim başıma 'ağsi dönerek

²⁹⁹ Mısranın vezni bozuktur; "benim" yerine "bana" yazıldığında vezin düzelmektedir.

Şaldı sevdāya serim zulm-ı firāvān eyleyerek³⁰⁰
Müşkil olmağda daħi hāl bu gidişle giderek
Baña derd ü elem ü miḥnet ü ğam hem-rāhdır
Dest-gīrim iki ‘ālemde hemān Allāhdır

- 7 Vaşl-ı yār Rāsiḥ-i āvāreye olsaydı naşīb
Ḳayd degil nağd-i ḥayāt olsa da itlāfa ḳarīb
Dīde pūr-ḥūn u derūn ‘aşḳ ile pūr-süz-ı lehīb
Çāre yoğ çāre devā itmez ise derde ṭabīb
Baña derd ü elem ü miḥnet ü ğam hem-rāhdır
Dest-gīrim iki ‘ālemde hemān Allāhdır

137

Ġazel-i³⁰¹ Dāniş³⁰²

..-/.-./..-/.-.-

- 1 Arturan derd-i dilüm çarḥ-ı sitemkār degül
Cānıma āteş uran āh-ı dil-zār degül
Cevr iden baña hemān yalnūz ağıyār degül
Beni rencīde ḳılan tali ‘-i bed-kār degül
Bilmezin n’eyleyeyüm yār baña yār degül
Düşmen ise uyumaz baḥt ise bīdār degül
- 2 Nice bir kendimi ğam çekmege mu ‘tād ideyüm
Nice bir ğam-dīdemi nā-şād ideyüm³⁰³
Nice bir ḥırmeni-i cān [u] dili ber-bād ideyüm
Kime ḳan ağlayayum yā kime feryād ideyüm
Bilmezin n’eyleyeyüm yār baña yār degül
Düşmen ise uyumaz baḥt ise bīdār degül
- 3 Dil-i āşüfte çeker miḥnet-i ‘aşḳ-ı yārı
Göge irgürse n’ola derd ile āh [u] zārı
Kime yanam yağılam süz-ı ğam-ı dildārı

³⁰⁰ Mısranın vezni bozuktur; “eyleyerek” yerine “iderek” yazıldığında vezin düzelmektedir.

³⁰¹ Şiirin nazım şekli müseddestir.

³⁰² Bkz. 281 numaralı dipnot

³⁰³ Vezin bozuktur.

Ellere mihr-i vefâ baña cefâdur kârı
Bilmezin n'eyleyeyüm yâr baña yâr degül
Düşmen ise uyumaz baht ise bîdâr degül

4 Dir idüm kendimi rüsvâ-yı cihân eylemeyem
Bağrımı yâreleyüp başımı kan eylemeyem
Nice bir derd-i dilüm halka 'ayân eylemeyem
Yâ nice küşe-i miñnetde figân eylemeyem
Bilmezin n'eyleyeyüm yâr baña yâr degül
Düşmen ise uyumaz baht ise bîdâr degül

5 Düşeli gönlüme zülf u ruḥ-ı yâr³⁰⁴
Âh u feryâd iderem ḥasret-ile leyl u nehâr
Sînemi pâreledi tîğ-ı cefâ-yı dildâr
Cânuma geçdi meded ḥançer-i cevr-i dildâr
Bilmezin n'eyleyeyüm yâr baña yâr degül
Düşmen ise uyumaz baht ise bîdâr degül

6 Kâr idindi baña cevr itmegi şimdi yârum
Dâniş-i ḥaste şaf-ı göklere çıkdı zârum
Bağmadı ḥâlüme hergiz o gözi bîmârum
Ḥayrete düşdüm İlâhî saña kaldı kârum
Bilmezin n'eyleyeyüm yâr baña yâr degül
Düşmen ise uyumaz baht ise bîdâr degül

138

Merşiye Dervîş Muştafâ³⁰⁵

--./-./-./-./-.

1 Dervîş Muştafâ-[y1] revânî-fürüş kim
Rûḥ-ı revânı şâd ola ehl-i vefâ imiş

³⁰⁴ Vezin bozuktur.

³⁰⁵ Bektaş, a.g.e, s. 507

138/ Merşiye Dervîş Muştafâ : Fuḳarâ-yı Sa'diyyeden Revânîci Dervîş Muştafâ Halvetî Tekyesinde 'Aşr-ı Muḥarrem içinde Merşiye-i Ḥazret-i İmâm Hüseyin Oğunurken Bir Sayḫa Urup Şehîden Naql-i Cinân İtmekle Teberrüken Söylenen Merşiyedür

5a dinmedi : diñmedi

- 2 'Aşr-ı Muḥarreminde biñ iki yüz altınuñ
Tevḥīd içinde göçdi naşıl cān-fedā imiş
- 3 O gerçi müsta'idd idi 'aşk-ıla yanmağa
Mersiyehān-ı tekye de āteş-nevā imiş
- 4 Bir ker[re] yā Ḥüseyn diyu şayḥa eyleyüp
Cān virmek ise ancak olur bī-riyā [imiş]
- 5 Defn oldı gitdi gözleri[n]üñ kanı dinmedi
El-ḥaḳḳ muḥibb-i āl-i Resūl-i Ḥudā imiş
- 6 Ben Pertev öyle bir kırı da'vāyı diñlemem
'Āşık demek de işte bu zāta sezā imiş
-raḥmetu'llāhi 'aleyh-

[47b]

139

Ġazel-i³⁰⁶ Ḥudāyi³⁰⁷

..-./..-./..-./..-

- 1 Nice bir derdiñe bu dīde-i terler nice bir
Nice bir yağa beni āteş-i hicrān nice bir
Nice bir zāyi' ola bunca güherler nice bir
Āh idem ḥasret ile şām u şehirler nice bir
- Ṭıtdı āfākı mede[d] dūd-ı dil-i sūzānum
Ġarazuñ cevri ü cefā ise yeter sultānum
- 2 Ben senüñ pādişehüm bende-i fermānuñ olam
Pāy-māl-i ser-i gīsū-yı perişānuñ olam
Kaşlarıñ yayına biñ cān-ıla ḳurbānuñ olam
Bir iki gün bu fenā tekyede miḥmānuñ olam

³⁰⁶ Şiirin nazım şekli terkiib-benddir.

³⁰⁷ Mehmet Demiralay'ın hazırladığı "Hüdāyi-i Kadīm (16. Yy) ve Divanı İnceleme-Tenkidli Metin", Hayriye Türkoğlu Köse'nin hazırladığı "XVI. yüzyıl Divan Şairi Hudāyi Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Divanının Tenkitli Metni" başlıklı yüksek lisans tezleri ile H. Kamil Yılmaz'ın hazırladığı "Aziz Mahmud Hüdāyi Divanı"nda bu şiir bulunmamıştır.

Saña layık mıdur ey Hüsrev-i ‘ālī-şānum
Baña zulm eylesin çarha çıka efgānum

- 3 N’ola yanuñda senüñ sehv-ile itdümse günāh
Baña bağışla güzel başuñ-içün eyle nigāh
Kul günāh itse bağışlardum olur(?) anı şāh
Merhamet eyle señ rahmet ide saña Allāh³⁰⁸

Yüzüme bir güle bak tā ki sevinsün cānum
Dest-i luṭf-ıla yapulsun bu dil-i vīrānum

- 4 Varayın derdüñ-ile ‘āleme dāstān olayın
Düşe yek tağlara Mecnün gibi ‘üryān olayın
Künc-i ‘aşkuñla Hudāyī gibi vīrān olayın
Sāyeveş mihrüñ ile ḥāk ile yeksān olayın
Şehr-i ḥüsn içre şalın serv gibi ey cānum
Şulasun yollarımı dīde-i ḥün efsānum

140

Merşiye-i Fāzıl³⁰⁹ Mīr Sultān Selīm Ḥan

..-/-..-/-..-/-

- 1 Rüz [u] şeb kaşr-ı felek kulbe-i aḥzān olsun
Sāz-ı nāhīd tarab-nağme-i efgān olsun
Kār-ı ikbāli anıñ müntic-i ḥüsrān olsun
Felegiñ kubbe-i firūzesi vīrān olsun
‘Alemin enfes-i āfākı perīşān olsun
- 2 Şöyle efgān ideyim gülgüle-i vāhımdan
Ki ola gūş-ı felek nāle-i şebgāhımdan
Çıñlasun ṭās-ı felek şadme-i eyvāhımdan
Felegiñ çarḥı kırılısın nefes-i āhımdan
Pāre pāre dökülüp ḥak-ile yeksān olsun

³⁰⁸ Vezin bozuktur.

³⁰⁹ Üzerine tahmis yapılan şiir Enderunlu Fāzıl’a aittir. Bkz. Hüseyin Fāzıl Enderunî, age., s. 39-40.

- 3 Küre-i hey'et-i devvâreleri ba'de'l-yevm
Mehçe-i çetr-i nigûn-sâreleri ba'de'l-yevm
Ahter-i lû'lû-i şehvâreleri ba'de'l-yevm
Felegiñ seb'a-i seyyâreleri ba'de'l-yevm
Rîze rîze saçılup rîg-i beyâbân olsun
- 4 Şafer-i zâ'id[e] gibi bî-ragbet ola eyyâmı
Mişl-i takvîm gehî sâkıt ola aḥkâmı
Ḥaḥḥ ola şafḥa-i dilden heme ḥarf nâmı
Felegiñ çâk ola ne atlas-ı mînâ-fâmı
Lîme lîme tağılup 'âleme rîzân olsun
- 5 Dest-i müflis gibi teng ola refâhı felegiñ
Görmeye vuş'atı eyyâm-ı siyâhı felegiñ
Perde olsun gözine zûlm-i günâhı felegiñ
Toğmasun bir daḥi ḥurşîd ile mâhı felegiñ
Mâh u sâlı şeb u rûzı bize pinhân olsun
- [48a] 6 Ne idi eyledigüñ vird -i ḥilâf-ı me'mûl
Anı zann eyleme kim olmaya senden mes'ûl
İnkisâr eylemede böylece aşḥâb-ı 'uḡûl
Ḳılmasun devr-i felek bir daḥi icrâ-yı füşûl
Ne bahâr u ne ḥarîf u ne zemistân olsun
- 7 Ba'dezîn kilik-i nigârende-i bihzâd-ı kader
Çekmesün gülşen-i dehre gül-i ra'nâ-yı diger
Bî-te'eşşür ola mihr u meh ü reyyân-ı maḥar
Düşmeye şebnem-i ter esmeye hoş bād-ı şehir
Ne gül-i tâze ne bülbül ne gülistân olsun
- 8 Ümmeḥât-ı felek-i ḥârişe-zây-ı azlem
Yine dünyâya gitürdi yeñi ḥüzn-i mâtem
Olmaya bir daḥi âbisten-i ekdâr [u] elem
Hep 'aḳîm ola mevâlîd-i selâşe 'âlem
Ne nebât ola ne ma'den ne de ḥayvân olsun
- 9 Eylediñ başımıza 'âlemi sen târ yeter
Farḳ olunmaz şebimiz rûz ile hem-vâr yeter
Ne bu kec-rev ḥareket böylece refîr yeter

Ey felek ey felek ey dehr-i sitemkār yeter
Rūz-ı maḥşer görelüm ‘āleme dīvān olsun

- 10 N’eyledi saña o hem-cāha ki kıydıñ zālīm
Şeref-i salṭanat ol māha ki kıydıñ zālīm
Öyle bir ‘ārif[e] bi’llāhi ki kıydıñ zālīm
‘Ālemiñ rūhı olan şāha ki kıydıñ zālīm
Nice şimden gerü ‘ālem nice devrān olsun
- 11 Naqşber-ābdur ancaq felegiñ kār u işi
Bir heyūlā gibidir nīk u bed gösterişi
Degmez iqbāline dünyāniñ ‘aceb keşmekeşi
Nice mağrūr ola iqbāline dünyāda kişi
Tūtalum taht-ı cihān üzre Süleymān olsun
- 12 Olıcaq ‘āzim-i ‘uqbā o şeh-i nesl-i sa‘īd
Düşmen-i āl-ı ‘abā eylediler cümlesi ‘ıyd
Çāre ne böyle imiş levḥ-i kader vaqt-i va‘īd
‘Ālemiñ işte Süleymānı Selīm Ḥan şehīd
Taht-ı mülki dilerem ravza-i rıdvān olsun
- 13 Öyle bir ‘ārif-i şāhenşeh-i dānā-yı ḥakīm
Cevher-i ferdi hezār pāre iderdi taqsīm
Mişli düşde daḥi ḥulyāda vü zāhirde ‘adīm
Öyle dānā-yı fehīm öyle himemkār-ı ḥalīm
Her me‘ārifde kemāl-āver-i itkān olsun
- 14 Cüz’-i terkīb-i vücūda şehī (...)³¹⁰ fiṭrat
Kılılmış ‘irfān ile taḥmīs ḥakīm-i kudret
Fehm-i idrākine yok ḥāşılı ḥādd u ḡāyet
Ḥüsn aḥlāk-ile ol ḥüsn-i cemāl tal‘at
Böyle qabil mi ‘aceb bir daḥi insān olsun
- 15 İtdi çok kārgeh-i ‘āleme ḥikmet inşā
Daḥi top-ḥāne vü tersānemi kıldı ihyā
İhtirā‘ı nice mümkün ola ḥādd u ihşā

Nice hayrāt-ı eṣer eyledi ĩcār-ı binā
Hidmeti nezd-i Hudā mūcib-i ğufrān olsun

- [48b] 16 İstedi rābıṭaya gire ser-ā-ser ecnād
Gele a‘dāsına ğālib ṣeh-i ferḥunde nihād
Dile āsūde per-i zıll-i hūmā sende(?) ‘ibād
Kıldı tertīb-i ‘asākır daḡı ta‘līm-i cihād
Ġāzīler zūmresine ṣāh-ı ṣehīdān olsun
- 17 Kıldı mebzūl o kadar sa‘y-ı belıġ u himmet
Rūz u ṣeb itmiṣidi selb ṣafā-yı rāḡat
Kār u bārı heme tanzīm-i umūr-ı mülket
Ol kadar ancak olur ġayret-i dūn u devlet
Sa‘y-ı meṣkūr kabūl-āver-i Yezdān olsun
- 18 Rūṣenā olmadadır fā‘ide-i efzūnı
Bī-baṣīret ne bilür mihr u meh-i gerdūnı
Ehl-i ḡikmet bilür o nūṣḡa-i eflāṭūnı
‘Ākıbet zāhir olur vācib olan kānūnı
Bilünür kadr-i ‘abā mevsim-i bārān olsun
- 19 Bilmedi kıymetini ḡüsr-meniṣ lā-yefhem
Urmasun bir daḡı hıç fehmi u ferāsetden dem
Rūz u ṣeb sīnesini taṣ ile döġsün Ādem
Aġlasun maḡṣere dek ḡüzn-ile çeṣm-i ‘ālem
Heft-deryā-yı cihān ḡasret ile kan olsun
- 20 İtdiġi kārā peṣīmān olup itdi ṣefkat
Pīr-i çarḡıñ ġözine geldi siriṣk-i riḡkat
Katrede ‘ārif olur baḡr-i muḡīṭ-i ḡikmet
Yaġdı hep sā‘ıḡalar bār-ı maṭar bir müddet
Mātem-i dehre bu yetmez mi ki burhān olsun
- 21 Farz olur yādı bize raḡmet ile ṣubḡ u mesā
Cānib-i ḡaḡdan olan ḡamse-i evkāt āsā
Kabza-i ḡükmi ola mülk-i behiṣṭ-i a‘lā
Kim bilür taḡta bedel āḡ olsa³¹¹ tābūt-ı fenā

³¹¹ “olsa” vezni bozmaktadır. Doğrusu Enderunlu Fāzıl Divanı’nda geçen “ola” kelimesidir.

Şāh-ı mazlūm ‘adem iklīmine sulţān olsun

22 N’oldı āyā o Süleymān-ı zemān zīnet-i mülk
Ser-te-ser emrine münkad iken ol devlet-i mülk
Böyle cārī kalem-i sun‘-ı Hudā ruḥşat-ı mülk
On sekiz sāl sekiz māh meger müddet-i mülk
Va‘de geldikde ne kâbil daḥi imkân olsun

23 Öyle bir şāh-ı cihān kurre-i ‘ayn-ı devrān
Muşhaf-ı melike_ıdı süre-i nūr-ı Rahmān
Tābdār itmişigin günü o luţf-ı Yezdān
Allāh Allāh nice ḥurşīd-i cihān-tāb-ı zemān
Bir avuç ḥāke girüp ser-be-girībān olsun

24 Levḥ- takdīr aña olmuşdı ezelden ma‘lūm
Oldı teslīm-i kazā yoḥsa o şāh-ı mazlūm
Pençeleşmek nice mümkün ola şebbāz ile büm
Bir alāy kâfir-i bī-dīn idüp ol şāhe hücum
Tā ki bu mehlekeden ‘adne şitābān olsun

25 Hāşıl-ı tuḥme-i ‘ifrīt-i nihād-ı sifle
Kār-ı kubḥiyyetini cümle çıkardı fi‘le
Zikr-i tevhīd-i İlāhīde iken bi‘l-fi‘le
Bir süri kelb-i ‘aḳūr itdi o şīre ḥamle
Her biri nār-ı cehennem ile büryān olsun

[49a]

141

Gazel-i Vā‘iz³¹²

..-/.-./..-/.-.-

1 Ne şafādan kederüm var ne cefādan ḥazerüm
Düşmeni dost bilürem ikisini bir sezerüm
Kimsenüñ ḥayrına vü şerrine yoḳdur nazarum
Hep kuru laḳlaḳadur elde olan hünereüm

³¹² Son bentte geçen mahlastan anlaşıldığı üzere bu şiir Gurbî'ye aittir. Fakat Sibel Akbulut Selçuk'un hazırladığı "XVIII. Yüzyıl Şairi Gurbî'nin Divanı (Metin-İnceleme)" başlıklı yüksek lisans tezinde bu şiire rastlanmamıştır. Başlıkta ve son bentte geçen "Vā'iz" kelimesinin ise mahlas olarak mı meslek adı olarak mı kullanıldığı tespit edilemediği için şiirin nazım şekli müseddes olarak kabul edilmiştir.

Ne alandan haberüm var ne şatandan haberüm
Serseri kevne gelelden berü sersem gezerüm

2 Baḥş-i ‘ilme gelicek kıl ile kâl eylemeyem
Her ne dirlerse daḥi baḥş-i cidâl eylemeyem
Ne belâdur başıma cem‘ ü melâl eylemeyem
Tevbe yâ Rab daḥi men ‘arz-ı kemâl eylemeyem
Ne alandan haberüm var ne şatandan haberüm
Serseri kevne gelelden berü sersem gezerüm

3 Gâh olur kendümi ‘âlem içinde bulamam
Gâh olur ağlarum gâh olur aşlâ gülemem
Ne ‘Alîyem ne velîyem ne deliyem bilemem
Bir pula mâzî u müstaḳbeli virsen dilemem
Ne alandan haberüm var ne şatandan haberüm
Serseri kevne gelelden berü sersem gezerüm

4 Gâh olur derd-i dilüm itmededür ‘arz-ı lisân
Gâh olur neş’e-i şîḥhat idemem şoḥbet-i cân
Gâh yanumda bir olur mihr ile zevk-ıssı ziyân
Vireni virmeyeni bir bilürem yaḥşısı yaman
Ne alandan haberüm var ne şatandan haberüm
Serseri kevne gelelden berü sersem gezerüm

5 Gâh olur Ğurbî gibi derd-i derünüm diyemem
Kimseye ḥâl-i dil-i zârımı hîç söyleyemem
Yâri idrak idemem fark-ı ‘adü eyleyemem
Vâ‘izüñ pendini zâhid yorumaz diñleyemem
Ne alandan haberüm var ne şatandan haberüm
Serseri kevne gelelden berü sersem gezerüm

142

Şâhîñ Girây³¹³

³¹³ Özer Şenödeyici, “Osmanlının Görsel Şiirleri III –Trajedinin Gölgesinde Hüner Gösterisi”, **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi**, 2 (6), 2009, s. 586-592.

142/ 2b rübây : resâyy(9b)

3a renc-i tecrîde : reh-i tecrîdde (11a)

5a kâküllerin gün yüzün : kâkülleri gün yüze(2a) (“yüzün” kelimesi vezni bozmaktadır.)

6b tab‘ına : luḫfına (4b)

- 1 Yāver olursa eger luṭf-ı Ḥudā bir ula
Bir pula muḥtāc iken dehre olur pādīṣāy
- 2 Yaş dūṣūp dīdeden rūyuñ ider ārzū
udret-ile gūl yūzūñ itmede Őebnem-rūbāy
- 3 Yap renc-i tecrīde ‘āıl isen bir ribāṭ
āfile-i ehl-i ‘aş eyleye kārban-serāy
- 4 Yār-ı ser-efrāz-ı men sende o kaş gōz ki var
atlı[i] iūn ‘āŐııñ yā ne gerek o u yāy
- 5 Yayup o kākūllerıñ gūn yūzūñ ıldıñ niāb
Menzil-i ‘akrebde yā mūnḥasif olmuŐdur ay
- 6 Yār delerse eger sīnemizi ā’ ilūz
Tek bizi ol meh-liā tab’ına ılsun sezāy
- 7 Ya[z] semender gibi yanmaa tālībligūm
Ey kerem ‘aŐr ide_eger dilerise ol hūdāy
- 8 Yā reh-i raḥŐende mi dehre ziyā-baḥŐ olan
Ṭal’at-i rūyuñ durur ‘āleme viren cilāy
- 9 Yā lec idūp mūdde’ı yūzūñı inkār idūp
Eyler idi ol anī ‘āıl ise vire rāy

7b kerem aŐr ide : alem ‘arż it, hūdāy : hūmāy (6b)

8b durur : mudur

9a yūzūñı inkār idūp : gūn yūzūñ inkār ider (10a)

9b anī : abī, vire : zerre (10b)

11a yārıñ : yār (1a) (“yārıñ” kelimesi vezni bozmaktadır.)

11b yūzūñ : yūzi (1b)

12a tīzi gibi : ser-tīzini (3a)

13a am-ḥāneden : am-ḥāreden(5a)

13b hicrānna : hicrān ile (5b)

- [49b] 10 Yāre ider ehl-i āşk tırmayup ‘arz-ı hüner
Nevbet-i ‘arz-ı hüner sende mi Şāhīn Girāy
- 11 Yāriñ gelüp ‘āşıkıñ menzilini kılsa cāy
İtmeye mi gül yüzüñ dīdeleri rūşenāy
- 12 Yanaşup ol meh[e] yā hançer-i tīzi gibi
Eylesem agyārınıñ sīnesini hem-çü nāy
- 13 Yan virüp ol meh-liķā kaçma bu ğam-ĥāneden
Āteş-i hicrānına yanmağa görme revāy

143

Terkīb-bend-i Ğalīb Efendi³¹⁴
-rahmetu’llāhi ‘aleyh-

..-./...-./...-./...-

- 1 Āh kim düşdi göñül bir şeh-i ‘ālī cāha
Kim ĥayāli-y-le gelür lerze-i dehşet māha
Reh-nümā her keremi biñ elem-i cāngāha
Ĥarĥar-ı ğam-ıla ħaldı işim Allāha
Söylenilmez bu ne hem-rāza ne ĥod hem-rāha
Fırşatım yok ki diyem sūz-ı dilüm ol şāha

Derd-i ĥasretle neler çekdiğimi ben bilürem
Yāreme şimdi ne zehr ekdiğimi ben bilürem

³¹⁴ Kalkışım, age., s. 250-251.

143/ 1d ne ĥod : yaĥūd

3b tab ‘ına : tab ‘ıma, fikr u : fikr-i

3h teĝāfülle : teĝāfülse

5a mecāl u : mecāl-i

5e bu sözi : bir sözü

5f söz : şey, buna bi’llāh : bu ki va’llāh

5g eyleyemem : eyleyeyim

5h söyleyemem : söyleyeyim

6h rahm ki : rahmıña

2 Añlamaz mı bilemem yoħsa tegāfūl mi ider
Cigerim pāreleyüp katle te'emmūl mi ider
Cān ħalāş olmađı bir dađı taħayyūl mi ider
Dime zaħm ursa n'olur ğamze tekāsūl mi ider
Öyle şebbāz bu vīrāna tenezzūl mi ider
Hep anıñ cevrine 'uşşāķ taħammūl mi ider

Tā ki öldürmeye biz terk-i niyāz eylemeyüz
Öyle bī-hūde yere sūz u ğūdāz eylemeyüz

3 Senden ey şūħ ben ümmīd-i vişāl eylemedim
Ṭab'ına ħadşe virüp fikr u muħāl eylemedim
Rūz-ı 'aşķı şeb-i tārīk-ı ħayāl eylemedim
Zūlf-i kāfir gibi inkār-ı cemāl eylemedim
Kākūlūñ āh-ıla bir hem-zede ħāl eylemedim
Ḥavf idüp ğamzene bir ħarf su'āl eylemedim

Qalmadı şabre mecālīm bilemem 'işyānım
Dađı yetmez mi tegāfūlle ğarāz sultānım

4 Beni ađlatma meded ğamze-i ħūn-ħ'arıñ için
Saña kendim öleyim dīde-i bīmārıñ için
Bu kadar dökme sirişkim leb-i dūr-bārıñ için
Saķla ol kanları ğülgüne-i ruhsārıñ için
Ben belālar çekeyim turre-i tarrārıñ için
Sen de bir ğün ola āh eyleyesin yārıñ için

[50a]

Derd-i hicrāna devā itmege ħasret çekesin
İltifāt eylemedüm diyü nedāmet çekesin

5 Qalmadı sūziş-i ħasretle mecāl u efğān
Ḥayretimden idemem ħasretimi dağı beyān
Ne kadar şaklasam elbette olur keşf ü 'ayān
Qalamaz penbe-i dāğ içre bu āteş pinhān
Niçün itsün bu kadar bu sözi dil ketm [ü] nihān
Dağı bir söz yok efendim buna bi'llāh inan
Ġarāzım bu ki biraz sūz u ğūdāz eyleyemem
Sūħān-ı 'aşķ [eger] küfr ise de söyleyemem

- 6 Leb-i la'liñde bulur Hızr-ı sühan āb-ı hayāt
‘Aşık-ı dil-şüde hasretle ölür mi heyhāt
Kātilimdir dir isem ben saña rüz-ı ‘Araşāt
Kanlı gömlekle ider pīrehen-i ten işbāt
‘Akıbet gamze-i cellādıñı eyler iskāt
Raħm kıl raħm ki ey şüh-ı pesendīde şıfāt

Ġalib ölmekle seniñ çeşmiñe şıhhat gelmez
Baña bu dertden ölsem de ferāgat gelmez

144

Terkib-bend-i Eski Vāsıf³¹⁵

..-/.-./..-/.-.-

- 1 Ey nihāl-i semen-i zīb-i hırāmende-i nāz
V’ey ‘izār-ı gül-i nesrīn [ü] hezār ehl-i niyāz
Rüy-ı gülzār-ı ‘arañnākına söz yok mümtāz
Bī-vefālık görünür çeşm-i siyāhında biraz
Ġamzeñ efsāneye mā’il o ruħı pür-gammāz
Buna tākat mı gelür ğayrıya olduñ hem-rāz
Nice şabr eyleyem ey āfet-i bīġāne-nüvāz
Beni pā-māl-i cefā ğayra idersin i’zāz

Nażar it ħal-i perīşānıma bir kere benim
Yanayor nār-ı firākıñla ser-ā-pā bedenim

- 2 Yetişür ğayrı amān ey gül-i gülzār-ı cefā

³¹⁵ Gürel, age., s. 559-561.

144/ 1e ğamzeñ : ğamz-ı

1ı kere : zerre

3f vīrānede : dīvānede (3b)

4c n’eyleyim āh : n’eyleyeyim

5a dimedin mi : demedin mi

5f āh: āhır

5j edā : cefā

6g girān-cān : ki giryān

6j İtdükleriñ: eyledigüñ (“İtdükleriñ” vezni bozmaktadır.)

Hār-ı āzār-ı ğamiñ cānıma geçdi zīrā
Hande-sāz olmadadır hālime her dem a‘dā
Āh ‘aceb n’olsa gerek bu sitem-i nā-bercā
Beni bir semt-i muhālifde mi gördün āyā
Ne suçum varsa efendim kerem it kıl inhā
Āh u feryād-ı niyāzım eşer itmez mi saña
Güşuna girmede [hīç] eyledigim vāveylā

Nāfile eylemişem şıdk [u] hūlūşum ibrāz
Ya ne bī-hūde imiş eyledigüm ‘arz-ı niyāz

- [50b] 3 Bilmez āyīn-i terahhūm niĝehūñ zerre kadar
Dil-i nālānıma her dem ne bu haşmāne nazar
Dem-be-dem kārı hemān cevı ile endīşe-i şer
Görmemiş sencileyin zālimi bir çeşm-i beşer
Nice āh eylemeyem kalbimi cāy itdi keder
Dil-i vīrānede esbāb-ı meserret ne gezer
Gösterir her niĝhimde baña bir naşş-ı diger
Kederimden elem [ü] hūzn-ile şeb-tābe-seher
Tās-ı pür-hūna döner ağlamadan çeşmānım
Sensin ey nūr-ı başar kande yatur müjgānım
- 4 El-amān eyle terahhūm ey şeh-i iklīm-i fiten
Yine ber-bād ideyor mülk-i dili ceşş-i mihen
Haşretūñ n’eyleyim āh olmadadır sūz-efgen
Görinür çeşmime külhan gibi sahn-ı gülşen
Nemden incindin efendim bana bildir nemden
Ākıbet ğamz u nifāk eylediler mi düşmen
Sebebin söyle ne küsdün dil-i bī-çāreye sen
Sūz-ı hicrān-ı ğamiñla yetişir yandım ben
Sen tururken kime ben çāk-ı girībān ideyim
Kime derdim diyeyim kimlere efgān ideyim
- 5 Dimedin mi ki saña yār olayım her bār
Vuşlatimle seni mesrūr ideyim ben her bār
Haşedinden görüp āteşlere yansun aĝyār
Şoñra olduñ yine a‘dā ile hem leyl ü nehār

Va‘dine durmadın ammā yine ey gül-ruhsār
Eylediñ n’eyleyim āh beni rencīde-i hār
Pister-i ğamda yaturken nice demler bīmār
İtmediñ hālimi bir kerre benim istifsār
Bu mıdır sevdiceğim ‘āşıka āyīn-i vefā
Yād ile hem-dem olup bendene biñ dürlü edā

6 Bārekallāh güzelim luṭfına şāyān itdiñ
Luṭf ise ancak olur toĝrısı ihsān itdiñ
Bir zemān pā-zede-i leşker-i nādān itdiñ
Bir zemān aĝlamadan dīdelerim kıan itdiñ
Yerimi hasret-ile āteş-i sūzān itdiñ
Cigerim nār-ı fırākuñ-ıla pūryān itdiñ
Bilmezem n’eyledigim şöyle ki giryān itdiñ
Tīşe-i ğamla dili hāşıl[1] vīrān itdiñ

Neler itdiñ neler ey ālem-i hūsnūñ şāhı
Kāfir itmez baña sen itdükleriñ va’llāhi

[51a] 7 Tāli‘imde baña bildim ki ‘adūdur el’ān
Hele baḥtından ümīd eylemezem ben dermān
Çarḥ ise itdi beni kendi gibi ser-gerdān
Daḥi n’eyler ‘acebā ‘aksi dönüp bu devrān
Bāri sen eyle gehī şefkat eyā düşmen-i cān
Kūşe-i ğamda beñem zār [u] zebūn u nālān
Eyledim hūzn-ile bu mışra‘ı evrād-ı zebān
Beni giryende idersen de yine ol ḥandān

Dimezem Vāşif-ı nālende gibi zār olasın
Beddu‘ā eylemezem şaĝ olasın var olasın

145

Müseddes-i³¹⁶ ‘Akif³¹⁷

..-/.-./..-/.-.-

³¹⁶ Şiirin nazım şekli terkeb-benddir.

³¹⁷ Bu şiir Aysel Admış’ın hazırladığı “Akif Divanı (İnceleme-Transkripsiyonlu Metin)” ve Şirin Aydoğan’ın hazırladığı “Selanikli Akif Efendi’nin Hayatı, Edebî Kişiliği, Divanı” başlıklı yüksek lisans tezlerinde yer almamaktadır.

1 Ey nihāl-i semen-i gülbün-i zībende hırām
Yeter olduk yeter ağyār-ı firībendeye rām
Baña biñ dürlü cefā ğayra idersin ikrām
Saña lāyık mı eyā naḥl-ı gülistān-ı merām

Beni ferdāya şalup ğayrıya ‘izāz itmeñ
Böyle bī-hüde yere ‘āşıkına nāz itmeñ

2 Destine pençe-i ḥurşid senüñ āye iken
Mehd-i nāz içre begüm saña mih(i)r dāye iken
İltifātuñ şerefi şevk-i dile māye iken
Şehper-i nāzuñ efendüm serime sāye iken

Āh kim sā’id-i bī-ġāneye pervāz itdün
Şah-bāzum sitem u nāza ser-aġāz itdün

3 ‘Arz-ı hāl eyleyemem sırr-ı zamīrüm eyvāh
Çekdigüm ḥār-ı ezāyı bilür ancak Allāh
Rüz [u] şeb itmedeyem nāleş ile girye vü āh
Saña düşmez bu kadar cevri ü cefā-yı cāngāh

Tiġ-ı cevriñle yeter ğayrı dilim hün oldu
Eşk-i çeşmüm ise günden güne Ceyhün oldu

4 Bī-vefā koyduñ eyā gülbün-i gül-ğonce-dehen
Ḥār-ı ağyār-ı sitemkāra fedā itme neden
Sebebüñ söyle eyā zālīm-i pür-cevri-ı fiten
Neden ey āfet-i bīġāne-edā bunca mihen

Āh-ı ‘aşkında senüñ virmişiken cān u serüm
Beni ağyāra fedā eyledin ey sīm-berüm

5 Cevri ü āzār-ı sitemle beni giryān itme
Varup ağyār-ı cefākārımı ḥandān itme
Eşk-i ḥāsret dökerek dīdelerim ḫan itme
Yetişür ‘Ākifi bülbül gibi nālān itme

Beyt-i aḫzānuma gel Yūsuf-ı gül-pīrehenüm
Tā-be-key āteş-i hicrānumı yansun bu tenüm

..-/.-/.-/.-/.-

- 1 Ey hırâm-ı revîşi cilve-i tāvus-ı cinân
 Vey meyân [u] keremi menba'-ı āb-ı hayevân
 Şabr idermiş tūtalum 'āşık-ı zār [u] giryân
 Gāh cevr eyler isen bāri geh eyle ihsân
 Eger öldürmek ise kaşduñ ey[ā] āfet-i cān
 Nīm bismil gibi tā-key ide göñül efgān
 Hānçerüñ çek beni öldür meded it virme amān
 Şanma ölmekden ola cān [u] göñül rû-gerdān
- Gelmesün hātırā bir vech ile ey şüh gümān
 Ben de cānum da göñül de saña olsun kurbān
- 2³²⁰ Bî-edeblik ise de eyleyeyüm bāri su'āl

³¹⁸ Başlıkta tercî'-bend olarak adlandırılan bu şiirin nazım şekli, Şerife Akpınar'ın hazırladığı Rûznâmecizâde Şinâsî Divanı'nda da belirttiği gibi "terkib-bend"dir. Divandaki şiir 6 bendden oluşmakta olup ilk bendi -bağlama beyitleri hariç- 10 sonraki bendleri 8'er mısradır. Şiirin mecmuadaki mısra sayısı divandakinden farklı olup her bir bendi 10'ar mısradır.

³¹⁹ Şerife Akpınar (Cengiz), **Rûz-nâmece-zâde Şinâsî Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Divanının Tenkitli Metni**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2000, s. 170-172

146/ 1b keremi : keremi (Anlam açısından "keremi" uygundur)

1f tā-key ide göñül efgān : 'āşıklarūñ eyle kurbān

1ı şüh gümān : şüh-ı cihān

3f çeşm : hışm (2f)

3ı kaşduñ : fikrūñ (2ı)

3j ferāgat: ferāg (2j) ("ferāgat" vezni bozmaktadır.)

4b tāze sen : tāzenin (3b)

4e rağm : ğam, i'zāz : ğarrāz (3e)

5b nāy :tāb (4b)

5h de : --- ("de" vezni bozmaktadır.)

6b der-āğūşuñ olurdı : olurdı der-āğūşuñ (5b)

6e ağıyāra 'izāz : ağıyār-ı 'azāz (5e)

6g ağıyār : a'dā (5g)

7a evvel gibi dildār : evvelki gibi yār (6a)

7b bendene de yār : bendeñe dildār (6b)

7c birine : bir puta (6c)

³²⁰ Bu bend divanda yoktur. Sadece ilk iki mısrası birinci bendin bağlama bendi olarak geçmektedir.

Gelmesün hâtır-ı nâziktere ammâ ki melâl
Virüp evvel dile luţfuñ ile ümmîd-i vişâl
Taleb itdikçe niçün soñra virür saña kelâl
Ben bilürem yoğdı vaşluña bir dürlü mecâl
İltifâtuñla getürdüñ dile efkâr-ı muhâl
Hâşılı bende-i mehcür yine şimdi âmâl
Beni öldür yetişür ber-ţarâf olsun aĥvâl

Yoĥsa dâmânuñ elümden nice vâreste olur
Kande gitsün gönül ayrılmayup elbette bulur

- 3 Saña şâyeste midür ġayrılara yâr olmak
Rağm idüp bendeñe hem-[s]ohbet-i aġyâr olmak
Sende mi oldı hemân yâr-ı sitemkâr olmak
Bende mi gördi cihân ‘âşık-ı nâ-çâr olmak
Benden ĩrâş ide tâ böyle dil-âzâr olmak
Bî-sebeb çeşm-i ‘itâbuñla gönül zâr olmak
İncinüp baña ferâġat ile der-kâr olmak
Kaşduñ ayâ bu midur yoĥsa cefâkâr olmak

Gel ferâġat ise kaşduñ kuluña eyle su’âl
Beni öldürmeyecek fikr-i ferâġat emr-i muhâl

- 4 Bu cefâ-yı yeter ey serv-i ser-efrâz³²¹ itme
Ben niyâz eyleyicek tâze sen âġâz itme
Sîne-i şâfuñı aġyâre varup bâz itme
Herkesi âyîneveş sırruña hem-râz itme
Baña rağm ola diyu ġayrıya i’zâz itme
Bağrımı delme yeter neylere dem-sâz itme
Luţf ise bendene kaşdun kerem it nâz itme
Kâ’ilem cevrine de bâri anı az itme

Birin it gel baña maĥşûş yeter sultânım
Ârzü itmeye tâ ġayrı edâñı cânım

- 5 Ağlamağdan yetişür dîdelerüm oldı telef
Yeter inşâf yeter yakdı beni nây ile tef

³²¹ Metinde “ser-firâz” şeklinde yazılmış olup vezin gereği “ser-efrâz” olarak okunmuştur.

Ceyş-i müjgānuñ olup tîr-i nigehle şaf şaf
Sehm-i āzārîña tâ-key ola bu sîne hedef
Baña rağm olmağıçün ola vücūh ile şeref
Dest-i ağıyār ide gül-berg-i 'izārîñı telef
Bu degül 'ādet-i dīrîn-i civānān-ı selef
Kerem it sen de daħi 'uşşāka olup hayr-ı halef

Kerem ağıyāra cefā 'āşıkā kânūn itme
Beni vech ile luṭf eyle ciger-ḥūn itme

52a 6 Bî-vefā bendene evvel ne idi bunca kerem
Dil-i mecrūḥa der-āğūşuñ olurdu merhem
Sebebin söyle niçün şimdi bu āzār-ı sitem
Ḥāk olursam rehūñe itmeyesin 'atf-ı kadem
Virüp ağıyāra 'izāz-ile şafā baña elem
Nice ṭākat getirür bunca cefāya ādem
Dest-i ağıyār ile zūlfūñ degül itmek derhem
Eyleme başuñ için bād-ı şabāyı mahrem
Şaķın āhumdan eyā tāze gül-i gülbün-i nāz
Virmesün berg-i gül meşrebūñe suz [u] güdāz

7 Çünki mümkün degül evvel gibi dildār olasın
Ya 'ni ağıyārı koyup bendene de yār olasın
Göreyim birine üftāde-i ğam-ḥār olasın
O cefākār ola sen 'āşık-ı nā-çār olasın
Derd-i 'aşkı ile dil ḥaste vü bīmār olasın
Ol tebessüm ide sen ğirye ile zār olasın
Hedef-i tîr-i sitemkār-ı ağıyār olasın
Ḥāşılı sen gibi bî-raḥme giriftār olasın

Bilesin sen de Şināsiye cefā eyledigūñ
Baña rağm eyleyüp ağıyāre vefā eyledigūñ

147

Müseddes-i Dāniş³²²

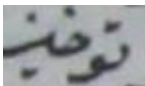
-merhūm-

³²²Bkz. 281 numaralı dipnot

- 1 Mā-beynimüze ol gül bizle ne girersin³²³
Ey nāle baña derd-i derūnum dir yirersin
Şandum seni ey āh-ı seher iş bitirirsin
Gül-ḥande-i iḳbāl ile kendüñ yitirirsin
Gül-çide-i ruḥsārına müjde ne virirsin
Bu taze peyāma dil-i şūrīde ne dirsın
- 2 Gül-tāze yetişmiş çemen-i bağçe-i nāze
Minneti var ola ḡonce-i ra' nāya niyāze
Derd-i dili (...) ³²⁴ iderek zīb-i piyāze
Ṭurfānda açılmış daḡı çigdemle bu taze
Gül-çide-i ruḥsārına müjde ne virirsin
Bu taze peyāma dil-i şūrīde ne dirsın
- 3 Her naḡl-ı revān ḡadd-i dil-ārā gibi olmaz
Her sünbül-i ter zülf-i semensā gibi olmaz
Taḡḡik-i ḡaber kizb ile inhā gibi olmaz
Peyḡam-ı şafā va' de-i ferdā gibi olmaz
Gül-çide-i ruḥsārına müjde ne virirsin
Bu taze peyāma dil-i şūrīde ne dirsın
- 4 Gül-berg ṭarāb oldu murād üzre demide
Olsaḡ n'ola ser şuffe-i iḳbāle reside
Bir taze nihāl ile düşüp sāye-i bide
Dest-i ṭaleb olduḡça ser-i serv-i sehide
Gül-çide-i ruḥsārına müjde ne virirsin
Bu taze peyāma dil-i şūrīde ne dirsın
- 5 Gülşende olup bād-ı sabā berzede-dāmān
İtdikçe bahār oldıḡını şevḡ-ile i'lān
Ol āfet[e] bu ḡalet idüp gül gibi ḡandān
Bī-minnet[e] mi def'-i ḡicāb olsa nedīmān
Gül-çide-i ruḥsārına müjde ne virirsin

³²³ Vezin bozuktur.

324

Bu taze peyāma dil-i şūrīde ne dirsın

[52b] 6 Çurbiyyete tahvīl olunup miḥnet [u] derdi
Olsa mübedel feraḫa derd-i zarūrī
Güş eyle senüñ iqbāl-i şafā-baḫş-ı ḫuzūri³²⁵
Ketm eyleme benden gönül aḫvāl-i sürūri
Gül-çīde-i ruḫsārına müjde ne virirsın
Bu taze peyāma dil-i şūrīde ne dirsın

7 Şeftālleri şīrīn visāl eyleyüp eş‘ār
Teşrīf ide düşse o perī bezme kamervār
Olsa hele bu ölmeyecek şīve bedīdār
Oldı diyu ḫülyā-yı merām itseler iḫbār
Gül-çīde-i ruḫsārına müjde ne virirsın
Bu taze peyāma dil-i şūrīde ne dirsın

8 Şeh beyt-i me‘ānī şeh-i iqlīm-i ‘aṭānuñ
Mazmūn-ı şafā-perveridür rāḫat-ı cānuñ
Bu nükte-i ğidā ile Dāniş fuşāḫānuñ
Kesr eyle dimiş şānını cümle büleğānuñ
Gül-çīde-i ruḫsārına müjde ne virirsın
Bu taze peyāma dil-i şūrīde ne dirsın

148

Müseddes-i Nedīm³²⁶ Mīr

..-/.-/.-/.-/.-

1 Kime taqrīr ideyim ḫāl-i dil-i ğam-ḫ‘ārı
Kime fāş eyleyeyim çekdicegüm efkārı
Kime ta‘rīf ideyim derd [ü] ğam-ı eşrārı
Kimedür va‘de-i vaşluñ ‘acebā eş‘ārı
Baña raḫm eyle efendüm güzelüm sen bārı
Kime‘arz eyleyeyem sen var iken ben zārı

³²⁵ Vezin bozuktur.

³²⁶ Bu şiir, Muhsin Macit’in hazırladığı Nedīm Divanı, Osman Horata’nın hazırladığı Nedīm-i Kadim Divançesi ve Mehmet Akif Kürkçüoğlu’nun hazırladığı Mahmūd Nedīm Paşa başlıklı yüksek lisans tezinde bulunamamıştır.

2 Benüm ey serv-i revānum güzelüm ser-tā-pā
Olamaz kimse saña bāğ-ı hüsnuñde hem-pā³²⁷
Seni de gonce gibi açsa sezā bād-ı şabā
Belī mu ‘tād-ı kadīm bülbüledür cevı ammā
Baña raḥm eyle efendüm güzelüm sen bāri
Kime ‘arz eyleyeyem sen var iken ben zārı

3 Hele vīrān-ı dilüm eylemediñ hiç ābād
Kala mı böyle bu hāl ile ḥarāb u ber-bād
Yine şīrīnlik ile ğayrıları itdiñ şād
Beni bir hāle ḳodun kim unudıldı Ferhād
Baña raḥm eyle efendüm güzelüm sen bāri
Kime ‘arz eyleyeyem sen var iken ben zārı

4 Nice āh itmeye āteş-i ‘aşkuñ tende
Elem u derd u sitem miḥnet [u] ğam hep bende
Dil-i bī-çāre daḥi ğamzededür ğamzende
Bulamam çāre efendüm baña çār[e] sende
Baña raḥm eyle efendüm güzelüm sen bāri
Kime ‘arz eyleyeyem sen var iken ben zārı

5 Ḳomadın dilde hele ‘uḳde-i sāmān amān
Buna tāḳat mı gelür ey şeh-i ḥübān amān
Baña çekdürme cefādan ğam [u] efgān amān
Eyle bezmünde Nedīm ‘āşık[a] her an amān
Baña raḥm eyle efendüm güzelüm sen bāri
Kime ‘arz eyleyeyem sen var iken ben zārı

[53a]

149

Müseddes-i Resmī

..-/.-/.-/.-/-

1 Gün bugün zıkr ile fikrim ola ism-i Aḥadı
Cān u dil ‘ārif idüp çekmege vird-i Şamedı
Ḳıl müyesser baña yārumla bulam ittihadı
Buluna bu yolda ide bir kişi hem mededi³²⁸

³²⁷ Vezin bozuktur.

Varamam yārime a‘mā şıfat oldum ebedī
Vāşıl it yāre beni yā *raculun huḫ bi-yedī*³²⁹

2 Sa‘y kıl cān-ile dilden tuḫagör yār etegin
Ḳuşanagör beline seyf gibi gayret kemerin
Boynu bağılı ḳul olup ḫizmete bend it destin
Kendi ‘aḳlın begenen almadı yāruñ ḫaberin
Varamam yārime a‘mā şıfat oldum ebedī
Vāşıl it yāre beni yā *raculun huḫ bi-yedī*

3 Terk-i tecrīd-i fenā ol iresin yāre gönül
Ehl-i dünyā gibi düşme şaḳm efkäre gönül
Yüziñi yirlere sür derdime bul çāre gönül
Ḥubb-ı dünyādan ayır kendini bī-çāre gönül
Varamam yārime a‘mā şıfat oldum ebedī
Vāşıl it yāre beni yā *raculun huḫ bi-yedī*

4 Firḳat-i yāre gönül şabr idebilmez n’ideyim
N’ideyim n’işleyeyim kime gidem yalvarayım
Dīde-i cism-ile zāhir bu cihānda göreyim
Ḳıl müyesser baña yā Rab kūy-ı yāre varayım
Varamam yārime a‘mā şıfat oldum ebedī
Vāşıl it yāre beni yā *raculun huḫ bi-yedī*

5 Çünki yār elde degül ben bu cihānı n’iderim
Beni sevmezse ben anı dil u cāndan severim
Ġā’ibāne aña ‘aşıḳ olalı āh iderim
Uğruna cān-ile başımı ḳurbān giderim
Varamam yārime a‘mā şıfat oldum ebedī
Vāşıl it yāre beni yā *raculun huḫ bi-yedī*

6 Kūy-ı yāre varamaz bir kişi bulmazsa delīl
Yāre vuşlat bula mı varını itmezse sebīl
Meger eyleye ‘ināyet aña rabb-i Celīl
Yanına vardığı dem eylemeye anı ḫacīl
Varamam yārime a‘mā şıfat oldum ebedī

³²⁸ Vezin bozuktur.

³²⁹ Ey adam elimden tut.

Vāşıl it yāre beni yā raculun huḡ bi-yedī

- 7 Mürşide varmayacak bir kişi irşād olamaz
Nefs lezzetini terk itmese āzād olamaz
Hüsn-i zan eylemese herkese dil-şād olamaz
Nefsini bilmede Resmī gibi üstād olamaz
Varamam yārime a‘ mā şıfat oldum ebedī
Vāşıl it yāre beni yā raculun huḡ bi-yedī

150

Ġazel-i³³⁰ Lütfi³³¹

-.--/-.--/-.--/-.--

- 1 Burc-ı eşref tāli‘ imden toğdı çün nūr-ı şafak
Anuñ içün gitdi serden devletüm zeyn oldı haḡ
Kā‘ ilem cism-i firāk-ı āteş-i sūzāna yak
Rāz açup hīç kimseye ben dimezem hālüme baḡ
Saña ḡalmışdur işim ey ‘ālemüñ mi‘mār[1] Haḡ
- 2 Her gedāya her tūvāna devletüñ sensin viren
Zehr-i mār olsa ta‘āmuñ lezzetin sensin viren
Bunca maḡlūk-ı cihānuñ kısmetin sensin viren
Rāz açup hīç kimseye ben dimezem hālüme baḡ
Saña ḡalmışdur işim ey ‘ālemüñ mi‘mār[1] Haḡ
- 3 Şükrimüz ġayra degül püşt ü penāhum var iken
‘Arz-ı hācet dilemem bunca günāhum var iken
Pādişāhlar bende olmuş pādişāhum var iken
Rāz açup hīç kimseye ben dimezem hālüme baḡ
Saña ḡalmışdur işim ey ‘ālemüñ mi‘mār[1] Haḡ
- 4 Almış etrāfımı ġamlar bende bilmem n’ideyim
Bulmadum def‘īne çāre ‘āciz u şermendeyim
Luţfiyem dehr içre gerçi bir günehkār bendeyim

³³⁰ Şiirin nazım şekli muhammestir.

³³¹ Bu şiir Günay Karaağaç’ın hazırladığı Lütfi Divanı’nda ve Bilal Kemikli’nin hazırladığı Alvarlı Muhammed Lütfi Divan-ı İlahiyat kitabında bulunamamıştır.

Rāz açup hîç kimseye ben dimezem hâlüme bak
Saña qalmışdur işim ey ‘âlemüñ mi‘mār[1] Hâk

[53b]

151

Tahmīs-i Meşāmī Ğazel-i Hayâlî³³²

.---/---/---/---

- 1 Yolumda toğruyum cānā Resūl-ı Kibriyā haqqı
Yüzüm döndürmezem senden ‘Aliyyu’l-Murtezā haqqı
Gözün luṭf degerek qahr it dānişüm yok Hudā haqqı
Rızānı gözlerem senden gelen derd ü belā haqqı
Sözümden dönmezem olsam şehīd-i Kerbelā haqqı
- 2 Egerçi çekdi cānā ten hicābı araya perde
Yine baksa seni gözler yine cān gözi her yerde
Senüñle belliyuz ey Hızr haṭam(?) baḥr ile berde
Bizi bīḡāne şanma ey melek deryā-yı aḥḍarda
Bu iki nürdan cism-ile³³³ mevcūd āşinā haqqı
- 3 Daḡı ders almadan kimse debistān-ı maḥabbetden
Cemālün gülsitānun ben oḡurdum ey yüzi gülşen
Ğamuñla şimdi qardaş oḡuş[ur]duḡ zann idersen sen
Yoḡıken levḥ u ḥāme muşḥaf-ı ḥüsnüñ oḡurdum ben
‘İzāruñda yazılmış ḥaṭṭ-ı reyḥanla du‘ā haqqı
- 4 Kemāl-i ḥüsnle bir şāhid-i bī-mişl ü bī-hemtāsuñ
Mekānuñ yok velī gün gibi her yere hüveydāsuñ
Dilümde vü gözümde ey şanem güyā vü bīnāsuñ
Ṭamarda kanumuñ her kaṭresi içinde peydāsuñ
Ḥaḡīḡat vechine mir’at olan ehl-i şafā haqqı
- 5 Şehīd-i ‘aşḡīdür dil ḥaṇçer-i şāh-ı şehīdānuñ
Yürek dil teşnesidür Kerbelā-yı kūy-ı cānānuñ
Meşāmī kanberidür ḥāndān-ı şāh-ı merdānuñ

³³² Üzerine tahmis yapılan gazel Hayâlî Bey’e aittir. Bkz. Ali Nihat Tarlan, **Hayâlî Divanı**, Akçağ Yayınları, Ankara, 1992, s. 312.

³³³ “Cism” kelimesi Hayâlî Divanı’nda “çeşm” şeklindedir.

Hayālî Haydarîdür tavk-ı zülfüñ haqqıdur anuñ
Begüm teslîm kıl boynuñda n'eyler bir gedâ haqqı

152

Tahmîs-i Belîğî Ğazel-i Ğalîlî

-.--/-.-/-.-/-.-

- 1 Tâ görelden vech-i pâküñ ğayrıdan kıldum 'ubür
Kılmazın ğayra nazâr hüsnuñ yeter cennât-ı hür
Sensin ol maħbûb-ı Hağ şâhiddür İncîl u Zebür
Ey ruħuñ şânında münzel âyetu'llâh-ı nür
Leblerüñ haqqında vardur nükte-i mâ-i tahûr
- 2 Pertev-i mihrüñdür ey meh şem'-i cem'-i encümen
İki 'âlem nağşını keşf itdi zîr-i perdeden
Şüret-i Hağ senden oldı zâhir ey vech-i hasen
Evvel u âhir çü sensin zâhir u bâtın çü sen
Mağsad-ı aqşâ cemâlüñdür gözümden olma dür
- 3 Görinen ğadd u ğaţtuñ 'aksidür [d]ağ u ğarada³³⁴
Berk uran mihr-i cemâlüñdür ğamu mehpârede
Kâfir-i bî-dîñdür her kim buna inkâr ide
Sensin ol kim senden özge kimse yoğdur arada
İşleyen her fâ'ilüñ fi'lini sensin ğuşûr
- 4 Cennete kılmaz nazâr kim görse ğülzâruñ senün
Başın egmez sidreye cânâ hevâdâruñ senüñ
Ğür-ı 'aynî 'aynine almaz ğarîdâruñ senüñ
'Aşıkuñ her vech ile gördiği dîdâruñ senüñ
Ğayra dîdâruñ görünmez gözime cennât-ı hür
- 5 Kimini ihyâ kılarsın kimin eylersin 'adem
Ki celâlüñ 'arz idersin ki cemâlüñ lâ-cerem
Fâ'il-i muhtâr özündür zıkr idüp dâ'im direm
Söyleyen her nâţıkuñ dilinde sensin dem-be-dem
Cümle eşyâda kemâhî eyleyen sensin zühür

³³⁴ Vezin bozuktur.

- [54a] 6 Kerbelā didikse ḥaḫḫa ‘aşk ile rüz-ı elest
Gözle peymānı riya peymānesine urma dest
Büt-şiken ol şüret-i gayrı şikest eyle şikest
Zāhidā ma‘būd idinme zühdi olma put-perest
Ḥaḫ-perest ol Ḥaḫḫı tanı *ḥıf mine ‘llāhi ‘l-gayūr*³³⁵
- 7 Ṭa‘at-ile benligin terk itmedi diyu racīm
İrmedi vaḥdet nesīminden dimāğına nesīm
Her sözü bir remz ü ḥikmetdür bilürsen ey ḥakīm
Vāḫıf olmaz sırr-ı tevḥide şol imān ehli kim
İde bilmez nefsinı dünyā hevāsından ‘ubūr
- 8 Dām-ı miḥnetdür ṭabī‘at meyl aña az eyle sen
Meskenüñ ṭāvus-ı ḳudsīveş ser-efrāz³³⁶ eyle sen
Ey göñül murğı maḳām-ı ‘aşka pervāz eyle sen
Gülşen-i revḥānī içre cilve-i nāz eyle sen
Ḳalmasın bu ālem-i ‘unşurda bir sâ‘at ḥuzur
- 9 Sensin ol ‘İsī nefes vaşf-ı ḥabīb oldı sözüñ
Cān bağışlar mürdeye siḫr-i ‘acīb oldı sözüñ
Ḥaste cānına Belīgī’ nūñ ṭabīb oldı sözüñ
Ey Ḥalīlī ḥadd-i ‘icāza ḳarīb oldı sözüñ
İstimā‘ından n’ola ḥay olsa ger “*men fi ‘l-ḳubūr*”³³⁷

153

Münācāt-ı Rāsīḫ Efendi³³⁸

.---/.---/.---/.---

- 1 Göñül bezm-i rızādan dūr olup hicr āşinā ḳaldı
Nice demdir zebün-ı pençe-i nefis u hevā ḳaldı

³³⁵ Gayūr olan Allah’tan sakın.

³³⁶ Metinde ser-firāz yazılı olup vezin gereği ser-efrāz okunmuştur.

³³⁷ “*Sen kabirdekilere işittiremezsin*” Kur’an, Fâtır Süresi, Ayet: 22’den iktibastır.

³³⁸ Rāsīḫ, Dīvān, İBB Atatürk Kitaplığı, Bel_Yz_K_000093/01, vr. 55b-56a.

153/ Münācāt-ı Rāsīḫ Efendi : Muḫammes-i Mışra‘-ı Pertev Efendi

2c ceyš-i gül nefis-i emmāre : gül nefis-i emmāre kim

3d zelīl-i : zelīlem

Dil-i bîmâr-ı işyâna ne dârû-yı şifâ kaldı
Ne zaḥm-ı kalb-i mecrûhumda ümîd-i devâ kaldı
Amân ey luḫfî çok perverdigârim iş saña kaldı³³⁹

- 2 Müdâmâ reh-neverd-i vâdi-i şahrâ-yı 'işyânım
Ġubâr-ı tende bâr-ı cürm ile âlûde dâmânım
Çevirdi ceyš-i gül nefsi emmâre girîbânım
'Înâyet kıl irişdir Hızır-ı tevfiķuñ perîşânım
Amân ey luḫfî çok perverdigârim iş saña kaldı
- 3 Günâhımla sığındım dergeh-i luḫfuñ bilüp me'men
Ḥaṭâya mu'terif âlûde-i çirkâb-ı cürmüm ben
Baña kimler acır gayrı eger raḥm eylemezsen sen
Siyeh rüyem zelîl-i ma'siyet-kârım kerem senden
Amân ey luḫfî çok perverdigârim iş saña kaldı
- 4 Nice demdir fezâ-yı ârzûda gezdim âvâre
Dil-i ġam-nâkıma tîġ-ı nedâmet açdı şad-pâre
Sezâ kıl merhem-i luḫfuñ bu mecrûḥ-ı günehkâre
Kerem kıl çâresiz kaldım yine senden olur çâre
Amân ey luḫfî çok perverdigârim iş saña kaldı
- 5 Şifâ-sâz ol bu bîmâr-ı firâş-ı cürme iḥsân it
Yüzüm karasına bakma beni memnûn-ı dermân it
Bırakma künc-i ġamda Râsiḥ-i nâlân-ı ḥandân it
Eger lâyıķ degilsem luḫfiña luḫf eyle şâyân it
Amân ey luḫfî çok perverdigârim iş saña kaldı

154

Münâcât-ı Râsiḥ Efendi³⁴⁰

..-/.-/.-/.-/-

- 1 İrişürse n'ola ṭâķ-ı felege feryâdım
Tîşe-i cevri [u] ġumüm ile ḥarâb-âbâdım

³³⁹Üzerine Râsiḥ tarafından tahmis yapılan bu mısra Muvakkıtzade Pertev Divanında geçmektedir. Bkz. Bektaş, age. s. 333-334

³⁴⁰Râsiḥ, Dîvân, İBB Atatürk Kitaplığı, Bel_Yz_K_000093/01, vr. 54b-55a.

Heves-i nefis u hevā ile amān ber-bādım
Eyle luṭfuñla feraḥnāk dil-i nā-şādım
Müsta'id kıl yoğısa luṭfiña isti'dādım³⁴¹
Saña güçlük mi var ey şāh-ı kerem mu'tādım

2 Zevk-i bezm-i keremiñden beni mehcür itme
Bāde-i neş'e-i fānī ile maḥmūr itme
Vech-i iḥsānını 'arz it bize mestūr itme
Dest-i redle der-i luṭfuñdan amān dūr itme
Müsta'id kıl yoğısa luṭfiña isti'dādım
Saña güçlük mi var ey şāh-ı kerem mu'tādım

[54b] 3 Nefs u şeytāna uyup rehrev-i 'iştıyān oldum
Vādi-i cürme düşüp şevk ile pūyān oldum
Sevk u tahrīk-i hevā ile perīşān oldum
Dīde-düz-ı kerem-i dergeh-i iḥsān oldum
Müsta'id kıl yoğısa luṭfiña isti'dādım
Saña güçlük mi var ey şāh-ı kerem mu'tādım

4 Āfītāb-ı keremiñ olmuş iken şu'le-feşān
Ḥāk-i zilletde bırakma beni şebnemveş amān
Reng-i būy-ı emele düş olup itdim 'iştıyān
Dest-gīr ol baña raḥm eyle ki sensin Raḥmān
Müsta'id kıl yoğısa luṭfiña isti'dādım
Saña güçlük mi var ey şāh-ı kerem mu'tādım

5 Dergeh-i raḥmetüñ 'āşilere oldı me'men
Her nefesde kerem u 'afvıña muhtācım ben
Kime derdim yanayım sen gibi dāver var iken
Ben günehkār-ı siyeh-rüyem 'ināyet senden
Müsta'id kıl yoğısa luṭfiña isti'dādım
Saña güçlük mi var ey şāh-ı kerem mu'tādım

6 Eyleme yevm-i kıyāmetde günāhımla zelīl
Ḥazret-i faḥr-ı cihān ḥürmetine itme rezīl
Mü'min u kāfir arasında beni kılma ḥacīl
Raḥm iden mücrime sensin yine ey şāh-ı celīl

³⁴¹ Şiirin nazım şekli tesdis olup tekrar eden bu son iki mısra Şeyh Gâlib'e aittir. Bkz. Kalkışım, age., s.255.

Müsta'îd kı1 yoğ1sa luţfiña isti'dādım
Saña güçlük mi var ey şāh-ı kerem mu'tādım

- 7 Nice mestūr ideyim hep saña hālīm ma'lūm
Eyledi ceyš-i nedāmet dil-i ğam-h̄āra hücūm
Rāsihi kı1ma amān rūz-ı cezāda mağmūm
Eyleme zevķ-i visāl-i keremiñden maħrūm
Müsta'îd kı1 yoğ1sa luţfiña isti'dādım
Saña güçlük mi var ey şāh-ı kerem mu'tādım

155

Ġazel-i Hâletî³⁴²

--./--./--./--

- 1 يا عينى ارحمنى روح انا فداكى
العبد الحريق بالنار عشق چاقى
- 2 لو زادتى جفاك فى كل يوم الف
والله يا حبيبى القلب ليس شاكى
- 3 يا عاشق غريب الصبر خير فاصبر
يا رب انت حسبي خالى احد سواكى

³⁴² İbrahim Altunel, *Hâletî-i Gülşenî Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Divanının Tenkidli Metni*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1988, s. 272.

155/ 1) Ey gözümün nuru, canım sana fedâ olsun

Aşkının ateşiyle yanan kölen sana geldi.

2) Her gün cefan bin defa artsa da

Vallahi! Ey sevgili gönlüm şikâyet etmez.

3) Ey garip âşık, sabır hayırlıdır sabret

Ya Rabbi! Sen bana yetersin, halimi senden başkası bilmez

4) Ayrılığın ateşi yaktı beni vuslatını arzuluyorum

Vallahi! Ey can senin aşkından aklımı yitirdim.

5) Sevgili dedi ki: Ey Hâletî, sen mecnunsun.

“Ey Leyla! Ben seninleyim” diye cevap verdim. (Çeviren: Aydın Kurt, TÜ İlahiyat Fak. Öğretim Görevlisi)

- 4³⁴³ احرقنى نار هجرانى اريد وصلك
والله تاه عقلى يا روح من هواكى
- 5 قال الحبيب انت مجنون حالتى يا
رديت اللجواب يا ليلى قد اناكى

156

Ġazel-i Müfîd

-.--/-.--/-.--/-.--

- 1 Ey kaşuñ ‘unvānı bismi’l-lāhi’r-raḥmāni’r-raḥīm
Gözlerin bādām-ı ‘ayn-ı hūr-ı cennātu’n-na’īm
- 2 Ruḥların şeftālusi cennetde olmuş āb u tāb
La’l-ı sīrāb-ı zülālī Kevşer-i dāru’l-muḳīm
- 3 Şaçların “ve’l-leyl” rüyın “ve’n-nehār” āyetleri³⁴⁴
Zülf-i şebgünun niḳāb-ı çehre-i şun’-ı Kerīm
- 4 Virme gel kāfir raḳībe gānzeden dīdem³⁴⁵
Şan yüzünden “lā yuḥibbu külle keffārin eşīm”³⁴⁶
- 5 Ey Müfîdī terk-i sevdā-yı zül(ü)f-i dilberi
Ḥaḳ rızāsı yaḥşı gözle “‘indehū ecrun ‘aẓīm”³⁴⁷

[55a]

157

Ġazel-i Ḥaşmet Taḥmīs-i Nābī³⁴⁸

..--/..--/..--/..--

³⁴³ Bu beyit divanda yoktur.

³⁴⁴ “Yemin olsun, bürüyüp örttüğünde geceye; aydınlandığında gündüze” Kur’an, Leyl Süresi, Ayet: 1-2’den iktibasır.

³⁴⁵ Vezin bozuktur.

³⁴⁶ “...Allah hiçbir inkarcı günahkarı sevmez” Kur’an, Bakara Süresi, Ayet: 276

³⁴⁷ “...Büyük mükafat ise Allah’ın katındadır” Kur’an, Tegābün Süresi, Ayet: 15

³⁴⁸ Başlıkta verilen bilginin aksine gazel Nābī’ye, tahmis ise Ḥaşmet’e aittir. Şiirin tamamı 7 bend olup divandaki 4 ve 6. bendler mecmuada eksiktir. Bkz. Aslan, age. s. 279-280.

157/ Ġazel-i Ḥaşmet Taḥmīs-i Nābī : Taḥmīs-i Berāy-ı Ġazel-i Ḥāzret-i Nābī ‘Aleyhi Raḥmetü’l-Bārī

5b eyleye : eyle (7b) (“eyleye” vezni bozmaktadır.)

1 Meş'al-i āhum olur şu'le-ver in-şāa'llāh
Rāh-ı maḫsūda delālet ider in-şāa'llāh
Oluruz ḳāfile-bend-i zafer in-şāa'llāh
Ḳalmadı rāh-ı talebde ḫaṭar in-şāa'llāh
İderüz kūy-ı murāda sefer in-şāa'llāh

2 Ḥ'āb-ı ḡaflet olamaz dīde-i sa'ye ḫā'il
İnḫilāl-i 'uḳadin gösterir emr-i müşkil
Nāḫun-ı himmeti derkār idince kāmīl
Hīçbir 'uḳde mi vardur ki açılmaz ey dil
Var iken elde niyāz-ı seḫer in-şāa'llāh

3 Meded it ḳuvvet-i bāzūsına āh u zāruñ
Çekmesün çille-i hicrānı dil-i ḡam-ḫ'āruñ
Hedef-i būse olur sīnesi seyr it yāruñ
Dil-i sengi ne ḳadar saḫt ise de dildāruñ
Nāvek-i āhum olur kārger in-şāa'llāh

4 Var mıdur dā'ire-i meclis-i 'işretde uşul
Gerdiş[i] olmuş-iken beste-i dīdār vuşul
Mīhr-i iḳbāl[i] gözet olma bu devrāne melul
Çarḫın olmuş tūtalum devr-i ḫilāf-ı me'mul
Dem olur kāmumuz üzre döner in-şāa'llāh

5 Zīb-i āḡuş-ı niḡeh eyle ruḫ-ı pūr-tābı
Zīver-i şīşe-i şevḳ eyleye gül-i şād-ābı
Ḥaşmetüm dilde görür şūret-i āb u tābı
Olsa bir kere vezān bād-ı kerem ey Nābī
Ḳomaz āyīne-i dilde keder in-şāa'llāh

158

Ġazel-i Rāsīḫ³⁴⁹

..-/.-./..-/.-.-

1 Göricek şu'le-i envār ile ol gül bedeni
Yapuşup şerm ile çāk eyledi gül pīreheni

³⁴⁹ Rāsīḫ, age., vr. 5a.

- 2 İşidüp tũtĩ gibi nāz u şeker-gũftāruñ
Bũlbũl-i gũlřen-i ‘ālem de unuttĩ sũhanı
- 3 Dil-i āvāreleriñ şimdi şaşar pusulası
Lũce-i firķate bir kez çevirirse dũmeni
- 4 Gũyiyā mıřr-ı leťāfetde Zũleyhā-yı zemān
Nice Yũsufı teřvĩře dũřũrdĩ zekānı
- 5 āk āk itse sezādır yaķasın Rāsiķ-i zār
Alsa āgũřına bir kerrecik ol sĩm teni

159

azel-i Rāsiķ³⁵⁰

--./--./--./--

- 1 Mehtāba mı ıķmıř ‘aceb ol āfet-i devrān
Cān atdı řabāħa şaşırup māh-ı dırāħřān
- 2 Seyr eyle gelũp tābiř-i envār-ı cemāli
İnřāf it efendim nice şabr eylesũn insān
- 3 İtmiş gũlerek nĩm girĩbānı kũřāde
Şalsun mı dil ġamzede [deh]-‘uķde-i sāmān
- 4 Lā-ya ‘kıl olup āh-ı zenāhdānına řũħuñ
Ūftāde degil Yũsuf ‘ālem daħı ġayrān
- 5 ġam çekmez idi űldũgine Rāsiķ-i ġamķeř
Ūlseydi eger bir gice āgũřına miħmān

[55b]

160

Mũnācāt-ı řadıķı³⁵¹

³⁵⁰ Rāsiķ, age., vr. 2b-3a.

³⁵¹ Bu şiir Suzan Ay’ın hazırladıķı ‘‘Ahmet Sādik Ziver Paşa Divanı’’, Sũleyman Eroġlu’nun hazırladıķı ‘‘Sādik Hayatı, Edebĩ Kiřiliġi ve Divanımnın Tenkitli Metni’’ ve Savaş Gũnbař’ın hazırladıķı ‘‘XV. Yy şairlerinden Sādik’ın şiirleri’’ başlıklı yũksek lisans tezleri ile Arif Sunal’ın hazırladıķı ‘‘Sādik Divanı’’ başlıklı doktora tezinde bulunmamıştır.

- 1 Hüdāyā itme hālī dā'imā dilden Şekūr ismüñ
Baña 'afv it müyesser kııl daħi virdim Ğayūr ismüñ
Gözümden dūr kıılma pertev-i envār Nūr ismüñ
Enīs it dem-be-dem bu kalb-i bī-şabre Şabūr ismüñ
Yā maħv it levħ-i 'isyāndan bu 'abdin pür-kuşūr ismüñ
Yāħud esmā-i ħüsnādan çıkar yā Rab Ğafūr ismüñ

- 2 Me'āşī cürmini 'afv itmek iken rüz [u] şeb kārūñ
'Ayān iken zünüb ehline remz-i nām-ı Ğaffāruñ
'Ayübün setr iderken kā'inātuñ ism-i Settāruñ
Kerīmā geçmemek lāyık mı cürmünden bu ğam-ħ'āruñ
Yā maħv it levħ-i 'isyāndan bu 'abdin pür-kuşūr ismüñ
Yāħud esmā-i ħüsnādan çıkar yā Rab Ğafūr ismüñ

- 3 Geleden 'āleme cürm ü şenā'atdur baña her kār
'İbādet kıılmağa koymaz heves bu kalb-i nā-hemvār
Olup nādım iderken bir günāha biñ kez istiġfār
Revā mı rüz-ı maħşerde benüm ħālüm ola düşvār
Yā maħv it levħ-i 'isyāndan bu 'abdin pür-kuşūr ismüñ
Yāħud esmā-i ħüsnādan çıkar yā Rab Ğafūr ismüñ

- 4 Ola ħāşā ki vaħdāniyyetüñ ħaĸkında inkārum
Resūlüñ Muştafāya var dil u cān ile ikrārum
Muţābıkken kamu şer'i-i şerīfe tavr u eţvārum
Revā mı düzaħ içre āh u zār olmaĸ benüm kārüm
Yā maħv it levħ-i 'isyāndan bu 'abdin pür-kuşūr ismüñ
Yāħud esmā-i ħüsnādan çıkar yā Rab Ğafūr ismüñ

- 5 Du'āsın müstecāb it Şādıkuñ şubħ u mesā ħaĸkı
Resūlüñ Muştafā ile cemī'an evliyā ħaĸkı
Ķarīn-i dergehuñ olan bütün ehl-i şafā ħaĸkı
Tevaĸkufsuz kabül it dergehüñ olan du'ā ħaĸkı
Yā maħv it levħ-i 'isyāndan bu 'abdin pür-kuşūr
Yāħud esmā-i ħüsnādan çıkar yā Rab Ğafūr ismüñ

- 1 Ey kemān-ebrū helāk-ı ħançer-i müjgānuñam
Bulmuşam feyz-i nazār senden senüñ kurbānuñam
- 2 Kākülün tārına peyvend itmişem cān riştesin
Başuñ için bir teraħħum kıl ki ser-gerdānuñam
- 3 N'ola kılsam terk-i mey minnet kılup zāhidlere
N'eyleyem mey neş'esin ben kim senüñ ħayrānuñam
- 4 El çeküp kat'-ı nazār kılmış 'ilācumdan tabīb
Bildi gūyā kim ħarāb-ı nergis-i mestānuñam
- 5 Cāna meylüñ var ise ħükm eyle teslīm eyleyem
Pādişāhum ben senüñ bir bende-i fermānuñam
- 6 Ġonce kılmaz şād u gül açmaz tuţulmuş göñlümi
Ārzümend-i rūħ-ı al u leb-i ħandānuñam
- 7 Kān idüp bağrum işim āh itme her dem ey felek
Ĥürmetüm tuţ bir iki dem senüñ miħmānuñam

³⁵² Gazelin tamamı 10 beyit olup divandaki 4. ve 6.beyitler mecmuamızda eksiktir. Eksik beyitler şunlardır:

Şāne veş yüz nāvek-ī gam sancılıptır bağrıma

Tā esīr-ī halka-i gīsū-yı müşk-efşānınam

İlda bir kurban keserler halk-ı ālem iyd için

Dem-be-dem sāat-be sāat ben senin kurbanınam (Bkz. Gölpinarlı, Fuzûlî Divanı, s. 113)

161/ 1a helāk-ı ħançer-i : şehīd-ī nāvek-ī

4b gūyā kim : kim gūya (5b)

6a u : - , tuţulmuş : dutu'muş (8a)

7a işim āh itme : işimdir āh (9a)

7b dem : gün (9b)

8a 'aşkuñla : āh ile (10a)

- [56a] 8 Ey Fuzûlî âteş-i 'aşkuñla yañdurduñ beni
Ġalibā şañdun ki şem'-i kulbe-i aḫzānunam

162

Müseddes-i Rāsih³⁵³

-merhūm-

.---/.---/.---/.---

- 1 Ferāgat eyleyüp her nesneden hāl-i tebāhım var
Sevāba yoḫdurur meylim ne bir fikr-i günāhım var
Olup nefis ile şeytāna ne ḫod zūhd-i penāhım var
Ne raḫ-ı müstaḫimdeyim ne bir terk-i menāhım var
Namāzım yoḫ niyāzım yoḫ hemān bir ḫurı āhım var
Ümīdim kesmezem Ḥaḫdan Muḫammed gibi şāhım var
- 2 Geleden bu fenā mülkine bir dem gülmedim ḫayfā
Hevā vü nefse yār olup giderim rüz [u] şeb tenhā
Perişān olmadayım kākül-i cānāneveş ḫālā
Girībān-ı dilim çāk eylesem lāyık degil mi yā
Namāzım yoḫ niyāzım yoḫ hemān bir ḫurı āhım var
Ümīdim kesmezem Ḥaḫdan Muḫammed gibi şāhım var
- 3 Cihān içre gezen ancaḫ benim bī-kār u bī-hūde
Gözüm dünyāyı görmez dāde-i şevḫ ise uyḫuda
Ezelden bu ten-i zārım olup ma'şiyet-ālūde
Şarāb-ı mestligi nūş itmişem tā bezm-i ḫālūda
Namāzım yoḫ niyāzım yoḫ hemān bir ḫurı āhım var
Ümīdim kesmezem Ḥaḫdan Muḫammed gibi şāhım var
- 4 Kebā'ir ehline müşfi' cenāb-ı Aḫmedü'l-muḫtār
Zünübī maḡfiretdir dergehine yüz süren eşrār
Senüñ luḫfuñ baña maḫfi benim cürmüm saña izḫār
Şalātım yoḫ selāmım yoḫ lisānımda ne istiḡfār
Namāzım yoḫ niyāzım yoḫ hemān bir ḫurı āhım var
Ümīdim kesmezem Ḥaḫdan Muḫammed gibi şāhım var

³⁵³Bu şiir Rāsih Divanı'nda (İBB Atatürk Kitaplığı, Bel_Yz_K_000093/01) bulunamamıştır.

5 İřidüp ol cemâl-i űāhid-i maķsūda hū didi
İrişdi feyz-ı Mevlādan meřām-ı cānā bu degdi
Koyup benligi űirki baña olsun ser-fürū didi
*Bi-ħamdi'llāhi ve'l-minne*³⁵⁴ Ğudā “*lā taķnetū*”³⁵⁵ didi
Namāzım yoķ niyāzım yoķ hemān bir ħurı āhım var
Ümīdim kesmezem Ğaķdan Muħammed gibi űāhım var

6 Nice bir geřt idem Mecnūn űıfat dāmān-ı űāhrāda
Hevā-yı leyl-i zūlf-i yār ile ser ise sevdāda
Günāhım fikr idüp Rāsiħ didim bu ħalb-i nā-řāda
Baña kısmet bu imiş n'eyleyem “*naħnu ħasemnā*”³⁵⁶ da
Namāzım yoķ niyāzım yoķ hemān bir ħurı āhım var
Ümīdim kesmezem Ğaķdan Muħammed gibi űāhım var

163

Ğazel-i³⁵⁷ Ğalīm³⁵⁸

--./-./.-./-.-

1 Esrār-ı 'aşka cān u dili maħrem eyledim
Yāriñ ħayāl-i ğamzesini hem-dem eyledim
'Ayş-ı meserret olmadı bezm-i ğam eyledim
'Ālemde kimse eylemedik 'ālem eyledim
Münkir kıyās eylemesün pek kem eyledim
Ervhā-ı küřtegān-ı ğamı ħürrem eyledim

³⁵⁴ Allah'a űükür ve minnetler olsun.

³⁵⁵ “...Allah'ın rahmetinden *ümit kesmeyin*...” Kur'an, Zümer Süresi, Ayet: 53'den iktibasır.

³⁵⁶ “...Dünya hayatında onların geċimliklerini *biz paylaştırdık*...” Kur'an, Zuhruf Süresi, Ayet: 32'den iktibasır.

³⁵⁷ Halim Giray Divanında “Terci'-i Bend” bařlıĝıyla yer almakta olan bu űiir kafiyeleniř biċimine göre müsemmendir.

³⁵⁸ Recep Toparlı ve M. Sadi Ćögenli, **Divan-ı Halim Giray**, 2. Baskı, Fen-Edebiyat Fakültesi Ofset Tesisleri, Erzurum, 1992, s. 5-6

163/ Ğazel-i Ğalīm : Terci'-i Bend

1c 'ayř-ı meserret : 'iřret müyesser, bezm : nūř

2a zemān : zamāne

2e ve'l-ħāřıl : el-ħāřıl

3b bezm : nedīm (vezin ve anlam aċısından divandaki “nedīm” kelimesi doĝrudur)

4b zulmi bī-ħadīd : zulmünü mezīd

4e bir kimse : dildarı, diye : diyem

5e mā'il: me'al

Çeşm-i 'ālīli ḥasret ile pür-nem eyledim
İl 'ıyd-i ekber eyledi ben mātem eyledim

2 Oldı zemān 'ıyd-i meserretle şād-kām
Geldi kılūb-ı 'āleme bir neş'e-i temām
Her kimse kendi ḥāline virmiş 'aceb nizām
Zühhād elinde sübhā vü rindān elinde cām
Ve'l-ḥāşıl oldı ḥalk-ı cihān nā'il-i merām
Ben dest-būs-ı yār ile āh olmadım be-kām
Çeşm-i 'ālīli ḥasret ile pür-nem eyledim
İl 'ıyd-i ekber eyledi ben mātem eyledim

[56b] 3 Taḥsīl idince keyfini şahbā-yı firkatıñ
Oldum bezm-i meclisi sāķī-i ḥasretiñ
Gördüm ḥumār-ı neş'esini cām-ı 'işretiñ
Ḥamyāze-i ğamın çekerim şimdi vuşlatıñ
Başım kodum ayağına ehl-i melāmetiñ
Oldum 'adū-yı ekberi 'ıyd-i meserretiñ
Çeşm-i 'ālīli ḥasret ile pür-nem eyledim
İl 'ıyd-i ekber eyledi ben mātem eyledim

4 Sen olduñ ey felek baña bir düşmen-i 'anīd
Ol rütbe eylediñ baña sen zulmi bī-ḥadīd
Kıldıñ beni mu'āyede-i yārdan be'īd
Teşrīf idince rüz-ı meserret şī'ār-ı 'ıyd
Bir kimse görmedim diye eyyāmıñız sa'īd
Kaldım ḥulāşa derd-i taḥassürle nā-ümīd
Çeşm-i 'ālīli ḥasret ile pür-nem eyledim
İl 'ıyd-i ekber eyledi ben mātem eyledim

5 Yazdım Ḥalīm ḥāl-i dil-i [pür] melālimi
Serd eyledim sipihre olan infi'ālimi
Boynuna almasun kerem itsün vebālimi
Ol şāh-ı ḥüsne göndereyim 'arz-ı ḥālimi
Görsün mā'il-i nazm-ı perīşān meķālimi
Güş eylesün netīce benim ḥasbiḥālimi
Çeşm-i 'ālīli ḥasret ile pür-nem eyledim
İl 'ıyd-i ekber eyledi ben mātem eyledim

--./--./--./--

- 1 Olsañ dağı yıllarca işiginde mülâzım
Derd-i diliñi söylemek ol şūha ne lâzım
Raħm itmiyor ‘uşşākına ol şu‘bede bāzım
Bağmaz n’ideyim ‘aşıkına ol şeh-i nāzım
Günden güne artırmadadır sūz u güdāzım
- 2 Bilmez benim aħvālimi hiç hem-dem [u] hem-rāh
Ol şūh-ı sitemkâr dađı olmadı āgāh
Esrār-ı dil-i zārımı ancak bilür Allāh
Sīnemde sinān kalmadı ğamun yāreleri āh
Yā Rab kime keşf eyleyeyim şimdi bu razım
- 3 Ben Tūr-ı tecellī-i cemālinde tūrurdum
Gāh tutuşup ‘aşkı ile āteş olurdum
Endişe idüp hālimi tedbīr kııurdum
Dildāre niyāz eylemege çāre bulurdum
Āhir beni yakmasa[idi] şem ‘-i niyāzım
- 4 Ey çarh yeter kūşe-i ğurbetde kül oldum
Gör sūzişimi külhan-ı fırkatde kül oldum
Şad-pāre yanup nār-ı maħabbetde kül oldum
Ben āteş-i ‘aşq-ıla ħaķīkatde kül oldum
Kaldı beşeriyetde hemān şekl-i mecāzım
- 5 Ğam-hāneme gelseydi ‘ıyādet için ammā
Dil-ħastesine bir kerecik eylese ĩmā
Cān virmek anuñ yoluna bir şey mi Hālīmā
Ölmek ne idi derd-i maħabbetle Fehīmā
Gelseydi eger kıılmağa ol şūh namazım

³⁵⁹ Toparlı ve Çögenli, age. ,s. 11

164/ Gazel-i Fehīm : Tahmīs-i ğazel-i Fehīm

1d n’ideyim : ne diyem

2d sinān kalmadı : nihān kaldı (vezin açısından doğru olan “kaldı” kelimesidir.)

Gazel-i Halilî Tahmîs-i Nakşî³⁶⁰

.---/.---/.---/---

- 1 Cemâlûñ vaşfin ey dilber egerçi tende cân söyler
 Lebûñ esrârını anda velîkin râyegân söyler
 Ki nuţkuñ emr-i Hâkdur *men 'aref* sırrın 'ayân söyler
 Eyâ sen şanma kim senden bu güftârı dehân söyler
 Veyâ terkîb olan 'unşur yaħud laħm-ı zebân söyler
- 2 Yüzünden istivâ sırrın bilenler ey kad-i bālâ
 Ola vird mekteb-i 'irfân içinde 'âlim u a'lâ
 Ne bilsün ders-i ħüsnünde senûñ kâğiya ħod monlâ
 Seni ol saña bildürmek muradın kaşd idüp Mevlâ
 'Anâşırdan giyüp bir ÷on yüzünden tercemân söyler
- 3 Cemâl-i ħüsnini tezyîn idüp bu kıble-i tende
 Kemâl-i kudretin göstermek için şüret-i cânda
 Yed-i kudretle yazdı ism-i fazluñ şekl-i insânda
 Yaratdı cümle eşyâyı özi pinhân idüp anda
 Görindi nice biñ yüzden velî kendi nihân söyler
- 4 Hâķîķat 'ilmine ümmü'l-kitâb olduñ ise ersiñ
 Göñül gözine şübhe perdesin çekdüñse kâfirsñ
 Eger şems-i cihân-ârâ olursañ daħi bî-fersñ
 Olar kim bilmedi nefsin 'arefdan almayup dersin
 Degüldür Hâķķa 'ârifler özin bilmez yalan söyler
- 5 Zuhûr itdi kamu 'âlem ħiţâb-ı kâf ile nûnda
 “*Nefahţu fihi min rūĥi*”³⁶¹ izâĥı oldu cân sende
 Yaradılmış ne kim vardır kamu oldu saña bende
 Ĥayâl-ı zıll yeter 'ibret görinen ĥayme-i tende
 Degüldür nuţķ iden şüret derûnuñda ÷uran söyler

³⁶⁰ Şiirin başlığında verilen bilginin aksine Nakşî'nin gazeline Halilî tahmîs yapmıştır. Nakşî'nin gazelinin 7. bendindeki mahlas beytinin mısraları mecmuanın müstensihî tarafından 3. ve 5. mısralara yerleştirilmiş ve bu durum tahmise zemin olan gazeli Halilî'ninmiş gibi göstermiştir. Bkz. Hikmet Atik, **Nakşî Ali Akkirmânî Divanı (İnceleme-Metin)**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2003, s. 202.

³⁶¹ “Onun şeklini tamamladığım ve ona ruhumdan üflediğim vakit siz de hemen onun için secdeye kapanın.” Kur'an, Hicr Süresi, Ayet: 29'dan iktibastır.

- 6 Lebüñ cām-ı saķā hemdür kelāmuñ sūre-i Kevşer
Kitābu'llāh durur vechüñ te'ālā şānehū ekber
Kimüñdür oķunan āyet kimüñdür yazılan defter
Kimüñdür bunca cünbişler kimüñdür nuķ iden gevher
Öziñe olmaduñ 'ārif ki senden özge kān söyler
- 7 Göñül gözini ğafletten açan 'āşıklar ey Naķşī
Olardur haķķı bāııldan seçen 'āşıklar ey Naķşī
"Seķāhum Rabbuhum"³⁶² ħamrın iķen 'āşıklar ey Naķşī
Ĥalīlī gibi varından geķen 'āşıklar ey Naķşī
İrer ma'şūķına anlar mekāndan lā-mekān söyler

166

Medĥ-i Nesīmī³⁶³

---/--/--/--/--

- 1 Mü'minüñ ħalbinde rūĥ u cism ile cāndur 'Alī
Ka'be-i Ĥaķdur cemāli vech-i sübhāndur 'Alī
- [57b] 2 Hem şerī'at hem tariķat hem ĥaķīķat ma'rifet
Āyet-i 'ilme'l-yaķīn hem sırr-ı Ĥur'āndur 'Alī
- 3 Seyyid-i sādāt-ı 'ālem āl-i tāĥādur yaķīn

³⁶² "...Rableri onlara tertemiz bir iķecek verir" Kur'an, İnsan Süresi, Ayet: 21'den iktibasır.

³⁶³ Nesīmī Divanı'nda bulunmayan bu şiir M. Fatih Köksal'ın "Seyyid Nesīmī'nin Yayınlanmamış Şiirleri" başlıklı makalesinde yer almaktadır. Makaledeki şiir, dipnotta verilen beyitle birlikte 6 beyitten oluşmaktadır. Mecmuadaki beyit sayısı 7 olup 3. beyit makalede bulunmamaktadır. Aynı şiir Cahit Öztelli tarafından ise Kul Nesīmī'ye atfedilmiştir. Bkz. Cahit Öztelli, **Kul Nesīmī**, Töyko Matbaası, Ankara, 1969, s. 55. Fakat Öztelli'nin bu eseri akademisyenler tarafından her iki Nesīmī'nin şiirlerini birbirine karışırması açısından eleştirilmiş ve sağlam bir kaynak olarak değerlendirilmemiştir. Konuyla ilgili olarak bkz. Hüseyin Ayan, "Kul Nesīmī'ye Ait Olduğu Sanılan Şiirler", **Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Araştırma Dergisi**, 6, 1973, s. 21-33; Özer Şenödeyici, "Nesīmī'nin Mahlasları Problemi", **Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi**, 68, 2013, s. 171-200 ve Erol Gündüz, "Divan Şairi Seyyid Nesīmī'nin Halk Şairi Kul Nesīmī Üzerindeki Etkileri", **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi**, 3 (12), 2010, s. 202-212.

M. Fatih Köksal, "Seyyid Nesīmī'nin Yayınlanmamış Şiirleri", **Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi**, 50, 2009, s. 133-134

166/ 1b Ka'be-i Ĥaķdur cemāli vech-i sübhāndur 'Alī : 'Ayn-ı zātı 'ālemüñ hem cümle insāndur 'Alī

2b āyet-i : sūre-i, sırr-ı : 'ilm-i

4a şāhibān-ı : şāhib-i hem

5a Yir yüzünde oķunur ismüñ 'Alīdür yā Velī : Bir yüzünde Ćunki ismi yā 'Alī'dür yā 'Alī (3a)

7a medĥini yād eylegil her şubĥ u şām : sen bu medĥi şubĥ u şām yād eylegil (5a)

7b Kāşif-i sırr-ı velāyet şir-i Yezdāndur 'Alī : Şöyle kim 'ilm-ile meşur dīn ü imāndur 'Alī (5b)

Kā' inātuñ mu' cizātı setr-i pinhāndur 'Alī

- 4 Şāhibān-ı tīg u Döldül seyyid-i Kamber be-nām
Şāh-ı merdān şīr-i Yezdān mīr-i meydāndur 'Alī
- 5 Yir yüzünde oqunur ismūñ 'Alīdür yā Velī
Gökde oqurlar melekler nūr-ı Yezdāndur 'Alī
- 6 Kim 'Alīyi bilmedi mel'ūndur Mervān-ı ħar
Cennet-i 'Adnuñ vişāli ħūr-ı Rıdvāndur 'Alī
- 7 Ey Nesīmī medħini yād eylegil her şubħ u şām
Kāşif-i sırr-ı velāyet şīr-i Yezdāndur 'Alī

167

Medħ-i Nesīmī³⁶⁴

-.--/-.--/-.--/-.--

- 1 İbn-i 'amm-ı Muştafā maħbūb-ı Raħmāndur 'Alī
Evliyānuñ serveri hem şāh-ı merdāndur 'Alī
- 2 Hem Ĥadīce Fāţıma daħi Ĥüseyn ile Ĥasan
Şāh-ı Zeyne'l'ābidīn ol nūr-ı Yezdāndur 'Alī
- 3 Hem Muħammed Bākır u Ca'fer imāmu'l-mü'minīn
Mūsā vü Kāzım yaķīn şāh-ı Ĥorāsāndur 'Alī
- 4 Hem Taķī vü bā-Naķī sultān 'Alī vü 'Askerī

³⁶⁴ Öztelli, age., s. 56.

167/ 1a İbn-i 'amm-ı Muştafā maħbūb-ı : Hak katında ālemin mahbubu

1b Evliyānuñ : Evliyālar

2a Ĥüseyn ile Ĥasan : Hasan ile Ĥüseyn

2b ol : -

3b Mūsā vü Kāzım yaķīn : Mūsā-i Kāzım, Takī

4a sultān 'Alī vü : sultan-ı Ali'dir

4b şāhib-i zemān ser-i Selmāndur : sahip-zaman ol sırr-ı Suphandır

5b Ādemīlik : Ādemin

Mehdi-i şāhib-i zemān ser-i Seb Imāndur ‘Alī

- 5 Ey Nesīmī *men ‘aref*³⁶⁵ sırrın bilendir Ādemī
Ādemīlik şüretinde ħarf-ı Qur’āndur ‘Alī

168

Ġazel-i Nesīmī³⁶⁶

-.--/-.--/-.--/-.--

- 1 Āsumān tınandı atlas giydi dībālar gibi
Yir yüzi şāh ‘aşkına giyindi kemĥālar gibi
- 2 Kim ki evlād-ı Resūlı cān u dilden sevmedi
Zerrece yokdur ĩmānı dīni tersālar gibi
- 3 Muştafāyı Murtażāyı nūr-ı Vāhid bilmeyen
Göñli gözi kördür anuñ ħalbi a ‘mālar gibi
- 4 Ĥaydaruñ evlādını cān [u] göñülde medĥ iden
Ĥalbi tıldı nūr ile mevc urdı deryālar gibi
- 5 Ey Nesīmī bir göñülde ĥubb-ı Ĥaydār olmasa
Anda çañlar çalınur güyā kilīsālar gibi

[58a]

169

Müseddes³⁶⁷

..--/..--/..--/..--

³⁶⁵ “ Men ‘arefe nefsehū fekad ‘arefe rabbehū” (Kendini bilen Rabbini bilir) hadisinden iktibastır.

³⁶⁶ Öztelli, a.g.e, s. 51-52.

168/ 1b giyindi : boyandı

3a Muştafāyı : Mustafa vü

3b Göñli gözi kördür anuñ ħalbi : kördür anın gönlü gözü, sanki (2b)

4a göñülde medĥ iden : dilden metheder

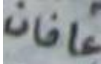
4b mevc urdı : kim, mevc-i

³⁶⁷ Bu şiir Hacer Sağlam’ın hazırladığı “Abdi-i Karahisāri ve Divanı” ile Hakan Yalap’ın hazırladığı “Subhizāde Abdi (Abdullah) Hayatı, Edebî Kişiliği ve Divanı” başlıklı yüksek lisans tezlerinde yer almamaktadır.

- 1 Hırka-i fakr ile fahr itse n'ola ehl-i hüner
Zer-i hāliş döşeñe hāk-i siyāh nazar
Nāzırī sīret olup olduñ ehl-i başar³⁶⁸
Fevt-i nefis³⁶⁹ virme şaķın āyīne-i albe keder
İtme dervīş-i 'abā-pūşe haķaretle nazar
O da hālince fenā mülketinüñ şāhı geer
- 2 Luf idüp cūd-ı sübhānī zātuña ıl 'adet
Yıma dil hānesini eyleme nehb u gāret
Nef'i yok biñ yıl eger kibr ile ılsuñ tārāt
Bir iki gün bu fenā evde dilersen rāhat
İtme dervīş-i 'abā-pūşe haķaretle nazar
O da hālince fenā mülketinüñ şāhı geer
- 3 Cezbe ehlüñ dime mestāne görüp dīvāne
Maħrem olmaz harem-i haşşa girüp biğāne
Sendedür istedigüñ gitme şaķın yābāne
Cān gözi-y-le nazar it baķma tehī insāne
İtme dervīş-i 'abā-pūşe haķaretle nazar
O da hālince fenā mülketinüñ şāhı geer
- 4 Fuarānuñ ele al göñlüni ihsān eyle
Görseñ 'aybın hünerüñ var ise pinhān eyle
Hızmet-i pīre iriş hāşılı (...) ³⁷⁰ eyle
Nazaruñ şāh-ı gedādur dime yeksān eyle
İtme dervīş-i 'abā-pūşe haķaretle nazar
O da hālince fenā mülketinüñ şāhı geer
- 5 Tıtmāķ istersen eger elde sa'adet etegin
anber āsā tutağör şāh-ı velāyet etegin
Cebr idüp miħnete tıt fakr [u] felāket etegin
Diler isen tuta sen pīr-i sa'adet etegin
İtme dervīş-i 'abā-pūşe haķaretle nazar
O da hālince fenā mülketinüñ şāhı geer

³⁶⁸ Vezin bozuktur.

³⁶⁹ Metinde "nefsi" yazmakta olup vezin gereği "nefs" şeklinde okunmuştur.

370

- 6 'İzzet it ehl-i dile eyleme 'unf ile gurūr
K̄alb-i 'ārifden ider sırr-ı velāyet çü zuhūr
Nuṭṭ-ı H̄aḫdur fuḫarādan ki ne eylerse zuhūr
'Abdiyā k̄albine olsun der iseñ zevḫ u sürūr
İtme dervīş-i 'abā-pūşe ḫaḫaretle nazār
O da ḫālince fenā mülketinüñ şāhı geḫer

170

Tesdīs-i Şākīr Efendi³⁷¹

-.--/-.--/-.--/-.--

- 1 Terk idince ākl u fikrim şabr u sāmānım gibi
Hep ḫarāb olsa vücūdum k̄alb-i vīrānım gibi
Olsa da bī-hūde sa'yim eşk-i cūyānım gibi
H̄aşılı olsam perīşān zūlf-i cānānım gibi
Çāk olunca cāme-i 'ömrüm girībānım gibi
Şaḫlarım esrār-ı la'liñ sīnede cānım gibi
- 2 Kays-ı nā-şād itmesün şimdegerü da'vā-yı 'aşḫ
Fāş idüp esrār-ı 'aşḫı oldı ol rüsvā-yı 'aşḫ
Nā-tüvān itmiş iken cānā beni sevdā-yı 'aşḫ
Leşker-i ḡamla hücum eyler iken dārā-yı 'aşḫ
Çāk olunca cāme-i 'ömrüm girībānım gibi
Şaḫlarım esrār-ı la'liñ sīnede cānım gibi
- 3 Kesr-i ḫātır itmege 'azm eylemiş ol māh-rū
Mihrine naşb itmege aḡyārı eyler cüst u cū
Ref' olur 'aşıḫlarıñ āhı semāya sū-be-sū
Dilde de varken hezārān iştıyāk u ārzū
Çāk olunca cāme-i 'ömrüm girībānım gibi
Şaḫlarım esrār-ı la'liñ sīnede cānım gibi

³⁷¹ Yanbal, age., s. 790-791.

170/ 1d olsam : olsa

1f la'liñ : la'iñ

2c cānā beni : cananımı

3b cüst u cū : cüst-cū

- [58b] 4 Dilde sūzān olmada gitdikçe nār-ı iştīyāk
Yağmada pervāneveş ma‘mūre-i cismim firāk
Görmedim ‘ālemde ašlā böyle şūrīde mezāk
‘Āşıkıñ var mı benim gibi cefākeş işte bak
Çāk olunca cāme-i ‘ömrüm girībānım gibi
Şağlarım esrār-ı la’liñ sīnede cānım gibi
- 5 Serv ü nāzım bāğ-ı istiğnāda itdikçe hırām
‘Āşık-ı bī-çāre gördükçe olur dünyā harām
Şakirā dürlü haqāret eylese yārim müdām
Eyledi baña naşīhat pīr-i ‘aşk hoş kelām
Çāk olunca cāme-i ‘ömrüm girībānım gibi
Şağlarım esrār-ı la’liñ sīnede cānım gibi

171

Tesdīs-i Dāniş³⁷²

-.--/-.--/-.--/-.--

- 1 Pertev-i hūsni o māhuñ çeşm-i giryānumdadur
Gül gibi şevk-ı cemāli cism-i sūzānumdadur
Bende-i şāh-ı ğamem faqr-ı fenā şānumdadur
Genc-i esrār-ı maḥabbet kalb-i vīrānumdadur
‘Āşık u ma‘şūk u ‘aşkuñ nūrı kim cānumdadur
Cān degül bi’llāhi tā dīnümde imānumdadur
- 2 Ma‘den-i dürr-i maḥabbetden ḥaberdār olmuşam
Menba‘-ı deryā-yı vaḥdetden ḥaberdār olmuşam
Maḥzen-i esrār-ı ḥikmetden ḥaberdār olmuşam
Nūr-ı envār-ı ḥaḳīkatden ḥaberdār olmuşam
‘Āşık u ma‘şūk u ‘aşkuñ nūrı kim cānumdadur
Cān degül bi’llāhi tā dīnümde imānumdadur
- 3 Çün tarīk olur egerçi sūy-ı Haḳka rāh-ı bir
İkidir zāhirde ammā nūr-ı mihr-i māh bir
‘Āşıkın ḳalbinde dā’im dīde-i āğāh bir
‘Āşık-ı ma‘şūk birdür ‘aşk-ıla Allāh bir

³⁷² Bkz. 281 numaralı dipnot.

‘Āşık u ma‘şūk u ‘aşkuñ nūrı kim cānumdadur
Cān degül bi’llāhi tā dīnümde ĩmānumdadur

4 Fıkr-i dünyā-yı gönülden ‘aşk-ıla dūr itmişem
Cis[mü]mi cān eyleyüp hicrānı mehcūr itmişem
Sırr-ı vaḥdetle dil-i maḥzūnı mesrūr itmişem
Fānīyi bākīye virdüm zulmeti nūr itmişem
‘Āşık u ma‘şūk u ‘aşkuñ nūrı kim cānumdadur
Cān degül bi’llāhi tā dīnümde ĩmānumdadur

5 Bilmegi bilmezligi her kim iderse ber-ṭaraf
İtmez ol ‘irfān yolunda gevher-i cān-ı telef
Zāhir olur neşve-i rüyında sırr-ı *men ‘aref*
Dir bu remzi Dānişī feryād degül nāy u def
‘Āşık u ma‘şūk u ‘aşkuñ nūrı kim cānumdadur
Cān degül bi’llāhi tā dīnümde ĩmānumdadur

172

Muḥammes-i ‘Arif³⁷³

.---/---/---

1 Fedā olsun rehinde baş u cānum
Ḳuluñ olmaḳ sa‘ādetdür ĩmānum
Olur ma’mūr ḳapuñda bu cānum
Benüm şāhum şeh-i kevn ü mekānum
Īmānum nūr-ı ‘aynum ‘āşıkānem

2 Baña sensiz gerekmez meclis-i Cem
Müdām āb-ı ḫayāt içsem ölürsem
Düşelden ‘aşkına dil oldı ḫürrem
Benüm şāhum şeh-i kevn ü mekānum
Īmānum nūr-ı ‘aynum ‘āşıkānem

[59a] 3 Gözüm yaşı aḳar mānend-i Ceyḫūn
Görince vechini dil oldı meftūn

³⁷³ Hersekli Ārif Hikmet Divanı’nda, Kethüdâzâde Ārif Divanı’nda, Mustafa Tankuş tarafında hazırlanan Ārif Süleyman Divanı’nda ve Bekir Çınar tarafından hazırlanan Visâlîzâde Ārif ve Divanı adlı eserde bu şiir yer almamaktadır.

Göñül özler seni oldı ciger-hün
Benüm şāhum şeh-i kevn ü mekānum
Īmānum nūr-ı ‘aynum ‘āşıkānem

4 Yeter şāhum beni kılduñ ferāmūş
Bu ğurbet içre kaldum mest u hāmūş
Düşen şāh ‘aşkına olur ‘abā-pūş
Benüm şāhum şeh-i kevn ü mekānum
Īmānum nūr-ı ‘aynum ‘āşıkānem

5 Girüp fāhre Hudā virdi ğināyı
Yağup kül eyledi ‘aceb deryāyı³⁷⁴
Baña pīrüm didi terk it māsivāyı³⁷⁵
Benüm şāhum şeh-i kevn ü mekānum
Īmānum nūr-ı ‘aynum ‘āşıkānem

6 Şakīsin(?) ‘Ārif’e yoğdur ğümānı
Muğammed dergehi dāru’l-emānı
Īmām-ı işnā _ ‘aşerdür hānümānı
Benüm şāhum şeh-i kevn ü mekānum
Īmānum nūr-ı ‘aynum ‘āşıkānem

173

Müseddes-i Rü’yā Şākir Efendi³⁷⁶

--./--./--./--

1 Sen bir şeh-i ‘ālī vü ser-āmedsin efendim
Her vech-ile müstaşsen u es‘adsın efendim

³⁷⁴ Vezin bozuktur.

³⁷⁵ Vezin bozuktur.

³⁷⁶ Yanbal, age., s. 775-779

173/ Müseddes-i Rü’yā Şākir Efendi : Müseddes-i Rü’yā

1c Mağbūb : Mağmūd

2d idüñ: idü

8a meykede-i : meykedeyim(?), el-Hağğ : ancak

8b kim : bu

8c ancak : el-Hağğ

9a eylese : eyleye

Maḥbüb-ı Hudā hem daḥi Aḥmedsin efendim
Sen maḥrem-i ḥalvetgeh-i emcedsin efendim
Sen Aḥmed ü Maḥmūd u Muḥammedsin efendim
Ḥaḳdan bize sen şāh-ı mü'eyyidsin efendim

2 Sen Ḥaḳḳ ile şoḥbetde iken yoĝıdı ekvān
Şahrā-yı 'ademde_ıdi daḥi cümle-i imkān
Sen eyler idiñ bādiye-i 'aşḳda ḥırāmān
'Aşık ile ma'sūḳ yine vāhid idüñ ol an
Sen Aḥmed ü Maḥmūd u Muḥammedsin efendim
Ḥaḳdan bize sen şāh-ı mü'eyyidsin efendim

3 Sen zāta ki meddāḥ ola Ḥaḳ celle tebārek
Elbette zebān 'āciz olur vaşfına bī-şek
Memdūḥ-ı Hudā iken o sultān-ı mübārek
Mümkin midir ayā şu 'arā vaşfını itmek
Sen Aḥmed ü Maḥmūd u Muḥammedsin efendim
Ḥaḳdan bize sen şāh-ı mü'eyyidsin efendim

4 Dil kim Ḥarem-i ḳudse eger gitse sezādır
Zīrā ki anuñ maḥlabı her-gāḥ rızādır
Senden mütemennāsı hemān luḳ u 'aḫādır
Rü'yāda bu beyt ḳalbime ilhām-ı Hudādır
Sen Aḥmed ü Maḥmūd u Muḥammedsin efendim
Ḥaḳdan bize sen şāh-ı mü'eyyidsin efendim

5 Sen kim ezeli maḥrem-i esrār-ı Hudāsın
Sen ma'den-i iḥsān u kerem-kān-ı 'aḫāsın
Setr itmege ümmetleriniñ cürm ü ḫaḫāsın
Sensin yine 'afv itdirecek cümle cezāsın
Sen Aḥmed ü Maḥmūd u Muḥammedsin efendim
Ḥaḳdan bize sen şāh-ı mü'eyyidsin efendim

6 Zātiñ ile faḫr eyledi bu kürre-i 'ālem
Keşf oldu seniñle ne ḳadar var ise mübhem
Ḥalk itdi Hudā nūr-ı şerīfiñ seniñ ekrem
Oldıñ ezeli cümle-i eşyāya sen a'lem
Sen Aḥmed ü Maḥmūd u Muḥammedsin efendim

- Haḫdan bize sen ŧāh-ı mü'eyyidsin efendim
- 7 Sen mekteb-i 'uŧŧāḫa idüñ ḫ'āce-i dānā
Bilmezdi eb u ceddı daḫi Ādem u Ḥavvā
Sensiz Ḥaḫa yol bulmuş 'aceb var mıdır āyā
Sensin yine dermāndelere melce' vü me'vā
Sen Aḫmed ü Maḫmūd u Muḫammedsin efendim
Haḫdan bize sen ŧāh-ı mü'eyyidsin efendim
- [59b] 8 Ben mest-i mey-i meykede-i vahdetim el-Ḥaḫḫ
Pinhān ise dilde n'ola kim sırr-ı "ene'l-Ḥaḫḫ"
Maḫsūdı viŧāl oldu hemān 'āŧıḫ[ıñ] ancak
Bu midḫatimiñ aŧlı taḫarrüb aña muḫlak
Sen Aḫmed ü Maḫmūd u Muḫammedsin efendim
Haḫdan bize sen ŧāh-ı mü'eyyidsin efendim
- 9 ŧehbāz-ı bülendim ki gönül eylese pervāz
Tā 'ālem-i ḫudse varup eyler nigeḫ-endāz
Ervāḫ-ı ekābirle olurken daḫi hem-sāz
Olmaz yine bir nükte-i esrārına hem-rāz
Sen Aḫmed ü Maḫmūd u Muḫammedsin efendim
Haḫdan bize sen ŧāh-ı mü'eyyidsin efendim
- 10 'Afv it ḫulunuñ cürm ü ḫaḫāsın kerem eyle
İster yerini nār idüp ister İrem eyle
Dergāh-ı ḫabībinde beni pīŧ-ḫadem eyle
Vey ŧāfi'-i ümmet yetiŧüp derde em eyle
Sen Aḫmed ü Maḫmūd u Muḫammedsin efendim
Haḫdan bize sen ŧāh-ı mü'eyyidsin efendim
- 11 ŧākir ideyor ŧāḫn-ı fenāda yine cevlān
İster ki beḫāda bula ol kendine meydān
Sensin sebep ol mertebede itmege seyrān
Ser-geŧteleriñ derdine sensin yine dermān
Sen Aḫmed ü Maḫmūd u Muḫammedsin efendim
Haḫdan bize sen ŧāh-ı mü'eyyidsin efendim

..-/-..-/-..-/-..-

1 Ey lebi gıbtakeş-i cām-ı Cem-i bezm-i cihān
 Daği reng-āver-i mīnā-yı mey-i meclis-i cān
 Āteş-i ‘aşkuñ olup hāne-i dilde mihmān
 Yağdı ser-tābe-ka-dem cismimi bi’llāh inan
 Gel bu bālīn-i dil-i hastemize hānde-kūnān
 Gelür üftāde-i bī-çāreye belki dermān
 Yetişür cevri ü cefā eyleme ey şūh amān
 Ki ferāmüş ider isen de bizi gāh’ce an

Yoħsa lāyık mı felekler işide efgānum
 Bu ka-dar cevri taħammül mi olur sulṭānum

2 Beni meftūn iden ey şūh-ı cihānum sensin
 Mürde-i cismime cān işte a cānum sensin
 Bāğ-ı ‘ālemde daği gonce dehānum sensin
 Güzelüm sevdiğüm ey ka-dd-i fidānum sensin
 Bendene luṭf idici taṭlu zebāñnum sensin
 Bezm-i ‘uşşāka gelür serv-i revānum sensin
 Sensin o ‘aql alıcı mū-miyānum sensin
 Hāşılı sīnedeki nazlı civāñnum sensin

Baña luṭf eyle meded ey şeh-i hūnī meşreb
 Nice bir ağlayayım cevri [u] gamuñla her şeb

3 Ey cefā-pīşe niçün bendeni maħzūn itdūñ
 Akıdup cevriñ ile eşkimi Ceyhūn itdūñ
 Seni sevdükçe begim nāzı sen efzūn itdūñ
 Girye vü miħneti üftādene kānūn itdūñ
 Yine hem-bezm olup a’dāları memnūn itdūñ
 Beni mīnākeş-i gam dīde mi pür-hūn itdūñ
 Fikr-i leylī-i vişālūñ ile Mecnūn itdūñ

³⁷⁷ Muhsin Macit’in hazırladığı Nedim Divanı’nda, Osman Horata’nın hazırladığı Nedim-i Kadim Divançesi’nde ve Mehmet Akif Kürkçüoğlu’nun hazırladığı Mahmūd Nedim Paşa Divanı (İnceleme-Transkripsiyonlu Metin-Sözlük) başlıklı yüksek lisans tezinde bu şiir yer almamaktadır.

‘Āşıkı sevmez idüñ çünki ne meftün itdüñ

Ey levendâne-reviş yoşma edā n’olsun bu
İtdüñ ‘uşşākı reh-i ğayra fedā n’olsun bu

[60a] 4 Nedür ey pertev-i ħurşīd-i cihān n’oldı saña
Nedür ey lem‘a-i mehrü-yı zemān n’oldı saña
Açılurduñ bize ey ğonce dehān n’oldı saña
Eyle üftādeye bu ħālī beyān n’oldı saña
Eylerem ğuşına girmez bu fiġān n’oldı saña
Ne bu āzādelik ey serv-i revān n’oldı saña
Söyle ketm itme begim söyle amān n’oldı saña
Senden ey şeh talebim bu ki hemān n’oldı saña

İşte dergāhına geldüm dime şöyle böyle
Bārī luţf itmez isen çeşm-ile olsun söyle

5 Eyleme derd [u] ğamuñla dil-i zārum ğam-ḥ̂ār
Bedel-i merĥametüñ olmasun ey şeh-āzār
Āh efendüm hele üftādene olma ğaddār
İtdiġün va‘di bize eyleme cānum inkār
Fikr-i zülfüñ ile zülmetde iken bu dil-i zār
Yaķışur mı bizi gördikçe ğazabnāk etvār
Dil-i zārum nice mümkin ki ola hīç bīdār
Çeşm-i mestüñ görelī olmadum aşlā hüşyār

Merĥamet eyle Nedīm ‘āşıkā ey ğonce-i ter
Şarıla hāle ġibi sen mehe şeb-tābe-seher

175

Müseddes-i Nedīm³⁷⁸

..-/.-/.-/.-/-

1 Ey cefā-pīşe baña yār olalı baĥt-ı siyāh
Gelmedin kevkeb-i āġuşuma ey pertev-i māh

³⁷⁸ Muhsin Macit’in hazırladığı Nedīm Divanı’nda, Osman Horata’nın hazırladığı Nedīm-i Kadim Divançesi’nde ve Mehmet Akif Kürkçüoġlu’nun hazırladığı Mahmūd Nedīm Paşa Divanı (İnceleme-Transkripsiyonlu Metin-Sözlük) başlıklı yüksek lisans tezinde bu şiir yer almamaktadır

Olmadun hîç şeb-i zulmetde baña sen hem-râh
Hâlîme eylemedüñ bir gıccık luţf-ı niğâh
Âh ey çarḥ-ı felek yandım elinden şad âh
Seni Allâh ide derd [u] ğam-ı dilden âğâh

2 Teşne-i la‘l-i lebüñ olmuş iken ez-dil ü cân
Şormaduñ kim n’ola bu itdigün âh u efgân
Eyledüñ gâhî harâretle vücûdum süzân
Ki tegâfüller idüp hâlîme olduñ hayrân
Âh ey çarḥ-ı felek yandım elinden şad âh
Seni Allâh ide derd [u] ğam-ı dilden âğâh

3 Çeşm-i mestüñ süzerek dilleri medhûş itdüñ
Zülf-i şeb-reng-ile dünyâyı siyeh-püş itdüñ
Bize nisbet dönüp âğyâr-ile mey nüş itdüñ
Bizi bu bezm-i mezelletde ferâmûş itdüñ
Âh ey çarḥ-ı felek yandım elinden şad âh
Seni Allâh ide derd [u] ğam-ı dilden âğâh

4 Kûşe-i ğamda bıraḳduñ hele ben ğam-ḥ’ârı
Kime işrâb ideyim hâl-i dil-i âzârı
Gâhî ğam gâhî sürür ile idüp eş’ârı
Söyledüp gâhî vişâl gâhî firâḳ-ı yârı
Âh ey çarḥ-ı felek yandım elinden şad âh
Seni Allâh ide derd [u] ğam-ı dilden âğâh

5 Bezm-i ‘uşşâka Nedîm eylemedüñ dür itdüñ
Şeb-i firâkatde koyup şubḥı da mestür itdüñ
Tâb-ı ruḥsâr ile meclisleri pür-nür itdüñ
Virdüñ âğyâra icâzet anı mesrür itdüñ
Âh ey çarḥ-ı felek yandım elinden şad âh
Seni Allâh ide derd [u] ğam-ı dilden âğâh

[60b]

176

Müseddes-i Kalendarî³⁷⁹

³⁷⁹ Başlıkta geçen “kalenderî” kelimesi şiirin mahlas beyti bulunmaması ve vezninin uyumluluğu sebebi ile halk şiiri türü olarak değerlendirilmiştir.

- 1 'Aşk âteşi etrâfım alup yanmadayım ben
Âh u dilüm oldukça derûna şerer-i süz-efgen³⁸⁰
Germiyet-i 'aşk ile idüp sîne mi külhan
Çün tab'-ı semender idüp âteşleri mesken
Bir âteşe yakduñ beni ey mâh-ı felek sen
Düd-ı şererüm evce çıkar kaşr-ı bedenden
- 2 Ben nâle-i efgân ile meşhüd-ı cihânum
Sen hüsni-ile mümtâz iken ey rûh-ı revânum
Lâyık mı fedâ eylemek 'uşşâkı a cânum
Kesmiş iken 'aşkuñla benüm tâb u tûvânum
Bir âteşe yakduñ beni ey mâh-ı felek sen
Düd-ı şererüm evce çıkar kaşr-ı bedenden
- 3 Bu 'aşk-ı ciger-süz ile deşt-i ğama düşdüm
Tenhâ-rev-i şahrâ-yı cünün hem-deme düşdüm
Bir çâresi yok zahmı görüp merheme düşdüm
Ferhâd gibi ol leb-i şîrîn merheme düşdüm
Bir âteşe yakduñ beni ey mâh-ı felek sen
Düd-ı şererüm evce çıkar kaşr-ı bedenden
- 4 Yâ Rab ne günâh itdüm o şûha olup 'âşık
Bunda ne suçum var benüm ey yâr-ı muvâfık
Bu râh-ı maḥabbetde bilürken seni şâdık
Ser-dâde-i firkatligüm oldu baña lâhik
Bir âteşe yakduñ beni ey mâh-ı felek sen
Düd-ı şererüm evce çıkar kaşr-ı bedenden
- 5 Ben cândan 'âşık geçinürken saña cânâ
Ya 'ni ki olup bende-i fermân-ı müdâmâ
Her emrine ser-dâde iken bende ki ḥayfâ
Dâr-ı işkene-i 'aşka düşürdin beni rüsvâ
Bir âteşe yakduñ beni ey mâh-ı felek sen
Düd-ı şererüm evce çıkar kaşr-ı bedenden

³⁸⁰ Vezin bozuktur.

..-/.-./..-./..-

- 1 Ey ruḥı gül lebi mül dişleri dürr-i ‘adenüm
Beñlerin fülful-i hindü gibi gonce dehenüm
Perçemün turreleri ‘anber [ü] müşk-i ḥotenüm
Deşt-i ğam şimdi teferrüç gehî bâğ-ı çemenüm
Kalmadı hicrûñ ile dilde meger şevk-i şenüm
Gel ‘azîzüm başuñçün³⁸² ḥālîme raḥm eyle benüm
Senüñ iḥsānuña muḥtācum eşîrin sūḥanum
- 2 Seveli ḥāşılı sen dilber-i ‘ālā-nesebi
Ğam ile geçmede ben kemterinüñ rüz u şebi
Gezerüm serserî maḥzün ğam-perveri³⁸³
Şānuña düşmez efendüm o ‘adū bî-edebî
Hem-dem itmek ne revā yoḥsa ki var bir sebebi
Gel ‘azîzüm başuñçün ḥālîme raḥm eyle benüm
Senüñ iḥsānuña muḥtācum eşîrin sūḥanum
- 3 Kaddimi eyledi ḥam çün elemüñ şekl-i zebün
Künc-i miḥnetde ḳoduñ böyle bizi zār u zebün
Ağlaram şubḥ u mesā ḥüzn ile çeşm-i pür-ḥün
İsti‘āb itdi muḥaşşal dilimi derd-i füzün
Nār-ı ‘aşkuñla n’idem yandı ḥarāb oldı derün
Gel ‘azîzüm başuñçün ḥālîme raḥm eyle benüm
Senüñ iḥsānuña muḥtācum eşîrin sūḥanum
- 4 12h19 (?) her ‘abeş efkäre özün düş itme
Ba‘de-zîn dîdelerin eşkini pür-cüş itme
Mey-i ḥasretle müdām kendini bî-hüş itme
Beni giryān rakḫbuñ ḥātırını ḥüş itme
Raḥm idüp eyledigüñ ‘ahdi ferāmüş itme

³⁸¹ Bu şiir Dedebeý Kılıç’ın hazırladığı “Mehmed Tahir Selâm Divanı (Tanıtım ve Transkripsiyonlu Metni)” başlıklı yüksek lisans tezinde yer almamaktadır.

³⁸² Metindeki haliyle mısranın vezni bozuktur. Vezin açısından kelimenin “baş için” şeklinde olması gerekir.

³⁸³ Vezin bozuktur.

Gel ‘azîzüm başuñçün hâlîme raħm eyle benüm
Senüñ ihsānuña muħtācum eñîrin süħanum

[61a]

178

Müseddes-i Tâhir³⁸⁴

-.--/-.--/-.--/-.--

- 1 Çäre vir yā Rab belā-yı derdime Eyyüb isem
Hürrem it beytü’l-ħazende ħüzn ile Ya’küb isem
Ĥāk-ı zilletden meded kırtar beni çārüb isem
Şevķ-ı zencîruña merbūd olmuşam meczüb isem
‘Afv idüp ‘isyānumuzdan geç eger mağzüb isem
Luţfuña herħâlde muħtācum eger mergüb isem
- 2 Ben muħaddem cürmüme her laħza ķārum seyvi’āt
Öyle fehm itdüm ki a‘mālümde yokdur ħiç şebāt
Hep güñāhum öyle tölmuş gibi kevn-i mümkināt
Mağfiret kııl ħürmetiçün ol be-ħaķ-ı pāk-i zāt
‘Afv idüp ‘isyānumuzdan geç eger mağzüb isem
Luţfuña herħâlde muħtācum eger mergüb isem
- 3 Ğaflet ile düşmüşem Mecnün gibi vādîlere
Bilmez idüm murğ-ı nazmum āşiyān itmiş sere
Cān gözi-y-le yek nazar kıldum kaçan kim deftere
Ş’ol ķadar memlū ki sıgmaz ğalibā baħr u bere
‘Afv idüp ‘isyānumuzdan geç eger mağzüb isem
Luţfuña herħâlde muħtācum eger mergüb isem
- 4 12h19 (?) luţf eyle olmuş ‘ömrüm ifnā-yı hebā
Raħm idenler baña itsün disünler ħā’ifā
‘Abd-i pür-taķşîr [u]? mücrim bendenem yā Rabbenā
Sen ‘ināyet şāħibisin zū’l-keremsin zū’l-‘atā
‘Afv idüp ‘isyānumuzdan geç eger mağzüb isem
Luţfuña herħâlde muħtācum eger mergüb isem

³⁸⁴ Bu şiir Dedebeı Kılıç’ın hazırladığı “Mehmed Tahir Selām Divanı (Tanıtım ve Transkripsiyonlu Metni)” başlıklı yüksek lisans tezinde yer almaktadır.

..-/.-/.-/.-/.-

- 1 Beni hicrān ile dil-ḥaste-i zār u giryān
 Bırağup gitdi o bī-rahm [u] mürüvvet el'ān
 Āteş-i ḳahr ideyor cism- nizārum sūzān
 Lebüme geldi mülākāt ümīdi ile cān
 Bir tarafdan elem-i cism-i za'īf u ḥayrān
 Bir tarafdan [da] hücüm itmede za'f-i hicrān

Bāri yā Rab ten-i efsürdemi bī-cān eyle
 Beni ḥāk eyle raḳībānumı ḥandān eyle

- 2 Ağla ey dīde hemān ḡayrı ne kārın vardur
 Giryeden ḡayrı bu 'ālemde ne varın vardur
 Ağla kim ağla hemān nāle vü zārın vardur
 Ağla ağla ki o zālīm gibi yārın vardur
 Mest ol ḥūn-ı ciger iç ki ḥumārın vardur
 Şanma bī-çāre senüñ derde tīmārın vardur

Künc-i ḥasretde enīsüñ kederüñdür ancaḳ
 Saña hem-derd olan eşk-i terüñdür ancaḳ

- 3 Düşdigüm demde reh-i hicrān[a] perīşān gezerüm
 Kendi kendümden o demden berü yoḳdur ḥaberüm

³⁸⁵ Kasır, Esrar Dede, s. 205-206.

179/ 1a dil-ḥaste-i : dil-ḥaste vü

2f derde tīmārın : yar u araruñ

3a demde : dem (vezin açısından doğru olan “dem”dir)

3c ideli : idelden

3f zehr u : zehr-i

4a çünki : çünkim

4b cāmı : zārı

4c 'aḳl u : 'aḳl-ı

4d dīde vü : dīde-i

5b ḳatre : nazra (5c)

5f ḥāletde : ḥālinde

Bend ideli ser-i gīsūsına tār-ı nazarum
Ejder-i ‘aşk urup pāreledi tā cigerüm
Şanma kandur bu gözümden dökilen eşk-i terüm
Dīdeden geldi derūnumdaki zehr u kederüm

Ḥānumān-ı dilimi yakdı ḥarāb itdi firāk
Tutuşup cismümi yek-pāre kebāb itdi firāk

[61b] 4 Çünki ol āfet-i cān dilber-i fettān gitdi
Güyyā kālīb-ı cānı birağup cān gitdi
Zülfüñi görmeyeli ‘aql u perīşān gitdi
Yüzine bakmayalı dīde vü giryān gitdi
Tākātüm tāk olup şabr ile sāmān gitdi
Şeb-i gam geldi yine mihr-i dirahşān gitdi

Bilemem n’eyleyeyim el-meded efgān efgān
Sā‘at-i leyle-i gam bī-‘aded efgān efgān

5 ‘Acebā sende biraz luḫf u mürüvvet yoğ mı
Saña ‘āşık olana kaḫtre-i raḫmet yoğ mı
Bu cefākārlığa semt-i niḫāyet yoğ mı
Yoğsa benden daḫi ümīd-i şadākat yoğ mı
Ey cefā-pīşe ‘aceb fikr-i kıyāmet yoğ mı
Ḥaste-i ‘aşka bu ḫāletde de şefkat yoğ mı

Bir ramağ kaldı ki Esrār-ı perīşān gidecek
Bir nefes kaldı hemān cānını teslim idecek

180

Müseddes-i Zekī

.---/---/---/---

1 Faḫīrem ḫāk-i dergāhuñ yerümdür leyl ü nehārum
Senüñ nūruñla rüşen-gīr olupdur çün şeb-i tārum
Giceler şubḫa dek ‘aşkuñla encüm gibi bīdārum
Senüñ ismüñden özge yoğ yine evrād u ezkārum
Erenler dest-gīrim pīrim olmuşdur meded-kārum
‘İnāyet ḫazretüñdendür mürüvvet kānı ḫünkārum

- 2 Senüñ ‘aşkuñla olmak çün baña her ân (?) elzemdür
Degüldür dilde zikrüñ cā-be-cā her ân her-demdür
Sülukuñ görmeyen güm-kerde-i rāh-ı dü ‘ālemdür
Bu remz-i fehm iden ‘uqde-güşā-yı sırr-ı mübhemdür
Erenler dest-gīrim pīrim olmuşdur meded-kārum
‘İnāyet hazretüñdendür mürüvvet kânı hünkārum
- 3 Kābül it her cihetden bende-i fermānuñam şāhum
Meded dūr itme dergehüñden³⁸⁶ beni sekbānıñam şāhum
Bizümdür di sevindir ‘aşıq-ı nālānınam şāhum
Hemān bismilgeh-i ‘aşkuñda bir kurbānuñam şāhum
Erenler dest-gīrim pīrim olmuşdur meded-kārum
‘İnāyet hazretüñdendür mürüvvet kânı hünkārum
- 4 Ezel bezminde çün ehl-i rumūza didiler “*ferğab*”³⁸⁷
Didi ferzendine Nūhu’n-nebī sen daħi gel “*irkeb*”³⁸⁸
Bilelerdi libās-ı fakrı cümle bürinürdi hep
Dü ‘ālemdə beni de itme pīrimden cüdā yā Rab
Erenler dest-gīrim pīrim olmuşdur meded-kārum
‘İnāyet hazretüñdendür mürüvvet kânı hünkārum
- 5 Bekāsı yokdurur fānī cihānda hep bilür ‘ālem
Şanurlar bunda ger giryān olanlar andadur hürrem
Mücāhid olsa şad sāle bahāyim olamaz ādem
Meger bir pīr dāmānın tūtalar cān u dilden hem
Erenler dest-gīrim pīrim olmuşdur meded-kārum
‘İnāyet hazretüñdendür mürüvvet kânı hünkārum
- 6 Egerçi itmedim hergiz kapuñda zāhira hizmet
Baña Bektāşīdir dirler baña yetmez mi bu devlet
Olur her bende-i bī-dillerin bir şāhib-i hüccet
Kapuñdan ğayrı yokdur ğalibā bir cāy-ı emniyyet
Erenler dest-gīrim pīrim olmuşdur meded-kārum
‘İnāyet hazretüñdendür mürüvvet kânı hünkārum

³⁸⁶ Müstensih tarafından kelimeye fazladan eklenmiş nazal n (ن) vezni bozmaktadır.

³⁸⁷ “Ve yalnız rabbine *yönel*” Kur’an, İnşirah Süresi, Ayet: 8’den iktibastır.

³⁸⁸ “...Nüh, uzak duran oğluna, "Haydi yavrum gel, sen de bizimle birlikte gemiye *bin*, kâfirlerle beraber olma!" diye seslendi.” Kur’an, Hüd Süresi, Ayet: 42’den iktibastır.

- 7 Bilürsin ey Zekî remzüm saña ifşâ-yı rāz itdüm
‘Acāyib perdelerde ben daḥi çok söz ü sâz itdüm
Bi-ḥamdi’llāh hele ben kendimi ehl-i niyāz itdüm
Geçer pīrimde cürmümden ki zīrā çok niyāz itdüm
Erenler dest-gīrim pīrim olmuşdur meded-kārum
‘İnāyet ḥazretüñdendür mürüvvet kânı ḥünkārum

[62a]

181

Terkīb-bend³⁸⁹

..-/.-./..-/.-.-

- 1 Beni üftāde kı lup kendine ey ‘ālī-vaḳār
Gün bugün itmedesin ḥālîmi cānā düşvār
Ḥasretüñle gözümüz kan akıdur leyl ü nehār
Reh-i hicrūñde olupdur tenüm ālūde ğubār
Mā’ il oldu n’ideyim dil saña çār u nā-çār
Ḥayret aldı özimi kendimi bilmem deyyār
Acıyup dost ile düşmen beni ḥayf itdi hezār
Bu da lāyık mı ki yaḳsun tenimi firḳat-i nār
Elem-i cāh-ı belāda yine cismüm bīmār
Bu mezelletde bıraḳma beni yā Rab ḳurtar
Sen medār itmez isen kimden ola baña medār
- 2 ‘Aksine devr idici kec-rev-i çarḥ-ı devrān
Künc-i miḥnetde benüm ḥāne-i ḳalbim vīrān
İştiyā kı la dem-ā-dem işim āh u efġān
Görmedin gitdi bizi vaşluña bir kez şāyān
Geçirüp müddetimi vaḳtîmi zār u giryān
Unudıldı mı bizimle olan ‘ahd u peymān
Ḳalması cevriñi çekmege senüñ tāb u tüvān
Murġveş uçmaġa yüz tıtdı hemān rūḥ-ı revān
Yok mıdur sende ‘aceb zerrece dīn u imān
Baña şabrı saña raḥmi vire Rabbü’l-Mennān
Ġazab-ı ḳahrıña Ādem degül amma kühsār
İdemez ḥāşılı kime hele tākāt zinhar

³⁸⁹ Şairini tespit edemediğimiz bu musammatın nazım şekli kafiyeleşmesi açısından 12’lidir. Birinci bendin bir mısrası eksik olup 11 mısradan oluşmaktadır. Metinde bendlerin bölüm yeri ile nazım şeklinin kafiye düzeni uyusmamakta olup şiirin bendleri kafiye düzenine göre tarafımızdan yeniden oluşturulmuştur.

- 3 Leb-i şîrînine dil teşne olup şan Ferhād
Gezerim hüzn ile şahrā-yı gamı çün nā-şād
Vaşluñ āhūsını şayd itmege oldum şayyād
Dād elinden kime feryād ideyim ben feryād
Nıgehüñ cāna kıyar hūñ-i çeşmüñ cellād
Bir kere raḥm eylemedüñ ḥālime ey bî-dād³⁹⁰
Bu mıdur luṭf u ‘aṭā ‘āşıka sizde mu‘tād
Ḥānumānımı yıķup zulm ile itdin ber-bād
Dilüm endüh-ı belādan keremüñ-le kııl āzād
Nāzenīnem ide hem ‘ömrini Mevlā müzdād
Ḳoma mātemde beni şevķ ile hürrem aġyār
Nice bir pür-nem ola ġamla derūnum her bār

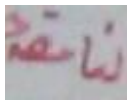
182

(...) ³⁹¹ Ḥassān Hüsrev(?) Pîr Na’t-ı Şerîf

-.--/-.--/-.--/-.--

- 1 Nür-ı ‘aşķuñla bulan dil yā Resūla’llāh sürūr
Bî-zalām ġam aña maḥşer ola mānend-i sūr
Eylesem bu maṭla‘-ı nūrı n’ola vird-i şu’ūr
Ey cemālūñ āfitāb-ı(?) maṭla‘-ı(?) Allāh nūr
Vey kemālūñ bedr-i mişbāhu’l-hedī medde’d-dühūr
- 2 Tā dem-i mîşākdan peyġamberān-ı reh-şinās
Nür-ı vechüñden ziyā rāh iderler iltimās
Gördi çün zāt-ı şerîfüñdür senüñ ey ḥayr-ı nās
Pertev-i nür-ı tecellī şems-i ‘ālem iķtibās
Olsa pervāne sezādur şem‘ine Mūsā-i Tūr
- 3 Çün şudūr-ı cism-i pāküñ oldu ḥükm-i sābıķı
Āb-ı ḥāk oldu füyüzāt-ı “nefaḥtu”³⁹² lāyıkı
Pes muşaddıķ geldiñ için sen Nebî-i şadıķı

³⁹⁰ Vezin bozuktur.

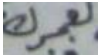

³⁹¹

³⁹² "Onun şeklini tamamladığım ve ona ruhumdan üflediğim vakit siz de hemen onun için secdeye kapanın." Kur’an, Hicr süresi, Ayet: 29’dan iktibasır.

- [62b] Olmasa tebşir-i nām [u] cān-baḥşuñ nātıkı
Leb-güṣā olmazdı ‘İsā tā olunca nefḥ-i sūr
- 4 Mümkināta rūḥ-ı a‘zam oldı feyż-i şāmülüñ
Nı‘met-i hestī çü sensin māsivādur nā‘ilüñ
Cevher oldur ol ruḥ-ı nūr-ı tecellī kâbilüñ
Mazhar-ı sırr-ı nübüvvedür vücūd-ı kâmilüñ
Cism-i Ādem āb u gülden itmeden evvel şudür
- 5 Maḥzen-i kudretde sensin cevher-i ferdā aşıl
Gevher-i cism-i şerīfüñ kânidur beyt-i ḥalīl
Kaşd idüp ol cāy-ı emne oldı kaḥr aştāb-ı kıl
Ḥāmilān-ı ‘unşur-ı pāküñ olup Nūḥ-ı ḥalīl
Āb-ı āteşden selāmā emn ile itdi ‘ubūr
- 6 İtdiler bir vech-ile her birini bir nām-dār
İntişāb-ı āsitān-ı devletüñle iftiḥār
Muntazırdır ümmetüñden olmağa ‘İsā şümār(?)
Ey şifā-cū ḥaste dergāhında Loḳmān-ı hezār
Āsitān-ı ‘izzetüñde şad Süleymān hem-çü mūr
- 7 Cevher-i yektāyı zātuñ ḥalḳ idüp ol bī-bedel
Kendüye maḥbüb-ı muṭlaḳ eyledi ol lem yezel
Evvel ü āḥirde sensin çünki maḳsūd-ı emel
Bā‘iṣ-ı icād-ı ‘ālem ‘aşḳ-ı zātuñdur ezel
Şāfi‘-i cümle ümemdür ḥürmetüñ yevmü’n-nüşür
- 8 Ḥürmetüñdür bā‘iṣ-ı icād-ı eflāk [u] zemīn
Geldi levlāk (...) ³⁹³ hüccet-i faşl-ı mübīn
Zāt-ı pāküñle nice faḥr itmesüñler müslimīn
Şānına ta‘zīm-i Ḥaḳ ey raḥmeten li‘l-‘ālemīn
Berdür imhāl-i cezāyı “*küllü ḥattārin keḫūr*” ³⁹⁴
- 9 Sen (...) ³⁹⁵ a‘lemü’l-kevneyn ümmī-nāmsın

393

394 “...Hiyanete gömülmüş nankörler topluluğundan başkası âyetlerimizi inkâr etmez” Kur’an, Lokman Süresi, Ayet: 32’den iktibastır.

Şāhib-i dīn-i muḥalled şer‘-i ḥaşr-ı encāmsın
Kesr-i eşnām u şalībe rāfi‘-i şamşāmsın
Ḥākem-i fermān Ḥudā-yı nāfizü’l-aḥkāmsın
Ḥük-m-i Furķān ile mensūḥ oldu İncīl u Zebūr

10 Ḥimmet-i i‘cāz-ı ḥaşm ile idince medd-i yed
Oldı aqlām-ı enāmilden ‘atā şeh-mānend
Bir ser-engüşt-ile şad-raḥne-i lec(?) oldu sed
Ḥāme-i ehl-i nücüm oldu şikeste kavlı-i red
İşbı‘-ı pākūñde çün şakķü’l-ķamer itdi zuḥūr

11 Olmayınca maḥrem-i rāz-ı me‘a’llāh her sürüş³⁹⁶
Pes muḥāl ol perdeden itmek künd-i cāsūs-ı hüş³⁹⁷
Güş-ı cānā irdi bu fikr ile şavt-ı dil-ḥurūş
Eyleme ḥadden tecāvüz kııl edeb Ḥassān ḥamūş
Ḷandesin sen ķande na‘t-ı Muştafā heyḥāt ḥūr

[63a]

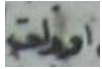
183

Terkib-bend-i Es‘ad Bağdādī³⁹⁸
-raḥmeh-

..-/.-./..-/.-.-

1 Ey lebūñ māye-i ḥāşiyet-i āb-ı ḥayevān
La‘l-i ‘İsā nefesūñ ḡonce-i ḡülzār-ı cinān

395

³⁹⁶ Metinde kafiyeye aykırı olarak son kelime “sürür” şeklinde yazılmıştır.

³⁹⁷ Vezin bozuktur.

³⁹⁸ Bu terki-bendin tamamı 9 bend olup mecmuada divandaki 5 ve 6. bendler eksiktir. Mehmed Said Arbatlı, **Bağdatlı Es‘ad, Hayatı, Sanatı ve Divanının Tenkitli Metni**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2002, s. 12-14

183/ 1d ḥurşid : şüret

3a dest : dest ü

3c künc : genc

5e siriştiñde : sirişkiñde (7e)

6c gezer : arar (8c)

7a kühl-i : çeşme (9a)

7c bī-çäreñe : bīmārīña (9c)

7e vefā : şifa (9e)

Ey ruhuñ çarh-ı leṭāfetde meh-i lem‘a-feṣān
Ṭal‘atüñ āyīne-i ḥurṣīd-i şāhib-nazarān
Gün gibi nūr-ı Ḥudā şafḥa-i rūyuñda ‘ayān
Ma‘nā-i ḥarf-i vefā mīm-i dehānuñda nihān

Şem‘-i ruḥsārına ḥurṣīd-i mücellā mı disem
Ḳadd-i mevzūnuñ için naḥl-ı tecellā mı disem

- 2 Ḥayli demdür ki gönül ḥüsnuñe meftūn olmuş
Ḥasret-i la‘l-i lebüñle cigerüm ḥūn olmuş
Bend-i zülfüñde ḳalup ḥāli digergün olmuş
Dil-i dīvāne bu sevdā ile Mecnūn olmuş³⁹⁹
Ḥalka-i ehl-i ḥıreddeden daḥi bīrūn olmuş
Vaḥşet-i şevḳ ile ser-dāde-i hāmūn olmuş

Biñ dil ü cān ile ten şimdi giriftāruñdur
Cān esīr-i şiken-i zülf-i siyekāruñdur

- 3 Nice bir şābr ile dil dest-girībān olsun
Nice bir āteş-i hicrān ile sūzān olsun
Künc-i sīnem nice bir maḥzen-i aḥzān olsun
Tā-be-key ḥasret-i la‘lūñle ciger ḳan olsun
Nice bir dīdelerüm māye-i tūfān olsun
Ḥasret-i nīm-nigāhuñ ile giryān olsun

Dest-i ümīdime girmezse eger dāmānuñ
N’eyleyim manşıbını devletini dünyānuñ

- 4 Neydi evvel güzelim rūy-ı dil izḥār itmek
Beni bu vech-ile dil-bend ü giriftār itmek
Seniñüm diyu baña ‘ahd idüp iḳrār itmek
Şonra zālim dönüp iḳrārdan inkār itmek
Beni çeşmüñ gibi dil-ḥaste vü bīmār itmek
Şevḳ-i dīdāruñ ile dīdemi bīdār itmek

Bu mıdur şart-ı maḥabbet çelebim sulṭānum
Saña lāyık mı vefāsızlık efendüm cānum

³⁹⁹ Dördüncü ve beşinci mısralar divanda eksiktir.

5 Bir sözüml var saña ammā seni ḥalvet bulamam
Cūş-ı bīgāne ile şoḥbete nevbet bulamam
Seni bulsam daḥi izḥārına fırsat bulamam
Şöyle kim nīm-nigāha bile ruḥşat bulamam
[63b] Ey cefā-pīşe siriştiñde mürüvvet bulamam
Dil-i saḥtuñda senüñ cevher-i şafvet bulamam

Rūy-ı sāfuñ gibi göñlüñde biraz şāf olsun
N'olur ey āyīne-rū sende de inşāf olsun

6 Bī-vefā olduḡuñı bilmez idüm tā bu kadar
Şoñra duyduml yoḡ imiş sende ḥaḳīkatden eşer
Sādesin sende belī naḳş-ı ḥaḳīkat ne gezer
Yoḡsa söz virmiş iken kimse sözinden mi döner
Ġayrı sende yeter ey zālīm-i ḥünrīz yeter
Böyle nā-ḥaḳ yire ḥün-ı dilümi itme heder

Yoḡsa dīvān-ı kıyāmet günü bi'llāḥ cānā
Ḳātilimsin diyu senden iderim ḳan da'vā

7 Mā-ḥaşal şimdi eyā ḥāk-i rehüñ kühl-i cilā
Ey temāşā-yı ruḥuñ āyine-i ḳalbe şafā
Eyleme Es'ad-ı bī-çāreñe çok istiḡnā
Kerem it böyle 'alīl olduḡımı görme revā
Nuṭḳ-ı 'İsā gibi la'lüñde iken şehd-i vefā
Va'de-i vaşluñ ile eyle bu bīmāra devā

Yine bir çāre olursa sen idersin çāre
Yoḡsa bī-çāre ḳalur maḥşere dek bī-çāre

184

Muḥammes-i⁴⁰⁰ (...) Nahif⁴⁰²

..-/.-/.-/.-/.-

⁴⁰⁰ Nazım şekli müseddestir.

401

⁴⁰² Bu şiir A. İrfan Aypay'ın hazırladığı "Nahif Süleyman Efendi (Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Divanının Tenkitli Metni)" başlıklı doktora tezinde yer almamaktadır.

1 Ey göñül ğarķa-i deryā-yı felāket nice bir
Küşte-i tīg-ı felek hūn-ı cerāhat nice bir
Āteş-i āh u ciger-sūz u harāret nice bir
Olup endīşe ile zār-ı zelālet nice bir
Arzū-yı dil için hüzn ü melāmet nice bir
Buna tākāt mı gelür merg-i kasāvet nice bir

2 Āh kim baht-ı siyāhum baña yāver degül āh
Düşürüp ğurbete bizi nice sāl u nice māh
Geh rencūr geh firķat geh āh u gehī vāh
Ne medār u ne ma'īšet ne ma'āş u ne refāh
Oldı miñnetle mükerrer katı müşkil eyvāh
Bu ğumūmāt [u] kedürāt u hasārāt nice bir

3 Āşinālık kime itseñ ider ol saña vaķār
Kim baķar şüret-i pejmürdeye yā kimler arar
Şüret-i ķāliye vü cübbe vü destāre baķar
Pāy-māl oldu hele ehl-i hünermend-i çomar(?)
Tūtalum perhiz-i evhaş ne alur var ne şatar
Derdmendāne olan şūr u şaķār nice bir

4 Nice bir h̄āhiş için halka idüp aĝzımı bāz
Ki budur hāl-i ķā'ilem diyu bî-sūz u güdāz
Ser-fürūlar nice eṭvār-ı müdārā nice nāz
Ki i'ānet umasuñ keşf idesüñ herkese rāz
Ehl-i hāl olmayana eylesüñ 'arz u niyāz
Ehl-i 'irfān oluna böyle rezālet nice bir

[64a]

5 Gele ey dād-ger-i(?) zālime ğaddār felek
'Aksine devr idici gerdiş-i devvār felek
Ehl-i 'irfāna hased-ĝir sitemķār felek
Nice seħr pister-i ğamda ola bīmār felek
Āh bu āteşe hīç olmaya tīmār felek
Bu dil-āzār la'nete yoķ mı nihāyet nice bir

6 Ey Naħīfī bu teşekküli_ider icāb halel
Bu şikāyetleri sen itme şaķın çarķa maħal

Bil ki kesmiş tîğ-ı “lā yūs’elu ‘ammā yef‘al”⁴⁰³
Bes umûrunda şaķın eyle şekîb itme ‘acel
Açılır bâb-ı fütûhât def‘ olur bunca gîlâl
Bu şikâyet degül ammâ ki hikâyet nice bir

185

Gazel-i (...) ⁴⁰⁴ Hâcî Mîr

--./--./--./--

- 1 Ey muğbeçe ey dilber-i Rûm ey bût-i tersâ
Çün şem‘-i Kumâme ten-i sâf ey gül-i zîbâ
Yaķduñ beni bir âteş-i ‘aşķuña dirîgâ
Âteş gicesi şandı beni kavm-i Mesîhâ
- 2 Bir cām-ı mey-i hoş diye şundun idüp fend
Zannâ(?) serimi zülfine kılduñ dilümi bend
Hayret-zede bî-‘aķl olarak ey leb-i gül-ķand
Kaldum ğam-ı ‘aşķuñda gerili çü çelîpâ
- 3 Âlâm-ı siyeh mâtem-i hicrûñ ile ey mâh
Eyyâmlarum oldu payânı kara her-gâh
Şeb hay firâķuñ dise ğâyetle dirâz âh
Şol rûtbeñe mânende-i perhîz-i naşârâ
- 4 Çeşmümden ayazmaveş aķan eşķ-i ħurûşân
‘Aynî-y-le hemân Şulu Manâştır gibi cûşân
Feryâd [u] figânum olur ‘ayyûķa şitâbân
Nâķûs-ı enîn-sâr u ger erğanûn⁴⁰⁵ âsâ
- 5 Göñlüm alup olduñ perî çün ğâ‘ib [u] pinhân
Sûzuñla olup nide buķûr-ı meryem olan⁴⁰⁶
Teshîriñ içün olmadayım ‘aşķ-ile püyân

⁴⁰³ “Allah, yaptığından sorumlu tutulamaz;...” Kur’an, Enbiyâ Süresi, Ayet: 23’den iktibastır.

⁴⁰⁴

⁴⁰⁵ Metinde “erğanûn” şeklinde yazılmıştır.

⁴⁰⁶ Vezin bozuktur.

Put-hâne-i put-hâne kilisâ be kilisâ

6 Her sūya teccsūde seni Őu gibi aqđum
Her meykedeye semt-i fenâda dağı baqđum
Qandilli ile Qanlıyı zann itme bırađđum
Ne qaldı Yeđi Ğalaťa irâi-i Taťavla

7 Bu cevr [u] cefâ bu sitemi leyl ü nehârî
Üftâdelere kıldığığın için (...) ⁴⁰⁷ çârî
Patrîk [u] keŐiŐler dilerem ki sana yârî
İtsün afârūs ey Őanem ey ruđları ĥamrâ

8 İncil-i hevâriyyūn-ı zîŐân seversen
Meryem Anayı dīn-i Hıristiyân seversen
Piskopoz ile qoça-i ruĥbân seversen
Raĥm it baňa raĥm ide saňa ĥazret-i 'İsâ

[64b]

9 Gel 'ıyd-i tecellîli vaşl-ı ĥâleti için ⁴⁰⁸
Mîlâd Şeb-i paŐkalya ğuni ĥürmeti için
Hem et kesimi beyza-i surĥ himmeti için
Qılsa bu panayır beni vaşlın ile ihyâ

186

Müstezâd-ı Fâzıl ⁴⁰⁹

--./--./--./--

--./--

1 Tîr atmada ol qaŐı kemân hey ne yamândır
Güyâ ki bir âteş
Dil ğamzesiğ oğlarına Şimdi nişândır ⁴¹⁰
Sīnem dağı terkeş

407

⁴⁰⁸ Vezin bozuktur.

⁴⁰⁹ Bu Őiir Enderūnî Fâzıl Bey Divanı'nda (1842) yer almamaktadır.

⁴¹⁰ Vezin bozuktur.

- 2 Müjgân-ı kavî şaştı güzel nâvek-i dil-düz
Ammâ çillesizdir
Bâzûsı hadenk-i dil ü cân kaşı kemandır
Ġayeti-le serkeş
- 3 Zih-gîr-i kader oldu begim çeşmime 'âlem
Bir kez baña rahm it
Zîrâ ki seni görmeyeli hayli zemandır
Ey şûh-ı kemânkeş
- 4 Bu kuvvet-i bâzû ile mişliñ bulunur mı
Dünyâda bulunmaz
Zîrâ ki ğubâr-ı kademiñ Tozķoparandır
Rüstem ile söyleş
- 5 Tîr-i siteme Fâzıl-ı zârı siper itme
Rahm eyle efendim
Çekdiği elem gördüğü ğam dolduğı kandır
Ġâyetle müşevveş

[67b]⁴¹¹

187

El-kaşidetü'l- Maġmüdiyye fi'd-da'veti'r-Rabbâniyye⁴¹²

⁴¹¹ Mecmuanın 65b, 66a, 66b ve 67a numaralı sayfaları boştur.

⁴¹² 1) Ey Rabbim, efendimiz seçilmiş (Muhammed Mustafa'ya) ve O'nun hüküm ve hikmet sahibi ailesi ve ashabına salat ve selam eyle.

- 2) Ey dayanağım, halifen Mahmûd'u muzaffer kıl. Ya İlâhi, katından kereminle O'na ikramda bulun.
- 3) Ey Rabbim, hidayet sahibi Mustafa'ya ve O'nun fazilet ve büyüklük sahibi ailesine (salat ve selam eyle)
- 4) Ey Rabbim, O'nun bütün askerlerini muzaffer kıl; onlara fetih ve nimetler bahşet.
- 5) Ey Rabbim, Arap ve Acemin en hayırlısı olan elçine daima ve ebeden salat ve selam eyle.
- 6) Ey Mevla, bu asrın halifesi güzel mizaç sahibine hemen zafer bahşet.
- 7) Soyu yaratılmışların en hayırlısı, merhametli elçi Muhammed Mustafa'ya salat ve selam eyle.
- 8) Peygamberler, Kâbe ve Harem'in hatırına bu zamanın halifesini nazardan koru.
- 9) Yaratılmışların en şerefli ve temiz, güzel ahlak ve gayret sahibi Tâhâ'nın Resulüne salat ve selam eyle
- 10) Ey Mevlamız, ey Efendimiz zamanın halifesi kuluna, onun evladına ve maiyetine (nimet) bahşet.
- 11) Ey Rabbim, güneşin ümmetin üzerine doğduğu her gün seçilmiş elçiye salat ve selam eyle.
- 12) Ey Mevlamız, halifemiz kuluna lütfunla katından bir zafer bahşet.
- 13) Ey Rabbim, ilim ve hikmetle bizi doğru yola iletene salat ve selam eyle.
- 14) Bu asrın halifesini düşmanlarına karşı koru; kılıç ve kalemle onu muzaffer kıl.
- 15) Ey Rabbim, engin bir ilme sahip olan efendimize salat ve selam eyle
- 16) Ey Rabbim, sultanın tüm erkek zürriyetine bütün peygamberler hatırına lütufta bulun.

- 9 يا ربّ صل على ازكى الودى حسياً
طه الرسول ذوى الاخلاق والهمم
- 10 تسمع لعبدك مولانى وسيدنا
خليفة الوقت بالاولاد والحشم
- 11 يا ربّ صلّى وسلم كلما طلعت
شمس النهار على المختار للأمم
- 12 و اللطف بعبدك مولانى خليفتنا
وجد عليه بنصرٍ منك مستقم
- 13 يا ربّ صلّ على من جاء هادينا
الى طريق الهدى بالعلم والحكم
- 14 تحفظ خليفته هذا [1] العصر وانصر
على الاعداء دائماً بالسيف والقلم
- 15 يا ربّ صلّى وسلم سيدى ابدأ
على الرسول النّهاية صاحب العلم
- 16 وجد الهى على السلطان ذريته
من الزكور بحق الرسل كلهم
- 17 يا ربّ صلى على الهادى و شيعته
و صحبه من لهم فى العلم من قدم
- 18 وافتح لعبدك فتحاً ما له مثلاً
وجد له يا الهى منك بالنعمة
- 19 يا ربّ صلّ على خير الانام و من
قد حصّه الله بالمعراج والقلم
- 20 واحفظ لنا ربنا سلطاننا ابدأ
من كل همّ و غمّ ثم من وهم
- 21 يا ربّ صلّى وسلم كلما ظهرت
شمس و ما غربت فى الكون للأمم

- 22 على الرَّسول و اصحاب و عتريته
والحمد لله في بدءٍ و مختم
- [68a] 23 يا ربِّ و اغفر لعبد اسمه حسنٌ
يُدعى الكتابي ذو التقصير والنَّدَم
- 24 مؤألف النَّظْم في الشهر الصَّيَّام و
يرجوك في النصر ملايه والكرم
- 25 قد جاء تاريخ محمودُ خليفتهَا
له الفتوح بنصر الله متنظِّمٍ
- 26 يا رب فاسمع له بالنَّصر يا سندی
يكون دوماً دوماً ثابت القدم
Mahmūd ḥalīfetehā

188

İlahi⁴¹³

(8'li Hece Ölçüsü)

- 1 Gözüm nûrı faḥr-i cihān
Yetiş yā Muḥammed yetiş
'Āleme nūr gibi toğan
Yetiş yā Muḥammed yetiş
- 2 Ġāzīler kana boyandı
Yandı şol yürekler yandı
Bu ne dem[d]ir bize şimdi

⁴¹³ Sadettin Nüzhet [Ergun], **Kuloğlu**, Sühulet Kütüphanesi, İstanbul, (t.y.), s. 43-44.

188/ 1c nūr : gün

2b yürekler : yüreğim 4b

2c bu ne dem[d]ir : son demidir 4c

4a bellidür : böndür 3a

4c kanaḥlı : kanber'i 3c

5a erler ile : erenlerle

6a Kul Muştafa : Ey Kuloğlu 7a

6c derlilerin ol dermānı : derdimizin hem dermanı 7c

Yetiş yâ Muhammed yetiş

3 Yeşil şancaqları yalabır
Anı gören cān ıalabır
'Aceb ğulüv itdi kâfir
Yetiş yâ Muhammed yetiş

4 Bizim aıvâlimüz bellidür
'Ali'yi sen bize göndür
Kanaılı Düldüle bindür
Yetiş yâ Muhammed yetiş

5 Haııa ermiş erler ile
Ak şakallı pirlere ile
Cümle peygamberler ile
Yetiş yâ Muhammed yetiş

6 Kıl Muştafa cānlar cānı
İki cihānuñ sultānı
Dertlilerün ol dermānı
Yetiş yâ Muhammed yetiş

[68b]

189

Segāh Şuğul⁴¹⁴

⁴¹⁴ 1 Ey kum tepesindeki ceylan

Ok gibi keskin bakışlarını üzerimden çek

Ceylan böyle yapmadı

Bize Merhamet et Ey Hüseyin!

2 Gördüğümüz şeyin kötülüğü sıktı bizi

Yüreğimi ve içimi yıprattı.

Ey yürüdüğü zaman

Nuruyla ayı ve güneşi söndüren!

3 Ey eşsiz dolunay!

Bu ayrılık ne kadar sürecek.

Ölüm şerbetini içirdin bana

Hüseyin'in uğradığı zulmü yaptın.

4 Salât ve Selam alemlerin efendisi

Emîn Nebîye olsun.

Apaık nurla gelen

--./--.-

1 ضيى النّفا والمروتي
اكفف سهام المقتلين
ماهاكذا فعل الضبا
احذن علينا يا حسين

2 ملّى نرايا كره شى
اضنى فؤادى والحشى
يا من اذا ما قدمشى
اخفى ضياء النّيرين

3 ياايها البدر المصون
الى متى هجرى يكون
اسقيتنى كأسل المنون
ظلمتتى ظلم الحسين

4 صلوة مولى العالمين
على النبى طه الامين
من جاء بالنور المبين
اضاء منه الحافقين

190

İlāhī

.---./---./---./---

- 1 İlāhī dilerem senden Muḥammed Muştafā ḥaḳḳı
Ayırma ĩmānı bizden Muḥammed Muştafā ḥaḳḳı
- 2 İlāhī ente Sübhānī dilerem senden ĩmānı
Ki yoldaş eyle Ƙur'ān'ı Muḥammed Muştafā ḥaḳḳı
- 3 Günāhum çok kim[e] varam yā daḥi kime yalvaram
Esirge sen günāhkāram Muḥammed Muştafā ḥaḳḳı
- 4 Bizi yād ĩtme raḥmetden ayırma ƙıl şefā'atden

Uyandır sen bu gafletden Muḥammed Muṣṭafā ḥaḳḳı

- 5 Hidāyet ḳapusın açğıl bize rahmetini saçğıl
Gögnimüñ gözini açğıl Muḥammed Muṣṭafā ḥaḳḳı⁴¹⁵

[69a]

191

İlāhī Māhūr⁴¹⁶

--./--./--./--.-

- 1 Dermān arardum derdime derdüm baña dermān imiş
Burhān arardum aşıma aşlum baña burhān imiş
- 2 Sağum şolum gözler idüm dost yüziñi görsem diyu
Ben taşrada arar idüm ol cān içinde cān imiş
- 3 Mürşid gerekdür buldura Ḥaḳḳı saña ḥaḳḳa'l-yakīn
Mürşidi olmayanlaruñ bildikleri gümān imiş
- 4 Her mürşide dil virme kim şadme uğradur yoluñı
Mürşidi kāmīl olanuñ yolları hep āsān imiş
- 5 Diñle hemān bir yüz durur yoḳuş degül düpdüz durur
'Alem ḳamu bir yüz durur gören anı ḥayrān imiş
- 6 Şavm [u] şalāt u ḥacc ile şanma biter zāhid işüñ
İnsān-ı kāmīl olmağa lāzım olan 'irfān imiş
- 7 Ḳande gelür yoluñ senüñ ya ḳande varur menzilüñ
Nirden gelüp gitdüğini añlamayan ḥayvān imiş
- 8 İşit Niyāzīñüñ sözüñ bir nesne örtmez Ḥaḳ yüzüñ
Ḥaḳdan 'ayān bir nesne yoḳ kör gözlere pinhān imiş

192

İlāhī Rast⁴¹⁷

⁴¹⁵ Vezin bozuktur.

⁴¹⁶ Bu şiir Kenan Erdoğan'ın hazırladığı Niyāzi-i Mısrī Divanı'nda yer almamaktadır.

.---/---/---

- 1 Nedir derdiñ seniñ bu mâtemiñ ne
Göñül n’olduñ ne ağlarsıñ ğamıñ ne
‘İlâcıñ nerde_ ‘aceb kim merhemiñ ne
Göñül n’olduñ ne ağlarsıñ ğamıñ ne
- 2 Vaţandan ayrı düşdüñ bildigim bu
Ki feryâdında ğuş itdüm seniñ hū
‘Aceb zülf-i dil-ārāmı yā ğīsū
Göñül n’olduñ ne ağlarsuñ ğamuñ ne
- 3 Seni ‘aşkıñ kıomaz elbet tehi dest
Degil ‘āşık içinde mertebēñ pest⁴¹⁸
Meger ħamr-ı ezel kılmış seni mest
Göñül n’olduñ ne ağlarsıñ ğamıñ ne
- 4 Seni senden alan kimdir bilürsin
Seni hıcre şalan kimdir bilürsin
Bu Şâkirle kıalan kimdir bilürsin
Göñül n’olduñ ne ağlarsıñ ğamıñ ne

[69b]

193

İlâhî Râst⁴¹⁹

---/---/---/---

- 1 Ey sâlik olan düşdüñ ise ben gibi derde
Allâh diyelim ‘aşk-ıla gel şâm u seherde
Her lahzada her biri nefesiñ kıaldığı yerde
Allâh diyelim ‘aşk-ıla gel şâm u seherde
- 2 Allâh diyene toğ u tûfengden zârâr olmaz
İnsân ile cin belki cihânda ħazer olmaz
Ĥaqq-ıla olur kimseden aşlâ ħaber olmaz

⁴¹⁷ Bu şiir Semra Yanbal’ın hazırladığı Şâkir Mehmed Efendi Divanı’nda yer almamaktadır.

⁴¹⁸ Metinde “püst” yazılıdır.

⁴¹⁹ Bu şiir Semra Yanbal’ın hazırladığı Şâkir Mehmed Efendi Divanı’nda yer almamaktadır.

Allāh diyelim ‘aşk-ıla gel şām u seherde

3 ‘Āşık-san eger girmesün evhāmına ‘ālem
Bir hātıra kim vāki‘ ola def‘ idür aqdem
Pāk eyle göñül hānesini hāşılı her dem
Allāh diyelim ‘aşk-ıla gel şām u seherde

4 ‘Aşk içre bugün Şākire kim kılsa refākat
Elbette anuñ şānı olur neyl-i sa‘ādet
Gir halka-i zikre vire Allāh selāmet
Allāh diyelim ‘aşk-ıla gel şām u seherde

194

Şevk-ı Tarab Selīm Han⁴²⁰

.---/.---/.---/.---

1 Girāndur çeşm ü dilde h̄āb-ı gaflet yā Resūla’llāh
Meger bīdār ide şubh-ı hidāyet yā Resūla’llāh

2 Derūnum şu‘le-rīz itdi ser-ā-ser āteş-i ‘işyān
Meger itfā [ide] eşk-i nedāmet yā Resūla’llāh

3 N’ola bār-ı girān-ı ma‘şiyet kıddüm dü-tā itse
Getürmez hāşılı tağ olsa tākat yā Resūla’llāh

4 Ümīd oldur olam āzāde bīm-i hevl-i maşşerden

⁴²⁰ Yahya Nazīm’e ait bu şiir III. Selim tarafından bestelenmiştir. Şiirin tamamı 10 beyit olup divandaki 5. ve 7. beyitler mecmuada eksiktir.

Mustafa Sefa Çakır, **Yahyâ Nazîm Divanı (İnceleme-Tenkitledir Metin)**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2018, s. 976-977.

194/ 1a h̄āb-ı: h̄āb-ı

2a şu‘le-rīz: şu‘le-zār

3b tağ: tāğ

4b İdersin: iderseñ

5b müsellemdür saña: müsellemler zātına (6b)

6a derd ile: reddiñle (8a)

6b Ğarībūñdür senün bī-çāre ümmet: Seniñ maşşunuñam sen eyle (8b)

7a şefā‘atdur: şefā‘atle

İdersin mazhar-ı ‘ayn-ı ‘ināyet yā Resūla’llāh

5 Mutī’-i bārgāh-ı da’vetüñdür ‘ālem u ādem
Müsellemdür saña emr-i risālet yā Resūllu’lāh

6 Kābūl eyle meded derd ile maḥrūm itme sulṭānum
Ġarībūñdür senün bī-çāre ümmet yā Resūla’llāh

7 Benüm de ḥālūme raḥm eyle hengām-ı şefā’atdur
‘Uşāt-ı ümmete rüz-ı kıyāmet yā Resūla’llāh

8 Günehkārum günehkārum günehkārum Naẓīm āsā
Şefā’at kıl şefā’at kıl şefā’at yā Resūla’llāh

[70a]

195

Na’t-ı Şerīf-i Hācı Beg
-raḥmetu’llāhi ‘aleyh-⁴²¹

.---/.---/.---/..

1 Rızānı dutmakdur kār-ı aḳdem yā Resūl⁴²²
Dü ‘ālemde seni sevmekdür elzem yā Resūl

2 Mübārek kāmetüñ bī-sāyedür ammā haḳīkat
Yaradıldı senüñ sāyeñde ‘ālem yā [Re]sūl

3 Mükāfātı zünūbumdan daḥ(i)lim ḥāk-pāyüñde
Aña tākāt getirmez ibn-i Ādem yā Resūl

4 Zihñi geh rü-siyeh ‘āşī geh muḥtāc şefā’ate⁴²³
Nigāh-ı luṭfiñ ile eyle ḥürrem yā Resūl

196

İlāhi Evc-ārā Ḥalīl Efendi⁴²⁴

⁴²¹ Bu şiir Mehmet Akpınar’ın hazırladığı “Keşanlı Zihni Divanı”, Leyla Alptekin’in hazırladığı “Berberzade Mehmed Zihni Divanı’nın Bilimsel Yayını ile Eserin Şekil ve Muhteva Bakımından İncelenmesi” başlıklı yüksek lisans tezleri ile Nazire Erbay’ın hazırladığı “Bayburtlu Zihni Divanı” adlı eserde yer almamaktadır.

⁴²² Vezin bozuktur.

⁴²³ Vezin bozuktur.

1 Allāhu Rabbī lā-yezāl
Yā Vāhid [u] yā Zū'l-celāl
Ey Pādişāh-ı bī-zevāl
*Yessir lenā hayre 'l-umūr*⁴²⁵

2 Vaqt-i seher feryādumuz
'Arşa çıkar efgānumuz
Cürm u haţādur kārumuz
Yessir lenā hayre 'l-umūr

3 Yā Hālik u ferd u selām
Olsun habībine selām
Budur hulāş üzre kelām
Yessir lenā hayre 'l-umūr

4 Senden irişme[zse] emān
Oldur kamu işlerime yamān
Ey şāhib-i kevn [u] mekān
Yessir lenā hayre 'l-umūr

5 Meftūnī 'āşīdur ğarīb
Luţfuñdan itme bī-nasīb
Yā Bāķī vü daĥi Mucīb
Yessir lenā hayre 'l-umūr

⁴²⁴ Bu ilāhi Meftūnī ve İkbālī mahlaslarıyla şiirler yazan Sultan II. Mustafa'ya aittir. Bkz. İskender Pala, **Şiirin Sultanları**, Divan Edebiyatı Vakfı Yayınları, İstanbul, 2010, s. 101.

⁴²⁵ (Allahım) hayrlı işlerimizi kolaylaştır.

SONUÇ

Süleymaniye Kütüphanesi Zühdü Bey bölümü 00244 numarada kayıtlı şiir mecmuasının incelenmesi neticesinde şu sonuçlara varıldı.

İstinsah tarihi ve müstensihine dair herhangi bir kaydın olmadığı mecmua Râsîh'in bir şiiriyle başlamaktadır. Doğum tarihi bilinmeyen Râsîh'in ölüm tarihi 1837-8 olup mecmuadaki şairler içinde günümüze en yakın olanıdır. Mecmuada yer alan Râsîh mahlası 24 şiirden sadece sonuncu şiirin (162/56a) başlığında "merhum" ifadesinin geçmesi müstensih Râsîh'in ölümünden önceki bir tarihte mecmuayı derlemeye başladığını göstermektedir. Mecmuanın tarihi ile ilgili diğer ipuçları ise III. Selim (ö.1808) için yazılmış bir mersiye (140/47b) ile Sultan II. Mahmud'a (ö. 1839) yazılmış bir kasidedir (187/67b). Bu şiirlerin mecmuadaki dizilişinin olayların tarih sıralamasıyla uyumlu olması müstensih III: Selim ve II. Mahmud devrine şahit olduğunu düşündürmektedir. Tüm bu bilgiler ışığında mecmuanın istinsah tarihinin 19. yüzyılın ilk yarısı olduğu söylenebilir. Mecmuanın dil özellikleri de bu kanıyı desteklemektedir.

Mecmuada toplam 196 şiir bulunmaktadır. Bu şiirlerin 1 'i Farsça, 3'ü Arapça geri kalanı Türkçedir. Mecmuadaki şiirlerin birçoğunda vezin bozuklukları vardır. Divanlarla yapılan karşılaştırmalar neticesinde bunların kelime fazlalığı veya eksikliği ile kelime dizilişindeki farklılıklardan meydana gelen müstensih kaynaklı hatalar olduğu görülmüştür. Ayrıca müstensih pek çok yerde "u" bağlacını yazmamayı tercih etmiştir.

Mecmuada 14. yüzyıldan 19. yüzyıla kadar her yüzyıldan 91 şair bulunmaktadır. Şairleri yaşadıkları yüzyıla göre sınıflandırdığımızda 16. ve 18. yüzyıl şairlerinin (her iki yüzyıldan 17'şer şair) sayısı olarak fazla olduğu görülmüştür. Eserin yazıldığı 19. yüzyıldan ise 5 şair mecmuada yer almaktadır. 19. yüzyıl şairleri sayısı olarak az olmakla birlikte şiir sayısının oranı itibariyle fazladır. Nitekim Enderunlu İbrahim Râsîh (ö. 1837-8), Mehmed Şâkir Efendi (ö. 1836) ve Enderunlu Vâsîf (ö. 1824-5) mecmuada en çok şiiri bulunanlardır. Bu üç şairin Enderun'da yetişmiş olmak yanında öne çıkan ortak bir noktaları da müzikle olan alakalarıdır. Müstensih, çağının musikişinas şairlerine eserinde daha fazla yer vermesi, bestelenmiş şiirleri derlemesine alması, mecmuanın son kısmını tamamen ilahilere ayırması onun musikiye düşkün bir kişi olduğunu düşündürmektedir.

Şiirler nazım şekli açısından değerlendirildiğinde bendlerle yapılan nazım şekillerinin (156 adet) özellikle muhammes/tahmis ve müseddes/tesdislerin yoğunlukta olduğu görülmektedir. Mecmua 12'li, muaşşer, tetsi gibi örneğine az rastlanan nazım şekillerini de barındırmaktadır.

Nazım türleri açısından bakıldığında ise münâcât, na't, ilahi gibi dinî temalı şiirlerin eserin çoğunluğunu oluşturduğu görülmektedir. Ayrıca Hz. Ali ve on iki imamı öven şiirler de vardır.

Mecmua, 19. yüzyılın edebî zevkine uygun olarak çoğunluğunu musammatların oluşturduğu bir derlemedir. Bununla birlikte mürettip mecmuayı tertip ederken ne nazım şekli veya türü, ne şair, ne de yüzyıl olarak belirli ve tek tip bir tercih yapmamıştır. Bu sebeple mecmuayı “seçme şiir mecmuası” olarak nitelemek uygun olur.

Mecmua çalışmalarının başlıca kazanımları bilinmeyen şairlere veya bilinen şairlerin bilinmeyen şiirlerine ulaşmaktır. Bu çalışmada şairler konusunda yeni bir bilgiye ulaşılacakla birlikte karşılaştırma yapılan divanlarda yer almayan 49 adet şiir tespit edilmiştir. Bu şiirler elbette ki söz konusu şairlerin bilinmeyen şiirleri olabileceği gibi aynı mahlaslı farklı şairlere de ait olabilir. Bu hususun yapılacak yeni çalışmalarla aydınlatılması edebiyatımız açısından faydalı olacaktır.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

- Admış, Aysel (2007), **Akif Divanı (İnceleme-Tenkitli Metin)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ak, Coşkun (2001), **Bağdatlı Rûhî Divanı Karşılaştırmalı Metin I-II**, Uludağ Üniversitesi Yayınları, Bursa.
- Akpınar, Mehmet (2005), **Keşanlı Zihni Divanı**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Akpınar, şerife Cengiz (2000), **Ruz-nameci-zade şınası Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Divanının Tenkitli Metni**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aksoyak, İ. Hakkı (1999), **Gelibolulu Mustafa Âli ve Divanlarının Tenkitli Metni**, Yayınlanmış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Alptekin, Leyla (2007), **Berberzade Mehmed Zihni Divanı'nın Bilimsel Yayını ile Eserin Şekil ve Muhteva Bakımından İncelenmesi**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Altınok, Baki Yaşa (2013), **Sıdkî Baba Divanı**, 1. Baskı, Sistem Ofset Yayıncılık, Ankara.
- Altunel, İbrahim (1988), **Hâleti-i Gülşenî Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Divanının Tenkidli Metni**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Arbatlı, Mehmed Said (2002), **Bağdatlı Es'ad, Hayatı, Sanatı ve Divânının Tenkitli Metni**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Arı, Ahmet (2003), **Sakıb Dede ve Divanı: Mevlevilikte Bir Hanedanlık Kurucusu**, 1. Baskı, Akçağ Yayınları, Ankara.
- Aslan, Mustafa (1995), **Haşmet Divanı: Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Divanının Tenkidli Metni**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Atik, Hikmet (2003), **Nakşî Ali Akkirmânî Divanı (İnceleme-Metin)**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Avcı, İsmail (2014), "Kırımlı Abdullah Râmiz Paşa ve Divanęesi", **Turkish Studies**, 9 (3), 169-187.

- Ay, Suzan (1999), **Ahmet Sadık Ziver Paşa Divanı**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ayan, Hüseyin (1973), “Kul Nesîmî’ye Ait Olduğu Sanılan Şiirler”, **Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Araştırma Dergisi**, 6, 21-33.
- _____ (2002), **Nesîmî Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Türkçe Divanının Tenkidli Metni I-II**, TDK Yayınları, Ankara.
- Aydemir, İbrahim Ahmet (1989), **Refî‘ Âmidî Divanı (Edisyon- Kritik)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aydemir, Yaşar (2016), **Remzî Divanı**, 1. Baskı, Birleşik Yayınevi, Ankara.
- Aydoğan, Şirin (2008), **Selanikli Akif Efendi’nin Hayatı, Edebî Kişiliği, Divanı**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aynur, Hatice (1999), **15. yy Şâiri Çâkerî ve Divanı: İnceleme –Tenkitli Metin**, 1. Baskı, Scala Yayıncılık, İstanbul.
- Aypay, A. İrfan (1992), **Nahif Süleyman Efendi (Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Divanının Tenkitli Metni) I-II**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Başpınar, Fatih (2008), **17. Yüzyıl Şairlerinden Beyânî’nin Divanı (İnceleme-Tenkitli Metin)**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü.
- Bayrakdar, Yasemin (2017), **Beyânî ve Tahmisleri (Yapı Kredi Sermet Çifter Kütüphanesi y-0463 Numaralı Yazma Eser-Transkripsiyonlu Metin- İnceleme)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Giresun Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bektaş, Ekrem (2004), **Muvakkit-zâde Muhammed Pertev Hayatı, Sanatı ve Divânı’nın Tenkitli Metni**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Belli, Handan (2010), **Sabrî (Seyyid Muhammed Emin) Divanı (İnceleme-Metin)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Birgören, Hamdi (2004), **Dâniş Divanı**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bulan, Ayşe (1993), **Haşimi Hayatı, Edebî Kişiliği ve Divanının Tenkidli Metni**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bulut, Abdullah (1998), **Sofyalı Yusuf Râsih (Hayatı, Edebî Şahsiyeti, Divanının Tenkitli Metni)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- _____ (2001), “Rasih’in Okçulukla İlgili Bir Manzumesi”, **A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi**, 17, 95-104.
- Ceyhan, Adem (2006), **On Altıncı Asır Osmanlı Âlimlerinden Azmî Pir Mehmed Bey ve Divanı**, Manisa.
- Çağlayan, Nagihan (2007), **Nisari Divanı (Metin-İnceleme)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çakır, Mustafa Sefa (2018), **Yahyâ Nazîm Divanı (İnceleme-Tenkitli Metin)**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çetin, İsmail (1993), **Derzi-zâde Ulvî (Hayatı, Edebî Şahsiyeti ve Divanının Tenkidli Metni)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çınar, Bekir (2014), **Visâlizâde Ârif Divanı ve Divanı**, 1. Baskı, Kesit Yayınları, Niğde.
- Çoşkun, Ferdi (2013), **Sabri (Mehmet) Divanı Edisyon-Kritik-İnceleme**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Dağlıoğlu, Ufuk (2014), **Hükmî Şehitlikle İlgili Rivâyetlerin Tedkiki**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Demiralay, Mehmet (2007), **Hüdâyi-i Kadîm (16. Yy) ve Divanı İnceleme-Tenkidli Metin**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Demirel, Mustafa (1996), **İbn-i Kemâl Divan Tenkidli Metin**, 1. Baskı, Fakülteler Matbaası, İstanbul.
- Demirkazık, Hacı İbrahim (2009), **18. YY. Şairi Mustafa Fennî Divan (İnceleme-Tenkitli Metin-Dizin) I-II**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü.
- Dilçin, Cem (1995), **Örneklerle Türk Şiir Bilgisi**, 3. Baskı, TDK Yayınları, Nr. 517, Ankara.
- Diyanet İşleri Başkanlığı (2001), **Kur’an-ı Kerim Meâli**, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Nr. 527, Ankara.
- Duymaz, Mehmet (2010), **Diyarbakırlı Azmî ve Divançesi (İnceleme-Metin-İndeks)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Elçin, Şükrü (1987), **Âşık Ömer**, 1. Baskı, Kültür Bakanlığı Yayınları, Nr. 826, Ankara.
- Erbay, Nazire (2014), **Bayburtlu Zihni Divanı (İnceleme-Metin)**, Bayburt Üniversitesi Yayınları, Zafer Ofset, Erzurum.
- Erdoğan, Kenan (1998), **Niyâzi-i Mısırî Divanı**, 1. Baskı, Akçağ Yayınları, Ankara.

- Ergun, Sadeddin Nüzhet (1936), **Âşık Ömer Hayatı ve Şiirleri**, Semih Lütfi Matbaası ve Kitabevi, İstanbul.
- _____ (1956), **Hatâyî Divanı Şah İsmail Safevî**, 2. Baskı, İstanbul Maarif Kitaphanesi, İstanbul.
- _____ (t.y.), **Kuloğlu**, Sühulet Kütüphanesi, İstanbul.
- Eroğlu, Süleyman (1998), **Sadık, Hayatı, Edebî Kişiliği ve Divanının Tenkitli Metni**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Genç, İlhan (2000), **Esrar Dede Tezkire-i Şu'arâ-yı Mevleviyye: İnceleme-Metin**, 1. Baskı, AKM Yayınları, Ankara.
- Gölpınarlı, Abdülbâki (1961), **Fuzûlî Divanı**, 2. Baskı, İnkılap Kitabevi, İstanbul.
- _____ (1992), **Alevî Bektâşî Nefesleri**, 2. Baskı, İnkılap Kitabevi, İstanbul
- Gül, Muhsin (1984), **Sıdkî Baba Hayatı ve Divanından Örnekler**, Kadıoğlu Matbaası, Ankara.
- Günbaş, Savaş (2003), **XV. Yüzyıl Şairlerinden Sâdıkî'nin Şiirleri**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gündüz, Erol (2010), "Divan Şairi Seyyid Nesîmî'nin Halk Şâiri Kul Nesîmî Üzerindeki Etkileri", **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi**, 3 (12), 202-212.
- Güneş, Murat (2013), **Manastırlı Celâl Bey Divanı (İnceleme-Metin)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gürbüz, Mehmet (2012), "Şiir Mecmûaları Üzerine Bir Tasnif Denemesi", **Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı**, 1. Baskı içinde (107-112), Turkuaz Yayınları, İstanbul.
- Gürel, Rahşan (t.y.), **Enderunlu Vasıf Divanı**, Kitabevi, İstanbul.
- Güven, Ahmet Emin (2005), **Remzî Divançesi-Kayserili Mehmed Remzi Efendi**, Erciyes Üniversitesi Yayınları, Kayseri.
- Horata, Osman (1998), **Esrar Dede: Hayatı, Eserleri, Şiir Dünyası ve Divanı**, 1. Baskı, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- _____ (1987), **Nedîm-i Kadîm Divançesi**, 1. Baskı, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- Hersekli Arif Hikmet Bey (1335,m.1918), **Dîvân**, Matbaa-i Amire, İstanbul, <http://hdl.handle.net/11543/1046> (05.12.2017).
- Hüseyin Fazıl Enderunî (1842), **Dîvân-ı Fâzıl Bey Enderunî**, Bulak Matbaası, Kahire, <http://kutuphane.atauni.edu.tr/pdf/0161904.pdf> (08.08.2017).

- İsen, Mustafa (1990), **Usûlî Divanı**, Akçağ Yayınları, Ankara.
- Kalkışım, Muhsin (1992), **Şeyh Gâlib Divanı**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karaağaç, Günay (1997), **Lutfî Divanı: Giriş-Metin-Dizin-Tıpkıbasım**, 1. Baskı, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Karavelioğlu, Murat Ali (2005), **Onaltıncı Yüzyıl Şâirlerinden Prizrenli Şem'î'nin Divanı'nın Edisyon Kitiği ve İncelenmesi I- II**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü.
- Kartallıoğlu, Yavuz (2008), "Osmanlı Türkçesinde Ekler Dudak Uyumuna Göre Nasıl Okunmalıdır?", **Turkish Studies**, 3 (6), 458-481.
- Kasır, Hasan (1990), **Sabri Mehmed Şerif Divanı (İnceleme- Karşılaştırmalı Metin)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kasır, Hasan Ali (1996), **Esrar Dede: Hayatı, Edebî Kişiliği ve Divanının Karşılaştırmalı Metni**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Keçeci, Mustafa (2012), **Karayılan-zâde Mehmed Emin Sabri Divanı**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kemikli, Bilal (2014), **Alvarlı Muhammed Lutfi: Divan-ı İlahiyat**, 2. Baskı, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara.
- Kethüdâzâde Ârif (1271,M.1855), **Dîvân-ı Kethüdâzâde Ârif**, İstanbul, <http://hdl.handle.net/11543/1010> (14.10.2017).
- Kılıç, Atabey (2012), "Mecmûa Tasnifine Dâir", **Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı**, 1. Baskı içinde (77-96), Turkuaz Yayınları, İstanbul.
- Kılıç, Dedebey (2005), **Mehmed Tahir Selâm Divanı (Tanıtım ve Transkripsiyonlu Metni)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kılıç, Yasin (1996), **Râtib Ahmed Paşa: Hayatı, Edebî Şahsiyeti, Divanının Tenkitli Metni ve İncelenmesi**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kırbıyık, Mehmet (1999), **Katib-zâde Sakıb Mustafa Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Divanının Tenkidli Metni I-II**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Köksal, M. Fatih (2009), "Seyyid Nesîmî'nin Yayınlanmamış Şiirleri", **Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Dergisi**, 50, 77-135.

- _____ (2012), “Şiir Mecmualarının Önemi ve Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi Mestap”, **Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı**, 1. Baskı içinde (415-431), Turkuaz Yayınları, İstanbul.
- _____ (2017), “Metin Neşrinin Ana Esasları”, **Eski Türk Edebiyatında Tenkit ve Teori**, 2. Baskı içinde (17-45), Kesit Yayınları, İstanbul.
- _____ (2017), “Metin Neşrinde Vezinle İlgili Problemler, Bazı Tespit ve Teklifler”, **Eski Türk Edebiyatında Tenkit ve Teori**, 2. Baskı içinde (47-65), Kesit Yayınları, İstanbul.
- Köse, Hayriye Türkoğlu (2007), **XVI. yüzyıl Divan Şâiri Hudâyi Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Divanı'nın Tenkitli Metni**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kurnaz, Cemal ve Çeltik, Halil (2013), **Divan Şiiri Şekil Bilgisi**, 1. Baskı, Kurgan Edebiyat Yayınları, Nr. 97, Ankara.
- Kurnaz, Cemal ve Üstüner Kaplan (2013), **Ispartalı Mustafa Sabri Divanı**, Kurgan Edebiyat, Ankara.
- Kurnaz, Cemal ve Aydemir, Yaşar (2013), “Mecmualara Sorulması Gereken Sorular”, **Turkish Studies**, 8 (1), 51-64.
- Kut, Günay (1986), “Mecmua”, **Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi içinde**, 6 (170-173), Dergah Yayınları, İstanbul.
- Külekcî, Numan (1985), **Gani-zâde Nâdirî Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri, Divanı ve Şeh-nâmesinin Tenkidli Metni**, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kürkçüoğlu, Mehmet Akif (2004), **Mahmud Nedîm Paşa Divanı (İnceleme-Transkripsiyonlu Metin-Sözlük)**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniveritesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Levend, Agâh Sırrı (2008), **Türk Edebiyatı Tarihi**, 1, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara
- Macit, Muhsin (1997), **Nedîm Divanı**, Akçağ Yayınları, Ankara.
- Münacat Na'atlar Gazeller Tahmis ve Tasdisler vs. Mecmuası, Süleymaniye Kütüphanesi, Zühdü Bey Bölümü, Nr. 00244.
- Oğraş, Rıza (1991), **Hoca Neş'et Divanı (İnceleme – Tenkidli Metin)**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Okuyucu, Cihan (1994), **Cinânî Hayatı, Eserleri, Divanının Tenkidli Metni**, 1. Baskı, TDK Yayınları, Ankara.

- Özavar, Süreyya (1993), **Dâniş Mehmed Bey Hayatı, Sanatı ve Divanı**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü.
- Özdemir, Canan (1996), **Seyyid Nizamoğlu Divanı**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özer, Bülent (2004), **Dânişî Divanı**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Öztekin, Özge (1997), **Râsih Divanı (İnceleme, Tenkitli Metin, Özel Adlar Dizini)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Öztelli, Cahit (1969), **Kul Nesîmî**, Töyko Matbaası, Ankara.
- Özyılmaz, Kezban (1994), **Kâmî Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Divanının Tenkidli Metni**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Pala, İskender (2010), **Şiirin Sultanları**, Divan Edebiyatı Vakfı Yayınları, İstanbul.
- Rasih Ahmed Bey Balıkesirli, **Divan**, İBB Atatürk Kitaplığı, Yazma Eserler, Bel_Yz_K_000093/01
- Rasih, **Divan**, İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi, Türkçe Yazmalar, Nr. NEKTY10527.
- Sağlam, Hacer (2011), **Abdi-i Karahisâri ve Divanı**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Saraç, Mehmet A. Yekta (t.y.), **Emrî Divanı**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, s.282, <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/10607,emridivanipdf.pdf?0> (13.02.2018).
- Sarı, Mehmet (1992), **Sabûhî Şeyh Ahmed Dede Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Türkçe Divanının Tenkitli Metni**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Savran, Ömer (2014), **Malatyalı Sabri Divanı**, Malatya Kitaplığı, İstanbul.
- Selçuk, Sibel Akbulut (2007), **XVIII. Yüzyıl Şairi Gurbî'nin Divanı (Metin-İnceleme)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü.
- Sunal, Arif (2014), **Sâdık Divanı (İnceleme-Metin)**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Şemsettin Sâmî (H.1317), **Kâmûs-ı Türkî**, İkdam Matbaası, Dersaadet.
- Şen, Fatma Meliha (1995), **Beylikçi İzzet Bey Divanı (İnceleme-Metin)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Şenödeyici, Özer (2009), “Osmanlının Görsel Şiirleri III –Trajedinin Gölgesinde Hüner Gösterisi”, **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi**, 2 (6), 586-592.
- _____ (2013), “Nesîmî’nin Mahlasları Problemi”, **Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi**, 68, 171-200.
- Tankuş, Mustafa (2002), **Ârif Süleyman Divanı (Hayatı, Eserleri ve Divanı)**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tarlan, Ali Nihad (1948), **Şiir Mecmualarında XVI. ve XVII. Asır Divan Şiiri: Rahmî ve Fevrî**, 1. Fasikül, İstanbul Üniversitesi Yayınları, Nr. 356, İstanbul.
- _____ (1949), **Şiir Mecmualarında XVI. ve XVII. Asır Divan Şiiri: Revânî-Hayreti-Hâverî-Ahî-Peyâmî-Sânî**, 4. Fasikül, İstanbul Üniversitesi Yayınları, Nr. 356, İstanbul.
- _____ (1970), **Zâfî Divanı I-II**, İstanbul Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul.
- _____ (1992), **Hayâlî Divanı**, Akçağ Yayınları, Ankara.
- TDK (1974), “Mecmua”, BSTS/Kitaplıkbilim Terimleri Sözlüğü, http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5aae1b5505f159.15250671 (01.05.2018).
- Toparlı, Recep ve Çögenli, M. Sadi (1992), **Divan-ı Halim Giray**, 2. Baskı, Fen-Edebiyat Fakültesi Ofset Tesisleri, Erzurum.
- Tuğluk, İbrahim Halil (2009), “Klasik Türk Şiirinde Manzum Tevbe-nâmeler”, **EKEV Akademi Dergisi**, 13 (38), 197-214.
- Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com> (29.08.2017).
- Uz, Özkan (2009), **Sabri Divanı**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Uzun, Mustafa (2003), “Aşk”, **Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi içinde**, 4 (18-21), Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul.
- _____ (2003), “Mecmua”, **Türk Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi içinde**, 28 (265-268), Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul.
- Ünlütürk, Nesrin (2004), **Haşimi Emir Osman Divançesi (Metin-Muhtevâ-Tahlil)**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ünver, İsmail (1988), XIX. Yüzyıl Divan Şiiri, **Ankara Üniversitesi DTCF Dergisi**, 32 (1-2), 131-140.
- _____ (2008), Çeviriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler, **Turkish Studies**, 3 (6), 1-46.
- Yalap, Hakan (2007), **Subhizâde Abdî (Abdullah) Hayatı, Edebî Kişiliği ve Divanı**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Yalçinkaya, Mehmet Akif (2015), **Bandırmalızâde Haşim Baba Divanı**, Grafiker Yayınları, Ankara
- Yanbal, Semra (2009), **Şâkir Mehmed Efendi Divanı (Metin-İnceleme)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yazar, Sadık (2006), **Seyyid Şerîf Mehmed Efendi; Hayatı, Divanı ve Hilyesi**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fatih Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yekbaş, Hakan (2014), “ Fihrist-i Makâmât Ahmed Avni Konuk’a mı Aittir”, **Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi**, 31, 205-238.
- Yılmaz, H. Kamil (2016), **Aziz Mahmud Hüdâyi Divanı**, 2. Baskı, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara.
- Yılmaz, Kaşif (2001), **III. Selim (İlhâmî) Hayatı, Edebî Kişiliği ve Divanının Tenkitli Metni**, Trakya Üniversitesi Yayınları, Nr. 52, Edirne.
- Yılmaz, Müslim Cahid (2010), **Sabri-i Şakir Divanı**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yılmaz, Ömür Zehra (2012), **Moralı Aziz Divanı: İnceleme-Metin**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yücel, Bilal (2001), **Adnî Divanı**, Akçağ Yayınları, Ankara.

EKLER

Ek 1: Tıpkıbasımdan Örnek Sayfalar

دله
 پیر در کوی کوی بن خسته کوی کلوز از اینده
 دل با غم نمانده صبح اولوه کوی کلوز از اینده
 نسیم اولوه کوی کلوز از اینده
 تن مجروحی باه چشمن کوی کلوز از اینده
 دل مجروحی کوی کلوز از اینده
 رقیبه سحر با کوی کلوز از اینده

سیسی
 یله سوال نسیم برسته کلوز از اینده
 لایب اولوی کوی کلوز از اینده
 هیچ بر قیلم اولوی کوی کلوز از اینده
 در وقت کوی کلوز از اینده
 یارلی پرو در قیاسه دن حاج نواب
 سوسون عالمه کوی کلوز از اینده

حالی کوی کلوز از اینده
 حاجی بر خطه نسیم کلوز از اینده
 بورد و بر خطه نسیم کلوز از اینده
 آیلور بیلر کوی کلوز از اینده
 هفتنه در بکون کوی کلوز از اینده
 بن کوی کلوز از اینده
 حسن و در در اولوی کوی کلوز از اینده
 بلیم کوی کلوز از اینده

دله
 اولوی کوی کلوز از اینده
 نسیم اولوی کوی کلوز از اینده
 تن مجروحی کوی کلوز از اینده
 دل مجروحی کوی کلوز از اینده
 رقیبه سحر با کوی کلوز از اینده

سیسی
 یله سوال نسیم برسته کلوز از اینده
 لایب اولوی کوی کلوز از اینده
 هیچ بر قیلم اولوی کوی کلوز از اینده
 در وقت کوی کلوز از اینده
 یارلی پرو در قیاسه دن حاج نواب
 سوسون عالمه کوی کلوز از اینده

حالی کوی کلوز از اینده
 حاجی بر خطه نسیم کلوز از اینده
 بورد و بر خطه نسیم کلوز از اینده
 آیلور بیلر کوی کلوز از اینده
 هفتنه در بکون کوی کلوز از اینده
 بن کوی کلوز از اینده
 حسن و در در اولوی کوی کلوز از اینده
 بلیم کوی کلوز از اینده

دله
 اولوی کوی کلوز از اینده
 نسیم اولوی کوی کلوز از اینده
 تن مجروحی کوی کلوز از اینده
 دل مجروحی کوی کلوز از اینده
 رقیبه سحر با کوی کلوز از اینده

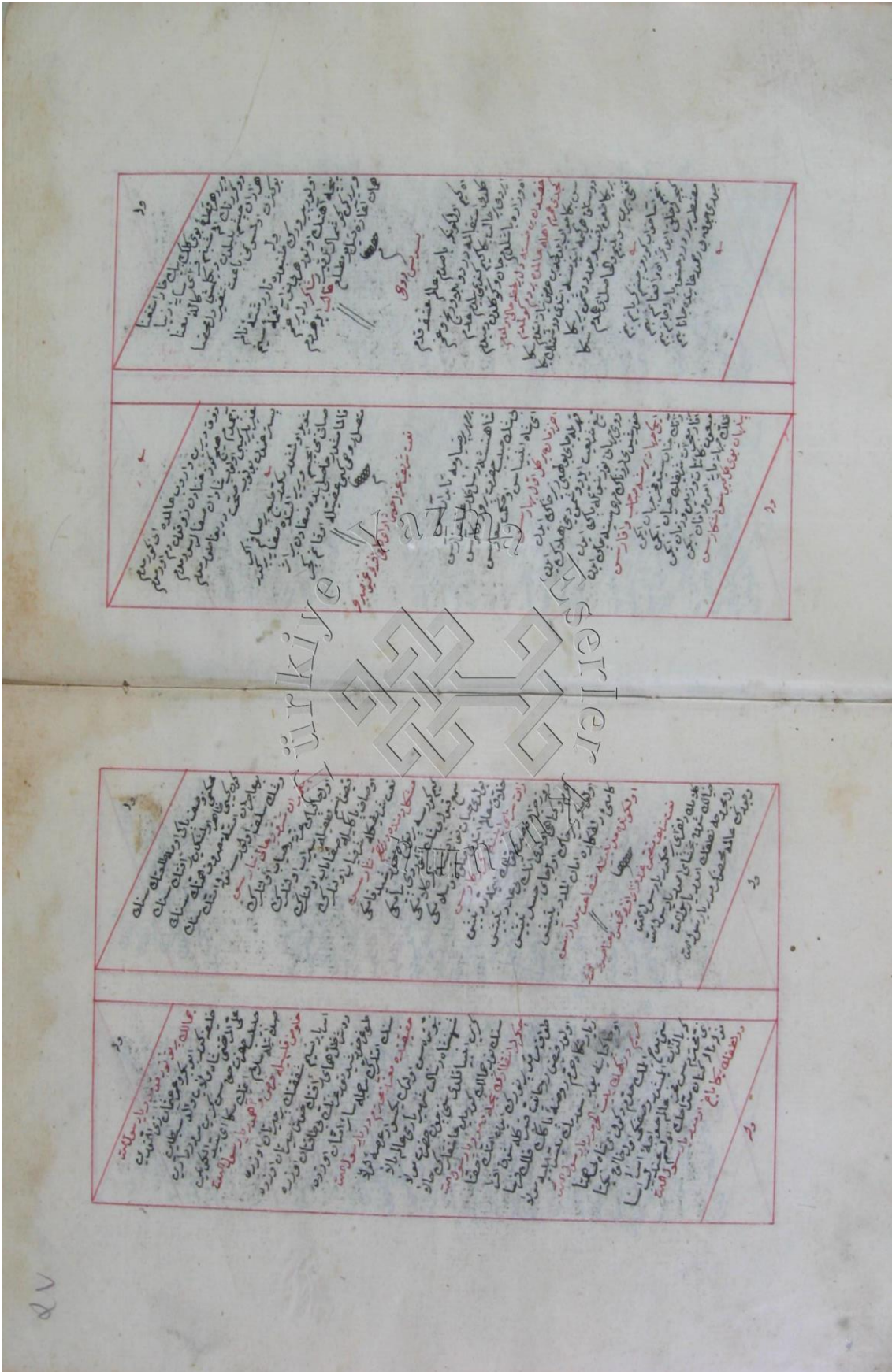
سیسی
 یله سوال نسیم برسته کلوز از اینده
 لایب اولوی کوی کلوز از اینده
 هیچ بر قیلم اولوی کوی کلوز از اینده
 در وقت کوی کلوز از اینده
 یارلی پرو در قیاسه دن حاج نواب
 سوسون عالمه کوی کلوز از اینده

حالی کوی کلوز از اینده
 حاجی بر خطه نسیم کلوز از اینده
 بورد و بر خطه نسیم کلوز از اینده
 آیلور بیلر کوی کلوز از اینده
 هفتنه در بکون کوی کلوز از اینده
 بن کوی کلوز از اینده
 حسن و در در اولوی کوی کلوز از اینده
 بلیم کوی کلوز از اینده

دله
 اولوی کوی کلوز از اینده
 نسیم اولوی کوی کلوز از اینده
 تن مجروحی کوی کلوز از اینده
 دل مجروحی کوی کلوز از اینده
 رقیبه سحر با کوی کلوز از اینده

سیسی
 یله سوال نسیم برسته کلوز از اینده
 لایب اولوی کوی کلوز از اینده
 هیچ بر قیلم اولوی کوی کلوز از اینده
 در وقت کوی کلوز از اینده
 یارلی پرو در قیاسه دن حاج نواب
 سوسون عالمه کوی کلوز از اینده

حالی کوی کلوز از اینده
 حاجی بر خطه نسیم کلوز از اینده
 بورد و بر خطه نسیم کلوز از اینده
 آیلور بیلر کوی کلوز از اینده
 هفتنه در بکون کوی کلوز از اینده
 بن کوی کلوز از اینده
 حسن و در در اولوی کوی کلوز از اینده
 بلیم کوی کلوز از اینده

26
 در
 هرگاه که در این عالم حاکم خدای تعالی
 در روز قیامت که هر کس را در این عالم
 کرده است از او حساب کند و هر کس را
 در این عالم کرده است از او حساب کند
 در روز قیامت که هر کس را در این عالم
 کرده است از او حساب کند و هر کس را
 در این عالم کرده است از او حساب کند

27
 در
 هرگاه که در این عالم حاکم خدای تعالی
 در روز قیامت که هر کس را در این عالم
 کرده است از او حساب کند و هر کس را
 در این عالم کرده است از او حساب کند
 در روز قیامت که هر کس را در این عالم
 کرده است از او حساب کند و هر کس را
 در این عالم کرده است از او حساب کند

28
 در
 هرگاه که در این عالم حاکم خدای تعالی
 در روز قیامت که هر کس را در این عالم
 کرده است از او حساب کند و هر کس را
 در این عالم کرده است از او حساب کند
 در روز قیامت که هر کس را در این عالم
 کرده است از او حساب کند و هر کس را
 در این عالم کرده است از او حساب کند

29
 در
 هرگاه که در این عالم حاکم خدای تعالی
 در روز قیامت که هر کس را در این عالم
 کرده است از او حساب کند و هر کس را
 در این عالم کرده است از او حساب کند
 در روز قیامت که هر کس را در این عالم
 کرده است از او حساب کند و هر کس را
 در این عالم کرده است از او حساب کند

وله
 ای جهان بیند ز شکر و سوز بودم
 دل خنک کند سگ جوهر صفوا بودم
 دوری سافله کی کوکله برافصال از تو
 ز نور ای آینه در سوره انفال از تو
 ای جهان بیند ز شکر و سوز بودم
 دل خنک کند سگ جوهر صفوا بودم
 دوری سافله کی کوکله برافصال از تو
 ز نور ای آینه در سوره انفال از تو

فصلی در بیان
 ای جهان بیند ز شکر و سوز بودم
 دل خنک کند سگ جوهر صفوا بودم
 دوری سافله کی کوکله برافصال از تو
 ز نور ای آینه در سوره انفال از تو
 ای جهان بیند ز شکر و سوز بودم
 دل خنک کند سگ جوهر صفوا بودم
 دوری سافله کی کوکله برافصال از تو
 ز نور ای آینه در سوره انفال از تو

وله
 ای جهان بیند ز شکر و سوز بودم
 دل خنک کند سگ جوهر صفوا بودم
 دوری سافله کی کوکله برافصال از تو
 ز نور ای آینه در سوره انفال از تو
 ای جهان بیند ز شکر و سوز بودم
 دل خنک کند سگ جوهر صفوا بودم
 دوری سافله کی کوکله برافصال از تو
 ز نور ای آینه در سوره انفال از تو

وله
 ای جهان بیند ز شکر و سوز بودم
 دل خنک کند سگ جوهر صفوا بودم
 دوری سافله کی کوکله برافصال از تو
 ز نور ای آینه در سوره انفال از تو
 ای جهان بیند ز شکر و سوز بودم
 دل خنک کند سگ جوهر صفوا بودم
 دوری سافله کی کوکله برافصال از تو
 ز نور ای آینه در سوره انفال از تو

ÖZ GEÇMİŞ

Nazan ÂŞİK 05.12.1977 Trabzon'da doğdu. 1988 yılında Dumlupınar İlkokulu'nu, 1994 yılında Trabzon İmam Hatip Lisesi'ni, 1997 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi Trabzon İlahiyat Meslek Yüksekokulu'nu, 2013 yılında da Karadeniz Teknik Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi. 2016 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında yüksek lisans programına başladı. 2005 yılında DİB Ankara İli Çankaya İlçe Müftülüğüne Kur'an Kursu Öğreticisi olarak atanan ÂŞİK, hâlen Trabzon İli Ortahisar İlçe Müftülüğünde bu görevini sürdürmektedir.

ÂŞİK, bekar olup İngilizce ve Arapça bilmektedir.